

Bir terapistten insan öyküleri

Mustafa Ulusoy 2007.11.24

Psikiyatrist Mustafa Ulusoy, 'Psikoterapi Öyküleri' adını verdiği özgün hikayeleriyle her hafta Cumaertesi'nde. Hastaları için birbirinden hoş terapiler hazırlayan Ulusoy, okurlarını Cumaertesi Terapileri'nde bekliyor...

Yapraklar

Manchester'da Christie Onkoloji Hastanesi, 3. kat. Bu katta akciğer kanserinden muzdarip hastalar kalıyor. Çılgına dönmüş kanser hücreleri intizamsız şekilde çoğalıyor, dur durak bilmeden insanların ciğerini adeta yutuyor. Kanser hücreleri zamanın dişlilerine dönüşüyor.

333 No'lu odada üç haftadır kalan hastanın ismini dilerseniz Maria koyalım. Neden bu ismi koymak istedim bilmiyorum ama ona Maria demek istiyorum. Maria. Kulağa hoş geliyor.

Odada kendisine çoğunlukla annesi, bazen kız kardeşi, nadiren de eşi uykusuz gecelerinde yoldaş oluyor. Ama kimse içini kemiren sorulara yoldaş olamıyor.

Maria yaşamının sonuna geldiğini biliyor. Zamanın yutan ağzında, hüznü yüreğine teselli arıyor. Ona teselli olsun diye ziyaretçileri hep rengarenk çiçekler getiriyorlar. Güller, karanfiller, lilyumlar. En sevdiği çiçek lilyumdu Maria'nın. Şimdi rengarenk ve güzel kokulu lilyumlar onun yüzünü güldürmüyor. Aksine buruşmuş cildi, solmuş yüzü, mecali kalmamış bedeni yanında tezat teşkil eden lilyumların capcanlı halleri içini acıtıyor. Maria gittikçe cansızlaşan ve "o an" tümüyle cansızlaşacak bedenine ne olacağını kestirebilmek için, cansız varlıklardaki yaşamın izlerini görmek istiyor. İhtiyaç duyduğu gündüzün aydınlığı değil, gecenin içindeki aydınlık. Maria'yı ancak sert ve ölü kabuklu ağaçların altındaki hayatın pırıltıları teselli edebilir.

Bir gün çok uzaktan bir arkadaşı geliyor 333 No'lu odaya. Elinde rengarenk yapraklar var. Maria tam üç gün yaprakları seyrediyor. Maria'nın annesi çiçek yerine yaprak getirilmesine şaşırıyor ve galiba bu bir Türk adeti diye düşünüyor.

Maria yaprakları kokluyor, seyrediyor, dokunuyor, kokluyor, seyrediyor, kokluyor. Yapraklar. Dalından kopmuş ama hayattan kopmamış varlığı temsil ediyor. Ölmenin kötü olmadığını anlıyor yaprak eğretilmesiyle Maria. İlk kez biraz da olsa rahatlıyor. Ölümü temsil eden yapraklar bu kadar güzelse ölüm de yapraklar kadar güzel olamaz mı?

Onunla yedinci görüşmemiz. Kırkına merdiven dayamış bir hanım. Ona ne isim versem diye düşünürken aklıma Yaprak geliyor. Yaprak sözcüğü bende hep neşeli bir hüznün tınısını uyandırmıştır.

Yaprak'ın ilk kez odama girip koltuğuna oturma anını unutamıyorum. Hızlıca oturmuştu ama hantalca konuşmuştu. Güç bela şunları söyletebilmişim: "Bir, yoruldum; iki, hayat çok monoton geliyor; üç, çok hızlı yaşıyorum; dört sürekli yiyorum ve kilo alıyorum."

Doksan kiloya yaklaşmış bedeniyle bir yemek masasında yiyecekleri birbiri ardına yutarken düşünüyorum Yaprak'ı. Durmaksızın yiyor, çalışırken de durmaksızın çay ve kahve içiyor. O aslında yemiyor, tıkınıyor. Zihnime

bir imge geliyor. Ona anlatamam tabii ki bu imgeyi: hızlı hızlı yiyecekleri yutarken ellerini bağlamak. Sıkıca. Onu başka nasıl durdurabilirim?

6. seansa kadar debelenip duruyorum. Beni zorluyor Yaprak. Koltuğuna oturup geçen haftayı özetlemeye başladığında “dur” diyorum. Lütfen biraz yavaşla. Gülüyor. Yüzünde alaycı bir ifade beliriyor. Kocam gibi konuştunuz, diyor. Kocam bunu duysa o kadar parayı niye veriyorsun, bak ben de aynı şeyleri söylerim, diyor.

Biraz bozuluyorum. Dün akşam ne meyvesi yedin, diye soruyorum. Mandalina diyor. Nasıl yedin, diye soruyorum bu kez. Soydum ve yedim işte doktor. Kötü, diyorum. Çok kötü. Kim bilir o mandalinayı nasıl yutmuştur. Belki de çiğnemedi. Ona uzun uzun nesnelerle daha derin nasıl ilişki kurabileceğini anlatıyorum. Bana örnekle anlatın, diyor. Peki, diyorum. Mandalinayı önce uzun uzun seyredebilirsin. Sonra onu koklayabilirsin. Sonra dokunabilirsin. Sonra eline alıp hissedebilirsin. Sonra soyabilirsin. Ama hemen yemek yok. Yine seyredecek, koklayacak ve elinde hissedeceksin. En az on beş dakika bu şekilde ilişki kuracaksın mandalina ile. Dinliyor. O hep dinler zaten. Ben dinlemesin sadece etkilensin ve değişsin istiyorum.

Ona “Farkındalık Terapisi (Mindfulness Therapy) uygulamaya çalışıyorum. Yapmak istediğim şey yerken ki hızını kesmek. Yutarcasına yemesinin önüne geçmek. Yemek yerken dilindeki tat goncalarını değil sadece, görme, işitme, dokunma, koklama hislerini de doyurmasını sağlamak. Hatta diyorum her seyrettiğinde, kokladığında, dokunduğunda bu mandalinayı Yaratıcı ne güzel yaratmış, diye düşünüp varoluşunun değerliliğini de hissedebilirsin. Bunları yapar mı? Hiç bilmiyorum.

7. görüşmemizi yapıyoruz Yaprak’la. Hemen konuya giriyor. Beni çok şaşırtıyor. İşte en sevdiğim terapi anlarından birisi. Şaşırtılmak. Hastanın bakış açısında beklenmedik bir gelişme, ilerleme. Artık çok yavaş yemek yiyor. Bırakın meyveleri, yemekleri bile önce seyreliyor, kokluyor, hatta eğer tek başına ise ve yiyecekler katıysa onlara dokunuyor. Bunları yapan gerçekten Yaprak mı? Bu soruyu içimden soruyorum tabii.

Duyguları karışık biraz Yaprak’ın. Bir tarafı hüznünlü, bir tarafı huzurlu. “Geçen hafta üniversiteden beri arkadaşım olan Maria kansere yakalandı ve onu Manchester’a ziyarete gittim.” diye anlatıyor. “Hastane bahçesi yapraklarla doluydu. Hayatımda ilk kez yaprakları seyrettim uzun uzun. İnanır mısınız bilmiyorum, onları kokladım bile. Ve ilk kez çok güzel yaratılmışlar diye düşündüm. Bir demet topladım ve ona götürdüm.” Uzun uzun Maria’yı anlatıyor. Artık terapi seanslarımızda Maria da var.

Gece şiddetli bir rüzgarın ve yağmurun sesi ile uyanıyorum. Aklımda Maria, yapraklar ve Yaprak var. Pencereden dışarıya bakıyorum. Yapraklar sağa sola savruluyor. Ağaçlardan koparak. İçimden Yaprak’ı takdir ediyorum. Aferin sana. Allah’ın sonsuz merhametine şaşıyorum. İstanbul’dan bir insana yapraklarla Manchester’daki bir kalbi teselli ettiriyor O.

Maria ölüyor. Yaprak’ın ziyaretinin 3. gününde. Elinde yapraklarla. Ölmeden önce son bir kez onları kokluyor, seyreliyor, dokunuyor. Ölümün kötü bir şey olmadığını hissederek.

Gündüz olur olmaz ben de yaprak toplayacağım. Onlara dokunacağım, seyredeceğim, hatta koklayacağım. Yaprak terapisini ben de denemek istiyorum.

Yapraklar sadece ölmek üzere olan insanlara iyi gelmez. Ölmeye yüz tutmuş duygulara da iyi gelebilir belki.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Babaları affetmek

Ona "Papatya" ismini uygun görüyorum. En sevdiği çiçek papatya çünkü. Ondan hâlâ çekindiğim ve ona sevimli görünmek istediğim için bu ismi veriyorum. Papatya ile ilk görüşmemiz, okkalı bir fırça ile başlıyor. Oda bir önceki hastanın içtiği sigaraların dumanından nefes alınamaz halde.

Odayı havalandırmaya fırsat bulamadan Papatya yerleşiyor koltuğa.

Kül tablasındaki sigaraları işaret ederek, "Bu sigaraları siz mi içtiniz?" diye soruyor kızgın kızgın. Bu salvoyu nasıl savuşturabilirim? Ben sadece bir puro içmiştim. Bu, ara sıra yaptığım bir şeydi. Odadaki dumanın esas sorumlusu bir önceki hasta idi.

"Ben sadece bir tanecik puro içtim, bazen günde bir iki tanecik içerim." diyorum mahcup mahcup. Tane yerine tanecik demeyi yeğleyerek sevimli görünmeye çalışıyorum. İşe yaramıyor, hatta kızgınlığını körüklüyor Papatya'nın. "Bir iki tanenin akciğerlere bir zararı olmaz değil mi?" diye de safça soruyorum.

"Akciğer hastalıkları dersinden kopya çekerek geçtiniz herhalde." diye salvoyu sürdürüyor. "Bir iki puro yedi sekiz sigaraya denk gelir. O da akciğerlerinizin zarar görmesine yeter de artar bile." Ona asla astım hastalığım olduğunu söylemeyeceğim.

Papatya, başarılı bir göğüs cerrahı. İnsanların akciğerini kesiyor, biçiyor, dikeyiyor. Belki yüzlerce akciğer görmüş. İçi soba borusuna dönmüş.

Bu sert girizgahtan sonra ilk seanstan son seansa kadar hep babasından bahsediyor Papatya. Kendisini sevmediğine inandığı babasından. Babası onu hep tenkit ediyor. Yaptıklarını beğenmiyor. Babası kimseyi beğenmiyor. Her insanda bir kusur buluyor. Asabi ve gergin. Onunla ilgilenmiyor. Başka bir şehirde yaşıyor. Bir kere bile, kızım nasılsın dememiş, bir ihtiyacın var mı diye sormamış. Ona pek sarılmamış. Bayramlar hariç. "O da kısacık bir sarılmadan ibaret" diyor Papatya.

Babası kendini bildi bileli hayatının merkezinde. İşin kötüsü, babasından nefret ettikçe ona benzemeye başlıyor. O da gergin bir insan. O da kolay beğenmiyor.

Takıntılı bir şekilde babasının kendisini sevmesini istiyor. Onun dikkatini çekmeye uğraşıyor. Onun gözünde iyi bir yere sahip olmak istiyor. Evlenince de aynı şeyi kocasına yapacak muhtemelen. Evde kocasıyla yapacağı kavgaları getiriyorum gözümün önüne. Hemen uzaklaşsın istiyorum bu kasvetli imgeler.

Babasına çok kızgın ve öfkeli. O da boş oturmuyor. Papatya da ona ters davranıyor. Onun tarzı farklı. Babasına olan öfkesini pasif bir şekilde ifade ediyor. Onun nelerin yapılmasına, nelerin yapılmamasına kızacağını çok iyi biliyor. Yer ve zaman kolluyor. Ve babasının nasırına basıyor.

Karşılıklı öfke ile beslenen bir ilişki var aralarında. Her ikisinin büyülenmeci benlikleri muhtemelen bu öfkeyle beslenip ayakta kalmaya çalışıyor. Papatya, babasının damarına basıyor, babası Papatya'nın. Bir kısırdöngü içindeler. Bu kısırdöngünün bir yerden kırılması gerekli.

"Ben babanın seni sevmesini sağlayamam. Senin gerçek sorunun da bu değil kanımca. Ruhunu bunaltan esas mesele bu değil. Senin sorunun..."

Bir salvo gelecek mi? "Beni anlamıyorsun, sen de sen de anlamıyorsun" diye mızızlanacak mı?

Duruyor. Bu, iyi bir gelişme. Son zamanlarda kızgınlığını frenlemeye başladığını fark ediyorum. Hemen atlamıyor cümlemin üzerine. Papatya duruyor, bekliyor. Bu beni anlamak için bir gayretin içinde olduğunu

işareti gibi. Karşısındakini anlamaya çalışan insan sessizliğe bürünür. Sürekli konuşan insan kendi söylediklerini dinler sadece. Başkasını dinleyemez.

Birkaç aydır söylemeye çalışmak için uygun zamanı kolladığım şeyi söylemenin vakti geldi mi? Bilmiyorum. Başladım bir kere. Devam etmeliyim. "Senin esas sorunun, babanı hayatının merkezi haline getirmen ve ona duyduğun nefretle yaşamaman."

"Çok iyi!" diyor. "Hem babam tarafından zedeleneyim, hem de sorunlarımdan, hissettiklerimden, umutsuzluğumdan, kederimden, içimdeki boşluktan, yalnızlığımdan, ağlamalarımdan o değil ben sorumlu olayım öyle mi?"

"Öyle değil. İkiniz arasında takıntılı bir ilişki var. İçinizde zaman zaman nefret düzeyine yükselen ciddi bir kızgınlık taşıyorsunuz birbirinize karşı. Çünkü her ikiniz de..."

"Her ikimiz de?..."

"Her ikiniz de" diye devam ediyorum, "Birbirinizi seviyor ve karşılıklı olarak sevilme istiyorsunuz. Ve ben sana bugün bir şey önereceğim. Babanı affet."

"Vaaaav" diyor alaycı bir tavırla. "Peki bunu bunu nasıl yapacaktım?"

Bir insan nasıl affedilir? Yüzlerce insandan duyduğum bir soru bu ve buna hazırlıklıyım.

"Benim önerim şu" diyorum; "babana tüm haklarını helal ederek."

"Yani, şimdi babamın karşısına çıkıp sana hakkımı helal ediyorum mu diyeceğim?"

"Hayır" diye yanıtlıyorum. "Babanın karşısına çıkmayacaksın. Allah'ın huzuruna çıkacak, dua edecek ve babama hakkımı helal ediyorum Allah'ım diyeceksin."

"Bunu niye yapacağım, mantığı ne peki?" diye karşı çıkıyor.

"Kendin için yapacaksın Papatya. Kalbindeki kızgınlığı, öfkeyi, yer yer ortaya çıkan nefreti teskin etmek için. Bu nefretin sende intikam duygularını besleyerek sana nasıl zarar verdiğini, seni haklı iken haksız konuma düşürdüğünü görmüyor musun?"

"Hayır görmüyorum. Bunu bana daha çok göster, daha çok ikna et."

"Bir şartla" diyorum. "William Shakespeare'in yazdığı bir oyundan uyarlanan Venedik Taciri filmini seyretmeni istiyorum. Hem en sevdiğin oyuncu oynuyor. Al Pacino. Oyunun kitabı da var. İstersen kitabı da okuyabilirsin. Ya da hem filmi seyret hem kitabı oku. Sonra bu konuya tekrar dönelim.

"Peki" diyor. Papatya itiraz etmeden ilk kez "peki" diyor. Üstelik hem kitabı okumaya hem de filmi seyretmeye "peki" diyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mor menekşenin başkası olduğu yer

Okumak istediğim dört kitap var. Karar veremiyorum. Birini tercih etsem sanki diğerleri alınacak. Ağustos sıcağının hükmü altına aldığı bu pazar günü sadece kitap okumak istiyorum. Evde yalnızım ve bunu değerlendirmeliyim.

Nihayet bir tanesinde karar kılıyorum. Roman olanını seçiyorum. Ayrıca seçtiğim kitabın bölümlerinde ay figürünün kullanılmış olması beni ayrıca cezbediyor. Kitap akşama doğru bitiyor. İnsan sevdiği bir kitabı bitirince ondan ayrılıyormuş gibi hüznü düşer içine. Kitabın sayfalarını tekrar karıştırıyorum. Altını çizdiğim yerleri bir kez daha okuyorum. Ondan ayrılmak istemiyorum.

Pazartesi oluyor. Bilgisayarı çantama yerleştiriyorum. Elim okuduğum kitaba gidiyor. Onu da çantama koyuyorum. Şaşıyorum. "Okuduğum bir kitabın çantamda ne işi var?" diyorum. Kitabı çantamdan çıkarıyorum. Onu ofise götürmemin bir anlamı yok. Masaya koyuyorum. Sonra tekrar çantama koyuyorum. Bunu neden yaptığımı anlam veremiyorum. İşgüzarlık edip kendimle ilgili psikoanalitik yorumlar yapıyorum. "Kitapla fazla özdeşleşme kurdun sen" diyorum. Terapist yanıma "beni rahat bırak, ben senin hastan değilim" diyorum. Terapist yanıma kibirlince gülümsüyor.

Mor Menekşe ile seansa başlıyoruz. Varoluşsal acılar içinde kıvranıyor Mor Menekşe. Otuzlu yaşları devirmiş. Derdi varoluş. Anamlı bir hayat yaşamak istiyor. Doğru yaşamak istiyor.

"Yaşamın anlamını birçok şeyde denedim." diyor. Evinin bahçesindeki çam ağacı en büyük arkadaşı olmuş. "O kadar muhteşem ki." diyor. "Sanki evrenin bir dili var ve ben bu dili çözmek istiyorum. Uzun zaman bu dili nasıl çözeceğimi bilemedim. Daha doğrusu kendim çözmek istedim ama sonra bir gün dedim ki; evrenin dilini ancak onu Yaratan çözer." İşte bu noktadan sonra Mor Menekşe dini kaynaklara yöneliyor. Kitaplar okuyor.

Görüşmenin bir anında can sıkıcı bir soru soruyor: "Dini, hayatımın merkezine almak istiyorum ama bazı şeyleri kabullenemiyorum. Örneğin camilerde kadın ve erkeklerin ayrı ayrı ibadet etmesi bana çok ters geliyor. Yan yana olursa daha iyi olmaz mı? Sizce de öyle değil mi?"

Terapist olmak sanki her şeyi çözümlemiş olmakmış gibi benden bir yanıt bekliyor. "Ben din işleri yüksek kurulu üyesi değilim ki." diye espri yapıyorum.

Hiç gülmüyor. Soğuk soğuk bakıyor. Soruyu geçiştiremediğimi görüyorum.

Zihnim birden aydınlanıyor. "Sorunun yanıtı çantamda Mor Menekşe." diyorum. Gerçekten şaşkınım. Gerçekten çok sevinçliyim. Gerçekten terapist olduğuma bir kez daha şükrediyorum. Mor Menekşe garip garip bakıyor. Bir önceki gibi soğuk bir espri zannediyor bunu da. Ağırdan alıyorum. Çantayı açıyorum. Ona hiç bakmıyorum. Kitabı çıkarıyorum. Onu şaşırtmak istiyorum. Yüz elli birinci sayfayı açıyorum. Tane tane okuyorum:

"'Neden kadınlarla erkekler camide bir arada olmasınlar' diyerek, camiye gidenleri bir çırpıda gerici ilan edenleri bilmeden onaylamıştım... Bir kadın, nasıl kadınlar tuvaletinde bir erkek kendisini görürken aynaya rahatça bakamaz ve üzerini rahatça çekiştiremezse, ibadet ederken de kendi boyutlarında bir omuza, bir kalçaya değmeyi tercih eder... İbadet eden bir kadının erkekler arasında rahatça kendi olamayacağını, Allah rızasının yerini derhal 'nasıl görünüyorum', 'karnım çok mu çıktı' gibi başkalarının rızasını alma hevesinin dolduracağını anlamıştım. Başkalarının onayı. Hele erkeklerin onayı. Bu değil miydi bir kadının nefsinin en çabuk teslim alan en dünyevi tanrı?"

Mor Menekşe gülüyor. "Cevaba bayıldım, özellikle karnım çok mu çıktı muhabbetine." diyor ve ekliyor: "Kendimi bir an o durumda hayal ettim. Gerçekten erkeklerle yan yana namaz kılmak istemem. Gerçi namaz kılmıyorum ama bir gün kılırsam da istemem."

Kitabı benden ödünç istiyor. Yok hayır!, bunu kimse istememeli benden. İçimi bir sıkıntı basıyor. Bunun nedeni kitabın büyük olasılıkla geri dönmeyecek olması ile kitabın kendisinden mahrum olacak olmam değil. Üzerini çizdiğim cümleleri başkasının görecektir olması. Onlar artık sadece yazarın cümleleri değil. Yazardan aldığım ve artık benim de olan cümleler. Başkasının bunu bilmesini istemiyorum. Ayrıca birisi ödünç aldığı bir kitabı geri getirmediğinde benim altını çizdiğim cümlelerimi de geri getirmemiş oluyor.

Kitabı tabii ki vermiyorum. Ona önce sabah kitabı çantama nedensiz koyduğumu, buna kendimin de şaşırdığını anlatıyorum. Sonra bir kâğıda "Başkası Olduğun Yer-Leyla İpekçi" yazıyorum. Mor Menekşe duygulanıyor. "Bu olay, bana evrenin bir dili olduğunu bir kez daha gösteriyor. Ayrıca bu seansı sizinle değil Leyla İpekçi ile yaptık galiba. Ben kitabı alayım ve bir güzel okuyarak seansa devam edeyim." diyor.

"Evrenin dili" tabirine takılmış, çok seviyor bu ifadeyi. Ben de seviyorum. Ve bir şeyler öğretirken öğreniyorum da. Belki bu da evrenin dilinin bir parçası.

Mor Menekşe'nin seansından sonra olan biteni bir kez daha gözden geçiriyorum. Terapist yanıma söyleniyorum: "Sabahki kitabı çantaya koymak isteyleşimle ilgili müthiş yorumuna ne oldu? Anladın mı şimdi kitabı neden çantaya koyduğumu, aslında koydurulduğumu". Terapist yanımin kibri sönüyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mor menekşenin başkası olduğu yer

Mustafa Uluşoy 2007.12.08

Okumak istediğim dört kitap var. Karar veremiyorum. Birini tercih etsem sanki diğerleri alınacak. Ağustos sıcağının hükmü altına aldığı bu pazar günü sadece kitap okumak istiyorum. Evde yalnızım ve bunu değerlendirmeliyim.

Nihayet bir tanesinde karar kılıyorum. Roman olanını seçiyorum. Ayrıca seçtiğim kitabın bölümlemelerinde ay figürünün kullanılmış olması beni ayrıca cezbediyor. Kitap akşama doğru bitiyor. İnsan sevdiği bir kitabı bitirince ondan ayrılıyormuş gibi hüznün düşer içine. Kitabın sayfalarını tekrar karıştırıyorum. Altını çizdiğim yerleri bir kez daha okuyorum. Ondaki ayrılmak istemiyorum.

Pazartesi oluyor. Bilgisayarı çantama yerleştiriyorum. Elim okuduğum kitaba gidiyor. Onu da çantama koyuyorum. Şaşıyorum. "Okuduğum bir kitabın çantamda ne işi var?" diyorum. Kitabı çantamdan çıkarıyorum. Onu ofise götürmemin bir anlamı yok. Masaya koyuyorum. Sonra tekrar çantama koyuyorum. Bunu neden yaptığımı anlam veremiyorum. İşgüzarlık edip kendimle ilgili psikoanalitik yorumlar yapıyorum. "Kitapla fazla özdeşleşme kurdun sen" diyorum. Terapist yanıma "beni rahat bırak, ben senin hastan değilim" diyorum. Terapist yanımin kibirlice gülümsüyor.

Mor Menekşe ile seansa başlıyoruz. Varoluşsal acılar içinde kıvraniyor Mor Menekşe. Otuzlu yaşları devirmiş. Derdi varoluş. Anamlı bir hayat yaşamak istiyor. Doğru yaşamak istiyor.

"Yaşamın anlamını birçok şeyde denedim." diyor. Evinin bahçesindeki çam ağacı en büyük arkadaşı olmuş. "O kadar muhteşem ki." diyor. "Sanki evrenin bir dili var ve ben bu dili çözmek istiyorum. Uzun zaman bu dili nasıl çözeceğimi bilemedim. Daha doğrusu kendim çözmek istedim ama sonra bir gün dedim ki; evrenin dilini ancak onu Yaratan çözer." İşte bu noktadan sonra Mor Menekşe dini kaynaklara yöneliyor. Kitaplar okuyor.

Görüşmenin bir anında can sıkıcı bir soru soruyor: "Dini, hayatımın merkezine almak istiyorum ama bazı şeyleri kabullenemiyorum. Örneğin camilerde kadın ve erkeklerin ayrı ayrı ibadet etmesi bana çok ters geliyor. Yan yana olursa daha iyi olmaz mı? Sizce de öyle değil mi?"

Terapist olmak sanki her şeyi çözümlemiş olmakmış gibi benden bir yanıt bekliyor. "Ben din işleri yüksek kurulu üyesi değilim ki." diye espri yapıyorum.

Hiç gülmüyor. Soğuk soğuk bakıyor. Soruyu geçiştiremediğimi görüyorum.

Zihnim birden aydınlanıyor. "Sorunun yanıtı çantamda Mor Menekşe." diyorum. Gerçekten şaşkınım. Gerçekten çok sevinçliyim. Gerçekten terapist olduğuma bir kez daha şükrediyorum. Mor Menekşe garip garip bakıyor. Bir önceki gibi soğuk bir espri zannediyor bunu da. Ağırda alıyorum. Çantayı açıyorum. Ona hiç bakmıyorum. Kitabı çıkarıyorum. Onu şaşırtmak istiyorum. Yüz elli birinci sayfayı açıyorum. Tane tane okuyorum:

"'Neden kadınlarla erkekler camide bir arada olmasınlar' diyerek, camiye gidenleri bir çırpıda gerici ilan edenleri bilmeden onaylamıştım... Bir kadın, nasıl kadınlar tuvaletinde bir erkek kendisini görürken aynaya rahatça bakamaz ve üzerini rahatça çekiştiremezse, ibadet ederken de kendi boyutlarında bir omuza, bir kalçaya değmeyi tercih eder... İbadet eden bir kadının erkekler arasında rahatça kendi olamayacağını, Allah rızasının yerini derhal 'nasıl görünüyorum', 'karnım çok mu çıktı' gibi başkalarının rızasını alma hevesinin dolduracağını anlamıştım. Başkalarının onayı. Hele erkeklerin onayı. Bu değil miydi bir kadının nefsinin en çabuk teslim alan en dünyevi tanrı?"

Mor Menekşe gülüyor. "Cevaba bayıldım, özellikle karnım çok mu çıktı muhabbetine." diyor ve ekliyor: "Kendimi bir an o durumda hayal ettim. Gerçekten erkeklerle yan yana namaz kılmak istemem. Gerçi namaz kılmıyorum ama bir gün kılırsam da istemem."

Kitabı benden ödünç istiyor. Yok hayır!, bunu kimse istememeli benden. İçimi bir sıkıntı basıyor. Bunun nedeni kitabın büyük olasılıkla geri dönmeyecek olması ile kitabın kendisinden mahrum olacak olmam değil. Üzerini çizdiğim cümleleri başkasının görecektir olması. Onlar artık sadece yazarın cümleleri değil. Yazardan aldığım ve artık benim de olan cümleler. Başkasının bunu bilmesini istemiyorum. Ayrıca birisi ödünç aldığı bir kitabı geri getirmediginde benim altını çizdiğim cümlelerimi de geri getirmemiş oluyor.

Kitabı tabii ki vermiyorum. Ona önce sabah kitabı çantama nedensiz koyduğumu, buna kendimin de şaşırdığını anlatıyorum. Sonra bir kâğıda "Başkası Olduğun Yer-Leyla İpekçi" yazıyorum. Mor Menekşe duygulanıyor. "Bu olay, bana evrenin bir dili olduğunu bir kez daha gösteriyor. Ayrıca bu seansı sizinle değil Leyla İpekçi ile yaptık galiba. Ben kitabı alayım ve bir güzel okuyarak seansa devam edeyim." diyor.

"Evrenin dili" tabirine takılmış, çok seviyor bu ifadeyi. Ben de seviyorum. Ve bir şeyler öğretirken öğreniyorum da. Belki bu da evrenin dilinin bir parçası.

Mor Menekşe'nin seansından sonra olan biteni bir kez daha gözden geçiriyorum. Terapist yanıma söyleniyorum: "Sabahki kitabı çantaya koymak isteğiyle ilgili müthiş yorumuna ne oldu? Anladın mı şimdi kitabı neden çantaya koyduğumu, aslında koydurulduğumu". Terapist yanımin kibri sönüyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendini çirkin hissedebilirsin ama

Çirkin olduğunu hissediyorsun. İçin acıyor. Üzüntülü ve mutsuzsun. Aynanın karşısında yüzünü inceleyip başkaca yüzlerin hayalini kuruyorsun.

Kendini başkalarıyla ne çok kıyaslıyorsun? Arkadaşının, kardeşinin ya da çevrendeki başka birinin yüzü gibi bir yüze sahip olmadığına hayıflanıyorsun. Bazen de Yaratıcı'ya kızılıyorsun. "Neden!" diyorsun, "Neden beni de başkaları gibi güzel yaratmadın!"

Yok hayır, öyle sandığın gibi göreceli bir fiziksel çirkinliğe sahip olduğunu düşündüğünden mutsuz değilsin. İnan yanıliyorsun. "Fiziksel olarak güzel olduğumu söyleyemem, hatta çirkinim bile diyebilirim ama bunu dert etmiyorum." diyen insanlar da var çünkü. Kendini çirkin bulan her insan mutsuz değil, onların içleri acımıyor, bunu dert etmiyorlar.

O zaman sorunun nedir diyeceksin? Zihnindeki bilişsel şema şöyle: "Çirkinim, o zaman değersizim." Göreceli fiziksel güzelliği-çirkinliği varoluşunun değeri için bir ölçüt haline getirmişsin. Kendilerini çirkin hissettikleri halde bununla uzlaşıp mutsuzluk ve üzüntü üretmeyenler, göreceli fiziksel güzellikten mahrumiyetlerine razı olup varoluşlarını değersiz görme yanılgısına düşmeyerek bunu başarıyorlar.

Biliyor musun, "Çirkinim, o zaman değersizim." diye inanman tam bir tuzak. Bir kapan. Bu yanıltıcı bilgiyi sen üretmedin. Sana seni veren Yaratıcı'nın bir hükmü de değildi bu. Kimi insanların hükmüydü; sen onlara kandın ve bu tuzağa düştün.

"Çirkinim ve değersizim" bir kendilik tanımıdır. Kendilik bilginizin inşasında birtakım iç ve dış kaynakları kullanırsınız. Dış kaynaklarımızın en önemlisi anne-babalarımızdır. Ebeveynler bazen kendi açmazlarını, benliklerinin büyülenmeci tutumlarını ne yazık ki çocuklarına karşı da kullanırlar. Çoğu zaman istemeyerek, bilmeyerek. Söz konusu ebeveynler, bunu yapmadıklarını iddia edebilirler. Ancak çocuklarımıza verdiğimiz mesajların çoğunlukla direkt değil, alt mesajlar şeklinde olduğunun altını çizmek isterim. Çocuklar, binlerce kere kendileri hakkında duydukları yoğun değerlendirmelerle belleklerinde bir kendilik inşa ederler. İnsanın belleğindeki bilgiler varoluşunu değersizleştirici mahiyette ise çok acıtırıcıdır.

Söylemek istediğim şu: "Çirkin olduğum için değersizim." inancı senin varlığının içinden doğan bir hüküm değil. Ebeveynlerinden, belki de arkadaşlarından, yakın akrabalarından alt mesajlar olarak aldığın ve inandığın bir kabul sadece.

Dış kaynaklı kendilik bilginizin önemli bir kaynağı da sosyal yaşamdır. Güzelliğin başka başka çeşitleri göz ardı edilerek (bunu ayrı bir yazıda tartışacağım) sadece fiziksel güzellik günümüz narsistik kültüründe, neredeyse tek değer ölçütü haline getirilmiştir. Çünkü narsistleşen benliklerin önemli haz kaynaklarından biridir fiziksel güzellik. Arzuların tatmini için kusursuz fiziksel özellikler olmalıdır. Narsistik kültürün fiziksel güzelliği bir itibar ve değer ölçütü haline getirmesi, hepimiz için başka bir tuzaktır. Bedenimizle aramızı bozan bir tuzak.

Ruhumuz, kalbimiz, duygularımız, benliğimiz ve özellikle vicdanımız ise iç kaynaklarımızın başlıcalarıdır.

"Çirkinim." dediğinde içinde hissettiğin mutsuzluk, çirkin olduğunu düşünmenden değil, "Çirkinim ve değersizim." diye inanmandan kaynaklanıyor. Vicdanın "Çirkinim ve değersizim." önermesini reddediyor ve bunu mutsuzluk olarak bildiriyor sana. Şimdi sıra sende! Vicdanının sesine kulak vermeli ve bu önermeyi sen de reddetmelisin.

Kendilik bilginizin inşasında en sahih kaynak ise varlığımızı bize bahşeden Mutlak Varlık'tır. Narsistik kültür bunu hep unutturuyor sana, bana, hepimize. Mutlak Varlık, insanları birçok açıdan olduğu gibi fiziksel olarak da mutlak eşit yaratmamıştır. Her varlığa bahşedilen tüm özellikler gibi güzellik/çirkinlik de görecelidir. Bir insan diğerinden daha uzun ya da daha kısa olduğu gibi, daha güzel ya da daha çirkin de olabilir. Hiç aklından

çıkması gerekense şudur: Fiziksel olarak göreceli bir güzellikten mahrum olabilirsiniz ama değerli olmaktan mahrum değilsin. Her halükarda değerlisin.

Varoluşuna sahip çıkmalı ve onun değerini fiziksel özelliklere bağımlı olmaktan kurtarmalısın. Hatta diyorum ki; "Kendimi çirkin hissediyorum." da demesen. "Kendimi bazı insanlardan daha az güzel hissediyorum." desen. Olmaz mı?..

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendini güzel buluyorsun ama

Mustafa Ulusoy 2009.05.01

N'e güzel bir bebek!" dediler sana doğduğunda. "Çok güzel/yakışıklı bir kız/erkek olacak bu." O an, sana en büyük zararı verdiler. Etrafında bir ilgi halesi oluştu. İltifatlar iltifatı kovaladı.

Takdirler takdiri. Güzel olduğun için gördüğün ilgi, benliğinin hoşuna gitmeye başladı. Göreceli fiziksel güzelliğin, güzel bir şarkının bestesi gibi kulağa hoş geliyordu. Tını güzeldi güzel olmasına, lakin şarkının sözlerinde bir sorun vardı. Sen "Ne kadar güzelsin!"in tınısını duyuyordun, içine akıttığı zehrin farkında olmayarak.

Meslektaşım Jeffrey Young, bazı ebeveynlerin çocuklarına "özel" olduklarını hissettirmelerini sevgi olarak addetme yanlışlığından bahseder. Çocuklara sevgi yerine "özel oldukları hissi" servis edilir. Sen de maruz kaldın buna. Farklı ve özel olduğunu sanarak sahte bir kendiliğin içine tıklandı. Başta yakınların olmak üzere, göreceli fiziksel güzelliği aşırı derecede önemseyen narsistik kültürün etkisindeki insanlar senin için sahte bir varoluş tanımlı yaptılar. Seni göreceli fiziksel güzellikle sınırlanan bir çemberin içine soktular. Farkında mıydın?

Göreceli fiziksel güzelliğinin verdiği mağruriyetle kendini çevrendeki insanlarla karşılaştırmaya başladın. Fiziksel açıdan kardeşinden, arkadaşlarından, kuzenlerinden görece daha güzeldin ama sen daha fazlasını iddia ediyordun. "Güzelim ve değerliyim" şeklinde bile değildi bilişsel şeman. "Güzelim ve daha değerliyim" diye tanımlıyordun varoluşunu.

Giderek fiziksel güzelliğinden ötürü aldığın iltifatların bağımlısı oldun. Histerik ilgilerin peşi sıra koştun. Yoruldun. Çok yoruldun ve boğulmaya başladın. Bir topluluğa girdiğinde, algıların hemen açılıp güzelliğinin fark edilip edilmediğini hesaplıyordu. Öyle maharet kazanmıştın ki bu konuda; uzaklardaki bir bakışı dahi algılayabiliyordun.

Hadi itiraf et; benliğin göreceli fiziksel güzelliğinden haz alıyordu ama mutlu ve huzurlu değildin. İlk düş kırıklığını, fiziksel güzelliğin göreceli olduğunu fark ettiğin an yaşadın. Tamam, fiziksel olarak başkalarından daha güzeldin ama senden daha güzel olanlar da vardı. Sense kendi güzelliğinin eşsiz ve benzersiz olduğunu sanmıştın. "Farklı ve özel olma" hissine hapsolarak. Halbuki her insana farklı ve özel bir varoluş bahşedilmişti.

Bir gün arkadaşlarıyla oturmuş sohbet ediyordun. Zannediyordun ki çevrendeki ilgi halesi hiç sönmeyecek. Çok susamış birinin musluğu açıp "tısss" sesini duyduğu anda hissettiği çöküntüyü yaşadın. Kimsede ses seda yoktu. Sen de yok gibiydin.

Başka bir gün başka bir korku düştü peşine. Göreceli fiziksel güzelliğinin bozulmaya mahkûm olduğunu anladığında varoluşun elinden kayar gibi olmuştu. Bunu ilk kez, seni hep benzettikleri anneannenin yüzüne dikkatlice bakınca kavradın. Zaman, yüzünün güzelliğini silip süpürecek, anneannene yaptığı gibi.

Vicdanının sesini daha çok duyar oldun. Fiziksel güzelliğine yönelik iltifatlarda ruhunu ve kalbini tatmin etmeyen bir şey vardı, vicdanının reddettiği. Bal gibi biliyordun, bu iltifatları hak eden sen değildin. Başkasının malını gasp etmiş birinin suçluluğu sarmaya başladı her yanını.

Başa dönersek, sana kurulan ilk tuzak, "Ne güzel bir bebek!" ve sonraları "Ne kadar güzelsin!" diye tanımlanmandı. Güzellik sana ait değildi halbuki. Güzel yaratılmıştın ve güzel olan güzel yaratma eylemiydi. Göreceli fiziksel güzelliğin, O'nun Cemil isminin tecellisinden başka bir şey değildi. Sana ait olmayan güzelliği sana mal etti narsistik kültür. Senin omuzlarına yükledi. Bu, çok ağırdı.

Haklısın hikâyeyi şöyle de olabilirdi: Sana hep "Ne güzel yaratılmışsın!" deniyor. Sadece fiziksel güzelliğinin değil, tüm özelliklerinin O'na ait olduğu teslim ediliyor. Varoluşunu O'na ait hissediyorsun. Göreceli fiziksel güzelliğine yönelik övgüler sana değil O'na yapılıyor. Kendilik tanımın O'na ait bir varlık olarak inşa ediliyor. Bu, sana güven veriyor. Göreceli fiziksel güzelliğinden dolayı kendini başkalarından daha üstün, daha değerli görme kibrine düşmüyorsun. İnsanlardan gelecek histerik ilginin bağımlısı ve kölesi olmuyorsun. Özgürleşiyorsun.

Yok hayır geç değil! Gerçi biraz daha güç ama hikâyeyi yeniden yazabilirsin. Her aynaya baktığında "Ne güzel yaratılmışım!" diyerek, göreceli fiziksel güzelliğin bir üstünlük olmadığını fark ederek sahici bir kendilik inşa edebilirsin. Ne dersin?

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Leyla gerçekten de güzel değil miydi?

Mustafa Ulusoy 2009.05.08

Denir ki, Leyla kara kuru, cılız, sıradan bir kız. Leyla'yı görenler Mecnun'un aklına şaşkın. Denir ki yine; padişah merak eder, çağırır Leyla'yı sarayına. Dillere destan bir güzellik uman padişah da başkaları gibi şaşkın. Leyla'ya bir sürü laf eder. "Bu muydu Mecnun'u mecnun eden Leyla!" bakışını hisseden Leyla, "Sen" der, "Mecnun değilsin!"

Leyla'yı görüp de Mecnun'a dudak bükenler narsistik kültürde de egemen olan güzellik kavramından muzdarip gibidirler: Güzelliği fiziksel güzelliğe hapsedmek. Leyla bir yüz ve bedenden ibaret değildir halbuki. Mesele yüz ve bedense eğer, cesetlerin de bir bedeni ve yüzü vardır. Leyla'nınsa başka bir güzelliği.

Onunla sohbet eden sanır ki Leyla tüm dünyayı unutmuş. Konuşana dikkat kesilmiş, tüm varlığı kulak olmuş. Anlatılanı anlatıldığı gibi anlamaya çalışır Leyla. Sözcükler vehmin duvarlarına çarpmaz ona vardığında. Anlatan "Hah işte, bunu anlatmaya çalışıyorum." der (hüsn-ü ifham).

Anlatımı sadedir. Tane tane konuşur. Sözcükleri boca etmez kimseciklere. Kelimeleri öyle kullanır ki, bir çeşmeden dökülen su gibi, ağızdan dökülen kelimelerle inşa ettiği güzelliştir. Kömür gözlü değildir Leyla, amma tatlı dillidir (hüsn-ü kelam).

Düzen ve intizama riayet eder. Eşyalara sinmiş olan düzenle, evine girenlerin içi açılır (hüsn-ü intizam).

Bir gün Mecnun'la karşılaşır, eli ayağına dolanır. Onu hangi güzelim sözcüklerle karşılayacağını bilemez. Kim olsa aynısını yapar Leyla. Kara kuru yüzünden tebessümler dökülür, en güzel kelimelerle insanları buyur eder

(hüsn-ü istikbal). Ne var ne yok misafirlerinin önüne koyar, onları ikramlarıyla memnun etmek için paralanır (hüsn-ü kerem).

Eşyaları kimse Leyla kadar güzel kullanamaz, kimse onlara Leyla kadar güzel davranamaz. Tahta kaşığı sanki canlı bir varlık gibidir. Kullandıktan sonra ona teşekkür etmeyi unutmaz. Görenler kaygıya gark olur; belki de mecnun olan aslında odur. Kap kacağını elinde öyle bir tutuşu vardır ki, narin bir bebeği elinde tutan anneden daha mahir. Leyla'nın elleri kara kuru, ne gamdır.

İnsanları kırmamak için kılı kırk yarar. Konuşmadan önce tartar, ölçer, biçer. Konuşması gerektiğinde yeteri kadar konuşur, susması gerektiği yerde ağzına kilit vurur. Kırmaktansa kırılmayı öğrenmiştir Leyla. Bencilliklerinden sıyrılmış, ben diye tutturılmaktan azat olmuştur. Onunla arkadaş olmak için can atılır. Yanına varan huzura varır. İnsanlara zorluk çıkarmaz. Kolaylaştırır. Onunla geçinmek kolay değildir sadece, güzeldir de aynı zamanda (hüsn-ü muaşeret).

Onunla sohbete niyetlenenler sözlerine çekidüzen verir. Çünkü bilirler ki Leyla gıybetten hiç hoşlanmaz. Kötü düşünmekten kaçınır, yaşananlara güzel tarafından bakar. Her olayın altında bir hayır görür. Umutsuzluk yoktur yüreğinde. Mızızlanmaz, şikâyet etmez. Kimsecikleri suçlamaz. Suçlanacak olanın nefsi olduğunu idrak etmiştir. Varlıklara zarar vermek aklının ucundan geçmez (hüsn-ü niyet).

En güzel hallerinden biri de edeptir Leyla'nın (hüsn-ü edep). Narsistik kültürde bunun bir karşılığı bile yoktur. Bana en hazin gelen de budur.

Kolay pes eden biri değildir Leyla. Metindir, sağlamca tutunur inandıklarına. Kararlarına sahip çıkar. Hatalarınaysa daha çok. Kimsenin üzerine yıkmaz yanlışlarını. Dayanıklı bir kişiliği vardır (Hüsn-ü metanet).

Güzelliği fiziksel güzelliğe hapsedenlerin Mecnun'u anlaması imkânsız gibidir. "Bir kadının en cazibedar, en tatlı güzelliği nedir?" diye sorulsa; "Kadınlığa mahsus bir letafet ve nezaket içindeki hüsn-ü sîretidir." cevabını narsistik kültür algılayamaz, anlayamaz. Oysa ne güzel bir tanımdır bu (hüsn-ü mana), ne kadar derin. Ya da "En kıymetdar ve en şirin cemali nedir bir kadının?" diye sorsak, narsistik kültür bilmez ki "Ulvî, ciddî, samimî, nuranî şefkatidir."

Mecnun'un Leyla'da tutulduğu böyle bir güzelliştir işte: Halleriyle Cemil isminin tecellisine mazhar olmuş güzel bir insan. Ondaki güzelliğe zaman ilişemez bile. Aksine zaman, ancak Leyla'nın hüsn-ü siretinin olgunlaşıp ziyadeleşmesine hizmet edebilir.

Tasvir etmeye çalıştığım güzellik biçimlerinin bazıları kadınlara özgüyse de; çoğu erkekler için de geçerlidir elbet. Erkeklerle özgü başkaca erdemler ise cesaret ve cömertliktir (hüsn-ü sehavet). Koruma, kollama, yakınlarının sorumluluğunu alma gibi bazı özellikler özellikle erkeklerde tecelli eden başkaca güzel hallerdir. Leyla gerçekten de böyle biri miydi? Bilmiyorum. Gaybı ancak O bilir. Ben sadece güzel bir insanı tasvir etmek ve fiziksel güzellik dışındaki güzellik hallerine dikkat çekmek istedim.

Bütün bunlardan sonra akla gelen soru, Mecnun'un Leyla'dan neden ve nasıl vazgeçtiğidir? Bu ise ayrı bir bahistir.

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bazen nokta hayatın kendisidir

Bir an kendimi terapi odasında zannettim. Oysa sinemada film (Nokta) izliyordum. Şöyle başladı film: On üçüncü yüzyılda tuza "Af'Allahü anhüm-Allah onu affetsin" lafzını yazmakla meşgul Hattat Malik Usta'nın mürekkebi "nun" harfine noktayı koyamadan biter. Çırağının benliğiyse isyan ve şüpheyile dolu lafızlarla meşguldür: "Moğollar yakında hepimizi öldürecek... Eğer Allah her şeye kadirse onları yok etmeli. Allah, bize niye sevgisini göstermez?" Ne çok duymuştum benzer sözleri.

Düz plan çekilmiş bu başarılı filmin yönetmeni (Derviş Zaim) seni düşürdü sonra perdeye Ahmet (Mehmet Ali Nuroğlu). Hat meşk ediyordun, hapisten yeni çıkmıştın, bir atölye kurma hayalin vardı, paraya ihtiyacın. Arkadaşın Selim (Serhat Kılıç) görüşmeye çağırdı seni. Babasında on üçüncü yüzyıldan kalan Malik hatlı bir Kur'an vardı. Amcası Hattat Hamdullah'ın hasta olduğunu, tedavi için Amerika'ya gitmesi gerektiğini ve paraya ihtiyaçları olduğunu söyledi. Önce, bu Kur'an'ı kopyalamanı teklif etti. Reddettin. Sonra eve sanki hırsız girmiş, Kur'an'ı çalmış gibi yapıp mushafı bir milyon Avro'ya satma planından söz etti. "Atölye kurmana yardım ederim; yirmi, yirmi beş neyse" diye de ekledi.

Nefsine ve benliğine direnemedin. Hayallerin canlandı. Evlenmişsin. Atölyeni açmışsın. Hat meşk ederek şifa buluyorsun. İstedğin haktı, güzeldi. Hakk'a giden yolun da hak olması gerekmez miydi Ahmet?

Tarihî eser kaçakçısı tanıdıklarına telefon ettin. Sonra Selim bu işten vazgeçti. Ama kaçakçılar vazgeçmedi. Seni bulup "Ya yedi sülalen ya da Malik hatlı Kur'an!" diye tehdit ettiler. Korktun. Selim'i çağırdın. Geldi. Onu da tehdit ettiler. Selim Kur'an'ın yerini söyledi. Kaçakçılardan biri Selim'in evine girip Kur'an'ı çaldı. Ne kadar pişmandın. Kaçakçı Cengiz (Mustafa Uzunyılmaz) bir silah eline tutuşturdu Selim'i öldürmen için. Direndin. Silah patladı, Cengiz öldü. Sonra diğer kaçakçıyı öldürdün, bu arada Selim'e de bir kurşun isabet etti, bilemedim kimin silahından çıktı. Sonra Selim'i gömdün, Kur'an yanında, beş parasız birkaç yıl dolaştın.

Hayattaki en büyük azabı tattın: Vicdan azabını. Cehennemden çıkagelmiş ateş gibi yaktı kavurdu seni. Hâlâ "Af'Allahü Anhüm-Allah onu affetsin"de "nun"un noktası eksikti. Vicdanın o noktayı koydurmak için yollara düşürdü seni. Esaslı noktaları hep vicdan koyar değil mi Ahmet?

Selim'in ölümünden birkaç yıl sonra amcası Sadullah Hoca'yı buldun. Selim'in kaçırıldığını ve öldürüldüğünü biliyorlardı ama meselenin esasından haberleri yoktu. Olanları hem Sadullah Hoca'ya hem de Selim'in babasına anlatarak af dilemek istiyordun. Selim'in babasının iki yıl önce öldüğünü öğrendin. Sadullah Hoca'ya konuyu nasıl açacağını bir türlü bilemedin. Cesaretini toplayıp ona "Dünya kötü, bu da benim inanmamı engelliyor. Allah bu dünyayı daha iyi yaratabilirdi. Allah'ın gücü her şeye yeter. Allah iyi niyetli niyetlidir. Peki, öyleyse kötülük niye var Hocam? Kötülük, benim inanmamı engelliyor" dedin. Hoca, karınca kararınca cevaplar verdi sana. Ama esas cevap içindeydi Ahmet.

Neden dürüst olmuyorsun? Yaratıcı, Malik hatlı Kur'an'ın çalıp satılmasına yardım mı et dedi? Ya içindeki hırsa ne demeli Ahmet? Evet, atölye kurmak, ev bark sahibi olmak istiyordun. Yaratıcıysa bunu helal parayla yap demiyor muydu? Benliğine ve nefsine yenildin, tamam. Hatalarını onurla kabul edip Yaratıcı'yı suçlamasaydın; iyi şeyleri kendine, kötülükleri O'na mal etmeseydin. Hataların en büyüklerinden olana düşmeseydin. Doğru olan tam tersiydi halbuki; tüm iyilikler O'ndan, tüm kötülükler ise nefsimizden.

Sadullah Hoca'ya hikâyeyi anlatmaya koyulup ona kardeşinin evinden çalınmış Kur'an'ı gösterdiğin an bayıldı, hastaneye götürüldü. Sadullah Hoca'nın akrabası Mümin Usta'ya (Settar Tanrıöğür) anlatmak istedin bu sefer hikâyeni. O ise daha tuz havuzuna ilk geldiğinde, "Tuza baktıkça susar insan" demişti. Filmin cümlesi benim için buydu. Selim'in mezarını bildiğini söyledin. Polis çağırırken ona arkadan sopayla var gücünle vurdun. Kur'an'ı yanına bırakıp kaçtın. Tuz Gölü'nde Malik Usta'nın tuza yazdığı hattın peşine düşerek aklını yitirmiş eski hat

öğrencisi meczubu baygın buldun. Onu sırtında taşıırken Sadullah Hoca, Ali İhsan ve Mümin Usta seni yakaladılar. Onları Selim'in mezarına götördün. Seni bir güzel patakladılar. Cezanı vermek istediler. Halbuki sen cezayı çoktan görmüştün. En büyük cezayı: Vicdan azabını.

Filmin sonunda senarist (Derviş Zaim) yalpalatarak yürüttü seni Ahmet. Öldün mü bayıldın mı anlayamadım, bembeyaz bir sayfayı andıran Tuz Gölü'nde tuza yazılı "nun"un tam ortasına bir nokta gibi yığıldın. Hatalarının kefareтини ödemiştin. O an "Af'Allahü anhüm"deki "nun"un eksik noktası sen oldun.

Artık biliyordun ki; bazen nokta hayatın tâ kendisidir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Baharın selamı var

Mustafa Ulusoy 2009.05.22

Bu yazıyı Cizre'de yazıyorum. Şehri ikiye ayıran Dicle'nin kenarında bir çay bahçesinde. Nursi'nin psikobiyografisini yazmak için, doğduğu köyden başlayarak yaşadığı, eğitim gördüğü, uğradığı beldeleri dolaşıyorum günlerdir. Sıra Cizre'de. Kırmızı Medrese'de medfun Ahmed-i Cizri'yi ziyaret ediyorum.

Cizre'de elektrik bir gündür kesikmiş. Dicle'ye inmiş, gökyüzünü seyrederken elektrik geliyor. Ben üzülüyorum, başkalarıysa seviniyor. Hayat böylesine garip işte. Aynı şey bazılarında sevinç bazılarında üzüntü uyandırabiliyor.

Üzüntüm kısa sürüyor. Yeniden kesiliyor elektrik. Yapay lambalar sönüyor, sesler kısılıyor. Sanki nefesler tutuluyor. Gökyüzünün kandilleri parıl parıl parlıyor. Salkım saçak yıldızlar nehrin yüzeyine değiyor sanki. Nehirdeki kurbağa sesleri kâinatın şarkısına kendi melodileriyle katılıyor.

Baharı en yoğun Cizre'de hissediyorum. Yüzyıllar öncesinden bir beyitiyle baharın selamına karşılık veriyor Ahmed-i Cizri: "Senin temaşana, hüsnüne, herkes her yerden koşup gelmiş. Senin cemalinle nazdarlık ediyorlar." Yerden ve gökten varlıklar Mutlak Varlık'ın güzelliğinin tecellisini temaşaya durmuşlar. Yıldızlar salkım saçak olmuş da gözlerini dünyaya dikmişler. Onlar da dünyanın neşesine katılmışlar. Yerden otlar bunun için bitmiş. Ağaçların dallarında tomurcuklar bu yüzden uzatmışlar başlarını hayata. Rüzgâr bunun için esiyor püfür püfür. Dicle bunun için uzanıyor toprağın bağrına.

Elektrik yeniden geliyor. Dicle'nin üzerine ışık hüzmeleri düşüyor bu sefer. Yapay da olsa nehrin yüzü başka bir güzellikle donanıyor. Sonra gecenin en önemli olayı zuhur ediyor: Ay doğuyor! Gecenin en güzel selamı ışıklarını Dicle'ye döküyor.

İçimde uyanan tatsız bir duygu, baharı yazmayı zorlaştırıyor. Gözümün önüne kırık kalpler, hüznü yüzler, acılı hayatlar geliyor. Yaşamının tadını kaybetmiş, hiçbir şeyden zevk alamaz insanlar için bahar kışa dönmüşken; bahardaki neşeyi anlatmak garip bir suçluluk uyandırıyor içimde. Bahar, hepimiz için bahar olacaksa bahardır.

Bir cümle yardımına koşup zihnimi aydınlatıyor. "Bir vakit esaretimde dağ başında..." diyor Nursi. Bu cümlede duruyorum. Duruyor ve düşünüyorum. Esaret altında ve dağ başında, yalnız ve gurbette bir insan ne yapar? Baharın selamını nasıl alır? Ahlarla vahlarla durumuna dövünür mü?

"Azametli çam ve katran ve ardıc ağaçlarının heybet-nüma suretlerini, hayret-feza vaziyetlerini temaşa ederken pek latif bir rüzgâr esti"; her şeye rağmen yapılacak olanı söylüyor cümle: "Esaret" altında iken dahi O'nun sanatını temaşa etmek. O'nun sanatını temaşa edenleri de temaşa etmek.

Zihnimiz sorunların, dertlerin, tasaların esaretinde olsa da, kalbimiz hayatın tadını çoktandır unutsa da, içimizi endişeler, kaygılar, acılar doldursa da; baharın selamına kulak verebiliriz yine de. Çünkü hayat gibi bahar da zevk almamız için var değil ki. Bahar, tefekkür ve temaşa zamanı. Sevinçli kalpler de, hüznü kalpler de tefekkür edebilir. Belki ikincisi daha da fazla.

"İçimde hiçbir istek yok ki baharı temaşa edeyim." dememeli insan. "Bedenim yorgun ve bitkin, dışarı çıkacak takatim yok." da. İnanın, hüznü kalplerin hissedeceği derinliği başkaca kalpler hissedemez. Yaşadığımız acıların kalbimize açtığı derinlik anlayabilir ancak baharın selamını.

"Hiçbir şeyden tat alamıyorum." demeyi bir kenara bırakıp çok zor da olsa kırlara uzanmalı. Yürümeli, yürümeli, yürümeli. Çiçekleri koklamalı. Çimenlere uzanmalı. Hayır, bunları yapmanın bize zevk verip vermediğini bir kenara bırakıp önemsememeli.

Varsın, zi hnimiz dertlerle değirmen taşına dönüşmüş olsun. Bizim yerimize ağaçlar nasıl da neşeliler. Elleriyle semaya uzanmışlar. Çiçekler nasıl da tebessüme gark olmuşlar. O'nun isimlerinin tecellisiyle neşeyle zıplayan bir çocuk gibiler. Sinekler gibi uçan hayvanlar nasıl da sırtlanmışlar O'nun sanatını; kanat çırpıyorlar oradan oraya.

Biraz zor olsa da, çok çok zor olsa da; derdin ve tasanın içinde boğulsak da, baharın selamına kulak vermeli. Kalplerimize bakmalı. Nasıl da kimi zaman neşeyle kimi zaman acıyla dolup taşıyor. İkisi de O'nun isimlerinin tecellisine mazhar olma hali. Başka varlıklardan farkımız da bu olmalı.

Tamam, hayat ağır geliyor. Zaten bunun için bahar kucak dolusu selam getirmiyor mu bize? Zevk alıp almadığımıza, içimizin acıyla ve hüznle dolup dolmadığına aldırmandan baharın getirdiği selamı alıp karşılık vermeli. Hüznü bir kalp buna hiç engel olmamalı.

Dicle'nin kenarında Cizre'deki baharın selamını alırken bir imge daha düşüyor muhayyileme. Bir odanın penceresinden buğulu bakışlarını bahçeye salmış, dalıp gitmiş. Uzak kıtadaki gurbetini tefekkürle taçlandırmış. Kim olduğunu yazmama gerek var mı? Siz onu benden daha iyi biliyorsunuz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aşk ve suçluluk-II

Mustafa Ulusoy 2009.06.05

Önceki seansın özetini yaparak başlıyorum seansa. "Önce aşka düştün. Kalbin ona ait yoğun hislerle doldu taşı. Sonra da suçlulukla; 'Neden aynı duyguları Yaratıcı'ya karşı hissedemiyorum, demek ki O'nu sevmiyorum' diye acı çekiyorsun." Başıyla onaylıyor. Onu anlamışım. Anlaman yetmiyor, eee nasıl çözeceksin bakalım sorunumu dercesine bakıyor.

Sarmaşık yanılıyor. O, Yaratıcı'sını seviyor. Bir kere bunu dert etmesi sevgisinin güçlü bir kanıtı. Yaratıcı'sını sevmeyen neden böyle bir suçluluğa düşsün ki?

Yok. Bu onu tatmin etmiyor. Yüzünde etkilendiğine dair en ufak bir emare yok. Lafı eveleyip geveliyorum. Geçen haftayı nasıl geçirdiğini soruyorum. Anlatıyor. Vaktimi boşa harcama, der gibi bakarak. Ne yapsam ki?

Sıkıştığım zamanlardaki tekniğime başvuruyorum. "Bana tipik bir gününü ayrıntılı olarak anlatır mısın?" Bir önceki günü anlatıyor. Gece geç yatmış. Yine ağlamış. Yine içi daralmış. Yine suçluluk hissetmiş. Sabah erken kalkmış. Güneş doğmadan. "Gözlerimden uyku akıyordu" diyor. "Hiç kalkmak istemedim. Ama sabah namazına

kalkmazsam o gün kalbim kasvetle doluyor. Bu yüzden babama sıkı sıkı tembih ettim kaldır diye. O kadar zordu ki uyanmak. Ama kalktım çok şükür. Namazımı kıldım..."

Kalbim heyecandan çarpıyor. Gökte aradığımı yerde buluyorum. Aradığım şey ayağıma geliyor.

"Nasıl namaz kıldığını ayrıntılı olarak anlatır mısın Sarmaşık?"

İsteğimin ona saçma geldiğini anlıyorum bakışlarından.

"Namazın nasıl kılındığını öğrenmek istiyorsanız namaz kitaplarını okusanız daha iyi etmez misiniz?

Sinirlenmesine aldırmiyorum.

"İsteğimin saçma geldiğini biliyorum ama varmak istediğim bir nokta var; rica etsem devam eder misin?"

İsteksizce devam ediyor. Namaza niyetlenişini, okuduğu sureleri, önce rükûa, sonra da secdeye varışını anlatıyor. Muzırca gülümsüyorum. "Ne var gülümseyecek?" diyor biraz asabice. Var işte.

Bir kâğıt uzatıp "Secdeye gittim." yazmasını istiyorum. Yazıyor.

"Âşık olduğun erkeğin önünde de secde eder misin?"

"Tabii ki hayır!"

"Yoğun hisler taşıdığın bir insanın önünde secde etmem diyorsun, ama aynı yoğunlukta hisler taşımadığın Yaratıcı'na secde ediyorsun. İlginç değil mi?"

Duralıyor. Şaşıyor. Düşünüyor. İşte istediğim buydu. Düşünmesini sağlamak.

"Niye O'na secde ediyorsun peki?"

"Çünkü O istiyor bunu."

"O'nun istediği bir şeyi neden yapıyorsun?"

"Çünkü O'nu seviyorum."

O kadar önemli bir şey söyledi ki. Tekrarlamasını istiyorum. Söylediğini duymasını istiyorum çünkü. Fark etmesini istiyorum. Tekrarlıyor. Sonra akışı yazmasını istiyorum. Yazıyor; "Secdeye vardım. Çünkü O bunu istiyor. O'nun isteklerini yerine getirmeye çalışıyorum. Çünkü O'nu seviyorum."

Yaratıcı'yı sevmenin nasıl olacağı konusunda geçen hafta yaptığım araştırmalarda karşıma çıkan cümleyi ona söyletmiş oldum.

"Peki O'nu seviyorsam neden O'na karşı o kadar yoğun hisler taşıyamıyorum?"

"O'nu sevmeyi sadece kalpte hissedilen bir duygu olarak tanımlayıp hislere indirgemişsin. Hafta içinde karşıma çıkan cümle ise böyle tanımlamıyor; 'Allah'ı sevmek, O'nun marziyatını yapmaktır' diyor. Kalpte hissedilen duyguların yoğunluğu ile O'nu sevmek arasında doğrusal bir ilişki yok. Kaşlarını çatma, ilişki yok demiyorum, her zaman doğrusal bir ilişki yok diyorum. Baksana sevdiğin kişiye karşı yoğun hislerin, O'na ettiğin tek bir secdeye bile denk gelmiyor. O'nun isteklerini yapmakla O'nu sevmek arasında ise doğrusal bir ilişki var. Bu insan-insan arasındaki ilişkilerde de böyle. Bir insana âşık olup ona yoğun hisler taşımak, aradaki bağlılığın çok derin ve sağlam olduğu anlamına gelmez illa. Birçok insan burada aldanır. İlgi, özen, merhamet ve şefkatle davranmak, onu tanımak, onun varoluşuna, acılarına, dertlerine ilgi duymak gibi birçok başka faktör bağlılığın

derinliğini ve sağlamlığını belirler. Anne-babaları düşün. Çocuklarına aşktaki kadar yoğun hisler taşımazlar belki ama hayatlarını çocukları için feda edecek kadar bağlıdırlar onlara.

Ayrıca sevdiğin gence karşı yoğun hisler taşıdığın için suçluluk hissetmen şu bakımdan da gereksiz; bu duygular O'nun yaratması. Ona duyduğun sevgiyi O'nun kalbindeki bir nakışı diye düşün. Bir sanatı. Bir tecellisi.

Bir de...

"Başka bir şey daha var." diyorum.

"Ne?"

"Sen onu sevmiyorsun aslında."

"Hadi canım, dalga mı geçiyorsunuz?"

"Aslında" diyorum "aslında"yı vurgulayarak; "sen onda tecelli eden O'nun Cemal, Kemal ve İhsan'ını seviyorsun. Yani onu severken aslında O'nu seviyorsun."

"İlginç, hiç böyle düşünmemiştim." deyip susuyor.

"Birisi sana seni sevdiğini söylerse inanma ayrıca" diye takılıyorum bu sefer de.

"Şüpheli mi olayım, hemen inanmayıp sorgulayayım mı yani?"

"Hayır! Bu küçük bir latife. Dikkatini çekmek için. Şunu kastediyorum: Birisi seni seviyorum dediğinde, aslında o da O'nun sende tecelli eden Cemal, Kemal ve İhsan'ını seviyordur. Seni severken O'nu seviyordur aslında."

"Bunların üzerinde biraz düşünmeliyim."

İşte en sevdiğim cümlelerden biri.

"Allah'ı sevmek, O'nun marziyatını yapmaktır." cümlesi nerede mi karşıma çıktı? Bunu ne Sarmaşık sordu, ne de ben söyledim. Sorsaydı 11. Lem'a diyecektim.

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tatil sıkıntısı

Mustafa Ulusoy 2009.06.12

Narsistik kültürün icatlarından olan tatil, insana daim huzur bahşetmez. Avrupa'da depresyon ve intihar olaylarının, o kültürün tatil dönemi olan yılbaşında yoğunlaşması ilginç bir bulgudur. Bu topraklardaysa tatil daha çok yazla özdeşir. Yaz, bir tek sıcakıyla değil, tatilleriyle de sıkıntılı, bunalımlı bir döneme dönüşebilir.

Diyelim ki koca, bir işkolik. Tatilde sıkıntıdan patlar. Karısı ve çocuklarıysa yazın eve tıkılıp kalmaktan. Bir arkadaşımın annesi, "Bu amcan var ya, pazar günleri, gel seni gezdireyim diye beni dışarı çıkarıyor, bir bakıyorum fabrikasının bahçesine getirmiş!" diyerek beni hem çok güldürmüş hem de işkoliklerin halini enfes bir biçimde anlatmıştı (işkoliklik, ayrıca bahis açmaya değer bir konudur).

İşkolik koca, güç bela tatile razı edilir. Yeni sorunsu önce kimin memleketine gidileceğidir. Ya da hangi tatil mekânına. İki taraf da bilir ki, mesele bir iktidar mücadelesidir; kimin dediği olacak!

Kavga gürültü bir karara varılır. On, yedi ve iki yaşlarında üç çocuğu olan aile, arabaya biner. İki yaşındaki çocuğun küçük tuvaleti gelir. Koca dörtlüleri yakar, arabayı sağa çeker, çocuğuna çiş yaptırır. Yeniden yola koyulur. Hava bunaltıcıdır. Erkek, klimayı sonuna kadar açar. Kadının kas romatizması vardır, klima onu çarpar. Klimayı biri açar, diğeri kapar. Arabadaki hava kızışır. Arkada iki kardeş kavgaya tutuşur. Yarım saat sonra iki yaşındakinin büyük tuvaleti gelir. Baba, söylenerek yeniden dörtlüleri yakar, arabayı sağa çeker, çocuğun tuvaletini yaptırır.

Erkeğin memleketine varılır. Adamın gözü, karısının üzerindedir. Acaba annesine geçen seferki gibi soğuk mu davranacak yoksa bu sefer "anneciğim" mi diyecektir? Ya da tatil mekânına varılmıştır. Bavullar açılır. Kadın, kocasının deniz şortunu bavula koymayı unutmuştur.

Tatil; aksilik, aksilik, aksilik demektir. Aile fertlerinin tatilin başından sonuna kadar birbirlerine ve aksiliklere en üst düzeyde tahammül göstermeleri eve depresyonla dönmek için elzemdir. Huzurlu bir tatil geçirmek isteyen, aksiliklere "Niye böyle!" ("Yarım saat önce çişini yaptırırken kakanın da olduğunu niye söylemedin!") diye aksi davranmamalı, tebessümle yaklaşmayı bilmeli ve "niye"yi lügatinden çıkarmalıdır. Yine aksiliklere mizahî yaklaşım can simididir.

Yaz tatillerinin mutsuz gruplarından biri de öğretmen ve öğrencilerdir. Özellikle öğrenciler tatilde uyuyarak dinlenileceğini zannedip sabahları geç kalkıyorlarsa, hiç tatil yapıyorum demesinler! Onlara şiddetle farklı faaliyetlerde bulunmalarını öneririm.

Bir diğerk tatilzede grup yazı, yazlık evlerde geçirenlerdir. Gece yarılarında kadar çekirdek çitleyip sohbetler edilir. Kötü olan, sabahları geç kalkıp hayatın enerjisini yitirmektir. Bir başka sorun da yazlığı olanların evine akrabaların hücum etmesidir. Bu kötü değildir elbette, ama evin hanımına yemek yapımında, sofranın kurulmasında, bulaşıklarda biraz yardım edilmelidir. Özellikle bu topraklarda, hele hele bir yazlık evde gelin olmak ağır iştir. Onların durumu da unutulmamalıdır.

Tatili zehir eden durumlardan biri de eski defterlerin açılmasıdır. Şeytan en çok bereketli geçirilecek zamanlarda tam gün mesai yapar gibi gelir bana. İnsanın zihnine en dipte kalmış konuları akıttırır: "Sen bana geçen sene şunu söylemiştin/yapmıştın". Psikiyatrist olarak görev yaptığım bir hac mevsiminde, hem de Kâbe'de yapılan ilginç karı koca kavgaları dinlemiştim. Hac yolculuğuna gideceklere azamî sabır tavsiye edilir ya; ben de tatile gideceklere azamî tahammül, azamî iyi niyet, azamî teslimiyet ve azamî mizah duygusu tavsiye ediyorum.

Tatil, yan gelip yatmak değildir. Faaliyet, faaliyet, faaliyettir. Yabancıların tatil mekânlarında sabah erkenden kalkıp güne sporla başladıklarını, bizlerinse onların spor yapıp kahvaltılarını etmelerinden çok sonra uyandığımızı siz de gözlemlemiştirsinizdir.

Tatile gideceklere son birkaç önerim de şunlar olacak: Tatil, kitap okumak için iyi bir fırsattır. Yazın diğerk zamanlardakinin bir misli daha kitap okuyabilsek keşke desem abartmış olmam. Yine, sıla-i rahim fırsattır tatil. Büyükşehirlerden kâinatın içine kaçıştır. Yürümek, yürümek, yürümektir. Farklı yerleri görmektir. Bakışlarımızı kâinata çevirerek Yaratıcı'nın yaz denilen muhteşem sayfasını tefekkür ve temaşa etmektir. Başımıza gelecek aksilikler de bu değerli işin küçük bir bedelidir. Küçük tuvaletini yaptırdıktan yarım saat sonra büyük tuvaleti gelen çocuğumuz için dörtlüleri yakıp, arabayı sağa çekip tuvaletini yaptırmak, olsa olsa en fazla yüzümüzde tebessüm uyandırmalı ve ileride hatırlanacak tatlı bir anı olarak değerlendirilmeli değil midir?

Öldürmemek için bir sebebi olmamak

Mustafa Ulusoy 2009.06.19

Tam bir kayıtsızlık. Olmakla olmamak, yapmakla yapmamak arasında bir fark yok. Bir hissizlik durumu. İnsanı umutsuzluğa sürükleyen şeyler önemini yitirmiş. Kasvetli bir boşluk hissi.

Sonsuz bir boşluk. Dünyevi tüm şeyler denenmiş boşluğu doldurmak için. Hiçbir şey kâr etmemiş. Para, envaiçeşit uyuşturucu, aşk, ün cılız bir gölge gibi duruyor boşluğun kıyısında, çünkü her şey anlamını yitirerek hiçbir bir şey olmuş. Her şey boş. Boşluğu başka bir boşluk dolduramaz.

Boşluk boşunaliğe sürüklüyor. Kayıtsızlığa. Ne yaparsa yapsın boşuna. Ne işe yarar ki yaşamak? Hiçbir şeye. Her şey bir lanet. Her şeyden nefret ediyor. Çünkü her şey anlamsız. Her şey ruhuna batıyor bir kıymık gibi. Başta kendi varlığı. Acıdan boğulurcasına aldığı yarım nefesleri duyuyor. Ne hayatın anlamı var, ne ölümün.

Boğuluyor. İç yaşamı kurumuş. Hissetme azalmış. Duyguları donmuş. Kayıtsızlık evrenine hapsolmuş. Canlı cansız hiçbir şeye dokunamıyor. Her şey boş ve boşlukta çünkü ve kimse boşluğa dokunamaz. "Şiddet ilişkisizliğin yarattığı boşluğu doldurmak için hızla koşan en yıkıcı çaredir." diyor varoluşçu psikoterapinin üstadlarından Rollo May.

Paul Haggis'in Çarpışma (Crahs) filminin başlangıç sahnesindeki sözleri hatırlayalım: "Gerçek bir şehirde yürürken insanlar sana çarpar durur. Los Angeles'ta kimse sana dokunmaz. Hep bir metal ya da cam ardındayız. O dokunuşları öyle özlüyoruz ki, bir şeyler hissetmek için birbirimize çarpıyoruz". Sonra yeniden Rolla May'e kulak verelim. "Şiddet, temas için şeytani bir gereksinim, en dolaysız yoldan dokunmayı zorunlu kılan çılgın bir dürtü olarak alevlenir".

Şiddet çılgın bir dürtü olarak alevleniyor. Acı çektirerek, işkence ederek birini etkilemenin narsistik kibrinin alevleri sarıyor benliğini. Kurban acı çekiyor. Bağırıyor. Yalvarıyor. Yalvarıyor. Eskiden hiçbir şeydi. Adı ve sanı yoktu. Kendinden yardım istenilen biri şimdi.

Dünya karşısında hep çaresiz hissetmişti kendini. Dünya da ona yetersiz gelmişti. Şimdi bir insanın hayatını elinde tuttuğunu hissediyor. İsteddiği an öldürebilir. Vazgeçebilir de. Güçlü olma arzusuyla yanıp tutuşuyor. Bir kediye öldürürken de aynı arzuyu duyumsamıştı benliğinde. Lime lime etmişti onu. "Kedinin hayatını aldım" diye düşündüğünde hissettiği hazzı bir tek esrar vermişti ona. Son darbeyi indirmeye yeltendiğinde aniden vazgeçiyor. İşlemi geciktiriyor. Yavaş yavaş almalı kurbanının hayatını ki elindeki gücü sonuna dek hissetsin. Kurbanını öldürdüğünde gücü çekip gidecek çünkü. Eskiye dönecek.

Kurban yalvarıyor. "Lütfen öldürme beni, ne yaptım ben sana?" İniltir odayı dolduruyor. Kurbanın gözlerindeki çaresizliğe diyor bakışlarını. Menhus bir zevk alıyor bu çaresiz bakışlardan.

"Neden öldürmeyeyim ki seni? Yaşaman için tek bir neden söyle bana."

Vicdanı çoktan ölmüş, ruhu çoktan tefessüh etmiş biri o. Başkasının acısı umurunda değil. Her şey onun için sadece bir kurban.

Öldürmemek için tek bir gerekçe dahi yok. Çünkü var olmanın ve yaşamanın iyi ve güzel olduğuna dair tek bir neden bulamıyor.

Onu kim durdurabilir?

Kendisi mi? Kendini durduracak kendisi yok ki. O adsız biri. Varoluşsal kimliğini yitirmiş. Ya korku? Kimden ve neden korksun? Hapishaneden mi? Yasalardan mı? Umurunda değil. Yaratıcıdan mı? İnanmıyor ki. Öte dünyada hesap korkusu? Hep denmedi mi ona gözünle görmediğin şeye asla inanma diye? O da inanmıyor işte. Öte dünyada kim hesap sorabilir ondan? Ona göre hiç kimse. Her şey burada başladı ve burada bitecek. Ölüncü şimdiki hayatı nasıl bir hiçse yine bir hiç olacak. Yok olacak.

Hevâ ve hevesinden gayrı kendini teslim edeceği bir İlahı yok.

Bıçağı son kez saplıyor. Kurban yere yığılıyor. İşte birini etkiledi. Değiştirdi. Ona dokundu. Bir hayatı söndürerek. Artık onun bir adı var: Katil! Dünyanın en kirli ismini aldı.

Yarım yüzyıldan daha fazla önce "Beşerin idare ve ahlâk ve içtimâiyâtı ile çok alâkadar olan içtimâiyyun ve siyâsiyyun ve ahlâkiyyunun kulakları çınlasın. Gelsinler; bu "boşluğu" ne ile doldurabilirler? Ve bu "derin yaraları" ne ile tedâvi edebilirler?" diyen Nursi, bir kehanette bulunuyor değildi. Yalın bir gerçeğe işaret ediyordu; Hayat ve kâinat ancak O'nunla "hiçbir şey" olmaktan kurtulup " anlamlı şey" halini alabilir. Ve "Kalpler ancak O'nu anmakla tatmin olur."

"Bize ne oluyor böyle!" diye niye şaşırıyoruz ki?

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Yüreğim benim, en azaplı ülke"

Mustafa Ulusoy 2009.06.26

Bugün de çatışma dolu hikâyeler dinledim diye düşüncelere dalmış, caddede yürüyordum. Başka ne dinleyecektim ki? Aşk hikâyelerinin bile ayrılıkla bitenlerini dinlemek zorundaydım.

On beş dakika yürümüşüm ki, iki sürücünün arabalarının camlarından birbirlerine sarf ettikleri ağır sözleri duymamak için bakışlarımı gökyüzüne diktim.

Onunla geçirdiğim bir saat, bakışlarımı gökyüzünden çekip alarak yeniden muhayyileme çevirdi. "Hayat yorucu!" diye başlamıştı seansa. Dikkatimi çekemediğinin farkına varmış gibi, "Kiminle konuşsan aynı sözünü işitiyorsundur, diğerleri de benim gibi sözlerine hayat yorucudur diye başlıyordur, kim bilir." demişti. Bir konuda yanılıyordu. Sadece terapi seanslarında değil, insanın olduğu her yerde duyulabilirdi bu söz.

Sözlerine beklediği düzeyde ilgi göstermemem, hayatın yorucu olmadığını düşünmemden değildi elbet. Hayat kime yorucu gelmez ki? Gözlerinde onu onaylamamı bekler bir ifade yakalayınca, "Evet haklısın." demiştim cılız bir sesle, "Hayat yorucu, hem de çok. Hikâyeni dinlemeye hazırım."

Giuseppe Ungaretti'den aktardığı şiirin iki mısraı çarpıcıydı. Ungarretti de kimdi? Ardından da, "Hayatta neden çatışma var, neden hepimiz bu dünyada gül gibi geçinip gidemiyoruz, anlayamıyorum." diyerek, okkalı bir soruyu önüne dikiverince koltuğumdan öne biraz kaykılmışım üç saat öncesinde.

Karısıyla çatışmalarını anlatmıştı. Kavga etmedikleri gün yoktu. Sözcüklerin en irilerini seçiyorlardı birbirlerine fırlatmak için. Yakınlarda ağzından çıkan kelimelere öylesine şaşırılmış ki, bunları söyleyen ben miydim diye

kendiyle sıkı bir kavgaya tutuşmuştu.

Çatışmalara ve çatışmaların yoruculuğuna takılıydı zihni. İki sene önce de işyerinde terfi sürecinde başına gelmeyen kalmamıştı. Hakkında birçok dedikodular üretilmiş. Aynı makama aday başkasınca aleyhine kulisler yürütülmüş. Sonunda terfi eden o olmuş. "Genel müdür olmanın tadına varamadım inan. Bu yapılanlara gerek var mıydı?"

"Gerek yoktu yok olmasına ama bu dünya da böyle bir yer işte."

"Dünya nasıl bir yer?"

Çatışma yüklü hikâyeler dinledikçe, onun ve yüzlerce insanın sorduğu soru bana da bulaşmıştı zamanın birinde: "Neden bu dünya gerilimli bir yer?"

İnsanlar birbirlerine değmeden ilerleyemez miydi? Ağzımızdan sadece ve sadece güzel kelimeler çıkamaz mıydı? Biz kimseyi incitmeden, kimse de bizi incitmeden yaşayamaz mıydık?

Öğrenmiştim ki, hepten böyle sorunsuz yaşayamazdık. Böyle yaşamak için mücadele edebilirdik ancak. Öğrenmiştim ki, dünya zıtların çarpışma yeri idi. Hayırla şerrin, güzelle çirkinin, inanmak ile inkâr etmenin, sevgi ile korkunun arasında hep bir gerilimin olduğu bir hayattı bizimkisi. Yine öğrenmiştim ki, burası "mübareze-i hayat meydanı" idi. Rububiyet-i âmme unvanıyla, Hakîm ve Müdebbir ismiyle bir meydan-ı imtihan ve mübareze açılmıştı önümüze. Bu artık yalın bir gerçeklikti benim için.

Seansta yıllar öncesinde benim de sorduğum soruyu sormuştu: "İyi ama zıtların çarpışmasının nasıl bir hikmeti olabilir ki?" Öğrenmiştim ki, yeryüzünü zıtların çarpışmasına müsait kılan hikmet, kaynağını "kanun-u mübareze"den almaktaydı. 'Âdem (as) zamanından beri, beşeriyette iki cereyan-ı azîm birbiriyle çarpışarak gelmiş'ti.

Yıllar önce zihnime iyice kazındığını sanıyordum "kanun-u mübareze"yi. Kâinatta cari bir çatışma kanununun olması garip bir rahatlık sunmuştu. Bir hayalden sıyrıp dünyayı tanıtmıştı. Unutmayacağımı sanırdım. Yanılmışım. Tam zamanında yeniden hatırladım bu yalın gerçekliği.

Hayat yorucudur.

En çok yorulan da kalbimizdir.

Yaratıcı'nın celâlî ve cemalî isimlerinin bir gerekliliği olarak 'kalb etrafındaki ilhamat ve vesveselerin mübarezelerinden tut, tâ sema âfâkında melaike ve şeytanların mübarezesine kadar o kanunun şümûlü" olduğunu da öğrenmiştim.

Kalbimiz iyiyle kötünün, aydınlıkla karanlığın, hayırla şerrin, meleklerin ilhamıyla şeytanın vesvesesinin çatışma ve mücadele alanıydı ve yaşamak da buydu. İnsan olmanın da ayrıcalığı.

Zıtların çarpışmasından ve çatışmalardan yorulduğumuzda, bunların olmadığı "öte bir yere" gitme isteği uyanır içimizde. Öte yer cennettir. Çünkü dünyadaki tüm iyiliklerin cennete, tüm kötülüklerin de cehenneme akıp gideceğini, iyiyle kötünün orada ayrışacağını da öğrenmiştim. Bu ise en rahatlatıcı olanıydı.

Caddenin sonuna yaklaştığımda insandan sınırsız iyiliğin de, sınırsız kötülüğün de çıkabilmesinin sırrını düşünürken (bu da önümüzdeki haftanın konusu olsun) Giuseppe Ungaretti'nin şiirinin iki mısrasını yeniden hatırladım: Yüreğim benim/En azaplı ülke.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnsanın insanla sınavı

Mustafa Ulusoy 2009.07.03

Hayretten hayrete düşer, asfalta yapışan sakız gibi yapışırız hayatın zeminine. Küçük dilimizi yutacak gibi oluruz. Adaletsizliğin, haksızlığın, zulmün, ihanetin iç çekişleri inletir kalbimizin ücra köşelerini. İnsan insanın en büyük sorusu, derdi, tasası olur. Hayat en çok insanlarla ağırlaşır, darlaşır. "Nasıl olur" deriz, "Bunu nasıl yapabilir bir insan?" Hele kötülük ummadığımız bir insansa bu.

Bu sorudaki anahtar kelime "insandır". Bir köpek, kurt, aslan, kaplan bu kötülüğü nasıl olur da yapar diye sormayız. Çünkü insandan hayır, iyilik, güzellik bekleriz. Biliriz ki kötülük insana yakışmaz. Biliriz ki "insan fitraten mükerremdir". Öte yandan hayvanların kötülük yeteneğinin sınırlılığını da biliriz. Hiçbir varlık insanın zulmüne erişemez. Mahiyetindeki zulüm kabiliyetinden dolayı en çok insanlardan korkar, insanlardan çekiniriz. İnsanlardan uzaklaşır ya da kaçarız. İnsan kadar tehlikeli olabilecek başka bir varlığın olmadığını iyi biliriz. Örneğin bir köpek en fazla ısırır. Bizi ısırın köpeğe de en fazla kızarız. Bir köpek ne kalbimizi incitir ne de yorup ağırlaştırır.

İnsan sadece kötülükle şaşkınlık uyandırmaz. Küçüklü büyüklü sınırsız iyiliğin, fedakârlığın, feragatin de vesilesi olur insan. "İşte" deriz "işte insan demek bu!" Başkaları için gecesini gündüzüne katanlarla soluklanırsınız. Komşusu açken tok olmayanlarla rahat ederiz. An gelir tek bir tebessümde sonsuz iyilik ve merhametin tecelli ettiğini hissederiz. Ansızın gelen bir telefonla "Nasılsın, seni merak ettim" diye hatırlamızı soran arkadaşımızla gözümüz gönlümüz aydınlanır. Sınırsız iyiliğin de kötülüğün de insana özgü olması insanın kabiliyetlerinin sınırsızlığıyla ilgilidir. Aşağıların aşağılarına da düşebilir, iyiliğin zirvelerine de yükselebilir insan. Bu yönüyle kudretin mucizesidir. Bu insana verilen önemin de bir göstergesidir.

Sadece başkaları değil biz de kendimizi zarara ziyana uğratarız. Bize ikram edilen nezih ve yüksek bir makamı hevâ ve heveslerimiz uğruna çarçur ederiz. Biliriz ki hevâ ve heveslerimize teslim olan büyüklenmeci benliğimizden bize daha fazla zarar veren başka bir varlık yoktur. O zaman da kendimizden uzaklaşmak isteriz. "Bunu nasıl yapabildim" diye dövünürüz. Öfkeyle dolar içimiz. Varlığımız yük olur, belimiz bükülür. Taşıyamayız kendimizi. Hevâ ve heveslerimizden muzdarip kırılgan latifelerimizin, O'nun için yaşayacağımız istidatlarımızın uğultusu doldurur içimizi.

İnsanlarla sınanınca onları, kendimizle sınanınca kendimizi kırık dökük, ayarı bozuk adalet terazimize oturturuz. Terazinin çoğunlukla kötülük kefesi ağır basar. Şeytan kötülük kefesinin ağır gelmesi için nefsimize asılır.

Kötülüğün sudur ettiği iyi bir insan hâlâ iyi bir insan mıdır peki? Kötülüğü işleyen kendimiz hâlâ iyi biri miyizdir? Kendimizden beklemediğimiz bir davranışla kötülerin kötüsü mü oluruz? Bu soruların cevapları önemlidir. Çünkü insandan ve kendimizden umudumuzu yitirmek hayattan umudumuzu yitirmektir. Çünkü biliriz ki insan kadar bize "yakın" olabilecek dünyevi bir başka dost yoktur. Bu nedenle en çok insanlara bağlarız. Bir insanla ağırlaşan kalbimiz başka bir insan vesilesiyle ferahlayabilir. Uzaklaşır yakınlaşırız. Yakınlaşınca korkuya kapılıp yeniden uzaklaşırız. İnsandan kaçarken yine insana tutuluruz. Kendimizi terk ederken kendimize yakalanırız. Annesinden korkup onun şefkatli sinesine sığınan çocuklar gibiyizdir.

Kırık dökük adalet terazimizin ayara ihtiyacı vardır. Bir zaman Nursi'nin de aklına da takılır yukarıdaki sorular. Kendisi de insanlarla sınanır. Özellikle iman ehlinin doğru yolda doğruca ilerlemesi için nice sebep varken şeytanın zayıf desiselerine mağlup olması onu çok düşündürür. "Arkadaşlarımdan bazıları, yüz hakikat dersini kalben tasdik ile beraber benden işittiği ve bana karşı da fazla hüsn-ü zannı ve irtibatı varken, kalbsiz ve bozuk bir adamın ehemmiyetsiz ve riyakarâne iltifatına kapıldı, onun lehinde benim aleyhimde bir vaziyete geldi" diye

anlatır derdini. Hayrete düşer; "İnsanda bu derece sukut olabilir mi? Ne kadar hakikatsiz bir insan idi" Sonra hatasını anlar. Çünkü "şeytan cüz'î bir emr-i ademî ile insanı mühim tehlikelere atar". Nefsin şeytanı her vakit dinlediğini söyleyerek iman ehlinin şeytanın desiselerine kapılmalarının inançsızlıktan olmadığını, hem büyük günahları işleyenin küfre girmediğini vurgular. Çünkü şeytanın yaptığı tahriptir ve tahrip kolaydır.

Kendimizle ve insanlarla sağlıklı ilişki kurmanın yolu adalet terazimizi sıkça ayar ettirmektir. İnsandan ve kendimizden umudumuzu kesmemek için elzemdir bu.

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sarılmak

Mustafa Ulusoy 2009.07.10

Annem/babam bana sarılmazdı" şikâyetini ne zaman işitsem boğazıma bir yumru oturur. Beni sevmedi/ler anlamına gelir bu şikâyet. Bana kendimi değerli hissettirmediler/ler.

Beni önemsemedi/ler. Oysa ne çok sevmek isteriz. Sonsuzca sevmek isteriz. Sonsuz merhamet ve şefkatle sarıp sarmalanmak, kuşatılmak isteriz. Sonsuzluğun şefkati bizi tutsun, hiç bırakmasın isteriz. Büyüyüp koca adamlar da olsak, üniversitede hoca olsak, elleri titrek güngörmüş yaşlılara da dönsek, yine de şefkat ve merhamete sonsuz ihtiyaç duyarız. Hatta daha da çok.

Bir de, ne zaman "Annem/babam bana sarılmazdı" şikâyeti işitsem, oturduğum evin bahçesinde şahit olduğum minik bir sahne belirir gözümün önüne. Sarılmanın gücünü ve özellikle çocuklar için önemini gösteren bir sahnedir bu. Beş-altı yaşlarında bir erkek çocuğu bahçede oynarken düşmüştü. Kıyıda onu seyreden annesi hemen yanına koştu. Onu ne azarladı, ne ah vah edip telaşlandı. Hiçbir şeycik söylemedi. Oğlunu yerden kaldırdı ve ona sarıldı. Sadece sarıldı. O kadar. O sarılış, söylenmesi gereken tüm sözcükleri söyledi. O an muhtaç olduğu tüm duyguları çocuğun kalbine taşıdı. Çocuk başka bir söze ihtiyaç duymadı. Ağlamasını kesip oyuna kaldığı yerden devam etti.

Şefkat ve merhamet, başkasının ıstırapına ve sevincine katılmaktır ve her ıstırap ve sevinç, merhamet ve şefkati hak eder. Sarılmak da, şefkat ve merhametin gülümsemesidir. Bundandır ki sarılmayı çok ciddiye alırım bir terapist olarak. Gücüm yetse tüm anne-babalara sesimi duyurmak isterim: "Çocuklarınıza sarılın, çocuklarınıza sarılın!" Gücüm yetmez tabii. Kalakalıyorum.

Hepimiz bu çocuk kadar şanslı değilizdir. Bizi kuşatmasını umduğumuz kollar yerinden kımıldamaz. Bir el bize dokunmaz. En yakınımızdaki insanın kolları bize merhamet ve şefkat taşımaz. Hasretle bekleriz. Yıllarca bekleriz. "Belki bir gün" deriz, "bir gün anne babam gelip bana sarılacak." O gün bir türlü gelmek bilmez. Bir gün gelir, bu imkânsızlaşır. Artık bu hayatta değillerdir.

Eskiden olsa onlara kızardım. Çocuklarına sarılmayan anne-babalara. Artık kızmıyorum. Onların da aynı dertten muzdarip olduklarını anladığımdan beri. Şefkat görmeden şefkat göstermek zordur. Sevilmeden sevmenin zor olması gibi. Değerli olduğumuzu hissedemeden başkasına değer vermenin zor olması gibi. "Bu o kadar zor ki benim için. Annem babam da bana sarılmadı. Bilmiyorum ki şefkatli bir sarılmanın ne olduğunu." Kısmen doğru bir tespittir bu. Bilmediğimizi nasıl uygularız? Sözlerini bilmediğimiz bir şarkıyı nasıl söyleyebiliriz?

Zordur sarılmanın ne olduğunu bilmeden sarılmaya çalışmak. Çok zordur. Ama kısır döngü bir yerden kırılmalıdır. O an bir el, elimizi tutup bağlar sanki. Geri geri gideriz. Tam elimizi oğlumuzun omzuna atacakken birden çekeriz. Bir kere daha denemek gerekir. Gerekirse bin kere. Önceleri tedirgin, ürkek ve acemice yaparız bunu. Varsın olsun. Hangi zor işin acemiliğini ve yabancılığını çekmedik ki. Oğlumuz ve kızımıza sarılmayı öğrenmeden ölüp gitmek hayatı eksik bırakır bir yerinden. Anne-babamıza sarılmadan ölüp gitmek hayatı eksik bırakır bir yerinden.

Tam elimiz giderken içimizde şeytani bir ses konuşur: "Ama içimden gelmiyor ki!" Varsın gelmesin. Neyi çok isteyerek yapıyoruz ki. Bazen doğru olanı yapmanın kendisidir erdem. Her şeyi isteyerek yaptıktan sonra insan iradesinin önemi kalır mı ki!

Bazen de şeytani ses başka bir açıdan ellerimizi kollarımızı bağlar. Tam, kırgın olduğumuz anne-babamıza, oğlumuz, kızımıza, eşimize sarılmak isterken şeytani ses bizi duraklatır: "Niye sarılacaksın ki ona! Kırgınsın. Kırgınlığın geçtikten sonra sarılırsın." Gerçekteyse sarılmanın işlevi tam da budur: Kırgınlığı tamir etmek. Kırgınlıkları şefkat ve merhamet yüklü bir sarılmadan daha öte ne iyileştirebilir ki?

Bazen de şöyle olur: Sevdiklerimizden bize sarılmalarını istemek acizlik ve dilencilik gibi gelir. "Bana sarılmana ihtiyacım var babacığım demek bana iman zayıflığı gibi geliyor, ihtiyacımı O'ndan istemeliyim" diye bir ses uyanır içimizde. Dünyada vesileler ile gelir şefkat ve merhamet. Sarılarak şefkat ve merhamet talebimiz O'ndan talep edıştır. Çünkü sarılmada aldığımız ve verdiğimiz şefkat ve merhamet O'na aittir. O'nun olanı alır ve veririz.

Zor gelse de, çok zor gelse de sarılarak bizden şefkat ve merhamet bekleyen insanlar var. Çok yakınımızda hem de. Unutulmamalıdır ki merhamet ve şefkat en çok merhamet ve şefkat edenlerin üzerinde tecelli eder. Sevdiklerimize sarılarak onlara O'nun merhamet ve şefkatinin bir cilvesini sunduğumuzda bu O'nun da bize merhamet ve şefkatini celbedecektir. Bundan daha büyük bir kazançsa düşünmüyorum.

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Seni sevdiğimi söylememe ne gerek var"

Mustafa Ulusoy 2009.07.17

Kadın dertli. Kocasından. Adam da karısının dertlenmesinden. Kadın ısrarcı. Adama gına gelmiş aynı şeyi duymaktan. "Ne gerek var ki! Tutturmuş bir beni sevdiğini söyle diye."

Kadın bir kere kafasına koymuş, ölmek var dönmek yok. İllaki duyacak o 'seni seviyorum' lafını. Kadın mizacı işte. Ee haklı da. "Nişanlıyken birkaç sefer söylemişti. Şimdi de duymak istiyorum." Yerini yurdunu onun gözüyle görmek istiyor. Yetmez, duymak da istiyor. "Yoksa niye evlendik ki?" Hakikaten insanlar neden evlenir? Tek başına hayatın zor olmasından mı? Birlikte yaşamanın zorluğuyla hiçbir şey aşık atamaz halbuki. Ee o zaman. Sevdiğinin gözüyle varlığına bakmak şöyle bir. Sevdiğinin sözleriyle bakmak varoluşuna şöyle bir.

Adamın ısrarcılıkta karısından aşağı kalır yanı yok. "Akşama kadar didiniyorum. Onca sorunla boğuşuyorum, karım ve çocuklarım için üç kuruş kazanmak uğruna. Bu, onları sevdiğimin göstergesi değil mi?" Haksız mı? Değil. Doğru mu söylediği? Eksik bir doğru. Bazen eksik doğrular yanlışlardan daha sorunludur.

Duymak. Sesleri. Bir anlam ifade eden sözlerse seslerin en güzeli. Gözlerimizle gördüğümüzü kulaklarımızla da duymak. Kadının istediği bu. Kocasının kendini sevdiğini görüyor. Halinden, hareketlerinden, davranışlarından

bunu anlıyor, tamam. Ama duymak da istiyor. Bu ise adama fuzuli geliyor. "Söze ne hacet. Haller yetmiyor mu?" Yok, adamın açıklamasını tatmin edici bulmuyorum. Asıl mesele duygularını ifade ederken çok zorlanması. Bunu karısına itiraf edemiyor. İşin içinde biraz da erkeklik gururu var. Küçüklükten itibaren duygularımızı ifade etmeyi öğrenmezsek sonraları bu, uyuşturmadan dişimizi kerpetenle çektirmekten daha zordur.

Bir kadının bir adamın tarafına salınıp, her ikisinin tarafından da bakmaya çalışıyorum. Kadın haklı, adamın işiyse zor. Bu topraklarda duyguların ifadesinin öğrenilerek edinildiği pek akla gelmez. Duyguları ifade etmek bir tek insana özgüdür. Envai çeşit duygular yaşarız. Saymakla bitmez. Zaten saymamalı. Ne gerek var. Kalbe dolan neyse yaşamalı ve gerektiğinde de ifade etmeli. Bazen de ifşa etmeli. Aşkın ifşası gibi. "Seni ne kadar sevdiğimi bilemezsin be adam, diye adeta haykırdım bir gün. Nişanlıydık. Baktım ondan hiç ses seda yok, patladım." Adam hem şaşkın hem sevinçlidir. Üzerinden büyük bir yük kalkmıştır. Sonra yine sus pus. "Evlenden önce beni sevip sevmediğini ağzından kerpetenle söküp aldım. Kaç hafta bekledim durdum, be adam, sen de seviyorsan söylesene. Sevdiğini söylemek kadınların işi mi bu memlekette." Yok hayır. Erkeklerle haksızlık etmeyelim. Duygularını ifade etmekte zorlanan çoğunlukla erkeklerse de bu erkeklerle mahsus değil. Bu konuda cimri davranan nice kadın da var.

"Ben Yaratıcı değilim ki, senin kalbinde olan biteni bileyim. Bana duyurmalısın. Bizzat ağzından seni seviyorum sözünü duymaya ihtiyacım var."

Kadın farkında olmadan sanki bana bir pas atıyor ve ben adamın kalesinin önündeyim. "Bu çok güzel bir nokta. Söz Yaratıcı'dan açılmışken" diye başlıyorum. "O mutlak ilmiyle bizim kalbimizden olan gizli saklı her şeyi bildiği halde, bunları söze de dökmemizi istiyor. Namazı düşünün. Sûre ve duaları içimizden değil, kendimiz duyacağımız şekilde okumamız isteniyor. Yine Kur'an, Yaratıcı'nın kelamı yani konuşmasıdır. Düşünsenize O bizimle konuşuyor. Bizi sevdiğini söylüyor. Sonsuz merhametini ve şefkatini sözle aktarıyor."

Kadının gözleri sevinçle parlıyor. Sözün gücüne dair ikna edici birkaç şey daha söyleseniz der gibi de bakarak. Okuduğumda çok etkilendiğim bir olayı naklediyorum: Bir sahabe, Efendimiz'e gelir ve "Şu giden sahabeyi çok seviyorum der ve Efendimiz'den "Ona sevdiğini söyledin mi?" karşılığını alır almaz bir koşu gider yetişir o sahabeye. "Ben seni çok seviyorum" der. "Ben de seni ve beni sana sevdiren Rabb'imi seviyorum."

"Seni seviyorum"da eksik kalan bir şey var yine de. "Biliyor musun oğlum/kızım/karıcığım, Allah kalbime kocaman bir sevgini koymuş!" Bu daha derin ve anlamlı.

Adam dikkatle dinliyor. İkna olmuş görünüyor. Bu, hemen karısına onu sevdiğini söyleyebileceği anlamına gelmiyor. Zamana ihtiyacı var. Adama eşine, çocuklarına ve başka sevdiklerine duygularını (sadece olumlu olanları değil münasip bir şekilde olumsuz olanları da) ifade etmesinin onun için belki daha fazla gerekli olduğunu anlatıyorum. Yaratıcı'nın, Kendisini sözel olarak da anmamızı istemesinin bizim ihtiyacımıza binaen olması gibi. "Bir bilsen içini ne kadar zenginleştirecek bu!" Bir bilse. Bilecek.

İyi ki ısrarcı kadın ve erkekler var. Sözün gücünün peşine düşen!

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Verici olmak. Nereye kadar?-I

Geriyeye dönüp şöyle bir bakmış. Bakmış ve telaşlanmış. Korkudan ardına dönüp dönüp bakan biri gibi sanki. Geçip gitmekte olan hayatına bakmaktan hem korkuyor hem de kendini alıkoyamıyor.

Hayatımızın belli fasıllarında yaparız bunu. Genelde onarlı yıllarda. Fersiz kolları, taşıyamıyor düş kırıklıklarını. "Ee ne oldu şimdi?" der gibi. Varını yoğunu ortaya koyduğu insanların vefasızlığı ile yalpalamış. Yetiştirdiği iki çocuk da hayırsız çıkıp sevilme beklediği nazarlardan vefasızlık görünce hayat, cam kırıklarıyla dolu bir kâseye dönüşmüş.

Aşırı verici bir kişiliği var. Kendini tüketecek kadar. Başkalarının ihtiyaçlarını daha fazla önemsemiş. Yoksa suçluluk hissetmiş. Hep başkalarının beklentilerini boşa çıkarmamak için yaşamış. Yakınlarına ilgi gösteren çoğunlukla o olmuş. Bir insanı severse onun için yapmayacağı şey yokmuş. Ne kadar meşgul olursa olsun başkalarına hep zaman ayırmış. Yakınlarıyla o kadar meşgulumuş ki kendine hep çok az zaman kalmış. Hatta kalmamış. Ancak çevresindekiler mutlu olunca o da mutluymuş. Başkalarının sorunlarını dinleyen hep oymuş. O hep başkalarını düşünmüş.

"Sevdiklerim için o kadar fedakârlıkta bulundum ki küçük de olsa bir karşılığını bulamamak çok acı." diye söyleniyor. "Hep başkalarını düşündüm" ile "karşılık bulamadım" tezat teşkil etmiyor mu? Yok, ona değil kendime soruyorum. Ona ağır kaçır şimdi.

Verme. Bir tebessüm. Bazen sadece ilgi. Hatır sorup gönül alma. Bazen ciddi maddi varlığımızı sunmak bir başkasına. Bazen zamanımızı. Bazen özenimizi. Bazen... Varımızı yoğunuzu. Verebileceğimiz neyimiz varsa artık. Her zaman verecek bir şeyimiz vardır. "İhtiyacın olan şeye sahip olabilsem inan seve seve verirdim." diyebilmek kimi zamanda. Ama nasıl? Makbul bir vericilik nasıl olacak?

"Beyhude bir ömür geçirdim." diyorsa ağlaması yakındır insanın. Ağlıyor. "Bundan sonra kendim için yaşayacağım." diyor gözyaşlarını silerken. Duraksıyorum. Bir yanımda bir açıdan zaten kendi için yaşadığını sezinliyor. Vericiliğimizin, fedakârlık ve feragatimizin karşılığını alamadığımızı hissedip, melul-mahzun beklemeye başlamışsak, bazı şeylerle yüzleşmenin de zamanı gelmiştir artık: Vericiliğimiz almak için miydi yoksa?

Bir noktaya dikik bakışlarındaki ifadeyi yakalamak isterken "Vermenin sınırını bir bilsem." deyiveriyor. Bir bilse. Bir bilsek. Başkası için yaşadığımızı zannederken aslında kendimiz için yaşamış olabileceğimizi de bir bilsek.

Aşırı vericiyse iki sorunla iç içeyiz gibi gelir bana. Biri vericiliğin sınırını aşarak kendi hayatımızı tüketmemiz diğeri de başkası için tükettiğimizi düşündüğümüz hayatımızı aslında yine kendimiz için tüketmemiz.

Kocasında alzheimer hastalığı başladığından beri adeta elini eteğini çekmiş hayattan. Varsa yoksa kocası. Kötü mü? Hayır. Kötü olan kendini hepten göz ardı etmesi: "Gittiğim arkadaş sohbetlerini bile bıraktım, bir an bile eşimi yalnız bırakmak istemiyorum." Evde yardımcı bir hanım da var. Yine de evden bir adım atmak dahi istemiyor. Ev boğuyor onu öte yandan. İnsan ilişkilerini özlüyor. Dışarıda bir yürüyüşü özlüyor. Başını kapıdan uzatacak olsa suçluluk hissi kendinden önce adımını atıyor. "Her sabah dışarı çıkıp kısa da olsa bir yürüyüş yapmalısınız." önerimi kulak ardı edeceğini biliyorum.

Yine karşımda. Tabii ki yürüyüş yapmamış. Bir ödevi daha vardı. Uzak bir ilde dünyaya yeni gelen torununu görmek için uçak yolculuğu yapacağını söylediğinde hemen üzerine atlamıştım: "Uçak daha kalkmadan hosteslerin anonsları olur ya, bazı bilgiler verirler hani, onları dikkatle dinlemenizi istiyorum."

"Uçaktayken kabin basıncı düşerse otomatik olarak açılan oksijen maskesini yanınızda çocuğunuz varsa önce kime takarsınız?"

Yüzlerce uçak yolculuğu yapmış olanlar da dâhil olmak üzere çoğu kimse bu soruya yanlış cevap verir. Özellikle de anneler. O da hiç tereddütsüz "Çocuğuma" diyor. Hani dikkatle dinleyecekti anonsu. Bilgilendirme anonsunda maskeyi önce kendinize takın denir hâlbuki.

O da hayatta maskeyi hep başkalarına takmış önce. Takmış ve kendisi boğuluyor artık. Başkasına verecek bir şeyi kalmamış. Maskeyi önce kendimize takmak zahiren bencillik gibi dursa da verici olmanın sınırı konusunda bize bir ipucu verir. Başkaları için yaşarken kendimizi ihmal etmememiz gerektiğini anlatır bize.

Verici olmak... Nereye kadar? Bakara'nın 3. ayetini tefsir ederken vericiliğin (sadakanın) makbul bir vericilik olmasının beş şartından ilk şartının "sadakaya muhtaç olmamak derecede sadaka vermek" olduğunu söylemez mi Nursi?

Kendilerine maske takmayanlar bencillik ederler!

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Narsistik yatırım olarak vericilik-II

Mustafa Ulusoy 2009.07.31

Verebilmek zordur. Verince azalır korkusuyla biriktirme hastalığına yakalanıp, dur durak bilmeden hayatımızı bir yığınak haline getirmek aslında bizi azaltır.

Öte yandan, biriktirme kadar vermenin de narsistik bir yönü vardır. İyilik yapıp denize atmak yerine "ne verip ne alacağım" denklemi, vermenin büyüsunü bozar. Vermek, almak içindir artık.

Bu denklem bir kez kurulunca alacağımıza dikkat kesiliriz. Beni takdir edecek mi? Karşılığını nasıl ve ne zaman alacağım? Vermek artık başkası için değil, narsistik yatırım için yalnızca bir sermayedir. Verebilecek şeylere "sahip olduğumuzun" kibri de alttan alta uğuldar. Gurur ve kibre düşmek için verebilmekten daha iyi bir fırsat var mıdır?

"Al gülüm ver gülüm"e bürünen vericilik, aylar yıllar geçer içimizde dikenlere dönüşür. Kıymetimizi kimse bilememiştir. Verdiklerimizin en ufak karşılığını alamamışızdır. Biz kendimizi başkalarına adarken, kimse bizim için kılını bile kıpırdatmamıştır. Kendimize acıyıp zavallı gibi algılarız. Verdiklerimiz boşa gitmiş gibidir. Vericiliğimizin pişmanlığı yakamıza yapışır. Peki, sorunumuz nedir?

Farkında olmadan, bize minnet edilmesini beklemiştir. Yaptığımız iyilikleri ne denizlere atabilmiş, ne de ahirete yollayabilmişizdir. "Ben size rızkı veriyorum. Benim malımdan benim abdime vermekte minnetiniz yoktur." emrine muhalif davranmışızdır. Verdiklerimizin karşılığını O'ndan değil, verdiklerimizden alma beklentisine girmişizdir.

Şunu sorsak ne iyi ederiz: İnsan neyi vermektedir? Verdiğimiz düşündüğümüz her şey O'nundur, O'na aittir. Başkasına olan ilgimiz, kalbimizde uyanan şefkat ve merhamet, içimizde uyanan yardım isteği sahiden bize mi aittir? Sevdüğimize verdiğimiz papatya kimin sanatıdır, yapraklarında kimin güzelliğinin tecellisi tebessüm etmektedir?

Hangi anne-baba kalbinde şefkat olmasaydı çocuklarının başında uykusuz geceler geçirebilirdi? Bizi başkalarının yardımına koşturan her güzel duygu O'nun içimizde yarattığı bir fiil değil midir? İçimizde

yaratılmış merhamet duygusu olmasa aç bir kediye sütü niye verelim ki? Acıkma hissi ile yiyeceklerle yöneldiğimiz gibi, Yaratıcı'nın içimize koyduğu çeşit çeşit duygularla başkalarına yöneliriz. İçimize doluşan güzel duygular önümüze düşer, biz de onların peşi sıra gideriz. Yaptığımız yapacağımız budur. O'nun bize verdiklerini yine O'nun bize verdiği verme isteğiyle başkalarına veririz. O kadar!

Oysa verdikçe, şeytan, "Ben, benim, bana ait" sözcüklerini kullanıma sokmak ister. Şeytan fısıldar: "Seni ben büyüttüm, seni ben adam ettim, ben olmasaydım halin nice olurdu, benim sayemde..." Kimi zaman da biz kendimiz söyleriz: "Sen olmasaydın ne yapardım?" Yaratıcı bir kapıyı kapatır, başka kapıyı açar halbuki. Bu, vesileleri görmezden gelmek değildir. Vesile olanların da teşekkür ve kıymet verilme hakkı vardır elbet. Sorun verirken kendimizi alırken vereni ilahlaştırmamızdır.

Vermenin narsistik hazzına tutulmak bize vermenin sınırlarını da zorlatır: Sınırsızca vermek. Fütursuzca. Ancak Yaratıcı yine imdadımıza yetişir ve vermenin sınırını belirler: Makbul olan vermek "sadakaya muhtaç olmayacak derecede sadaka vermektir".

Hamile ve loğusa kadınların envaiçeşit yiyeceklerle beslenmesi nasıl ki çocuklarına karşı bencilce davranmak değilse; uçakta kabin basıncı düşünce otomatik olarak açılan oksijen maskesini önce yanımızdaki çocuğa değil de kendimize takmak da bencillik değildir. Maskeyi önce çocuğumuza takarak kendimizi ona feda edelim derken, kendimizi bize muhtaç çocuğumuzdan mahrum ederiz. Beslenmeyi maddi beslenmeden öteye taşırsak; ruhsal, duygusal beslenmemiz, kendimizi çok yönlü geliştirme uğraşlarımız başkalarına vericiliğimizin devamı için elzemdir. Verecek şeylerimiz varsa verebiliriz çünkü (Elbette başkaları için veya bir ideal uğruna hayatlarımızı feda edecek kadar verici olabileceğimiz durumlar vardır ve bunlar bahsimizden hariçtir).

Verirken aklımızın bir köşesinde dursa iyi olacak diğer bir ölçüyü daha çıkarır ayetten Nursi: "Öyle adama veresin ki, nafakasına sarf etsin. Yoksa sefahate sarf edenlere sadaka makbul olmaz."

Bize verilenlerden vermek, ihtiyacımız olan diğer bir ölçüdür. Babamdan sıkça duyduğum gibi, "El kesesinden kabadayılık yapmak kolaydır." Bize verilenlerden vermekse zor.

Verdiklerimizin karşılığını O'ndan daha adil, O'ndan daha cömert kim verebilir ki? O zaman niye acele edelim! Şunun şurasında topu topu kaç yıl yaşıyoruz şu dünyada? Az biraz beklesek O'nun için ve O'nun adına verdiklerimizin karşılığını öyle bir bulacağız ki, muhtemelen çok mahcup olacağız. Beklemeye değmez mi?

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Belki de şunu demek istiyorum..."

Mustafa Ulusoy 2009.08.07

Sabahın serinliği bitti bitecek. Güneş tepeye dikilecek. Gözlerin üzerine çevrilmesinden oldu olası rahatsızlık duyardı. Hele iş yaparken biri tepesine dikilecek olsun. Eli ayağına dolanırdı. Belki de bu yüzden hazzedemiyor yazdan. Güneş gözlerini dikince dünyanın da eli ayağına dolanıyor.

Yazın rehaveti iyice çörekleniyor bedenine. Elinin altında Milan Kundera'nın üç romanı var. Üçünü de önceden okumuştı. Şimdi kendini okumaya veremiyor. Yok, böyle olmayacak. Beden hareket etmeyince ruh da etmiyor.

Arabaya binip ilçeden ayrılıyorlar. Arabada anne-babası. Diğer bir arabada yakınları. Anayoldan Boğazkale yoluna sapıp beş yüz metre ilerledikten sonra bir köy yoluna giriyorlar. Güneş tepeye iyice yaklaşmış. Küçük

İncesu köyünden geçiyorlar. Köylüler çalışıyor. Ekinler biçilmiş, taneleri başaklarından patozda tane tane ayrışıyor. Ayrışmak lafını hep sevmiştir. Ayrılmak değil, ayrışmak. Havada samanlar uçuşuyor. Çocukluğunda buraya yakın Salman köyüne giderdi. Dedesinin köyüne. Öküz, manda ya da atların çektiği sert taşlarla döşeli dövenin buğday başakları üzerinde yılan gibi kayışını hatırladı. Dövenin yerini patoz almış. Küçükken sık sık köye gittiğinden yaz aylarında sıkılmazdı. Köylüler en sıkı yazın çalışır. Yaz demek çalışmak, hareket demek. Şehirliler içinse yaz, tatil demek.

Yabanıl dağlardan kıvrıla kıvrıla yol alıyorlar. Çocuk sesleri, kuş sesleri ve bir de su sesi duyuyor bir pınarın yanından geçerken. Pınar, Beşköy köyünün. Yalnız bir kavak ağacı gözüne geliyor. Yalnız olan varlıklar hep çekici gelmiştir ona. Durup fotoğrafını çekiyor. Yazının yabanın ortasında yalnız başka bir ağacın.

Yokuşa vuruyor arabayı yeniden. Dolana dolana çıkıyorlar artık. Hayat yolunda ilerler gibi. Dolana dolana. Babasının bir sözünü hatırlıyor. "Çok dolaşmamalı insan, yoksa kördüğüm olur." Yok, arabanın klimasının soğukluğunu sevmiyor. Bir ağaç gölgesi, bir de su. Yeşil erik, ekşi elma, soğuk ayran canlanıyor hayalhanesinde. Babaannesinin soğuk ayranı. Bahçedeki yeşil erikler.

Ormanlık bir alana varıyorlar. Canlı ne varsa bir ağaç ya da kaya bulup gölgeye çekilmiş sanki. Çam ağaçlarının altı kozalaklarla dolu. Hangi ağacın altına oturmalı. Gölgesi geniş olanının. Kilimler, minderler seriliyor. Oturuyorlar. Milan Kundera'nın Yavaşlık'ını açıyor. "Tanrı'nın pencerelerini seyreden kimsenin canı hiç sıkılmaz; mutludur. Günümüz dünyasında işsizlik'e dönüştü aylaklık; aynı şey değil kuşkusuz: İşe yaramaz hisseder kendini işsiz insan, canı sıkılır, yoksun kaldığı devinimi arar durur." cümlelerinin altını çizmiş. Bir parça toprak alıyor, kokluyor, sonra da ufalıyor. Ne çok yapardı bunu çocukluğunda. Toprak; Yaratıcı'nın en güzel pencerelerinden biri.

Ormanı bir uğultu kaplıyor. En sevdiği pencere açılıyor; havanın çamların iğne yaprakları arasından kayıp giderken çıkardığı ses. Gözleri gökyüzüne kayıyor. Sonra da Yavaşlık kitabına. "Bir yudum serin su, gökyüzüne (Tanrı'nın pencerelerine) doğru bir bakış, bir okşama" cümlesinin altını çizmiş.

Elinde bu sefer Bilmemek'i tutuyor. "Nostalji, doyurulmamış dönüş arzusundan kaynaklanan bir keder... Nostalji, bilmemenin acısı olarak ortaya çıkıyor. Uzaktasın ve ben sana ne olduğunu bilmiyorum..." cümlelerinin altını çizmiş burada da. Yolda annesi çocukluğunu anlatmış, anlattıkça annesinde saklı geçmişini yeniden ele geçirir gibi olmuştu. Kundera'nın ne demek istediğini anlıyor. Bu yüzden mi ani bir kararla geldi doğduğu ilçeye? "Herkes annesine canlılığı nedeniyle hayrandır." cümlesinin altı ise çizili değil. Annesinin yetmişine dayanmış canlılığına hayret ediyor. Üşenmeden sabahın erkeninde su böreği açmış.

Akşam yaklaşıyor. Ömür defterinden bir sayfa daha çevrilmek üzere. Eskiden olsa, bir sayfa daha eksilecek, derdi. Gün su gibi akıp gidiyor çağıltısız, sessiz. Nereye? Günler akıp boşa gitmemiş, yaz gelmiş. Yapraklar çiçeğe, çiçekler meyveye durmuş. Akıp giden günler yine meyveye duracak. Öte dünyada.

Buraya kadar olanlar bir hafta öncesindeydi. Şimdiyse İstanbul'da bir kafede oturuyor. Yalnız. Dalgalarında sürüklendi günün. Dalgalar onu akşamın sahiline vurdu. Güneş batıyor. Hava kararıyor. Her yer gölgelik artık. Yaz gecelerini neden sevdiğini anlıyor. Gece: Kâinatın serin gölgesi. Püfür püfür rüzgâr esiyor. Derken ezanlar başlıyor her biri bir yerden. Ezanlar gece ağacının gölgesi, namaz ise pınardan akan su sanki.

"Belki de şunu demek istiyorum: Dünyanın bir namaz ferahlığına ihtiyacı var." (İsmail Kılıçarslan; Ablam Uzak Ülkede). Şiir kitabında mısraların altı çizilir mi? Çizmiş işte. Kalkıyor...

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çabuk sıkılmak

Mustafa Ulusoy 2009.08.14

Annesi çay demliyor, bardağa koyuyor, sessizce masasına bırakıyor. "Yok daha neler, yirmi yaşındaki kızına çay servisi mi yapacak?" demeyip şimdi sıkı duralım. Bir de şekerini karıştırıyor. Yeter ki kızı ders çalışsın, okulunu bitirsin, iş sahibi olsun.

Elini sıcak sudan soğuk suya vurmuyor. Annesi vurdurmuyor. Hâlâ bir çorba karıştırmayı bilmiyor. Yatağını nadiren zahmet edip topluyor, çoğunlukla da annesi. Odasını annesi silip süpürüyor. Üniversite üçüncü sınıfa devam edecek. Edemiyor. Alttaki derslerin yarısından fazlası duruyor. "Derslerini de annen çalışsa da rahat etsen" diye takılıyorum. "Valla ne güzel olurdu" diyor. Ciddi mi?

O, bir "bitmemiş işler koleksiyoncusu." Bir ara gitar çalmaya merak salmış. Yalvar yakar babasına gitar aldırılmış. Sadece dört ders almış. Beşincisinde hoca moca istememiş. Bir ara resim kurslarına gitmiş. Topu topu üç kez. Sonra İngilizce kursuna yazılmış. Tam hatırlamıyor, galiba yedi ya da sekiz kereden sonra ona da havlu atmış.

"Başka?"

"Sıkıştırmayın beni, utanıyorum söylemeye... Tamam, bir de ..."

Öylesine rahatına düşkün ki, bıraksalar da bir iş yapmadan oturduğu yerde otursa. Terlemese, yorulmasa, hastalanmasa, yürümese, otobüs yolculuğu yapmasa, annesi "Evde şu bu kalmadı kızım, bir koşu markete git" demese, güneş daraltmasa, hocalar ödev vermese.

Tamam, biraz abarttım, bu kadar da değil ama buna yakın bir rahatlık arzuluyor. Zahmetsiz, külfetsiz bir hayat. O otursa, her şey ayağına gelse. Herkes annesi gibi olsa keşke. Herkes annesi gibi değil. Hayat hiç değil. Üniversitedeki hocaları hiç mi hiç değil.

"Benim sorunum her şeyden çabuk sıkılmam" diyor.

Hayır, onun sorunu her şeyden çabuk sıkılması değil. Hepimiz bir iş yaparken çabucak sıkılabiliriz.

"Gitar çalmayı öğrenmekten nasıl vazgeçtiğini biraz daha ayrıntılı anlatır mısın?"

"Ayrıntılı ne anlatabilirim ki! Hocanın verdiği ödevleri çalışırken sıkılıyordum."

"Ee, sıkılabilirsin, ne var ki sıkılmakta?"

Yüzüme bakıyor. Ciddi miyim diye. Gayet ciddiym. Sıkılmakta ne var!

"Öğrenmeye karar verirken neler hayal etmiştin?"

"Çok zevk alacağımı düşünmüştüm. İlk başlarda öyleydi de. Gitarın tellerine dokunmak inanılmaz keyifliydi. İlk iki dersten sonra zorlanmaya başladım. Hocanın istediği gibi çalamıyordum. Defalarca denemem gerekiyordu. Zevk vermiyordu çalışmak. Ben zevk almadan bir şeyi yapamam. İnanılmaz sıkıldım, ben de bıraktım."

"Sence çabuk sıkıldığın için mi vazgeçtin öğrenmekten?"

"Öyle değil mi?"

Öyle değil.

Bir işe yelteniriz. Faaliyet zevk verir. Bazen de sıkıntı. İlerlemenin, gelişmenin bedeli vardır: külfet ve zahmet. Defalarca denemek zorunda olabiliriz yapacağımız işi. Her denemenin bedeli de içimize dolup taşan sıkıntı hissidir. Sıkıntı hissini düşman belleyenler bunu engel olarak görüp yılgınlığa düşerler. Sorun çabuk sıkılmak değil, sıkıntı hissini yaşamamalıyım diye yapılan işten vazgeçmektir.

Bazen de uzun vadeli bir işe koyulup kolları sıvamaya kalktığımızda bazı zevklerimizden fedakârlık etmek zorundayızdır. Üniversite sınavına girecek öğrencilerin daha az film seyretmesi, arkadaşlarıyla daha az buluşup sohbet etmesi gibi. İşe koyulduğumuzda içimiz içimizi yer. İşin başından kalkıp televizyonu açar bir filme takılır, internet başında saatlerce vakit öldürürüz. Çünkü televizyon ve internet bizden enerji talep etmez. Dünyanın en kolay yapılan eylemlerindendir her ikisi de.

Oysa bir kitabın başına otururuz. Kitap bizi zorlar. Anlamak zahmetlidir. Düşündürür. Enerji sarf ettirir. Anlamadığımız yerleri bir kere, bir kere daha okumak zorunda kalırız. Hafakanlar basmaya başlar. Oflarız puflarız. Kitabın kapağını kapatmak an meselesidir. Sıkıntı hissini yaşamaktan kaçınanlar ya uykuya dalar ya da yeniden televizyon veya internet başına çöker.

Hâlbuki birçok işte işin sonunda zevk alırız. Bir ev hanımı evini silip süpürürken hiç de zevk almayabilir. Lakin evi tertemiz yapıp şöyle karşıdan bir evine bakınca aldığı zevki neyle ölçebiliriz. Bir romanı yazarken sıkıntıdan patlayan bir yazar, ancak yazmayı bitirip de romanını kitapçı raflarında gördüğünde ücretini-hazzını alabilir (genelde öyle olur). Bu biraz dünya-ahiret denkleminde benzer. Burada çalışır, orada ücret alırız. Dünyadaki ücretlerin bazıları, belki de çoğu, işin sonunda verilir.

Bir işin sonunu getirmek sabır gerektirir. En çok da sıkıntı yaşamaya sabır. Tamam, eğlenceli aktivitelere de ihtiyacımız vardır. Ama yaptığımız işlerin bize anında zevk ve haz sunma zorunluluğu yoktur.

Çalışırken "anında" ücret talep edenler yarı yolda kalmazlar, sıkça yarı yoldan dönerler. Oysa bu daha zahmetli değil midir?

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Orucu bulimiya nöbetine dönüştürmeden tutmak

Mustafa Ulusoy 2009.08.21

Amacım bulimiya hastalığından bahis açmak değil. Meramımı anlatmak için değineceğim sadece. Tipik bulimiya nöbetleri yaşayan bir kişi arkadaşlarıyla yemekte olsun.

Bu kişi kendini tutamayıp iki porsiyon İskender, azar azar da olsa dört çeşit tatlı yer. İskender'den önce tabîi ki çorba içmeyi ihmal etmez. Eve gidince de bir kâse yoğurdu midesine indirir. Çay, kahve ile devam eden yiyip içmesi iki üç paket çikolatayı tıkınırcasına bitirmekle son bulur.

Midesi kaynamaya başlar. Üzerine ağırlık çöker. O kadar çok pişman olur ki gidip kusar. Kussa bir türlü kusmasa bir türlü. Kusmazsa sanki çok şişmanlamış gibi hisseder. Kusunca da nimete saygısızlık ettiğini. İki arada bir derede kalır. Her halükârda içini huzursuzluk kaplar.

Bulimiya böyle bir rahatsızlık işte. İçimizdeki sonsuz boşluğu yiyeceklerle doldurma çabası. Yiyeceklerin bir anlık hazzına sığınmak, o hazla teselli bulmak. Anlık haz veriyor vermesine ama ah bir de kilo yapmasa şu yiyecekler. Vücudun orası burası şişmanlamasa. Tıkınırcasına yense ama bir gram kilo alınmasa.

Bulimiya nöbetinden sonra kişiler ya kusarak ya da ishal ilaçları içerek yediklerinden kurtulmaya çalışır. Bizi ilgilendiren önemli özelliklerinden biriye yeme nöbetinden sonraki gün uzun süre aç durmalarıdır. Aç kalmaları tıknırcasına yemek için bir haklılık ya da meşrutiyet duygusu uyandırır. Sonra yine aşırı yeme, kusma, yine uzun süre aç kalma ya da ağır egzersizler. Kısır döngü böyle devam eder.

Beni düşündüren, tuttuğumuz oruçların giderek bulimiya hastalığındaki seyri takip eder bir hal alması. İlk sorun sahurda başlıyor. Ertesi günü aç susuz geçireceğim endişesi ile tıknırcasına yemek yiyerek oruca başlangıç yapıyorsak, bu oldukça kötü bir başlangıç demektir.

Oruç başlıyor. Aç ve susuzuz artık. Zihnimizde yemek imgeleri. Ah bir su olsa da içsek. Ağzımız kuruyor, dilimiz damağımıza yapışmış. Hele öğlen olduysa bir de. Midemiz kazınmaya başlıyor. Alışkanlık işte. Mide hadi diyerek bastırıyor. Kendini düşünen bencil insanlar gibi mide de kendini düşünüyor. Boş kalmaya tahammülü kalmamış. Hele ağızımızdaki tat goncaları. İyice şırmamış. Ha bire yiyecek istiyorlar, tatlısından tuzlusuna. Kan şekeri yavaş yavaş düşüyor. İçimizi bir huzursuzluk kaplıyor. Açlık ve susuzluk başımıza vuruyor. Tahammül gücümüz düşüyor. Çalışmak istemiyoruz. Aklımız fikrimiz midemizde. Midedeki kazıntı artıyor. Hafiften baş ağrısı kendini göstermiş bile. Dikkatimizi veremiyoruz. Ee kolay mı? Bedenimiz açlığa alışık değil.

Neyse ki, akşama az bir vakit kaldı. Şöyle böyle zaman akıp gitti. İftara iki saat var. Bir saat var. Yarım saat. Yirmi dakika. Midedeki kazıntı iftara yakın iyice artar nedense. On dakika. Nasıl geçecek şu on dakika Yarabbim!

Ezanlar okunuyor.

İşte burada durmalı.

Masa envaiçeşit yiyeceklerle donanmış. Çok tehlikeli bir andayız. Akşama dek aç susuz kalmışız ya. Bu ister istemez insanda yiyeceklere saldırırcasına yeme hakkımız varmış hissini uyandırıyor. Dur durak bilmeden sofradaki yiyeceklere hücum etmek, iftar sofrasını tam bir bulimiya nöbetine çeviriyor.

İftar sofralarımızın çeşitliliği ayrı bir dert. Hepsinden yemeye kalktığımızda bulimiyalı kişinin karışık olarak yediklerini biz sadece sırayla yemiş oluyoruz.

Tam burada Kainatın En Değerli Varlığı'nın iftarını açma biçimi aklıma geliyor. O'nun orucunu açıp namazı kıldıktan sonra yemeğe oturmasına hayran oluyorum. Yiyeceklere saldırırcasına yemeyi engellemek için bundan daha güzel bir yöntem düşünemiyorum. Namaz, akşama kadar aç kaldım şimdi istediğim kadar yeme hakkım var anlayışımızın önünü kesiyor sanki.

Demem o ki; akşama dek aç ve susuz kalacağım diye sahurda, aç kaldım diye de iftarda yiyeceklere saldırıp tıknırcasına yeme hakkını vermiyor bize. Günlerdir bu konu var zihnimde. Kainatın En Değerli Varlığı "sofradan tam doymadan kalkın der ya. Bu, sahur ve iftar için de geçerli değil mi? Yoksa bulimiya nöbetlerini andırır bir Ramazan geçirme ihtimalimiz var.

Ne dersiniz, deneyelim mi?

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gökte ay var

Gidiyorum. Nereye? Uçağın kalkışına kırk dakika var. Havaalanında bir kafede bir kâse çorba ile iftar yapıyorum. Annem bir duysa. Neden anneler evlatlarının yeme içmesine bu kadar takıntılı?

Ezilmekten yarı kurtulmuş mercimek tanelerini seyrediyorum. Kaşığı kâseye daldırma anında yüzeyde oluşan dalgalanma dikkatimi çekiyor. Çorbayı pişiren aşçı kimdi? İşini severek mi yapıyordu yoksa zoraki mi? Dışarıda yemek yediğimde genelde aklıma takılır bu. Belki de anneler bunu dert ederler. Evlatlarının önüne konulan yemeğin kendileri gibi içten, severek pişirilip pişirilmediğini.

Bozuk plak gibi takılmıştım. Bir sonraki uçağa binseniz, iftarınızı havaalanında yapmak zorunda kalmaz, rahat rahat yemeğinizi yersiniz ricasına aldırmamıştım. Niye bilmiyorum. İnsan her davranışını çözümleyemiyor. Bazen bir yol tutturup gidiyoruz. Bir yol tutturdum, yirmi kırk uçağına binmek istiyorum.

Yer görevlisine biniş kartını uzatıyorum. Tam o an onu görüyorum. Heyecanlanıyorum. Bir an sanki ben onu değil, o beni seyrediyor hissine kapılıyorum.

Gün boyu açlık varoluşumuzun sınırlarını yeniden çiziyor. Sık sık ihlal ettiğimiz sınırları. Biz neyiz, kimiz? Bir kere daha öğretiyor bize bizi açlık. "Ben benim" algısını "Mutlak acizim" şeklinde nizama sokuyor. Bu düşünceler zihnimden geçerken görmüştüm onu.

Bir umut besler insan. Büyütür de büyütür içinde. Bir iç kanamaya döner sonra umutları. İnce ince kanar. Anlar ki hayat aldatıcıdır. Bir oyun ve eğlence. Kalbi hayata soğur. Yavaş yavaş sönen ateş gibidir artık. Söndüğünü son deme dek anlayamayan. Ürküntüler gelir üzerine ölü yapraklardan. Sonsuza dek bozuldu düşlerim sanır.

Sonra..

Onu gördüm işte. Kemirilmiş umutların gölgesinden fışkıran şafağın bitim çizgisinin az yukarısında asılı. Ufuk kızıla boyalı. O da, buğulu bir halenin içinden çıkıp boy vermiş filizi andırıyor. Yeni yaratılmış mevsim bitkisi gibi süslüyor gökyüzünü.

Gökte ay var! Kavisli bir hilal. Narin, zarif, alımlı. Gökyüzünün tebessümü. Aya yakalanıyorum. Ben onu değil sanki o beni seyrediyor.

Gökte ay var. Yeryüzünde? Yeryüzünde artık Ramazan var. O istedi diye aç ve susuz kalmaya razı insanlar. O'nun emri karşısında boyunları kıldan ince. Ramazan hilali görünmüştür artık. Yüzler ay ışığına bulanmış.

Yolcuları uçağı taşıyan otobüsün içindeyim. Bozulan düşler sonsuzluğun penceresine dönüşüyor ayla. Ay hayatımızın ıssız tarlalarına ışıklar saçıyor. Suyu çekilmiş ırmaklarımız doluyor. Susuzluktan kurumuş, güneşte çatlamış dudaklara dönmüş yüreklerimize açlığın hissettirdiği acizliğin parıltıları dökülüyor.

Acizlik! İnsanın en kısa tanımlarından biri. Mutlak acizlikle başlıyor ve bitiyor sınırimız.

Gökte ay var. Yeryüzünde mutlak acizlik. Eğilip bükülmelerle takatsiz kalplerimiz acizlikle dinleniyor. Ortasından, kenarından, ucundan kırılmış umutlar acizlikle halka halka yeniden birbirine ekleniyor.

Gökte ay var. Yeryüzünde ise oruçlu insanlar. Kabuk bağlamış öfkeler acizlik hissiyle merhamete dönüşüyor. Açlığın hissettirdiği acizlik kabuğun üzerine sürülen merhem gibi. İnsan ancak mutlak acizliğini anlayıp buna razı olduğunda iyileşebiliyor.

Gökte ay var. Kavisli bir hilal. Tebessüm ediyor. Yürüyüp giderken görünmez bir duvara çarpmış gibi çarpıldı benliklerimiz. Açlığın hissettirdiği acizlik vehimlerimizden sıyrıp gerçekliğin sahiline bırakıyor usulcacık bizi.

Hilal göründü. Ramazan başladı. Hayat kötü, yaşamaya değmez diyen sesler çıkıp geliyor belleğimden. Hayat kötü olsa ay bu kadar güzel olabilir mi? Ay bu kadar zarif ve güzelse hayat yaşamaya değmez olabilir mi?

Uçak havalanıyor. Nereye?

Ne önemi var. Gökte ay var. Ramazan ayı hilali görmekle başlıyorsa ayı seyretmekle devam etmelidir.

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünyanın en önemli işi

Mustafa Ulusoy 2009.09.04

"Nasıl yaptın bunu?" diyecekler. "Çok güzel olmuş, ellerine sağlık. Ne kadar beceriklisin!" Beğenilme arzusu süslüyor hayallerini. Hep süsledi.

"Git başımdan şeytan." diyor. Gitmiyor. Gitmezsin biliyorum ama gör bak kimin için yapacağım yemeği, sana inat diye geçiriyor içinden.

İftara iki saat kala, açlık içini burkarken islim kebabında karar kılıyor. Hafif başı da ağrıyor. Üzerinde durmuyor. Ramazan başlayalı açlık hissine tutunuyor. Tıka basa tokluk hissinden- her türlüünden hazzetmiyor. Mutfağın penceresine bir sinek çarpıyor. Cama tırmanıyor sinek, kayıyor, tırmanıyor, kayıyor. İnsanın arzuları da dünyanın yüzeyinde böyle kayıp kayıp düşüyor. Pencereyi açıyor. Uçup gidiyor sinek. Bir gün kendisi de böyle uçup gidecek. Nereye?

Yemek yaparken hep düşünür. Bulaşık yıkarken de. Hayatını, olanı olmayanı, geleni gideni. Göz ucuyla saate bakıyor. Geçip giden zamana. Gün ağır ağır perdelerini indiriyor, almış başını gidiyor.

Malzemeler tezgâhın üzerine yığılı. 400 gram kuşbaşı et, üç adet uzun kemer patlıcan, bir adet soğan, bir adet sos için iki adet kapak yapmak için domates, üç adet çarliston biber, bir adet defneyaprağı, on adet tane karabiber ve kürdanlar. Malzemeleri seyreliyor. Ciddi bir ifade yerleşiyor yüzüne. Önemli araştırmaların yapıldığı bir laboratuvardaymış da yeni bir şey keşfedecek gibi. Evet, önemli bir şey keşfedecek. Daha bunu bilmiyor.

İtinayla alacalı soyduğu patlıcanları uzunlamasına yarım santim kalınlığında dilimliyor. Tuzlu suyun içine yatırıyor. Dinlenecek patlıcan dilimleri. Bir an komik geliyor dinlenme kelimesi. Niye olmasın, onların da kendilerine özgü hissedişleri vardır kim bilir diye geçiriyor içinden. Patlıcanları süzüyor, kızgın yağda pembeleşinceye kadar kızartıyor. Tavaya koymadan kurutmayı unutmuyor. Yağın çıtırtısını dinliyor. Bir konçerto dinler gibi. Elinin üzerine bir damla yağ sıçrıyor. Kalbine sıçramış acılar veryansın ediyor içinde. Mutfakta tatlı bir kızartma kokusu. İçine çekiyor. Hatıralarından yeniden sıyrılıyor.

Soğanı soyup ince ince doğruyor. Doğrama tahtasında tak tak seslerini dinleyerek. Bir tane domates rendeliyor. Sarımsak, defneyaprağı ve tane karabiberleri bir tülbente sarıp baharat torbasını hazırlıyor. Bir yandan da, ısıtıcıda kaynar suyu hazır ediyor. Fokurtu sesini hep sevmiştii. Ocağın üzerindeki tencereye iki yemek kaşığı zeytinyağı koyup ısıtıyor. İri doğranmış kuşbaşı etleri ilave edip karıştırıyor yavaşça. İtinayla. Terli perçemlerini elinin tersiyle itiyor.

Etin bıraktığı su buhar olup uçtuktan sonra, tencerenin ortasında yer açıp soğan dilimlerini ilave ediyor ve az ateşte soğanların diriliği gidinceye kadar kavuruyor. Oradan kendi kavruşlarına savruluyor zihni. Tencerenin ortasına unu koyup onu da kavuruyor. Üzerine dört su bardağı kaynar su, baharat torbası ve tuz ilave ederek karıştırıyor. Su kaynamaya başlayınca tencerenin kapağını kapatıyor. Ocak ısını en düşük konuma getirip, bir saat yirmi dakika süreyle eti pişiriyor. Tencere içinde kalan et suyunu sos olarak kullanacak. "Kızım etin suyunu atma, değerlendir." diyen annesine bir Fatihâ yolluyor meleklerle.

Domates rendesini et suyuyla karıştırıyor ve sos olarak tepsinin tabanına yayıyor. İki patlıcan dilimini artı işareti biçiminde yerleştiriyor. İçerisine iki adet pişmiş kuşbaşı et koyuyor ve patlıcan şeritlerini birbiri üzerine bohça gibi kapıyor. Ters çevirerek fırın tepsisine yerleştiriyor. Diğer patlıcan şeritlerine de aynı işlemi uyguluyor. Patlıcanların üzerine domates dilimleriyle biber parçalarını kürdanla tutturup sabitliyor. Tepsiyi önceden iki yüz dereceye ısıtılmış fırının orta rafına sürüyor. Biberler kızarıncaya dek pişiriyor.

Kar gibi masa örtüsünü yayıyor masaya. Tabakları, çatal bıçakları yerleştiriyor. Top patlıyor. Dört kişiler. Kimse konuşmuyor. Sus puslar. İştahla yemeklerini yiyorlar. Yemek bitince kalkıp ellerini yıkıyorlar. Kimse dişini fırçalamıyor. Kimse eline sağlık, güzel olmuş demiyor. Yüzü donuklaşıyor, bulutlanıyor. Sessizce masayı topluyor. Uzun süre buzdolabının önünde duruyor. Kocas, niye buzdolabının önünde öyle uzunca kaldı diye şöyle bir göz atıyor. Bir şey sormuyor. Tabakları, kap kacağı sudan geçirip bulaşık makinesine yerleştiriyor.

Buzdolabının önüne dikiliyor yeniden. Orası onun okulu. Okuyor. Bir kere daha okuyor. Bu sabah radyoda duyar duymaz yazıp asmıştı dolabın kapısına. "Senden yüz çevirirlerse de ki Allah bana yeter!" Bana ancak Sen yetersin diye geçiriyor içinden. Dünyanın en önemli işini yaptım. Senin Rezzak isminin tecellisine mazhar olmak için mutfakta üç saatimi geçirdim. Sen bunu biliyorsun, bu bana yeter! Ayette hissettiği hakikati kuyulardan serin sular çeker gibi çekmek istiyor.

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayata küskünlük

Mustafa Ulusoy 2009.09.11

Kafam karışık yürüyordum caddede. Yakınlarda hayata dair okuduklarımla bugün dinlediğim insan hikâyeleri, bir önceki gün de, Julie'nin yaşadıkları ve söyledikleri kafamı karıştırmıştı.

Yürüyordum ve konuşuyordum. Kendimle. Kimsecikler duymuyordu sesimi diyemem. Ben dinliyordum kendimi. Yalnız sayılmazdım.

Hayatın, şu kâinatın en ehemmiyetli gayesi olduğunu okumuştum. En büyük neticesiydi hayat. En parlak nuru. Hayat kâinatın süzülmüş bir hülâsası, sonucuydu. Yine öğrenmişim ki; en yüksek kemâliydi kâinatın. Hayat olmasa kâinat bu kadar güzel olabilir miydi? Bu kadar süslü, ziynetli. "Hem en küçük bir mahlûku bir kâinat hükmüne getiren mu'cizekâr bir hakikat"ıydı kâinatın hayat.

Yürüyordum ve cümleler dönme dolap gibi dönüyordu zihnimde. Sıcak bir çorbadan süzülen bugünün çorbanın kokusunu da yanına katarak içimize gelip yerleşmesi gibi; başkalarının hikâyesinde dillenen dillenmeyen acıların buğusu da gizlice dokunur ruhumuza. Gizlice gelip dokunmuştu hayata olan küskünlüğü. Sert ve acımasız değildi belki anlattıkları. Ama rahatsız ediciydi. Hani bir tüyün burnumuzun ucuna değmesi gibi.

"Hayattan bıktım, soğudum, küstüm ona." Seansta böyle diyerek ağlamıştı. Binlerce kere duyduğum bu yakınma, o an nedense bana başka bir dokunmuştu. Belki de bunun sebebi Julie'nin etkisinde kalmamdı. Bir gün önce Krzysztof Kieslowski'nin Üç Renk Üçlemesi'nden Mavi'yi seyretmiştim. Filmde çocuğu ve kocası trafik kazasında ölen Julie, hıçkırarak annesine "Bu hayattan bıktım." demişti. "Hayat kâinatın en önemli hakikatiyse, hayatın her iki yüzü-mülk ve melekût yüzü parlak, kirsiz ve ulviyse neden böyle hissedersiniz?" diye sordum. Kendime. "Hayattan bıktım" cümlesi ne doğru ne yanlış geldi o an. Hem doğru hem de yanlıştı ya da.

"Hayattan seni bıktıran şey nedir?" diye sorunca, "Çalış çabala, bir sonu ve sonucu yok." demişti. "Boşa kürek çektiğimi hissediyorum. İşte tam o an hayattan iniyorum. Bırakıyorum her şeyi. Ama bu da acı veriyor. Bir durakta yaşar gibiyim. Yeniden hayata binmek istiyorum. İndiğim hayata yeniden binmek de korkutucu geliyor." Bıkıp indiği yolculuk neydi, yeniden binmek istediği ne?

Julie de benzer şeyler söylemişti. Kocas ve çocuğu olmadan bu hayatı yaşaması anlamsızdı. "Bu" kelimesi önüme düşüverdi o an. O an anladım ki bıktığımız, küstüğümüz "hayat" değildi. "Dünya hayatı"ydı, "bu hayat"tı. Dünya hayatı başkaydı, hayat başka. Peki diye sordum. Kendime. "Dünya hayatından bıkmak, usanmak, ondan soğumak onu lanet, çirkin, kötü, nefret edilesi bir duruma sokar mı?" Anlayacağınız yalnız değildim. Yürüyordum. Kendimle.

Hayat gibi dünya hayatının da iki yüzü vardı. Biri kendine bakan, diğeri ise Yaratıcı'ya bakan. Kendine bakan yüzü asıktı, elem ve keder verici. Çünkü gelip geçiciydi. Dokunduğumuz an solan bir çiçekti sanki. Yakalayıp sevmek için can attığımız bir kelebek gibi. Yakalayayazdığımız anda uçup gidiveren. Ne dokunmamak mümkündü ona, ne de solmasına razı olmak. İki arada bir deredeydik.

"İyi ki böyle" diye geçirdim içimden. "İyi ki soluyor, bıktırıyor ve usandırıyor. Yoksa sonsuzluğu istemek nereden aklımıza gelirdi? Bakışlarımızı dünyadan alıp ebediyete ve Ebedi Olan'a nasıl çevirebilirdik? Ondan kaçıp nasıl can atardık bir daha hiç bölünmeyecek ve ölmeyecek bir hayata?"

"Sevgili dünya hayatı" dedim. Dediğimi duydum. Yalnız değildim. "Sen" dedim "gerçekten sevilesi bir hayatsın. Dur, hemen havalara girme. Sadece ve sadece şundan: O'nun dışındakilere kalbimizi bağlamamak seninle mümkün. Dokunduğumuz çiçeğin narin yaprakları solmazsa biz ne yaparız?" Dünya hayatı anlamlı ve sevilesi geldi bana o an. Ebedi hayatı kazandırdığı için.

Âşık olmuşçasına bağlandığımız dünya uğurlar olsun dediğinde yüreğimiz burkulur. Doğru. Ona küseriz, kırılırız, bıkkınlık duyarız. İyi ki de böyle olur. Aynı dünya ilave eder: "Bu misafirhaneden ebede gideceksin." Sözleri acı, suratı asık bir bilgedir dünya hayatı.

Artık ne zaman ki hayattan bıktım, usandım ya da hayata küstüm derse biri, bileceğim ki; bıktığı, usandığı, küstüğü hayat değil, dünya hayatıdır. Ve bileceğim ki; kalbimiz dünyaya küsüp darıldığında, ondan soğuduğunda, onun birinci yüzünden bir durakta inip aynı durakta ebedi hayata gitmek için bekleyen bir yolcu gibiyizdir. Bilgece yaşamak da zaten bu değil midir? Caddenin sonuna gelmemiştim henüz. Sonra onu gördüm.

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölmüş sevdiklerimizden ayrı ilk bayramlar

Düşünün şimdi. Bayramın ilk günü çocuklar, torunlar, damatlar, gelinler annenin evinde toplanacaktır. Yıllardır bu böyle olmuştur, bu sene de böyle olacağı umulmaktadır.

Planlar programlar yapılır, hazırlıklara başlanır. Uzaktan gelecekler çok önceden uçak biletlerini alırlar. Sonra...

Sonra acı acı çalar telefonlar. Gecedir şimdi, söylenmez, denilmez. Eller böğürde, yürekler ağızda "hayırdır inşallah" diyerek ahizeler kaldırılır. Hıçkırıklara karışan gözyaşları sel olur akar.

"Abla, annem kalp krizi geçirmiş. Vefat etmiş. Biraz önce annemlerin komşusu aradı."

"Bir şeyciği de yoktu, ne oldu da öldü Allah'ım" sorgulamaları eklenir sonra. Anne defnedilir. Bayram günü yine toplanılır. Gelinler, damatlar, çocuklar, torunlar. Bir iç burukluğu hâkimdir evde. Bir iç sızısı. Burun direklerine kadar vurmuş bir iç sızısı. Ya da anne veya baba veya ailenin başka bir ferdi aylar öncesinde ölmüştür de bu, onsuz ilk bayramdır. Gözler, gönüller onu arar. Tuhaf bir sessizlik hâkimdir evde. Kimse ondan bahsetmek istemez. Herkesin boğazında bir yumru. Dokunulsa ağlayacaktır hane halkı. Ben ağlarsam diğerleri üzülür diye köşe bucak kaçılır. Kuytu yerlerde gizli saklı ağlanılır.

Onlarsız ilk bayram en acısıdır. Bir boşluk vardır. Tuhaf bir boşluk. Her zamanki bayram değildir bu. Tuhaf bir bayramdır. Sevincin yer ile yeksan olduğu bir bayram. Lokmalar boğazda düğümlenerek kahvaltı yapılır. Sonra ziyarete gidilir. Ölenin ve aslında ölümlülüğün ziyaretine.

Benim annemin okuma yazması yoktur. Ne Latin harflerini bilir ne de Kur'an alfabesini. Bu yüzden arefe günleri babasıyla annesinin Salman köyündeki kabirlerini ziyarete hep beni götürürdü. Hâlâ da götürür. Elime tutuşturduğu Yasin'le "Hadi" derdi "dedenle anneannenin kabirlerini ziyarete gidelim". Giderdik. Garibime giderdi küçükken bu "ziyaret" kelimesi.

Bir bayram arefesinde ya da sabahında ilk ziyaretimizi ölmüş sevdiklerimize yapar, ilk onlarla bayramlaşırız. Kabristana varırız. Bir ev ziyaretine varır gibi. Bir yurda varır gibi. Babam öğretmişti kabristandakilere nasıl selam verileceğini küçükken. Bu "selam" meselesi de tuhafıma giderdi küçükken. Acaba onları ziyarete geldiğimizi biliyorlar mıydı? Tedirgin tedirgin selam verirdim:

"Es-selâmu aleyküm yâ ehli kubûr. Ve innâ inşâallahu biküm le-lâhikûn." "Ey kabir halkı! Allah'ın selamı üzerinize olsun. İnşallah biz de size (bir gün) kavuşacağız."

Niye böyle selam verirdik? Sonradan öğrenecektim ki Kâinatın En Sevgili Varlığı böyle yaparmış. Bundan daha tedavi edici bir yaklaşım düşünemiyorum şimdi. Bir yakınımız, sevdiğimiz ölünce üzülürüz. Ağlarız. Yasını tutarız. Acımızı çekeriz. Bu selamsa, ölenle ölmeyeceğini çünkü ölenlerle bağımızın devam ettiğini gösterir. Kabir ehline, ölmüşlere selam vermek, hele bir bayram arefesinde, hele bir bayram sabahında bizi derin bir kavrayış ve idrake kavuşturur. Tedavi edicidir. Teselli vericidir. Şifa kaynağıdır. "İnşallah biz de bir gün size kavuşacağız." Ne güzel bir bakış açısıdır bu bir bayram sabahı. Ölenin yok olmadığını, selamımızı duyduğunu telkin eder bu cümle. Önümüzü aydınlatır. Ruhumuza genişlik verir. Bir gün kavuşmanın mümkün olduğunu öğretir bize Kâinatın En Değerli Varlığı. Ebedi ayrılık acısını yüreklerimize yasak eder.

Bir bayram arefesinde ya da sabahında bakışlarımızı mezar taşlarına odaklar dalar gideriz. Mezar taşlarında kendi isimlerimizi görür, kendi ölümümüze dalarız. Hayatın geçiciliği bir bayram esintisinde gelip çarpar yanağımıza. Hayatın geçiciliğinde teselli buluruz. Dertlerimizin, sıkıntılarımızın, sorunlarımızın da geçici olduğunu idrak ederiz. Mezar taşları ölümlülüğümüzü anlatır benliğimize. Benliğimizin olmazsa olmaz tutkuları törpülenir az ya da çok.

Kabristandan evimize döneriz. Gelenler, gidenlerle dolar taşar evlerimiz. İkramların biri biter biri başlar. Bazı evlerdeyse duygular karışıktır. Kalplerde ince bir sızı, bir inilti sezilir. Bazı çocukların, anne ya da babası ölmüş çocukların kalplerinde ise daha derin bir sızı. Gülümsemeleri zoraki, bayramlaşmaları garipçedir. Onlar hayata buruk başlamışlardır. Hele annesiz babasız ilk bayramlarıysa küçücük kalpleri acıyla çok erken tanışmıştır. Kâinatın En Değerli Varlığı'nın başına gelen onların da başına gelmiştir. Belki de bu, onlar için bir kismettir.

Ölmüş sevdiklerimizden ayrı ilk bayramlar çok zordur. Biricik tesellimiz ise onların O'nun yanında olmasıdır. Selam olsun onlara. Kabirleri de nurla dolsun.

m.ulusoy@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üniversite öğrencileriyle hasbihâl-II

Mustafa Ulusoy 2009.10.02

"Bu öğrendiklerim hayatta ne işime yarayacak ki?" diye sormayan öğrenci yok gibidir. $\sin^2 + \cos^2$ 'nin bire eşit olduğunu öğrenince ne olacak?

Bir üçgenin iç açılarının toplamının yüz seksen, dış açıları toplamının üç yüz altmış derece olduğunu bilmek bize ne katacak? Az sayıdaki meslek grubu dışında bunları kimse hayatta birebir kullanmaz, doğru. Peki, boşuna mı dirsek çürütüyoruz? Hayır!

Bir matematik problemini çözmek aslında bir sorunu çözmenin yol ve yordamını öğrenme talimidir. Matematik problemlerini çözerken muhakememiz işler, gelişir. Hayatta birebir işe yarar görünmeyen matematik, fizik gibi bilimler düşünme, sorun çözme alışkanlığı edinmemize vesile olur. Terapistliğimde matematik ve fizikten edindiğim "problem çözme" teknik ve yaklaşımlarından ve onlar yoluyla geliştiğine inandığım "sezgiler"imden çokça faydalandığımı düşünür, iyi ki lisede bu iki derse ağırlık vermişim derim. Yine örneklendirmem gerekirse; matematik ve fizik dışında hepimizin en önemli meselesi olan sonsuzluktan bahseden başka hangi disiplin vardır? Müfredatın içeriği tartışılabilir ama tarih ve coğrafya derslerini önemsemediğime hâlâ hayıflanır ve eksikliğini hissederim.

Matematik gibi her bilim disiplininin bize katkıda bulunacağı kavramlar, bakış açıları, bilgi edinme, düşünme, muhakeme usul ve yöntemleri vardır. "Bunlar hayatta ne işime yarar?" düşüncesi faydacı bir bakış açısının eseri olsa da fayda getiren bir bakış değildir. Bazen bir bilginin bizzat kendisinin birebir faydası olmayabilir ama o, faydalı başka bilgilerin temel taşı olması bakımından dolaylı olarak fayda sağlayabilir. Örneğin bir hücrenin ayrıntılı yapısını bilmek, hücrenin içinde mitokondrilerin, ribozomun, endoplazmik retikulumun olduğunu öğrenmek başkaca bilgileri öğrenmek için elzemdir.

Bazı öğrenciler de takıntılı biçimde az şey öğrendiklerini düşünürler. Bilmemiz gerekenlerin ancak bir kısmını üniversitede öğreniriz. Daha ileri düzeyde bilgi edinimi, master ve doktora programlarında mümkündür. Kendi kendine öğrenmenin önemi de hiç inkâr edilemez.

Bilgi edinmenin yanı sıra üniversite hayatının yaşam disiplini elde etmek için değerlendirilmesi gerektiğine çok inanıyorum. Burada askerî disiplinden değil, katılıktan, olmazsa olmazdan uzak, mutlaklaştırılmayan bir iç disiplinden söz ediyorum. İç disiplinimizin oluşumuna; sorumluluk duygumuzu geliştirmek, kendimizi aşan bir ideal belirlemek, nasıl öğrenileceğini öğrenmek önemli katkıda bulunacaktır. Her öğrenme süreci nihayetinde

kendi kendine öğrenmeye dönüşecektir veya dönüşmelidir. Bugün az sayıda üniversitede az sayıda üniversite hocası (ne yazık ki) öğrencilerine nasıl öğreneceğini öğretmektedir.

Ülkemizde üniversitelerin bazıları mesleki eğitim veren birer kurs mesabesinde bir içeriğe sahiptir. Ancak "Bir şey tümüyle elde edilemiyorsa tümüyle de terk edilmez." sırrınca; sinek kanadından yağ çıkarmayı hedefleyip, şartlara ah vah etmeden üniversitemizin imkânlarını sonuna dek değerlendirmeyi bilmek bir sanattır. Hangi derste hangi konuların anlatılacağı belliyse derse hazırlanarak gitmek verimliliği ileri derecede artırır. Kendine hedef belirleyen, ideali olan öğrencilerin motivasyonu daha iyidir.

Üniversite hayatını eğlence ve sefahat fırsatı görüp böyle değerlendiren öğrenci sayısı hiç de az değildir. Özellikle baskıcı ailelerde büyüyen gençler için, bir de artık ailelerinden ayrı yaşıyorlarsa, bu yeni ve bağımsız hayat baştan çıkarıcıdır. Artık kaçta geldin, kaçta gittin diyen, karışan yoktur. Önemli olan hayat üniversitesi deyip kafeleri mesken tutanlara önerim; en azından oraları ders çalışma, kitap okuma mekânı haline getirmeleridir. Bir itirafta bulunayım: Son romanım "Giderken Bana Bir Şeyler Söyle"nin üçte birini bir kafede yazdım!

Derslerinde başarısız olan öğrencilerin yaptığı önemli bir hata bunu ailelerinden saklamalarıdır. Dördüncü senelerinde olup da çok az sayıda ders geçtikleri halde ailelerine başarılı olduklarını söyleyen gençlerin mumu birkaç sene içinde söner. Dersleri geçememenin üzerine yalan söylemenin mahcubiyeti eklenir. Ayrıca aileler, başarısızlıktan çok kandırılmış olmalarına içerlerler. Böyle durumdaki gençlere durumu aileleriyle paylaşp onların yardımını istemelerini şiddetle öneririm.

Ders çalışma motivasyonu az olan öğrenciler için kütüphane bazen çok işe yarar. Kütüphanelerin esrarlı bir sosyal grup psikolojisi vardır. Bundan yararlanmak gerekir. Ayrıca derslere ne kadar sıkıcı da bulunsa da devam etmek, sosyal faaliyetlere, arkadaş sohbetlerine katılmak, imkân varsa yurtdışına gitmek, yurtdışındaki üniversiteleri ziyaret etmek veya dönemlik bile olsa oralarda okumak, ilgi sahamızdaki başarılı insanlarla tanışmak önerilebilecek diğer hususlardır.

Hepinize hayırlı bir eğitim yılı diliyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bugün yaprak toplama günün olsun

Mustafa Ulusoy 2009.10.09

Karmakarışık. Dağılmış, saçıp savrulmuş. Hayat istediğin gibi gitmemiş. Gitmiyor. Gitmeyecek. Sanki her şey düşmüş olması gereken yerden. Bir mucize bekliyorsun.

Beklediğin mucize bir türlü gerçekleşmiyor. Beklemediğin mucizelere ne dersin?

Bir gün daha açılıyor önünde. Yaprak yaprak dökülüyor hayat ayakuçlarına. Haydi, topla hayatı. Tut. Bir yaprağı tutar gibi. Hayat aslında öylesine hafif ki. Ruh gibi. Rüzgâr gibi. Sen gibi.

Ağır olan senin kalbin, biliyorsun. Varsın kalbin ağırlaşmış olsun. Kalbindeki tüm olanlarla, olmayanlarla sensin. Hadi ama. Hadi.

Kalkıyorsun. Yollara koyuluyorsun. Her gün gidip geldiğin aşına yollara. Bir yerlere varmak için. Varıyorsun. İşyerine. Merdivenleri çıkıyorsun. Ağır ağır. Dura kalka. Kalbinin ağırlığı ayaklarına inmiş. Masana varıyorsun.

Oturuyorsun. Bir ay söylüyorsun. Dalıyorsun. Kaşığı tutuyorsun bir müddet parmaklarında. Hadi ık o karanlık dehlizden. Vehim ve vesveseler, acabalar, keşkelerle boğulduğun kuyudan çekip çıkaracak bir mucize gerçekleşecek birazdan. Kaşığı bardağın içine daldırıyorsun. Ağır ağır karıştırıyorsun. şeker eriyip grnmezleşiyor. Daha başka hangi mucizeyi arıyorsun? İşte tam gözlerinin önünde mucize. İşte parmakların bardağı kavrıyor, elin hafifçe yanıyor. Başka ne istiyorsun hayattan? Başka ne sahiden! Hadi, gözlerin yorulmadı mı hayallerindeki vehimlere bakmaktan?

Yürürken bir ağacın önünden gemiştin. Yaprak yaprak dökülmüştü hayat ayakularına. Kalbinin ağırlığına odaklanmıyorsun. En azından bugün. Kalbinin içinde ne varsa her şeyiyle senin oluyor bugün. Her şeyiyle. Acısıyla tatlıısıyla. Hznleri de senin, lezzetleri de. Senin kalbin o. Senin. Neden kalbine sahip ıkmıyorsun? Kalbinin hüznünü reddedenler hayatı reddeder. Sen hüzünden, toprağın hüznünden yaratıldın. Toprak en hüzünlü varlıktır. Aynı zamanda tüm neşelerin de kaynağı.

Hayır, ne hissedersen hisset, bugün oflama, puflama yok. Nedenler, niinler, niyeler yok. Neden, biliyor musun? Bugün senin günün. Nesi mi var bugünün? Hadi ama baksana yapraklar dökülüyor. Yaprak yaprak dökülüyor hayat ayakularına. Bugün yaprak topladın. Ayaklarının ucuna dökülmüş hayatı topladın ve masanın üzerine koydun. Masanda duran hayattır. Seyrediyorsun onu. alışırken bakışların ona kayacak sık sık bugün. Sana tebessüm etmeyenlerin yerine o tebessüm edecek. Yaprakların hışırtılarıyla dolacak yüreğin. O hışırtılar hayatın hışırtısı olacak.

Varsın desinler, varsın kmsesinler seni. "Bu yaprağın burada ne işi var!" desinler. Bunu diyecek olanlar, yerden aldığın şeyin hayat olduğunu bilemeyecekler. Bugün senin yaprak toplama günün. Bugün senin günün.

Bugün önemli bir gün olsun. Bugün zel bir gün olsun. Ne özelliği var ki demeden. Hayat nazarımıza göre şekil alır. Bugün zel bir gün dersen özel bir gün olur. Bugün sıradan bir gün dersen de sıradan.

Arkadaşın masana bir poğaça bırakıyor. Mis gibi kokuyor. Baksana ne güzel kızarmış. Hâlâ bir mucize bekliyorsun. Mucize poğaanın yüzeyinde yansıyor işte. Ateşte pişmiş. Senin için. Baksana, sonsuz rahmet tecelli ediyor. Sonsuz bir mucize. Daha ne istiyorsun?

Her şey, her varlık bir yol kavşağıdır. Bugün yapraktır önüne çıkan kavşak, yarın başka bir varlık. Sen yeter ki elinden tut yaprağın, seni hayata götürecek. Hadi, dalıp gitme vehimlerine. Vehimlerle dolu hayallerine. Bak, yaprak var masanda. Gerçek ve somut. Ona odaklanıyorsun. Her ne vakit vehimlere dalıp gidersen yaprağı eline alacak, onu koklayacak, seyredeceksin. Bunu neden istediğimi anladın değil mi?

Biliyor musun, niçin bunca yıldız vardır gökyüzünde? Yıldızlar da başka bir yol kavşağı. Her varlık bizi O'nun sonsuz rahmet lemlerine götürür. Bir gün de belki gökyüzünü konuşuruz. Olur mu? Bu arada Rilke'nin şu dizeleri bugüne ışıltılar sasın: "Düşer yapraklar, düşer sanki uzaklıklardan... Ama var Biri, bu düşmeyi ellerinde/tutar, sonsuz yumuşak"

Biliyor musun, istersen yarın da senin günün olabilir. Yeter ki iste. O'ndan.

Hey, dalıp gitme vehim ve vesveseli hayallerine. nndeki yaprağı kstrme.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Odalar ve dolaplar-I

Nasıl karşılar acaba bunu? Saygısızlık olarak mı addeder yoksa bir terapi tekniği olarak mı?

Terapi tekniği olduğunu fark ederse etkisi az olur mu? Bu kadar soru bir an fazla geliyor. Her ikimizin de samimiyetine güvenmekten başka bir seçeneğim yok.

"Evet, ben de senin yetersiz bir insan olduğuna katılıyorum. Hatta senden daha ileri giderek mutlak yetersiz olduğuna inanıyorum." deyiveriyorum.

"Neden böyle düşündüğünü açıklamak zorundasın."

"Çok basit. Şu duvarın arkasını göremiyorsan ki göremezsin, yetersiz bir insansındır."

"Duvarın arkasını bütün insanlar göremez ama!"

"Bütün insanlar neler yapamaz başka?"

Uzun bir liste yapıyoruz.

"Duvarın ötesini neden göremiyorum diye hiç kendine kızdın mı?"

"Saçma bir soru değil mi bu! Tabii ki kızmadım, bu kendime haksızlık olurdu. Sen bana bir şeyler anlatmaya çalışıyorsun ama neden bunu böyle dolaylı bir yolla yapıyorsun? İlla ki bir tekniğin mi olmak zorunda! Gerçi terapistlerin de farkı bu olmalı. Eğer bunu sadece bir fark oluşturmak için yapıyorsan, bana anlatmak istediğini doğrudan söylersen daha çok memnun olurum."

İlk görüşmemizde içinde bulunduğu ruh halini anlatmak için yaptığı teşbihle büyülenmişim: "Hani baharda kışlıkların kaldırılması sırasında dolaplarda ne var ne yok hepsini odaya dökersiniz ya toplamak için. Birazını katlayıp raflara yerleştirirsiniz ama sonra yorulursunuz, bıkersınız da 'Aman' deyip hepsini tortop edip dolaba yeniden tıkıştırırsınız ya..." Bir anda dünyasının içinde bulmuştum kendimi. Bundan daha güzel bir benzetme olabilir miydi? Oysa söze o çok bildik girişle başlamıştı: "Hayatımda bir şeyler ters gidiyor, bir şeyler eksik ama ne olduğunu tam olarak çözemiyorum."

Ruh hali çökkünleşmiş insanların başına gelen onun da başına gelmişti. Kimse ona ne olduğunu anlayamıyordu. Neden anlaşılamadığını anlamak için zihnimde sorular biriktiriyordum ki, bekleyip sabretmemin ödülünü almıştım: "Çünkü oda tertemiz, bütün fazlalıklar dolaba tıkıştırılmış. Dağınıklık yok, her şey mükemmel gibi görünüyor... Ama ben bir şey lazım olduğunda, elimi dolaba her attığımda her şeyin odaya saçılmasından ve onları yeniden tıkıştırmaya çalışmaktan yoruldum." İkinci kez büyülenmişim. Tertemiz ve düzenli bir oda ile karmakarışık dolap imgesi zihnime öylesine kazınmıştı ki bir daha unutacağımı sanmıyordum.

Takıntı haline gelmişçesine hayatı sorguluyordu. "Aslında cevabı biliyorum ama bir türlü içselleştiremiyorum" diyordu. Bildiği cevapların kendisine yetmediğine de kıızıyordu. "Bir yerde hata yapıyorum, ama ne bu?" sorusu etrafında dönme dolap gibi dolanan zihninin enerjisi tükendi tükenecekti. Evet, bir yerde hata yapıyordu. Hepimiz bir yerlerde hata yaparız çoğunlukla. Hayatımızın tümü hata ile geçmez. Ama hata bazen öylesine önemli bir yerde yapılır ki o hata küçük de olsa hayatla bağımızı koparma noktasına getirebilir bizi.

Kendini göçebe gibi hissediyor, birazdan "hadi kalk, gidiyoruz" diyecekler gibi yaşıyordu son birkaç aydır. "Evet, tam öyle diyecekler. Ama birazdan, ama yıllar sonra. Ama bir gün mutlaka ama mutlaka diyecekler." Yok hayır, bunları ona söylemiyorum, içimden söylüyorum, kendime mi ona mı söylediğimi bilmeyerek.

Genel olarak hayatında başarılı bir insan olduğunu söylemişti altını çizme çizme. Sınavlara hep düzenli çalışmış. İsteddiği yerleri hep kazanmış. İşyerinde hep çalışkan biri olarak bilinmiş. Titiz, mükemmeliyetçi. Yaptıklarını en iyi şekilde yapmalıyım diye didinenlerden o. Ama, evet bir ama var işte.

"İnsanların çabalarını takdir etmesini 'alçakgönüllülükle' kabul ederdim."

İkimiz de suskunlaşıyoruz.

"Ne?"

"Ne ne?"

"Niye baktın öyle?"

"Ne demek istediğini bilmiyorum inan."

"Hadi canım, bal gibi biliyorsun; sol kaşının hafifçe yukarı doğru kalktığını, 'Alçakgönüllülükle kabul ediyordum'a takıldığını neden söylemiyorsun açık açık?"

Haklıydı, "alçakgönüllülük" kelimesine takılmıştım. Neden takıldığımı ise hikâyesinin gerisini dinleyince birlikte anlayacaktık. İlk seansın sonunda "Benden istediğin nedir?" dediğimde: "Karmakarışık dolabımı düzenlememe lütfen yardım et." diye cevap vermişti. Elimden geleni yapacağıma söz vermiştim ben de.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Odalar ve dolaplar-II

Mustafa Ulusoy 2009.10.23

İnsanın gerçek benliği ancak istekleri, arzuları gerçekleşmediğinde ve başarısızlık durumlarında belirir. Sonsuz irade şöyle bir dokunur hayatlarımıza.

Varoluş, apaçık gerçekleriyle yolumuza dikilir. Biz, var olmayı unutmuş, sıradan hayat olaylarına kaptırılmış giderken. İstenir ki hayat kimindir, kimin için yaşanıyor, anlayalım. Ve istenir ki gerçekten bize verilenlere alçakgönüllülükle mi mukabele ediyoruz, bilelim. Elimizden alınanlara alçakgönüllülükle mukabele edemiyorsak verilenlere de alçakgönüllü davranmıyoruzdur.

Son derece gelişmiş sezgileriyle, güvendiği aklıyla geçirdiği başarılı yılların ardından tökezlemişti. "Sonra" demişti, önemli bir şey söyleyeceğini ima eden bir ses tonuyla, "bir ayrıntıyı atlayınca önemli bir işi bağlayamadım." İlk kez başına geliyormuş. Kendine güveni sarsılmış, neredeyse tüm çalışma isteğini kaybetmiş. Arkasından "Elimden hiçbir şeyin gelmediği, olmasını çok istediğim ama ne yaparsam yapayım olmasını sağlayamadığım" diye tanımladığı başka bir sorun da, birincinin zamanını kolluyormuşçasına "Ben de buradayım" demiş. Ne olduğunu sormadım, o da anlatmadı. Merakımı mı körüklüyordu? Belki de o dolabın kapağını açmak istemiyordu henüz.

"Bunu nasıl göremedim!" diye dövünüp duruyordu. Kendini güçlü, yeterli biri olarak kabul eden sistemi çökmüştü. O hiç hata yapmazsa, yaptığı her işte en iyi olursa, istediklerini elde ederse "yeterli, güçlü" bir insandı. Böyle kurgulamıştı kendini. Şimdi kurgusu çatırdıyordu. Beceriksiz, yetersiz bir insan olduğuna inanmaya başlamıştı. Bu kadar yetersiz ve beceriksiz biri nasıl olup da birçok işi kotarabilmişti.

O önemli işi bağlasaydı, "Nasıl da atlamadım ve bunu da başardım" diye kendini yücelteceğini hissetmiş, bunu onunla paylaşmış fakat hiçbir tepki almamıştım. Ama o beni bir kez daha şaşırtmıştı. Bir sonraki görüşmede, "Kaşının hafifçe yukarı kalkışı işe yaradı" diye söze başlamıştı. "Alçakgönüllülük üzerine çok düşündüm. Şimdiye kadar başımdan geçen olumlu, başarılı şeyleri Allah takdir/nasip ettiği için yaşayabildiğimi göz ardı etmişim. Tamam, gösterdiğim başarılarda irademi tümünden yok sayamam ama yapıp ettiklerimin bir hak ediş değil, lütuf olduğunu anlıyorum şimdi. Aslında bu yaşadığım dönem de Allah'ın bir lütfu olsa gerek, yoksa ben hâlâ 'ben yaptım, ben başardım' diyerek ortalıkta gezecektim, aslında her sancı bir doğumun habercisi gibi belki de. Belki de Allah, bu yanılsımı fark etmemi istedi."

Soluğumu tutmuş dinliyordum ki, "Şimdi soru şu" deyip bir süre sustu. Ben de biraz soluklanıp bütün dikkatimi ona verdim. "Hayatta bana verilen olumlu şeyleri memnuniyetle kabul ediyorsam, olumsuzlukları nasıl tevekkülle kabul edebilirim? Yani nasıl sonsuz teslimiyet içinde olabilirim?"

Gerçekte tahammül edemediği, teslim olamadığı yaşadığı olumsuzluklar mıydı? İnsan benliğinin başarısızlıklara ya da isteklerinin gerçekleşmemesine duyduğu tahammülsüzlüğünün, büyük ekseriyetle aslında bu durumların bize hissettirdiği "acizlik, yetersizlik" hissine yönelik olduğunu biliyordum. Ve onun da başının "acizlik, yetersizlik" hissiyle iki şekilde dertte olduğunu fark etmiştim (aslında her iki yetersizlik hali birbiriyle iç içedir, anlaşılması için zoraki ayırıyorum). Birincisi; varoluşsal olarak hepimiz mutlak yetersiziz. Bu her insana özgüdür. Yani yetersizlik, acizlik özü itibarıyla kötü bir şey değildir. Çünkü yetersizlik acizlik bizim özümüzdür. Böyleyiz biz. Ölümünün önüne geçemeyen, güçlü kuvvetli olduğundan bahsetmemeli değil mi?

İşte duvarın ötesini göremeyeceğini fark etmesini bu yüzden istemiştim. Hepimizin özündeki o insani mutlak yetersizliği, acizyeti görmesini, bunu kabullenmesini istiyordum.

İkincisi: "Başarısızlık" diye tanımladığı olay, gerçekten işiyle ilgili bir yetersizliğine dayanıyor olabilirdi. Ama o, tek bir olay için yaşadığı yetersizliği bütün kimliğine yaymış ve "yetersizim" kabulüne bulanmıştı. Bu kabul ne yaparsa yapsın yetersiz bir kişi olarak algılıyordu kendini. Bu genelleştirici bakıştan kurtulmasını istiyordum. "Yetersiz biriyim" yerine "şu olayda yetersizlik gösterdim" ya da "hesaplarda bir şeyi atladım, o an yetersiz davrandım" şeklindeki adil değerlendirmeyi yapabilsin istiyordum.

Seans bittiğinde yakınlarda okuduğum şu satırları hatırladım nedense: "Ey insan! Kendini kendine Malik sayma, sen kendini idare edemezsin, o yük ağırdır. Öyle ise beyhude ızdıraba düşüp azap çekme, mülk başkasındır. Dehşet aldığın zaman 'Mevla'm görelim neyler, neylerse güzel eyler' de, pencerelerden seyret, içlerine girme."

Belki onun sorunlarıyla doğrudan bir ilgisi yoktu bu cümlelerin ama zihnimi okusaydı "Pencereden seyret, içlerine girme ne demek?" diye soracağına o kadar emindim ki. Onun yerine ben sordum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mütevazı narsisizm: Kendimizi hakir görmek

Mustafa Ulusoy 2009.10.30

Kara kuru bir çubuğun ucuna tutturulmuş üzüm taneleri gibiyiz. Bir kara kuru çubuğa, bir üzüm tanesine bakarız. Bir kara kuru çubuk hükmündeki kendimize, bir elimize konmuş/tutturulmuş başarılarla. Üzüm tanesine baktıkça gurura kapılasımız gelir, kara kuru çubuğa baktıkça gururu hak edecek "hiçbir şeyimiz olmadığına" hükmederiz.

"Ben yaptım!" ne cazip bir sözdür. "Ben yetiştirdim, ben yazdım, ben akıl ettim, ben başardım, ben büyüttüm." Bir ben sarmalında dolanıp dururuz. Benliğimiz kurum kurum kurulmak, ben yaptım'ın narsistik hazzıyla dolup taşmak ister. Bütün bakışlar üzerimize toplansın, tüm takdirler bizde biriksın ister. Hayranlık dolu birkaç söz iştahımızı kabartır. Egomuz övgü dolu birkaç sözle biraz daha şişmek, genişlemek ister.

Vicdanımızsa içeride, taa derinlerde huzursuzlanmaya başlar. "Hadi canım sen de, gururlanmaya hakkın yok, takdir edilmesi gereken sen değilsin." diyen sesini duyurmak ister. Ruhumuzun, vicdanımızın yüzü kızarıp mahcup olur. Övgü ve hayranlığı hak edecek şeylere sahip olmadığımıza, mütevazı olmamız gerektiğine inandırmak için dürtükler durur bizi.

Onu dinlerken zihnimde kara kuru bir çubuğa tutturulmuş üzüm taneleri imgesi vardı. Narsisizmle mütevazılık arasında arafta sıkışıp kalmıştı. Çözümü kendini hakir görmekte bulmuştu. Ne yapsa kendini küçümseyecek bir gerekçe buluyordu. İyi bir not mu aldı, bildiği sorular denk geldiği içindi. Bir arkadaşı onu övdü mü, ona acıdığındandı. "Yaptım, başardım." demeye ödü patlıyordu. Gurura kapıldığını düşünerek karalar bağlıyordu. Öte yandan benliğinin narsistleşmemesi için geliştirdiği hakir görme yöntemi de başka bir marazı üretiyor, kendini aşağılayarak varoluşunu incitiyordu.

Kendini hakir görerek mütevazı olma projesi öylesine kasvetli idi ki kimi zaman onu silkeleyip "Kendini bu kadar hakir görmeye hakkın yok, kendine zulmetmemelisin, bu adaletsizlik, yeter!" demek istiyordum. Zihnimi işgal etmiş üzüm çubuğu imgesini bir kenara koyarak başka bir yöntem denemiştım.

"Birisi senin için son derece güzel bir elbise dikip onu sana hediye etse; elbiseyi giyince gerçekten çok hoş ve güzel görünsen ve görenler de 'Aaa, çok güzel olmuşsun!' dese ne hissedersin?"

"Çok utanırım bana böyle söylenmesine. Sanırım 'Yok canım, nereden çıkardınız güzel görüldüğümü.' derim."

"Yani mütevazı olmaya çalışırsın."

"Evet, bunun çok sık başvurduğum bir yöntem olduğunu anlattım sana. Kendimi hakir görürüm."

"Emin misin? Hakir gördüğün gerçekten sen mi olursun?"

"Ben olurum tabii ki, başka kim olacak ki!"

Sorunu buydu. Hakir gördüğünün kendisi olduğunu sanıyordu çünkü kendini güzelleştiren şeyin elbise olduğunu unutup güzelliği sahiplenerek bizzat güzel olduğu vehmine kapılıyor, içinde uyanan gurur ve kibirden uzak durmak için de kendini hakir görmeye sığınyordu.

"Yok canım, nereden çıkardınız güzel görüldüğümü, dediğinde elbiseyi senin için diken ne hisseder sence?"

"Bilmem, üzülür ve incinir sanırım."

İşte sahici olmayan tevazuun sorunlu yönü tam da burada belirir. Bize verilenlere tevazu ile karşılık vereyim derken verilenleri inkâra varırız bilmeden.

"Evet, çok haklısınız, çok güzelim, mi demeliyim peki? Bunu söyleyemem. Çok mahcup olurum, suçluluk hissederim böyle söylersem."

"Güzel bir elbise ile biz güzelleşir miyiz yoksa güzel mi görünürüz?"

"Hımm, anladım sanırım ne demeye çalıştığını; 'Evet, güzel görünüyorum fakat bu güzellik bana değil elbiseye daha doğrusu elbiseyi benim için dikene aittir.' demeye getiriyorsun lafı. Ben de gösterdiğim başarıları hakir

gördüğümde onların bana verildiği gerçeğini ihmal edip onları bana veren Yaratıcı'nın vericiliğini de inkâr etmiş gibi oluyorum."

Seansın bitimine yakın "Harika bir iş çıkardın." demişti. Ondan ilk kez seanslara ilişkin olumlu ya da olumsuz bir yorum duyduğumdan şaşırmışım. Beni mi sınıyordu?

"Evet, harika bir iş çıkardım, diye düşünsem bu narsistik bir tutum olur. Yok canım, ben ne yaptım ki, desem bu da O'nun nimetini inkâr olur, doğrusu; evet güzel bir seans oldu ve bu O'nun ikramı, demek sanırım."

Muzipçe gülümseyince, "Sınavı geçtim mi?" diye sormuştum. "Bu bir sınav değildi, minnacık bir testti sadece." demiş ve ilave etmişti: "Evet, bu güzel bir seans oldu ve O'nun ikramıydı, diye düşünebilmek de, O'nun başka bir ikramı olsa gerek, diye de düşünmelisin ayrıca". Haklıydı.

Not: 4 Kasım 2009 saat 16.00'da İstanbul Tüyap Kitap Fuarı'nda; Erol Göka ve Kemal Sayar ile birlikte "Teknoloji ve Hız Çağında Ruhu Yazıyla Korumak"ı konuşacağız. Saat 17.00'den sonra da Timaş standında okuyucularımızla buluşup kitaplarımızı imzalayacağız.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ayşe Şasa'nın yolunu gözlediği helvacı

Mustafa Ulusoy 2009.11.20

Erkek çocuk beklerken kız doğurduğunu görüp bir süre süt vermekten bile kaçınan bir anne.

Soğuk, katı, sert, ilgisiz. Deli gibi spora ve cemiyet hayatına düşkün bir baba. Doğar doğmaz onu ecnebi bakıcılara teslim ediyorlar. İlk bakıcısı Schwester Katie, "Yaramazlık yaparsan giderim, bir daha gelmem" diye tehditler savuruyor, karanlıkta yalnız bırakıyor. Kaybetme, terk edilme korkusuyla minicik yüreği delik deşik oluyor. Ailede şefkat gösterip onunla ilgilenen tek insan anneannesi.

İyice içine gömülen küçük Ayşe okula başlıyor. Okulda lakabı "Aptal Ayşe" oluyor. Çocuklar koro halinde lakabını yüzüne vuruyorlar. Ayşe Şasa'nın yeni kitabını okurken (Bir Ruh Macerası/Ayşe Şasa. 2009) altını çizdiğim cümleler kalbimi çiziyor. Nasıl dayandınız bunlara sevgili Ayşe Şasa? Yoksa bir melek mi koruyordu sizi? Kalbinizin gözyaşlarını silen. Her bir gözyaşı damlasını cennete götürmek için altın bir kâseye koyan başka bir melek daha mı vardı yoksa? N'olur söyleyin.

9 yaşlarında Çiftehavuzlar'daki evlerinin sokağı çok sakindir. Tek tük birileri, seyyar satıcılar geçer. Beyaz önlüklü, arabasıyla koz helva satan bir helvacının yolunu gözler hep. Bu helvacıyı zihnimizin bir kenarına nakşedelim.

Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde yatılı okumaya başlıyor, başarılı bir öğrenci olup çıkıyor. Başarısızlığı kadar başarısı da kimsenin umurunda değil. "O refahın, zenginliğin her katresi hücrelerimden kan ve ter olarak çıkmaya başlıyor." diyor. Hep "Bu dağ aşsam, ötesinde çok başka ve daha güzel bir hayat, güzel insanlar, heyecan verici olaylar vardır" diye düşler kuruyor. Dağı aşacak. Sıra sıra koca dağları. Lisede nihilist bir dünyaya kayıyor. Mezun olacağı yıl "Yaşadığımız Odalar" isminde bir oyun yazıyor, sahneleniyor. Aynı yıl Kemal Tahir'le tanışıyor. Depresyon atakları geçiriyor. Psikiyatri ile macerası başlıyor. İlk evliliğini yapıyor. Boşanıyor. Atıf Yılmaz'la evleniyor.

Şimdi 16 yaşına dönelim. Şişli'de La Paix Psikiyatri Hastanesi'nin önünden geçerken "Hakikate vasil olmama vesile olacaksa, yolumun bu hastaneden geçmesine razıyım" diyor içinden, niyet tutar gibi. 'Hakikat' kelimesine

aşırı bir ilgisi, abartılı bir merakı var. 30 yaşında geçirdiği ağır bir psikotik depresyon nedeniyle bu hastaneye yatırılıyor. Hakikate olan aşkını ispatlıyor.

Hastaneden çıkıyor. Atıf Yıl-maz'dan ayrılıyor. Babasının hastalığı nedeniyle anne babasıyla birlikte Paris'e gidiyorlar. Babası kızına ilgisizliğinin pişmanlığıyla yanıyor, üç yıl sonra ölüyor. Ayşe Şasa iyice donuklaşıyor. Londra'daki psikiyatristine götürülüyor. Yoğun hezeyan ve halüsinasyonlar dönemine giriyor.

Londra'dan dönüyor. Hayatına giren Bülent Oran onu hiç yalnız bırakmıyor. İlgilenip sahip çıkıyor. Evleniyorlar. Bu arada ağır bir kriz daha geçiriyor. Şuuru mum gibi sönüyor, mekân duygusunu yitiriyor. Annesi onu alıp yeniden Londra'ya götürüyor. Sonra...

Sonra, Londra'da yüzyıllar öncesinden bir yardım eli uzanıyor. İbni Arabi'nin İngilizce basılmış Füsusu'l Hikem'ini alıyor. Epey zaman kitap öylece duruyor. 1981 veya 82 yılında okumaya başlıyor. Füsus'la şereflenişini tamamen ilahi bir şerefleniş olarak değerlendiriyor. Şimdi sıkı duralım ve mızımlıklarımız için mahcup olalım: "Geçirdiğim hastalığın tam anlamıyla kahırdaki lütuf olduğunu anladım". Füsus'la elde ettiğini bin terapi seansı ona verebilir miydi? Sanmam. İslami çevre ile tanışıyor. İsmet Özel'in "Waldo Sen Neden Burada Değilsin" kitabından çok etkileniyor, tanışıyorlar. Sonra Mustafa Kutlu ile. Namaz kılmaya başlıyor, örtünüyor.

Kendine mürşid-i kâmil ediniyor. Yedi yıl onun sohbetlerine devam ediyor. Gençliğinde el arabasıyla koz helva satan kişidir bu mürşid-i kâmil! Yıllarca birbirlerinin yollarını gözlemişlerdir.

Benim açımdansa esas mucize şu: "...hayatımdaki belli çilelerin zahirdeki müsebbibi gibi gözüken ebeveynime ve diğer kişilere karşı içimde en ufak bir şikâyet kalmamış olduğunu memnuniyetle müşahade ediyorum. Kadere rıza duygusu; sabrı, tevekkülü, bir başka boyutta zenginleşmeyi getiriyor. Söz konusu kişilerden göçmüş olanlara daima rahmet, hayatta bulunanlara da selamet dilemekteyim."

Sizinle hiç yüz yüze görüşmedik Ayşe Hanım. Ne zaman istesem ziyaretimi kabul edeceğinizi biliyordum. Bir yanım sizi hep ziyaret etmek istedi, bir yanımsa durdurdu. Fakat artık sizi ziyarete gelebilirim. Çünkü şimdi terapist yanıma dışarıda bırakıp sadece Mustafa olarak kapınızı çalabileceğim. Bir fincan Türk kahvenizi içmek için. Az şekerli...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bekir'in özgür seçimi, Yusuf'un kaderi-I

Mustafa Ulusoy 2009.11.27

Babanın senin için açtığı halı dükkânında uyuyordun Bekir. Uyanır uyanmaz bir ateşin içine düştün. Sınanmanın ateşine. Dükkâna Uğur geldi. Aklını çeldi. Yoksa gönlünü mü? Bana sorarsan heva ve hevesini.

Uğur (Vildan Atasever) sefil bir yola koyulmuştu. Zagor'un güya sevgilisiydi. Ne demekse. Kahvehanede Zagor (Ozan Bilen), Cevat'ı (Engin Akyürek) bıçaklayarak öldürdü. Hiç uğruna. Kim daha üstün, kanıtlamak için. Ne garip insan şu Bekir (Ufuk Bayraktar) değil mi? Bu arada sen evlendin. Uğur, Zagor'la kaçtı. Bir gün televizyonda haberlerde Zagor'un iki polisi daha öldürüp yakalandığını duydun. Uğur, dükkânına geldi. Senden para istedi. "Gerekirse metresin olurum" dedi. Verdin. Keşke karşılıksız verseydin. Uğur, o cezaevi bu cezaevi dolaşan Zagor'un peşine, sen de Uğur'un peşine düştün. Yok Bekir, peşine düştüğün aşk değildi. İlahlaştırdığın heva ve heveslerindi. Bunu bilemedin. Çünkü adeta heva ve heves olmuşsun.

Seni kim tutabildi söylesene, kim Bekir? Sabahlara dek ağlayan annen mi, olan biten her şeye rağmen senden ufak bir ışık görse yine sana koşacak karın mı? İki çocuğun mu, ha söyle? Baban mı, güçlü kuvvetli baban mı? Kim engelleyebildi seni? Hayatta özgür değildin. Ama seçimlerinde özgürdün. Kim itip kaktı seni, senden başka! Ne yapmak istediğine sen karar verdin. Sen. Ama suçu başkasına attın Bekir. O başkası kaderdi.

Uğur, pavyonlarda şarkıcılık yapıyordu. Sen de onun peşindeydin. Hayatında sonsuz bir şey eksikti. Bunun Uğur olduğunu sandın. Boşluğun akıntısına kapılmış sürükleniyordun. Hazırlıksızdın. Her şey dayanılmayacak kadar fazlaydı. Yutan kumlarda geziniyordun. Bile bile. Bakma öyle. Bile bile değilse ne peki? Esrar üstüne esrar içiyor, otel odalarında sefil bir hayat sürüyordun. Çocuğun olmuştu. Eşin ince ince ağlıyordu. Annenin gözyaşları hiç durmuyordu. Sonra Uğur senden gitmeni istedi. Seni sevmediğini, istemediğini hissettirdi. Gittin. Yıllar sonra yine geldin. Sen geldin. Bu bir seçimdi Bekir.

Bir parkta Uğur'la buluştunuz. "Bekir ne istiyorsun, gerçekten ne istiyorsun, bu iş nereye gidecek" diye sordu. "Nereye giderse" diye cevapladın. Duydun değil mi? "Nereye giderse" dedin. Seçim yaptığının, her şeyin farkında olduğunun altını çizdin. Niye bunun üzerinde durduğumu soracaksın belki. Acele etme. En son sahnede ağız değiştireceksin çünkü. Sonra Uğur'a "Evlenelim, ben ailene bakarım, bu sefalet biter" diye yalvardın. Uğur kabul etmedi. "Neden" diye sordun. Uğur "Nedeni yok" diye cevapladı. "Ama bu kötülük" dedin. Uğur ne dedi? "O zaman kötülük istiyorum." İşte dedim, yönetmenin (Zeki Demirkubuz) zirve yaptığı sahne benim için burası. Film (Kader) "Kötülük kimin eseridir?"i anlamaya yönelik bir çaba gibiydi. Biliyor musun, Nisa Sûresi'nin 79. ayetini hatırlattın bana: "...Başınıza gelen her kötülük kendinizdendir." Sonra da Nursi'nin, "Evet Kur'an'ın dediği gibi, insan seyyiatından (günah ve kötülüklerinden) tamamen mes'uldür (sorumludur). Çünkü seyyiatı isteyen odur." cümlesini hatırlamadan edemedim. Kendi kötülüklerinin sorumluluğunu üstlendi Uğur, duyduğun gibi. Sense Uğur kadar cesur olamadın. Sonra...

Sonra iyice dağıldın. Yıktın, tükettin. Kendini, aileni. Uğur'un Sinop'ta yaşadığını öğrenip soluğu orada aldın. Yine seni reddetti, sen de bileklerini kestin. Vazgeçmedin. Yıllar sonra Uğur'un Kars'ta olduğunu öğrendin. Çocuğun hastaydı. Ona aldığın ilaçlar elinde, sarhoş olarak bindiğin otobüs Kars'a geldi. Sabah ezanları okunuyordu. Dinledin. Uğur'u buldun. Konuştunuz. Uğur "Ailene, sana, iki çocuğuna yazık" diyerek peşinde koştuktan vazgeçirmek istedi seni. Sen ne cevap verdin? "Anla artık, başka yolu yok bunun. Yazıkmiş, kılmış tüymüş, hepsi hesap edildi bunların. Her şeye hazırım diyorum sana. Herkesin inandığı bir şey vardır bu dünyada. Benimkisi de sensin, ne yapayım?" Sen konuştun, Uğur ağladı. Kendine "Yolu yok çekeceksin. İsyan etmenin faydası yok. Kaderin böyle" dediğinden bahisle, işlediğin tüm kötülükleri bir çırpıda kaderin üzerine attın.

Oldu mu bu şimdi Bekir? Başka bir yol tutsaydın, zengin bir halı tüccarı olsaydın mesela, bir fabrika kursaydın yine "Bunlar kaderimmiş, her şey O'ndandır" mı diyecektin, yoksa "Bunların hepsini ben yaptım, ben başardım" diye kurum kurum kurulacak mıydın? En azından bu soruya dürüst cevap versen? Bir de Yusuf'un hikâyesi var Bekir, şair Yusuf'un. Kötülükleri kendinden, iyilikleri O'ndan bilen Yusuf'un hikâyesi...

Not: Geçen hafta İzmir Yamanlar Karşıyaka Fen-Anadolu ve Menemen'deki Malhun Hatun liselerindeydim. Hem söyleşiler yaptık hem kitaplarımı imzaladım. Bu harika okulların harika öğrencilerine, fedakârlık ve feragat timsali yönetici, öğretmen ve çalışanlarına müteşekkirim. Onlardan ayrılmak zor oldu. Dönüşte uçakta şöyle düşündüm: İzmir Yamanlar'la nefes alıyor, bu ülke de İzmir'le.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bekir'in özgür seçimi Yusuf'un kaderi-II

Dönmek zordur Yusuf. Hesaplar kitaplar yapıp bir karar verilmiştir. Tüm gücünü toplayıp yola koyulursun. Ama bir de O'nun hesabı vardır. Hani denir ya, gitmek mi zor kalmak mı diye. Bana sorarsan dönmektir en zoru Yusuf.

Dükkândaydın, sahaf dükkânında, İstanbul'da. Döneceksin, çünkü telefon acı acı çalmış ve acilen Tire'ye gelmen söylenmiştir. Arabaya atladın, gittin. Hayır, döndün. Yıllar önce terk ettiğin taşraya. O güzelim Tire evine girdin, Yasin okunuyordu. Anladın, annen ölmüştü. "Takdir-i İlahi" dedi konu komşu. Hayat üzerine ne söylenecekse söylediler ve sustular... Takdir-i İlahi karşısında susulur Yusuf. "Olur" denir, teslim olunur. Annen defnedildi. Sen İstanbul'a dönmek istedin çarçabuk. Dur hele, o kadar kolay değil bu Yusuf (Nejat İşler).

Ayla'nın mahzun yüzü vardı, bir de annenin adağı. Ayla (Saadet Işıl Aksoy) dört senedir annenin yanında yaşayan bir akrabanızdı, üniversiteye hazırlanıyordu. "Benim yarın İstanbul'a dönmem lazım." dedin. Ayla utangaç, Ayla mahzun. Akli sana teslim. Kalbi mi? Bana niye soruyorsun ki Yusuf, yüzüne baksana kızın, yüzüne. "Zehra annem ölmeden önce bir adak adamıştı. Yarın onu yerine getirmeniz gerekiyor. Bir koç kesmeniz gerekiyor." diyen Ayla'ya "Ben ne lazımsa sana vereyim." deyince o itiraz etti. Çünkü bunu senin yapman gerekiyordu. "Ben koç kesemem ki..." dedin. Çok komiksin Yusuf. O koçu keseceksin. Takdir-i İlahi böyle. "Ben öyle şeylere inanmıyorum." diyerek bir de efelendin. Ayla ne dedi sana hatırlasana: "Hiç hatırı yok mu annenizin, bunu bir borç gibi düşünün."

Sabah dönecektin İstanbul'a. Kalktın, banyoda aynanın karşısına geçtin. Banyoda bir diş fırçası, hayalinde Ayla'nın mahzun yüzü. Kalbinde aşkın ilk kıvılcımı. İlk orada etkilendin. Neden mi? Bir diş fırçası bir diş fırçasından ibaret değildir Yusuf. Aynanın önüne konmuş olan ilgidir, şefkattir, önemsenmektir. Takdir-i İlahi bir yola koyar bizi. Allah'ın kullarını sevk ettiği ve onlar için seçtiği her şeyde hayır vardır. Bakalım hayırlısı, neler olacak. Kahvaltıdaydınız. Ayla küçük bir çocuğa kümese gidip yumurta var mı diye bakmasını söyledi. Yoktu. Olsun. Takdir-i İlahi. Bütün yoklar da hayırlıdır değil mi Yusuf.

Şehre indin. Veraset işi için. Avukat İzmir'e gitmişti. Takdir-i İlahi. O gece evin sigortası attı. Takdir-i İlahi. Sabah oldu. Takdir-i İlahi. Karar verdin. Adağı yerine getirecektin. Arabaya bindiniz. Yanında mahzun yüzlü Ayla. Koçun alınacağı yere gittiniz. Sürü de otağa gitmişti. Niye sadece ölümlerde ve musibetlerde takdir-i İlahi demeye kaldık Yusuf? Günahlarımız dışında her şey için takdir-i İlahi demez miydi Hz. Yusuf?

Gitme dedi, gittin. Dön dedi kader. Döndün. Neden mi? Annenin adağı ne içindi sanıyorsun? Annenin dualarının kabulüydün sen. Anneni gözü gönlü Ayla'daydı. Bir de... Bir de yumurta Yusuf, yumurta. Yumurta hayatın kendisiydi. İyilikti, merhametti, şefkatti, rızıktı. Rızkın vardı. Seni bekleyen. Hepimizi güzel şeyler bekler Yusuf. Hepimizi sonsuz bir hayat bekler. Sonsuzluk bekler. Allah zulmetmez hiçbir kuluna. Zulmeden beşerdir. İnsanın nefsi ve şeytanıdır zulmeden. Bütün seyyiatlar/günahlar nefistendir. Günahlar dışında kötülük var mıdır Yusuf sence? Musibetler kötü müdür, kötülük müdür? İnsanın başına her ne gelirse gelsin içinde saklı hayır vardır, iyilik vardır, güzellik vardır.

"Olur" demeyi seviyordun. Bir keresinde sahaf dükkânında bir müşteriye "olur" dedin. Bu ilk dikkatimi çekendi. Sonra Ayla "Çay var, içer misiniz?" diye sorduğunda yine "olur" dedin. "Olur" ne güzel bir söz Yusuf. Olur. En güzeli de kadere olur demek: O'nun bize verdiklerine, vermediklerine, verip de aldıklarına. Musibetlere, yaşanan kırıklıklara, acılara, kayıplara, terk edilmelere. Günahlara ise hayır demek. Tersine dönmüş dünya değil mi Yusuf?

Neyse, adak işini tamamlayıp döndünüz. Ayla arabadan indi, sense İstanbul yoluna devam ettin. Artık Ayla'yla kalpleriniz birleşmişti. Kalpleri birleştiren O'ydu Yusuf. Takdir-i İlahiydi. Arabadan indin. Güneş battı, karanlık

çöktü, koca çoban köpeği seni yere serdi. Gece boyu yanından ayrılmadı. Kal dedi sana adeta. Gitme. Sen Ayla'nın da dualarının kabulüydün Yusuf. Döndün. Ayla geldi eve, sen masadayken. Bu kız çok asil Yusuf, çok asil. Baksana, sana hiçbir şey sormadı, hiçbir şey söylemedi, sanki hiçbir ara yoktu, kaldığı yerden devam ediyordu her şey. Ha, bir de elinde yumurta vardı, onu senin avucuna bıraktı. Ne güzel bir sahneydi bu. Muhteşem bir andı. Filmin doruk noktasıydı. Sonra...

Sonra film (Yumurta) siz masada kahvaltı yaparken en sevdiğim seslerden biri olan gök gürültüsüyle bitti. Yönetmen (Semih Kaplanoğlu) böyle takdir etmişti. Ama biz bu filmde ne öğrendik Yusuf; bütün güzel şeyler Allah'tandır ve filmin böyle bitmesi dahi takdir-i İlahidir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yol arkadaşı olarak beden-1

Mustafa Uluşoy 2009.12.11

Yürüyordum, caddede. Ayaz dâhil her şey ölümün ateşinde eriyordu. Cadde hem çok sıcak hem çok soğuktu.

Sonbaharda değil ilkbaharda ölümü dert eden adamı düşlemek istiyordum ama hayalhanemi işgal eden imgeler vakum gibi çekiyordu içeri beni. Dalmışım. Derken onu gördüm. Gülümsüyordu. Yine dalmışım.

Mermer kaplı koridorda farklı ruh hallerine bulanarak yürüyordu. Her üç yüz altmış beş adımda karşısına çıkan kapı bir odaya açılıyor, her oda başka bir koridora bağlanıyordu. Odadan her çıkışında başkalaşım değişiyordu.

Avını bekleyen bir aslan gibi hırslı ve tetikteydi. Benim avım ne diye sormuştu. Kendine. İnsanın avı dünyaydı. Üzerinde aslan tarafından avlanacağını bilen güzel gözlü bir ceylanın tedirginliği de vardı. Anladı ki hem avlanan hem avlayandı. Hem aslandı hem ceylan.

Koridorların duvarlarında gelişigüzel serpiştirilmiş aynalar vardı. İnsan yüzleri gibi biri diğerine hiç benzemiyordu. Bazısında muhteşem görünüyordu. Duruyor, kendini seyrediyordu. Ancak fazla kalamıyor, görüntülerinden ayrılması gerekiyordu. Tedirgin bir seyretme, tedirgin bir kendine hayranlıktı bu. Görüntüler dışında kalıyor, içine giremiyordu. Ne o onlara dokunabiliyor, ne de onlar kendisine uzanabiliyordu. O ne yapsa aynadaki görüntüleri de aynısını yapıyordu. Birbirlerine hayırları yoktu. Bir oyalanmaydı aynalar. Bir oyun ya da. Ya da hem oyun hem oyalanma.

Çoğul benleri oluşmaya başlamış, içi iyice karışmıştı. Görüntüler kimi zaman birbirinin içine geçiyor, hepsi birbirini seyrediyordu. Kendini dev gibi gördüğü aynada başka bir aynadaki cüce görüntüsünü de görüyordu. Onu incecik gösteren aynadaki incecik hali ile şişman görüntüsü iç içe geçmişti. Ben kimim diye sordu ama bir yanıtı yoktu. Sonra...

Sonra, her şeyin en sonrasında karanlık bir odada buldu kendini. İlk dikkatini çeken, hiç ayna olmamasıydı odada. Büyükçe bir karyola vardı köşede. Odanın duvarları toprak rengine çalan kahverengiydi ve eğri büğrüydü. Oda sanki toprağın içine kazılmış bir mahzendi. Ama nasıl olur diye hayıflandı. Koridorlar toprağın altına doğru hiç inmemişti ki; hep toprağın üstündeydi. Herhangi bir merdivenden aşağı da inmemişti. Yeryüzünde yaşarken nasıl olur da yerin altına inerdi? Her şey bir anda olup bitmişti. Belki de koridorlar ve odalar toprağın altına yol alıyordu da eğim çok küçük olduğu için fark edilmiyordu.

Karyolaya yaklaştı. Korka korka. Bir ceset gördü upuzun yatan. "Neden hareket etmiyor bu?!" diye sordu. Kendi kendine. Sonra güldü içinden. Cesedin yüzünde bir dinginlik vardı. Hırslarından arınmış. Korkusuzdu. Yalnızdı.

Cesurdu. Rahatlamış bir yüzdü.

Yıllardır nefes alamamaktan korkan biriydi. Sıkılıp bunaldığında göğsü sıkışır, odada hava yokmuş gibi hızlı hızlı nefes alıp verirdi. Karyolada nefes almayan biri vardı. Yeşil gözlerinde neşe, enerji yoktu. Hayatı tutan kolları artık bir şey tutmuyordu. Kendini bile. Ayakları dikkatini çekmişti. Nasıl olup da bu ayaklar bu cesedi taşımıştı? Oradan oraya. Gözleri yarı açıktı. Cesetlerin gözlerinin açık olması oldum olası rahatsız ederdi onu. Gözler hayat belirtisidir ve hayatı olmayan bir göz artık dışarı bakmamalıdır. Parmaklarıyla göz kapaklarına dokunup yavaşça indirdi onları. Bir ölüye yapılacak son yardımdan biri de budur. Göz kapaklarını kapamak ve çenesini bağlamak. Bir bezle çenesini bağladı.

Göz kapaklarını kapatıp çenesini bağlayınca ağır bir hüzün çöktü içine. Bir cesetle karşı karşıya olduğunu daha yeni anlamıştı. Oturup ağlamaya başladı. Ona sarılmak istedi ama yapamadı. Sonra çok pişman olmuştu. Sarılmamıştı çünkü ben o değilim diye düşünmüş olmalıydı. Sarılısam beni hissetmez diye düşünmüştü belki de. Karyolada yatan kendi cesediydi. İkisi baş başaydı. Ne aynalar vardı ne görüntüler. Sadece onlardı. Onunla baş başa olmak gözüne güzel göründü. Aslında rahatlamıştı. Ben ve ölüm gibiyiz dedi. Kendi kendine. Görünme telaşı yoktu artık. Hayat galesi son bulmuştu. Ölümün güzel yanı bu muydu yoksa? Rahatlatıcı bir suskunluk vardı. Orada yıllarca kalıp dinlenmek istiyordu.

Sonra bir melek geldi...

Yürüyordum, caddede. Turuncu'nun rüyasını düşünüyordum. Turuncu, "Giderken Bana Bir Şeyler Söyle"deki kahramanlarımdan biriydi benim. Bu rüyayı son anda kitaptan çıkarmış, hayalimdense çıkaramamıştım. Yürüyordum, caddede. Yalnız değildim. Ölene dek yanımdan hiç ayrılmayacak hayat arkadaşım yanımdaydı; bedenim. Derken onu gördüm. Gülümsemesiyle yeniden hayalimden sıyrıldım. Yol arkadaşıma baktım. Yaşlanmaya yüz tutmuştu.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yol arkadaşı olarak beden-2

Mustafa Ulusoy 2009.12.18

Yaşlanmaya yüz tutmuş kırk dört yıllık arkadaşım ile yürüyordum caddede. Adımları eskisi gibi çevik ve enerjik değildi.

Bir an üzüldüm. Kırk dört yıllık arkadaşlığımızı gözden geçirmek isterken Turuncu'nun rüyasının kalan kısmı yeniden hayalhaneme ilişiverdi.

Yanında bir melek belirdi. "Cesedinden ayrılma vakti geldi" der gibiydi. Ondan nasıl ayrılacaktı? Yıllarca içinde yaşadığı ceset onun en yakın dostu, yoldaşı olmuştu. Birlikte geçirdikleri günler aktı gözünün önünde. Hastalıkları, iyileşmeleri, bedeniyle birlikte büyümesi, yaşlanmaya yüz tutuşu, günbegün geçirdiği değişimler canlandı. Cildindeki ilk kırışıklıkları fark ettiğinde içinde depreşen ilk korkuyu hatırladı. Saçlarındaki ilk beyazı. Birlikte yaptıkları yolculukları hatırladı sonra. Nerelere gidip gelmişlerdi. O ağır bavulları taşıyan kollarına dikti bakışlarını. Acaba bedenine iyi davranmış mıydı? Bedenin üzerindeki haklarını düşününce ürperdi.

Bedenine bir kere daha sarılmak istedi. İnsanlar ayrılırken ve buluşurken hep sarılmak isterler birbirlerine. En sıkı sarılmalar hep ayrılırken olanlardır. Ayrılık acısının son bir tesellisi. Bedenini özleyecekti. Nasıl özlemesindi, koca bir ömrü birlikte geçirmişlerdi. Ona yeniden kavuşmayı diledi içinden, büyük bir inançla. Melek gözünün içine baktı, "Hadi ama" der gibiydi. Bedenine "Görüşmek üzere" diyerek melek ile birlikte odadan ayrıldı.

Aynasız odadan. Aynasız ve kaygısız yaşamımın tek odasından. Melek onu tuttu. Tutma lafını çok severdi Turuncu. Hep tutulmak isterdi. En sonunda bir melek tutmuştu işte kendisini. Onu boşluğun, karanlığın, hiçliğin ortasına düşmekten kurtarmış, tutmuştu. Melek onu tuttu, başka bir meleğe verdi, o da başka bir meleğe, o da başka bir meleğe. Berzah denilen yere taşıyorlardı onu, tam o âleme girecekken uyandı.

Uyandığında saat üçü yirmi geçiyordu. Uyandığından emin olamadı. Henüz tam sıyrılmadığı rüyasında gördükleri duygularını karmaşıktırmıştı. Uyandığına iyice emin olunca iki zıt duygunun içinde çarpıştığını fark etti. Hayatta olduğuna sevinmişti. Bir gün rüyasının rüya olmaktan çıkıp gerçeğin kıyısına geleceğini görmektense tedirgin.

O gece bedeninin hayat yolunda en yakın arkadaşı olduğunu hissetti Turuncu. Onlarca yılı bedeniyle birlikte geçirmişti ve bilemediği yılları yine birlikte geçirecekti. Bedenine karşı bir yakınlık duydu, onu hiç böyle düşünmemişti. Ona sarılsı geldi. Bir eliyle diğer elini tuttu. Gecenin geri kalanını böyle geçirdi.

O gece şunu da anladı Turuncu. Ölmek, en yakın arkadaşı bedeniyle ilk kesin ayrılığı olacaktı. Bedeni günbegün farklılaşıyordu. Her farklılaşma bir çeşit ayrılıktı. Beş yaşındaki bedeni ile şu anki bedeni aynı değildi ama hâlâ birlikte olduğu bir beden vardı. Ölüncü hiç olmayacak bir beden. Onu özleyecekti.

Kırışmış ellerine, pörsümeye yüz tutmuş cildine, bir gün kendisini zor zahmet taşıyacak ayaklarına baktı. Cildinin hemen altındaki damarlar yıllar içinde daha da belirginleşecek, yeşil bir boru hattı gibi daha çok görünür hale gelerek yaşlılığından ve ölümünden haber verecekti. Belki de bunlar için hiç vakit olmayacak küt diye ölecekti. Yakın bir zamanda sönecekti hayat parıltısı, kendini o yalnız odada bulacaktı.

Yürüyordum, caddede. Kırk dört yıllık yol arkadaşım. Yaşlanmaya yüz tutmuş. Yalnız değildim anlayacağınız. Turuncu'ya hak verdim o gün. Beden, hayat yolunda çok güzel bir arkadaşı. Ölürken ayrılık yaşayacağımız ilk sevdiğimizin bedenimiz olacağını da öğretmişti Turuncu'nun rüyası bana. Bir melek gelecek, ruhumuzla bedenimizi ayıracak. Sonra...

Sonra kısa bir ayrılık dönemi olacak. Ruh berzah âleminde hayatına devam ederken beden çürüyecek. Çürüyüp toz olmuş kemiklere kim hayat verebilir ki? "Onları yoktan var eden yeniden hayat (da) verir, çünkü O, her tür yaratma eyleminin bilgisine sahiptir." (Yasin, 79)

Yaratıcı'nın çürüyüp toz olmuş bedenimizi yeniden yaratıp onu bize yeniden yol arkadaşı kılacağına dair bu vaadine mutlak inanarak yürüyordum, caddede. Yaşlanmaya yüz tutmuş bedenime baktım göz ucuyla. Ölüncü kısa süreliğine ayrılacak da sonsuza dek birlikte olacağımız hakikati içimi sevinçle doldurmuştu. Derken onu gördüm. Gülümsüyordu. Yüzü her zamanki gibi huzur doluydu.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nihilizm yoksa dünya aşkı mıdır Vincent?

Mustafa Ulusoy 2009.12.25

Üzerine abanan, seni dövüp duran hayatın ağırlığı değildi Vincent. Yüreğinin akı karmakarışıklı. Nihilizmin ayazında tir tir titriyordun.

Gözkapakları açık gözlerinin üstüne abanıyordu karanlık. Bu gecenin karanlığı değildi, bu... Sonsuza dek belirsizlik, tedirginlik içinde kalmaya mahkûm olduğuna dair boş inancındı. İçini saran, boşunalık duygusuydu. Boşluktu. Yıkıcılığın, ölümün çılgıncasına iplerinden boşandığı bir inancın içinde tutsaktın. Dur, hemen "hayır"

deme Vincent (Tom Cruise). Daha ne gece oldu, ne de bitti. Olan biten tek bir geceden ibaretti. Hayat o geceden bile daha kısaydı. Hayatın o geceden daha karanlık.

Çantanda 45 kalibrelik bir HK USP ve kendinden susturuculu Ruger MK II vardı. Bir de öldürülecek beş kişinin adları, adresleri. Mahkemede önemli bir mafya liderinin aleyhine tanıklık edecek beş muhbiri öldürme görevini üstlenmiştin. Tabii ki para karşılığında. Senin işin de buydu. Öyle dedin ya Max'e. Bir öldürme tekniğin bile vardı. Öyle ilkesiz yaşayan biri değildin yani. Bunlar önemli Vincent. Seni anlamamız için önemli. Ne yapayım, benim işim de bu. İnsanları anlamaya çalışmak ve onlara kendilerini gösterebilmek. Elimden geldiğince. Evet, haklısın, bu bana da kendimi kötü hissettiriyor bazen, ben de yaptığım işin karşılığında para alıyorum. Dur, aklımı karıştırma. Ne diyordum, öldürme tekniğin "Mozambique Drill"di. Önce hedefin gövdesinin ortasına iki atış, sonra bir atış da kafaya.

Metroda ölen bir insanın altı saat fark edilmediği bir kent. Los Angeles. Gece başlıyor. Şehrin karanlığını arabaların farlarından çıkan ışık hüzmeleri bölmeye çalışıyor. İnsanlar yalnızlıklarına çekilmişler. Binlerce taksi şoföründen biri de Max (Jamie Foxx). Hayalinde "Ada Limuzin"leri şirketini kurmak var. Bu avuntuyla hayata tutunmaya çalışıyor. Bir gün olacak, bir gün. Bir gün gelecek mi? Ölüm gelmeden önce gelir mi o gün? Arabasına binen yolcularla kurduğu sıcak ve insani ilişkiyle gecenin ağırlığını hafifletmeye çalışıyor.

İşte onun arabasına bindin, o gece sadece senin için çalışmasını istedin. Max "Bu yasal değil." dedi. Teklif ettiğin yedi yüz dolarla bu durum önemli olmaktan çıktı birden. Yola koyuldunuz. İlk adamı öldürdün ve Max'ın ödünü patlattın. Öldürdüğün adam pencereden Max'in taksisinin üzerine düşüverdi.

İşini yaparken çok titizdin. Ancak dördüncü kişiyle birlikte bir polisi de öldürdün. Max'in kafası iyice karıştı. "Onu niye öldürdün! Ailesi vardır, şimdi çocukları onsuz büyüyecek." diye isyan etti. Cevabın netti: "Hayatımı böyle kazanıyorum." Max anlayamadı. "Sebep bu mu yani?!" diye sordu. "Gerekçe bu. Sebep yok. Yaşamak ya da ölmek için iyi ya da kötü bir sebep olamaz." "Sen nesen öyleyse?" diye sordu Max. "Kayıtsız." dedin. Filmin (Collateral/Tetikçinin Gecesi) doruk noktasındayız şimdi Vincent. Yönetmeni (Michael Mann) ayakta alkışlıyorum bu sahne için. "Gerçekçi ol. Yüz milyonlarca yıldızdan oluşan milyonlarca galakside küçücük bir nokta. Biz buyuz." Sonra Max'in damarına bastın. "Temiz taksi, Limuzin şirketi hayalleri. Ne kadar biriktirdin? Bir gün rüyan gerçek olacak mı? Bir gece uyanınca hiçbir şey olmadığını keşfedeceksin. Her şey ters gidecek. Aniden yaşlanacaksın. Olmadı ve olmayacak da. Zaten bunu yapamayacaktın. Hayalini anılara gömüp geri kalan hayatını televizyonun karşısında kendini uyuşturarak geçireceksin. Hâlâ niye taksi sürüyorsun ki..."

Max ne dedi: "Çünkü hiç doğrulup da bakamadım. Yani hayatıma. Bakmalıydım. Dipten kurtulmak için kumarı bile denedim. Bu zaten zaman kaybetmeye mahkûm bir yöntemdi. Mükemmel olmalıydı, her şey mükemmel olmalıydı. Riskleri yok etmeliydim. Bunu istediğim an yapabilirim." Sonra sana hayatının terapisini yaptı. Biz buna "hayat terapisi" deriz Vincent. Gaza bastı, hızlandı. Kırmızı ışıklarda durmadı. Virajlara son sürat girdi. Ne oluyor sana Vincent? Niye korkmaya başladın? Yüzün neden allak bullak böyle. Hani sen bir "kayıtsızdın". Hani "hiçbir şey fark etmez"di. Max'in sözlerini ve sana yaptığı terapiyi ben en iyi terapistlerde bile görmedim. İnan bak, abartmıyorum. "Pekâlâ, dinle. Flaş haber! Ne fark eder ki! Bu koca hiçlikte hepimiz anlamsız değil miyiz zaten? Alacakaranlık kuşağı saçmalığı. Arka koltuğumdaki belalı sosyopat öyle diyor. Bak, ne diyeceğim. Sana teşekkür borçlu olduğum tek şey bu. Çünkü şimdiye kadar hiç bu şekilde bakmamıştım. Ne fark eder ki, etmiyorsa boşver gitsin. Kaybedecek neyimiz var, değil mi?"

Aaa, korkan sen misin Vincent, "Yavaşla!" diye bas bas bağırın. Max yavaşlamadı tabii ki. Onu öldüremeyeceğini biliyordu. Senin aslında hayata âşık olduğunu, sonsuza dek elinde tutmak istediğin hayatını ele geçiremediğin için onu bir hiç gibi gördüğünü anlamıştı. Seni çözmüştü Vincent. Bütün nihilistler gibiydin

sen de. Bir daha "Hepimiz sonsuz boşlukta birer hiçiz." deme Vincent. Hele hele "Ne fark eder ki?" hiç deme. Olur mu?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ya onu kırdıysam

Mustafa Ulusoy 2010.01.01

Odayı saran havanın yirmi iki derecelik sıcaklığından bunalmıştım. Köy evleri öyle miydi halbuki.

Dışarının ayazı illa da duvardan ya da pencereden bir çatlak bulup içeriye sızardı. Pencereyi sonuna kadar açıp içeri hücum eden sert havaya yüzümü verdim. Kışları babaannemin köydeki evinde pencerenin pervazından içeri sızan havanın uğultularına dalmıştım. Uyuşuk bedenime canlılık gelmişti. Onun buyurgan sesi pencereyi kapatmamı istedi. Demek ki odaya gelip koltuğa oturmuştu. Pencereyi yarı açık bırakarak koltuğuma çöktüm. Bir on dakika pencerenin açık kalmasına izin verirse çok memnun olacağımı söyledim. Anlaştık.

Sorular soruyorum. Doğru zamanda doğru sorular gibisi yoktur, çünkü onlar iyi cevapların anahtarıdır. Cevapları kısa kısa, kesik kesik. Kısa menzilli silahtan çıkan mermi gibi pat diye önüme düşüyor sözcükleri.

Derdi insanları kırmaktan aşırı korkması. İnce eleyip sık dokuyor. Konuşurken kelimeleri cımbızla seçiyor. Bin düşünüp bir söylüyor. Hassas kuyumcu terazileri gibi. İnsan sesinin titreşimlerini radar hassasiyetiyle ölçüp biçiyor. En ufak ses değişikliklerinin neye karşılık geleceğine dair fikirler üretiyor. Sesler kadar mimikleri de yorumlamada uzmanlaşmış. Öyle söylüyor. Üzerimde bir huzursuzluk var. Onun algı alanındayım. Hareketlerimin izlenmesi en rahatsız olduğum şeylerden.

Yakınlarda bir arkadaşıyla telefonda görüşmüş. Telefonu kapattıktan sonra üzüntüden kahrolmuş. Arkadaşımı kırdım mı diye iki saat gözüne uyku girmemiş. Bir ara dalsa bile kesik kesik uyumuş. Sabah olur olmaz eline telefonu almış bırakmış, almış bırakmış. Sabahın köründe aramak garip gelmiş. Bu sefer de arkadaşının "Ne oluyor bu kıza, neyi var, niye sabahın köründe aradı?" deyip hakkında kötü düşünmesinden endişelenmiş. Bu cümleyi not ediyorum. "Hakkında kötü düşünmesinden endişelenmiş"in altını çiziyorum. Dikkatlice, kalemi elime alışıma bakıyor. Ne yazdığımı merak ediyor olmalı. Onun hakkında ne düşünüyorum acaba?

"Anladığım kadarıyla senin esas meselen insanları kırmaktan aşırı derecede korkmak" diye bir özet yapıyorum. On dakikayı aştık. Kalkıp pencereyi kapatıyorum. Kimbilir hakkımda ne düşünüyordur şimdi?

"Evet" diyor, başını sallayarak, "benim sorunum tam tamına bu." Ekliyor: "Bunun hayatıma getirdiği maliyeti bir bilsen." Ne var yüzümde, niye yüzüme dikkatlice bakıyor? Bir ayna olsa da ben de baksam. Yoksa gerçekten kötü mü görünüyorum? Ya da ona inanmadığımı mı düşünüyor? Ona inandım mı?

Zihin okumak kötü bir haslettir. İnsanların sözlerini esas almak gerektiğine inanırım. Ben de onun söylediklerini esas aldım ve evet, insanları kırmamak için kılı kırk yararken asıl derdinin insanları kırmaktan kaçınmak olduğuna inanmadım. Hayır, zihnini falan okumadım. Bunu o söyledi ya. Not aldığım cümleyle! Acele etmeyip etraflica soruşturmaya girişiyorum.

Telefonda söylediklerinden dolayı arkadaşını kırdığını düşündükten sonra hayalinde neler canlandığından bahseder miydi? Arkadaşı telefonu kapatıyor. Onun ne kadar düşüncesiz ve kaba olduğunu düşünüyor. Sonra onu terk ediyor. Bir arkadaş topluluğunda karşılaşıyorlar, yüzüne bile bakmıyor, onu dışlıyor. Sakin sakin anlatıyor. Sorularla daha fazla bilgi alıyorum. İnsanların istediklerini yapmalarına izin veren biri o, çünkü

sonuçlarından korkuyor. Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yol olmadığını hissediyor, çünkü beni reddederlerse diye endişe ediyor. İlişkilerinde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veriyor. İnsanlarla çatışmamak için her çareye başvurabilir. Dışlanmamak için, başkalarını memnun etmek için yapmadığı kalmıyor. Kırmamak için kırılıyor.

"İnsanları kırmamak için kılı kırk yardığını söyledin ama sanki telefonu kapattıktan sonra esas dert ettiğin başkaymış gibi geldi bana." "Evet" diye atlıyor, "insanların hakkımda kötü düşüncelerinden çok kaygılanırım."

Duralıyor. Yüzü allak bullak. "Yani, esas derdim insanları kırmak, incinmelerinden endişe ve üzüntü duymak değil, hakkımda kötü düşünüp beni terk etmelerinden korkmak, öyle mi düşünüyorsun?"

"Tüm konuştuklarımızı bir araya getirirsek bunu sen söyledin aslında değil mi, ben sadece sana göstermeye çalıştım."

"Bugün sende bir tuhaflık var. Aksi ve huzursuzsun ama ilginç olanı şimdiye kadarki en iyi seanstı."

Lewis Carroll'un "Alice Aynanın İçinde" öyküsünü okumasını öneriyorum. Okuyacağına söz veriyor. Üzgün bir ifadeyle odadan çıkıyor. Yoksa onu kırdım mı?

Pencereyi yeniden açıp soğuk havayı hissetmek istiyorum. Sıra kendimde. Bir saat önce arkadaşımın telefonda konuştuktan sonra onu kırdım diye mi üzül müştüm yoksa hakkımda olumsuz düşündü diye mi? Yüzüme soğuk hava çarptığında sert bir soru daha benliğime çarpıyor: Seansta onu kırdım diye mi yoksa hakkımda kötü düşündü diye mi endişeleniyorum?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başkasının rüyasında varolmak

Mustafa Ulusoy 2010.01.08

Açık pencereden yüzüme değen ayaz bile hayalhanemden çıkaramıyor beni. Düşünüyorum. Anlattıklarına bakılırsa sorunu, insanların hakkında olumsuz düşünmesinden endişelenmek de değildi.

Esas sorunu, insanların hakkındaki düşüncelerini önemsemesiydi. İnsanların hakkımızda olumlu düşünmesini ne kadar önemsersek, olumsuz düşüncelerinden de o kadar endişe duyarız.

Hayalhaneme bir insan iliyor. Gece rüzgârla salınıyor. Şehrin karanlığında insanlar uyuyor. O ise boğulmuş hüznüyle şehrin tam ortasında, ayazda donuyor. Aç susuz. Acı çekiyor. Şehir sessizlik havuzunda yüzüyor ağır ağır. Her şey titreyerek yaşıyor şehirde. Ay, bulutların arasından sürükleniyor. Ona bir varoluş verilmiş. Sonsuz Varlığın kudret elinden çıkmış bir varoluş. Başka hiçbir varlığın onaylamasına, teveccühüne, takdirine, övgüsüne, hakkında olumlu olumsuz düşünmesine gerek duyulmayacak değerinde bir varoluş bu aslında. O'nun sonsuz rahmetiyle yoğrulmuş bir varoluş. Her an üzerinde tecelli eden sonsuz şefkat pırıltıları tüm dünyevi pırıltıları söndürüyor. "Ben size yetmez miyim?" diyor O. Ama onun gözleri kendinden başkalarına kaymış. İnsan varoluşunu/kendini unutursa başkalarına kayar gözleri.

Başkaları yeter mi bize? Tüm dünya bizi sevse, değer verse, övgüler yağdırsa, hayran olsa, teveccüh gösterse yeter mi ki?

Şehrin yarısı adamın mükellef bir sofrada, sıcak bir odada, rahat içinde olduğu rüyalar görüyor. Başkalarının rüyasındaki varoluş, başkalarından akıp gelen teveccüh bize yeter mi? Ruhumuzu ısıtabilir mi? Ruhumuza nur

getirebilir mi? Geçici bir narsistik hazdan öte ruhumuza hakiki teselli olabilir mi?

Adamın ruhu üşümeye devam ediyor.

Başkalarının rüyasında kötü bir insan olmamız, düşüncelerinde olumsuz bir imgeye sahip olmamız, arzu ettiğimiz teveccühü bulamamamız onların rüyalarında varolmaktan öte nedir ki? Birkaç gün önce okumuştum o paragrafı. "Bütün onların teveccühü, iltifatı, tesellileri yakınımda olan kabir kapısına kadar gelebilir, orada söner. Ve şöhretperestlerin bir gaye-i hayali olan şan ü şerefın süslü perdesi altında sakil bir riya, soğuk bir hodfüruşluk, muvakkat bir sersemlik suretinde gördüğümde anladım ki; beni şimdiye kadar aldatan bu işler, hiçbir teselli veremez ve onlarda hiçbir nur yok." Biraz teselli buluyorum, benzer sorunları o da yaşamış diye.

Seansa geldiğinde elinde Lewis Carroll'un "Aynanın İçinden-Alice Harikalar Ülkesinde-2"si (Can Yayınları) var. "İnsanları kırmaktan korkmamın asıl nedeninin, hakkımda kötü düşüncelerinden endişelenmem olduğu tespiti çok yerindeydi. Bu ağır gelse de. Evet, insanların hakkımdaki düşüncelerini çok önemsiyorum. Niye böyleyim peki?" Niye böyle? Niye böyleyiz?

"Sence insanların hakkındaki olumsuz düşüncelerini mi yoksa olumlularını mı daha çok önemsiyorsun?" Duraksıyor. "Diyorsun ki, insanların hakkımda olumlu düşüncelerini çok önemseydiğim için olumsuz düşüncelerinden korkuyorum."

Elinde tuttuğu kitabın öyküsü kısaca şöyle: Alice kedisinin yavrusu Kitty'yi de yanına alıp evindeki kocaman aynanın içine, Ayna-Ev'e girer. Kendini satranç taşlarının doldurduğu bir Ayna-Dünya'da bulur. Bu dünyanın her yeri satranç tahtasına benzemektedir. Orada Eciş ve Bücüş'le karşılaşır. Sonra üçü birlikte Kızıl Kral'ı görürler. Kızıl Kral homurtularla uyumaktadır.

Kitabın 60. sayfasını açıp okuyabilir mi?

Okuyor:

"Düş görüyor," dedi Bücüş, "sence ne düşünüyor?"

"Bunu kimse kestiremez," dedi Alice.

"Seni tabii ki!" diye haykırdı Eciş. Utkuyla el çırpı. "Ya seni düşlemekten vazgeçseydi, nerede olurdun dersin?"

"Şu anda olduğum yerde elbet" dedi Alice.

"Sen sen olmazdın ki!" diye tersledi Bücüş küçümsercesine. "Sen hiçbir yerde olmazdın. Onun düşündeki bir şeysin sen yalnızca!"

"Kral uyanacak olsaydı," diye ekledi Eciş, "sen püff, diye sönerdin mum gibi!"

"Hiç de değil!" diye bağırdı Alice içerleyerek. "Hem ben yalnızca onun düşündeki bir şeysem, siz nesiniz sorabilir miyim?"

"Tıpkısı" dedi Eciş.

"Aynen, tıpkısı!" diye haykırdı Bücüş.

Öylesine bağırıyordu ki Alice, "Suss! Böyle gürültü edersen kralı uyandıracaksın" dedi.

"Onu uyandırmaktan söz etmenin yararı yok" dedi Eciş "Sadece onun düşündeki şeylerden biri olduğuna göre. Sen de gerçek olmadığını biliyorsun."

"Gerçeğim ben!" dedi Alice, ağlamaya başladı.

Biz de Alice gibi gerçeğiz. Bütün dünya hakkımızda olumlu da olumsuz da düşünse, hakikatimizi değiştirebilir mi? Biz neyse oyuz. Sonsuz Kudret Sahibi'nin dünya misafirhanesinde aziz bir yolcuyuz! "Teveccüh" talep ettiğimiz "nâs" gibi. Tuhaf olan da bu değil mi zaten!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Asil bir korku

Mustafa Ulusoy 2010.01.15

Dünyası ikiye bölünmüş, dünyanın kendisi gibi. Durumunu bir şehrin nehirle ikiye bölünmesine benzetmişti.

Ortasından nehir geçen şehirlerin iki yakası vardır. Onun da iki yakası var. İki yakasını bir araya getirmeye uğraşıyor. Onu ikiye ayıran neydi? Postacı (Il Postino/yön. Michael Radford) filminde şair Pablo Neruda'nın bir dizesinden söz edilir: "İnsan olmaktan yoruldum." İnsan olmanın zorluğunun büyüğü bir anlatımıdır bu. Bir şaire yakışan! İkiye bölünmüş olmak en yorucu insan deneyimidir belki de. İnsan olmanın en yorucu hali.

Hepimizin zayıf anları, dönemleri vardır. Her zamanki insan değildir sanki. Sanki başka biri kendimizle aramıza girmiş, bizi ele geçirmeye çalışmaktadır. Kendimize şaşarız. "Bu ben miyim?" diye. Yapıp ettiklerimize bakarız. Davranışlarımıza akıl sır erdiremeyiz. Kendimizi bizi ele geçirmeye çalışan arzularımıza, benliğimize teslim etmek istemeyiz. Çünkü vicdanımız, ruhumuz, kalbimiz ve aklımız çok iyi bilir ki arzularımıza kurban edilmeyecek kadar sonsuz değerliyizdir. Dünyaya, dünyanın cazibelerine kapılarak berhava olmayacak kadar önemli bir varlığıdır.

Zor zamanlardır bunlar. İki arada bir derede sıkışıp kalırız. Çekiştirip durur her bir tarafımız. Vicdanımız "Yapma!" der. Nefis ve şeytan ise dünyanın içine çeker bizi. Belki de şeytanın bizi kıskanmasındandır bu. O'nun istemediklerini yapmama, istediklerini yapma konusunda zorlandığını anlatmıştı. Dünya bütün cazibesıyla üzerine saldırıyordu. Her türlü oyunu oynuyor, her türlü cilveyi yapıyor, her türlü numarayı çekiyordu. Kalbi ve vicdanı "Hayır!" diyordu. Dünyanın envaiçeşit numaralarıyla, "bir oyun ve eğlencenin" içine çekilmek istendiğini fark ediyor, bu oyunda sadece bir figüran olacağını, her şey olup bittikten sonra şöhreti sönen ünlü oyuncular gibi bir kenara fırlatılacağını iyi biliyordu. Emily Dickinson'ın bir şiirini okumuştı: "Şöhret bir arıdır/Bir şarkısı var/Bir iğnesi var/Ah, bir de, kanadı var." Şöhretin yerine dünyayı koyarak bir kere daha okumuştı şiiri. Bir kere daha dinlemiştim o haliyle. Her iki hali de hikmet doluydu.

"Dayanmak çok zor. İçim lime lime sanki. Çok korkuyorum. O'nun istemediği şeyleri yapmaktan. Gece gündüz tedirginlik içindeyim."

Hayran kalmıştım. "Ne asil bir korku bu" demiştim. "Ama" diye itiraz etmişti, "bu çok acı veriyor, çok zor bu. İnsanın nefsinin arzuları ile vicdanı arasında kalması çok acı veriyor."

Daha da asil olan buydu. Bu acı çekiş, bu ıstıraptı daha da asil olan. Meleklerin yaşayamadığı bir deneyimdi bu. "İnsan olmanın zorluğu bu. İnsan olmanın yorgunluğu. "Seni tüm varlıklardan daha üstün kılan bu değil mi? Daha ne istiyorsun kendinden, daha ne bekliyorsun?" demiştim hayranlık dolu bir ses tonuyla.

İtirazını sürdürmüştü: "Ben Yusuf (as) gibi hiç arzu duymamak, hiç meyil taşımamak, dünyaya ve dünyanın cazibesine aldanmamak istiyorum. O'nun istemediği şeyleri yapmak istemiyorum." Bir eksiklik vardı Yusuf (as) hakkındaki bilgisinde. İnternete girip Yusuf'un izini sürmüştük birlikte.

Züleyha onu elde etmeye çalıştığında Yusuf'a ne olmuştu? "...kadın ona meyletmişti. Ve Rabb'inin delilini görmeseydi o da ona meyletmişti..." (Yusuf: 24). Bir insan olarak Yusuf yaratılışının gereği olan meyline rağmen, onda tasarruf ederek hissiyatına hakim olmuştu. Yine ne demişti Yusuf: "Halbuki nefsimi temize çıkarmıyorum. Muhakkak ki nefis, daima kötülüğü emredicidir; Ancak Rabb'imın merhamet ettiği müstesna..." (Yusuf:53). Dahası vardı. Dahası Züleyha kendi aleyhinde konuşan bir grup kadını evine ziyafete çağırdığında, onlar da Yusuf'u görünce büyülenip ellerini kestiklerinde, "Beni hakkında kınadığınız adam işte budur. Andolsun, ben onu elde etmeye çalıştım. Fakat o korundu, bulaşmadı. Eğer ona emrettiğimizi yapmazsa ya hapsedilecek veya (makamca) alçaklardan olacaktır" (Yusuf: 32) demişti. Yusuf ise çaresizlikle asaletin zirvesinde, Rabb'ine seslenmişti: "Ey Rabb'im! Benim için hapis, onların beni çağırdıkları şeyden daha sevimlidir. Eğer onların tuzağını benden alıkoymazsan, ben onlara meyleder ve cahillerden olurum". (Yusuf: 33) O da zorlanmıştı anlaşılan. O da aman dilemişti Rabb'inden.

Yüzyıllar öncesinden çıkagelmmişti sanki Hz. Yusuf ve onun elinden tutmuştu. İçindeki çatışmalara direniyor, direnmek istiyor ve bu direnmenin bedeli olan acıyı, bunalımı sonuna kadar hissediyordu. Korkuyordu. Dünyanın en asil korkusuyla korkuyordu. Ne saygın bir korkuydu bu.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yastık tüyleri uçuşuyor etrafımızda

Mustafa Ulusoy 2010.01.22

"Şüphe, çıplak ayaklı bir gece gibi ilerliyor içimde" demişti şair (Nazım Hikmet). Şüpheler, kuruntular çıplak ayaklı bir gece gibi ilerliyordu içinde Rahibe Aloysius. Bana kalırsa asıl sorunun suizandı. Neden mi?

Kötülüğün peşine düşmüştün bir kere. Ayıp, kusur, eksik gedik arıyordun sağında solunda. Kusur ararsan bulursun değil mi Aloysius. Çünkü biz kusurlu varlıklarız. Sağımız solumuz, önümüz arkamız kusur. Mutfakta sürahinin kapağını açık bırakan varlıklarız. Yemeğe tuz koymayı unutan, döken saçan, ütü yaparken çizgiyi tutturamayan eksik gedikle malul insanız.

Hayır, bunlar senin hakkında suizannım değil. Kendin söyledin ya, hatırlasana. Filmin (Şüphe/Doubt) sonunda Rahibe James'le konuşurken karla kaplı bahçede: "İnsan bir kötülüğün peşine düştüğünde Tanrı'dan uzaklaşır!" Zanlarına göre hareket edip onları hakikatin kendisi kabul eden insanın kötülüğün peşine düşmesi an meselesidir Rahibe Aloysius (Meryl Streep). Eminim ki senin dininde de bu yasaklanmıştır. Benim dinimde denir ki: "...zannın çoğundan sakının... tecessüs etmeyin..." (Hucurat: 12) Tecessüs etmeyin, yani ayıp kusur, eksiklik, kötülük araştırmayın.

Bir kere karar vermiştin. Peder Flynn kötüydü, ya da bir şeyler çeviriyordu. Bu zannında haklı çıkmalıydın. Gözlerin tetikteydi. Onu izlemeye başladın. Zannettiğin şeyi doğrulama peşine düştün. Müdürü olduğun Nicholas Katolik Okulu'nda pederin bir öğrenciyle konuşurken onun bileğinden tutması ilk dikkatini çekendi. Sonra..

Sonra, Rahibe James (Amy Adams) okulun tek siyahî öğrencisi David Miller'in Peder'in odasına çağrıldığını, odadan çıktıktan sonra David'in ağzının alkol koktuğunu söyledi sana. Nasıl da gözlerin parladı baksana. Kötü zannını delillerle kanıtlamaya çalışıyordun. Peder Flynn'ın oğlan tacizcisi olduğunu kanıtlamak istiyordun. Bunun doğru olma ihtimali yok muydu? Vardı belki ama benim dinimde ne denir biliyor musun Rahibe Aloysius: "Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur."

Sonra, Peder Flynn'a (Philip Seymour Hoffman) meseleyi açtın. Şaşırdı. David Miller sunaktaki şarabı içmişti ve Peder'in amacı David'i korumaktı. Böyle açıkladı. İnanmadın. İnanmak istemedin. Zanlarının haklı çıkmasını istiyordun. Kötülüğün peşine düşmüştün. Var olduğuna dair bir kanıta sahip olduğun kötülüğün değil Rahibe, kendi zanlarında var olduğuna inandığın, inanmak istediğin bir kötülüğü kanıtlamanın peşine düşmüştün. Benim dinimde emin olmadığımız bir durum karşısında şöyle uyarılırız: "Böyle bir söylenti işittiğiniz zaman siz inanan erkek ve kadınların, birbirleri hakkında iyi zan besleyip de, bu düpedüz bir iftiradır demeleri gerekmez miydi?" (Nur: 12) "Peki, siz böyle davranabiliyor musun?" diye sorma Rahibe, n'olur sorma.

Olaylar ilerledi. Yönetmen (John Patrick Shanley) bizi bir imtihana soktu. Filmin sonunda Peder sahiden tacizde bulundu mu bulunmadı mı tecessüsüne düşüyor muyuz düşmüyor muyuz? "Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur" kaidesince madem ortada bir kanıt yok, Peder'in böyle bir eylemde bulunma ihtimalinin bir ehemmiyeti yoktur diyebiliyor muyuz?

Peder'e şantaj yaptın. O da istifa edip başka bir kiliseye gitti. Gitmeden önce gıybetle ilgili müthiş bir vaaz verdi değil mi Rahibe? Senin de için yandı mı? Sen de gıybet ettiğin tüm insanlarla helalleşmeyi diledin mi? Hatırlıyorsun değil mi, vaaz şöyleydi:

"Bir kadın, bir arkadaşıyla çok az tanıdığı bir adam hakkında dedikodu yapıyormuş. Kadın o gece bir rüya görmüş. Üstünde büyük bir el belirmiş ve onu işaret etmiş. Bir anda kadın büyük bir suçluluk duygusu içine gömülmüş. Ertesi gün kiliseye koşup Peder O'Rourke'e her şeyi anlatıp 'Dedikodu günah mıdır? Beni işaret eden Ulu Tanrı'nın eli miydi? Bağışlanmayı dilemem gerekir mi?' diye sormuş. 'Evet' diye cevap vermiş Peder. 'Komşun aleyhinde sahte tanıklık ettin. Onun saygınlığını yerle bir ettin, bundan utanmalısın.' Kadın üzgün olduğunu söylemiş ve bağışlanmayı dilemiş. 'O kadar çabuk değil. Şimdi eve git. Çatıya bir yastık çıkar, onu bıçakla yar ve sonra bana dön.' Kadın söyleneni yapıp Peder'e dönmüş. 'Yastığı bıçakla parçaladın mı?' diye sormuş Peder. 'Evet, parçaladım.' demiş kadın. 'Peki, sonuç ne oldu?' 'Tüyler' demiş kadın, 'tüyler' diye tekrar etmiş. 'Yastığın içindeki tüyler her yöne uçtu.' Peder: 'Şimdi geri gidip rüzgârla dağılan tüylerin hepsini toplamayı istiyorum.' 'Ama' demiş kadın 'bunu yapamam. Nereye gittiklerini bilmiyorum. Rüzgâr onları her yöne savurdu.' 'İşte' demiş Peder 'bu dedikodudur.'"

Etrafımızda yastıklardan savrulan tüyler uçuşuyor Rahibe. Tüyler her yöne savruluyor.

Not: Bu filmi izlemek isterseniz öncesinde ya da sonrasında sevgili Süleyman Sargın'ın 1 ve 8 Ocak 2010 tarihli yazılarını bir kere daha okumanızı dilerim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kişiliklerimizin yumuşaması için bir yol

Mustafa Ulusoy 2010.01.29

Hayatımda hiç... Bu her zaman böyleydi... Kesinlikle yapmak istemiyorum... Psikiyatri uzmanlık öğrencisi olduğum ilk yıllardı.

Psikologlardan ve psikiyatri uzmanlık öğrencilerinden mürekkep eğitim amaçlı bir psikoterapi (training group) grubuna katılmıştım. Tecrübeli terapistimiz ustaca hepimize yüzleştirmeler yapıyordu. Öğrendiğimiz şeylerin ilklerinden biri "tehlikeli" kelimelerdi. Garibime gitmişti "tehlikeli" sözü. Kelimeler nasıl tehlikeli olabilirdi ki?

Kelimelerimizin bizi nasıl ele verdiğini öğretmişti bize. Kendimizi nasıl tanımlıyoruz? Hayatı nasıl tanımlıyoruz? Olayları nasıl açıklıyoruz? Derdimizi nasıl anlatıyoruz? İlişkilerimizi, yaşadıklarımızı, hayallerimizi anlatırken

hangi kelimeleri seçiyoruz, hangilerinin üzerine basa basa konuşuyoruz?

Başımıza neyin geleceğini iyi biliyor olmalıydı ki uyarmayı da ihmal etmemişti. Bir süreliğine konuşmanızın akışı bozulabilir demişti. Haklı çıkmıştı. Zihnimiz kullandığımız kelimeleri takip ediyor, tehlikeli kelimeleri ayıklayıp daha nisbi, kesinlik bildirmeyen kelimeleri seçmeye çalışıyordu. Bu tehlikeli kelimeleri mümkün olduğunca lügatimden çıkarmak için epeyce uğraşmam gerekmişti. "Her zaman yaptığım gibi..." Of! Yine "her" kullandım, onun yerine "çoğunlukla" demeliydim. Cümleyi "mutlaka" değiştirmeliyim ve "kesinlikle" "her"i kullanmamalıyım. Bu da olmadı ki. Birinden kurtulmaya çalışırken diğerine yakalanıyordum. Hele bir de "meli malı" lar yok muydu? "Kullanmamalıyım" yerine "kullanmasam daha hayırlı/güzel olacak" demek daha huzur vericiydi halbuki.

Bazı kelimeler gerçekten tehlikeli oluyor hayatlarımız için. İlk elde sıralayacak olursak: her, hiç, daima, tümüyle, bütünüyle, asla, kesinlikle, mutlaka. Bunları kullana kullana içimizi sertleştiriyoruz. Yüzeyde bize güvenlik hissi sağlıyorlar. Onlarla kesinlik ihtiyacımızı sağladığımız zannına kapılıyoruz. Örneğin "Bunun kesinlikle böyle olmasını istiyorum" diyerek meramımızı daha iyi anlattığımızı sanıyoruz. "Bu her zaman böyleydi" derken "her zaman" bize yapay bir emniyet duygusu veriyor. Ancak bunlar kişiliğimizin sertleşmesi için de birebirler. Farkına varmadan katı kurallar listesi oluşturuyoruz bu kelimelerle. "Bu her zaman böyle yapılmalıdır. Hiç yanlış yapılmamalıdır. Her hareketimiz tümüyle mutlak doğru olmalıdır." Bu gizli kuralları ihlal edenlere karşı öfke ve kızgınlık birikiyor içimizde. Kuralları ihlal eden kendimizsek kendimize, başkaları ise başkalarına.

Bu tehlikeli kelimeler narsistik çağın bolca ürettiği ve yaslandığı kelimeler. Çünkü mutlak bilgi ve hakikati elinde tutan Mutlak Varlık hayatın merkezinden kenarına çekildiğinde, insan mutlaka yaslanma ihtiyacını nereden karşılayacak? Mutlak Varlık dışında kala kala insanın kendisi kalıyor. İnsan Mutlak Olan'dan yardım isteme ve O'na dayanma yerine kendine dayanıyor, kendine yaslanıyor. İnsan benliğinin kendini mutlaklaştırmasının başlangıç yollarından biri de bence burası. Yaslandığı kendini sağlamlaştırabilmesi için de kullandığı kelimeler kesinlik ifade edenlere kaymaya başlıyor.

"Bu kesinlikle böyledir" yerine "Bunun böyle olduğu kanaati taşıyorum", "Kesinlikle yapılması gereken şudur" yerine "Şahsi mülahazam şu ki şöyle yapılırsa daha hayırlı olur gibi görünüyor..." ifadeleri bizi gevşetecek, katılıklarımızı törpüleyecek. Kendimizi yaslanabileceğimiz bir varlığa dönüştürmek için sağlamlaştırayım derken yine kendimizi bir gerginlik çemberinin içine sokuyoruz. Ne kadar kesin ve kendinden emin kelimeler kullanırsak kullanalım kelimelerimiz varoluşun yükünü kaldıramıyor. Mutlaklık ve kesinlik yüklü kelimeler, ihtiyacımız olan kesinliği sağlayamıyor. Ruhumuz yine titrek bir yaprak gibi sallanıyor hayat rüzgârının önünde. İhtiyacımız olan mutlak ve kesin kelimelere sığınmak değil, Mutlak Olan'a yaslanmak. Mutlak tanımlamaları hak eden sadece O çünkü.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cümlelere tutunmak

Mustafa Uluşoy 2010.02.05

2009 yılının Mayıs ayıydı. Nursi'nin psikobiyografisi için, eğitim gördüğü yerleri dolaşırken yolum Tillo'ya düşmüştü. Eski usul eğitim verilen bir medreseye uğramıştık.

Sabahın dokuzu gibiydi. Başmüderrişle görüşmek istemiştim. Onunla görüşebilmek için iki saat beklemem lazımdı. İlgili kişi şöyle demişti: "Kendileri sabah namazından on bire kadar okumaya çekiliyorlar."

O gün bu gün aklımdan çıkmadı bu söz. Okumaya çekilmek. Ya da ibadet için çekilmek. Ya da sadece dua için çekilmek, bilgece yaşayan insanlara özgü olmalıydı.

Elimize bir kitap alırız ve çekiliriz. Sanki birden kesilir akıp giden hayat. Okumaya başlamak durmaktır. "Zamanın nasıl geçtiğini anlayamadım" sözünü okurken, âşık olduğumuz biriyle vakit geçirirken, kendimizi taaa içinde bulduğumuz etkinlikler içindeyken söyleriz. İyi bir kitabın içinde başka bir âleme geçeriz. Orada yaşarız. Orada nefes alırız. Monoton gelmeye başlayan dış dünyadan belli bir süreliğine kopuştur bu. Başka bir âlemin içine dalıp geri döndüğümüzde, mevcut hayatlarımız bize daha farklı görünür.

Yazarların yalnız insanlar oldukları söylenir. Bana kalırsa iyi bir okur bir yazardan daha yalnızdır. Kitabını alır ve bir kuytuya çekilir. Ne için? İçine, hayalhanesine, kalbine, ruhuna bakabilmek için. Ne için? Üzerinde düşünülmemiş bir hayat boşuna geçirilmiş bir hayattır. Hayatını gözden geçirmek için. İçindeki titreşimleri anlamak, yorumlamak, anlamlandırmak için.

İyi bir okur yalnızdır çünkü artık hayalhanesinde yaşar. Orada düşünür, orada hisseder. Varoluşuna odaklanır. Kalbinin hüznlerine, kederlerine, dertlerine, tasalarına, kaygılarına. Binbir düşünceyle doludur. Kimselerin bilmediği. Meleklerin bildiği. Mutlak bir Varlığın bildiği ve sadece O'nunla paylaştığı yaşantılar.

Ya da sevinçlerle doludur. Kitaplar hayallerimizi tetikler. Sevinçli anılarımızı da hayalhanemize getirir. Böylelikle insan bir anda çoğalır. Yaşananların kaybolmadığını, fiziksel ve duygusal hafızamızda muhafaza altında tutulduğunu anlarız okurken.

İyi bir okur yalnızdır. Çünkü malayani konuşmalar onu bunaltır. O hayat ve kâinat üzerine düşünmeye alışmıştır artık. İnsanlarla ilişkilerinde seçicidir. Arkadaş bulması, arkadaş olması zorlaşmıştır.

Okudukça iyileşir yaralarımız. Eski Yunan'da bir kütüphanenin girişinde, kapının üzerinde, "İnsanın ruhunun iyileştirildiği yer" diye yazıldığı söylenir. Kitaplar, sessiz ve adsız, alçakgönüllü birer danışman gibi okuyucularına psikolojik yardım sunma işlevi görürler.

Zannımca okurken okuduklarımızı duyup kelimelerin içimizde yankılamasıyla, bize seslenmesiyle iyileşiriz. Okumak bir ses duymaktır. Okur kuytu köşesinde okuyup duyduğu bir cümleye, bir kelimeye yakalanır. Ona tutunur. Ona bağlanır. Bir hakikat gönlünü fetheder. O hakikat onun olur.

Yazarlar da yalnız insanlardır. Onlar da kuytu köşelerine çekilirler. Hayalhanelerine dalarlar. Dalgıç gibi. Onlar da şifa bulmanın peşindedirler. Bazı yazarlar yazmanın bir nevi şifa bulma yöntemi olduğunu, bu yüzden yazdıklarını söylerler. Bence yazar yazdıkça iyileşmez. Yazdıklarını okudukça, yazdıklarını duydukça iyileşir. Çünkü o bir bakıma ilk okurudur yazdıklarının. Hepimiz gibi. İnsan, kendi hayatıyla yazılan hikâyenin de ilk okuyucusu değil midir?

Okumaya çekilen insanlara imreniyorum. Tam bir okumaya çekilmiş değilim ama şu sıralar Onuncu Söz'ü okuyorum tekrar tekrar. Her okuduğumda şu cümleye tutuluyorum ve tutunuyorum: "Demek, bir seyrangâh-ı daimîye gidiliyor." Gitmeyi kolaylaştırıyor, anlamlı kılıyor bu cümle. İnsanın içini sevinçle, gitme hissiyle dolduruyor. Haksızlık etmeyeyim, bir de şu cümleye yakalanıyorum: "Hazırlanınız; başka, daimî bir memlekete gideceksiniz. Öyle bir memleket ki, bu memleket ona nisbeten bir zindan hükmündedir."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sevmek

Adam/kadın bahçesine körkütük âşık değildir. Adam/kadın bahçesini sadece sevmektedir. Basit ve yalın bir halle hallenip sevmektedir. Dağın zirvesinde sarhoş bir âşık değil, yayladaki hüşyar bir kalbin sahibidir.

Adam/kadın bahçesini sevmektedir. Ona bağlanmıştır. Kalbinden bahçesine bir yol açılmıştır. Bu hissi bir yol değildir yalnızca. Adam/kadın kalbindeki cezbedici duygularla meşgul değildir. Bahçesiyle, bahçesindeki her bir varlıkla meşguldür.

Adam/kadın bahçesine değer verir. Onu önemser. Onun büyümesini, gelişmesini düşünür. Onun geleceğini düşünür.. Kendinden ona doğru uzanır. Kendini parantez içine almayı bilir. En önemlisi, önce zarar vermek istemez ona. Bundan korkar, ödü patlar, attığı adımları dikkatlice atar.

Adam/kadın bahçesini çekici bulmaktadır. Aralarında cezbe alanı oluşmuştur. Gözlerini ondan alamadığı zamanlar olur. Bir çift gözünü bahçesinin üzerine salar. Duygularıyla meşgul, şaşkın âşıklar gibi saatlerce öylece bakakalmaz ama. Bahçesine emek verir. Elini taşın altına koyar. Sorumluluklarını yerine getirir. Bahçesi için alinteri döker. Güneşin altında yanmaya da soğuk ayazda üşümeye de razıdır.

Adam/kadın bahçesini sevmektedir. Bahçesinin büyümesi ve gelişmesi için erkenden kalkar. Uykusundan fedakârlık eder. Bahçesi için gerektiğinde isteklerinden, arzularından vazgeçebilir.

Bahçesini geliştirmek için kendisinin de gelişmesi ve büyümesi gerektiğini bilir. Çiçeklerle, bitkilerle, ağaçlarla daha çok ilgilenmek, onlara daha iyi bakabilmek için kendini öğrenmeye adar. Bahçecilik, toprak cinsi, gübre, ekme ve budama ile ilgili yeni şeyler öğrenir. Bilgilerini yeniler. Kendini yeniler.

Adam/kadın bilir ki bahçesini ne kadar tanırsa onu daha çok sevecektir. Bunun için pür dikkat gözlem yapar. Gelişmeleri, değişimleri izler. İnce ayrıntıları yakalar. Ne zaman budama yapacağını bilir. Ne zaman gübreleme yapacağını. Bahçenin güneş tepede olduğunda sulanmayacağını, sabahın erken bir vaktinin ya da ikinci vaktinin sulama için en münasip zaman olduğunu öğrenmiştir.

Bahçesini tanımaya çalışır, yani onu dinler. Kalbinin duyargalarını açar. Bahçesinin dilini öğrenir. Kelimelerinin anlamını çözer. Bahçesinin sembollerini, imgelerini tanır. Leb demeden leblebiyi anlar hale gelir. Bahçesinin konuştuğunun bilincindedir. Kendine bir şeyler anlattığının. Bahçesini dinlerken sadece onu dinler. Eli işte gözü oynaştı değildir.

Adam/kadın bahçesinin tarihçesini de bilir. Bilir ki bir şeyi seviyorsan onun kaderini de seviyorsundur. Bahçesinin yaşamış oldukları adeta onun yaşadıklarıdır. Adam/kadın bahçesinin şimdiki halinden gelecekteki haline de uzanır. Bahçenin gelecekte yaşayacağı olası sorunları düşünür. Onun için endişe eder. Çiçekleri, ağaçların, bitkilerin geleceğini düşünür.

Adam/kadın bahçesini sevmektedir. Onu kötülüklerden, belalardan, musibetlerden korumaya çalışır. Elinden geldiğince. Bahçesini çitle çevirir. Ama onu koruyacağım diye sıkboğaz etmez. Duvarlar örmez ona.

Bahçe onun dışında bir varlık gibidir. Aynı zamanda bahçesi onun içine dolar, onun içine yerleşir. Tüm varlığıyla gelip içine yerleşir. Bahçesi hakkında bildiği şeyler, bahçesiyle geçirdiği zamanlar onun kimliğinin, geçmişinin ve bilgeliğinin bir parçası olur.

Adam/kadın bahçesini sevmektedir. Ona özen gösterir. Onun varlığını onaylar, değerini bilir, önemser. Onunla bencilce olmayan bir ilişki kurmaktadır. Onunla bütün varlığıyla ilişki kurmaktadır. "Bu ilişkide bana ne var?" sorusunu sormaz. "Bu ilişkide onun için ne yapabilirim?" diye sorar. İlgilenmek onun dünyadaki var olma

şeklidir. Belirli, tek bir varlıkla özel, sihirli, ele geçmez bir bağlantı değildir bu. Adam/kadın bahçesinin sadece kalbine değil bütün varlığına hitap eder.

Adam/kadın sevdiğine/bahçesine elini uzatır. Sevmek kendi dışındaki varlığa uzanmak demektir. Adam/kadın bahçeye tutulup kalmamıştır, bahçeye doğru uzanmıştır. Aralarında bir cezbe husule gelmiştir. Bahçesi büyür, büyüyen bahçe onun içinde de büyür ve adam/kadın da büyür. Bu sevmenin, merhamet ve şefkatin dünyadaki ödülllerinden biridir.

Adam/kadın bilir ki bahçe O'nundur, O'nun emanetidir. Emanete özen gösterilmeli, üzerine titrenmelidir. Adam/kadın bahçeyi O'nun adına O'nun için sever. Adam/kadın bahçeyi O'nun adına ve O'nun için severken aslında O'nu sevmektedir.

Not: 13 Şubat 2010 Cumartesi 14.00-16.00 Alkım Kitabevi'nin Kadıköy şubesinde okuyucularıyla sohbet edip kitaplarımı imzalayacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tamamlanmamışlık hissi-1

Mustafa Ulusoy 2010.02.19

Umutlar denizinin ortasında bir adaya doğarız. Yakamızı bırakmayan bir hisle yaşar gideriz: Bir şey eksik. Ama ne? Bir tamamlanmamışlık hissiyle yaşarız. Bizi ne tamamlayacak?

Ne olursa her şey tamam olacak, eksiğimiz gediğimiz kalmayacak. İpin iki ucu birbirine bağlanacak. Şimdi ile geçmiş, şimdi ile gelecek birbirine bağlanacak. Sonra.. sonra bir daire kuracağız. Adadan umutlar denizine dalar dalar çıkarız. Hep eksik olan şeyi bulup çıkarmak için. Sonra.. her dalıştan vurgun yiyerek çıkarız.

Önce ipin bir ucu çocukluktur diğer ucu büyüme umutlarıdır. İpin diğer ucunu yakalamak için gece gündüz düşler kurarız. Ah bir şu okulu bitirsek. Sınavların telaşı bitse. İsteddiğimiz liseyi bir kazansak her şey tamam olacaktır. Kazanamayan, ipin ucunu kaçırdığını düşünür. İsteddiği liseyi kazanan içinse ipin ucu bu sefer üniversite olur. İpin iki ucu yine bir araya gelememiştir.

Lisedeyken iyi bir üniversite kazanınca her şey tamam olacak zannederiz. Her şey tamam olmaz. Hep bir eksiklik duygusu. Sanki hiç bitmeyen bir sonbaharın ortasındaymış gibi. Ne zaman geziye çıksak, vedalaşmak için sanki.

Arzularımız, isteklerimiz kadar umut da bizi bırakmaz. İyi bir işimiz olursa hayat tamamlanacaktır sanki. İyi bir gelirimiz olursa tüm isteklerimizi karşılayacağımız düşüyle düşer kalkarız. Hep bir boşluğu doldurmakla geçecektir hayat. Bu yüzden yorucu olacaktır. İnsan yüreğinin ölümsüz arzuları doymayacaktır. Ne çok şey isteğimizi gördükçe şaşkınlırız. Ne çok arzu, tabii ki ne çok da acı. Parçalanan, kopan yaşamın sancısı. Şimdiye ne geçmişi ne geleceği bağlayabiliriz. Ne de geçmişi geleceğe.

Belki de daha aşkın yaşantılara ihtiyacımız var diye düşünmeye başlarız. Sevmek ve sevilmek, en anlamlı, en derin aşkı bulmak. Severiz, âşık oluruz. O da bizi severse hayat tamamlanacaktır. Ruh ikizi düşüncesinin çıkış noktası bu olsa gerek. Severiz ve çok seviliriz. Âşık oluruz, âşık olunuruz. Adımıza şiirler bile yazılır. Birilerinin adına şiirler bile yazarız. Neredeyse şair olacağızdır. Bilmeyiz ki şairlerin sonsuz derin kalpleri en eksik kalplerdir. En saf haliyle sevilsek de hâlâ bir tuhafılık vardır. Hâlâ hayat eksiktir. Birlikteyken dahi özlediğimizi fark ederiz şaşkınlıkla. En çok birlikteyken korkuya kapılırız. Bu dünyada birleşen, ayrılabilir de. İlkbaharın

sonbaharı vardır. Gündüzün gecesi. Aydınliğin karanlığı. Hayatın önünde ölüm dikilir. Bağlanmanın önünde ayrılık. Koca bir dağ gibi dikilir. Sevdiğimiz dağlar bu sefer bizi ayırır.

İpin iki ucu birbirine bağlanmalıdır. Bu bizim olmazsa olmazımızdır. Ufukta bir umut belirir. Evlenirsek tamamlanacak, eksikimiz giderilecektir. Bize ait bir ev, bize ait bir yaşantı yegâne kurtuluşumuzdur. Dört duvara bakakalırız. Bir şey eksiktir ama ne? Yakınlarımız bu evde eksik olan şey çocuk derler. Çocuksuz ev olur mu? Umutlanırız. İpin diğer ucu bulunmuştur. Birinci çocuğumuz olur. Niye hâlâ bir şeyler eksik? İkinci çocuk bizi kesin tamamlayacaktır. Hele ikinci çocuk oğlan olursa. Hâlâ bir şeyler eksiktir.

Eksik olan şey kendimize bir türlü zaman bulamayışımızdır. Emekli olunca eksik gedik kalmayacaktır. Büyük bir boşluğun içinde buluruz kendimizi. Belki de bir deniz kenarında, ormanın içinde bir köyde ya da bir dağın eteklerinde temiz havada tertemiz pınarlar arasında yaşarsak her şey tamam olacaktır. Sonra?

Sonra, ölürüz. Hâlâ bir şeyler eksiktir.. Bu dünyada ipin iki ucunu birbirine bağlayamamış, iki yakamızı bir araya getirememişizdir. Çünkü...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tamamlanmamışlık hissi-2

Mustafa Ulusoy 2010.02.26

"Hah, tamam oldu"yu bu dünyada unutmali insan. Unutmaliyiz. Bunun için erken. Daha vakit gelmedi. Henüz bu gezegenin misafirleriyiz.

Tamam, aziz birer misafiriz. Ama misafiriz. Her gün dolar boşalır bir misafirhane burası. Her daim tebeddül eder, halden hale çevrilir. Nasıl "tamam, oldu işte" diyebiliriz? Tamam dediğimiz anda kaçır gider elimizden. Havayı elimizle tutamazsak bu dünyayı da tutamayız. Giden gelmez, gelen gider. Kim misafirlikte rahat rahat oturabilir. "Tamam, oldu işte" diyebilir? Misafir demek hep bir yanı eksik demektir.

Burada, bu dünyadaki hayatımızda hep bir eksiklik hissederiz çünkü burada sadece numuneler vardır. Asıllar bir "diyar-ı aher"de bizi bekler. Gözlerini açıp bizi bekler. Bizi ister, bizi talep eder. Kâinatın değerli varlığını bekler. Tüm asıl sanatlar, nimetler bizi bekler. Sonsuza dek bizim tarafımızdan temaşa edilmek için. Sonsuza dek bizim tanıklığımız için.

Nasıl "hah tamam, oldu, tüm eksikliklerimiz yok oldu" diyebiliriz ki! "Kalpler ancak Allah'ı anmakla mutmain olur." (Ra'd: 28) O'nun dışındaki tüm anmalar kalplerimizi kasvete boğar. Burası bir imtihan yeridir. Bir tecrübe yeridir. Bir hizmet yeridir ancak. Şiddetle sınanırız. Sınav anında kim mutlak huzuru yakalayabilir? Evet, kalbimiz, ruhumuz ve vicdanımız vardır. Bizi her daim O'na sevk eden. Ama nefis ve şeytan da vardır. Üstelik "nefis ise şeytanı her vakit dinler".

Nasıl ipin iki ucunu bir araya getirebiliriz ki? Her daim önümüze yollar açılır. Hayırla şer, iyilikle kötülük, benlikle Hüda arasında seçimler yapmak zorunda olduğumuz bir hayatta nasıl "hah tamam, oldu, her şey tamamlandı, eksik gedik kalmadı" diyebiliriz! Bir ömür boyu, "emanet-i kübra"yı taşıyoruz. O'na teslim etmemiz gereken büyük bir emanet varken, nasıl rahat edebiliriz!

Önümüz hep yoldur, katbekat açılan. Her yolun başka bir yola kavuştuğu bir yolculuksa dünya hayatı, hep bir şeyler eksiktir. Yolculuk demek, eksik olanın peşinde olmak demektir. Dünyada hakikatle aramızda perdeler vardır. Aşmamız gereken yollar vardır. Açmamız gereken örtüler vardır.

Dünyada kesret vardır. Dikkatimizi dağıtan. Nazarımızı O'ndan kendine celbetmeye çalışan. Dalgınlıklarımız vardır. Unutkanlıklarımız. Gafletimiz vardır. Kendimizi, bir nefse sahip olduğumuzu unuttuğumuz bir hayatın içinde nasıl tamamlanmışlık hissiyle dolarız ki? Bu hissi yakaladığımız kısa kısa anlar, kısa kısa yaşantılar vardır ancak. Bir an yakalarız. O'nu andığımız zaman kalbimiz nurla dolar. O'nun isimlerinin tecellisinin nuruyla. Nasıl bunu kesintisiz kılabiliriz ki? Gece ve gündüz gibi akar hayatlarımız. Kalbimiz, vicdanımızla nefsimiz ve benliğimiz arasında salınır dururuz. Biz buyuz. Biz hayatı en zor yaşayan varlıklarız. Biz kendine verilenlerle şaşkınlaşan varlıklarız. Ne yapacağını bilemeyen.

Nasıl olur da "tamamlandık" diyebiliriz. Deriz demesine de anlık parıldamalar gibi gelir geçer bu anlar. Biz arayışı, imtihanı ölene dek süren varlıklarız. "Hah tamam, olduk" dediğimiz yerde biz biz olur muyuz ki? Bizi O'na çeken, O'nu cazip hale getiren, O'na ihtiyaç duyuran, O'nsuzluğu cehenneme dönüştüren bu eksiklik hissimizdir. O'nsuzluğun bu dünyadaki cehennemi bizim cennetimizdir. Bizi sonsuz yaşama götürecek olan bu eksiklik hissidir. Bir türlü tamamlanamayan yanımızdır. En değerli yanımız budur aslında.

Dünya geçiciyse, devamsızsa, bîkararsa, kendi başına bir anlamı yoksa, bekasız ve nakıssa, nasıl olur da her şeyin tam olduğu hissini yaşayabiliriz? Biz ancak daimi, zevalin ve ayrılığın olmadığı, bir diyar-ı âherde tamamlanırız. Orada her şeyin asılları vardır artık. Suretler ve numunelerle değil, kalbimiz ancak asıllarla kesintisiz itminanı yakalar. Kalbimizle aramıza girecek bir şeytan yoktur artık. Ne vehim vardır ne vesvese. Sonsuz hakikatin perdesiz tecellisi vardır. Mutlak şekilde O'na teslim olmuş, terbiye olmuş bir nefsimiz vardır. Artık eksiğimiz gediğimiz yoktur.

Ve orada bu dünyada nefsimizde taşıdığımız hiçbir süfli duygu yoktur. Ne kin vardır, ne öfke, ne kırgınlık, ne kıskançlık, ne haset. Zaman zaman bu duygulara kıyısından köşesinden bulaştığımız bu hayatta nasıl olur da bir yanımız hep eksik kalmaz. Ama bu kötü değildir, şer değildir; bu hayat böyledir, biz böyleyiz.

İpin bir ucu bu dünya ise diğer ucu öte dünyadır, cennettir, ebedi olan diyardır. "Biz onları içlerinde kalmış olabilecek nahoş duygu ve düşüncelerden arındıracağız ve böylece birbirleriyle kardeş olarak mutluluk tahtları üzerinde karşılıklı oturacaklardır." (Hicr: 47)

İşte, iki yakamız ancak cennetin kapısında bir araya gelir, ipin iki ucu orada bağlanır. Sonsuza dek, hiç kopmamak üzere.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Baharın gelmesi de yakinken

Mustafa Ulusoy 2010.03.05

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Hayalhanem yanı başımdaydı. Zaman kâinata damla damla yağarak içine işliyordu.

Bir an varlıkların tebessüm ettiğini hissettim. Ağaçların dallarında uç veren, yenilenen hayattı. Bahar caddenin alnına konmak için kozasından çıkmayı bekleyen bir kelebek gibiydi. Gürültüden kaçıp gitmesinden korktum. Dikkatimi havada salınan belli belirsiz rüzgârdan gökyüzüne çevirdim. İyi ki! Batan güneş göğün yüzüne yaslanmış bulutlara teslim etmişti kendini. Derken..

Derken, yine kopmuşum. Düşünceler bencilik ederek onlarla ilgilenmemi istiyorlardı. Oradan, buradan, şuradan koşup gelmiş pejmürde halleriyle caddeden daha gürültülüydüler. İçlerinden bazısı daha da ileri gidip sadece kendileriyle ilgilenmem için türlü numaralara başvuruyordu. Derken, yürüyüşe çıkarılmış iki köpeğin

birbirine havlamalarıyla yeniden dışarıya döndüm. Köpeklerin biri ufacak tefecikti. Komik kaçan bir cesaretle iri cüsseli olana ardı ardına havlıyordu. Sahibi, elindeki tasmaya var gücüyle asılarak onu korumaya çalışıyordu. İri cüsseli olansa "ağır abi" takılıp bir iki havlama dışında sesini çıkarmadı. Derken..

Derken yine dalmışım. İçeriyle dışarının cazibesi arasında kalmak yorucuydu. "Bahar geldi geçti ama farkına varamadım" hayıflanması düştü zihnime bu sefer. Kötü haberse baharın ilk işaretçileri yanı başımda usulca tomurcuklanırken onları fark edememek olacaktı. Hayır, bu bahar kötü haber istemiyordum.

Vehmi düşüncelerle kendi aramıza mesafe koyamayıp onların içinde kaybolmak önemli sorunlarımızdan biridir. Hüzün geçmişle, kaygı gelecekle ilgilidir. Kaygı bir dakika sonrası, bir saat sonrası, bir gün ya da bir yıl sonrasına dairedir. Hayatımızın şöyle ya da böyle istemediğimiz biçimde olabileceğine dair düşünceler ve imgeler eşliğinde kaygı hissi zuhur eder. Şu anda, caddede yürürken gelecek yoktur. Şimdi olmayan gelecekte kaygı "ademe vücut rengi vermek"le alakalıdır. Aslında, mevcut şu andan bir kaçıtır kaygı. Yürüyordum. Caddede. Derken..

Derken yağmur çiselemeye başladı. Bulutlar hızla bir araya getirilmiş, hava bozmuştu. Ağır gri bir renk caddeye hakim oldu. Şemsiyeler açıldı. Adımlar sıklaştı. Caddenin şekli şemali aniden değiştirilmişti. O'nun "Ol!" demesi yeterliydi. Aklıma "Âyet-ül Kübra" risalesi geldi. Hani şu "Kâinattan Hâlıkını soran bir seyyahın müşahedatı"nı anlatan risale. "Ne güzel olur aslında şu sıralar onu okumak" diye geçirdim içimden. Başlangıç cümlesi ne hoştur: "Evet bu dünya memleketine ve misafirhanesine gelen her bir misafir, gözünü açıp baktıkça görür ki..." Derken...

Derken, günümüzün gözde terapilerinden olan "Farkındalık"a (Mindfulness Therapy) kaydı zihnim. "Olumsuz düşüncelerimden kurtulamıyorum." Bu, hayatımızın en az bir bölümünde hepimizin ciddi sorunu olmuştur. Vehmi ya da şimdiki kullanımıyla olumsuz düşünceler hayalhanemizi istila ettiğinde gerçek gibi algılanır. Vehmi düşünceler bastırıldığında onlarla gerçek arasındaki mesafe çok daralır. Olan biteni olduğu gibi görmek yerine hayalhanemizde canlandığı haliyle görmeye başlarız. Hayatın ve hayatımızın o an olduğu halinden koparak vehim ve hayalle resmedilmiş halini geleceğe yönelik hakikat gibi algılamaya başlarız. Bu tam tamına kaygının marazi bir hal almasıdır.

Yağmur şiddetlenmişti. Kuytu bir yer bulup sığındım. Dikkatimi yağmurun sesine verdim. Gözlerim, damlalar su birikintilerine düştüğünde oluşan minik dalgalara odaklandı. "Peki, şimdiye nasıl odaklanmalı o zaman?" diye sordum. Kendime. Yalnız değildim. Derken, ani bir şimşek çaktı. Sanki "Beni de oku, bana da dikkat et, ben de Yaratıcıyı tanıtıyorum" der gibiydi. Az evvel sorduğum soruyu unutmuştum. Kuşların şimşek çakmasından korkmadığını fark ettim. "Fark etmek." "Şimdiye odaklanmak zor" diye geçirdim içimden. Malayani düşüncelerin istilası altındaydık. Galiba bir de sorunların kendimizi hayalhaneye hapsedip düşünerek çözüleceğine inanıyor, sonra da orada vehimler içinde boğuluyorduk. Sorunların bu şekilde çözüldüğünü hiç görmemiştim.

"Dikkati şu ana odaklayıp, o andaki kâinatı tefekkür ve temaşa etmek önemli bir yol." diye geçirdim içimden. Yağmur dinmişti. Şimdi Sungurlu'da olsam kesif bir toprak kokusu yayılırdı etrafa. Hafızamdan çıkan kokuyu yine de duymuştum.

Yürüyordum. Caddede. Yolun sonuna geldiğimde birkaç yıldır yapmak isteyip de yapamadığım şeye bir kez daha niyetlendim: Her hafta beş duyudan birine odaklanarak vehmi düşüncelerin tuzağından kurtulmak. "Böylelikle baharın gelişini de bir güzel selamlamış oluruz." dedim. Kendime. Bakalım önümüzdeki haftaya kadar kâinatın köşelerinden hangi sesler "Beni de duy, ben de Yaratıcıyı bildiriyorum." diyecek.

Gök neden gürler?

Mustafa Ulusoy 2010.03.12

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Etrafımda onca varlık vardı. Hayalhanemden çıkıp kâinatın seslenişine kulak kesilmek istiyordum. Derken, semadan yardım geldi ve beni kendime getirdi.

Bir çatırtı koptu, gök sanki yarıldı ve huzurlu bir ürküntü saldı yeryüzüne. En sevdiğim seslerden biriydi gök gürlemesi. Nedenini tam bilememiştim. Ta ki..

Derken, onlar düştü muhayyileme. Sesleri birbirinin içinden geçmiş, birbirine çarpıp düşmüştü. Kelimeleri mecalsiz, yorgun argın yığılıyordu kalplerinin içine. Onları dinlerken "Dandelion" (yön: Mark Milgard) filmindeki etkileyici sahne canlanmıştı muhayyilemde. Kadın mutfakta tabak çanak ne varsa etrafa fırlatır. Kırılmış kalbini tabakları kırarak göstermeye çalışır. Var gücüyle kocasına bağırır: "Bu evde her şey, duvarlar bile benim sesimi duyuyor ama sen duymuyorsun!" Adam bir şey anlamamıştı. "Sadece kendi sesini dinleyenler başkasının sesini duyamaz." dedim. Kendime. Yalnız sayılmazdım.

Adam kadını suçluyordu kadın da adamı. "Dediklerimi dinlemiyorsun, anlamıyorsun, çarpıtıyorsun, bana değer vermiyorsun, beni hep suçluyorsun, beni sevmiyorsun, ben senin için neyim bilemiyorum." Gök bir kere daha gürledi. Ardından yağmur iyice şiddetini artırdı. Yeryüzünün sesi semanın gür sesinden çekinmiş sus pus olmuştu sanki. Ya da bana öyle gelmişti. Derken, kâinatın sesine rüzgârın uğultusu katıldı.

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Kâinat yanı başımdaydı ya. Her ikisinin de derdi neydi? "Beni lütfen dinle, beni duy, beni işit!" iniltisi ne demekti? "Beni doğru anla, beni olduğum gibi anla!" ne demekti? Kendi seslerini yükselterek diğerinin sesini bastırmak istiyorlardı. Gök neden gür bir seslenişle seslenmişti az önce? Tuhaf olan her biri diğerini çok sevdiğini ve değer verdiğini iddia ediyordu. Yok, samimi görünüyorlardı. Her ikisi de çırpınıyordu. "Beni duysana be adam/kadın!"

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Şemsiyeye vuran yağmurun şapırtılarını kendime yoldaş etmiştim. Derken, "Birbirinizi neden bu kadar suçladığınızın farkında mısınız?" diye sormuştum. Susmuşlardı. Suskunluk kısa sürmüştü. "Bana değer verseydin şunu şunu yapmazdın..." demişti adam. Kadın hemen atılmıştı. "Sen de bana değer verseydin şöyle yapmazdın.."

"Burada biraz duralım ve her ikinizin söylediğine yoğunlaşalım. Sanki her ikinizin de asıl derdi birbirinizden değer görmek istiyorsunuz." Her ikisi de aynı şeyi söylemişti: "Ama ben ona çok değer veriyorum." "O zaman sorun birbirinize değer verip vermemekte değil, bu değeri doğru biçimde ve yeteri kadar ifade edip etmediğinizde." Her ikisi de hemfikirdi. Ama ötekinin değer verdiğini göstermediğinde!

Yürüyordum. Caddede. Onların yağın yağmurun altında kâinatın sesini dinlemelerini ne çok isterdim. Keşke bu mümkün olsaydı. Bir saat birbirleriyle hiç konuşmadan, birbirlerinden hiçbir şey talep etmeden, birbirlerini hiç suçlamadan, sadece gök gürlemesini, sadece yağmurun sesini, sadece rüzgarın uğultusunu dinleyebilselerdi. Sadece ama sadece konuşan kâinatın sesini dinleyebilselerdi. İçlerinde biriken kızgınlığı, öfkeyi, kırılma anlığı kâinatın sesi yatıştırabilirdi belki. Belki duyulmayı talep etmeden önce dinlemeyi öğrenirlerdi. "Kâinatın sesini duymadıkça birbirimizin sesini duyabilir miyiz?" diye sordum. Kendime. Sanırım zordu bu. Kâinatın dilini anlamadıkça birbirimizin dilini anlamak güçtü.

"Yani" demiştim, "Aslında birbirinizi suçlarken her biriniz diğeri için değerli ve önemli olduğunu duymak istediğini ifade etmeye çalışıyor." Başlarını sallamışlardı. "Neden başkasından değil de birbirinizden değerli olduğunuzu duymak istiyorsunuz? Bir fikriniz var mı?" Her ikisinden de teker teker cevap istemiştim. "Çünkü onu seviyorum ve benim için değerli biri o. Ben de onun için değerli olmak istiyorum, derinlerde bana değer verdiğini biliyorum ama duymak istiyorum." Birbirlerine bakakalmışlardı. Yüzlerinde aydınlık bir tebessümle. "Bana değer vermiyorsun!"dan "Benim için sen çok değerlisin ve bu yüzden bana değer verdiğini duymak istiyorum"a gelmelerini istemiştim.

"Değer verildiğimizi duyarak duyulmak istiyoruz." dedim. Kendime. Yürüyordum. Caddede. Kâinat da sesini duyurmak istiyordu. Duyulmak istiyordu. İnsanın sesini duymasını istiyordu. Yağmur dinmişti. Bir köşeye çekildim. "Gök gürlemesi O'nun sınırsız kudret ve yüceliğini övgüyle anmakta" (Ra'd:13). Gökte sesinin duyulmasını istiyordu. Bir gürleme olarak değil, O'na bir yakarış, bir övgü olarak. Doğru şekilde duyulmak, anlaşılacak istiyordu. Her varlık gibi. Hepimiz gibi.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bahar aşk mevsimi midir?

Mustafa Ulusoy 2010.03.19

Bir zamandan sonra insan sadece bir izleyiciye dönüşüyor. Bir bankta oturmuş seyrediyorum. Baharı.

Tohumcuklardan fışkırmış suretleri. Yaratıcı her yanı bir süse çevirmiş. Açılan, çiçeklerden öte renkler sanki. Varlıklar türlü haller sergiliyorlar. Bağırış çağırış, debdebe, şaşaa yok. Hepsi kendi işiyle meşgul. Ben ne yapıyorum? Görünüşte bir iş yapmıyor, bir şey üretmiyorum. Sadece oturuyor ve seyrediyorum.

Bu benim seksen ikinci baharım. Sürem doldu dolacak. Bu son baharım olabilir. Böyle bir his var içimde. İnsanın içine doğan her his doğru çıkmaz, biliyorum. Ama bu his doğru çıkacak gibi. Torunumun arabasıyla geldik caddeye. Ben küçük adımlarla yakındaki parka kadar yürüdüm, o mağazaları dolaşacakmış. Otuz iki yaşında. Kıyafet bakacakmış. Baharı birlikte seyrederim mi diye soracak oldum. Vazgeçtim. Geçen gün hayatın sıkıcılığından bahsediyordu kocasına.

Benim yaşıma gelince insanın yüreğine sorular çöreklenir. Boşa yaşanmış bir hayatın bakiyesidir hissedilen. Boşa yaşamış olmak nedir? İsteklerini, arzularını, ideallerini yerine getirememek mi? Gençken hayalini kurduklarımın yarısından çoğunu gerçekleştiremedim. Bundan mutsuz değilim. Hem bu dünyanın böyle olduğunu öğrendim hem de bir şey üretme, işe yarar şeyler yapma tanımım değişti. Örneğin tam şu an ne yapıyorum? Baharı temaşa ederek O'nun sanatını, rahmetinin tecellisini temaşa etmeye çalışıyorum. Tamam, para kazandırmıyor. Ama sonsuzluk kazandırıyor. Zaten bu dünyadaki işimiz de bu değil mi?

Gençken, bahar benim için sadece aşk mevsimiydi. İnsanın kanı kaynamaya başladı. Geçen gün torunumun ergen kızının telefonda konuşmasını duydum: "Bahar geliyor ve ben hâlâ âşık olacak birini bulamadım." Onlar kulaklarımın iyi duymadığını sanıyorlar. Gerçi doğru, eskisi gibi iyi duymuyor. Biraz da dudak okuyarak olan bitenden haberdar oluyorum.

Baharı sadece aşk mevsimi olarak görmek ne aldatıcı. Altmış yıl öncesiyile şimdiki arasında pek de bir fark yokmuş. İnsan, insan işte. Beni pek kale almıyorlar. Onlar için ununu eleyip eleğini asmış yaşlı bir adamım. Çok da dert etmiyorum. Eskiden olsa ederdim. Şimdi, Yaratıcının kale almasını dert ediyorum. O bana bir varoluş

vermiş. Beni biliyor, görüyor, işitiyor. Hatta şimdi şöyle düşünüyorum. Şu an ben nasıl O'nun baharda tecelli eden rahmetinin tanıklığını yapıyorsam, O da benim tanıklığıma tanıklık ediyor.

Birinin sizi sevdiğini öğrenince sizin de ilk tepkiniz onu sevmek olur. Düşünüyorum da, eğer kalbimiz O'na yönelmiyorsa belki de asıl sorun O'nun bize sunduğu merhameti, sevgiyi fark edemeyişimizdedir. Geçenlerde torunumun kızına bunu söyleyecek oldum. Lafı ağzıma tıkadı. O, onu sevseymiş istediği her şeyi verirmiş. Ne kadar bencilce. İnsanın sevildiğini, merhamet edildiğini anlaması için sadece baharı temaşa etmesi yeter. O, ona lazım olan her şeyi vermişken istediği bazı şeyleri vermedi diye kabalık ediyor. Gençlerin akılları fikirleri aşkta. Bahardaki rahmetin tecellisini hissetmeyen merhametli bir âşık olabilir mi? Âşık olunca her şeyin tastamam olacağını sanıyorlar. Merhametsiz aşk nasıl aşk olabilir ki?

Yaşlılık denizindeyim. Bahar benim için bir sal gibi. Bu benim son baharım olabilir. Olsun. Bedenim toprağın altında çürüyecek. Bundan eskisi gibi korkmuyorum. Ruhum berzah âleminde yaşamaya devam edecek. Sonra çürümüş kemikleri kim diriltecek diye soruyorum. Kendime. O, cevabı baharla yaratıyor. Güzün birer kemiğe bürünmüş ağaçları yeniden ihya ve inşa eden, çürümüş bedenimi yeniden yaratamaz mı?

Bir bankta oturuyorum. Yalnızım. Hah, hatırladım işte: "Göz, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir mütalaacısı ve şu âlemdeki mu'cizat-ı san'at-ı Rabbaniyenin bir seyircisi ve şu Küre-i Arz bahçesindeki rahmet çiçeklerinin mübarek bir arısı." Yazarımın son cümledeki tanımına bayılıyorum. Göz deyince, iki kere göz ameliyatı oldum. Gözlerimin ferî gitse de hamdolsun diyorum. Yemyeşil yaprakları tam seçemiyor muyum, olsun. Hayalim var ya. Orada yemyeşil yapıyorum onları. Zaman örümcek ağı gibi gerilmiş. Dışarıdan, bankta oturan işe yaramaz bir ihtiyar olarak görünüyorum belki. Hayatımın zamanı koptu kopacak olsa da son bir kez baharı temaşa ederek varoluşumun son görevini yerine getirmeye çalışıyorum.

Yürüyordum. Caddede. Farkındalık terapisinin ikinci haftasıydım ve suretlere odaklanmaya çalışıyordum. Hayalhanemdeki hikâye suretinin sonunu nasıl getireceğimi düşünüyordum. Derken onu gördüm. Gelin gibi süslenmiş baharın suretini. Yalnız sayılmazdım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Frezyanın melekleri

Mustafa Ulusoy 2010.03.26

Orada öylece dikilmiş ne yaptığımı anlamak için kaçamak bir bakış fırlattı. Alıcı bir müşteri olmadığımı kanaat getirdi ki bir şey sormadı. Bakışlarını yeniden demet yapmaya çalıştığı sümbüllere çevirdi.

Alçak bir taburede oturuyordu. Dakikalarca öylece ayakta kalmak tuhaf kaçacaktı. Sessizce yanındaki betona oturdum. "Kolay gelsin" dedim. Sadece "Sağol" demesinden konuşmaya pek istekli olmadığı sonucunu çıkardım. Birçok kişinin sormuş olması muhtemel sorularla canını sıkamak istemiyordum. Bir an, merak ettiklerimi sormak için şirinlik yapmak zorundaymışım gibi hissettim ama bundan hemen vazgeçtim. Duruşu ciddiydi, birazda aksi birine benziyordu ve şirindelikten etkilenecek birini andırır hali yoktu. Aslında olur olmaz sorularla canını sıkamak gibi bir niyetim yoktu. İstedğim tek şey bana bahar çiçeklerini anlatmasıydı.

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Uyanmaya çalıştığımız bütün uykulardan uyanmış ağaçlar zihnimi dürtmüştü. Dünyanın üzerine sıçramış bahar da insanı yerinden sıçratıyor, sürekli bir gezinme hissi

uyandırıyordu insanın içinde. Zihnimden küçük püskürmeler halinde fışkıran düşüncelerden sıyrılmış, baharın suretini seyreliyordum. Derken..

Derken, durdum ve başımı çevirdim. Keskin bir rayiha "Bana da bak, beni de fark et, ben de O'nun sanatıyım" dercesine koku reseptörlerimi harekete geçirmişti. O an caddede, kaldırımın kenarındaki çiçekçinin önünde olduğumu fark ettim.

Rayiha deyince aklıma hep melekler gelir. Çünkü denir ki, melekler hem bizzat kendilerinin hem de varlıkların O'nu anmasından lezzet alırlar. "Çünkü onlar nurdan mahlûk oldukları için gıdalarına nur kâfidir." Yine denir ki; "Hattâ nura yakın olan rayiha-i tayyibe dahi onların bir nevi gıdalarıdır ki, ondan hoşlanıyorlar. Evet, ervah-ı tayyibe, revayih-ı tayyibeyi sever." İşte bu cümlelerden, meleklerin güzel ve tatlı kokuları sevdiğini öğrendiğimden beri koku ve melek birbirini çağrıştıran iki kelime olmuştu benim için.

Derken, bir adam gelip "Şu ne çiçeği?" diye sordu. "Altınkadeh" diye cevapladı çiçekçi. Soran adam, başka bir şey söylemeden hızlıca uzaklaştı. Uzaklaşan adama sinirlenmemesinden cesaret alarak, çiçekleri nereden aldıklarını sordum. "Mezatçılarıdır.!" Tek kelimelik cevabı umut kırıcıydı ama üsteledim: "Nerede mezatçıları?" "Bilmiyorum, çocuklar alıyor, ben de satıyorum."

Sonra, orta yaşlarda iki hanım tezgâha yaklaşıp şebboyların taze olup olmadığını sordu. Gülümseyerek "Sizin gibiler" dedi. Hanımlar da gülümsediler ve gittiler. Çiçekçi kadın için üzölmeye başlamıştım. Henüz bir satış yapmamıştı.

Niye yanında oturduğumu hâlâ sormamıştı. Bu işime geliyordu. Yine de sanki çiçeklerden gelen o ferahlatıcı rayihayı bedavaya getirmek için oturuyormuşum gibi bir suçluluk çöktü içime. Gerçi birkaç demet frezya ve sümböl alacaktım.

"Beyaz leylak istiyorum, var mı?" sorusuyla hayalhanemden sıyrıldım. Frezyaların etrafında meleklerin kümелendiğini hayal ediyordum. Hem frezyaların Mutlak Varlığı anmasına tanıklık ediyor hem de onlardan fışkıran rayihadan lezzet alıyor olmalıydılar. Kesintisiz bir şükür, bir anma gibi etrafa yayılan rayihayla onlar da sağa sola koşturuyorlardı sanki. "Daha mevsimi değil beyaz leylağın" dedi ve işinin başına döndü.

İçimden "Keşke alıcı bir müşteri gelse" diye geçirirken genç bir hanım tezgâha yaklaştı: "Arkadaşımın yaşgünü, kokulu çiçek olarak ne alsam?" Keşke sümböl alsayım diye geçirdim içimden. Sümbüller yeni gelmişti çünkü. Çiçekçi kadın, "Frezya, sümböl, şebboy, erengüllerden bir demet yapayım abla!" der demez müşterinin cevabını beklemeden demet yapmaya koyuldu. Kadın erengüllerin hangileri olduğunu bilmiyor olmalı ki görmek istedi. Buna çok sevindim çünkü ben de bilmiyordum. Müşteri erengüllerden istemedi, sadece sarı, mor ve beyaz renklerden mürekkep bir frezya demeti hazırlamasını söyledi. Demet hazırды. Yine dalmışım. Kadın demetini alıp giderken bir grup melek de belki frezyaların kokusunun peşinden gidiyor diye hayal ediyordum. Çiçekçi kadın, sanki bir demet meleklerle birlikte sunmuştu frezyaları. "Abi, sen çiçek istiyon mu?" Gitme vaktimin geldiğini anlamıştım. Erengüllerden bir demet yapmasını istedim.

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Melekler güzel kokularla lezzetlenip sevinç içinde bahar şarkıları söylüyorlar gibi geldi o an. Caddenin sonuna geldiğimde "İlk fırsatta çiçek mezatçısına ve kabristana gitmeliyim" dedim. İçimden, kendi kendime. Kabristansız bahar olmazdı. Önce hangisine gitsem diye düşünüyordum ki onu gördüm...

Nursi ile Sartre'ın sinekleri-1

Mustafa Ulusoy 2010.04.02

Biri, varoluşçu psikoterapinin hısımlarından varoluşçu felsefenin önemli bir ismi. Diğeri, bütün ilgisini ve hamiyetini hayat ve ölüm konularına adanmış Kur'an'ın dahi hizmetkârı.

Hayatları 1936-38 civarında garip şekilde kesişiyor. Hayır, tanışmıyorlar. Hatırı sayılır ortak bazı yönleri var ama. Her ikisinin de başı sineklerle dertte. Yine her ikisi için de gündelik hayatın perdesi yırtılmıştır. Yırtıktan rahatsız edici bir gerçeklik görünür: fanilik, zeval ve fena. Sartre'dan başlıyorum.

Denis Bertholet'in bize aktardığına göre (Sartre. İthaki yay.) Sartre'ın 1933 ilkbaharında ruhsal durumu en alt düzeydedir. Rodolphe Töpffer'in bir zamanlar bir deftere not ettiği şu tümcesini anımsar: "Yirmi sekiz yaşında üne ulaşmamış bir kişi, ünden umudunu sonsuza dek kesmelidir." Bu hesaplara, kendisi fırsatı kaçırmıştır. Yaşam onu sırtından vurmuştur. "Kendimi gittikçe daralan bir yola girmiş gibi duyumsuyordum; bana öyle geliyordu ki attığım her adımda olanaklarımdan bir tanesi yitip gidiyordu." Bir gün Castor, hayat arkadaşının saçlarının döküldüğünü fark edip bir çılgılık atar. "Bu benim için simgesel bir yıkım oldu." Sartre ölüm düşüncesine aldırılmaz ama yaşlanmaktan dehşete düşer.

1938'de tamamlayacağı Bulantı (Can yay.) romanı ileride geliştireceği felsefenin temelini teşkil eder. Roman kahramanı Antoine Roquentin anlamsızlıkla boğuşur, varoluştan bulantı duyar, tiksindir. "Güneşin acımasız bir yargı gibi yaratıkların üzerine saçtığı bu soğuk aydınlıklar, gözlerimden içime akıyor; yoksullaştırıcı bir ışıkla aydınlanıyorum. Kendi kendimden tiksindenmenin doruğuna erişmem için on beş dakika yeter, eminim."

Aslında, her şeye sıfırdan başlaması gerekmektedir Sartre'ın. Kendi yalın varlığıyla ve sadece onunla, orada oluşuyla dünyaya yeniden sahip olmak. Denis Bertholet'e göre Sartre, dünyaya hem büyümlü bir çekim altında hem de tiksintiyle girmektedir. Romanına Valéry'nin Eupalinos'undan aldığı bir imgeyle, maddesi ve biçimi birbirine karışan ve doğası tanınamayan bir nesne imgesiyle başlar. Bu, deniz kıyısından alınmış bir çakıl taşıdır. Kendiliğinden nesne. Devinimsiz, kendisiyle dopdoludur, aşılabilir ve saçma. Roman kahramanı Roquentin bir cumartesi günü deniz kenarında kaydırmaca oynayan çocukların yanına gider. Onlar gibi denize bir çakıl taşı fırlatmak ister. "Tam o sırada durakladım, taşı elimden bıraktım ve oradan ayrıldım... gördüğüm bir şey vardı, beni tiksindirmişti."

Roquentin için her şey bir yığıntıdır. "Gözüme çarpınca, 'Yeter artık, bıktım!' demek geliyor içimden." Romanı benim için ilginç kılan kısmına geliyorum şimdi. Bir öğlen vakti. Roquentin sık sık gittiği kütüphanenin görevlisi Otodidakt ile bir restorandalar. "Kâğıt masa örtüsünün üstünde yuvarlak bir güneş ışını. Yuvarlağın içinde bir zar zor yürüyor, sersemlemiş, ön ayaklarını birbirine sürüyor ve ısınıyor." Roquentin'in içinden onu ezmek geliyor. Ne için? Sinek fobisi olduğu için değil, güya ona iyilik etmek için! Sarı kılları güneşte parlayan bu varlık onun şehadet parmağını görmüyor.

"Otodidakt 'Öldürmeyin onu!' diye bağılıyor.

Eziliyor; küçücük beyaz bağırsakları karnından dışarı fırlıyor; varoluştan kurtardım onu. Kuru bir sesle Otodidakt'a:

'Ona iyilik ettim,' diyorum."

Roquentin'in esas tiksindiği sinek değil varoluş. Bu yüzden de onu varoluştan kurtardığını düşünüyor. Sineği sadece öldürüyor hâlbuki, varoluşunu elinden alamıyor. Onun için varoluş saçmadır ve bu saçmalığa bulantı

duymaya başlar, varlıkların varoluşuna, doluluğuna karşı duyulan bir bulantı. Dünyanın özündeki kendinde anlamsız varlığı karşısında duyulan bir bulantıdır bu. Her varoluş gibi sinek de sadece bir bulantı nedenidir.

Bulantı'nın yazımının tamamlanıp yayınlandığı 1938 yılından iki sene önce Nursi de "İkinci Şua"yı yazar. Orada belirttiğine göre, "Bir zaman, bahar mevsiminde temaşa ederken" nazarına sinekler ilişir. Hani bize şu pis ve iğrenç varlıklar olarak tanıtılan sinekler var ya, onlar işte...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nursi ile Sartre'ın sinekleri-2

Mustafa Ulusoy 2010.04.09

Gözlerinde kıpırdanıyor hayat. Her şey yeniden yeniye yaratılmış. Yeşil baharın içinde merhametli bir yürek.

Temaşa ediyor. Baharın içinde yeşillenmiş sonsuz bir giz. Bir sineğin gizi. Bir çiçeğin gizi. Kuşlar ve kelebekler. Seveda çiçekleri. Ama hüznün. Baharın yeşilinde saklı sarı hüznün. Nasıl olur!

Temaşa ediyor. "Baharı, bir deste gül"ü. Bahar gelmiştir gelmesine. Gelmiş olanın gideceğinin de ağırlığıyla inmiştir varlıkların üstüne. Duygularına acılar dolanıyor. Şefkati, o görkemli şefkati açılıyor önünde. Kat be kat. Yüreği güneşle sisin karşılaşmasını andırıyor. Kulağına varlıklardan hazin sesler geliyor. Dalga dalga yayılan ayrılık iniltileri. İncelmiş duygularını harekete geçiren manzara şefkatine dokunuyor. Ağlamaklı oluyor. Ağlıyor. Kabul eder miydi bilmiyorum, yanında olsaydım ona mendil uzatmak isterdim. Uzattığım mendille benim gözyaşlarımı sileceğine de eminim. O hep gözyaşlarımızı, kalbimizin gözyaşlarını sildi, teselli etti.

Karmakarışık içi. Varlıklar ayaklarına dolanıyor. Zamanın yaraladığı, yaralayacağı varlıklar. Fanilik bir giyotin gibi başını kesecek bir sineğin, bir çiçeğin. Bahar kara geceye dönüyor. Bizim sonbahar sorularımız onun yüreğine baharda akın ediyor. Bizim aydınlıkta bulamadıklarımızı o karanlıkta buluyor. Baharın penceresinden varlıkların sonsuzca akışına bakıyor.

Gelenlerin gitmesi, baharla yeniden yaratılan bir varlığın, örneğin bir sineğin, kısacık bir ömür geçirip ölmesi ruhunu yaralıyor. Bahar bir ölüm ve ayrılık levhasına dönüşüyor. Gündelik gerçekliğin perdesindeki yırtıktan açılan pencereden bakıyor. Ağlıyor. Diri ve büyümlü bir hüznün sarınıyor. Soluk soluğa kalıyor. Gördükleri duygularında yaralar açıyor. Bahar yeryüzünün üstüne sere serpe uzanmış. Çiçeklerin taç yaprakları kokularıyla ovulmuş. Fani dünyanın düş kırıklığı saçılmış baharın içine. Bahar geçecek. Bahar geçmeden birçok varlık geçecek dünyadan. Frezyalar solacak. Şebboylar ölecek. Çimenler sararacak. Günler yavaş yavaş eriycek. Gezegenin omuzları sarkacak yine. Bir bahar daha yaşlanacak.

Gelen, neden gelir? Madem geldi, neden gider?

Gözlerinin önünde ölü bir sinek. Kim bilir kaç milyon sinek daha ölüyor tam o an. "İkinci Şua, Tevhidin İkinci Meyvesi" bölümünden öğrendiğimize göre; her şeyi kuşatan şefkati ile ruhunda derin bir vaveyla hissediyor. "Ve bu akıbete uğrayan hayat ise, ölümden beter bir azap gördüm" diyor. Bu kadar güzel, bu kadar sevimli, bu kadar sanatla bezenmiş değerli varlıkların; dünya denilen seyir yerine gözlerini açıp, dakikasında mahvolup, paçavralar gibi parçalanıp, hiçliğin karanlığına atılmasını temaşa ettikçe, ciğerlerinde bir sızlama duyuyor. Çünkü...

Çünkü Nursî mükemmelliğe, düzene meftun. Güzelliğe âşık. Duygularından fıskıran "mukadderat-ı hayatiyenin (kader kalemiyle yazılmış hayat programının) dış yüzünde bulunan elîm keyfiyetleriyle kadere karşı müdhiş itirazlar" kalbinin odalarını çınlatıyor:

"Neden bunlara merhamet edilmiyor? Yazık değiller mi? Bu baş döndürücü deverandaki fena ve zeval nereden gelip bu bîçarelere musallat olmuş?"

Bizim aklımıza getirmekten korktuğumuz soruları, o Kur'an'a soruyor. Âyetler, karanlıklarına nur serpiyor.

"Her bir zîhayat, meselâ bu süslü çiçek ve şu tatlıcı sinek, öyle manidar, ilahî, manzum bir kasidediktir."

Sineğin müthiş bir tarifi bu. Ne kadar da sonsuz bir anlamı, sonsuz bir varoluş nedeni, ne kadar da sonsuz bir güzelliği vardır artık sineğin. Orada öylece duran, kendi başına bir anlamı olmayan bir varlık yığını değildir. Vızıldayarak sesler çıkaran, kanatlarını çırpın, siyah renkli bir hayvan da değildir yalnızca. "İlahi, manzum bir kasidedik" yani İlahi şiirsel bir övgüdür. Toprağın altından fıskıran başka İlahi övgüsel şiirlerle doludur yeryüzü. Bahar artık şiirsel övgüler yağdıran varlıkların mahzenidir.

Sinekler (ve diğer varlıklar) O'na ait şiirsel övgülerini bilinçli varlıklar olan melek ve insanların nazarlarına teşhir ederler. Bununla da kalmaz, Yaratıcılarının şahitlik eden nazarına sunarlar şiirsel övgülerini. O'nun mutlak şahitliğine şiirsel övgülerini sunmak için, bir an bile yaşamak sonsuz değerlidir. Varsın, sonrası ölüm olsun. Artık O'nun sonsuz nazarında, sonsuz gayb âlemlerinde sonsuz bir varoluş kazanmıştır kısa ömürlü "süslü çiçek, tatlıcı sinek." Varsın sineğin kanatlarından tutsun ölüm. Varsın çiçeğin taç yapraklarını soldursun ölüm.

Ruhu teskin oluyor. Kalbinin gözyaşları diniyor. Baharın coşkusuna katılıyor yeniden. Var olmanın sonsuz neşesi kalbinin odacıklarından taşıyor. Bir sinek uçuşuyor. Yaratıcısına şiirsel övgüler düzerek. O da, sineğin şiirsel övgüsüne tanıklık ediyor, onaylıyor. Sineğin halifesi oluyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"O da beni düşünüyor mu?"

Mustafa Ulusoy 2010.04.16

"Boşluğun yanına bir de..." diyor ve susuyor. İçimden yarım kalmış cümlesini tamamlamaya çalışıyorum. Vazgeçiyorum.

Bu ona haksızlık olacak. Kim, kimin cümlelerini tamamlayabilir ki! Yarım cümleleri, yarım cümlelerin sahibi tamamlamalı. Yalnızca yarım cümleler mi? Yarım kalmış hayatları da başkası tamamlayabilir mi? İçimdeki sesleri zar zor bastırıp suskunluğunu dinliyorum. Hava ağırlaşıyor.

Ağlaması kesilince, "Ne diyordum ben?" der gibi bakıyor. "Boşluğun yanına bir de" diye hatırlatıyorum. "Bir de, öyle bir yokluk eşlik ediyor ki; kendi varlığıma tahammülüm kalmadı."

Daha üç beş ay önce, "Aşk" demişti, "kendi benliğinden vazgeçmek, bir başkasında yok olmaktır." İnandığım hakikatler değildi bunlar. Ben de inanmak isterdim aşkın büyüüne. Kapılıp gitmek, yok olmak, kendinden vazgeçerek hiçliğin içinde varoluşun yüklerinden sıyrılmak ne de güzel olurdu. Ama suç bende değildi. Dinlediğim hikâyelerdi büyü bozucu olan. Sesimi çıkarmamıştım. Büyülenmişti. Mutluydu. Birbirlerini çok sevdiklerini anlatırken gözlerinden parıltılar dökülüyordu. Birden canlanmış, depresyonu iyileşmişti. Aşk, ilacı

olmuştı. Sesimi çıkarmamıştım, çünkü aşk zaten zamanı gelince konuşacaktı. Zamanı gelmişti ve ağlayarak konuşuyordu aşk.

"Her şey iyi gidiyordu. Tâ ki, ailesi karşı çıkana dek." Gözlerinde kızgınlık okunuyor. "Ben 'mücadele edelim' dedim, ama o pes etti."

"Senden ayrılmasına oldukça şaşırılmış görünüyorsun" diyorum. "Nasıl şaşırmam. 'Sen benim her şeyimsin' diyen oydu." Nasıl ilerlesem? Aklımdaki sorular uçuyor. Âşıkların yanılsamalı dünyalarının yanılsamalı cümlelerinden biri daha işte. Ne çok duydum bu sözü. Kim, kimin her şeyi olabilir!

"Onu merak ediyor musun?"

Hem de nasıl. Ama sadece onu değil. Ondaki kendini. "Bensizlik nasıl bir duygu acaba? O da elinde telefon bekliyor mu ki? Görüşmek isteyip de kendini frenlemek böyle bir şey mi?" Hasret çekiyor, özlüyor. Hislerinin alışkanlıktan olmadığından çok emin. "Şimdi bir kamera olsa da izlesem onu. Düşüncelerini okusam. O da 'özledim, dayanamıyorum' diyor mu? Bunların yanıtını bilememek o kadar kötü ki!"

"Anladığım kadarıyla 'o da beni düşünüyor mu?' esas dert ettiğin şey.

"Evet, her âşık bunu düşünmez mi?"

"Tabii ki düşünür! Hatta âşıklar özellikle bunu düşünür."

"Ne demek istiyorsun?"

"Birkaç ay önce aşkın insanın benliğinden vazgeçerek bir başkasının varlığında yok olma olduğunu söylemiştin, hatırlıyor musun? Ama şimdi, hatta ayrılıktan önce bile, onun da seni, senin onun düşündüğün kadar düşünüp düşünmediğini, özleyip özlemediğini merak edip duruyorsun."

"Bu neden anormal bir şey olsun ki" diyerek itiraz ediyor. "Anormaldir demiyorum. Bir başkasının bizi düşünmesi, bize değer vermesi varoluşsal bir ihtiyacımız. Yalnızca aşkı tarif ederken dürüst olalım diye bunu fark etmeni istedim. Çünkü yanılsamalarla yanılsamalı ilişkiler kurulabilir ancak. Ayrıca; aşkın sevme ihtiyacımıza mı, yoksa sevilme ihtiyacımıza mı daha denk geldiğini düşünerek; aşka düşmenin aslında sevilme ve değer görme ihtiyacına yönelik olduğunu anlayarak varoluşunun gerçekliğini ve kendini tanımanı istiyorum. Şu an, aşkın tarifinin umurunda olmadığını biliyorum. Umurunda olan önemsenmek, unutulmamak, sevilmeye, düşünölmeye devam etmek."

Aşk benliğimizden vazgeçmek değil, aksine bir başkasında var olma çabamızdır. Kendimizden, benliğimizden vazgeçtiğimiz yegâne hal şefkattir, merhamettir. Öyle olmasaydı âşıklar ayrıldıklarında veyahut karşılık bulamadıklarında "Boşluğun yanına bir de öyle bir yokluk eşlik ediyor ki; kendi varlığıma tahammölüm kalmadı" derler miydi? Aşkı yücelterek bari aşka ihanet etmemeli. "Sen her şeyimsin" diyerek de kendimize.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnanalım inanmayalım, hepimiz O'na borçluyuz

Mustafa Ulusoy 2010.04.23

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Yanımda hatıralarım vardı. Bir perdenin ardına saklı geçmişim ve henüz gelmese de hayalhanemdeki geleceğim. Belleğimin raflarına diziliydi yaşananlar. Nedense önce o çıkageldi hayalhaneme. Uzun yıllar öncesinin kendini ateist olarak addeden bir çalışma arkadaşım.

Zihnim haylaz bir çocuk gibi yerinde durmuyordu. Bu sefer de birkaç sene öncesine atlayıverdi. Yine aynı caddede yürüyordum. Senenin bu zamanında gülümseyen bir yüz bir gül uzatmıştı. Tanımadığım biri. Ama tanıdığım biri gibiydi o an. "Kutlu Doğum Haftası için küçük bir armağan" demişti. Gül gülümsüyordu. Her şey gülümsüyor gibi gelmişti o an.

Yürüyordum. Caddede. Derken onu gördüm yeniden. Baharı. Ağaçlar meyvelere durmuştu. Baştan sona berrak bir akşamüzeriydi. Derken, pazar yeri hayalhaneme zıpladı. Tezgâhların da rengi değişmişti. Sarı kabuklu portakalların yerine kırmızı çilekler konmuştu. Nasıl, niçin, nereden? Baharın içinden o ses döndü yeniden. "Ben ateistim, ne dine, ne peygambere inanırım." derdi. Gizliden gizliye bir gururla. Susardım. Güzel bir insandı. Nazikti, kibardı, iyilikseverdi. Kimseyi bilerek incitmek istemezdi. Psikiyatri hastanesinde hastalarına bu kadar nazik davranan nadir gördüğüm hekimlerdendi. Nezaketini örnek almaya çalışırdım. Hayalhanemden sıyrılıp bahara daldım yeniden. Bu sene bahardaki rahmeti seyirden uzak kalmak istemiyordum.

Birkaç ay önce gözümün önündeki bahar yoktu. Karanlığın içinden çıkagelmişti. "Ol!" denmiş ve olmuştu her şey. Neden, niçin, nasıl? "Kâinatın En Değerli Varlığı" düştü aklıma. Aslında başından beri zihnimdeydi. O'nsuz bir hayatı düşündüm. Bahar, bahar olmaktan çıkıp karanlığın ayazı olurdu. O'nun nuru olmaksızın bir kafeste tutsak olurduk. Anlamsızlık kafesinde mutlak yalnızlığın ayazında donardık. Bizi sonsuz bahara götürmek için yollanmış gibiydi. Acılarımıza anlam katmak için. Hayatı kolay kılmak için. O'nsuzluk cehenneminde bırakmamıştı bizi Mutlak Varlık. O'nun nuru olmaksızın tüm varlık karanlık sözcüklere dönüşürdü. Sırlar açığa çıkmazdı. Her şey azap verici bir soru olarak donup kalırdı. O'nun nuru olmadan hepimiz noksan olurduk. Mutlak noksan. Bizi O'na götüren en anlamlı yol O'nun getirdiği nurdu.

Ateist çalışma arkadaşım bir gün "Tüm iyi davranışlarımı babamdan aldım" demişti. Babası muttaki bir insandı. "Haram yemekten çekinir, ibadetlerini eksiksiz yerine getirir, insan ilişkilerinde hakka hukuka çok riayet ederdi." diye tarif etmişti babasını. Babası onu ve diğer çocuklarını da hakka hukuka riayet eden biri olarak yetiştirmeye çalışmıştı. "İnsanların hukukuna riayet et, yalan söyleme, dürüstlükten hep kazanırsın!" "Ateist çalışma arkadaşım iyi bir insan olmayı kime borçlu?" diye sormuştum. Kendi kendime. Babası iyi ahlakını kime borçluysa o da ona borçlu olmalıydı. "Babanız peygamberini sever miydi?" soruma "Hayatını ona göre yaşamaya çalıştığına göre, evet" diye cevap vermişti. Başkaca bir şey söylememiştim. Her şey öylesine açıktı ki. Başkaca sözler gereksiz kaçacaktı. Ateist arkadaşım iyi bir insan olmayı, insanların hakkına hukukuna riayet etmeyi babasına, babası da oğlunun inkâr ettiği "Kâinatın En Değerli Varlığı"na borçluydu.

O günden sonra, biliyordum ki, inanalım inanmayalım, hepimiz tüm iyi şeyleri O'nun nuruyla, O'nun rehberliğiyle yapıyorduk. Güneşin ışığını inananların da inanmayanların da üzerine salması gibiydi bu. Ya da yağmurun inanan inanmayan fark etmeden herkese rahmet olması gibi. O'nun nuru olmadan inanmayanların karanlığı daha karanlık olurdu. İnanmayanlar buna da inanmasa da, böyleydi. Belki de bu yüzden, O âlemlere rahmet olarak gönderilmişti.

Yürüyordum. Caddede. Derken onu gördüm. Caddedeki bir köpeğe yiyecek getiren kadını. Köpek iştahla önüne konulanları yemeye koyuldu. Kadın merhametli olmanın erdemini nereden ve kimden öğrenmişti?

İzmir'deki "o" lale

Mustafa Ulusoy 2010.04.30

Oturuyordum. Koltukta. Dipteki yalnızlık hissi yüzeye çıkıp başını uzattı ve "Ben buradayım ya, daha ne istiyorsun!" diye usulca sesleniverdi. Anlayacağınız yalnız sayılmazdım. Yalnızlığın şifası, yalnızlıktı o an.

Uçak havalanmaya hazırdı. Derken, kabin ışıkları söndürüldü. İçerisi de, dışarının karanlığına uydu. İzmir giderek aşağıda kalıyordu. Aya biraz daha yaklaşıyorduk. Yukarı doğru bir yolculuğun içinde olmak ruhuma hep iyi gelmişti. On bir saat önce geldiğim şehirden ayrılıyordum işte. Hepsi buydu. Bu muydu? Her geliş gidiş ruhta keder uyandırıyor. Bu da yolcunun yazgısıydı.

Yaşamın büyük saati nisan ayını göstermişti yine. Yeniden. Daha bir yıl önce yine yaklaşık aynı zamanda gelmişim. Bir kitap fuarı daha gelip geçmişti işte. Derken, uçak havalandı. Motorun homurtusu giderek azaldı. Uçak yatay haline döndü. Neredeydik? "Nasıl oluyor da havada kalıyoruz?" diye sordum kendi kendime. Uçağın meleklerin ellerinde olduğunu hayal ettim. Yalnız sayılmazdım anlayacağınız.

Birkaç dakikalık bir sohbetin içine sığdırılmaya çalışılan sorular ve sorunlara çok kıymet veririm. Yeter ki, sorular mümkün olduğunca özgül olsun. Birçok kitap fuarında konferans veya imza için bulunmuştum. Ama bu son kitap fuarı sanki bir başkaydı. Lise ve üniversite öğrencilerinin bilgece soruları karşısında bazen ne diyeceğimi bilemedim. Şaşırdım, sevindim, umutlandım ve İzmir'in onlarla nefeslendiğini düşündüm. Sorularına hayran kaldım. Arkadaşlıklarına imrendim. Arkalarından bakakaldım. Yayınevi stantlarının arasında yürürken hikmeti arıyor gibiydiler. İster yazar ister okur, ister yayıncı ister fuar organizatörü; bu işin içinde hep birlikteydik. Varoluşumuzun hikmetinin peşindeydik. Yaşamla kurduğumuz bağı kitaplarla daha da pekiştirmek istiyor gibiydik.

Yolculuğun ortalarına doğru yalnızlığın yanına üzüntü ilişiverdi. İzmir'den şikâyetleri düştü aklıma. "Bu şehri sevmiyorum, havası boğuk ve maneviyatsız." ortak kederleri gibiydi. "Gitmek istiyorum bu şehirden!" Haklı oldukları noktalar olabilir. "Yine de" dedim kendi kendime. "Yine de..." dedim ve devamını getiremedim o an. "O" laleye dalmışım.

Kudretin bir çiçeği olan bahar milyonlarca dille İzmir'de de konuşuyordu. İzmir'in baharını havaalanından fuar alanına giderken selamlayabilmişim. Bir de akşam yemeği için Ali Bey'in götürdüğü o lokantada, masanın hemen yanı başında kendini göstermeye çalışan lalelerle. Bir tanesiyle yemek boyu bakiştık, selamlaştık. Öylesine tatlı bir kırmızıya boyanmıştı ki. Sanki bütün kuvvetiyle "Bana bak, bende tecelli eden O'nun isimleri gör, temaşa et!" diye sesleniyordu. Çağrısına uyup bakmış ve temaşa etmişim.

Dalıp gidiyordum yemekte. Ruhuma akşamın suskunluğu bulaşmıştı. Varlıkların suskunluğuna katılmak istiyordum. Masadaki arkadaşlara ayıp olacaktı. Zoraki bir iki kelam edip susuyor, sonra yeniden sohbete dâhil olmaya çalışıyordum. Yalnız sayılmazdım. Suskunluk yanımdaydı. İstanbul'dan "o" laleyi temaşa etmek için mi getirilmişim? Uçuk bir düşünce göründü ilkin. Neden olmasındı? Ta İstanbul'dan kalkıp gelerek, "o"nu temaşa etmek, O'nun "o"nda tecelli eden isimlerinin tanıklığını yapmak yazgıların en güzeliydi. İkimizde yazgımızdan memnun ve mesut gibiydik o an.

Yemek servisi başladı. Canım bir şey istemiyordu. Bir bardak su yeterliydi. Plastik bardağın içindeki suya dalmışım. Uçak yere indiğindeyse, yani, melekler uçağı yere usulca bıraktıklarında dedim ki, kendi kendime: "Ama siz de olmasanız, kim İzmir'in baharının farkına varıp, onun O'nu anlatan sessizce konuşmasını dinleyecek!" İzmir'deki okurlarımı selamladım. İçimden. Dedim ki, kendi kendime: "İzmir O'nun ayetlerinden

biridir. İzmir O'nun arzının bir parçasıdır ve O'nun mülküdür. N'olur, İzmir'e kalbinizi kapatmayın. İzmir'deki 'o' ağaç, 'o' bulut, 'o' toprak, 'o' çiçek, 'o'... sizin bir çift gözünüzü ve sözünüzü bekliyor: Sen O'nun kudret elinden çıkmış olan muhteşem bir sanat eserisin!"

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mor salkım çiçeği açsın diye

Mustafa Ulusoy 2010.05.07

Mor salkım çiçeği açsın diye gürledi gök. Yeryüzü, soluğunu tutup gökyüzünü dinledi. Kara bulutlar toplandı. Oradan buradan. Bulutlardan yağmur fışkırdı.

Yağan yağmurlar usulca toprağa sızdı. Berrak, tatlı, serin sular mor salkım ağacının köklerine ulaştı. Kökler suyu emdi. Bahar gelmiş, büyük ana az kalmıştı. Ağaç neşeye kapıldı. Artık neşvü neva bulacaktı. Ne için, neden?

Mor salkım çiçeği açsın diye döndü dünya. Kendi etrafında üç yüz altmış beş defa. Zamanın büyük saati mayısa koştu. Hazırlıklar tamamlanmak üzereydi. Ağacın neşesi daha da arttı. Biraz da heyecanlandı.

Mor salkım çiçeği açsın diye, güneş yandı tutuştu. Güneş patlamaları mor salkım çiçeği içindi. Güneşle dünya arasındaki mesafe ayarlandı. En uygun hızda, en uygun yolda yol aldı. Güneş ışınları en uygun açıdan dünyaya yollandı. Işınlar toprağın içine sızdı. Toprağın üşümesi geçti. Güneş ağacın köklerinin ayağına kadar geldi.

Mor salkım çiçeği açsın diye sağdan soldan rüzgâr esti. Rüzgâr ağacın dallarına tık tık vurdu. Mor salkımın dalları uyuşukluktan kurtuldu. Uykusundan uyandı. Sarp kayaların, tepelerin üzerinden bu yüzden geçti rüzgâr. Tozu toprağı bu yüzden kaldırdı.

Göle, günün son ışıkları mor salkım çiçeği açsın diye düştü. Göldeki balıklar bunun için yüzdü. Kâinatın dengesi mor salkım çiçek açsın diye ince ayara tabi tutuldu. Her şey inceden inceye hesap edildi. Eksik gedik bırakılmadı. Bir taş bile bunun için ufalandı.

Dünyanın nabızı mor salkım çiçeğinde attı. Güneş, onun için tam zamanında doğdu, tam zamanında battı. Zamanın büyük saati onun için döndü. Her sabah uyanan güneş, ağacın içinde çiçek açtı. Dereler onun için aktı. Onun için çağıldadı. Onun için denizlerle birleşti. Denizlerin suyu onun için buharlaştı, semaya kavuştu. Yıldızlar gece onun için parladı. Ay onun için doğdu ve battı. Onun için halden hale dönüştü. Onun için kendine takdir edilen feleğinde ilerledi. Denizler bunun için köpürdü. Dalgalar bunun için kıyıya vurdu. Kıyıları mor salkım için yosun tuttu. Kâinat loğusa bir annenin çocuğunu emzirmesi gibi emzirdi mor salkımı. Kâinat kendini mor salkım ağacının içine bıraktı.

Mor salkım çiçeği açsın diye duaya durdu kimi melekler. Ağacın başında beklediler aylar boyu. O anı kaçırmak istemiyor gibiydiler. Çiçeklensin de, tecelli edecek O'nun sonsuz isimlerini temaşa edelim diye. Temaşa edelim ve mor salkımın anışlarını, yakarışlarını, teşekkürlerini O'na sunalım diye. O anın sonsuz güzelliğine, kendilerinden başka şahitlik edecek birileri belki olmaz diye, korkarcasına.

Mor salkım çiçeği açsın diye bekledi başında bir kuş. Onun başında ötmek için. Kâinatın şarkısına o da katılmak için.

Mor salkım çiçeği açsın diye bekledi utangaç bir sevgili. Dillendiremediği sevgisini kokan bir çiçekle konuşturmak için.

Kâinat nefesini tuttu. O an gelmişti. Mutlak Varlık "Ol!" dedi. Oldu. Mor salkım ağacı yanıtsız bir bilmece olmaktan kurtulup varlığın cevabı oldu. Dualar kabul edilmişti. Mor salkım ağacının düşleri gerçek oldu. Sessiz ve utangaç çiçekler doluştu ağacın ellerine. Yüzlerce tutam utangaç çiçekler, kokularını havanın kollarına sessizce bıraktılar. Kâinat mor salkım çiçeğinin kalbine gömüldü. Melekler neredeyse ağlayacaktı. Yağmur yeniden yağdı. Mor salkımın üzerine damlayan yağmur damlaları bile sevinçten kendinden geçti. Belli belirsiz yapraklarından su damlaları kaydı. Mor salkımın kokusunu toprağa taşıdı.

Mor salkımın dallarındaki çiçekler kâinatın duasıydı. "Bir şeyden her şeyi yapmak ve her şeyi bir tek şey yapmak, her şeyin Halık'ına has bir işti." "Bahar ise, Şems ve Kamer'i teshir eden, gece ve gündüzü çeviren Zat'ın elindeydi." Mor salkımın yanından geçen bir dünya yolcusu, Yaratıcı'nın eserini temaşa etti. "Maşaallah!" dedi. İçinden. Mor salkımın yeni açmış çiçeği kendinden geçti. Beklediği, bu andı. Melekler, yolcunun bu sözünü duyup kaydettiler. Sonsuza dek koruyalım dediler.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

O sabah, o kitap, o soru...

Mustafa Ulusoy 2010.05.14

Ona, saygıyla karışık bir hayranlık besliyordum. Genç yaştaki oğlu vefat etmişti. Şeytan isyana teşvik edici sözler fısıldarken (böyle söylüyordu), o karşı koyup direniyordu.

Hayır, isyan etmeyecekti. Acılarını yaşayacak ama isyan etmeyecekti. Yüreğine taş basacak ama isyan etmeyecekti. Narsisistik arzu çağında isyan, razı olmama, haksızlığa uğrama ve mağduriyet hissi revaçtayken; o, razı olacak, oğlunun elinden alınmasının haksızlık olduğunu fısıldayan şeytana uymayacaktı. Hayattan elini eteğini çekmemiş, acısını duygularına katık yapıp yolculuğuna devam etmişti. Verdiği mücadelede saygı duyulacak birçok yön vardı. Terapi görüşmelerinde zaman zaman demir leblebi cinsinden sorular da soruyordu.

Hediye olarak yollanmış kitap, bir haftadır masamda duruyordu. Kaygının terapisini anlatan "Acceptance and Commitment Therapy for Anxiety Disorders" kitabının hemen üstünde. Bir haftadır onu neden eve götürmemiştim? Neden "Kadere Taş Atma!" isimli ilk bölümünü, her zamankinden erken gelerek, o sabah, evet o sabah okumuştum? Yine o sabah "içindekiler"e hızlıca göz gezdirmiş, "Kalpteki sevgiyi ifade yolları"nın yanına işaret koymuştum. "Dört maddelik nasihat" ise merakımı uyandırmıştı. Birkaç yerini daha tefe'ül etmiş (yeni bir kitabı elime alınca bunu genellikle yaparım), 138. sayfadaki "basit ve mücerret enaniyet"in altını çizmiş, yanına da "narsisizm" diye not düşmüştüm.

Derken, o gelmiş ve aklına gelen rahatsız edici soruları sıralamıştı. "Yaşadığı musibet Allah'ın ona bir cezası olabilir miydi? Allah onu sevmediği için mi oğlunu elinden almıştı?.." Bunlar, bir terapistin boyunu aşan sorulardı.

Kitabı elime aldım ve daha o sabah okuduğum "Kadere Taş Atma!" isimli ilk bölümden birkaç paragrafı, bu sefer ikimize, tekrarladım. "Musibet karşısında temel disiplin, onun Cenâb-ı Hakk'ın emirber bir neferi olduğunu düşünmek..." İkimiz de bu cümledeki "emirber nefer" tanımlamasından etkilenmiş benziyorduk

(sabah buranın altını çizmiştim). Demek ki oğlunun ölümüyle yaşadıkları rastgele şeyler değil, O'nun emirber bir neferi olmaktan kaynaklanan planlı ve hikmetli olaylardı.. Evet, itiraf ediyorum, cümle benim için de teselli ediciydi. "...ahiretteki mükafatın büyüklüğü ölçüsünde burada bir kısım zorlukların yaşanması normaldir. 'Belanın en şiddetlisi Peygamberlere, sonra Hakk'ın makbulü velilere ve derecesine göre diğer mü'minlere gelir' hadis-i şerifi de bu hakikati hatırlatmaktadır." kısmını okuyunca kalbinde bir gülümseme uyandığını hissettim.

Son çeyrek yüzyıl bilişsel (cognitive) terapilerin parladığı yıllar oldu. Bilişsel terapiler bu zaman zarfında kendi içinde de bir evrilme, değişim ve gelişim gösterdi. Özellikle son on yılda üçüncü dalga olarak adlandırılan "Mindfulness" (Farkındalık) ve "Acceptance" (Kabul etme, razı olma) terapileri öne çıktı. Bu terapi tekniklerinin en önemli özelliği doğu mistisizminden, özellikle Zen ve Budist öğretilerinden önemli derecede etkilenip beslenmiş olması. Masamdaki kitabın ana teması, acı çekmenin insan hayatının en temel özelliği olduğu ve acıdan kaçınma stratejilerinin psikiyatrik sorunların esasını teşkil ettiğiydi. Masamdaki diğer kitap da sanki aynı şeyi Yaratıcı'yla ilişkilendirerek söylüyordu: "Acıdan kaçınma, acıyı bile O'nun hediyesi olarak algıla!"

"Kitabı ona ödünç verebilir miydim?" Bu korktuğum isteklerden biridir. "Maalesef ödünç veremem, ama kabul ederseniz, hediye etmek isterim." Kabul etmişti.

Kitabı yeniden edinmek istiyordum. O günün akşamı Caddebostan'daki D&R kitap mağazasına uğradım. "Fethullah Gülen'in Kalb İbresi kitabı var mıydı?" Vardı. Aldım. Kitap yine ara ara okuduğum "Acceptance and Commitment Therapy for Anxiety Disorders" kitabının üzerinde duruyor. Bu iki kitabın bir hafta üst üste durmasının bir sırrı olmalıydı. Henüz bilmediğim bir sırrı. Biri, iki uzmanın kaygının terapisini anlattıkları kitabı; diğeryse, bilge bir insanın demir leblebi cinsinden hayata dair sorulara yönelik verdiği cevapları ihtiva eden son kitabı. Her ikisini eşzamanlı olarak okumaya karar verdim. Birini anladıkça diğerini daha iyi anlayacak gibiydim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sonsuzluk ve Bir Gün-1

Mustafa Ulusoy 2010.05.21

Dünya seni uğurlayacakken, sen onu uğurluyordun. Giden sendin. Uğurlayan da sen oldun. Teselli edilecek sendin. Teselli eden oldun. Dediğin gibi, her şey çok çabuk oldu.

Tanınmış bir yazardın. Yaşadın, yaşlandın. Hayat boyu daha çok bilmek için ısrar ettin. Şüphenin doğurduğu acıyı gidermek için uğraştın durdun. Şimdi sırada ölüm, senin ölümün var. Ölümün, imrendiğim ölümlerden. Baksana, hikâyen hafızanda yeniden çiçekleniyor. Geçmişinin üzerinden bir kez daha geçiyorsun. Kırmızı kalemle hayatının önemli anlarının altını çiziyorsun. Buna fırsat bulabilmen ne güzel!

Birkaç gün sonra kanser tedavisi için hastaneye yatacaksın Alexander (Bruno Ganz). Yıllarını geçirdiğin evinde son sabahın. Üç yıl sana hizmet etmiş Urania'yla buruk vedalaşman. Deniz kenarında gezintin. Ama esas gezintin geçmişine doğruydun. Hayalhanenin odalarında. Aslında, neyse, devam edeyim. "Tek pişmanlığım Anna oldu." diye düşündün. Sana kalbini vermiş, yıllar önce ölmüş karın Anna. "Gerçekten sadece o mu? Yoksa her şeyi yarım bırakmak mı?" diye sordun kendine. Üzülme Alexander, hepimiz hayatı yarım bırakarak ölürüz. Ölmek, hayatı yarım bırakmaktır.

Arabana bindin. Küçük bir Arnavut çocuk, üstündeki sarı montu nasıl da büyük geliyor. Yunanistan'a kaçak gelmiş. Yüzünden tedirginlik akıyor. Arabanın camlarını silmeye kalktı. Sonra siren sesleri. Onun gibi kaçak

çocukların peşine düşen polisler. Onu arabana aldın. Yaşadığı yere kadar götürdün. Halletmen gereken birkaç işin var. Köpeğini bırakabileceğin birini bulmalısın. Aklına kızın geldi. Köpeğinle kızının evine gittin. Karın Anna'nın mektuplarını verdin ona. Bir süreliğine şehirden ayrılacağını söyledin. Kızın "Gidiyor musun, nereye?" diye sordu. Söylemedin. Nereye gidiyorsun Alexander?

Karın öldüğünden beri, Solomos'un "Özgür Tutsak" isimli şiirinin tamamlanmamış üçüncü taslağını tamamlamaya çalışıyordun. Kızın, senin gibi ünlü bir yazarın neden her şeyi bırakıp bitmemiş bir 19. yüzyıl şiirini tamamlamak için uğraştığını hiç anlayamıyordu. "Çalışman nasıl gidiyor?" diye sordu. "Bilmiyorum" diye cevapladın, "Belki kelimeleri bulamıyorumdur." Şiir demek, kelimeler bulmaktır. Hakikati yüklenecek en doğru kelimeleri. Hepimiz, her varlık, sonsuz bir anlam yüklenmiş bir kelime miyiz yoksa? Hayatın ağırlığıyla "kelime olmak" arasında bir irtibat var mı?

Kızından, otuz yıl önce, hani yakın akrabalarınızın da katıldığı onun isim gününde, karının yazdığı mektubu okumasını istedin: "Uyandığımda sen hâlâ uyuyordun. Yanımda yatan sana baktım, nefes alışına. Rüya mı görüyordun Alexander? Elin beni arar gibi uzandı. Göz kapakların kıpırdadı, sonra yine uykuya daldın. Gözlerinin arasından bir damla ter yuvarlandı ve akıp gitti. Yanımızda yatan bebek hafifçe inledi. Kapı gıcırdadı. Verandaya çıkıp ağladım." Karının yanına gidip, neden ağladığını sormuştun. Söylemedi, söyleseydi de anlar mıydın? Bu kez, saf saf, "Bu elbise yeni mi Anna?" diye sordun. Zamanlaman muhteşemdi. İlgisizliğine içerleyip ağlayan karına iltifat edeyim derken mayına basmıştın. Tipik dalgın kocaydın. Seyahatlerinin birinden getirdiğini hatırlatmıştı sana. "Sadece kitabını düşünüyorsun. Kitabını yayıncıya verince biraz olsun görüşebilecek miyiz?" diye sitemde bulununca ona şefkatle sarılmıştın. O an karının içinden geçen şeydu: "Keşke bu anı durdurabilseydim. Uçup gitmesin diye, kelebek gibi iğneleyebilseydim."

Karın şunu da yazmıştı: "Gece sana baktım. Uyuyor musun, uyumuyor musun, anlamadım. Düşüncelerinden korktum. Sessizliğine müdahale etmekten korktum... Ben sadece seni seven bir kadını, Alexander." Senin onu sevmemenden korkuyordu. Sessizliğinden. Hayalhanene dalıp gitmelerinden. Onun yanındayken, onun yanında olmamandan. Ancak sana yazdıkça seninle konuşabildiğini hissediyordu Alexander. Sana yakın olmasına karşı koyduğunu düşünüyordu. En çok da, onu senin dünyanı tehdit ediyor gibi algılamandan korkuyordu. O güne, deniz kenarında karının bu mektubu yazdığı, kızının isminin koyulduğu güne gidip geldin film (Sonsuzluk ve Bir Gün) boyu.

Karının bu mektubunu kaç yüz kere okudun Alexander? Yazının değeri bu işte. Biliyor musun, ben de bazen terapilerimde bana hikâyelerini anlatan insanlardan babalarına, annelerine, kızlarına, oğullarına mektup yazmalarını isterim. Benim de yazdığım bir mektup var. Ama daha vermedim.

Kızın, kocasının evde hayvan istemediğini söyledi. Ölmeden önce ona bir yuva bulman lazım. Hastaneye yatmadan önceki şu birkaç güne daha neler sığacak bakalım?

Not: 23 Mayıs Pazar günü Diyarbakır Tüyp Kitap Fuarı'nda Timaş Yayınları standında kitaplarımı imzalayıp, okuyucularıyla sohbet edeceğim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sonsuzluk ve Bir Gün-2

Arnavut çocuğun yaban ellerde yaşamasını istemiyordun. "Arnavut çocuk" diyorum, çünkü yönetmen ve senarist (Theo Angelopoulos) ona bir isim vermemiş nedense.

Sınıra giden otobüse onu bindirirken bir şarkı tutturdun çocuk: "Minik sürgün kuşum/ Yabancı yerlerde üzülyyorsun/ Yabancı topraklar sana sahip olduğu için şanslı/ Ben senin için yas tutarken/ Sana ne yollayabilirim 'korfoula?'" "Küçük çiçek" anlamına gelen "Korfoula" dikkatini çekti. Yazarların, şairlerin kelimeler hep dikkatini çeker değil mi Alexander. Çocuk otobüse bindi, az ilerde indi. Sonra onu sınıra götürdün. Sana hikâyesini anlattı. Tam sınırdan geçirecekken "Sana yalan söyledim, benim kimsem yok" dedi. Senin, "Yarın yolculuğa çıkıyorum" demene aldırmadı. Birlikte geri döndünüz.

Sonra, deniz kenarına gittiniz. Ona şiirini tamamlamaya çalıştığın Solomon'un hikayesini anlattın. Hani, parayla kelime satın alan şairin hikâyesini. Arnavut çocuk bile seni anlamıştı: "Gülümsüyorsun, ama üzgün olduğunu biliyorum. Sana kelime satayım mı?" diye sordu, "Xenitis" diye bir kelime söyledi. Anlamını sordun. 'Yabancı' ya da 'sürgün' anlamına geliyormuş. Köyündeki kadınlar söylemiş.

Sonra dalıp gittin. O mektubun yazıldığı kızının 'isim günü'ne. Karın Anna'nın cümlelerine bayağı üzölmüş olmalısın: "Seni iki kitabının arasında yakalamaya çalışıyorum. Kızının ve benim yanımdasın. Ama kendi hayatını yaşıyorsun. Biliyorum, bir gün bizi bırakacaksın. Rüzgâr gözlerini uzaklara götürüyor, ama bugünü bana hediye et. Son günümüzmüş gibi olsun. Bugün benim olsun."

O gün, onun günü olmadı. Karını yalnız başına bırakıp o kayalığa çıkman gerçekten yürek burkucuydu.

Derken, Arnavut çocuğun arkadaşı Selim öldü. Araba çarpmıştı.. Ona bir tören düzenlediler. Arnavut çocuk dokunaklı bir konuşma yaptı, sen de bir kenarda dinledin: "Ne yazık ki bu gece bizimle gelemeyeceksin. Korkuyorum ey Selim. Denizler çok büyük. Nereye gittin Selim, nereye? Biz nasıl bir yere gideceğiz? Ya orada da dağlar, polisler varsa? Biz asla geri çekilmedik. Şimdi karşında denizler var, ama yine de geri çekilme... Keşke bize eskisi gibi limanlardan bahsetseydin, Marsilya'dan, Napoli'den. Şu koca dünyadan. Ey Selim anlat, şu koca dünyayı! Ey selim konuş, konuş bizimle!" Selim'den ses seda çıkmadı. Cennetteydi çünkü. Buluş çağından önce ölen çocukların cennetin çocukları olduğuna inanırız biz Alexander.

Annene gittin, bakım yurdundaki annene. Yine daldın gittin hayalhanene. O gün, aniden yağmur bastırmıştı. Anna yalnız başına, yağmurun altında, deniz kenarındaydı. Yazmış ki: "Senin adan denizde, çok uzaklarda duruyor. Gömleklerinden biri balkonda kalmış, rüzgârda uçuşuyor. Odanın gölgelik yerine sığınmış yatarken, gecenin gürültüleri uykumu bozuyor. Gözlerim kapalı sana bakıyorum. Kulaklarım mühürlü seni dinliyorum. Ağzım mühürlü ama sana yalvarıyorum."

Annen bunamış, gümüş takımlarını, çeyizini sayıklıyor: "Daha dün buralardaydı, nerede?" Hepimiz bir şeyler sayıklıyoruz işte, Alexander. "Neden anne, neden hiçbir şey beklediğimiz gibi olmuyor. Neden çaresizce çürümek zorundayız?" diye sordun bilinci yitik annene. "Neden hayatım sürgünde geçti? Neden sadece ana dilimi konuşabildiğim nadir anlarda mutlu olabildim? Neden, kayıp sözcükleri ya da insanların unuttukları sözcükleri bulup çıkardıkları nadir anlarda mutlu olabildim? Neden sadece o anlarda evde yankılanan kendi ayak seslerimi duyabildim? Neden, neden? Söylesene anne, neden sevmeyi bilemedik?" Yapma Alexander, lütfen yapma. İşte bu son cümle olmadı, gerçekten olmadı.

Sonunda, Arnavut çocuk bir tırın içinde gemiye bindi; ülkesine gitmek için. Sen peşi sıra deniz kenarındaki o eve gittin, aslında o güne. Kulaklarında karının mektubu yankılanıyor: "Sana deniz kenarından yazıyorum. Sana yazıyorum. Seninle konuşuyorum. Sen bugünü hatırladığında, hatırla; ona gözden ibaretmişim gibi baktım. Ona elden ibaretmişim gibi dokundum. Burada durup seni bekledim titreyerek. Bugünü bana hediye et." Bir

de, "Neden sevmeyi bilemedik anne!" diyorsun. Eğri oturup doğru konuşalım, "Sevmeyi bilemedim" demen gerekmez miydi Alexander? Sevmeyi bilebilmek için, göz ucuyla dahi olsa karına bakman yeterliydi halbuki.

Sonra kendi kendine konuştun, karşında karın varmış gibi: "Anna, yarın hastaneye gitmeyeceğim. Yarın için bir plan yapalım. O yabancı bana hep aynı müzikle cevap verecek. Ve bana kelime satacak biri her zaman olacak. Yarın nedir Anna? Bir seferinde 'Yarın ne kadar uzun?' diye sormuştum. Sen demiştin ki: 'Sonsuzluk ve bir gün kadar'. Anna, bu gece ben de öbür tarafa geçiyorum. Sana geri getirdiğim sözcükle birlikte geleceğim Anna. Her şey gerçek. Her şey bekliyor." Güle güle Alexander, güle güle. Bu arada, deniz kenarında yazdığın o son şiir de gerçekten dokunaklıydı. Hani, "küçük çiçeğin"in sana verdiği kelimelerle yazdığın şiir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bedbin zamanlarda Haşir Risalesi

Mustafa Ulusoy 2010.06.04

Yürüyecektim. Caddede. Her yer parlak ışıkla doluydu. İçim, gecenin sarmaladığı akşam gibiydi. Baharın tazeliği hâlâ varlıkların üstüne ışıldıyordu.

Üzerimdeyse "zulüm haberlerinin" ağırlığı vardı.

Şairin (Juan Manuel Bonet) "Radyo Avrupa'nın küllerini haber yapıyor" demesi gibi, radyo zulmün haberini yapıyordu. Ruh daralıp ağırlaşınca, beden de daralıp ağırlaşıyor. Ruhun taşıyamadığını beden de taşıyamıyor.

İçimden hiç yürümek gelmiyordu.

Gün boyu internet üzerinden haberlere göz atmadan duramamıştım. Oysa elimden geldiğince haber dinlememeye özen gösteririm, bilhassa özel durumlarda. Zulüm bir gemiyi işgal etmiş, masum insanları öldürmüş, mızrağıyla delip geçmişti dünyayı. Mazlumların hukuku nasıl korunacaktı? Teselli cümleleri aradım. Nafile. Güldüm. Kendime. Terapistin kendini teskin edecek cümleleri yoktu. Haberlerden, yorumlardan, yorumculardan bir teselli bekleyecek kadar da saf değildim.

Aklıma Haşir Risalesi geldi. Bedbin zamanlarda gönlüm Haşir Risalesi'ni arar. Karmaşık duygularımı düzene sokar bu risale. Allah'ın mutlak adaletine inancım bir kere daha tazelenir. Bilgisayarımdan bu bahsi açtım, hızlıca daha önce sarıya boyadığım iki paragrafı okum. Anlamlara sıkıca tutundum. Cümleler elimden tuttu, ağırlaştırmış bedenim ayaklandı.

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Hayalhanemde Haşir Risalesi'nin bazı cümleleri ve yazarının bütün kalbiyle, ruhuyla, aklıyla, tüm latifeleriyle tutunduğu ayet meali (Rum, 50) vardı: "Şimdi bak Allah'ın rahmet eserlerine: Ölümünün ardından yeryüzünü nasıl diriltiyor. İşte bu, ölüleri diriltten Allah'tır. O'nun gücü her şeye yeter." Masum insanların cesetleri hayalime düşünce, en önce "O'nun gücü her şeye yeter" den geldi teselli. Kan revan içindeki bedenleri yürek yakıcıydı. Derken, bu ayetin tefsirini yapan Haşir Risalesi, o bedenlerin yeniden diriltileceğinin umudunu sundu. Ruhların ölmediği, meleklerce korunduğu gerçeği bedenimi bile hafifletirdi.

Sonra, hatıra İsrail gezisi ilişti. Üç sene öncesinde, bir temmuz ayında gitmiştim İsrail'e ve Kudüs'e. İsrail görünenin aksine güçsüz bir devlet gibi gelmişti bana. Topraklarının birçok yerine tam teçhizatlı askerler diken bir ülke korkuyordur. Korku ise acizliğin işaretidir. Sonra hayalhanemde dağlarında, bahçelerinde dolaştım

İsrail'in. Oradaki baharı düşündüm. Bahar, Mutlak Varlığın mutlak hâkimiyetiydi. "Ol" demesiyle olan. Oradaki baharda da, Mutlak Varlığın sonsuz kudreti hüküm sürüyordu. İstisnasız yeryüzündeki her zerre toprakta O'nun sonsuz isimlerinin tecellisinin hâkimiyeti insana güven veriyordu.

Yürüyordum. Caddede. "Şu fâni dünyada kısa bir hayat geçiren insan, öyle bir adaletin hakikatine mazhar olamaz ve olamıyor." Bu cümle çok gerçekçi geldi. Şu cümlelerse insanın adalet talebini karşılıyordu: "Belki bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor. Zira hakikî adalet ister ki: Şu küçücük insan, şu küçüklüğü nisbetinde değil, belki cinayetinin büyüklüğü, mahiyetinin ehemmiyeti ve vazifesinin azameti nispetinde mükâfat ve mücazat görsün." Dünyadaki tüm iyilerin sonunun "mükâfat", tüm zalimlerin sonunun da "mücazat" olacağını bir kere daha hissetmek içimdeki kızgınlığı teskin etmişti.

Bir yere uğramam gerekiyordu. Gözüm televizyondaki haberlere kaydı. Birleşmiş Milletler ve dünya bu zulüm karşısında ne yapacaktı? Yorumcular bunu tartışıyordu. Bir şeyler yapacaktılar, yapmalıydılar. Ama ne yapılırsa yapılsın, "Şu fâni, geçici dünya; ebed için halk olunan insan hususunda öyle bir adalet ve hikmete mazhariyetten çok uzak.." olacaktı. Tam tamına adalet, mutlak adalet yine de tecelli etmeyecekti. Öyleyse, "Elbette âdil olan o Zât-ı Celil-i Zülcemal'in ve Hakîm olan o Zât-ı Cemil-i Zülcelal'in daimî bir Cehennem'i ve ebedî bir Cennet'i bulunacaktı.." Şair (Semih El-Kasım) "Bu zehirli çağ kilitlendi çevremizde" diyor. Haşir Risalesi, bir haşir olacağını ve orada kurulacak büyük mahkeme ile çevremizde kilitlenen zehirli çağın hükmünün kalmayacağını müjdeliyordu.

Gemideki masumların yüzleri belirdi hayalhanemde. İnançla doluydu yürekleri. O an gökte ay vardı. Ay O'nundu. Deniz O'nundu. Gece O'nun. Ve onlar da O'nundu. Firavunlaşmış benlikler ellerindeki birkaç silahla her şeyin hâkimi olduklarını sanıyorlardı. Mutlak Varlık, olan bitenden haberdardı. Melekler O'nun emriyle zulmü yapanlarla zulme uğrayanların kaydını tutmuş olmalıydılar. O büyük gün gelince, önlerine koymak için. Bu içimi rahatlattı. Belki bir on yıl sonra bu olay unutulacaktı. Ama Mutlak Varlık asla unutmazdı. O, "Hafiz" idi. İçime su serpti O'nun Hafiz olması. İçimdeki kızgınlık yatıştı birazcık daha.

İnsanı ayakta tutan kelimeler vardır. Biri, O'nun Âdil ismidir, biri O'nun Hakîm ismi. Biri de O'nun Hafiz ismi. İyi ki O'nun isimleri vardı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sağ yanımız yere gelecek

Mustafa Ulusoy 2010.06.11

Baharı uğurlamak için uygun bir yer olacağını düşünerek gitmiştim oraya. Ömrümün bilmem kaçınıcı baharını (biliyorum da söylemiyorum)...

"Geriye daha kaç bahar kaldı?" sorusu daha kabristanın girişinde tırmaladı ruhumu. Okumaya başladığım Fatiha soruyu geçici de olsa unutturdu.

İlk dikkatimi çeken gölgelerdi. Yemyeşil ağaçların gölgesi düşmüştü mezarların üstüne. Mezarların gölgesi de ölümün hayattaki uzantısı gibiydi. Mermerlerin soğuk duruşları, mezar taşlarındaki yazılar hayatın kısa bir özetiydi. Çoğu mezar taşında doğum ve ölüm tarihleri yazılıydı. İki taş veya iki tarih arasında bir hayat. Öyleyse ne önemi var insanın?

Kimiz biz? Ölen ve öldüren, giden ve gelen, acıkan ve doyan. Bitimli ve arzulu. İsyan eden, karşı çıkan, tutkulu, şehvetli, doğru ve yanlış arasında sıkışan.

O'nun dışındaki her şeyin kırılışını simgeliyordu kabirler.

Neler yatıyordu bedenlerden maada toprak altında? Sırlar geldi ilk aklıma. İkinci aklıma gelen: Ayrılıklar. Yalan ve dolanlar. İyilikler ve kötülükler. İnsan hikâyeleri. Geçirdiğimiz depresyonlar, panik atakları. Zekiler, kıt akıllılar. Yakınmalar, şükürler. Bitmişti işte. Öte dünyaya başlamak için. Her şey oraya ulaşmak içindi. Tez geçmişti övgülerin hazzı. İnsanların övgüsü de kalabalıkların yergisi de kabrin karanlığında sıkışıp kalmıştı. Övgüler de yergiler de eşit derecede önemsizdi.

Her kabir taşı, "Sönmek için yanıyor her ılık" sözünü doğrular gibiydi. Ölüm iki dünya arasında bir gedikti. Döner taşı, öter kuşu yoktu artık sakinlerinin. Kabristan ölüm denizi gibiydi. Kabirler yüzüyordu denizde. Her insanın hayat nehri de buraya varıyordu.

Kabirlerin üzerinde çiçekler, bitkiler canlanmıştı. Ölüme inat. Ağaçların uçları kıpır kıpırdı. Rüzgâr dalları çekiştirip durarak sessizliğin boşluğunu dolduruyordu. Kuşlar rüzgârla oynuyor, kabristana neşe saçıyordu. Baharın sesini soluksuz dinliyordum ki, kendi soluğumu duydum. Kendi ölümümün buz kesen soluğunu. Soluğum kesildi. Dalıp gitmiştim. Toprağın altında kalmış sözler, un ufak olmuş diye geçirdim içimden. Hayır, dedim. Toprağın altında kalmamıştı sözler. Bir levh-i mahfuzda yazılmıştı. Kayıtları tutulmuştu.

Bir kabrin yanı başında durdum. "Hüvel Baki" yazıyordu. Hayalhanemde onu kabre koyduğumuz an belirdi. Sağ yanına yatırmış, yüzünü de kıbleye döndürmüştük. "Ölmek: sağ yanımızın yere değmesi, yüzümüzün de kıbleye dönmesi" diye geçirdim içimden. Bir terapist, hastalarına öldüklerinde mezar taşlarına ne yazılmasını isteyeceklerini sorar. Bunu, hayatı nasıl yaşamak istediklerinin bir göstergesi sayar. Ben de yanı başında durduğum mezar taşındaki gibi "Hüvel Baki" yazılmasını isterdim diye düşündüm.

Kabristandaki bahara elveda demeye hazırlanırken, "son sözlerin nedir?" diye sordum ona. "Beni yeniden yeniye yaratan buradaki bedenleri de yeniden yaratacak" diye seslendi. "Bir gün dirileceksiniz yine. Hesabını tuttuğunuz saç telleriniz yeniden uzayacak. Yanaklarınız yeniden kızaracak. Bacaklarınız sizi oraya buraya taşıyacak güçte olacak. Gözleriniz gözlerinize geçecek yine."

Sonra, "Elveda!" dedi bahar. "Görüşmek üzere" diyerek uğurladım onu. Yağmaya başlayan yağmurla arkasından su bile dökmüş oldum.

Kabristandan ayrılırken düşünceliydim. Bir mezar taşında doğum ve ölüm tarihi, "Hüvel Baki" yazısı. Bir de... Bunu yazmak zor geldi.

Kabirler, insanın benliğine sınırlarını gösteren biricik mekânlardır. Yalnız gitmeli oraya. Yalnızca gitmeli. İçten dışa dıştan içe yürümelis. Topu topu bu, demeli. Bu işte. Az çok, eksik fazla, ne yaşanırsa yaşansın, hepsi bu. Gözü dönmüş hırslarımıza kabirler gösterilmeli. Al işte demeli. Sonun bu. Öfkelerimize kabirler gösterilmeli. Bak işte sen de sağ yanına yatacaksın. Yüzün kıbleye dönük. Endişelerimize kabirler gösterilmeli. Al işte demeli. Neden korkuyorsun hayatta? Başımıza gelmesinden korktuğumuz şeylerin en büyüğü bu ve bu bizim yazgımız. Yazgısını sevmeli insan. Rız olmalı. İncinmiş yanımıza kabirler gösterilmeli. İşte bu. Hepsisi bu. İncitenlerin de incinenlerin de sonu.

Tüm yaşadıklarımız sağ yanına yatacak. Yüzleri kıbleye dönük...

İki kişilik kördüğüm

Mustafa Ulusoy 2010.06.18

Fırından yeni çıkmış ekmekten süzülen buğu, ardında bıraktığı kokuyla havaya karışıyor. Adam, ekmeğin parasını verip fırından çıkarak evinin yolunu tutuyor. Karısıyla bir haftadır küsler. Kim başlatmıştı bunu?..

Çiftçi toprağa buğday taneleri saçıyor. Bağırılarında merhameti taşıyan habbecikler toprağa yaslanıyor. Soğuk kış günlerindeki sıcak bir oda gibi toprak. Bir anne şefkatiyle koruyup kollamak için bağrına basıyor onları.

Adam kapı zilini çalıyor. Anahtarını bilerek yanına almamış. Öfkeli ve kızgın yanının bir 'hır' çıkarmak istediğini fark etmiş etmesine, ama buna engel olamamış. Belki de engel olmak istememiş. Yeni bir kavgayla haklılığının alkışlanmasını istiyor. Bir hafta önceki kavgada karısının sarf ettiği sözler hâlâ beyinde uğulduyor, her aklına geldiğinde canını acıtıyor. Gerçi o da gerekli karşılığı vermiş, altta kalmamış, her zaman olduğu gibi. Karısı çın çın öten zilin sesini duyuyor, ama kapıyı açmaya hiç niyeti yok. Kocasının, evden çıkarken, anahtarını yanına almayacağını sezinlemiş. Onu tanıyor. Ona inat, kapıyı açmayacak. Kadının da öfkeli yanı yeni bir sorun çıkarmak için yanıp tutuşuyor.

Adam üstü üste zile basıyor. Karısının kapıyı açmadığını gördükçe bir yandan haklı çıktığını düşünüp seviniyor, bir yandan da kabaran öfkesi baldan daha tatlı hale geliyor. Elini zilden uzunca bir süre çekmiyor. Kadın nihayet kapıyı açıyor ve adamın yüzüne hiç bakmadan hızla oradan uzaklaşıyor.

Adam mutfağa gidip ekmeği tezgâhın üstüne bırakıyor. Taze ekmeğin kokusu mutfağın dört bir yanına saçılıyor. Kızgınlık ve öfke adamın duygularını bir kördüğüm haline getirdiğinden, öfkenin kokusundan başka koku duymuyor. Habbeciklerin üzerinden zaman akıp gidiyor. Yağmur, kar, kış, kıyamet ile çalkalanıyor kâinat. Toprak habbecikler için her türlü zorluğa katlanıyor. Altı üstüne geliyor.

Her ikisi de barut gibi. Düş kırıklıklarının, aşığılanmalarının biriktirdiği öfke ve kızgınlıklarını taşımakta zorlanıyorlar. Dışarıdan gören onları hasım sanır. Adam mutfaktan çıkıp karısının oturduğu odaya hızla dalıyor, "Neden kapıyı açmadın?" diye bas bas bağırıyor.

"Açtım ya! Neden anahtarını yanına almıyorsun sen de!" diye bağırarak karşılık veriyor kadın.

"Almadım, n'olcak, kapıyı kasten açmadın değil mi?"

"Asıl sen kasten anahtarını yanına almadın! Her zaman yaptığın gibi, sorun çıkarmak için."

Adam sesini iyice yükseltiyor: "Bu evde ağız tadiyla bir pazar kahvaltısı bile yapılamıyor! Senin için fırına gidip ekmek aldım, şöyle ağız tadiyla bir kahvaltı yapalım diye..."

Adam kendini kandırdığını biliyor ve bundan hastalıklı bir haz alıyor. Kadın, "Sen o ekmeği benim için değil, kendin için almışsındır. Benim için kılını kıpırdatmazsın" dedikten sonra kapıyı çarpıp balkona çıkıyor. Bir sigara yakıyor. Ne gökyüzüne bakıyor, ne yeşillenmiş ağaçların dallarındaki meyvelere. Sadece içindeki öfkeye bakıyor. Baktıkça öfkesi kabarıyor.

Gün geliyor, habbecikler çatlıyor. "Hayat-ı nebatiyenin başlangıcı, çekirdekte veya habbede hayat düğümünün uyanıp açılmasıdır" sırrı tecelli ediyor. Buğday filizleri topraktan başını dışarı çıkarıyor binbir zahmetle.

Adam, kendi kendine konuşuyor: "Ne biçim kadın bu! Bana hiç saygı duymuyor. Beni hiç kâle almıyor. Beni sevmiyor, önemsemiyor. Bir kapıyı bile açmıyor!"

Buğday filizlerinin başına onlarca habbecikler tutturulmuş. Güneşte pişiyor habbecikler. Biçerdöver giriyor tarlaya. Biçiyor ve dövüyor. Habbecikler bir yığın oluyor. Bir müddet anbarda tutuluyor. Sonra un fabrikasına satılıyor.

Kadın için için ağlıyor. Kocasını görse, "Her zamanki gibi duygu sömürsü yapıyorsun" diyecek. "Ne biçim erkek bu! Bana hiç saygısı yok. Beni sevmiyor. Sırf sorun çıkarmak için anahtarını yanına almıyor. Niçin kapıyı açayım ki, kendi açsın!" diye içinden geçirirken bir yandan da burnunu siliyor. Buğday taneleri un ufak oluyor. Çuvallara yükleniyor. İşçilerin yüzü beyaza bürünüyor. Kamyonlar yollara düşüyor. Bir fırının önünde duruyor. Adam kızgınlığından nasıl sıyrılacağını bilmiyor. İçinden bir ses karısının yanına gitmesini, özür dilemesini istiyor. Diğer bir sesse, karısının haksız olduğunu, onun özür dilemesi gerektiğini söylüyor.

Fırının imalathanesinde una su katılıyor, suyla un birbirine karışıp hamur oluyor. Hamur kıvamına gelince usta hamura elleriyle şekil vererek onu cayır cayır yanan fırının içine salıyor.

Kadın öfkesinde boğuluyor. Bir yanı kocasının yanına gitmesini, özür dilemesini istiyor. Diğer yanıysa kocasının haksız olduğunu ve asıl onun özür dilemesi gerektiğini söylüyor.

Akşam oluyor. Mutfaktaki ekmek sıcaklığını ve tazeliğini yitiriyor. Yavaş yavaş kuruyor...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ayakkabıcı Halil

Mustafa Ulusoy 2010.06.25

Kösele ayakkabıyı şöyle bir süzüp eliyle altına tak tak vuruyor, sonra elini köselenin yüzeyinde dolaştırıyor ve "İneğin döşünden bu kösele..." diyor. Derinin iyisini kötüsünü bir bakışta anlıyor. Maviye çalan gözlerinin önünden kim bilir kaç bin deri tabağı geçti.

Bayburt'un Çıphınis (Yılanlı köy) köyünde doğmuş. Yedi yaşında ayakkabıcı dayısının yanına çırak olarak verilmiş; babasının ölümünden bir yıl sonra. Seferberlikte Çorum'un Alaca ilçesinin Yalıçal köyüne göç etmişler. Bu yüzden onlara "muhacirler" derlermiş.

Uzun yıllar ayakkabı imalatı yapmış. İlçenin en iyi ayakkabı ustasıymış. Başlarda, çarık denen ayakkabıyı dikermiş. Sonra sonra her yanı kapalı ayakkabıları dikmeye geçmiş. Gençlik demlerinde Sungurlu'ya yerleşmiş ve gel zaman git zaman kendi dükkânını açınca hazır ayakkabı satmaya başlamış.

Dükkânı açarken arkadaşından aldığı maddi yardımı hiç unutmuyor. Ne zaman yetim bir çocuk görse buğuluyor gözleri. Hep bir ilgi ve zafiyeti var yetimlere. Yaşadıkları şefkatine şefkat katmış, merhametine merhamet.

Yatsı namazından sonra hemen yatıyor. Hayata sabah ezanıyla başlıyor. Sonra uyumuyor. Dükkânını çok erken açıyor. Yazları altı buçukta, kışları en fazla yedi buçukta börtü böceklerle birlikte yola koyuluyor.

Onun için çalışmak "rızk aramak..." Çok zengin olmamış. Ama çocuklarını muhannete muhtaç etmemiş. Helali önemsemiş. Bankayla faiz ilişkisi hiç kurmamış. Çocuklarına da vasiyeti bu...

Okula hiç gitmemiş. Âlim değil, arif biri. Zeki... Hayatta ferasetiyle yol alanlardan. Okuma yazmayı askerde öğrenmiş. Okuması da yazması da hâlâ çok yavaş. Babasının ölümünden yıllar sonra annesinin evlendiği adamın güzel bir kızı varmış. Aralarında kan bağı olmayan bu kızla evlenmiş. İlk doğan dört çocukları daha bebekken ölmüş. Hayatta kalan ilk çocukları erkekmiş. Dört çocukları daha olmuş. Oğlu okuma yazmayı sökünce ona gazete okutmaya başlamış. Yetmişli yıllarda Sabah sonra da Tercüman gazetesindeki sevdiği köşe yazarlarını. Bu okuma serüveni, oğlunun en büyük zevki haline gelmiş. Aralarındaki bağı kuvvetlendirmiş.

Oğlunun, okuldan çıkınca doğrudan dükkâna gelmesini istemiş. Hafta sonları ve tatil günleri de dükkânda çalışmış oğlu. Eline bir bez alıp tek tek ayakkabıların tozunu alır, köylülerin giydiği lastik ve naylon ayakkabıların raflarını düzeltir, eksik numaraları ardiyeden çıkarıp raflara koyarmış. Oğluna "Ne zaman bu naylon ve lastik ayakkabı artık giyilmez olur, işte o zaman bu memleket kalkınmış demektir." dermiş. Hâlâ naylon ve lastik ayakkabı satıyor dükkânında! Bazen İstanbul'a mal almaya gittiğinde dükkânı, oğlu açarmış. 12 Eylül 1980'de babası lastiğin içine giyilen mestlerden almaya gitmiş Konya'ya. Oğlu o gün dükkânı açmak için yola koyulduğunda askerler yolunu kesmiş. Ordu yönetime el koymuşmuş...

Sekiz dokuz yaşlarındayken, oğlu bir gün çok heyecanlanmış. Babası mal almak için gideceği İstanbul'a onu da götürceğini söylemiş. İlk kez denizi göreceğinden uyuyamamış o gece. Oğluna demiş ki: "Ayakkabıcı Bekir amcana git de İstanbul'dan bir ihtiyacı var mıymış sor bakalım..." Bekir amca ona şöyle demiş: "Annenden bir mendil al, İstanbul'da Harem'den Sirkeci'ye arabalı vapurla geçerken mendili denize at, o zaman sık sık İstanbul'a gidersin." Oğlu buna bir anlam verememiş. Hâlâ da veremiyor ya! Dediğini yapmış ama. Sabah daha güneş doğmadan şehirde ezanların yankılandığı bir vakit, görmüş İstanbul'u ilk kez. Mendili o zaman bırakmamış denize. Akşam dönüşte, Sirkeci'den Harem'e giderken, mendili salıvermiş Boğaz'ın suyuna. İstanbul'da okumuş oğlu üniversiteyi ve hâlâ orada yaşıyor.

Babası öldükten sonra ona dayısı bakmış, demiştik. Bir bayram, dayısı, çocuklarına aldığı halde ona bayramlık elbise almamış. O an hayat, çat, diye kırılmış. Bunu ne zaman anlatsa hâlâ ağlıyor. Ama isyan etmemiş. Gün gelmiş, bunu kendisine yapan dayısına iyiliği esirgememiş. O yara kapanmamış ama iyilik yapmasına da mani olamamış. "Çünkü" diyor, "Efendimiz bizden bize kötülük yapana iyilikle muamele etmeyi buyuruyor."

Çeşitli hastalıklara duçar olmuş. Altı ameliyat geçirmiş. Hastalıklar sırasında namazını hiç bırakmamış. Yatağından kalkamaz olduğu hallerde, mestle abdest alıp yatakta da olsa namazına devam etmiş.

Yaşlanmaya başlayınca annesinin yanı başını kendine mezar yeri olarak seçmiş. Hak'kın emrini bekliyormuş.

Adı ilçede "Ayakkabıcı Halil" olarak anılan babamın hikâyesini bir nebze de olsa anlatarak, ona teşekkür etmek istedim. Bu yazıyı kızlarıma okutacağımı biliyorum. Çünkü eskiden bana okuttuğu yazıları artık torunlarına okutuyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya, nesin sen!

Mustafa Ulusoy 2010.07.02

Onu elime aldığımda ne bir yaz gününün sığınağı işe yarıyordu, ne bir ağacın gölgesi. Sıcaktan çatlayan bir yaz gününde, baharda yağmış kar gibi soğudu dünya. Kara tahtada kara bir haber gibiydi. Öyle miydi?

Üç dört tanesi yan yana diziliydi. İçlerinden biri tam taba rengindeydi, elimde olan oydu. Bahar yaza çevrilmiş, yazın saçlarıysa aklar üşüşmüştü. Ağaçların tepesinde yer yer sararmış yapraklar tutturulmuştu. Düştü düşecek. Her şeyin düşüşünü haber veren...

Yürüyordum. Caddede. Dünya yanı başımdaydı. Som altından kasırlarındaki duvarların yer yer dökülmeye yüz tuttuğu dünya. Aldatıcı dünya. Öyle miydi? "Ey dünya, nesen sen!" diye seslenmek geldi içimden. Seslendim. Sesimi sadece kendime duyurabildim. Yalnız sayılmazdım anlayacağınız. Sesimi başkasına duyuracak mecalim yoktu. Sesimi kendimden başka duyacak kimse de yoktu. Öyle miydi?

Yürüyordum. Durdum ve bir arkadaşına sararmış yaprağı gösterdim. "Ne var ki bunda, yaprak işte..." der gibiydi bakışı. Belki de bana öyle geldi. Eline aldı ve masaya bıraktı, oradan buradan konuşmasını sürdürdü. Kopmuştum. "Ne düşünüyorsun?" diye sordu. "Hiç..." dedim.

Yalan söylemiyordum. "Hiç"i düşünüyordum. Dünyanın hiçliğe bakan fâni, geçici yüzünü. Dallardaki tek tük sararmış yaprakları koparan rüzgârdı. Dünyanın tutam tutam saçlarını yolansa fânîlik rüzgârı...

"Ah dünya!" diye seslendim yeniden. "Nesen sen? Üzerine ayak basanların tümü toprağının bağrında yatıyor. Neden çağırırsın böyle kendine bizi? Tebessümlerin ne aldatıcı. Gülümsemelerin altında hangi hesaplar yatıyor? İlginin hesabını kitabını tutan, tüm nazarları kendine çevirmek isteyen çılgın ve kıskanç bir sevgili misin? Kendine bizi çağırırken bir bak kendine. Alnına düşmüş beyaz tutamlara bak. Bak ve sus. Bak ve çağırma kendine bizi."

Avucumdaki sararmış yaprak, "Hususan benim gibi nefis-i emmâreyi taşıyanlara şu dünya çok gaddardır, mekkârdır. Bir lezzet verse, bin elem takar, çektirir. Bir üzüm yedirse, yüz tokat vurur." cümlesini fısıldadı. Dünyanın adına da konuşuyor gibiydi. Sonra...

Sonra, Zamanın Bilgesinin sesi yeniden yankılandı içimde. "Beni dünyaya çağırma!" diyordu. Sesi titrek ve hüzünlü... "Çağırma, çünkü Ona geldim fenâ gördüm." Dostsuz ve sevgilisizliğinden değildi kalbinin yakarışı. "Habib desen onu buldum, Ah... firakta çok elem gördüm."

Dünya susmadı. Kaşlarını çattığı düştü hayalhaneme. Yarı küskün bir seslenişle seslendi: "Beni yanlış anlayan sensin. Seni kendime çağırıyorum ki!"

Dünya kime çağırıyordu bizi peki? Bu cümlelerin sahibinin yazdığı "İkinci levhaya baksana!" dedi içimdeki ses. Baktım.

"Vücut burhan-ı Zât oldu, Hayat, mir'ât-ı Hak'tır, gör." Görmeye çalıştım. Varlık O'nun delilleriydi. Varlık O'nu anlatan bir dildi. Yaz içinde kış, sonbaharın içinde bahar, saçların üzerine yağmış aklar, ölümün içindeki hayat, hayatın içinde saklı ölüm. Dertlerin içinde hayır... Hayırların içinde şerler. Her şey bir aynaydı. Dünya bir aynaydı. O'nun ayetleriydi her şey. Her hal, her yaşantı O'na sessiz bir yakarıştı.

Ah dünya. Dünyasın işte. Başlayan ve biten... Sonsuzluğun kapısının sadece. Başka hiçbir şeysin. Vallahi öylesin. O'nu anlatmak dışında nesen sen, söylesene nesen! O'ndan haber verişin dışında bir şey misin? O'na bakan yüzün dışında bir oyun ve eğlenmesin.

Ah dünya. Karanlık zindanında O'na açılan bir penceresin yalnızca. Ah dünya. Kâh ürkeklikle, kâh sevinçle yaşıyoruz seni işte.

Yürüyordum. Caddede. Aklıma nedense şairin (Biancamaria Frabotta) şu dizesi düştü: "Gözlerini ödünç verir misin bana, sana bakmak için." Derken, onu gördüm.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evham

Mustafa Ulusoy 2010.07.16

Annesinin elinden sıkıca tutuyor. Şakalaşıyorlar, konuşuyorlar. Oradan buradan. Birinci sınıfa gidiyor, okulun son günleri. Anne göz ucuyla oğluna bakıyor.

Oğlunun başına bir şey gelecek endişesiyle geçti bir yılı. Her okul servisine bindirişinde zihnine o rahatsız edici sahne geliyor.

Kedi önüne koyulan yiyecekleri acele etmeden yiyor. Yağmurda ıslanan tüylerini yalıyor sonra. Patilerini büyük bir ustalıklarla kullanarak temizleniyor. On beş günlükken, yine yağmurlu bir günde, annesini kaybetmişti. Yürek sızlatıcı miyavlamalarını caddenin kenarından duyan kuaför kediciğe sahip çıkıyor. Onu dükkânında tutmak istiyor ama kedi korkusu olan müşterilerinin muhtemel ani çığlıkları cesaretini kırıyor. Geçici olarak onu koruma altına alıyor. İlerisi için ne yapacağını bilmiyor. "Allah büyüktür!" Tüm bildiği, bileceği bu...

Anne, oğlu gözünün önündeyken rahat edebiliyor bir tek. Caddede gitmek istedikleri ayakkabıcıya yüz metre var!

Kedi caddenin kenarındaki ağacın altında pinekliyor.

Anne, oğlunun ayakkabısının bağının çözüldüğünü fark edince eğilip kendi bağlıyor. Birkaç metre daha yol aldıktan sonra caddede gitar çalan çocuğa dikkat kesiliyorlar her ikisi de. Gitar ezgilerini dinlemek için bir gölge altına sığınmak istiyorlar.

Kedi ciyak ciyak miyavlıyor! Kedilerin kuyruğuna basmamalı. Can havliyle patilerini çıkarıp saplıyor çocuğun bacağına. Uzunca iki çizik oluşuyor. Çiziklerden kan sızıyor.

İkisi de neye uğradıklarını bilemiyor. Görünmez kaza böyle bir şey işte. Sen git koca caddede mışıl mışıl uyuyan kedinin kuyruğuna bas! Orada uyuklayan kaderdi belki de. Uyanan da yine kaderin kendisi...

Oğlunu hemen yakındaki eczaneye götürüyor, yarayı oksijenli suyla yıkayıp tentürdiyot sürdürüyor.

Kedi ağacın altına dönüyor yeniden. Kuaförün verdiği akşam yemeğini yiyor. Caddenin kiri, tozu, pasıyla pislenen tüylerini temizlemeye koyuluyor.

Akşam oluyor. Annenin içine bir evham düşüyor: "Ya çocuğuma bir şey olursa, ya kedi kuduzsa!.." Adam soğukkanlı. Kılını kıpırdatmak istemiyor. "Yahu hatun, biz hiç mi kedi çiziği görmedik? Bize bir şey oldu mu da senin oğluna olacak!?" Kadın kocasını sorumsuzluk ve vurdumduymazlıkla suçluyor. Adamsa kadını evhamlılıkla.

Kedi, gözlerini yumuyor. Tatlı bir uykuya dalıyor. Akşamın serinliğiyle biraz üşüyor. Sıcak bir yuvaya ihtiyacı var. Kaderine sığınmaktan maada, elinden gelen bir şey yok.

Kadın evhamdan bu gece uyuyamayacağını iyi biliyor. Oğlunu kaptığı gibi özel bir hastanede buluyor kendini. Doktor, kuduz aşısına gerek yok, diyor. Eve geliyorlar. Kocasını "Demedim mi, aklın yolu bir!" diye, kasınıyor bilmiş bilmiş.

Ertesi gün kadın kötü bir hisle kalkıyor yataktan. İçi içini yiyor. "Ya doktor yanıldıysa..." diye. Soluğu devlet hastanesinde alıyor. Oradaki doktor farklı düşünüyor. Hemen bir aşı protokolü uyguluyor. İlk aşığı yaptırıyor. Ne var ki dört aşı daha yapılacak. Eğer kedi bulunur ve on gün gözlem altında tutulup da kuduz olmadığı anlaşılırsa son iki aşığı hacet kalmayacak.

Kedi birkaç yaramaz çocuğun tacizine maruz kalıyor.

Anne bir koşu kuaförün yanına varıyor. Buluyorlar kediyi. Anne oğluna fazladan iki aşı daha yapılmasını hiç istemiyor. Kediyi kaptığı gibi bir veteriner kliniğine götürüyor.

Kedi klinikte iyi bir bakıma alınıyor. Yıkaniyor, aklanıp paklanıyor. Yaraları temizleniyor, merhemler sürülüyor.

Annenin gözü oğlunda kulağı da doktordan gelecek haberde. Her gün kliniğe gidip kedinin durumunu soruyor. Kedi sağlıklı görünüyor. Yaraları iyileşiyor. Temiz, pak, alımlı bir kedi oluyor.

Bir karı koca günlerdir kedi türküsü tutturan küçük kızlarına kedi bulmak için veteriner kliniğine geliyor. Bizim kedi üçünün de dikkatlerini çekiyor. Küçük kız parmağını uzatıp "Ben bu kediciği istiyorum!" diyor yüksek sesle. Kedi alışıyor birkaç gün içinde yeni yuvasına.

Kadın, kedinin sıcak bir yuvaya kavuştuğunu öğrenince, durumu gidip kuaföre anlatıyor. Kuaförün sözü yine "Allah büyüktür!" oluyor. Kadın tasdik ediyor. Evhamı bir anlama kavuşuyor. İlk kez evhamlı oluşunu seviyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Derken, onu gördüm

Mustafa Ulusoy 2010.07.23

Her taraf yazdı. Yeşille sarının karışımı. Ölümle hayatın ayrıca. Bir yanı dipdiriymiş akıp giden yaşamın, bir yanı yorgun, mecalsiz. Hüzünlü ve sıcak bir gülümseme vardı yeryüzünde.

Ya da bana öyle geldi.

Hayat tekdüze akıp gidiyordu. Güneşin altında kavrulan dünya, serinliğe muhtaçtı. Akşamın gelişi, serinliğinden ötürü bir tek yazın bekleniyordu dört gözle. Yazın farkı buydu belki de. İki büküm olmuş duygularımın ağırlığıyla, yüzüm yeryüzüne dönük, yürüyordum. Akşama yakın bir vakitte, caddede.

İşittiğim tüm dünyevi sözler, hepsi birer kurşun ağırlığındaydı ruhumu aşağı çeken. Sonsuzluğa işaret eden bir cümleye, hatta tek bir kelimeye ne de çok ihtiyacım vardı. Caddenin kenarındaki camiden yayılan ezan sesi nüfuz etti akşamın alacakaranlığına. İlk cümle, "Allahüekber"di. "Beklediğim söz bu!" dedim. Kendi kendime. Derken, onu gördüm. Semada asılı o güzel sözü.

Daha sabahleyin, hayat dipdiriymişken geçtiğim yolda, bu kez akşamın yorgunluğunu da katık ederek ilerliyordum. Sessizlik yavaş yavaş iniyordu caddeye. Saatler sonra bu sessizlikle beraber uykuya dalacaktı caddenin gözleri. Semadan yeryüzüne bir selam gibiydi, ağır akan caddeyi yıkayan ay ışığı. Hafifçe esen rüzgârın ellerini tutan bir ağacın oynaşan dalları arasından gördüm ilkin onu. Güneş caddeden ayrıldıkça, ay mahremiyetini daha da açtı. Güneşten utanıyordu, kim bilir. Caddenin kenarındaki binalar iyice hüzne bulandı güneş ayrılınca.

Oturdum. Bankın birine. Buzlu beyazlığıyla dünyaya yollanmış bir tebessümdü. Derken, bir bulutun himayesine sığındı bir süre. Buzlu camın ardındaki lamba gibiydi yine de.

Kör değneğini bellemiş, derler. Ben de, ta çocukluğumdan beri, semadan ilkin onu belledim, onu bildim, ona bağlandım. Kamer, semanın kubbesinde zamanın büyük saatinin akrebiydi. Farklı farklı yüzüyle her geceye ayrı bir suret bırakıp gidiyordu. Sonra, bıraktığı tüm suretleri toplayıp tepsi gibi oluyor, yeniden hilal şekline dönüyordu. Her gün farklı bir selam, farklı bir çehreyle gönderilen bir tebessümdü yeryüzüne. O'ndan gelen bir selam. O'ndan gelen bir sesleniş. O'nun semadaki en güzel ayetlerinden biriydi kamer.

Olan biten neydi semada? "Kubbe-i semada parlayan, tebessüm eden yıldızlarla, göğün güzel yüzünü yaldızlamak, elbette nihayetsiz bir Saltanat-ı Rububiyet'in şaairidir." cümlesi düştü aklıma. Bankta otururken. Olan biten, Mutlak Rububiyet Saltanatı'nın işaretiydi. Bunu düşünmek, bir emniyet hissi uyandırdı içimde. Her şeyi tasarrufu altında tutan Mutlak Varlık'ın bir kez daha selamını işittim kamerden. Derken, şu cümleden düştüm hayalhaneme: "Her bir gününe, ayrı şekilde bir Kamer'i göstererek, evkatın hesabı için takvimcilik yaptırır."

Gecenin orta yerinde evden çıkıp yeniden koyuldum yürümeye. Ağır akıyordu gece. Semadan fışkıran ışıklarıyla geceye su tutuyordu sanki ay. İmgeevime, denize düşen oynaşmaları düştü ay ışığının. Melankolik bir huzur sinmişti yeryüzüne.

Süregelen anılar belleğin kovuğundan sızıyordu. İmgeler akıyordu tasavvur dünyama. Bir zihnimdeki imgelere bir de semaya bakıyordum. Melankolik huzur hayalhanemi de sardı, ruhumla birlikte.

Ayın yeryüzüne baktığı yerden bakmak istemiştım hayata. Yaşamın gölgeleri renklendi. Kamer, "şâirane lisan-ı hal ile söylüyor"du selamını. Sonra hüznü deniz kenarları geldi aklıma. Deniz kıyısında yürürken, selam olsun aya bakanlara, diye geçirdim içimden. O an, bir salât ve selam yollamak istedim Kâinatın En Değerli Varlığı'na. Yaptım da. Ayın, bir parmağıyla ikiye bölündüğü Zat'a. Uzunca bir süredir kamerin ikiye bölünmüşlüğünü unuttuğumu fark ettim. Hayıflandım.

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Olga'yla Sacit'i düşünürken buldum kendimi. Hayalimde onları konuşturdum. Olga'nın şu sözünü kaydettim belleğime: "Mutlu mesut yüzüne yağan, yağan neydi sevdiğim? Sen masala inanmıyordun ben hakikate. Boğulmuştuk; sen gerçeklerin, bense bir masalın içinde. İkimiz de yanılmıştık. Hikâyemizi yazarak sana rağmen bir masal oluşturdum. İstedim ki, seni kalıcı kılayım, bunu çok önemsemezken sen. Artık birbirimizi tamamladık, hissediyor musun bunu, bilmiyorum. Hissedeceğimizi söyledin. Melekler gelip haber verir berzah âlemindeyken, derdin. Melekler bir şeyi daha haber verir mi ki? Artık sadece seni değil, senin sevdiklerini de seviyorum. Oğlumuza, sevdiğin adamın ismini koydum. Annemin kızacağını bile bile."

Bir şiir tutturmuş yürüyordum. Yalnız sayılmazdım anlayacağınız: "Bırak da/sonsuz kadar/yumuşak bakışlarınla/bakayım kendi içime/odamızı/ve dünyamızı/dolduran/alacakaranlıkta (Jaan Kaplinski). Derken, onu gördüm...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kadın, erkek şeytan

Diyarbakır Tüyap Kitap Fuarı'ndan dönüyordum. Yeni tanıştığım ve ilk kez birlikte yolculuk yapacağımız arkadaşına (Cezmi Bey), kötü ve sıkıcı bir yol arkadaşı olduğumu söyledim, utanarak. Yolculuklarda, iç dünyama dönerek tefekkür etme ve kitap okuma tutkusu sessizleştiriyor beni, bu da bayağı sıkıcı bir yol arkadaşı olmama neden oluyor.

Havaalanında giriş işlemlerini tamamladıktan sonra, bekleme salonunda yan yana oturuyorduk. Gözlerim kitaba dikili, pürdikkat kitapta olanı biteni anlamaya çalışırken, arada laflıyorduk. Onunla koyu bir sohbeta dalamadığım içim kendime hayıflanıyordum. Ama böyleydin. Allah'tan anlayışlı çıkmıştı kendisi. "Lütfen hiç rahatsız olmayın, rahat rahat kitabınızı okuyun." dedi. Bir saate yakın romana daldım, çıktım. İkiye bölündü bir an dünya. Romanda yaşananlar ve bekleme salonunda yaşananlar.

Anons yapıldığında, yolcular dört gözle bunu bekliyormuş gibi, aniden ayaklanıp uçağa biniş kapısına yöneldiler. Bir süre daha oturmak, okumaya devam etmek istiyordum. Allah'tan yol arkadaşım da genellikle sona doğru binmeyi tercih edermiş uçağa. Sonunda kitabın arasına ayraç koydum, kitabı kapattım ama çantama koymadım. Kolumun arasına alarak kapiya doğru yöneldiğimizde yol arkadaşım:

"Romanın konusu nedir?" diye sordu merakla.

Altı yüz sayfadan daha fazla tutan kitabın ancak yüz sahifesini okumuştum. Konusu hakkında az çok fikir sahibiydim ama henüz çözülmeyen gizemli olaylar duruyordu önümde. Tuhafça yüzüne baktım. "Bir kadınla bir erkek arasında geçenler." deyiverdim. Her ikimiz de bu cevaba kahkahalarla güldük.

Bu cümle belleğimin bir kenarına yazıldı o an. Bütün romanlar, hikâyeler, masallar hep bir kadın ve erkek arasında geçen olayların anlatısydı. İnsanlığın hikâyesi de Hz. Âdem ve Hz. Havva ile başlamadı mı, diye düşünürken, üçüncü bir varlığın da dâhil olduğu düştü zihnime: Şeytan!

Derken, yavaş adımlarla uçağa doğru yürümeye koyulduk. Yerimize oturduk. Benim yanımda yeni evli oldukları anlaşılan bir çift vardı. Uçak havalandığı dakikada aralarında yavaş sesle yürütülen ama içeriği sert bir tartışma başladı. Her ne kadar elimdeki kitaba yoğunlaşmaya çalışsam da birbirlerine sarf ettikleri iğneleyici sözler, dikkatimi dağıtıyordu. Anladığım kadarıyla, kadınla erkeğin ailesi arasında bir tartışma çıkmıştı (bizim coğrafyada çok sık yaşanan bir durum). Kadın kocasından kendini ailesine karşı korumamasından şikâyet ediyordu. Adamın, "N'olur bunu burada konuşmayalım, konuyu şimdi kapatalım!" demesi bir işe yaramıyor, kadın konuyu ısıtıp ısıtıp ortaya getiriyordu. Adam, çareyi gözlerini yummakta buldu. Kendini izole edip kendine söylenenlerin etkisinden kurtulmaya çalışıyor gibiydi.

Öfkeli ve kızgın zamanlarda yapılan konuşmalardan hayırlı bir sonuç alındığını pek görmedim. Konuşa konuşa sorunlar çözülebilir ama öfkeli ve kızgın zamanlarda değil.

Bir ara umutlandım. Kadın sustu, gözlerini pencereden dışarı yöneltti. Uzunca bir süre dışarıyı seyretti. "Tamam," dedim, kendi kendime, "kadın gökyüzünün karanlığı içinde kocasına incitici sözler söylemenin anlamsızlığını fark edip birazdan hoş şeyler söyleyecek." Yanıldım. Öfkeli bir ses tonuyla, suçlayıcı sözlerini sürdürüp, "Bana hiç değer vermiyorsun, beni sevdiğine de inanmıyorum, sevsen ve değer verseydin, ailene bir şeyler söyler, beni korurdun, senden bana değer verdiğini duyana kadar yüzüğümü çıkarıyorum!" dedi. Dediğini yaptı, yüzüğünü çıkarıp çantasının içine hışımla attı. Adam hâlâ suskundu, gözleri kapalı. Birkaç tatlı sözle teselli edebilirdi kadını. Etmedi.

Düşünüyordum. Aralarında gezinen, ilişkilerini bozmaya çalışan üçüncü varlığı, şeytanı. Kadın o an sussaydı, adam nasıl davranırdı, diye sordum kendime. Kadını teskin edecek birkaç cümle kadına yeter miydi peki? Her hikâyede, masalda bir erkek, bir kadın, bir de şeytan vardı. Kadını konuşturan, erkeği susturan şeytanın üflemesi miydi?

Derken, kendi durumum komik geldi bana. Her gün kadın erkek hikâyeleri dinleyen ben, uçak yolculuğunda da benzer bir hikâyenin hemen yakınında bulmuştum kendimi. Okumaya ara verip adama döndüm, "İşinize burnumu sokmak istemem ama ben bir terapistim ve her gün yaşadıklarınıza benzer hikâyeler dinliyorum. Çok tatlı kavga ediyorsunuz, sadece bunu söylemek istedim." der demez, hemen kitaba döndüm. Aralarına girmeye hiç niyetim yoktu. Yolculuğun geri kalan yarım saatinde kavga etmediler.

Uçaktan inip bagaj alım bölümüne gittiğimde, bir köşede onları gördüm. Yol arkadaşımından bir dakika izin istedim. Yanlarından geçip kadının parmağına baktım. Yüzüğü takılı değildi.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başkalarına yük olmak

Mustafa Ulusoy 2010.08.06

Çok sıkışık bir ânımdı. Zamanım yoktu yapılması gereken "o iş"i yapacak. Aklıma hemen "o" gelmişti. Ne zaman onun yapabileceği bir şeye ihtiyaç hissetsem, söylemekten çekinmezdim. "Acaba?" sorusu aklıma gelmez, rahatlıkla elim telefona gider, talebimi dile getirirdim.

İhtiyaç duyduğum şeyi yapmış, "Senin için başka ne yapabilirim?" diye sormuştu arkadaşım (Nesihi). Sorusunun cevabını beklemeden ilave etmişti: "Söylemekten çekinirsen çok üzülürüm."

Yürüyordum. Caddede. Sesi hâlâ kulaklarımda uğulduyordu. Söylediklerinde samimiydi. Zaten, samimiyetine inanmasam, ihtiyaç duyduğumda ondan yardım isteyemezdim. Benim gibi isteme kusurlusu bir insan için rahatlık unsuruydu bu. "Acaba işlerine mâni olur muyum, yük olur muyum, sıkıntı verir miyim, zamanını almış olur muyum?" gibi düşünceler sükün eder, ne zaman birinden bir yardım talep etsem. İstemek zordur, anlayacağınız. Vermek kadar belki. Belki de ondan bile fazla.

Yürürken, dikkatimi tümüyle ona odaklamaya çalıştım. İçinde hissettiklerini hissetmeye. Bir insanın sıkıntısını giderirken içine doluşan huzuru yakaladım sesinde. Yüzü canlandı hayalimde. Gülümseyen yüzü. Mutlu ve huzurlu bir yüz. Bir insanın sıkıntısını giderince, insanın kalbine meleklerin koyduğu inşirahın yüzüne yansımış haliydi muhayyilemde canlanan. Şairin dediği gibi: "Tüylar: meleklerin uğultusunu/anımsatır sıcak kanatlar (Marie-Claire Bancquart)". Darda kalanlara sıcak kanatların açılması meleklerle tebessüm ettiriyor, melekler de ödöl olarak sıkıntı giderenin kalbine huzur koyuyor olmalıydılar.

Derken, aklıma yakınlarda gelen bir e-posta düştü. O'nun bilindik bir sözüydü. 'Kâinatın En Değerli Varlığı'nın. Tüm sözleri gibi güzeldi, anlamlıydı. Doğru bir hayatı yaşamak için her bir kelimesinde sonsuz bir gizem saklıydı. Ancak ilk kez bu kadar derinden hissettim anlamını nedense. "Kim bir müminin dünya sıkıntılarından birini giderirse, Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Kim, mümin kardeşinin ayıbını örterse, Allah da onun dünya ve ahirette ayıplarını örter. Bir kul, din kardeşinin yardımında bulunduğu sürece, Allah da onun yardımında olur."

İnsana sunulan basit bir öneri değildi. "Bir müminin sıkıntısını gidermenin yüceliğini, bu dünya tartamıyor demek ki," dedim kendi kendime, yavaş yavaş yürürken. Dünyadaki sıkıntıyla ahiretteki sıkıntıların oranı karşılaştırılmazdı bile. Allah'ın vaadi, dünyadaki bir sıkıntının değil, ahiret hayatına ait bir sıkıntının giderilmesiydi.

"Belki de bazı insanlar bir insanın sıkıntısını giderdikleri için son anda kurtuluşa erecekler." diye düşünürken, güneş ufule meyletmişti. Sonsuzluğa kapı açacaktı ufak bir iyilik, minnacık bir yardım. Her türlü iyilik. Her türüsünden sıkıntının giderilişi.

Sonra, içim umutla doldu. Dünyanın faniliğine karşın, eylemlerimizin bizi sonsuzluğa götüren gücünü hissettim. Bacaklarıma bir canlılık geldi. Düşüncelerim de yürüyüşüm de iyice hızlandı. Başkalarını çıkarlarımız doğrultusunda kullanmak ne kadar sorunluysa, yük olurum kaygısı da o kadar sorunlu göründü gözüme. Kainatın En Değerli Varlığı'nın bu güzel sözünün "istemeyi, yardım talep etmeyi" kolaylaştırıcı etkisi uyandı içimde. Çünkü birinden yardım talep etmek, onun iyilik yapmasına vesile olmak demektir. Bu da onun ebedi hayatında bir sıkıntısının giderilmesine vesileydi. Aklımın bir köşesine yazdım bunu. İstemekte zorlandığım, yük oluyorum düşüncesi içinde debelenip durduğum anlarda hatırlamak için...

Yolun sonuna geldiğimde şairin (Şu Ting) şu sözü düştü zihnime: "Senin parıltın soluk bir ay acımın çevresinde." Derken, telefonum çaldı. Yük oluyor muyum kaygısı duymadığım arkadaşlarımdan başka birinin (Cemal) adını gördüm ekranda. Oradan buradan konuştuktan sonra, "Benden bir isteğin var mı?" diye sordu. Çekinmeden söyledim.

Günün sonunda, hayat, ağırlığını dünyanın üzerine bırakıp yavaşça akıyordu ebediyete...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Acizliğin lezzeti

Mustafa Ulusoy 2010.08.13

Suyunu çekmiş derinin kırış buruş halini andırıyordu cadde. Ağır ağır, homurdana homurdana ilerleyen arabalar mı, yoksa zaman mı diye geçirdim içimden. Her şey büzüşüyor, kırışıyordu. Yüzyıllık camiye bakarken, caddenin yüzüne ustalıkla atılmış bir çizik gibi dedim.

Kime dedim? Kendime. Yalnız sayılmazdım, tek başıma yürüsem de.

Yürüyordum. Aç susuz. Acizlik dalga dalga yayılıyordu bedenimde. Hayalhaneme düşen sözler onun duvarlarına çarpıp pat diye yere düşüyor, ya da yuvaları olan hafızaya ve kalbe gerisin geriye dönüyorlardı. Bedenimin takati ne kadar azaldıysa, imgelerinki de bir o kadardı. Neredeydi o hayal âlemine bir kere dalınca oraya buraya zıplayan, dur durak bilmeden geçmişten geleceğe hızlı geçişler yapan imgeler. Beti benzi atmış resimler gibiydiler. Ne kadar uğraşsam da elimde tutamayacağım hava gibi sarıp sarmalamışlardı yine de. Zihnim her ne kadar dağınık olsa da, aslında onu düşünüyordum.

Ellerim yiyeceklerin, içeceklerin tatlarına uzanamıyordu, iki yanıma sarkık. Neden milyarlarca insan şu an aç diye sordum, kendime. "Anlayamıyorum, Allah neden insanlardan kendilerine eziyet etmesini istesin ki!" diyen ses içimde giderek büyüdü, imgelerin takatsizliğine inat. Toplu bir kendimize eziyet seansında mıydık? Kendine acı çektirmekten haz alan mazoşistler olabilir miydi bu kadar insan?

Derken, "Zamanın kırıklarını bir daha okumak duyguları/Beyazlaşınca dek/Biriktirmekten daha kolay değil benim için/Bir sevecenliğini bir ucundan öbür ucuna" diyen şairin (Tahar Ben Jelloun) sözlerini düşünürken buldum kendimi. Yolun yarısına varmıştım. Hayat yolunun neresindeyim acaba, diye sordum ürkek ürkek. Sonsuz bir yolculuğun içinde olduğumuza dair inanç bir bardak su kadar serinletti yüreğimi.

Zihnim yorgun argın konudan konuya atlarken, açlık ve susuzluğun içimde biriktirdiği huzuru duyumsadım aniden. Arzuların kabarık iştahı, heveslerin şımarık doyumsuzluğu yerini sonsuz bir acizliğe bırakmıştı. Heva ve hevesin, hadi şunu da ye, bunu da ye, şunu da iç sözleri iradenin duvarına çarpıyordu. On altı saat aç ve susuz kalma iradesi bu işte diye düşünürken, irademi kullanamıyorum yakınmalarının ne kadar da sık olduğu hatırıma geldi. Milyarlarca insanın aynı anda aynı iradeyi kullanması, benim de onun bir parçası olmam içimdeki huzuru daha da büyüttü.

"Emr-i Kün Feyeküne mâlik bir Sultan-ı Cihan'a acz tezkeresiyle istinad eden bir adamın ne pervası olabilir?" sözü tüm yiyeceklerden daha tatlıydı o an. Milyarlarca insan hep birlikte "Ol!" deyince her şeyin olduğu Mutlak Varlık'a acziyetimizi sunuyorduk. Mutlak acizliğimizi. Önce "Arif-i billah, aczden, mehafetullahtan telezzüz eder" sonra da, "Kâmil insanlar, aczde ve havfullahta öyle bir lezzet bulmuşlar ki, kendi havl ve kuvvetlerinden şiddetle teberri edip Allah'a acz ile sığınmışlar. Aczi ve havfı, kendilerine şefaathı yapmışlar" cümlelerine kaydı zihnim.

Milyarlarca insan kendine eziyet etmiyordu. Orucun içlerinde uyandırdığı mutlak acizliği tadıyorlardı. Bizi biz yapan acizlikti. Bizler, ölümü öldüremeyen birer hiçtik. Hiçliğimizde tecelli ediyordu tüm anlamlar, tüm hikmetler cümlesi aklımdan geçerken tam o sözü ettiği mekânın önünden geçiyordum. Dükkânda satılan dondurmadan milyon kat daha lezzetli geldi o an acizlik.

Yürüyordum, caddede. Şairin (Sohrab Sepehri) "Hiçlik Çiçeği" şiiri zihnimde belirince, şiirinin başlığını ondan ödünç isteyerek dedim ki kendi kendime Ramazan'da açan "Hiçlik Çiçeği"dir. İçimde açan acizliğin ve hiçliğin kokusu yayıldı tüm ruhuma. Benlik sus pus oturuyordu, narsisistik yönleri pul pul dökük. Narsisizmden arındıkça kendi özüne ulaşıyor benlik. Kendi özüne ulaştıkça da tatlı bir huzur bırakıyor ruha.

Yolun sonuna yaklaştığımda susuzluğum had sayfaya ulaştı. Dudağım damağım kurumuştı. Susuzlukta yeşeren acizliğe yöneldi ruhum yeniden. Geriye kalan on saatte mutlak acizliğin ve hiçliğin içinde saklı lezzeti tatmaya odaklanmaya karar verdiğimde, yine onu hatırladım. İç dünyasını tatlı bir gülümsenin ardına saklayarak, "Hayatımda bir kere bile oruç tutmadım" dediğinde, içimde uyanan derin üzüntüye bir anlam verememiştim. Hayatında acizliğin lezzetini tatmamıştı bugüne dek. Bütün yemeklerden, bütün içeceklerden daha lezzetli olduğunu görecekti hâlbuki. Belki de onun için duyduğum kederin bir nedeni de buydu.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Bir toplum, en fakiri kadar zengindir'-1

Mustafa Ulusoy 2010.08.20

Yıllar öncesinden duyduğum o söz düştü önüme. Yapacak daha iyi bir işim yoktu ki, o sözün ardında yürümeye koyuldum.

Oldukça varlıklı olan bir kişi, sadaka vermeyi önemseydiğini vurgulamak için, yolda arabasının camına yaklaşan bir dilenciye bir lira verdiğini söylemişti. Ne diyeceğimi bilemeden sus pus bakmıştım yüzüne. O ise halinden memnun gülümsemişti. Takdir bekliyordu belli ki. Yeniden hatırlayınca, hayalimde de bir şey söylemedim, söyleyemedim.

Yürüyordum, caddede. Derken, hayal perdesine hızlıca aktı hayatım. Orta halli bir ailenin çocuğu olarak fakirliği pek tatmadım diye düşünürken, içimden itiraz geldi. Hadi canım sen de diyerek uyardı beni (o sesin söylediklerini önümüzdeki haftaya bırakıyorum!).

Fakirlik deyince açlık gelir akla. Ölesiye açtım, susuzdum. Hem de zihnime sevdiğim yiyeceklerin görüntüleri hücum edecek kadar. Aç bir insanın yiyeceklere baktığı gibi bakıyordum hayalimdeki imgelere. İlk imge dondurmaydı. Pidenin kokusu mis gibiydi. İradi bir açlık ve susuzluktan bu. İyi ki oruç var, dedim içimden. Oruçluymken yaşadığım açlık hissini başka bir zamanda hiç hissetmemiştim. Allah açlıkla imtihan etmesin diye düşünürken, orucu bir kere daha sevdim. Fakirlikten (veya hastalıklardan dolayı yiyemeyip) aç olanların halini başkaca anlama imkânım yoktu. Başkasını hissetmeden, başkasına uzanmanın da imkânı yoktu.

Merhamet, başkasının acısını hissedip dert etmekse, Ramazan bu yüzden de "merhamet ayı" olabilir miydi? Derken, zengin fakir her oruçlunun aynı anda açlığı ve susuzluğu tatmasıyla eşitlenişi düştü aklıma. Bunu daha da sevdim. İftara daha beş saat vardı. Beş saat sonrasında aynı anda aç susuz olmanın yanı sıra, aynı anda tok olmanın eşitliğini de sevdim. Zengin fakir eşittik. Bir ve bütündük. Bir kuru ekmek hepimize aynı tadı veriyordu. Bir bardak su hepimiz için dünyanın en tatlı içeceğiydi. Hayat hepimiz için aynı kıymetliydi. Ramazan galiba büyük eşitliğin sağlandığı büyümlü bir zamanın adı, dedim. Kendi kendime. Yalnız sayılmazdım anlayacağınız. Yanımda açlık ve susuzluk vardı. Bir de acziyet ve fakirlik vardı. Yanımda varlığımın mahiyeti ve esası vardı.

Ramazan aynı zamanda "zekât ayı" diye düşünürken, güzel bir insandan sudûr eden o güzel söz hatırıma düştü. İlk duyduğum andaki gibi yeniden uyandım karanlık uykudan. Yürüyordum. Caddede. Cadde tüm zenginliğini yitirdi birden. Caddenin tüm lüks arabaları eskimiş arabalara dönüştü. Işıltılı vitrinleri metruk birer haneye döndü. Şık giyimli insanların üzerindeki elbiseler yırtık pırtık bir hal aldı.

Aklım fikrim bu cümlede, peşine düşmüş yürüyordum. Bu seferde hayalhanemde dünyanın tüm zenginleri fakir oldu. Tüm gökdelenleri gecekonduya dönüştü. Tüm görkemli yapılar pul pul döküldü. Tüm toklar aç oldu. Tüm ışıklar karanlığa gark oldu. Ağaçların yaprakları döküldü. Tüm güzeller çirkin oldu. Tüm gençler yaşlandı.

"Bir toplum, en fakiri kadar zengindir." Duyduğumda mest olmuş, çokça da rahatsız olmuşum. Bu sözden sonra utanmak vacip oldu. Zenginim demek koca bir yalan oldu.

Derken, düşünce düşünceyi çağırdı. Zamanın Sahibinin sözü geldi uzaklardan, kalbime doldu: "Eskiden ekser İslâm aç değildi; tereffühe ihtiyar vardı. Şimdi açtır, telezüzze ihtiyar yoktur." Tüm tatlar acılaştı. Hayalimi süsleyen yiyecek imgeleri belleğin karanlığında gark oldu. Utanmak artık farz oldu.

Not: Başlıktaki güzel söz sevgili dostum Sırrı Süreyya Önder'e ait olup bu yazıda kullanmama izin verdiği için kendisine müteşekkirim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnsan ne ister?-2

Mustafa Uluşoy 2010.08.27

Yürüyordum. Bir lokma ekmeğe, bir yudum suya muhtaç. Her ikisi de dünyaya bedeldi o an. Yoksulluk sevimli geldi birden. Hangi yoksulluk?

Var edilmekle tam içine düşmüştüm, hiç çıkamadığım; varoluşsal yoksulluğun içine. Yoksulluk muhtaç olmaksızın eğer, o an dedim ki kendi kendime; hepimiz sonsuz yoksuluz. Öyle değil miyiz? Hiçlikten başka elimizde bir şey dahi kaldıysa, yoksul değiliz.

Dalıp gitmişim. Dinlediğim hikâyeleri düşünürken aslında varoluşsal yoksulluğu düşündüğümü anladım. Sessiz birer yakarıştı her bir sorun, her bir dert ve her bir çıkmaz sokak. Her bir hikâye dünyanın kalbimize dar gelişinin acılı bir söyleviydi. Hikâyeler bu dünyaya sığmıyordu. Varlıklı da olsak yoksul da olsak, istiyorduk. En iyisini. Hiç bitmeyi. Dünyanın ötesini. Acı çekmemeyi, kalbimizde dingin bir huzuru, hastalanmamayı. Hep seilmeyi. Değer görmeyi. Terk edilmemeyi...

Dünya bizi terk ediyordu. O elimizden düşerken, biz de düşüyorduk. Yoksulduk. Sonsuz yoksul.

"Hayat istediğim gibi gitmiyor!" diye serzenişte bulunmuştu bir hikâyenin sahibi. Dünya onun isteğinin aksine gidiyordu. Ters istikametine. İstedikleri neden olmuyordu? İstemedikleri neden oluyordu? Yoksa seilmiyor muydu? Yaratıcı belki de onu unutmuştu? O da küsmüştü birazcık.

Yürüyordum. Caddede. Yalnız sayılmazdım. Yanımda hikâyeler vardı. Sonsuz muhtaçlığın hikâyeleri. Ağlayarak anlatılmıştı kimisi. Kimisinin sessizlikle bölünmüştü. Bazısında kırık bir öfke vardı. Kimisinde derin bir umutsuzluk.

Aslında biz neyi istiyor, neyi talep ediyoruz tüm isteklerimizde, diye düşünüyordum. Başı sonu belli, kırık bir hayata neden sığamıyoruz? "Seni sonsuza dek seveceğim!" sözleri aşk sarhoşluğunda kendinden geçen bir kalbin yanılsaması mı sadece? Ayrılıklar neden canımızı acıtıyor? Kalbimize neden yetmiyor koca bir dünya? Kim bütün dünya verilse dahi tamam, oldu, diyebilir? Kim emin olabilir bütün ihtiyaçlarının karşılanacağından bu dünyada?

Her hikâyede ebediyete duyulan tutku vardı. Olmazsa olmaz. Yoksa hiç umutsuzluk olur muydu içimizde?

Hepimizin kalbinde bir yer eksikti. Bir yer hiç dolmuyordu. Hiç dolmayacaktı. Ebediyetten başkasına razı olmayacaktı kalplerimiz. İyi ki!

İster varlıklı olalım ister yoksul. Hepimizin eli böğründe kalıyordu dünyada. Bir ses içimden itiraz edecek olursa da hangi zengin her istediğine kavuşabilir bu dünyada, diyerek bastırdım onu. Hangi zengin beş yaşında ölen çocuğunu özlemeyi? Hangi mal mülk onu, O'na kavuşturabilir? Hangi mal mülk yaşlanmayı durdurabilir? Hangi zengin muhtaç değildir havaya, suya? Hangi zengin kaçabilir ölümün kuyusuna düşmekten? Hangi zengin duadan azade kılabilir kendini?

Hepimiz istiyoruz. Az çok değil. Sonsuz. Hepimiz, eninde sonunda kaybediyoruz. Sonsuz fakiriz.

Derken "Fakirliğim övüncümdür." sözü imdadıma yetişti. Onu ilk (Film Şeridi programında Düccane Cündioğlu'ndan) duyduğumda nasıl da etkilenmişim. Bu ses tüm kâinatta yankılandı. Tüm kâinat adına konuşuyor gibiydi Kâinatın En Değerli Varlığı. En güzel sözlerin sahibi.

Zamanın Sahibi'nin sözüyle idrak edebildim ancak bu etkileyici sözü. "Kâinatın Övüncü" ne istiyor, diye soruyordu. "Bak dinle," diyerek: "Saadet-i ebediye istiyor, lika istiyor, beka istiyor, Cennet istiyor. Hem meraya-yı mevcudatta (varlığın aynalarında) ahkâmını ve cemallerini gösteren bütün esma-i kudsiye-i İlahiye ile beraber istiyor."

Muhtaç olan talep eder. Sonsuzu isteyen sonsuza muhtaçtır. Sonsuza muhtaç olan sonsuz fakirdir. Derken yine Düccane Cündioğlu düştü aklıma. "Fakirliğim övüncümdür." hadisini son zamanlarda "İyi ki muhtacım!" olarak çevirmeyi daha sevdiğini söylemişti. Ben de sevdim (Buradan bir selam kendisine).

Yolun sonuna gelmişim ki, onu gördüm. İçimde şairin (Can Yücel) dizelerini mırıldanırken, kendisinin neyi kastettiğini bilemiyordum ama ben sonsuzluğun ve cennetin şiirsel bir tasvirini mırıldanıyor gibiydim: "Başka

türlü bir şey benim istediğim / Ne ağaca benzer, ne buluta benzer / Burası gibi değil gideceğim memleket / Denizi ayrı deniz, havası ayrı hava / Nerde gördüklerim, nerde o beklediğim kız / Rengi başka, tadı başka..."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

O unutmaz!

Mustafa Ulusoy 2010.09.03

İnsan nisyanıdır. O ise değildir.

O unutmaz bir kalbin kırılışını. Nankörlüklerimizi. Bize verdiği görevleri terk edişimizi. Gelmiş geçmiş tüm sömürülmüş alın terlerini. Her türlü ihlali.

Bir kadının sessiz çığlığını. Mazlum ve kederli gönüllerin ahlarını. Ah eden bile gün gelir unuttur, ama O asla unutmaz. Mazlumların âhı, arş-ı âlâdadır artık.

O asla unutmaz bir yetimin hakkının yenilişini. O unutmaz bizim bir türlü hatırlayamadığımız borçlarımızı. O unutmaz kandırdığımız insanları. Biz unutsak asla unutmaz bizi kandıranları. Söylediğimiz yalanları asla unutmaz.

O unutmaz taciz edilen bir çocuğun kalbinin ne denli kırıldığını. O, "Ben taciz edilirken, O neden engellemiyordu?" serzenişini de unutmaz. Taciz edeni de unutmaz.

O unutmaz savaşlardaki cinayetleri. Gasp edilen malı mülkü. Haksız yere yerinden yurdundan edilenleri. Sürgüne yollananları.

O unutmaz Kendisi için bunaltıcı uzun ağustos günlerinde aç ve susuz kalanları. Mazeretsiz O'nun için fiziksel istek ve arzularından on beş saatçik vazgeçemeyenleri de unutmaz.

"Namaz uykudan daha hayırlıdır" seslenişine kulak verip güneş doğmadan, rahat döşeğinden kalkanları unutmaz. Namazı bir gerilik ve gereksizlik olarak görenleri de...

Birbirlerine sabrı ve merhameti tavsiye edenleri unutmaz. Birbirlerine kötülüğü, sefahati teşvik edenleri de.

O, Kendisi için öfkesini yutanları unutmaz. Her türlü kefareti ödemek pahasına şiddete bulaşmayı unutmaz. Gözünü kırpmadan öldürenleri de.

Kalbimizden geçirdiğimiz her türlü düşünce ve duyguyu unutmaz. Her halimiz O'nun sonsuz ilminde kayıt altındadır.

O pişmanlıklarımızı hiç unutmaz. Tövbelerimizi, kalbimizin iniltilerini de. Bir duanın derinliklerinde iniltiyle istediklerimizi unutmaz.

O unutmaz, hiç unutmasam dediğimiz güzel geçen anlarımızı. Hiç bitmesin dediğimiz zamanları. Bir tebessümü, aşkı ve sevgiyi.

Biz unutturuz belki ihtiyaç sahiplerine şefkatle uzanışımızı, O ise unutmaz. Bir insanı sevindirdiğimizi. Hele hele bir yetime uzanan şefkatli bir eli hiç unutmaz ve sonsuz ilmine kayıt düşer ebedî. Unutmaz aynı zamanda görmezlikten geldiklerimizi. Elimizin tersiyle geri çevirdiklerimizi, ittiklerimizi.

Kendine isyan edenleri unutmaz. Tam bir teslimiyete bürünenleri de unutmaz.

O'nu andığımız anları asla unutmaz. O'nu anmadığımız, heva ve hevesimiz için heba ettiğimiz zamanları da. "Ben yaptım!" diye böbürlenişimizi unutmaz. Her şey O'nun ikramı ve ihsanı, dememizi de.

O unutmaz aç bir kediyi, susuz kalmış bir köpeği. Bir kelebeğin kanat çırpışını. O'nun için kesilen bir hayvanı. Yok yere öldürülen bir kertenkeleyi. Eziyet edilen hayvanları.

O unutmaz zalimliklerimizi. Maruz kaldığımız zulümleri. O unutmaz, O'nun tecelli eden isimlerini yok sayışımızı, en büyük zulümlerimizden birini.

O unutmaz kullarının birbirine sarf ettiği ağır sözcükleri. Aşağılamaları, incinmeleri.

O unutmaz unuttuklarımızı. Bir türlü hatırlayamadıklarımızı. Çöken belleğimizdeki her şey O'nun âlem-i misalinde yazılıdır. Her şey yazılıdır, evvelinde ve ahirinde.

O unutmaz işlediğimiz iyilikleri ve sevapları. Günahlarımızı da. Biz O'nun için önemliyizdir çünkü. Ve önemliyse biz iyi kötü yaşadığımız her şey de önemlidir. Sonsuz önemlidir.

O, asla unutmaz!

Gün gelir, yıldızlar çarpışır, güneş dürülür. Her şey susar. Her şey ölür. Kâinat ölür. Çünkü "Her nefis ölümü tadacaktır." O, tüm unuttuklarımızı bize hatırlatacağı başka bir âlem açar. Hem kendi haklarını alır bizden hem de insanın insanda kalan haklarını. Hem de canlı cansız diğer varlıkların bizdeki haklarını. Bir kuru çubuğun hakkını bile.

Büyük bir mahkeme açar. Her şeyi mutlak adaletli bir mizana tabi tutar. Mahkeme-i Kübra her şeyin hatırlandığı bir gün müdür aynı zamanda? Amel defterleri önümüze serilir. Yaşadığımız her şey, her hal karşımıza çıkar. Bu bir yandan rahatlatıcı bir yandan korkutucudur. Korkuyla ümit arasında olmanın bir yönü de belki de budur.

Cennet başlar. Cehennem başlar. Unuttuğumuz isteklerimizi, kalbimizden geçen en ufak arzularımızı bile unutmamıştır. Çünkü bizi önemser. Bizi önemsiyorsa bizim isteklerimizi de önemser. Bu dünyada hikmetine uygun görmeyip vermediği güzel isteklerimizi cennette verir. Sonsuza dek verir hem de.

O, "Allah beni unuttu!" serzenişini unutmaz.

İyi ki asla unutmaz O! İyi ki!

Not: 5 Eylül Pazar günü Beyazıt Kitap Fuarı'nda Timaş Yayınları standında okuyucularıyla buluşup kitaplarını imzalayacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Aradığım bu ülkede de yok"

Mustafa Ulusoy 2010.09.10

İlk kez gittiğim, tanıyıp bilmediğim yabancı bir şehir. Duymuşluğum, okumuşluğum var hakkında gerçi. Buraya gelmeden evvel de bir şeyler okudum, orasıyla burasıyla ilgili. Gezilmesi, görülmesi lüzumlu yerlerini az buçuk öğrendim.

Kaldığım ev şehrin tam merkezinde. Vatikan'a yakın. Nehre bir adımlık mesafede. Hayatının yarısı Roma'da yarısı İstanbul'da geçen ev sahibi arkadaşım şehirle ilgili önemli bilgileri bir kâğıda yazıp çizmişti buraya gelmeden evvel.

Eve yerleşiyorum. Öyle her yana yayılmak yok. Üç beş günlüğüne geline bir mekâna yerleşir gibi. Ev sahibinin kendine has düzenini bozmamaya gayret ederek. Misafir gibi. Keşke dünyaya da böyle yerleşebilsem.

Yanıma üç kitap almışım. Mustafa Kutlu'nun "Zafer Yahut Hiç" isimli son hikâyesi. Yenilerde çıktığından okumadığım tek bu hikâyesi kaldı. Sezai Karakoç'un tüm şiirlerinin yer aldığı "Gün Doğmadan" kitabı. Bir de Michel Tournier'in "Altın Damla" isimli romanı. Masaya üst üste koymuyorum. Yan yana diziyorum onları. Üçünün de gözümün önünde olmasını isteyerek. Çoğu zaman yaptığım gibi öylesine bir sayfayı açıp okuyorum. Altın Damla'nın yüz seksen dördüncü sayfasında şöyle yazıyor: "Söyleyeceğin şey suskunluktan daha güzel değilse, sus o zaman." Susuyorum. İçimden konuşmayı sürdürerek. Tümünden susmak imkânsız. Bir günde, ara ara okuyarak, Zafer Yahut Hiç'i bitiriyorum. Buradan Mustafa Kutlu'ya kalbi bir selam gönderiyorum, kabul buyurursa.

Bu dünyada ne yapıyorum der gibi, şimdi ne yapacağım bu şehirde sorusu çörekleniyor ruhuma. Üzerinde "Roma Gezi Rehberi" yazan kitabın kapağını açıyorum. Koca bir şehrin özeti önümde. Bu bile fazla geliyor. Hülasatül hülasaya, özetin özetine ihtiyaç duyuyorum. Hayatın da özetinin özetine duyduğumuz ihtiyaç aklıma düşüyor. Tek bir cümle. Tek bir kelime bazen. Her şeyi halletmeye, tüm sırları deşifre etmeye, her şeyin karşısında durmaya yetecek bir dayanak. Zamanın Sahibi, "Allah bize yeter. O ne güzel Vekildir" ayetini (Âl-i İmran:173) Dördüncü Şua'da hayatın bir özetinin özeti olarak ne güzel tefsir ediyor. Kısacık bir ayet tüm hayatı özetliyor. Tüm sorunları çözüyor. Tüm acıları dindiriyor. Gerekli tüm huzuru sunuyor. Muhtaç olduğumuz tüm sevinci kalbimize sıvıyor. Tüm karanlıkları ısıtıyor.

Sokağa çıkar çıkmaz kısmet köşe başında beni bekliyor. Şehrin haritasını havaalanında almayı unutmuşum. Turizm bürosuna uğrayıp harita istiyorum görevliden. Ama detaylı bir harita olmalı. Şöyle sokak sokak şehir gösteren. Kaybolduğumda kaybolduğum yeri de, gideceğim yeri de gösterecek bir harita.

"Şu an neredeyim?" Yolcunun bilmesi gereken en elzem sual. Hayatta ne çok soruyoruz şu soruyu: Hayatın içinde neredeyim? Görevliden o an ihtiyaç duyduğum şeyi, bulduğum yeri harita üzerinde işaretlemesini rica ediyorum. İşaretliyor. Bilinmedik bir şehirde kaybolmuşluk hissinden azade oluyorum. Keşke diyorum, hayatta da bunu bizim için birisi yapsa. Belki de yapıyor. Kur'an ve sünnete ne zaman müracaat etsek bulunduğumuz yeri de gideceğimiz yeri de bize işaretlemiyor mu, diyorum. İçimden. Kendi kendime. Yola koyulduğumda aklımdan geçenler bunlar.

Şehri bölen nehir boyunca uzunca yürüyüp, İspanyol Merdivenlerine varıyorum. İnsanlar fazla geliyor. Gezi Rehberi kitabı imdadıma yetişiyor. Bir bahçeden söz ediyor: Pincio Bahçeleri. İki yanı çam, palmiye ve meşe ağaçlarıyla kaplı gölgelik ve geniş yollardan yürüyorum. Şehir insanın ayakları altında. Gün batımı zamanı. Bir gün daha ebediyete akıyor.

Çantamı açıp "Gün Doğmadan" şiir kitabını çıkarıyorum. Şair "Aradığım bu ülkede de yok/Taşlar hatıra yazamayacak kadar/Fazla kararmış" diyor. Ayı göremiyorum. Şair gibi sesleniyorum şehre: "Şimdi ayı bekliyorum/Ay doğunca onu yerime gözcü bırakacağım"

Aradıklarımız belki de hiçbir ülkede yok, bazı şehirler hariç. Yeniden şaire bırakıyorum kendimi: "Uzatma dünya sürgünümü benim" diyen şaire. Hani diyor ya Zamanın Sahibi: "Fıtratımda çok şiddetli olan aşk-ı beka Bâki-i Zülkemal'in bekasına, varlığına iki cihetle bakarken; enaniyetin perde çekmesiyle, mahbubunu kaçırmış,

âyinesine perestîş etmiş bir serseme dönmüş gördüm." Aradığımız ebedi memlekette. Belki de aradığımız ebedi ahret yurdunun bizzat kendisi. Ya da O'nun varlığı ve bekası.

Pincio Bahçeleri'nden Roma'ya nazar ederken bu şehirde neyi bulup neyi bulamayacağımı biliyorum artık: "Bana ne Paris'ten /Avrupa'nın ölkü mezarlığından/Moskova'dan, Londra'dan, Pekin'den/New York/Bütün türedi uygarlıklar umurumda mı/Birazcık Roma'yı hesaba katabilirdim /Ama Roma/Kendi kendini inkâr edip durmakta/Buz gibi eriyerek/Bir kokakola/Veya bir votka bardağında"

Bazen de bir şiir, bir şehrin özetinin özeti oluyor. Geri kalan günlerde Roma'yı bu özetin özetinin mihmandarlığında dolaşıyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kalbi tatmin edecek tesellidir

Mustafa Ulusoy 2010.09.17

İki insan arasında var ve aslanan şeyin "ilişki" olduğuna inanırım. Arası bozuk olan iki insan arasındaki temel mevzu ilişkiyse, arası iyi olanların da sahip oldukları o "iyi şey"in ilişki olduğu aşikârdır.

İyi bir ilişkinin ölçütleri nelerdir? Bu soru zihnimin bir kenarında hep durur. Alt alta dizilmiş maddelere yenilerini ekleyebilirim umuduyla.

"Birbirini çok sevmek" desem, sevginin hissî yönünün bugün varsa yarın yok da olabileceğine çokça şahit oldum. Aşk desem, hiç değil. Aşk zaman zaman nefrete bile kolayca dönüşebiliyor. Aşk ve şevkle evlenen insanların birkaç ay sonra en kısa yoldan boşanma yolları aramaları hiç de nadirattan değil. Aşkın ve âşığın kendisi teselliye muhtaçtır.

Şimdi bir cevabım daha var. Bir kitabın ismi dikkatimi çekti ilkin. Aradığım ölçütlerden birini daha bulduğumu biliyordum. Kitabın (Teselliler Kitabı) sonundan başladım okumaya. "Teselli Etmeyen Sözler" bölümünde geyik teselli sözlerine yer veriyordu yazar (Yusuf Özkan Özburun): "'Boş ver, üzülme', 'Hadi, bir dahaki seferel!', 'Aman, sen de her şeyi ciddiye alıyorsun, yak bir sigara', 'Bir fincan çay iç düzelirsin', 'Aldırma, her gencin başına gelir', 'Kaçarı yok, olacak olacak, yorma kafanı...' 'Senin başına gelen de bir şey mi? Bak ben sana ne yaşadığımı bir anlatayım da sen haline şükret...'"

Kitabın başına döndüm. Epigraf olarak yer verilmiş olan Kâinatın En Değerli Varlığı'nın sözüyse aradığım cevabın tam tamına bu olduğunu düşündüm: "Kim musibete uğramış birini teselli ederse o, teselli ettiği kişinin o dert sebebiyle kazandığı sevap kadar sevap kazanır." Birimizin ötekine verebileceği en güzel şeylerden birinin "teselli" olduğuna kanaat getirdim o an.

Teselli kelimesi gelip oturdu zihnimin başköşesine. Kâinatın En Değerli Varlığı da teselliye muhtaç mıydı, diye düşünürken birkaç sayfa ötede eşi Hz. Hatice'nin Hz. Peygamber'i tesellisiyle karşılaştım. "Eşlerin birbirine verebileceği en kıymetli şeylerden biri nedir? İyi bir ilişkinin önemli ölçütlerinden biri nedir?" sorularına rahatlıkla "Kalbi tatmin edecek tesellidir." diyebilirim artık. Şöyleydi gelmiş geçmiş en güzel eşin tesellisi: "...Vallahi, Allah seni utandırmaz. Çünkü sen, akrabalarına bakarsın, sözün doğrusunu söylersin, fakir ve muhtaçlara elinden gelen yardımı yapar, hiç kimsenin kazandıramayacağını kazandırır. Misafirlere ikram eder, onları ağırlarsın. Hak'tan gelen felaketler karşısında insanlara yardım edersin." Bir erkek başka ne duymak ister ki karısından!

Anlamsızlığın, yalnızlığın, hüznün, ölümün, ayrılığın, çirkinliğin, ihtiyarlığın, iyi çocuklar yetiştirememenin, aşk acılarının teselli edicisi olmaya çalışırken yazar, aslında tesellisine muhtaç olduğumuz temel varoluşsal acılarımızın altını da çizmiş. Özbek'un, anlamsızlığı irdelerken hayata karşı içimizde bir soğukluk, uzaklık ve yabancılaşma hissinin oluşmasını temel iki sebebe dayandırması özellikle dikkat çekici. Bunlardan birincisini dünyaya ve dünya nimetlerine tapınma derecesinde bir hırs ile istekli olmak ve bu istekleri elde edemeyince dünyadan ve hayattan soğumak, uzaklaşmak olarak formüle ediyor. İkinci uzaklaşma biçimini ise insani bir hal olarak görüp dünyanın hakikatine ulaşma olarak değerlendiriyor. Dünyanın ve dünya nimetlerinin gelip geçen tarafından yüz çevirip sonsuza açılan yüzlerine yoğunlaşmaktan kaynaklanan uzaklaşma ve soğuma hissi tespitini değerli bir tespit olarak okudum.

Yalnızlığın tesellisini sunarken de meleklerden bahis açması manidar. "Meleklerin kanat hışırtıları her yanı sarmışken, bir gülün dikeninden bile bir melek gülümsüyorken..." cümlesi dikkatimi gülün dikenlerine daha bir dikkatle çevirmeme vesile oldu.

Sonra başına döndüm kitabın. "Önsöz: Teselliyiz Birbirimize..." başlıklı kendi hayat serencamını da anlattığı önsözde, Hâce Yusuf Hemedâni'nin Rutbetu'l-Hayat'ında "Hayat nedir?" sorusuna verdiği cevaba yer veriyor: "Hayat, teselli olmaktır. Kişi teselli bulduğu şeyle yaşar, onunla hayattadır... Dünyanın oyuncaklarıyla teselli olan kişi 'dünya ile yaşayan'; Rabbinin zikri ve meşguliyeti ile teselli olan kişi ise 'Mevla ile yaşayan' insandır."

Yazarın önsözdeki "Bu geçici yurttaki, birbirimize en büyük vazifemiz tesellidir, diyorum." sözü bu kitabın cümlesiydi benim için. İyi bir ilişkinin de tariflerinden birini bulmanın sevincini duyarak bitirdim kitabı: Birbirimizi ne kadar teselli edebiliyorsak, o ilişki o kadar iyi bir ilişkidir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsyan edenle etmeyen arasındaki temel bir fark

Mustafa Ulusoy 2010.09.24

"İsyan edenle, etmeyen insanların en temel farkı ya da farkları nedir?" diye düşünüyordum.

Güneş ışınlarının kara bulutların ardından zar zor yol bularak yeryüzüne ulaşmaya çalıştığı bir günün hengâmesi daha bitecekken, yürürsem belki açılırım, diye geçirdim içimden. Derken onu hatırladım. Yerimden kalkıp yürümeye koyulursam, belleğimde uyanan hikâye de yürüyüp gidecek diye korktuğumdan, kımıldamadım yerimden. Ben kalkmayınca hikâye de kendi yerinde sakın sakın dinlenip bilincimin önüne dökülüyordu.

Hikâyelerimiz başımıza gelenlerin hikâyesidir bir bakıma. Onun da başına gelen, babasının ölümüydü. Babası vefat edince isyan edişini ve gerekçelerini anlatmıştı uzun uzun.

"Çünkü gerçekten çok farklı ve özel bir insandı. Hem benim için hem de çevresindeki insanlar için" dediğinde "farklı ve özel" kelimelerinin altını çizmiştim zihnimde, kalınca. "Herkes karşı çok sıcak, esprili ve pozitif ışık yayan bir kişiydi. Bana göre diğer insanlardan bir o kadar da farklı biriydi." dediğinde, ona inanıp inanmadığımdan şüpheye düştüğünü de sezinlemiştim. İnanmamam için bir neden görünmüyordu. Derken esas düşüncesi sökün etmişti: "Bilgisi, kültürü, zekâsı ve yetenekleriyle... çevresine bu kadar pozitif enerji veren, mutlu eden, sevilen ve sayılan babamın bu kadar erken gitmesine isyan ettim."

Ona göre, dünya, gereksiz, faydasız bir sürü insanla doluyken o gitmemeliydi. Bir süre çevresindeki ve sokaktaki insanlarla babasını kıyaslamış. "Bu adamın gitmesi gerekirken niye babam gitti?" diye düşünmeye

başlamış.

Yeni bir cümlesi yine "bana göre" diye başlayınca ancak o zaman daha önceki "bana göre"lerin farkına varabilmişim. "Ona göre" sokaklarda kaba tabirle sayısız "maganda" cirit atıyordu. "En kötüsü, anneannemle kıyasladım. O, 81 yaşında evdeyken, babam bu halde olmamalıydı, dedim. Ve her şeyden, hepsinden öte o benim babamdı ve belki de dünyanın en özel ve en iyi babası."

Yok, hayır, babasının öleceğine dair korkusu yeni değildi. Çocukluğundan beri korksa da, bir gün başına geleceğini bilse de, bu kadar erken olacağını beklememişti. İşte bu yüzden de isyan etmişti: "Niye bu kadar erken?" Başkalarının babalarına bakmış ve gene kıyaslamıştı. Herkese kendi anne babası en özel, problemleri en büyük gelir. Ama o "en özelinin" kendi babası olduğuna inanıyordu ve bu konuda iddialıydı.

Babasının ölümünü haksız buluşunun başka bir gerekçesini daha sıraladı: "Ve baktım, insanlar babalarını benim kadar umursamazken ve babamı sağlığında ne kadar sevdiğim ve buna her gün ne kadar şükrettiğim aklıma gelince, bunun çok büyük bir haksızlık olduğunu düşündüm." Dünyada babasını ilk kaybeden o değildi elbet, böyle bir iddiası yoktu, son olmayacağını da biliyordu. Ama sanki en acı çeken oymuş gibi hissediyordu. Daha sonra kendini telkin etmeye çalışmıştı. Bu dünyada zaten herkesin bir kaderi olduğunu, herkesin bir gün gideceğini sadece boyut değiştirdiğini düşünmeye çalışarak. İsyanı biraz gerileyince rahatladığını, hafiflediğini hissetmeye başlamış. Sadece hayat boyu onu bir daha göremeyecek olmayı kabullenmekte zorluk çekmiş bu sefer de.

Benliği rahat durmamış, başka bir şeyi daha kabullenememiş. Babası hep sağlıklıymış ölmeden az evveline dek. Sağlıklı yaşamak ve özellikle de kanser konusundaki bilgisi tabipleri bile geçermiş. "Bu kadar bilinçliydi de, dikkat etti de ne oldu? Her sabah zeytinyağı yedi, kanserojen olan her şeyden hem kaçındı hem bu konuda bizleri dahi tembihledi, egzoz dumanından kaçtı, ne oldu?" diye sorarken şaşkınlığı yüzünden okunuyordu.

Gene kıyaslamış tabii. Bir yandan sürekli sigara içen tiryakiler bir yanda bilinçli, sigara kullanmayan babası! Bu muydu adalet? Şimdiye kadar hiçbir ciddi sağlık problemi olmayan, güçlü kuvvetli babası. Beynindeki küçük bir ura yenik düşmüştü. Yavaş ve zor biçimde. Başkalarını rahatsız etmekten çekinen babası yürüyememiş, insanlar taşımıştı onu hastaneye. Yatalak olup en nefret ettiği ortam olan hastanede ölmüş...

Sonra, hikâye bellekteki yerine geri döndü. Ben de yürümeye başladım. İsyan eden insanlarla etmeyenler arasındaki en ayırt edici vafsin, edenlerin isyanı bir hak olarak görmesi olduğunu düşünerek.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hak iddiası mı, yükümlülük mü?

Mustafa Ulusoy 2010.10.01

Adımları küçülmüş yaşlılar gibiydi hayat. Güneş, yaza göre daha geç doğup daha erken batıyordu. Mevsim yaşanmaya yüz tutmuştu.

Arabaların tersi istikamette yürürken, önüme düşen sarı yapraktan fark ettim bir de bunu. Yaprakların hışırtısına sinmiş zaman, ağır ağır iniyordu yere.

Dalgin ve düşünceli zihnimle, dinlediğim hikâyelerin üzerinden geçerken, sessiz ufukta aniden yırtılan bulutun sesiyle durdum. Rüzgârın haşin sesi ortalığı birbirine katarken, çekip gidenlerin artlarında bıraktıklarına daldım bir süre. Ağaçlar kışa hazırlanırken, artlarında meyveler bırakmıştı. Hayat hikâyelerini de meyvelerin kalbine

emanet ederek. Bizim de yaşlanırken, aslında arkada bıraktığımız sandığımız geçmişimizin bir meyveye dönüşüyor olması içime sevinç saldı.

Derken, yine o aklıma geldi. Babasının ölümüne isyan etmeye hakkı olduğunu düşünen ve bunun (geçen haftaki yazımda söz ettiğim) kendince onlarca gerekçesini sıralayan hikâyenin sahibi. Onlarca yaprak yere düşerken dikkatimi çekmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Onların itirazsız dallarından kopup yere düşüşlerine imrendim. İçimden itiraz eden ses haklı geldi ilkin: "Ama onların benliği yok, iradeleri yok, itiraz edemezler ki!" İnsan olmanın zorluğu bir kez daha önüme dikildi. Benliğimiz ve seçebilme özgürlüğümüz bizi biz yapan en önemli unsurdur.

Cansız varlıkların, evet, iradeleri ve benlikleri yoktu. Kaderin onlara çizdiği yolda eksiksiz yolculuklarının kâinatı düzen içinde tutması, kadere teslimiyetin hayata kattığı intizamın bariz bir delili diye düşündüğüm an, ayağım bir su birikintisine dalıp çıkmıştı. Şarıl şarıl yağan yağmurdan geriye kalan su birikintisi bir süre sonra buharlaşıp uçacaktı. Kendi kaderine doğru! Tam bir teslimiyetle, itirazsız, kendini yoktan Varedene mutlak bir kendini bırakmışlıkla.

"Yirmi Beşinci Sözün Beşinci Dalının İkinci Meyvesi" imdadıma geldi, karışık zihnim bir yanıyla da narsisizm kavramıyla meşgulken. Yakınlarda "Asrın Vebası: Narsisizm İleti" kitabını (ileriki zamanlarda bu kitaba yeniden dönüp içeriğindeki bazı önemli konuları irdelemeyi düşünüyorum) okumuştum. "Hak iddia etme"nin narsisizmin en temel özelliklerinden biri olduğu psikiyatride ve psikolojide bildik bir meseledir. Bu kitaptan ödünç alırsam, hak iddia etme, "Kişinin özel muamele, başarı ve daha fazla şey hak ettiğine dair duyduğu inançtır." Dünya, hayat, insanlar sanki kişiye borçludur, hak ettiklerini hayat ona vermemiştir. O hep mağdurdur. Kıymeti bilinmemiştir. Öyle midir?

Narsisizm konusunu ne zaman düşünmeye dalsam, "Ey nefis! Ubudiyet, mukaddeme-i mükâfat-ı lâhika (sonradan verilecek mükâfatın başlangıcı) değil, belki netice-i nimet-i sâbıkadır (geçmişte verilen nimetin sonucu). Evet biz ücretimizi almışız. Ona göre hizmetle ve ubudiyetle muvazzafız." cümlesi belleğimden zıplayarak bilincime akar. İzleyen cümlelerde insana bahşedilen nimetler genişleyen daireler halinde insanın nazarına sunulur. Anlarız ki, dünya bize borçlu değildir. Yarattıcı sonsuz nimetlerini zaten insana sunmuştur. Hak iddia edecek hiçbir gerekçesi yoktur insanın. Sonsuz nimetlere karşı şükür ve kullukla mukabele etmek gibi bir yükümlülüğü vardır sadece ve sadece.

Güneş de batmaya meylederken aslında kendi kaderine gidiyordu, mutlak bir teslimiyetle. Bu yüzden kazasız belasız yolculuğuna devam ediyordu. Onun hikâyesinin unuttuğum bir ayrıntısını hatırladım güneşin son parıltılarına bakarken. "Babamın iyileşmesi için o kadar da dua ettim, neden duamı kabul etmedi O?" demişti. Ben de Zamanın Sahibinin şu sözünü hatırladım: "...güya eski ücretleri kâfi gelmiyormuş gibi, çok büyük şeyleri mütehakkimane istiyorsun. Ve hem "Niçin duam kabul olmadı?" diye nazlanıyorsun. Evet, senin hakkın naz değil, niyazdır.."

Yürüyordum. Caddede. Hüzünlü düşünceler uğulduyordu sağdan soldan. Bir yaprak tam önüme düştüğünde "Yaprakların hışırtısı bizim de acımız ey Rabb'imiz!" diye geçirdim içimden. Yazın gidişi bizim de gidişimizdi. Hep birlikte ayrılıyorduk. Üzerine bindiğimiz fena ve zeval gemisiyle. Sonbahar kalbimizde titriyordu. Melekler de dua ediyordu gidenlerin ardından.

Ölüm aslında ruhun uyanışı mıydı? Güzden sonra gelen kışın hemen ardından gelen bahar gibi. Güz mevsimi hüzün mevsimiye, eğilmeliyiz benliğimizin karanlığı üstüne. Sonbaharın mırıldanışına birazcık da olsa kulak vermek, benlik davasından vazgeçmekte belki biraz işimize yarar. Gecenin karanlığında açılır sonsuzluğun kapısı çünkü. Sonsuzluğun en büyük kapısıysa huzurlu bir hüzündür. İsyanlı bir hüzün bize kim olduğumuzu anlatır. Hiçliğimizi. Hayatın bize değil, bizim Mutlak Varlığa sonsuz borçlu olduğumuzu.

Üzüntüyü çoğaltmak

Mustafa Ulusoy 2010.10.08

Üzüntüyü gark olmuş. İnsanların arasına karışmaktan kaçıyor. Gecesi gündüzüne karışmış. Geç yatıp geç kalkıyor. Alıp başını gitse. Gitse ve uzun uzadıya düşünse.

"Sorunlar her zaman düşünerek çözülmez ki!" diyeceğim tutuyor, kendimi tutuyorum.

Gece birkaç kez uyanıyor. Gözünü açar açmaz hemen aklına gelen, o söz. Sabah uyandığında da, o sözle güne başlıyor. Gün boyu başka bir şey düşünemiyor, ne kadar uğraşsa da. O sözü aklından atmak, hiç duymamış olmak için neler vermezdi ki. Başka neyi düşünmeye çabalarsa çabalasın, tüm düşünceler, nedense, yine o sözü hatırlatıyor, sanki aralarında gizli bir bağlantı varmışçasına.

O söz, bir yakınının kendisi hakkında sarf ettiği bir cümleden ibaret. İncinmiş, kırılmış, hayata küsecek kadar. "Nasıl hakkımda böyle konuşur?" diye dört dönüyor zihni. "Ona ne yaptım ki?"

"Başımıza gelenler için illa da bir şey yapmış olmamız gerekir mi?" sorumu görmezlikten geliyor. Beni duymadı ki sorumu dikkate alsın. Çünkü sadece benliğini dinliyor. Yine başa dönüyor. Varsa da yoksa da, o söz. Dünya bir söz olmuş, tüm diğer sözcüklerin üstünü örtmüş.

Bir şey fark ediyorum birden.

"Diyelim ki, sen, bu yaşadığın olaydan dolayı otuz birim üzüntü hissediyorsun. Sence bu üzüntünün sebebi kim?"

Ben yarım saattir derdimi buna mı anlatıyorum, der gibi bakıyor suratıma. Benimse vazgeçmeye niyetim yok.

En korktuğum şeylerden biri, sorularıma soruyla cevap verilmesi. Korktuğum başıma geliyor:

"Sence kim?"

Aynısını yapıyorum ben de.

"Sence?"

"Bu kadar üzüntümün sebebi ben miyim yani?" diye karşılık veriyor soğuk bir sesle. "Arkadaşlarımın düşündüğü gibi düşünüyorsunuz anlaşılan" diye sitem ediyor, kırık bir tonla.

"Arkadaşların nasıl düşünüyor?"

"Kendi kendimi üzüyormuşum. Gereksiz yere kafama takıyormuşum çünkü." Arkadaşlarıyla aramda paralellik kurması canımı sıkıyor. Ona fark ettirmek istediğim şeyi fark etmesini engelleyebilir bu.

"Öncelikle, yakınının senin hakkında söylediği söz üzüntü verici. Kimse aksini iddia edemez. Ancak hakkında söylenen sözü bu denli kabul edemeyişinin başka bir yönünün daha olduğu kanaatindeyim."

Dikkatini biraz çekebildiğimi görüp seviniyorum. Meraklı gözlerini üzerime dikeyor.

"Hoparlör sistemini düşünelim. Bir insan üç birim sesle konuşurken ses yükseltici sistem bunu otuz birime çıkarsın. Bizim içimizde de işte böyle üzüntü yükseltici bir sistem var."

"Yani ben kendi kendimi üzüyorum. İstersem hiç üzmezdim, öyle mi?"

"Hayır, tam olarak öyle değil. Yakınının o sözünün ortalama üzme etkisi üç birimken içindeki üzüntü yükseltici sistemi harekete geçirerek bunu otuz birime çıkarıyorsun."

"Neymiş o üzüntü yükseltici sistem?" diye soruyor, dudak bükerek.

"O sistem, başımıza gelenleri kabul etmeyip isyan etmek. "Niye başıma geldi!" demek. Başımıza gelen musibetlere, olaylara rıza göstersek dahi, belli bir miktar yine de üzülürüz. İsyen etmekse üzüntümüzü kat be kat artırır. Ama benim dikkatini çekmek istediğim başka bir mesele."

Susuyor, ben onun "Neymiş o başka mesele?" diye sormasını beklerken.

"Razı olsak üç birim üzüntü yaşayacakken, isyan edip otuz birim üzüntü yaşıyoruz. İsyenimizin, razı olamayışımızın bu üzüntü artırıcı etkisini fark etmeyince, tüm üzüntümüzden başımıza gelen olayı sorumlu tutuyoruz. Bu ise, başımıza gelen olayı kabulümüzü daha da zorlaştırıyor. Kendimizi bir kısır döngünün içine sokuyoruz."

"Pek bir şey anlamadım" diyor. "Ben de bir şey anladım sayılmam" diyorum. Bunu öylesine söylemiyorum. İlk kez fark ettiğim bir tespit bu çünkü. Bir kere daha anlatmayı deneyerek ben de daha iyi anlamak istiyorum. Göz ucuyla gerginliğinin yatıştığını fark ediyorum beri yandan.

"Yakınının sözünden şimdiki gibi otuz birim değil de, onda biri kadar üzüntü duysaydın, bu lafı niye söyledi diye bu kadar dert eder miydin?"

"Etmezdim sanırım" diye yanıtlıyor.

"İşte demek istediğim tam da bu. Başımıza gelen olayları kabul etmekte zorlanışımızın bir nedeni de bize verdiği üzüntü miktarı. Ancak görmezlikten geldiğimiz şey, isyan halinde yaşadığımız üzüntünün çoğundan başımıza gelen olaylar değil, içimizdeki üzüntü yükseltici sistem, yani isyan edip kabul edemememiz sorumlu. Kendi isyanımızın sorumluluğunu yaşadığımız olaya mal etmemiz, yaşadıklarımıza rıza göstermemizi zorlaştırıyor."

Nedense, o gittikten sonra "sorumluluk" kelimesi kalıyor geriye bende. 'İnsan olmanın zorluklarından biri daha' diye not düşünüyorum zihnimin bir kenarına.

Not: Geçen haftaki yazımda "Yirmi Dördüncü Söz" yerine sehven, "Yirmi Beşinci Söz" diye yazmışım. Düzeltir, özür dilerim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aktif bir eylem olarak tevekkül ve teslimiyet-I

Mustafa Ulusoy 2010.10.22

"Başıma gelenlere razı olup onları kabullenirsem, o zaman mücadele edemem ki. Olumsuz şeyler hep olmaya devam ederler" dediğinde uyanıyorum ancak.

Tevekkül etmekten korkuyor. Teslimiyet ürkütüyor. Başına gelenlere razı olup onları kabullenmek tehlikeli geliyor ona. Olan bitene razı olduğunda, kendini salıp ya hiçbir şeyi değiştiremezse. Ya her şey olduğu gibi devam ederse...

"Yaşadığın olayın üzüntüsünü yaşamaya razı olursan üzüntün hafifleyecek aslında" deyip durmuş, ama bir milimetre yol kat edememiştin. Nuh diyor peygamber demiyor, "Üzüntü yaşamayı kabul etmenin neresi güzel!" diye itiraz ediyordu. Sahi, üzüntü hissetmenin neresi güzel!

Üzüntü yaşamaktan kaçınmasının gerçek nedenini anlamıştım nihayet. Üzüntü hissedişine razı olduğunda, bunun sonsuza dek süreceğini, hiç bitmeyeceğini sanıyordu. Başına gelen olay için "niye" demeyi bırakırsa, olayın çözümü için gerekenleri yapmayı bırakacağını da düşünüyordu.

"Bir sürücü toprak yolda giderken arabasının çamura saplandığını farz edelim. Şimdi bu insan bu olayı nasıl ele alır?" diye soruyorum.

"Tevekkül eder" diyerek şaka yapıyor, bana nazire yaparak. Ciddi bir ifade takınmış yüzüm tam bir diplomat suratını andırıyor olmalı. Hiç gülmüyorum.

Yok, hayır, şakasından alınmış değilim. Sadece 'anlatmak istediğimi anlatabilecek miyim'in gerginliği var üzerimde.

Kurmaya çalıştığım analogi pek dikkatini pek çekmedi gibi.

"Şimdi bu sürücü için, yaşadığı bu olayla ilgili üç farklı tutum söz konusu olabilir. Birinci ihtimal.."

"İsyan eder" diye atlıyor.

"Evet, isyan eder, Allah kahretsin, bu yola niye girdim, salak aklım işte," diyerek kendini heder eder"

"Bence daha çok öfkelenir"

"Öfkelenir ve.."

Suskunluğuna yeniden dönüyor.

"Öfkelenir, belki bu yüzden iyice gaza basar, çamura daha çok saplanır. Arabadan çıkar. Kapıyı sertçe çarpar. Yanında birileri varsa onlara sataşır. Hatta iyi bir eş kavgası nedenidir çamura saplanmak. 'Niye bu yoldan gelmek için ısrar ettin' diye çıkışır. Belki arabayı çamurdan çıkarmak için çabalar. Ama yeni sorunlara sebep olarak. Genelde de öfkesi ve kızgınlığı enerjisini tüketir, sorun çözme yeteneklerini dondurur, felç eder."

"İkinci ihtimal de tevekkül mü?" diye soruyor.

"Hayır, tevekkülü üçüncü ihtimal olarak en sona saklıyorum, merakını celbetmek için." diyerek, ikinci ihtimale geçiyorum:

"Sürücü, başına gelen şeye tevekkül edeceğim zannıyla arabanın çamurdan kurtulması için hiçbir şey yapmayabilir. Arabanın içinde bekleyip durur. Bir nevi boş vermişlik hali yaşar. Yapabileceği şeyleri yapmaktan kaçınır. Bu da tevekkül değil tembelliktir, desek yanlış bir şey söylemiş olmayız sanırım."

Üçüncüye sıra gelse diyor sanki bakışları.

"Üçüncü seçenek de öncelikle arabanın çamura saplanmışlığına isyan etmemek, bu hali kabullenip ona razı olmak. Yani olmuş olan olayı, durumu, hali kabullenmek. Sonra da yapılabilecek şeyleri yapmaya çalışmak.

Sakince araba..."

"Önce bir Lahavle çekerek" diyerek araya giriyor.

"Peki, öyle olsun" deyip devam ediyorum: "Adam olmuş olana razı olur, sakinliğini ve metin halini koruyarak arabayı çamurdan çıkarmanın yollarını düşünmeye başlar. Sonra da uygun olacağını düşündüğü uygulamaya koyulur." Biraz soluklanıp devam ediyorum.

"Gördüğün gibi, olmuş olana razı olmak sorunların çözümünün önüne geçmiyor. Aksine insanı metin bir halde tutup enerjisini ve motivasyonunu koruyarak, kişinin fiilî çözüm arayışını kolaylaştırıyor..."

"Tamam" diyerek sözümü kesiyor. "Seni çok iyi anladığımı sanıyorum. Peki, tevekkül etmeyi nasıl başarabileceğim ben?"

"Şimdilik sorunun cevabını tam olarak bilmiyorum" demem onu hiç mutlu etmiyor. "Ama çok iyi bildiğim bir şey varsa, o da; dışarıdan çok kolay gibi görünse de, tevekkül etmenin dünyanın en zor işlerinden biri olduğu."

Not: 5 Kasım 2010 Cuma günü İstanbul Tüyap Kitap Fuarı'nda 17.00-19.00 arası Timaş Yayınları standında okuyucularımla buluşup kitaplarımı imzalayacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aktif bir eylem olarak tevekkül ve teslimiyet-II

Mustafa Ulusoy 2010.10.29

Sanki hava, sararmış yapraklar kendini iyice belli etsin diye, iyice griye çalmıştı. Usul usul yağan yağmurun altında yaprakların yanında ayaklarımın ıslanmasının hiç önemi yoktu. Hatta bu bir ihsandı. Şemsiyenin sapını sol elimden sağ elime geçirdiğimde, "ne zor bir iş bu" dedim, içimden.

İyi ki Hayes'in o kitabını ("Accaptance and Commitment Therapy") okumuşum diye sevinirken, aniden esen rüzgâr ağaçları eğip büktü. Dalların rüzgârla dansı hızlanmıştı ki, yeniden "kabullenme, rıza gösterme"nin tanımına kaydı zihnim.

Gösterişli bir mağazanın önünde durdum. Kapitalizmin bilinen markasını pazarlayan mallar albenili vitrinden "gel beni al!" uyarısı yayıyordu etrafa. Cadde benzer uyarıların istilasındaydı. İyi ki ağaçlar vardı caddeye nefes veren. Bir de görülebildiği kadarıyla gökyüzü. Yağmur caddeyi yıkıyordu kirlerinden. Kalplerimiz kir ve paslarından nasıl arınacaktı?

Mağazanın vitrinine dalıp gitmişken, şu soru geçiyordu zihnimin içinden: "Kanaat edin, israf etmeyin, en büyük kazanç kanaat ve israftan kaçınmadır" sözlerini en son nerede duyduk? Üç beş arkadaş bir araya gelip okuduğumuz bize hayattan, ahiretten bahseden kitaplar dışında bu sözcüklerin kapitalizmin dünyasında yeri olabilir miydi? İşimiz bayağı zordu.

Kapitalizmin esas düşmanlarından biri tevekkül ve teslimiyet, rıza ve kanaat etmektir desek yanlış bir şey söylemiş olmayız diye içimden geçirirken, buna sosyalizmi de dâhil edip edemeyeceğimizi düşündüm. Sosyalizm de (çok bildiğim bir alan olmadığını da hesaba katarak söylüyorum) tevekkül, rıza ve teslimiyeti devrim inancına engel görüyordu, kim bilir.

Narsisistik arzu çağı, tevekkül ve teslimiyeti lakaytlık, vurdumduymazlık, kendini şartlara teslim etme, mücadele etmeme, kendini bırakma, iradesini ortaya koymama gibi olumsuz anlamlar yükledi. Enaniyet asrında narsisistik benlikler kendini teşhir edip övgü toplamak için, bilhassa başarılarını, birincil malzeme olarak kullanır. "Ben yaptım" demenin narsisistik hazzıyla kendinden geçmek için çetin bir mücadele, tırnaklarıyla kazıma önem kazanır. Bu yüzden de, narsisizmin yayılma politikaları, karşısına çıkan tevekkül ve teslimiyeti, kanaat ve rızayı, kendine büyük bir engel gördü.

Hayes'in kitabındaki tanım tevekkül ve teslimiyetle ilgili önemli bir ayrıntıya işaret ediyordu. Not defterimi çıkarıp bir kere daha okudum, karşıdan karşıya geçmek için ışıklarda beklerken: "Kabullenme insanın kendisine verileni kabul etmesidir. Psikolojik olarak teslimiyet bir durumun ya da olayın olduğu haliyle aktif şekilde kabulüdür. Teslimiyet sadece olay ya da durumun kendisini aktif bir şekilde kabul etmek değil, bu olay ya da durumun kişide uyandırdığı tüm içsel yaşantıları-duygusal, bedensel, düşünsel, davranışsal-uyaranları da kabul etmesidir."

Bu tanıma göre teslimiyet zorunlu olarak kendimizi bırakmışlık hali değil, "aktif olarak" verdiğimiz bir karardır. Kabul etmenin, rıza göstermenin kendisi de bir eylemdi çünkü. Çünkü teslimiyet bir karar vermeydi: "O'nun emrine teslim olmaya karar veriyorum!"

Bazı kararlarımızın sonuçları zahiri olarak davranışlarımıza da hemen yansır. Örneğin, sigarayı bırakmaya karar verdim deriz. Bunun zahiri sonucu bir daha sigara içmemektir. Bazı kararlarımızın sonuçları ise öncelikle duygularımıza tesir eder. "Başıma gelene razı olacağım" demek de, bir karardır, hem de çok ciddi ve benliğimizin rağmına olduğu için, zor bir karardır. O halde, teslimiyet, kadere rızaya karar vermek de bir eylemdir. İsyan etmemek de bir eylemdir. İlk tesirini kalbe gösterir. Kalp isyanın kasvetinden, eleminden kurtulur, nurla dolar, ferah bulup aydınlanır.

Vitrinin ışıltıları ruhumu bunaltmıştı. Başımı yeniden yağın yağmurla ıslanan yapraklara çevirdiğimde, hayalim Roma'da yaşadığım bir ana taşıdı beni. Bir yandan Vatikan'ı geziyor bir yandan da kulaklıkla Mesnevi-i Nuriye'yi İhsan Atasoy'un (Risale-i Nur MP3 seti. Redoks Bilgisayar) sesinden dinliyordum. Yalnız sayılmazdım anlayacağınız. Tam Papa'nın konuşmasını yaptığı balkona gözlerimi diktiğimde şu cümle dikkatimi çekmiş ve bir kenara not etmişim: "İman ise, kasden ve bizzât takib ve kabul edilmekle kalbin içine bırakılır."

Şöyle yapsam yanlış olur mu, diye sordum kendime, ışıklar yeşile dönüp karşıya geçtiğimde. Bu cümledeki "iman" yerine "tevekkül ve teslimiyeti" koyup öyle okusam. Okudum: "Tevekkül ve teslimiyet, kasden ve bizzât takib ve kabul edilmekle kalbin içine bırakılır." Hayes'in tanımını daha iyi anlamış oldum böylelikle.

Yağmur şiddetlenip ben de yürümemi hızlandırdığımda, zaten dedim, "İman tevhidi, tevhid teslimi, teslim tevekkülü, tevekkül ise saadet-i dareyni iktizâ eder" demiyor mu, Zamanın Garibi.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendimizi suçlamak -I

Mustafa Ulusoy 2010.11.05

Benim başıma gelen onun da başına gelmişti, bir farkla. Evvel zamanın birinde bir arkadaşıma, onun bir yakınının hakkında aklımdan geçen gıybet özelliği de taşımayan bir düşüncüyü aktarır aktarmaz, okkalı bir zılgıt yemiştim.

"Onun hakkında böyle bir düşüncüyü aklından bile geçiremezsin!" demişti, o sessiz sakın duruşlu arkadaşım.

Gayri iradi geçmişti aklımdan o düşünce işte. Bilerek ve kasten değil. Bir an aklıma gelmişti. Öylesine. Dalıp gittiğim bir an. Bir hüküm bile değildi. Bir olasılık cümlesiydi. "Şöyle olabilir mi?" cinsinden, "Bu böyle!" cinsinden değil.

Kendi hatıralarım içinde buldum kendimi, elim böğrümde, onu dinlerken. İnsanız işte, neleri dert edinebiliyoruz, diye içimden konuşurken, ona nasıl yardım edeceğim konusunda hiçbir fikrim yoktu. İhsan edilecek fikirden habersiz, nâcâr, bir sağa kaykıldım bir sola. Hayalimden sıyrılarak yeniden ona döndüm. O, hayalhanemde gezinen düşüncelerden habersiz anlatıyordu. Gözleri üzerimde. Benim de onun üzerinde. Her biri diğerine bakan iki ayna gibiyiz.

Benimkiyle onunki arasında fark, "Böyle bir düşünceye aklımdan bile geçirmemeliydin!" diyen de dediği de kendisiydi. Ona, insanız işte, böyle bir düşüncenin zihninden geçmesi seni kötü bir insan yapmaz dememin bir faydası dokunacağını hiç zannetmiyordum. En iyisi bir analogi kurmaktı. Ama nasıl?

Titiz insanları andırıyordu. Her şeyin simetrik, hatta milimetrik olmasını isteyen insanlara benziyordu. Halının üzerine minnacık bir çöpün bile olmasına tahammül edemeyenlere. Perdeler dümdüz olacak, koltuk minderleri kabarık olacak diyenler gibi.

Yok, evde öyle titiz mi titiz biri değildi. Derli toplu olduğunu ama takıntılı olmadığını söylüyordu. Onun titizliği başka bir konuda. Herkesin titizliği kendine has. Hepimiz bir şeyleri takmış gidiyoruz işte. Bu da bir nimet aslında. Ya hepimiz, tek bir şeye takıntılı olsaydık, nice olurdu hayat diye geçirdim içimden.

Yaptığımız kötülüklerin farkına varmamak, varsak bile bir özür bile dilememek, tövbe etmemek ne kadar sorunluysa, her şeyimizle ama her şeyimizle temiz pak olma iddiası da o nedenli sorunludur. Bazılarımız hep başkasını suçlar bazılarımızsa hep kendini. O ikinci gruptandı. Aklımdan kötü bir düşünce dahi geçmemeliydi. Kimsenin hakkında olumsuz düşünmemeliydi. Tüm olumsuz düşüncelerden, hislerden, fikirlerden, hayallerden arınmış olmalıydı. Yoksa kötü bir insan olurdu. Haliya düşen bir çöple halının kirli olduğunu düşünen biri gibiydi.

Bütün oklarını kendine yöneltmişti. Yakın bir zamanda bir arkadaşı hakkında aklımdan geçen olumsuz bir düşünce yüzünden. Bu onun kalbi bozuk bir insan olduğunun bariz bir göstergesiydi.

Oturuşu kalkışı tam bir hanımefendiydi. Her şeyiyle bir ölçü abidesi. Temiz pak giyinmişti. Hikâyesinin bir yerinde "Temiz pak giyinmeyi severim." dediğinde hayalime düşen o imge, günün en güzel hediyesiydi. Allah'tan başka ne isterdim!

"Bir insanın banyo yaparak temizlendiğini, yeni yıkanmış ütülenmiş giysilerini giydiğini düşünelim." dedim. "Hatta" diyerek ilave ettim: "Bir de abdestli olsun. Bu kişinin temiz bir insan olduğu konusunda sanırım hemfikir oluruz."

"Eh" der gibi baktı, sessiz.

"Peki, pak temiz bu insanın bağırsaklarında gaita olması onu pis, kirli bir insan yapar mı?" diye sordum mutlu mesut.

"Yapmaz." dedi en alçak ses tonuyla.

"İşte" diye devam ettim, "Bizim de hayalimize gelen olumsuz düşünceler, imgeler hatta hisler kalbimizi, aklımızı kirletmez ve bizi kötü bir insan yapmaz aynı şekilde."

"İlginç olanı" diyerek, söze katıldı: "Namaz kılarken bile bağırsağımızda gaita taşıyoruz ama Rabb'imiz bizi temiz kabul ediyor. Hiç böyle düşünmemiştim kendimi."

Günün sonuna doğru caddeye çıktım. Yürüyordum. "Hayat ince bir çizgide akıp gidiyor." diye düşünüyordum bir yandan da. Bir de şunu düşünüyordum: "Olmadık şeyleri dert etmek bir insan zafiyeti gibi görünse de aslında insan denilen varlığın ne kadar muhteşem yaratıldığının bir göstergesi. İyi ki insan olarak yaratılmışız dedim. Kime dedim?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendimizi suçlamak -II

Mustafa Ulusoy 2010.11.12

Derken, bakışlarımı gökyüzüne diktim, belki Yaratıcısı onu yine orada asılı tutmaktadır da hilalimsi bir gülümseme yollar diye. Henüz ortalıkta görünmüyordu.

Demek ki daha vakti gelmemişti. Her şeyin bir vakti var işte, her şeyin bir kaderi, dedim kendi kendime. Hilal şeklini alacağı gündü. Öyle söylüyordu takvimler.

Ben de bir grup kuşu seyre daldım. Alçalıp yükseliyor, kendilerine biçilen kaderde kanat çırpıyorlardı semada. Bir bulut kümesinin üzerine yuvasına gitmek üzere olan güneşin son kıvılcımsı ziyası düşmüştü. Sadece bir bulut kümesinin. Yeniden yeryüzüne döndüm.

Bazı ağaçların dalları yemyeşil yapraklarla el eleyken, bazılarının kollarında mecal kalmamış, sararmış yapraklarını yere bırakmışlardı, usulca. Kollarında uykuya dalmış yavrularını tutmaktan yorulmuş annelerin, özenle onları yatağa bırakışları gibi. Usulca.

Cadde, yüzlerce belki binlerce âlemi bağrına basmış, diye düşünürken ya insan diye sordum, bir yandan da "ne kadar kötü bir insanım!" diyen hikâyelerin hüznünü semaya salmayı hayal ederken. Hüzünler, acılar toprağa gömülemiyordu çünkü. Ellerin semaya açılması gibi hüzünler ve acılar da semaya açılıyordu. Biz içimizi toprağa değil semaya döküyoruz.

Cadde o an gözüme bir saray gibi göründü. Aslında, insanı bir saray gibi tarif ediyordu Zamanın Bedii. Hafızamdan o paragrafı çekip çıkarmaya uğraştım. İnsanı bir saraya benzeten paragrafı. Nafile! Ne başını hatırladım ne sonunu. Bir yerinde şu cümle geçiyordu ama: "O saray ehli ise; insandaki göz, kulak, kalb, sır, ruh, akıl gibi letaif ve nefis ve heva ve kuvve-i şehevîye ve kuvve-i gazabîye gibi şeylerdir."

Bazı kelimelerin kullanımdan kalkmasının bedeli ağırdır. Hiçbir kelime boşa değildir ama bazıları derin bir insani hakikate işaret eder. Güneş ziyasını caddeden iyice çekip bizi karanlığa emanet ettiğinde şu soru düştü aklıma: Caddede yüz tane insanı çevirsek ve nefis kelimesinden ne anladığını sorsak ne cevap verirler acaba? Azımsanmayacak sayıda insanın artık "nefis" kelimesinden haberdar bile olmadığına emin gibiydim. Nefsin ne olduğunu bilmiyorsak kendimizi bilebilir miydik? Kendini bilemeyen artık neyi bildiğini iddia edebilirdi?

Nefis kelimesinin yürürlükten kalkmasa da daha az aklımıza gelmesinde psikoloji biliminin de rolü var, diye hayıflandım. Her duyduğumda beni afallatan o cümle, aklımdan bir türlü çıkmıyor şu günlerde: "Ne kadar kötü bir insanım ben!" Dinlediğim binlerce hikâyenin ana kurgusuydu bu. Binlerce ruhu, binlerce sırrı, binlerce şuuru, binlerce akli rencide eden haksız bir hükümdü.

"Adem unuttu ve meyveden yedi. Züriyeti de unuttu. Adem hatâ işledi, züriyeti de hata işledi" dememiş miydi Kâinatın En Değerli Varlığı. "Hem insanda madem nefis, heva ve vehim ve şeytan hükmediyorlar"dı. İnsan olmanın ağır yüküydü bu.

"Ben kötü bir insanım demek" üzücü ve haksız bir cümledir. Tam da şeytanın istediği bir hükümdür. Davranışlarımız, hal ve hareketlerimiz kötü, yanlış, hatalı olabilir. Biz nefis-i emmare taşırız içimizde ayrıca. Nefis ve şeytan bizi günahlara, yanlışlara, kötülüklere sürükler. Kötü olan nefis-i emmaremizdir, ondan kaynaklanan davranışımız, günahımızdır. "Ben ne kadar kötüyüm" diyerek insanın kendi sarayının tüm sakinlerini kötölemeye hakkı var mıdır, diye sordum kendime, elindeki telefonla bağıra çağıra konuşup hakaretler yağdıran kadını gördüğümde.

Nefsini sigaya çekmek, nefisini terbiye etmek, modern hayat algısında "kendini sigaya çekmeye", "kendini düzeltme"ye dönüştü. Bu anlayış işimizi zorlaştırdı. Kendini düzeltmek muğlâk bir hedef olarak önümüzde durur çünkü. "Kendi" dediğimiz kavramın ise içi boştur. Kendini düzeltmeye karar veren bir insan nereden başlayacağını bilemez. "Nefsini" terbiye etmekse belirgin bir hedeftir.

Zamanın Bedii'nin şu sözleri hafızamdan seslendi: "... herkeste nefis-i emmare bulunur. Bazan da hissiyat-ı nefsiye damarlara ilişir. Bir derece hükmünü; kalb, akıl ve ruhun rağmına olarak icra eder. Sizlerin kalb ve ruh ve aklınızı itham etmem." Buradan şunu anlayabilir miyiz demiştim içimden, bir aralık soluklanmak için bir banka oturduğumda: Ben ne kadar kötü bir insanım derken kalp ve aklımızı, ruhumuzu da itham ediyoruz. Hâlbuki itham edilecek nefis-i emmaremizdir. Çünkü "nefis ve heva ve his ve vehim bazan aldatıyorlar."

Derken, onu gördüm. Hilalimsi tebessümünü görünce gevşeyip rahatladım. İçimizde nefis-i emmare taşısak da, sarayımızda başkaca nice değerli sakinler vardı. Biri aklımız, biri kalbimiz, biri de şuurumuzdu. Bir de sır vardı. Sır neydi? Adı üstünde "sır"dı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Küçük Ivan'ın babalıkla ilgili büyük lafı

Mustafa Ulusoy 2010.11.19

Öyle bir laf ettin ki Ivan, bu son zamanlarda ana babalıkla ilgili duyduğum en etkileyici sözdü. Ağabeyin Andrey'le (Vladimir Garin) ikinizin hikâyesini anlatmış yönetmen (Andrey Zvyagintsev), ama ben seni daha çok sevdim. Hırçınlığını, samimiyetini, direkt sözlülüğünü, keçi gibi inatçılığını.

Deniz feneri kulesine yakın tahtadan yapılmış kuleden denize atlayamadın. Andrey, 'Atlayamayan hem ödle hem domuzdur.' dedi, sonra da iki çocukla seni yalnız bırakıp gitti. Derken, annen çıkageldi. Annelerin şefkati de olmasaydı ne yapardık Ivan? O yüksek kuleden seni indirdi, senin inemediğini kimseye söylemeyeceği sözünü de vererek.

Sonra virane bir binada ağabeyin başka çocuklarla top oynarken seni aralarına almadılar, sana hem ödle hem domuz deyip inciterek. Dışlandın. Ağabeyin de onlara katıldı. Her zaman yaptığınız kavgalardan birine tutuştunuz. Nefes nefese virane binadan evinize kadar ağabeyini kovaladın. Koştunuz, terden sıırıslı oldunuz. Annen kapıda uzaklara bakarak sigara içiyordu. 'Anne, baksana şuna, gömleğimi yırttı.' diye Andrey'i şikâyet ettin. Annen, 'Susun, babanız uyuyor.' dedi şaşkınca bakışlarını boşluğa bırakarak. Hepiniz yalnızdınız belki, anneninkiyse ilaveten hepinizin yalnızlığını bir mıknaş gibi kendinde toplamıştı.

Senelerdir görmediğiniz babanız dönmüştü. Hemen evin bodrumuna inip eski bir fotoğraf buldunuz. Babanız olduğuna iyice kanaat getirdiniz.

Herkes gergindi. Annen, anneannen, sen ve ağabeyin. Yemeğe ilk oturuşunuzdu babanla birlikte, yıllar sonra. Baban buzdolabından daha soğuktu, mesafeliydi. Annenin yüzüne ikircikli bir ruh hali yapışıp kalmıştı. Sevinmek istiyordu, iyi ki geldin demek istiyordu, kocası kendine bir gülümsesin, güzel bir iki çift laf etsin istiyordu. Babansa bir duvardı. Berlin duvarı bile yıkıldı da babaninkini bilmem.

Soğuk ve gergin bir ortamda kimse kimsenin yüzüne bakamaz. Ya da göz ucuyla bakar, çaktırmadan. Hepiniz önünüze bakıyordunuz, tabaklarınıza.

Babanın ağzından zar zor bir "merhaba" çıktı. Sen ve Andrey, merhaba, diye karşılık verdiniz. Yemekte baban bir geziye çıkacağınızı söyledi. 'Balık da tutar mıyız?' diye sordun, 'İsterseniz tutarız!' diye yanıtladı o da.

Çantalarınızı hazırladınız. Oltaları koymayı unutmadın. Gece ağabeyinle fısır fısır baban (Konstantin Lavronenko) hakkında konuştunuz. Sabah yola koyuldunuz. Fotoğraf makinesini, bir de günlük tutmak için defter bile aldınız. Bir gün sen bir gün Andrey yazacaktı günlüğünüzü.

Sabah yola koyuldunuz. Sen arka koltuktaydın. Andrey önde babasının yanında. Az buçuk gittiniz. Baban, 'Ivan!' diye seslendi, 'Efendim!' diye karşılık verdin. "Efendim baba demelisin, niye baba demiyorsun?" diye seni azarlayınca, sen de, zar zor 'Efendim baba!' dedin. Baban da 'İşte oldu!' dedi mesafeli sesiyle. 'Bana baba demeye utanıyor musun?' diye sordu sonra da. Hayır, dedin. Baban, yalan söyleme, diyerek kalbini kırdı. Kırık olan kalbini bir kere daha kırdı. Yalan söylemiyorum, dedin. Yalan söylemiyordun. 'Bana baba diyeceksin anlaşıldı mı?' diye bir kere daha yineledi. Evet, baba, dedin çaresiz, isteksiz.

Sen baba diye hitap etmek için can atıyordun aslında. Binlerce, on binlerce, milyon kerelerce baba diye seslenebilirdin ona. Dilinden düşürmezdin baba kelimesini. Yeter ki, baban babalık yapsındı. Babalık sadece lafta kalmasındı.

Babana karşı elindeki tek güç vardı: Yapmanı istediklerini yapmamak. Gücün buydu. Onu gıcık ederek sen de öfkeni çıkarıyordun.

Arada bazı olayları atlıyorum. Gece çadır kurdunuz, sen ve Andrey'in tuttuğunuz balıkları pişirip yediniz. Sabah babanız yola koyulacağınızı, Bekotova'ya gideceğiniz söyledi. Sen itiraz ettin, göl kenarında kalıp balık tutmak istedin. Arabada mızımlık ettin. Yol boyu konuştun. Derdin balık tutmak değildi. Derdin içinde biriken öfkeydi. Öfken babanın her ikinizle ilişki kurmamasına, kendinden bahis açmamasına, yaptığınız her şeyi eleştirmesine, sürekli azarlayıp durmasınaydı.

Bir derenin üzerindeki bir köprüde seni arabadan indirdi, 'burada balık avlan!' deyip seni bırakıp gitti.

Bekledin, saatlerce bekledin. On iki yıl beklediğin gibi bekledin. Sonra bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı. Baban geri dönüp seni aldı. Sırılsıklam arabaya bindin.

"Neden geri geldin, neden, neden bizi de yanına aldın? Senin bize ihtiyacın yok! Sen yokken her şey yolundaydı, annem ve büyükannemle mutluyduk." diye patladın.

Günlerdir bu cümleli düşünüyorum Ivan, "Senin bize ihtiyacın yok!" demeni aklımdan çıkaramıyorum.

Çocuklarına ihtiyaç duyabilen anne-babalar iyi anne-baba olabilir ancak demek istedin. Yanılıyor muyum? Sana yürekten katılıyorum.

Sonrasında ne mi oldu? Devam edemeyeceğim Ivan. Benim için film (Dönüş/The Return) burada bitti çünkü.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ziyaret etmeden gezmek

Mustafa Ulusoy 2010.12.03

Çölün kuruluşuna inat, şehir kımıl kımıl. Caddelerin, sokakların arasında gösterişsiz beliren hayat, bir tek içtenliğine davet ediyor insanı. İnsanlar da hayatın çağrısına kulak verip aynı samimiyetle karşılık veriyorlar. Nefes nefese, canlı ve akıcı yaşıyor hayat Şam'da.

Roma'da caddeleri, sokakları, müzeleri, kiliseleri, katedralleri, kaleleri istila etmiş soğuk ve riyakâr heykellerin yerine burada nurani bir hayat hüküm sürüyor. Roma'da insanların çoğu "geziyordu". Gözler oraya buraya, tarihî eserlere yalnızca "bakınıyordu". Ellerindeki kitaplardan veya rehberlerden edindikleri birkaç bilgiyi gezilerine katıp tatmin hissini duymaya çalışarak. Turistlerle şehir arasında bir kopukluk vardı. Bir bağlantısızlık, intisapsızlık. Bakınmayla kalan, şehre katılmayan bir yığıntı gibiydi milyonlarca turist. Vatikan'ın kalbindeki San Pedro Katedrali'nin ziyaretçisinden binlerce kat fazla gezgini olması çıkmamıştı aklımdan.

Rehberimizin, "Hz. Zeyneb Camii'ni ziyaret edeceğiz." sözleriyle Roma'nın sokaklarından sıyrılıyorum. Bu kaçınıcı kullanışı "ziyaret" kelimesini. Hoş, zarif ve derinlikli bir kelime olarak bilincimin merkezine yerleşiyor tüm Suriye seyahati boyunca.

İrkiliyorum. Beni sürekli şaşırtıyor rehberimiz: "Burada dört buçuk kiloluk som altın kullanılarak yapılmış kubbeyi, İran Tebriz bölgesinde özel olarak imal edilmiş çinileri ve özel tasarım kristalleri göreceğiz." sözleri modern hayatta seyahatin değiştirilmeye çalışılan anlamını ima ediyor adeta. Yok, hayır, kendisine kızmıyorum. Alelacele kırk kişilik yolcu grubuna rehberlik etmeye çalışıyor. On beş dakikamız var. Kim nasıl isterse öyle değerlendirecek bu vakti.

O andan itibaren fotoğraf çekmeye ara veriyorum. Fotoğraf çekmenin ziyareti böldüğünü fark ediyorum çünkü. Bir eve ziyarete elinizle fotoğraf makinesiyle gidip, sürekli evin resimlerini çekmeye benziyor bu.

Şam'da neden bulunuyorum ki? Salt gezmek mi, yoksa varlığımıza anlam katmış insanlarla selamlaşmak için mi? "Selamlaşmak için seyahat etmek" cümlesini zihnimin bir kenarına not edip camiye giriyorum. "Ziyaretimi" yapıp, ruhumu Hz. Zeyneb Camii'ni, bilmem kaç kilo altından yapılmış kubbesiyle önemli olmaktan kurtarmak istiyorum. Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan'ın biricik kardeşi, Kâinatın En Değerli Varlığı'nın torunu olmasıyla bir irtibat, alaka, bağlılık kurmalıyım. Suriye gezisi hikmetini buluyor, kalbim Hz. Âdem'den beri var olan bir "silsile-i nurani"yle bağlılık kurmanın huzuruna eriyor.

Otobüse döndüğümde rehberimiz telaşlı. Bir kişi eksik. Otobüsümüzün "Altın Kızları"ndan Zerrin Hanım yok (diğer ikisi Neriman ve Özden Hanımefendiler). Tek tük homurtular yükseliyor.

Bir gün önce de Selahaddin Eyyubi'nin kabrini ziyaret ederken canım sıkılmıştı. Kimi insanların "Aaa sadece bir kabirmiş, görülecek bir şeyi yokmuş!" şeklindeki ifadeleri içime hüznün salmıştı. Gezerek ziyaret etmek yerine salt turistlere dönüşüvermeyi düşünürken, o çıkageliyor.

Yetmişli yaşları geride bırakmış (önüne katmış mı demeliyim) Zerrin Hanımefendi yavaş adımlarla gelip koltuğuna oturuyor. Sağdan soldan gelen serzenişlere aldırıyor. "Kusura bakmayın sizi beklettim, ama Hz.

Zeynep Camii'nde güzel bir yer buldum kalabalığın içinde, Yasin'imi okudum, birkaç da dua okudum, geldim." deyiveriyor.

Sonra da ekliyor: "Ben buraya ibadet etmeye geldim zaten!"

Buradan kendisini en kalbi selamla selamlıyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünyanın Üç Yüzü-I

Mustafa Ulusoy 2010.12.10

İçimizde bitimsiz bir hüznün. Bizi sevip kabullenmiş, gitmek bilmeyen misafir olmuş keder. Kasvetli bir boşluk. Sağımız solumuz karanlık.Göğsümüzün üstünde bir yumru.

Dünya tatsız tuzsuz.

Hayat cazibesini yitirmiş. Buruş buruş olmuş yüzü. Kalbin içindeki duygular nemli bir zindanın duvarlarında mahpus.

Varsın, olsun. Bize sadece umutsuzluk yakışmaz.

Dünyanın sadece üçüncü yüzündeyiz. Biz fânilere bakan yüzünde.

Yolumuz kapalı bir kutu. Her şey sadece bir engel. Her varlık sonsuz kere atılmış düğüm. Her varlık karanlığın kendisi. Bir kara delikten daha korkunç. Her varlık bir diken. Kıymık kıymık batıyor. Kalbin alakasına, fikrin merakına değmiyor.

Varsın, olsun. Bize sadece umutsuzluk yakışmaz.

Dünyanın üçüncü yüzündeyiz. Heves ve arzularımızın âşık olduğu dünyanın yüzünde. Bize aldırmadan giden dünyanın yüzünde. Can çekiştiren oklar fırlıyor üçüncü yüzden. "Aşkın, umudun, dingin şöhretin/ Aldatısı uzun sürmedi/ Dağıldı şölenleri gençliğin/ Uyku gibi, sabah dumanı gibi" diyen şair (Aleksandr Sergeyeviç Puşkin) bizim yerimize konuşuyor baksana. O da umutsuz değil ama: "Arkadaş inan er geç doğacak/ Büyüleyen mutluluğun yıldızı."

Her varlık soğuk. Kendisi ısınmaya muhtaç. Her varlık suskun. Her varlık teselliye muhtaç. Her şey ölü. Her şey yabancı. En başta kendine. Her varlık takatsiz, yorgun. Her varlık zevalin içinde eriyor. Yitiyoruz. Hep birlikte. Gidiyoruz.

Her şey anlamsız. Her şey fazla. Her şey ağır. Kâinatın kendisinden bile daha ağır. Her varlık gece. Her varlık çaresiz. Her şey donuk.

Her varlık yalnız. Tek başına. Her şey teselliye muhtaç. Her varlık bir hiç. Kendi adına. Her varlık dilsiz. Kör ve sağır.

Her varlıktan yükselen yalnızca bir inilti. Yardım çığlıkları.

Elimden tut diyor. Her şey. Bir yığıntı. Kopuk kopuk. Çevremizi saran karmaşa.

Varsın, olsun. Bize sadece umutsuzluk yakışmaz.

Dünyanın üçüncü yüzündeyiz daha. "Ehl-i şuurun ticaretgâhı" olan yüzünde.

Ölmek desen, kendisi dipsiz bir kuyu. Sonrası dert, sonsuz keder.

Gök üstümüze düşecek. İçimizde huzursuzluk. Ne olacak? Ötesi, berisi yok. Şu an var. An var, şimdi var. Havayı tutamamak gibi o da tutulmuyor. Gidiyor.

Kalpler kırık. Kavuşuyorum dediğimizde ayrılıklar. Hazlar acı veriyor. Dünya gaddar. Dünya mekkâr. Bir lezzet veriyor.

Bin elem arkasından geliyor.

Varsın, olsun. Bize umutsuzluk yakışmaz.

"Dünyanın üçüncü yüzündeyiz ya. Zamanın Bedii'nin "Vazifedarların meydan-ı imtihanlarıdır" dediği yüzde.

Elimizde avucumuzda ne var?

Dünyanın ikinci ve birinci yüzü var. Bu dünyada yaşamaya değer!

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünyanın üç yüzü-II

Mustafa Ulusoy 2010.12.17

Şairi bu kadar bunalıma sokan neydi, diye meraklandığımda, sinemadan çıkmalı on dakika olmuştu. Yürüyordum. Buz kesmiş caddede. Filmden çok aklımdaki şiir ele geçirmişti zihnimi. İçindeki kasveti de ruhuma yığarak.

"Elbette anlamı olabilirdi: geçip gitmekteyiz bu dünyadan,/ Sormamışlar gelirken, çekilmeliyiz şimdi yavaştan/
Ama konuşmamıza karşın, birbirimizi anlamadan/ Ve karşımızdakinin ellerine bir an bile ulaşmadan" diyen şairin (Ingeborg Bachmann) dünyanın üçüncü yüzünde dolanıp durduğuna kanaat getirdim ve dünyayı üçüncü yüzden ibaret sandığına.... Dolandıkça da kördüğüm ediyordu kendini: "Yıkım bu işte: Çıkamayacağız bu sınavdan/ Denemekle bile kalkılmaz bu şeyin altından/ Ve bir çarmıh dikilmiş, kendimizi tanıyamadan/ Yalnızlığımızda, silinip gidelim diye dünyadan."

Yürüyordum. Caddede. Bir süre sessiz kalmıştım ki, "Gerçekten hiçbir yerde kaydımız yok mu?" sorusu zihnime ilişiverdi.

Bir buz sarkıtının ucunda donarak asılı kalmış bir su damlası nasıl güneşi özlüyorsa; dünyanın üçüncü yüzünde asılı kalmış varlığımız da öyle özlüyordu dünyanın birinci ve ikinci yüzünü. Derken, Zamanın Bedii'nin; ikinci yüzün, dünyanın ahirete bakan yüzü olduğuna dair yazdıkları belleğimde gezinmeye başladı. Ahiretin tarlası, cennetin mezarı olan yüz. "Rahmetin mezheresi" dediği dünyanın güzel yüzü. "Tahkire değil, muhabbete lâyıktır." dediği yüz.

Üçüncü yüze hikmetin güneşi doğmuştu, caddenin soğuşuna inat. Bu yüz olmasaydı şair haklı olurdu isyanında, umutsuzluğunda. Bu yüz olmasaydı, her şey berhava olurdu.

Bizi sonsuzluğa taşıyacak ikinci yüzle dünya zalim bir yer olmaktan çıkabiliyordu ancak. Dün ile yarın arasında salınıp dururken, sonsuzluk açılıyordu ikinci yüzün penceresinden, her varlığın nefes aldığı.

Yolu yarıladiğında, aklım sinemaya kaydı. Bir filmin çekilme ortamını hayal ederken buldum kendimi. Oyuncular, çalışıyor, çabılıyor, yoruluyor, aynı sahne tekrar tekrar çekilip kayda alınıyordu. Her şey en iyi şekilde kayda alınmak içindi. Akılları fikirleri, çekilen sahnelerin bir bütünlük içinde kurgulanıp perdede gösterilmesi idi. Çekim yapılırken olan bitenin dışında bir hedef vardı. Sonrasıydı bu. O anı aşan, o anın dışına çıkan bir amaç ve hikmet için onca zahmete katlanıyorlardı.

Perdeye yansıtmak için kayda alınmış görüntüler kadar da mı kıymetimiz, ehemmiyetimiz yoktu? "Silinip gidemeyiz bu dünyadan. Mutlak Varlık silmez bizi. Sonsuza kazınmış varlığımız" dediğimde, dünyanın ikinci yüzü "evet" diye fısıldadı. Dünyanın sırrı ikinci yüzünde saklıydı.

Caddeyi kuşatan soğuğu unutmuştum. "Benim yüzüm olmadan bu dünya anlaşılamaz. Hiçbir düğüm çözülemez. Hiçbir acınız dinemez. Hiçbir öfkeniz yatışamaz. Hiçbir çiçek canlanamaz. Hiçbir ağaç yeniden yeşeremez." diye sesleniyor sandım ikinci yüz. Sesi sakın, serinletici, duyarlıydı.

Birinci yüzse en tebessüm edeni idi. En şefkatli olanı. En umut vaat edeni. Zamanın Bedii'nin "Cenâb-ı Hakk'ın esmâsına bakar; onların nukuşunu gösterir, mânâ-i harfiyle, onlara âyinedarlık eder" dediği yüz, var olmak için yeter de artardı. Bir an bile.

"Hadsiz mektubât-ı Samedâniyedir." dediği yüze kendi varlığımızı da koyunca, dünyanın üçüncü yüzündeki tüm acılar dindi, zerre kadar bile karanlık kalmadı varlığın dünyasında. Sanki her varlığa güneş serpilmişti.

"Bu yüzü gayet güzeldir; nefrete değil, aşka lâyıktır" dendiğine göre, dünyadan nefret ediyorum dediğimizde, kastettiğimizin üçüncü yüz olduğunu anladım.

Caddenin sonuna gelmiştim. Son cümleleri sıraladım aklımın bir köşesine.

Bize isyan yakışmaz cümlesini en başa koydum. Doğumumuzdan ölümümüze, olan biten her şey, kalbimizde misafir tüm duygular, O'nun isimlerinin tecellisine bir ayna olmak içinse eğer, varsın dünya zor olsun, varsın eğilip bükülelim.

Zaten dünya tadımlık bir yer değil mi?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Volga'nın buzdan giysisi

Mustafa Ulusoy 2010.12.24

Eksi on üç derecede Volga'nın buz kesmiş yüzüne dalıp gidiyorum. Bakmaktan öteye geçmeli diyerek, biraz da korka korka Volga'nın üzerinde karlara basa basa balıkçıların yanına varıyorum.

Yaklaşık otuz santim kalınlığındaki buz tabakasında matkapla yirmi santim çapında delikler açarak oltalarını salmışlar. Sabırla bekliyorlar.

Derken, oltanın tekinde bir kıpırdanma oluyor. Balıkçı heyecanlanıyor. Sakince oltayı çekiyor, oltanın ucunda yalnızca yem olarak takılı balık duruyor. Bir şeyler söylüyor. Ne o beni anlıyor, ne ben onu. Ama anlaşıyoruz. Tebessümlerimiz yetiyor her birimize. Tebessüm en insancıl dillerden biri, diyorum o an. Kendi kendime.

Su, buz, kardan müteşekkil bir mucizenin üstündeyim.

Akmaya devam eden nehrin üzerinde buz, buzun üzerinde kar. Üçü aynı anda nasıl olur, diyesi geliyor insanın. Otele döndüğümde merak edip araştırıyorum internette.

Havalar soğumaya başlayınca Volga da soğumaya başlamış. Soğuyan su tabakası dibe doğru çöküyor. Daha sıcak kısımlar yüzeye çıkıyor. Ama bu üstteki kısım da soğuk havanın etkisiyle yine soğuyor ve yine dibe doğru çöküyor. Bu denge sıcaklık dört dereceye gelince birden değişiyor deniyor.

Bu kez ısının her düşüşünde, su genleşmeye ve hafiflemeye başlıyor. Böylece dört derecelik su en altta kalıyor. Daha yukarıda üç, onun üstünde iki derecelik su katmanı şeklinde devam ediyor. Suyun yüzeyi ise sıfır dereceye varınca donuyor.

Sadece nehrin ya da gölün yüzeyi donmuş oluyor böylelikle. Yüzeyin altında kalan dört derecelik su kitlesi, balıkların ve diğer canlıların yaşamlarını sürdürmeleri için yeterli.

Deniyor ki, buz ve karın ısıyı iletme hususiyetleri düşüktür. Yani buz, havadaki soğuğu, altındaki su tabakasına çok az iletir. Böylece dışarıdaki hava eksi elli dereceyi bulsa bile nehrin ya da gölün veyahut denizin üstündeki buz tabakası bir-iki metreyi geçmez. Foklar, penguenler ve diğer kutup hayvanları, bu sayede denizin üstündeki buzlu delip alttaki suya ulaşabilirler.

Eğer böyle olmasa ne olurdu? Su, tüm diğer sıvılar gibi ısı kaybına paralel olarak yoğunluğu artsaydı, yani buz suyun dibine batsaydı ne olurdu?

Bu durumda okyanuslar, denizler, göller ve nehirlerde donma alttan başlayacaktı. Altan başlayan donma, yüzeyde soğuğu kesecek bir buz tabakası olmadığı için, yukarı doğru devam edecekti. Böylece dünyadaki göllerin, denizlerin ve okyanusların çok büyük bölümü dev birer buz kütlesi haline gelecekti. Denizlerin yüzeyinde sadece birkaç metrelik bir su tabakası kalacak ve hava sıcaklığı artsa bile, dipteki buz asla çözülmecekti. Böyle bir dünyanın sularında hiçbir canlı yaşayamazdı.

Su, buz, kar. Bir mucizenin üstünde duruyorum. Balıklar bir mucizenin içinde yüzüyor.

Nehrin orta yerinde dururken, gözlerim sahile kayıyor. Yüz yıl önce Volga'nın kıyısındaki hazin yakarışları hayal ediyorum. Hazin bir gurbette zahiren hayatı buz kesmiş Zamanın Bedii'nin içinde bir nehir akıyor. Bir ucu bize uzanan.

Kosturma'dan Petersburg'a gitmek üzere trene bindiğimde üç kelimeyi yol arkadaşı kılıyorum: Su, buz, kar.

Not: Kosturma'da misafirperverliklerinden dolayı işadamlı İsmail Cem Bey'e, Kosturma Devlet Üniversitesi'nde Türkçe dil kursu hocası Ahmet Bey'e teşekkür ediyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sevgi ilişkilerinde kıskançlık: Tehlikeli ve güzel-I

Kıskançlık: Hem güzel hem tehlikeli...

Güzel, çünkü özellikle âşık olduğumuzda, yoğun duygularla dolup taşıtığımızda tavan yapar. Duyguların en tatlısında -sevdiğimizde- sessiz sedasız, durduğu yerden, "ben buradayım" diye seslenir.

Hemen tüm sevenler kıskançlık krizine girer, az çok. "Seven insan kıskanır" denir.

Tehlikeli, çünkü yoğun kaygının ikizi. Kaybetme korkusunun diğer adı. Cennetteki cehennem gibi. Tatlı bir ilkbahardaki ayaz gibi. İçin için yanan kömürün içindeki ateş gibi. Shakespeare'in Othello'sunda yazdığı gibi; "Kıskançlık, beslendiği avla oynayan yeşil gözlü bir canavardır."

Kaybetmekten korkmayan yok gibidir. Özellikle değer verdiklerimizi, bağlandıklarımızı, sevdiklerimizi, önemsediklerimizi. Kaygı, kendi varlığımıza ve sevdiklerimize yönelik bir tehdit algısıyla baş gösterir. Bir alarm işaretidir. Tehdit ya gerçektir, hemen yanı başımızdadır. Üzerimize gelen bir araba, başımıza dayanan bir silah gibi. Ya da hayalidir, vehmîdir. "Ya olursa" biçiminde, olabilecek ama olmamış, muhtemel bir durumdur.

Kaybetmekten korktuğumuz bir sevgi ilişkisi de gerçeği ya da hayali kaybetme kaygısına dayalı olarak kıskançlığı tetikler. Aşk ne kadar parlaksa onu kaybetmenin gölgesi de o kadar karanlıktır. Ya başkasına gönlü kayarsa? Gerçekten en sevdiği ben mi oldum? Neden bir başkası ona bakmıştır? Niye başkasıyla konuşmuştur? Neden öyle gülümsemiştir? Dün niye aramamıştır? O halde kıskançlık, bizim için önemli bir insanı başka bir kişiye kaptırma kaygısından doğan zor bir halin içine düşmektir. Hadi, kaybetme olmasa bile sevdiğimiz kişiye başka birinin bizim baktığımız gözle bakması durumunda hissedilen duygudur.

Kıskançlığı ahlaki bir hüküm olarak dile getirmek oldukça yaygınsa da aslında dert edilen ahlaki bir durum değildir. O, ailesiyle (anne, baba, kardeşleri) yemektedir. Bir ara ararsınız. Sesi mutlu, mesuttur. Neşelidir. Sonrasında attığınız mesaja hemen cevap vermemiştir. Deli divane olur, odanın içinde bir yukarı bir aşağı dört dolanırsınız. Gözünüzü telefondan alamazsınız. Bir "bip" sesiyle uyanırsınız. Beklemekten gına getiren o mesaj gelir. O da ne. Canınız sıkılır. Her zamanki gülücük işareti neden yoktur? Mesajı görmez, gülücük işaretinin olmayışına takılırsınız. Göğsünüzde bir alev topu. Bir şeyler ters mi gidiyor? Mesajın gelmemesi bir dert, gelmesi ayrı bir derttir.

Aslında, o an, o da sizi düşünüyordur. Sizden gelecek bir mesajı beklemekte, yemekte dalıp dalıp gitmektedir. O da sizin yolladığınız mesajda gülücük işaretinin neden olmadığına takılmıştır. Yoksa sevginiz mi azalmıştır? Zaten her akşam ararken o akşam aramamışsınızdır. Yoksa?..

"Yoksa sevgisi mi azaldı" kaygısı midenize oturur. Eskiden daha neşeliydi. Şimdi yüzü pek gülmüyor. Eskiden gelecekte konuşurdu. Şimdi çoğunlukla susuyor. Yoksa? Yoksa başkası mı var? Ya da sevgisi yokuş aşağı yuvarlanmaya mı başladı? Yok öyle bir şey diye kendinizi ikna edersiniz. Bir süre rahata erersiniz. Çok uzun sürmeden kaygı geri döner. Zihninize bir virüs girmiştir. Sorarsınız. "Yok," der. Bir daha sorarsınız. "Yok öyle bir şey" der. İçiniz içinizi kemirir. Bir kurt düşmüştür içinize. Yavaş yavaş beyninizi yiyen bir kurt: "Bir başkasına âşık olacak, beni bırakacak ve yalnız kalacağım."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sevgi ilişkilerinde kıskançlık: Tehlikeli ve güzel-II

Bir çift göz için düşeriz yollara. 'Mutlak Varlık'ın bize verdiği sonsuz değeri bir de bir çift gözün içinde görmek için. Bu bizim hayattaki büyük arayışımızdır.

Aynı zamanda ruhumuz bir başkasının bir çift gözü olmak ister. Özellikle ama özellikle ona şefkatimizi, merhametimizi hasretmeyi talep eder. Diyelim vuku buldu bu. İki taraflı bir sevginin içindeyiz. Başka ne ister insan?

Her nimetin zahmeti vardır. Dertler sıraya çoktan dizilmiştir bile. İnsanız ya! Atılmışız ya, bir "dar-ı imtihan"a! Dar kapılar "buyurun buradan geçin" der gibidir.

'Sevdiğimi tek mutlu eden ben olayım' deriz (en azından şimdilik). 'Tüm neşesinin kaynağı ben olayım, hayatının merkezinde ben olayım. Onun tüm sorunlarını ben çözeyim (kahraman olma arzusu). Onun terk dert ortağı ben olayım (evlenene kadar da olsa).'

İşte, sevdiğimizi babasından, annesinden kardeşlerinden bile kıskanmamızın nedeni de böyle bir şeydir. Mesele ahlaki bir kaygı değildir aslında. Mesele, onun dünyasında biricik olma arzusudur: 'Onun bakışları tek bana ait olsun, ona bakan tek benim bakışlarım olsun, başka gözlere haram olsun.'

Kıskanan, sevdiğini kaybetmekten kaygılandığı (biz değer verdiklerimizi kaybetmekten korkarız), sevdiği ile sonsuza kadar birlikte olmak için kışkırdığı halde, bir türlü bu dile gelmez. Laf evrilip çevrilir. Ve çok büyük bir hata yapılır. Son derece insani bir duygu yanlış birkaç cümleyle heba edilir. Sevginin gözleri alan parlıtsı ilişkinin zehri olur. Kişi öyle olduğuna inanmadığı halde, kıskançlık duygusunu ahlaki bir suçlamaya döndürüp bir çuval inciri berbat eder.

Bir pazar günü tam kapıdan çıkacaklarken, içinde kıpırdanan kıskançlıkla adam karısının giyiminden rahatsız olur. Buraya kadar bir şey yok. Olabilir. "Ne biçim bir giyinme bu böyle, kendini teşhir mi etmek istiyorsun?" Nereden bulup buluşturduysa adam, ağzından çıkan söze kendi bile şaşmıştır.

Kadının haklı olarak bu söz çok ağrına gider, üzüldür, ağlar. Kapıyı çarpıp içeri geçer. Hırsından odadan çıkıp o da ağzına gelenleri sıralar. Ya da derin bir suskunluğa bürünüp için için ağlar (zor ama asilce). İkisinin kalbi de susuz kalmış bölük pörçük kuru toprağa döner. O pazarı evde hapis (ev hapsi) gibi geçirirler. Özür dilemek adamın aklının ucundan bile geçmez. (Bu sahneye bir de olan bitenleri kaygıyla izleyen bir çocuk yerleştirmeye içim hiç elvermiyor.)

Adam aslında karısının teşhir için giyinmediğini bilir. İçindeki hakiki düşünce bu değildir. Karısını seviyor ve onu kıskanıyordur. Bu kadar basittir. Ama mertçe bu söylenmez. Esas hislerin önü kapatılır, başka bir kisveye büründürülür. Kadın hiç hak etmediği bir ithama maruz bırakılır. (Örnekteki kadın erkek rolleri tersine çevrilerek de okunmalıdır.)

Senaryo şöyle olsa, adam gerçeği, sadece gerçeği söylese ne güzel olur hâlbuki: "Seni kıskanıyorum, çünkü seni seviyorum. Bu elbise de kıskançlığımı körüklüyor. Bunu giyinmeni istemiyorum." Bu kadar basittir.

Bu sevginin oldukça zarif ifade biçimlerinden biridir. Kıskançlık anlamına kavuşur. İki insan arasındaki bağlılığın işareti olur. Karısı bunu duyduğunda dünyalar onun olur. Kocasını onu kıskanacak kadar seviyordur (bunu en kısa zamanda annesiyle ve yakın bir arkadaşıyla paylaşmalıdır). Kocasının istemediği elbiseyi hemen gidip çıkarıp (inşallah) istediğini giyer. Kocasını ona teşekkür eder.

Adam neden böyle söyleyemez? Onlarca açıklaması olabilir. En kötüsü şudur: adamın karısına öfkesi vardır. Eline malzeme arıyordur. O an gözüne karısının elbisesi ilişir. Mesele ettiği kıskançlık olmadığı halde öyleymiş gibi davranıp maksadına ulaşır: Karısını incitmek, kırmak, yaralamak (ne yazık ki).

Kanaatimce en yaygın neden kadın ve erkeklerin kıskandığını söylemeyi bir zayıflık işareti saymalarıdır. Başka durumlarda sevdiğini ifade edebildiği halde, kıskandığını söylediğinde eşinin bunu zayıflık olarak algılayacağını sanmak. Bu son derece yersiz bir kabuldür.

Hulasa, seven insan kıskanır. Bu zarif biçimde dile gelebilmelidir: "Seni kıskanıyorum, çünkü seni seviyorum." İnanın yüzlerce çiçek kadar etkilidir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anne kuzusu erkek yetiştirmek

Mustafa Ulusoy 2011.01.14

Evde ekmek kalmamıştır. Biri, bir koşu bakkala/markete gidip almalıdır. Kim? Evin babası mı, on yaşındaki kızı mı, yoksa anne mi? Baba yorgun argın eve gelip televizyon karşısında o kanal bu kanal dolaşmaya başlamıştır çoktan.

En makulü evin erkek çocuğudur. Anne on üç yaşındaki oğluna seslenir. O ise kıyamet kopsa duyamaz halde, bilgisayardaki oyuna dalmış, o savaştan bu savaşa at koşturmakta, kahramanlıklar düşlemektedir.

Başını bilgisayardan milim kaldırmaz. "Görmedim, işitmedim" oynamaktadır. Anne bir kez daha seslenir. Evin ergen erkeğinden yine çıt çıkmaz. Annenin siniri tepesine çıkar. Avazı çıktığı kadar bağırır. Evin ergen erkeği kapıyı çarpıp odasından çıkar. Giderken dış kapıyı da çarpar. Asansörün kapısını da... Tüm kapılar düşman, açılmak ve kapanmak için değil de sanki çarpılmak için karşısına konmuştur.

Anne üzgün ve şaşkındır. Erkek evladı, onun "paşası, biriciği, bütün hayatını ona adadığı/adayacağı, bir dediğini iki etmediği evladı" neden sözünü dinlemiyordur? Neden asidir? Bir yandan çorba karıştırmakta, bir yandan da dalıp dalıp gitmektedir.

Ergen erkek, elinde ekmek, oflaya puflaya çıkagelir, hırsla ekmeği mutfağa bırakır. Zannederseniz ona büyük bir haksızlık yapılmıştır. Bilgisayar oyununu yarıda kesip onu bakkala/markete göndermeye kimsenin hakkı yoktur.

Ergen erkek çocuğun iki sorun yaşadığı görünmektedir. Birincisi, hazzın ertelenmesinde sorun; bilgisayar oyunundan aldığı hazzı terk edip ertelemeye direnci. Sanki hayatı sürekli haz içinde geçmeli, kesintiye uğramamalıdır. İkincisiyse, ailedeki sorumluluklara katılmadaki gönülsüzlüğü, sorumluluğu olduğu bilincinin olmaması; markete gidip ekmek almanın ona tuhaf görünmesi.

Bu coğrafyada annelerin erkek çocuklarına özel bir zafiyeti var. Onları hayatlarının bir nevi garantisi gibi görüp öyle muamele ederler. Annenin birden fazla erkek çocuğu varsa, genelde içlerinden birini seçer ve tüm yatırımını onun üzerine yapar, hayatını özellikle ona adeta adar.

Bir iki yaşlarından itibaren yaşına uygun sorumluluklar verilmeye başlanılmayan çocuklar -özellikle erkeklerin başına geliyor bu- ileriki yaşlarda bir bakkala markete gitmeye bile üşenir. Sonra sonra talep edilen sorumluluklara ve görevlendirmelere çocuklar hem şaşırır hem de tepki gösterir. "Şu ana kadar ben ki yatağını bir kere toplamamış, bir kere bile çorabını kirli sepetine atmamışken, bu da ne oluyor şimdi" duygusu yaşarlar.

Son model telefonun kendisine alınma hakkını görür: "İstediklerimi almak zorundasınız. Yoksa niye doğurdunuz ki beni!" diye düşünürler.

Günümüzde çocukların sanki tek sorumlulukları ders çalışmakmış gibi yanlış bir kabul var. Anneler çocukları ders çalıştığı sürece odasına gelip ona her türlü hizmeti yapmaya hazır ve nazırdırlar. Masalarına kadar getirdikleri çayın şekerini bile karıştıracak kadar hizmete amadedirler. İlköğretime giden çocuklarının ağzına hâlâ lokma koyan anneler bile vardır.

Annelerimizin şefkatli sineleri hayatımızdaki en güvenilir limandır. Anneler hayattaki en asil duygunun, şefkatin en parlak tecelligâhıdır. Ancak, anneler şunu da günümüzde sıklıkla unuttur: "Allah'ın şefkatinden fazla şefkat, şefkat değildir."

İstekleri hemen yerine getirmek, sınır koymamak, yeterli sorumluluk vermemek demek; arzularına meftun, keyfine düşkün, sınırlama ve kısıtlamalara alışık olmayan, "şımartılmış çocuk narsisizmi" denilen kişiliklerin oluşması demektir. İnsan nefsi hazzıdır. Hazır bir dirhem lezzet, sonrasındaki tonlarca lezzete müreccaktır. O an oynadığı bilgisayar oyunundan alınan hazzı, şimdi ders çalışıp ertesi günü iyi bir nottan alacağı hazzı tercih edebilir.

Hulasa, çocuklara zamanında verilmeyen sorumluluk sonrasında istenemez!

Önümüzdeki hafta "Benim paşa oğlum" psikolojisiyle büyütülen bir erkeğin evlenince yaşadıklarına değinmeye çalışacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anne kuzusu erkekler evlendiğinde...

Mustafa Ulusoy 2011.01.21

Annesinin paşa oğlu, üniversiteyi bitirip işe girmiş, "sabah git akşam gel" mesaisine başlamıştır. Sabahın köründe evladının yollara koyulması annenin ciğerini parçalar. Mümkün olsa oğlunun yerine işe kendisi gitmeye hazırdır.

Anneciği paşa oğlunu evlendirmek için gelin adayı aramaya başlar, bir yanı huzursuz. Oğulcuğunu "elin kızına" nasıl teslim edecektir? Kendi gibi, ona gül gibi "bakacak", oğulcuğuna layık kız var mıdır? Onun sevdiği yemekleri yapabilecek midir mesela? Üşüdüğünde üstünü örtecek, hastalandığında nane limon kaynatacak mıdır?

Anne, eş dost gezmelerinde bekâr kızları süzüm süzüm süzer. El maharetleri, giyim kuşamları nasıldır, temizler midir paklar mıdır? Hizmetleri iyi midir? Çayı bittiğinde hemen dolduruyorlar mıdır, yoksa boş bardak uzun bir süre onlara "biri fark etse de doldursa" der gibi mi bakmaktadır? Envai çeşit börek, poğaça, kurabiye tam kıvamında mı pişmiş, yoksa altı siyaha mı kesmiştir?

Anne, oğluna bir eş, hayat arkadaşı, yoldaş, "kalbine mukabil bir kalp" aramamaktadır. Anne oğluna "hizmetçi" aramaktadır...

Anne başkaca bir kadınlığı bilmemektedir.

Nihayet bir kızı gözüne kestirir. Oğulcuğuna, paşasına "layık gördüğü" kız pek maharetli, pek güzeldir, üstelik iş güc sahibidir. Uzunca bir süredir, "çalışan bir gelin" fikri zaten hayallerini süslemektedir. Kurum kurum kurularak, "Gelinim şu işi yapıyor" diyebilecektir. Oğlununkinden daha aşağı derece bir işi olması ayrıca yüreğine su serper. Sorup soruşturur: İsteyeni falan var mıdır? Gelen haberlere pek sevinir; yoktur.

Annenin başından kaynar sular dökülür. Paşa oğlu âşık olmuş, gönlünü bir kıza kaptırmış, evlenmek istemektedir. Anne ağlayıp sızlar. Niyeyse, özellikle oğluyla yan yana olduklarında daha çok ağlayası tutar.

Altı ay sonra oğlu, "Ayrıldık" diye müjdeli haberi verir. Anne biraz üzülmüş gibi yapsa da koçlar kurbanlar kestirmek ister. Birkaç gün geçince beğendiği kızıdan, oğluna bahseder. Oğlu "Olur" der. Kızla tanışır. Her ikisi de birbirinden hoşlanır. Dünyalar annenin olur.

İstemeydi, nişandı derken düğün dernek kurulur, oğlunu "evlendirir". Balayı biter. Her açıdan...

"Şımartılmış çocuk narsisizmi"yle büyütülen erkek evlendiğinde, annesinin evindeki paşa hayatının aynısının devam edeceğini, karısının annesi gibi davranacağını vehmeder.

Kendisi gibi işten gelen karısı mutfakta, o ise bilgisayar başındadır. Karısı yemeği yapar, sofrayı kurar. Yemeklerini yerlerken, karısının konuşma, dertleşme ihtiyacını anlayamaz. Ev cenaze evini andırır. Karısının sorduğu soruları duymazlıktan gelir veya geçirir.

Yemek biter. Masadan bir tabağı kaldırmak adamın aklının ucundan bile geçmez. Hayatında bir kere bile yaptığı bir şey değildir bu. Karısı böyle bir şeyi nasıl talep eder?

Adam şaşkındır. Bildiği, gördüğü, tanıdığı kadın değildir karşısındaki. Fena halde yanıldığı şeyse artık evli olduğu, karşısındakinin de annesi değil, karısı olduğudur. Artık sorumlulukları vardır. Artık çocuk değildir, çocukları vardır ya da olacaktır. Artık ödenmesi gereken faturalar vardır.

Karısı bir gün hastalanır. Bekler ki kocası, "Karıcığım seni doktora götüreyim." desin. Boşuna bekler. Kocasının hatırına bile gelmez bu. Doktora kendi gider. Daha da yıkılır; adam arayıp sormaz bile "Neyin varmış?" diye.

Kadının istediği, beklediği, umut ettiği evlilik, erkek bu değildir. Erkek onun için sorumluluk sahibi demektir. Koruyan, kollayandır. Dert ortağıdır. Teselli edendir.

Adam her gün eve gelir ve gider. Hizmet bekler. Bütün bellediği görevi ve sorumluluğu sanki sadece eve para getirmektir. Bunun dışında her şey ona yabancısıdır. Karısına sarılmaz. Hal hatır sormaz. İçini ona açmaz.

Annesi bir soru sorup da cevap vermediğinde, karısının da annesi gibi susmasını bekler. Karısı bir daha sorar. Adam susar. Kadın bir daha dener. Adam yine susar. Kadın soruyu değiştirip bir kere daha sorar. Adam bir kadınla konuşmaya, dertleşmeye hem alışık değildir hem de kadın onun için böyle bir varlık değildir.

Adam bütün hayatı boyu hep almıştır. Bir ilişkide vermenin ne olduğunu bilmemektedir.

Adam hayattaki çok kıymetli bir şeyi kaçırmaktadır: "İlişki"yi. Bir kadına bağlanmayı, ona kendini teslim edebilmeyi, ebedî hayat yolunda "arkadaşlık" kurabilmeyi.

Kadın, istediğinin eve sadece "para getiren", "kendini dışarıda bırakan bir erkek" olmadığını bilmektedir. Adamsa para kazanmaktan başka bir şey bilmemektedir.

Adamın içi bomboştur.

Kadın, bir ömür boyu kocasını değiştirmeye çalışacak, çok yorulacaktır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kayınvalide: "Oğlumun evi"

Mustafa Ulusoy 2011.01.28

Kayınvalide "oğlunun evini" teftişe hazırlanır. Gelinine, gözünün üzerinde olacağını hissettirecek, oğulcuğuna iyi "bakılıp bakılmadığını" bizzat yerinde görecektir.

Oğlu, bakıma muhtaç çocuktur sanki.

Çat kapı, "oğlunun evine" gelir. Elbette haber vermeden, verse de "müsait misiniz?" diye sormadan. Oğulcuğuyla aynı apartmanda oturuyorsa, onun dairesinin bir anahtarı da kendisindedir. Kapı zili süs niyetine takılmıştır.

İlk durak yeri mutfaktır. Bulaşıklar yıkanmış mıdır? Kapı kaçak yerli yerinde mi yoksa dağınık mıdır? Tencerelerin yerini beğenmez. Kendi kafasına göre bardağın çanağın yerini değiştirir, o evin hanımı olan gelinine sormadan. Niye sorsun ki. Orası oğluyla gelininin birlikte kurdukları "ikisine ait" ayrı bir yuva, oğlunun evin erkeği, gelinin de evin kadını olduğu iki kişilik yeni bir evren değildir. Orası "kendi oğlunun" evidir, o kadar. Oğlu kendi başına ayrı bir birey değil, kendisinin bir uzantısıdır çünkü. Sanki orası kayınvalidenin kendi evinin bir şubesidir. Dışarıdan gelin namında bir yabancı gelip yerleşmiş, üstelik oğulcuğunun da paralarını yemektedir.

Teftiş oda oda sürer. "Oda müsait mi, girebilir miyim?" ne gereksiz bir sorudur. Lodoslama dalar.

Bu coğrafyada gelininin yatak odasına izinsiz girmek ne kelime, gelininin özel giysilerinin bulunduğu dolapları karıştırarak mahremiyeti işgal eden kayınvalideler bile yok mudur?

Gelin, ütülenecek eşyaları kayınvalidesi habersiz geldiğinden alélacele yatak odasındaki yatağının üzerine yığımıştır. Kayınvalide, "Aaa, ben hiç ütülenecek çamaşır bekletmem. Kurutur kurutmaz derhal ütülerim. Onlar bekledikçe rahatsız olurum" diye, gerekli mesajı iletir. Kadın ağzıyla kuş tutsa kayınvalidesinin gözüne giremeyecektir.

Kayınvalidenin laf sokmaları, alt mesajları, tüm "teftiş" boyunca sürer. Parmaklarıyla pencere pervazlarının, konsolların, masaların tozlu olup olmadığını yoklar. Gelinini "terbiye etmeye" kararlıdır.

Teftiş gelin açısından pek başarılı geçmemektedir. Kocasının yüküne bir de kayınvalidenin yükü binmiştir.

Akşama gelinin yapacağı yemeği merak eder. "Şu yemeği oğlum pek sever, bu yemeğe bayılır" diyerek oğlunu ne kadar sevdiğini, ne kadar ona bağlı olduğunu göstermeye çalışır. Gören zanneder ki, arada bir rekabet vardır.

Anneliğin kutsallığını anlatan ayet ve hadislerle oğlunu büyüten kayınvalide, ona gerekli dinî eğitimi verdiğine inanmaktadır. Oğlu, anne-babasına hürmet göstere, anne-babalık haklarına riayet etsin, yeterdir. Amma Yaratıcı'nın başkaca nice sonsuz güzel sözü vardır.

Mutlak Yaratıcı mealen şöyle de demektedir mesela: "Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere, geldiğinizi hissettirip (izin alıp) ev sahiplerine selam vermeden girmeyin. Bu davranış sizin için daha hayırlıdır.

Düşünüp anlayasınız diye size böyle öğüt veriliyor. Eğer evde kimseyi bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer size, "Geri dönün" denirse, hemen dönün. Çünkü bu, sizin için daha nezih bir davranıştır. Allah yaptıklarınızı hakkıyla bilendir." (Nur; 27 ve 28)

Tamam, "Cennet annelerin ayağı altındadır" diyerek annelere hürmeti emreder Kâinatın En Değerli Varlığı. Ama O, aynı zaman da insan ilişkilerinde "sınır"ları da emreder: "İzin istemek üç defâdır. İzin verilirse girersin, verilmezse geri dönersin."

Kayınvalide bunları ya hiç duymamış, ya da üzerine alınmamıştır. O ev, "oğlunun evi", "oğlu da kendisininindir" dolayısıyla da o ev kendisininindir. İnsan kendi evine ve evinin odalarına girmek için başkasından izin ister mi?

Ona göre, oğlu "onundur."

Hâlbuki her şey, her varlık, tüm kâinat "O'nun"dur.

Sahip olduğumuzu zannettiğimiz şeyler, birer "emanet"ten öte nedir?

Bir küçük harf değişikliği "benlik sınırlarımızı" tayin eder ve yeni kurulan bir yuvayı aydınlatabilir ya da karartabilir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Onu nasıl unutabilirim?"

Mustafa Ulusoy 2011.02.04

Unutmayacaksın. Daha doğrusu, unutmaya çalışıp, bunun için çabalamayacaksın. Gerekirse, yüreğine taş basacaksın. Gecen gündüzüne karışacak, hayatın alt üst olacak belki. Gözünü kırpmadığın geceler olacak. Gündüzün bir anlamı kalmayacak. Gam ve keder yüreğini mesken tutacak.

Acının ta içinden geçeceksin. Bu hayata, "hayat" demeyeceksin. Yaşamayacaksın, ölüp ölüp dirileceksin. Ölümün içinden geçeceksin, ölmeden evvel. Öyle ki; acıdan müteşekkil olacaksın. Sen acının bizatihi kendisi olacaksın.

Aşka inanıyorsan eğer (ben şefkate inanıyorum), aşkın kederine de inanacaksın.

Aşkın sadece kaymağına talip olmayacaksın. Aşkın sonuçlarına da razı olacaksın.

Baksana, aşka gerçekten inanan şair Sezai Karakoç ne diyor, nasıl da yürekli diyor: "Ben çiçek gibi taşıyorum göğsümde aşkı/ Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum/ Gelmiş dayanmışım demir kapısına sevdanın/ Ben yaşamıyor gibi, yaşamıyor gibi yaşıyorum/ Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum" Hiçbir sızlanma var mı bu dizelerde? "Onu nasıl unutabilirim, aşkın acısından nasıl kurtulabilirim?" diye en ufak bir serzeniş var mı?

En önemlisi, "Zavallıyım" sözünü yüreğine sokmayacaksın. Beni bıraktı ya da sevgime karşılık vermedi; "sevilmeye layık değilim ki" diyerek kendine ihanet etmeyeceksin. Göğsünde bir kurşun gibi taşıyacaksın aşkı; göğsüne çiçek gibi takıp, ne zaman kuruyacak diye beklemeyeceksin.

Kalbini karışmayacaksın. Âşık olurken kalbin sana bir şey sormadıysa, maşukundan soğurken de sana sormayacak inan. Kalbin kararını kendi verecek. Kalbini rahat bırakacaksın.

Ayrıca, onu çok seviyordun hani? İnsan sevdiğini unutmak ister mi? Sevdikleri ölen insanlar, en çok neden korkarlar biliyor musun? Onları unutmaktan. Hem de, unutmamakça yürekleri daha bir kederle dolmasına rağmen. Hem çok sevdiğini söyleyip hem de onu nasıl unutabilirim diyorsan, bir sorun yok mu bu işte, diye düşüneceksin.

Hem, aşkını değil, kederini, kalbindeki sızısını unutmak istiyorsun belki de. Karşılık bekledin, bulamadın. Bulamamanın narsistik incinmesini yaşıyorsun. Aşk eğer sırf sevmekse, neden sevmekle meşgulsün? Olmuyor değil mi? Karşılıksız olmuyor. Aşk mukabele talep ediyor. O zaman, aşkı bir kere daha düşüneceksin.

O zaman çektiğin acıya "aşk acısı" demesen; "karşılık bulamamanın acısı" desen? Reddedilmenin acısı. Ayrılığın acısı. Zevalin acısı. Sevilmediğini düşünmenin acısı. "Bunu hak etmedim, güzel ve iyi bir insandım. İyi bir aşkı hak ediyordum" derken bile, aşka düşmekle yetinmiyorsun. Aşkına mukabele bulamamanın derdiyle meşgulsün.

Keşke düşünsen; hiçbir acı, hiçbir üzüntü, hiçbir keder, bir gün sona erecek hayattan daha uzun süreli değildir. Nasıl ki dünyada misafirsek; sevinçler de kederler de bizde öyle misafir. Nasıl ki dünya bizi ağırlıyorsa, biz de sevinç ve kederleri, üzüntüleri öyle ağırlayabiliriz.

Belki bu söylediğime kızacaksın; duygular nankördür. Bugün var olur. Gün gelir, zeval mahkûm hayat gibi zeval bulur. Bir sabaha kalkarsın. Kalbin sevgilisine küsmüştür. Tamam, bu her insanda olmayabilir. Ama inan çoğu insanda vuku bulur. Bir kere daha söylemek isterim ki; bu dünya hayatı ezelî ve ebedî değilse; duygular da ebedî değildir. Ebedî olan sadece O'dur.

"Bir daha başkasını sevemem" de bir yanılgıdır. Seversin. Sevebilirsin. Yeter ki kalbini rahat bırak. Ona karışıp durma. Onu kalbinden söküp çıkarmaya çalıştıkça, çiviye çekiçle bir kere daha vuruyorsun.

Belki de ölüm geçirecek aşk acısını. Dünyadaki hayatının bitiş çizgisi, aşkını da bitirecek. Aşkının ipini ölüm çekecek. Şöyle ya da böyle, şu ya da bu; bir gün bitecek. Bir gün unutacaksın. Ve bir gün de unutulacaksın.

Ha, bir de; hani dua ediyordun, "hayırlısı olsun Rabbim" diye. "Hayırlısı değilse olmasın" diye geceleri kalkıp yalvarıyordun O'na. Bak, olmadı işte. Niye teslim olmuyorsun. Yaratıcın duanı kabul etti işte. Hayırlısı değilmiş ki, olmadı. Fuzuli şekilde neden O'nun işine karışıyorsun.

Kalbini rahat bırak...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kocanın milleti olur mu?

Mustafa Ulusoy 2011.02.11

Kızın en umut dolu zamanları. Nasıl olmasın? Bağlandı bağlanacak kalbi. Bir vesileyle tanıştığı adamın, ebedî hayat arkadaşı olacak biri olduğunu sezinliyor, ta ilk görüşmede. Adam, üçüncü görüşmelerinde içinden "Tamam" diyor, "aradığım kadın bu galiba."

Her ikisi de, hayatın meşakkatli yüzünü bile sevecekler neredeyse. Karşılarına çıkacak zorlukları aşabilecek güçteler. "Kalpten kalbe" bir yol açılmış çünkü. Artık iki kalpleri var onların.

İlk adımı adam atıyor; "Kalbim senindir," diyerek.

Kız devamını getiriyor; "Kalbim senindir".

Artık iki gönül bir oluyor. Her ikisi akli başında insanlar ve ne istediklerini biliyorlar. Kalplerinin birbirine ısınmasının yeterli olmadığını farkındalar. Düşünüyorlar, tartıyorlar, birçok açıdan "denk" olduklarına karar veriyorlar.

Adam bir görüşmelerinde "Ben Kürt'üm, bu senin ve ailen için bir sorun teşkil eder mi?" diye soruyor. Kız şaşkın: "Neden sorun teşkil etsin ki? Allah Kürtlerle evlenmeye izin vermiyor mu ki? O'nun izin verdiği şeyler benim için sorun teşkil etmez." Adamın yüreği tarif edilmez bir sevinçle doluyor. Kızın bu cevabını hayat boyu unutmayacak. Bunu kalbinin en özel yerine kaydediyor. Ona hayırlı bir eş olma azmine azim katıyor bu cevap.

Ailelerin tanışma faslına geliyor sıra. Durumu annesine açıyor kız. Adamın Kürt olduğunu da laf arasında öylesine söylüyor. Anne biraz irkiliyor ama bunu kızına hissettirmiyor. Anne, kocasının tepkisinden çekiniyor. Onun enaniyetli, bencil, kimseyi beğenmez kişiliğinin kahrını yıllardır çekiyor zaten. Kendisi dışında kimi beğendi ki Kürtleri beğensin kocası. Anne, kocasına durumu izah ediyor. Bu arada damat adayının Kürt olduğunu da lafın arasına katıyor.

Baba, kızılca kıyamet koparıyor. "Kürtlerden koca olur mu? Ben Kürtlere kız vermem. Arkamdan, "Kürtlere kızını vermiş." dedirtmem. Kızım o adamla bir daha asla görüşmeyecek.."

Annenin ciğeri yanıyor. Kızına bunları nasıl aktaracak? Gerçeği, olduğu gibi anlatmanın daha uygun olacağına karar veriyor.

Kız günlerce ağlıyor. Babasının tutumunu havsalası almıyor. Bunu sevdiği adama bunu nasıl söyleyebilir? Onun çok incineceğine üzülüyor. Anne kızına üzülüyor. Kız, adamın üzüleceğine üzülüyor. Adam da kızın üzüldüğüne üzülecek. Herkes diğerinin üzülmesine üzülecek.

Zalimce bir hüküm, ruhları altüst edecek.

Zalimce bu hüküm Mutlak Varlık'ı üzecek.

Kız sonunda anlatıyor durumu adama, utana sıkıla, büyük bir mahcubiyetle. Adam şaşırmıyor. Kürt olmanın ilk bedeli değil bu. İlkokulda yeni yeni öğrendiği Türkçesinden dolayı alaya alınışı boğazında bir yumru gibi duruyor hâlâ. Kızın mahcubiyetini seziyor. Onu teselli etmeye çalışıyor. Kızın babasının hakkında kötü bir tek laf bile etmiyor. Kız, adamın olgunluğunu kalbinin en özel yerine kaydediyor. Ona olan muhabbeti ikiye katlanıyor.

Kız, babasının kestirip atmasına kırılıyor. Keşke bir kere karşısına alıp konuşsa adamla. Babalık yapsa. Hakiki babalık. Sadece bağırان çağırان babalık değil. Rehberlik eden, yol gösteren babalık. Genç adamı tanımaya çalışsa. Oturmasına kalkmasına, yemesine içmesine baksın. Eğer ki babası, Kürt olması dışında adamla ilgili olumsuz bir tespiti olursa, onu can kulağıyla dinlemeye hazır. Hiç tanımadığı, bilmediği, hiçbir zarar görmediği bir insanın yüzünü bile görmek istememesi çok zoruna gidiyor.

Bir yüz neden görölmek istenmez ki?

Yüz: Allah'ın merhametinin tecellisinin arşı.

Kız kime üzüleceğini bilemiyor. Babasını da razı ederek "yuva" kurmak istiyor o. Kalbiyle, babasının zalim hükmü arasında boğuluyor.

Kurguladığım bu hikâye, bu topraklarda hiç de anımsanmayacak sayıda yaşıyor. Bir Kürt'ten koca olur mu? Neden olmasın? Yeter ki insaniyetli olsun, şefkatli ve merhametli olsun. Sorumluluk sahibi olsun. Yeter ki karısını sevsin. Onu şefkatiyle sarıp sarmalasın.

Ben eşlerine çok iyi kocalık yapan birçok Kürt (Türk/Laz/Tatar/Çerkez/Ermeni) koca tanıdım, adam gibi adam. İyi koca olmayanlar da tanıdım. Bir insanın iyi ya da kötü olmasının etnik kimliğiyle ilgisi olmadığı gibi, kocalık ya da hanımlığının da etnik kökenleriyle hiçbir ilgisi yoktu inanın.

"Bu hikâyeyi nasıl bitirmeli?" diye düşünürken, aklıma Tony Kaye'nin "American History X" filmi geliyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Öfke, ağır bir yükür

Mustafa Ulusoy 2011.02.18

Kim daha üstün? Siyahlar mı beyazlar mı? Türkler mi Araplar mı? Kürtler mi Ermeniler mi? Derek, ısrarla beyazların siyahlardan üstün olduğunu savunur. Siyahlar için çekinmeden "pislik" ifadesini kullanırken, adalet terazisini bozan nedir?

"American History X " filminin karakteri Derek'in bu savının hiçbir sağlam dayanağı yoktur. Hevâ ve hevesini ilah edişidir tüm mesele. Şişmiş bir "ego"dan ("ben") şişmiş bir "toplumsal ego"ya (biz) geçişten başka bir şey değildir iddiası.

"Ben" (ene) yaratılış hikmetini unutup fitri vazifesini terk ettiğinde, kendini Mutlak Varlık'tan bağımsızlaştırır. İnsan âdeti kendi egosu tarafından yutulur. Zamanın Bedii, kişisel narsisizmin "toplumsal narsisizme" dönüşümünü şöyle anlatır: "Sonra nev'in enaniyeti de bir asabiyet-i nev'iyeye ve milliye cihetiyle o enaniyete kuvvet verip; o ene, enaniyet-i nev'iyeye istinad ederek, şeytan gibi, Sâni'-i Zülcelal'in evamirine karşı mübareze eder."

Derek Vinyard, beyaz ırkın üstünlüğüne inanan bir grup gencin karizmatik lideridir. Siyahlara içi öfkeyle doludur. Aklına, vicdanına, kalbine göre değil, benliğine, nefsi emmaresine, içini "havayla" doldurarak şişirdiği egosuna ("ben"ine) göre düşünüp hüküm vermektedir. Onu idare eden kendisi değil, büyüklenmeci benliğidir.

Derek, kendini yüceltmenin yollarından biri olarak kendi ırkını üstün görmeyi, siyahları aşağılamayı seçer. Geçen haftaki yazıda andığım baba da, "Ben Kürtlere kız vermem" derken kendi hükümdarlığının peşindedir.

Haddizatında kimsenin kendini yüceltmesine gerek yoktur. "İnsan eşref-i mahlûkattır". Mutlak Varlık zaten her insanı en şerefli olarak yaratmıştır. Bunu kabul edip kalbimize koymamız yeterlidir.

Derek Vinyard isimli karizmatik delikanlı, bir gece arabasını soymaya gelen bir grup siyahi gençten birini gözünü kırpmadan kurşunlayıp öldürür. Yaraladığı bir diğer siyahi gencin ise başını ezer. Filmde, Derek'i

oynayan ve âdeta "oyunculuk budur" dedirten Edward Norton'un, o iki genci öldürdükten sonra yüzünde beliren üstünlük duygusunu görmeden tarif etmek zor.

Narsisizmin açmazlarından biri de budur. Kolay olan tahripten duyulan gurur ve kibir ahmakçadır. İnsanın kendini aldatışının zirvesidir. Bir insanı öldürmek bir kurşuna bakar. Bir insanı yaratmaksa sonsuz bir kuvvete. Tek bir kurşunla bir insanı öldürmek kadar kolay bir işi yapmak, büyüklenmeci benlikte vehmi ve ahmakça bir büyüklük duygusu uyandırır. Bu yüzden narsisizm kibir ve gururu sürekli kılmak için kişiyi yıkıma, tahribe yöneltir. Hayatı kolaylaştırmak değil zorlaştırmaktır amacı bu benliklerin.

Derek, Allah'ın sevgili kuludur. Benliği katıdır katı olmasına ama taş gibi değil, buz gibi katıdır. Kaderin işi ya. Hapishanede çamaşırhaneye verilir. Beraber çalışacağı kişi siyahi bir gençtir. Bu siyahi genç içi neşe dolu, zeki, konuşkan, coşkulu biridir. Espriler yapar, hikâyeler, fıkralar anlatır.

Şairin (Eugenio de Andrade) dediği şey gerçekleşir âdeta: "Sanırım gülümseyişt/ o gülümseyişt/ kapıyı açan/ içinde aydınlık, çok büyük bir aydınlık/ taşıyan gülümseyiş, özlemini çektim." Hayatında ilk kez siyahi birini "yakından tanıma" fırsatını iyi değerlendirir Derek. Her insanın eşit yaratıldığını anlar yavaş yavaş. Hapishanede yandaş beyazların kirli işlerini fark ederek, aptallığına şaşar. İyi/kötü insan olmanın ırkla, milliyetle bağlantısı olmadığını bilir artık.

Hapisten çıktığında öfkenin ağır yükünü bırakmış huzur dolu bir insandır. Geçmişinden ve yaptıklarından utanç duyar. Ve küçük kardeşi Danny'nin de (Edward Furlong) kendisiyle aynı sonu paylaşmaması için çabalar.

Hepimiz nefis taşıyoruz. Hepimizin şu veya bu biçimde arızalı tarafları var. Aynı zamanda kısmetliyiz. Mutlak Varlık defterimizi dürmes hemen. Bize mühlet verir. Değişmek için bize fırsatlar yaratır.

"Kürtlerden koca olur mu? Ben Kürtlere kız vermem. Arkamdan, 'Kürtlere kızını vermiş' dedirtmem" diyen baba, Kürtlere karşı içinde taşıdığı öfke, kin ve kızgınlıkla yorgundur. Çünkü öfke ağır bir yükür. Hikâyedeki esas üzülmenecek kişi babadır.

Derek'in hapiste nefret ettiği ırka mensup siyahi gençle "yan yana" düşmesi nasıl bir fırsatsa, babanın da karşısına Kürt bir damat adayı çıkması ona sunulan bir fırsat değilse nedir?

"American History X" filmi acıklı sonlanıyor. Geçen haftaki hikâyeyi nasıl bitirmeli? Baba bu fırsatı değerlendirsin mi? "Hikâyenin nasıl sonlanacağına gerçek hayatta yaşananlar karar versin," diyerek, sözü Eugenio de Andrade'ye bırakıyorum:

"Bir anahtar yap, küçük bile olsa/ gir eve/ tatlılığa merhamete teslim ol / düşlerin ve kuşların malzemesine."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sevmeden evlenmek

Mustafa Ulusoy 2011.02.25

Lafa nerden girip, kime açılrsa? Annesi desen; kalbi var. Söyleyeceği şeyden kadına inme iner herhalde. Babasına hiç açılmaz, ortalığı birbirine katar. "Sen bizimle dalga mı geçiyorsun" olabilir en hafif tepkisi.

Utana sıkıla kardeşine çtlatıyor durumu: "Ben atacağım bu nişanı." Haber bomba gibi düşüyor aileye.

Annesi, babası, kardeşleri, herkes pek bir beğenip seviyor nişanlısını. Birlik olup adama yükleniyorlar. "Nasıl olur da sevemezsin sen bu kızı?" diye çıkışıyorlar. "Onun kadar iyi, onun kadar güzel, onun kadar sana uygun başka birini nasıl bulacağız? Sen önüne gelen nimeti tepiyorsun."

Adam sus pus. Gerçekten önüne gelen nimeti tepiyor mu? Karışık olan kafası iyiden iyiye karışıyor. Nişanı atarsa nişanlısına haksızlık yapmış olur mu? Ama kalbinde zerre kadar bir sevgi hissedemiyor. Nişanlısı güzel mi güzel bir kadın olduğu halde. Kendisini çok sevdiğini gördüğü halde. Daha geçenlerde nişanlısının ona aldığı kravata gözü ilişiyor. Onu alırken nişanlısının hayallerini hayal ediyor. Bir kez bile kendini incitmedi nişanlısı.

Bir iyilik meleği olan, insanlığından, safiyetinden hiç şüphe taşımadığı nişanlısını ne özlüyor ne de görünce en ufak bir heyecan duyuyor. Bir kere bile arayası gelmiyor. Elinde telefon, kendini zorluyor. Olmuyor. Bir kere daha zorluyor. Arıyor nihayet. Birkaç laf edip kapatmak istiyor bir an önce. Nişanlıysa uzun uzadıya düğün hazırlıklarını anlatıyor.

Adam en sonunda "nikâhta keramet vardır" darbı meselinden keramet umuyor. Ailesi adamın arkadaşlarını devreye sokuyor. Onlar da söz birliği etmiş gibi, evlenince her şeyin düzeleceğini telkin ediyor. Adam bu umuda sarılarak "gönülsüzce" evleniyor.

Kurguladığım bu hikâye üç aşağı beş yukarı şöyle devam ediyor: Bir yıldır beklediği keramet bir türlü gerçekleşmiyor. Adamın kendine yönelik kızgınlığı içinde birikip patlamalara dönüşüyor. Kendini suçlaya suçlaya yiyip bitiriyor. Kalbi bir türlü ısınmıyor karısına adamın. Yalvarıyor, yakarıyor Yaratıcı'ya. Ağlıyor, sızlıyor. Olmuyor.

Karısına içinden ne sarılası geliyor, ne şefkat göstereşi. Yanına yaklaşmasından bile hazzetmiyor. Yatakta sırtını dönüp yatıyor.

Karısı ağlıyor, ağlıyor, ağlıyor. "Ben sana ne yaptım, aramızda hiçbir sorun yok. Neden bana böyle davranıyorsun?" Adam yutkunuyor. "Sana içimde hiç muhabbet yok. Hiç olmadı" diyemiyor. Tüm soruları cevapsız bırakıp önüne bakıyor.

Bu hikâyede adamın karısına sevgi hissetmeye gayret edip bunu başaramaması normal mi? Normal, çünkü kadın erkek arasında olan muhabbet iradi değil. Kalpleri birbirine telif eden, kalpleri birbirine açan yalnızca O. Kimse iradesiyle ben şu kadının ya da erkeğin sevgisini kalbime koyacağım diyemez. Adamın "Neden karımı seve miyorum?" diye kendini yiyip bitirmesi bu yüzden kendine yaptığı büyük bir haksızlık. Adamın bir diğer haksızlığı da karısını seve memesi değil, muhabbet beslemediği halde onunla evlenmiş olması.

Evlilikte, iki ayrı insanı bir arada tutacak en önemli bağ, kalplerdeki muhabbet ve kişiliğin içine gömülü olan şefkattir. Kadın ya da erkeğin birbirine şefkatini harekete geçirecek olan da kalpteki muhabbettir. İnsan başka varlıklara derin bir sevgi hissedemeden şefkat gösterebilir ama iş karı-koca ilişkisine gelince; şefkati üreten muhabbettir.

Adamın muhabbeti olmadığından karısına şefkatini de ortaya koyamamaktadır.

Adamın ailesi ve arkadaşları "evlenince düzelir" diyerek, onu evliliğe zorlamakla büyük bir hata yapmışlardır. Bu coğrafyada bu hata çok sık işleniyor. Hâlbuki evliliğin sorunları ne düzeltme gücü var ne kuvveti. Evlilik bizatihi sorunlar yumağıdır (bu evliliğin kötü olduğu anlamına gelmez). Evlilik kadın ve erkeğin kalbine muhabbet koyamaz. Aksine evlilik muhabbetle kaimdir.

Sevmeden evlenen kadın ve erkeklerin evlilikten sonra eşlerini sevmeleri çok çok çok düşük bir ihtimaldir. İhtimallere göre hüküm bina edilmez.

Bu yazı, bu tür evlilikler yapmış kadın ve erkeklerin ne yapması gerektiğine dair yazılmadı. Buna ancak kişilerin kendileri karar verebilir. Ben sadece kadın ve erkeklerin neden eşimi sevemiyorum suçlamalarıyla kendilerine haksızlık ettiklerinin altını çizmek istedim. Bir de "evlenince seversin" in ne boş bir umut olduğunun.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korku pazarı

Mustafa Ulusoy 2011.03.11

Hayatın esaslı bir duygusudur korku. Tepeden tırnağa vücudumuzun her zerresine yayılır, bizim için çalışır, bize hizmet eder. Hayatımız korkuyla korunur. Bu nedenledir ki, dünyanın en güzel nimetlerinden biridir.

Şu an yüz binlerce kazasız belasız araba seyir halindeyse, buna vesile olan korku duygusudur. Ayağımızı frene bastıran, vitesi küçülten ya da büyülen, dikiz aynasına baktıran, direksiyonu sağa sola çevirmemize neden olan, hatasız sollamalardan alıkoyan, korku hissidir.

Ancak, hakikatten çıkıp evhama bürünen korku, hayatı koruyacakken onu azaba çevirir. Bize hizmet edecekken, bizi yönetmeye başlar. Korkunun evhama dönüşmesinde zalim kapitalist zihniyetin bir rolü var mıdır?

Sevgili Cem Mumcu'nun son kitabı "Kendine Bakma Kitabı"ndaki bir yazı, bu zalim kapitalist zihniyetin korkuyu nasıl pazarladığını ne güzel anlatıyor.

Bir gün sabah telefonu zır zır çalar Cem'in. "Sabahın köründe yeni uyanmış bünyesine" satmak istedikleri ürün neymiş biliyor musunuz? Kanser paketi! "Kanser olursam hemen hesabıma 150 bin dolar yatacakmış" diyor ve ekliyor Cem: "İnsanın olmayacağı varsa da bunlar yüzünden kanser olur."

Bana çok ilginç gelen "korkuyu pazarlama"dan söz ediyor kitaptaki o bölüm: "Korkuyu bir pazarlama aracı olarak kullanmak için, hedef müşterilerin o dönemde hissettikleri korkuyu teşhis edebilmek ve firmanın sunularıyla bu korkuyu gidermek arasında bir bağlantı kurabilmek gerekiyor."

Bu, insanın kanını donduracak pazarlama tekniği, medenilik adı altında zalimliğin son versiyonu olsa gerek. Kazanmak için her şeyi merhametsizce birer silaha dönüştürdükleri gibi, hayatın en mühim duygularından birini -korkuyu- da bir silaha dönüştürüyorlar. Yeter ki kazansınlar.

Cem, ilginç sorular soruyor kitabının bu bölümünde (diğer bölümlerinde de): "Bu kadar sağlık sorunu neden sürekli konuşuluyor? İnsanlar yeni mi ölümlü oldular? Eskiden ölülmüyor muydu?" Hastalıkların bu kadar çok konuşulması, hastanelerin, doktorların insanların sağlıklı alakalı korkularını tetikleyip evhama çevirerek, getirim elde etme çabası neden olmasın? (Bu niyete sahip olmayanları tenzih ederim.)

"Domuz gribi, küresel ısınma, kaza, güvenlik sorunları, hastalık, yaşlanma, ölüm, çocuklarınızın gelişmemesi gibi her türlü korkunuz için neler satın aldığınıza bakıyor musunuz?" sorusuyla kalmıyor Cem. Korkuyla yönlendirilmiş seçimlerimize de dikkat çekiyor. "Komünizm geliyor, irtica geliyor, din elden gidiyor, şeriat geliyor, vatan bölünüyor, dış düşmanlar pusuda. Gerçekliği olmayan ya da olsa bile abartılan bütün korkularla

kararlarınız ve eylemlerinize hükmediliyor. Varlıklarını bizim korkularımız üzerine inşa eden markalar, ürünler, partiler, kurumlar, gazeteler, düşünce sistemleri, meslekler var."

Cem'in bu yazısı Risale'de geçen enfes bir analogiyi hatırlatıyor bana: Nasıl ki damda bir adamı tehlikeye atmak için, bir desso adam, o evhamlının nazarında zararlı görünen bir şey'i gösterip, vehmini tahrik edip, kova kova tâ damın kenarına gelir, baş aşağı düşürür, boynu kırılır. Aynen onun gibi; çok ehemmiyetsiz evham ile, çok ehemmiyetli şeyleri feda ettiriyorlar." Analogi şu cümleyle sona eriyor ve Cem'in anlatmak istediğini özetliyor gibi:

"Hattâ bir sinek beni ısırmasın diyerek, yılanın ağzına girer."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki uçlu gönül

Mustafa Uluşoy 2011.03.18

Kim, her dem mutlu olmak ister ki?

Her dem kahkaha, her dem pür neşe, hangi kalbe fazla gelmez. Hangi kalbi kasvete boğup ağır gelmez hüzünlü neşe, şen kahkaha.

Her dem gündüz, hem ruhumuza hem bedenimize ağır gelir..

Vakti gelir, göz kapaklarımız ağır ağır kapanır; ruhumuz karanlığın sükûnetine teslim olup başka âlemlere misafireten gitmek ister; yorgun bedenimiz gecenin kollarında dinginliğe erer.. Kim geceye manasızdır diyebilir? Kim uykunun tadını inkâr edebilir?

Kimin kalbi aşkla kavrulurken bir damla suya hayır der? O su ki vuslattır. Yatışmayan ya da sönmeyen bir aşka hangi bünye her daim dayanabilir?

Öte yandan, her dem gece de, bir kefesinde ruh bir kefesinde beden olan bu teraziye ağır gelir.

Her dem keder de kalbi tarumar eder.

Sürekli konuşanlar kadar sürekli susanlar da bize sıkıcı gelir. Kalbimiz de dilimiz de bir susar, bir konuşur. Bazen çok konuşur, bazen az. Bazen kısa aralıklarla susar. Bazen de o suskunluk uzar..

Bir dem gelir kalbimiz kilitlenir. Dilimiz lal olur. Tüm sözler toprağın altında gömülü gibidir. Bir dem olur, dudakların asma kilidi kendiliğinden çözülür, dilden inci taneleri dökülür. Her bir söz bir kalbin teselligâhına dönüşür.

Bir dem gelir kara bulutlar kaplar gönlümüzün semasını. Şimşekler çıkar. Göğü gürler kalbimizin. Sonra bulutlardan sağanak halinde sevinç yağar.

Yeknesak bir hayat, ruhumuza göre değildir; gönlümüz iki uçludur, hayatımız da.

Doğumla ölüm. Vuslatla ayrılık. Boşlukla huzur. Gitmekle gelmek. Sıcakla soğuk. Açlıkla tokluk.. Bollukla kıtlık.

Ya da;

Kalple nefis.

Şeytanla melek.

Musa'yla Firavun.

Gönlümüzün tahterevallisi uçlar arasında salınır durur.

Arada ortalarda bir yerlerde de durur elbette tahterevalli.

Biz kâinatın en acayip varlığız. Biz bir mucizeyiz. İki uçlu bir mucize. Gönlü iki uçlu başka hangi varlık vardır bizden gayrı?

Akıl ve fikir meydanımız o kadar genişdir ki, ihata etmekte zorlanırız. Ve bazen de o kadar dardır ki, bir noktada hapsoluruz. Bir katrede yüzeriz. Bir zerrenin içine dalıp gideriz. Sonra bir dem gelir; âlemi bir karpuz gibi elimize alırız. Kâinat misafirliğe gelir akıl odamıza.

Bir sabah bir kahvaltıya davetliydim. Laf lafı açarken, "hep mutluluğun her dem mutluluğun" hem bir efsane olduğunu hem de; belirtilerinden birinin "sürekli neşe içinde olma" olan iki uçlu duygulanım bozukluğunun mani safhasından bahis açmıştım ki, sevgili Emine Eroğlu "Miskin Yunus"un "Hak bir gönül verdi bana" şiirini okudu masadakilere:

"Hak bir gönül verdi bana, ha demeden hayran olur/ Bir dem gelir şâdân olur, bir dem gelir giryan olur/ Bir dem sanırsın kış gibi, Zemahşer-î olmuş gibi/ Bir dem bişâretten doğar, hoş bağ ile bostan olur..."

Şiir bittiğinde hepimizin, bilhassa uğraşısı insan olan biz psikiyatristlerin hikmet ehlinde öğrenerek çok şeyi olduğuna bir kere daha kanaat getirdim.

Yıllarca kulağımızda yankılanan bu şiir insan gönlünün mühim bir özetini nasıl da güzel sunuyordu.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayatın 'Lâ ilâhe' faslı

Mustafa Ulusoy 2011.03.25

Aylak aylak yüzüyorsun anlamsızlık deryasında. Soğumuşsun. Dünyadan. Yaşama iştahın yerle yeksan olmuş. Solup kurumuş dünya bir ceset gibi uzanmış yatıyor içinde. Hayat can çekişiyor ruhunda. Kalbinin elleri kırık. Duygularına inme inmiş, felç olmuş bir kol gibi mecalsiz.

Bozguna uğramış kalbin. Her bir köşesini ayrı bir dert tutmuş. Her köşesinde bir tutam sancı.

Hayat yorgunusun.

Uçup giden bir kuş gibi her şey, adını bilemediğin.

Ne güzel işte.

Hayatın "Lâ ilâhe" faslındasın. Baksana, ne güzel de inliyor kalbin: "Hiçbir şey ilah değildir. Kalbin alakasına fikrin merakına değmiyor."

Adsız sokaklara dönmüş yaşamın. Sanki sırtında taşıyorsun güneşi. Varlıklar taş kesilmiş yüreğinde. Harfler silinmiş. Sözcükler unutulmuş. Dünya biçimini yitirmiş. Karanlığa sürüklenmiş dünyanın. Işıklar solmuş, donmuş kalmış yüreğinde. Zaman gömülü kalmış. Yolunu yitirmiş yolcusun. Tüm yollar çıkmaz sokak olmuş.

İyi ya işte.

Hayatının "Lâ ilâhe" safhasındasın.

Her yol, benden bir şey bekleme, diye sesleniyor sana, benden umudunu kes. Ben senin ilahın değilim diyor. Kalbin de bu seslenişe karşılık verip yüzünü çeviriyor dünyadan.

Koca bir güneş doğuyor dünyanın üstüne. Ama onun aydınlattığı varlıklar senin içini karartıyor. Güne başlamayı bile istemiyorsun bu yüzden. Karanlıkta biraz daha rahatsın. Uykunun karanlığına veriyorsun kendini sen de. Ah bir de şu rüyalar olmasa! Âlem-i misale bir girmesen, gözlerin dünyaya kapalı uyuyup kalsan.

Çare olarak eskiye dönmeyi istiyorsun. Yeniden hazlara gömülmek, yeniden neşelere gark olmak istiyorsun. Yanılıyorsun.

Ne kalbinin depremleri vardı daha üç beş ay öncesine dek, ne de sular seller silip süpürmüştü ruhunu. Her şey düzenli bir ilkbahar bahçesi gibiydi. Emellerin dal budak salmıştı içinde. Hedeflerin vardı. Çalışıp çabalamak için enerjin vardı. Dünya sonsuz bir beşikti. Sallanıyordun. Uyuyordun mışıl mışıl. Dünyadan hiçbir kuşku duymuyordun. Sana istediklerini verecekti. En azından sen kopara kopara alacaktın ondan.

Sonra, dünyanın karanlığı yuttu seni.

Kalbinle dünya arasında sonsuz bir "yol" açıldı.

Sevinmelisin.

Uyandın.

Hayatının "Lâ ilâhe" safhasına uyandın.

Baksana nasıl da inliyor "Lâ ilâhe" diyerek ruhun. Uyanışın sancısıdır kalbinin altını üstüne getiren. Nasıl da idrak etmiş kalbin, bu dünyada hiçbir şeyin ilah olmadığını, olmazsa olmaz olmadığını, dünyevi emellerinin boşunalığını.

Hayatı düşünüyorsun, anlamsız geliyor. Hayatını düşünüyorsun, anlamsız geliyor. Kendine kızıyorsun, neden gönlüm her şeyden geçti diye. Hatta hissettiklerinin Yaratıcını üzdüğünü zannediyorsun belki de. Belki de imanını sorgulayıp bunu iman zayıflığına yoruyorsun. Niye böyle hissediyorum diye dövünüyorsun. Aklın hayatın anlamını derinden bilirken, kalbinin öyle hissedemeyişini şerre yoruyorsun.

Diyorsun ki: "Her şeyin anlamsız gelmesi anlamsız geliyor."

Yanılıyorsun.

Sadece hayatının "Lâ ilâhe" safhasındasın.

Hayatta en büyük hakikat "Lâ ilâhe illâllah" değil midir? Bu sonsuz hakikatli cümlelerin iki safhası var baksana. Mutlak Varlık bizden yalnızca "illâllah" dememizi istemiyor. Kolay mı öyle "illâllah" diyebilmek. Bir bedeli

olacak. "İllâllah" demenin yolu "Lâ ilâhe" den geçecek. "İlahımız yalnızca O'dur" demeden önce hiçbir şeyin ilah olmadığı gerçeğiyle yanıp tutuşacak kalbimiz. Kalbimiz her "Lâ" deyişinde dünyadan kopmanın, ondan soğumanın acısını yaşayacak.

İşte, kalbin koca bir "Lâ" diyor yalnızca. "Lâ", diye haykırıyor, "hayır" diyor. O'nsuz her şeyi reddediyor. "Hiçbir şey ama hiçbir şey, O'nun dışındaki hiçbir şey, O'nun adına yaşanmayan hiçbir şey, O'nun için yaşanmayan hiçbir şey ama hiçbir şey anlamlı değil, tat vermiyor, huzur bahsetmiyor, beni tatmin etmiyor," diyor.

"Değmiyor," diyor kalbin, "hiçbir şeye değmiyor O'nun için ve O'nun adına yaşanmadıktan sonra hayat."

"Her şey koca bir hiç," diyor. Kalbin, "hayır," diyor. Reddediyor O'nun adına yaşanmayan hayatı.

Kalbin her şeyden soğuyarak, her şeye sırtını dönerek, her şeyin O'nsuz anlamsızlığıyla dolarak "beni" diyor, "beni illâllaha götür. Beni O'na taşı. O'nun sonsuz hakikatlerine taşı. Ben dünyadan soğudum. Çünkü hiçbir şeyin ilah olmadığını, olmazsa olmaz olmadığını, kalbin merakına, ilgisine değmediğini anladım."

Aklın her şeyin anlamlı olduğunu bildiği halde, kalbine her şey anlamsız geliyorsa, bil ki bu çok anlamlı.

Bu, kalbin "Lâ ilâhe" deyişinden başka bir şey değildir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bağlanmak

Mustafa Ulusoy 2011.04.01

Sonsuz ilmikler atılır insanın kalbine. Bağlandığımız kâinat kalbimize yağar. Yanaklarımızda bağlandığımız varlığın gülleri açılır. Işıkla ırmak sarmaş dolaş olur içimizde. Işıkla ırmak bile kalbimizde bağlanır birbirine.

Her şey bir şey, bir şey her şey olur bağlanmakla ve bir bahçeyi kucaklar gibi kucaklarınız her şeyi. Soluğumuzda yıldızlar gölgelenir. Alnımızda hayatın hikâyesi yazılıdır. Bu bir bakıma bağlanmanın hikâyesidir.

Her şey gülüşümüzün ardında saklıdır. Bizden her şeye, her şeyden bize yollar, sonsuz yollar vardır. Yolların içinde en aydınlığı kalpten kalbe olandır. Bu yolun adı, bağlanmaktır.

Hayat insanın içinde pırıl pırıl bir salkım gibi büyür bağlanmakla. Yıldızlar gülümser gözlerimizde. Ay parıldar. Güneş aynı saatte dikilir tepemize aynı saatte geçici olarak ölür bizde.

Bağlanmak, en sevdiğim on kelimedenden biri. Sanki hayatın bir sırrı da bu kelimedede temerküz etmiş gibi gelir bana. Kelimelerin de bir kalbi varsa eğer, kalbi parlak nurla dolu olanlarından biridir bağlanmak. "Bu kelimeyi yaratan Mutlak Varlığa hamdolsun" demek gelir içimden. Neredeyse her şeye elini uzatmış kalbimizin bağlanışını anlamak, kendimizi anlamanın da yollarından biri olsa gerek.

Psikoloji, bağlanmayı anneyle çocuk arasına indirger. Halbuki bu ilk bağlanmadır. Bağlanma belki anneyle başlar. Erkeğin kadına, kadının erkeğe bağlanmasıyla da sınırlı kalmaz. Halka halka genişler ve her şeyi içine alır. Cenneti bile. Görüp görmediğimiz tüm varlıkları bile. Görünmeyenler içinde belki de en çok da meleklerle bağlarız. Ne hoş değil mi, görmediğimiz halde bağlanmak. Kalp gözün görmediğini görmez mi zaten? İyi ki kalbimiz var.

Varlıklarla aramızdaki bağıllık muhabbetle husule gelir. Muhabbet, kâinatın varoluş sebeplerinden biridir. Bağlanmanın da vesilesidir. Muhabbet her şeyi bir şey, bir şeyi her şey hükmüne getirip kalbimizi doldurur. Biz muhabbetle yaratıldıysak, muhabbetle de bağlanırsınız her şeye. Her şey de, her şeye muhabbetle bağlanır. Kâinat muhabbetin etrafında döner huşu ile. Muhabbet kâinatın sevinci, neşesi, şevkidir.

Bağlanmanın karşısına ayrılık çıkar ama. Ya da bağlanmanın karşısına karşılık bulamama çıkar. Kalbin kanatları kırılır bu kez. Hüzünlenir, acıya gark olur. Çünkü...

"Çünkü," der Zamanın Bedii, "Bâtın-ı kalb âyine-i Samed'dir ve O'na mahsustur."

Öyleyse?

Öyleyse, "Dünyayı ve ondaki mahlûkatı mânâ-i harfiyle sev, mânâ-i ismiyle sevmek. 'Ne kadar güzel yapılmış' de, 'Ne kadar güzeldir' deme.

Bu satırlar şöyle de okunabilir: Varlıklara mânâ-i harfiyle bağlan, mânâ-i ismiyle bağlanma. Bağlandığına, 'Ne kadar güzel yapılmış' diyerek bağlan.

Ve sonra yine devam eder: "Ve kalbin bâtınına başka muhabbetlerin girmesine meydan verme. 'Allah'ım, bize sevgini ve bizi Sana yaklaştıracak şeylerin sevgisini nasip eyle' de."

Kalp, bağlandığı varlıkların yanında olmasını talep eder. Sonsuza dek. İnsana istediği verilecektir. Ama bu dünyada değil. Acelemiz ne ki.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erkekler de ilgi bekler mi?

Mustafa Ulusoy 2011.04.08

Niye evleniriz? Bunun sayısız hikmeti olabilir. Bir tanesi, O'nun sonsuz merhamet, şefkat ve ilgisine eş vasıtasıyla mazhar olmak; sonsuz sevmeye layık olduğumuzu, sonsuz kıymetli yaratıldığımızı bir de eşten duymaktır. Sevilen bir eşten duyulan güzel sözler seslerin en güzeli, en anlamlısı, en kıymetlisidir.

Kadın ve erkek arasındaki bağ, kâinattaki en kıymetli bağların başında gelir. Birbirini daha önce tanımamış, bilmemiş iki insan arasında yaratılan bağ -genellikle aniden olur- mucizeden başka nedir ki?

"Sevilme, beğenilme, takdir edilme, ilgi görme" gibi fitri ihtiyaçlar modern hayat algısında sadece kadının ihtiyaçlarıymış gibi bir yanılgıya dönüştü. Artık daha çok kadın, kadın-erkek arasındaki ilişkinin merkezinde kendisinin olması gerektiğine inanıyor. Ne demek istediğimi şöyle bir sahne gayet iyi açıklıyor: Kadın telefonda yarı ağlamaklı arkadaşıyla konuşmakta, kocasından dert yanmaktadır. Evlilik yıldönümlerinde kocası ona hediye almayı unutmuştur. Hatta evlilik yıldönümleri olduğunu da unutmuştur. Arkadaşı, "Peki sen ne aldın kocana?" diye sorar. Kadın şaşkın halde cevaplar: "Ben niye alacaktım ki, hediye erkek almalı."

Bu kadına göre hep kendi sevilmeli, sayılmalı, ilgi görmelidir. Kocasının böylesi ihtiyaçları sanki yoktur. Erkek güçlüdür, kuvvetlidir, kendine yetmelidir. Bir keresinde kocası kadına, "Benim de ilgiye alakaya ihtiyacım var."

der. Kadın adama şaşkın şaşkın bakar. Kocasını içinden, kişiliği zayıf olarak damgalar. Erkek dediğin nasıl ilgi alaka talep eder, diye hayret eder.

Erkeklerin fitratını ele veren benim bildiğim en iyi tespit, İsmet Özel'e aittir. Bir arkadaşımın kendisinden naklettiğine göre şöyle der İsmet Özel: "Efendimize ilk iman eden Hz. Hatice'dir. Hz. Hatice'nin iman etmesiyle Hz. Peygamber için adeta peygamberlik görevi bitmiştir." Bu tespit içinde kısmen bir ifratı barındırsa da bir erkek için karısının ifade ettiği anlamı çok ama çok güzel gözler önüne sermekte. Öyle ya, bir erkek ilk önce en çok sevdiği karısı tarafından anlaşılmayı, en çok ve en ilkin onun kendisine inanmasını, güvenmesini ister. Onun "bir çift gözü" tüm gözlerden öncedir. Tersi bir erkek için yıkımdır, başına gelecek en büyük felaketlerden biridir.

Erkeklerin fitratına dair ipuçlarını bazen film sahnelerinde de buluruz. Benim hiç unutmadığım bir sahne şöyle: William isimli bir şövalye kalabalık bir hipodromda at üstünde elinde mızrak müsabakaya çıkacaktır. Sayısız kalabalık onun ismini haykırırken, sayısız göz de bakışlarını onun üzerine dikmiştir. Ama onun tek istediği, arzuladığı; üzerinde olsun istediği sadece bir çift gözdür, tüm gözlere bedel.

Adam sadece gözlerini açıkta bırakan miğferini başına geçirdiği anda yönetmen ustaca bir iş çıkarır. Kamera yavaşça şövalyenin gözleriyle onca seyirci arasından karısının gözlerini -bakışlarını- karşı karşıya getirir. Şövalye aradığını bulmuştur. Kahramanımız müsabakayı kazanır. Kimin için? Bana sorarsanız karısı için. Karısının kahramanı olmak için. Birçok kişi kendini tebrik eder. Şövalye hâlâ rahat değildir. Karısı yanına gelir, ona sarılır. Adam o an istediğine kavuşur. Çünkü karısının kahramanı olmak neredeyse bir milletin kahramanı olmaya bedeldir. En azından, karısının kahramanı olmadıktan sonra bir milletin kahramanı olmanın ne tadı vardır ne de tuzu.

Bir futbolcu oynarken de eşi için oynar. Golü atan futbolcunun aklına ilk gelen "karım gördü mü acaba" olur? Ya da attığım golü beğendi mi? Arabayı zor bir yere park eden bir erkek karısından bir iki çift övgü duymak ister. Adam o arabayı belki daha kolay park edecekken, o zor yere karısı için park etmiştir aslında. Onun gözüne girip bir anlık da olsa kahramanı olmak için. Ondan, "Maşallah, ne güzel park ettin" lafını duymak için. İşinde başarılı bir adım atan bir erkeğin ilk aklına gelen de sevdiği karısıdır. Ondan gelecek övgüler tüm övgülere bedeldir. Ondan gelmeyecek övgüyse tüm övgülerin üzerini örtebilir.

Hülasa, sevilme, takdir görme, beğenilme gibi fitri ihtiyaçlar kadında olduğu gibi erkekte de mevcuttur. Hatta benim iddiam erkeklerde -biraz abartıya kaçtığımı düşüneceksiniz belki ama- kadınlara göre birkaç kat daha fazladır. Kadınlarda bu ihtiyaçlar yok demiyorum. Benim vurgulamak istediğim erkeklerin bu fitri ihtiyaçlarının modern hayat algısında göz ardı edildiği ve "ilgiye, merhamete, şefkate ihtiyaç duymak" deyince akla ilk gelenin kadın olduğu.

Hülasa gözlemlerim, bir erkeğin karısının dünyasında önemli olma ihtiyacının, bir kadının kocasının dünyasında önemli olma ihtiyacına göre daha fazla olduğu yönünde. Bu, aslında erkeklerin kadın karşısındaki zayıf yönüdür. Doğurgan ve üretken fitratta yaratılmış kadınınsa aslında asli gücüdür. Erkeği erkek yapan da, biraz da kadındaki bu asli güçtür.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mezar taşınıza ne yazılsın istersiniz?

Mustafa Ulusoy 2011.04.15

Göğsü yarıldı yeryüzünün.

Toprağın bağrından bahar çıkageldi, ölümün ellerinden tutarak. Tüm yeryüzü yeniden dirilirken. Derin bir uykunun içinden yaşama uyanırken. Yeşeren yapraklara ölümün kokusu sinik.

Hayatın nefesinde fanilik; yeşilin içinde pusuya yatmış sarı. Varlığın başında dikili bekleyen ayrılık.

Sonsuzluğa açılan kapının rayihası uç veriyor çiçeklerde, börtü böcekte.

Baharı temaşa ederken aklım ölüme kayıverince, gözlerimin önüne mezarlıklar geldi ve elbette baharı selamlayan servilerin arasındaki mezar taşları.

Mezar taşları, dünyayla ahiret arasındaki berzah âleminin dikili taşlarıydı. Bir yandan dünyevi bir yanıyla da uhrevi mutlak bir sessizlikle öylece dikiliyorlardı.

Birden aklıma düştü soru: "Ölünce mezar taşına ne yazılsın istersin?"

Bir an bu sorudan korktum, kalbim çarptı, yüreğim titredi. İçim sızım sızım sızladı.

Sonra sorunun üstüne gittim. İnsanın yaşadığı hayatın ona ne ifade ettiğini anlamasının bir yolu da mezar taşına yazdırmak istediği sözlerdi. Bu sözler hayatla ilişkisini ele verecekti. Zihnimde bembeyaz bir mermer hayal ettim.

O pürüzsüz beyazlığa, önce ismim yazılsın istedim.

Ardından soyadım.

Bir de doğum tarihim, elbette bir de ölüm günüm.

Bu çok sıradan ama dedim, kendi kendime. Bir o kadar da yetersiz.

Ne yaşamı anlatıyor, ne ölümü bu kelimeler. Ölümden dem vurmeyen tüm sözler, hayat karşısında sus pus kalıyor. Ölüm kadar hayattan da bahis açmıyor bu sözler.

Ne yazdırmalı o zaman mezar taşına?

Hangi sözcüklerdir bizi biz yapan?

Hangi sıfatlarla anılmak isteriz, hangi sıfatlarımızı yanımızda götürürüz ölünce bile? Ölsek de hangi cümle bizi terk etmez, toprağın bağrında? Bir hayatı hangi söz, hangi cümle, hangi kelime sırtlayıp ebediyete taşıyabilir? Hangi söz yaşanmış bir hayatın iyi, değerli, anlamlı ve güzel yaşanmış olduğunu gösterir?

Hangi söz bir mezar taşında silinip gitmez, mezar taşının önünde boyun eğip çarpıp yere düşmez?

İyi yaşadı ve öldü. Bilmem ne işini yapardı. Beşiktaşlıydı, Galatasaraylı, Fenerliydi, şuydu buydu. İyi bir babaydı, iyi bir anneydi, evliydi, bekârdı, iyi bir işi vardı, boş gezenin boş kalfasıydı, tanınmış biriydi, onu sadece kendi tanırdı, öfkeliydi, sakindi, duyguluydu, coşkuluydu, duygularını saklardı, az konuşurdu, çok gevezeydi, zengindi, fakirdi, dik kafalıydı, uysaldı.

Böyle şeyler mi yazdırmalı? İş gücü, statü, mevki, makam adları mı kazıtmalı mermerin yüzeyine?

Neyi kazıtmalı ki yaşanan bir hayatı anlamlı kılsın? Boşa geçmemiş olsun tüm yaşam? Koca bir ömrü özetlesin, hiçliğin pençelerinden kurtarsın.

Ölsek de yanımızda ne yer alır? Ürkütücü sessizliklerden kim korur? Hangi emel bizi biz yapar? Baharın kokusu ne işe yarar ölünce? Hayallerimizin içindeki imgeler midir mezar taşına yazılacak olan? Endişeler mi, vehim ve vesveseler mi? Ya kötü şeyler başıma gelirse diye diye ödümüzü patlatan kaygılar mı? Tüm endişeler mi yazılsın bir mezar taşına? Tüm korkularımızı mı kaydetsinler oraya?

Oraya ne yazsınlar bizi biz yapan? Üstümüzde ıslak narin eğrelti otları yeşermişken, kemiklerimizi misafir eden toprağın altında yatarken, mezarımızın kapıcısının başında hangi söz bize arkadaşlık etsin?

Öyle bir söz yazdırmalı ki hiç silinmemeli, bir hayatı sırtlayıp ebediyete taşımalı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Önemli biri olma çabasının boşunallığı -1

Mustafa Ulusoy 2011.04.22

Tatar Çölü romanının daha ilk sayfasında mühim bir yanılgıyı öyle güzel anlatır ki Dino Buzzati.

Harp Akademisi'ni bitirip teğmen olduğunda üniformasını giyeceği daha o ilk sabah, aslında fena halde yanıldığını anlar Drogo. Üniformasını giyer, gaz lambası ışığında aynada kendine bakar ama heyhat, umduğu sevinci hissedemez. Hâlbuki "yıllardan beri, hep bu anı, gerçek yaşamın başlayacağı bu günü beklemiştir".

Gerçek yaşamın başlayacağı bir an yoktur aslında. Çünkü gerçek yaşam doğduğumuz an başlamıştır bile; belirsiz bir geleceğin dehlizlerinde saklanmamıştır. Gerçek yaşam şimdiki zamanın içinde gömülüdür, eğer orada aranırsa. "Gerçek yaşamın başlayacağı bir anı, bir günü beklemek", hayatta sığındığımız tatlı bir avuntudur sadece.

Drogo'nun "şimdiyi" çözecek bir sırrı yoktur. Sıkça denenen yöneme başvurur o da; kendini geleceğe kapatır. Bekleyecek, bekleyecek ve elbette eninde sonunda ölecektir.

Yollara düşer Drogo. Önemli bir iş başararak önemli olduğunu hissetmek için. Bastiani Kalesi'ne tayini çıkmıştır. Yolda kırk yaşlarındaki Yüzbaşı Ortiz'le karşılaşır. Ortiz, on sekiz yılı aşkın kalede görev yapmaktadır ve bir nevi Drogo'nun yaşlanmış halidir. O da başka subaylar gibi gelecekte olacak önemli bir olayın gerçekleşmesini beklemektedir.

Drogo'nun kaledeki ilk gecesinde insanın varoluşsal gerçekliğiyle ilgili önemli bir bilgiye ulaşırız. İlk günün şamatası, tanışma faslı, yol heyecanı bitmiş, günün telaşesi sönmüş, tüm meslektaşları uykuya dalmış, Drogo ise tavana bakıp endişe girdabında yuvarlanmaktadır: "Şimdiden kendisini tamamen unutmuşlardı... Bu uzun gece boyunca hiç kimse ziyaretine gelmeyecek; bütün kalede, hatta sadece kalede değil tüm dünyada tek bir insanoğlu kendisini düşünmeyecekti; herkesin kendi meşguliyeti vardı, herkes kendi kendine zor yetiyordu, hatta annesi bile, evet, belki de annesi bile şu anda başka şey düşünüyordu, tek oğlu Giovanni değildi, bütün bir gün onu düşünmüştü, şimdi sıra biraz da ötekilerdeydi."

Hepimiz gibi Drogo da önemsenmek ister. Boşu boşuna gezegende olmadığına inanmak ister. Varlığı ile yokluğu arasındaki farkın ne olduğu insanın en mühim meselelerinden biridir.

Anlam ve önem insanın dünyadaki eylemleri, yapıp ettikleriyle de sıkı sıkıya bağlantılıdır. Hayat bir faaliyettir. Faaliyetlerimiz ve eylemlerimiz varlığımızın anlamı ve önemine işaret edebilmeli, varlığımızla yokluğumuz arasındaki farkı açığa çıkarabilmelidir. Drogo da hayatına bir anlam ve önem katacak, "İşte sırf bunun için yaşadım" diyecek bir eylemin peşindedir.

Romanın bence doruk noktası kaledeki terzihanede olan konuşmadır. Bir pelerin diktirmek için terzihaneye giden Drogo'yu oradaki bir ihtiyar uyarır. Kalede kalıp bekleme olayını başlatanın Albay Filimore olduğunu; onun on sekiz yıl önce "büyük olaylar" olacak demekle işe girdiğini, kalenin çok önemli olduğunu ve hatta bütün diğer kalelerden çok daha önemli olduğundan dem vurarak bir "önemlilik hapishanesi" inşa ettiğini anlatır Drogo'ya.

"Önemli şeyler olacak, önemli işler yapacağız..." ne kadar tanıdık değil mi?

Drogo, o an esas meseleyi idrak eder aslında: Kaledekilerin talihi -kendininki de- herkesin yaşamın da "en az bir kez çalan o mucize anı" beklemek olacaktır. Kalenin kuzeyinden, Tatar Çölü'nden gelecek bir tehlike - yıllardır gelmemiştir- önemli olaylar doğuracak, kaledeki askerler "önemli işler yapacaklar", kahramanca savaşıacaklar belki ve hayatta bir işe yaradıkları hissine kavuşacaklardır.

"Muhakkak farklı bir şeyler olagelmeli, öyle bir şey ki, insan, 'artık sonuna gelmiş olsam bile beklemeye değmiş diyebilmeli'."

Farklı bir şey, sıradan olmayan bir şey yapabildiğinde önemli olacağına inanır birçok insan gibi Drogo da. Kalede yıllarca miskince beklemenin sırrı budur. Kaledekiler bir gün tecelli edecek varoluşsal anlamın, bir hikmetin peşindedirler. Drogo kendinin bunun dışında kalacağını düşünür. Yanılır. Çünkü basit eylemlerdeki sonsuz sırrı çözemediğinden, o mucizevî anı beklemekten başka bir çıkar yolu yoktur.

Hâlbuki hayatın sırrı önce sıradanlıkta tecelli eder. Günlük yaşantının sıradan gibi görünen eylemlerine sızmış anlam ve hikmetin sırrına vâkıf olamadıkça, sıra dışı ve gösterişli eylemlerle hayatın anlamına ve sırrına erişilemez.

Önümüzdeki hafta "Black Hawk Down" filmiyle konuya devam edeceğim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Onbaşı Smith'in son sözleri-2

Mustafa Ulusoy 2011.04.29

Günlük hayattaki basit ve sıradan gibi görünen eylemlerde, hayatın sırrından bihaber olan Tatar Çölü romanının kahramanı asker Drogo; bulunduğu kaleden önemli bir hadisenin zuhur edeceği ve kendisinin de kahramanlık göstereceği umuduyla bir ömrü tüketir.

Ve yönetmenliğini Ridley Scott'ın yaptığı Kara Şahin Düştü (Black Hawk Down) adlı film adeta romanın kaldığı yerden bu meseleye kafa yormaya devam eder. Filmde, Dino Buzatti'nin romanının baş karakteri Asker Drogo'nun dört gözle beklediği "sözde fırsat"ın tam göbeğinde olan bir grup askerin başından geçen olayları izleriz.

Yaşanmış olaylara dayanarak çekildiği söylenen filmin anlattığına göre; 1993 yılında Somali'de iç savaş çıkar. Düşman kabileler arasındaki savaş görülmemiş bir açlığa yol açar. Üç yüz bin insan açlıktan ölür. Muhammed Farrah Aidid isimli gerilla lideri Mogadişu'ya hâkimdir ve limanlara gelen uluslararası yardıma el koymaktadır. Yirmi bin Amerikalı asker gıda yardımını yerlerine ulaştırıp düzen sağlar.

Aidid, Amerikan askerlerinin çekilmesini bekler. Sonra Birleşmiş Milletler barış gücü askerlerine savaş açar. 1993 Haziran'ında Aidid'e bağlı milisler yirmi dört Pakistanlı askeri tuzağa düşürüp katleder. Sonra da Amerika personeli hedef alır. Ağustosun sonunda seçkin Amerikalı askerler olan Delta ve Komando kuvvetleri ile 160. SOAR birliği, Aidid'i uzaklaştırmak ve düzeni sağlamak için üç haftalığına Mogadişu'ya gönderilir. Bu, meselenin zahiri yönüdür. Üzerinde fikir üretilebilecek birçok konu olan filmin benim ilgileneceğim yönü, askerlerin savaşa katılma dinamikleri olacak.

Amerikan ordusunun orada bulunma amacıyla tek tek askerlerin orada bulunma nedenleri apayrı olabilir. Film ilerledikçe bu psikolojik dinamikler kendini belli eder: önemli bir iş başararak dünyadaki varoluşunun önemini hissetmek.

Mogadişu kentinin Baraka bölgesine "Siyah Şahin" helikopterlerinin de katıldığı karadan ve havadan otuz dakika sürmesi planlanan bir operasyon düzenlenir. Amaç Aidid'i yakalamaktır. Sonuç tam bir hezimet olur. Beklenmedik bir direnişle karşılaşır Amerikalı askerler. İki adet "Siyah Şahin" düşer. Operasyondan birkaç gün önce orduya katılan er Blackburn, "Buraya birilerinin canına okumaya geldim," der. Birilerinin canını okuma başarısı hayatının anlamıdır sanki. Operasyona katılmak için çok isteklidir. Bu benim açımdan ilk etkili sahnedir. Blackburn, helikopterden ipe tutunarak inerken düşer ve kendi canına okuyabilir ancak.

Kara birliği bu ağır hezimetin ardından üsse geri döndüğünde komutan onları tekrar Bakara bölgesine sevk emri verir. Bu emir üzerine, Thomas isimli bir asker komutanına, "Oraya geri dönemem," der. Komutan ise bunun üzerine narsistik kültürün hayata tutunma biçimini ele veren o ünlü Amerikanvari cevapla askeri motive etmeye çalışır: "Herkes seninle aynı hisler içinde tamam mı? Önemli olan bir fark ortaya koymak için şu an ne yapacağındır."

"Bir fark ortaya koyarak" varoluşsal önemini hissetme çabası modern zihnin yorucu çabalarından biridir. Bir savaşa katılmanın nedeni olarak böylesi bir hayat algısının amacı narsisizmi besleyerek hayata anlam katma çabasıdır. Gururlanabilmek ve meth edilmek için başarı peşine düşmek hayatın en yorucu işi haline gelir hâlbuki.

Şehrin içinde sıkışıp kalmış Amerikan askerlerinden Onbaşı Smith iç kanamadan öldü ölecektir. "Burada ölemem," der. Arkadaşı onu, "Burada ölmeyeceksin," diye teselli eder. Yüzü giderek sararır Smith'in. Ölüm meleği çok yakınındadır. Hayattan ayrılmak zordur. Dünya tatlı, gitmek ise acı verici... Özellikle nereye gideceğini bilmiyorsa insan... Smith, "Üzgünüm," diye fısıldar. Vurularak daha fazla yararlılık göstermediği için bir serzeniştir kendine bu. Arkadaşı, "Üzgün olacak bir şey yapmadın. Twombly'yi kurtardın," diyerek, bildiği tek teselliyi verir. Smith'in kan çekilmiş yüzüne gururun gölgesi düşer. Smith, Twombly'e "İyi misin?" diye sorar. O da, "Evet iyiyim," diye karşılık verir. Başka bir asker de ölüm döşeğindeki Smith'e "Aldığın eğitime uygun davrandın," diyerek o klişe narsisizmi okşayan tesellisini sunar.

"Bana bir iyilik yap," der Smith arkadaşına ciğerlerinde kalan son nefesle: "Anne babama bugün iyi savaştığımı söyle. Çok sıkı savaştığımı."

Smith ölür. Her nefis ölümü tadacaktır ne de olsa.

Ölürken söylenen sözler hayatı özetler. Smith'in Somali'de neden olduğunun ipucunu yakalarız bu sahnede. Tatar Çölü romanındaki Drogo'nun beklediği şeyi o bulmuş gibidir: Hem kendi benliğinin hem de anne babası

ve çevresinin gurur duyacağı bir iş başarmak; böylelikle hayatının boşu boşuna geçmediğini, bir anlama ve öneme sahip olduğu hissini tatmak.

Smith'in narsisizmini beslemeye yönelik kahramanlığı ölünce işine yaramış mıdır acaba? Ölünce işimize yaramayacak her iş, her eylem hiçliğin içinde yok olup gider çünkü.

Konuya önümüzdeki hafta da devam edeceğim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Günlük hayatın sonsuz önemli işleri-3

Mustafa Ulusoy 2011.05.06

Mesela, bir çiçeğin başında durmaktır kâinatın en önemli işi. Durmak ve temâşaya dalmaktır. Temâşaya dalıp, "Maşaallah" demektir.

Öylesine önemlidir ki bu eylem, bu söz; çiçeğin melekleri bile nefeslerini tutarlar adeta, kendilerinden geçerler ve ağızımızdan çıkan bu sonsuz kıymetli sözü Mutlak Varlığın dergâhına taşırlar. O'nun sonsuz dergâhına ulaşan eylemlerdir kâinatın en önemli işi.

Bir elmadan bir ısırik alırken "Elhamdülillah" diyerek Mutlak Varlık'tan hoşnut olduğumuzu, O'nun sonsuz lütfunun farkında olduğumuzu ilan etmektir mesela kâinatın en önemli işi.

Hastalandığımızda "ah of" diye inlemek yerine "Ya Şafi" diye terennüm etmekten daha önemli hangi işi vardır insanın? Acılara bile hamd etmek, sabır göstermek, isyan etmemek değil midir Mutlak Varlığın bizden beklediği? Mutlak Varlığın bizden beklediklerini yapmaktır kâinatın en önemli işi.

Ölürken, "O'na kavuşuyorum" diyebilmekten daha önemli hangi işi, başarıya geride bırakabilir insan? Hayatı boyunca elde ettiği hangi başarı, hangi eylem bu cümleyi aşabilir?

Mesela, namaza başlarken "Allahuekber" demektir kâinatın en önemli işi. Mutlak Varlığın sonsuz kudret sahibi oluşunu tüm kâinata ilan etmek insana verilen ne onurlu bir görevdir. Yer gök bu kelimeyle heyecana gelir. Meleklerin selama durduğu sözleri söylemektir kâinatın en önemli işi.

Secdede O'na yakınlaşmaktır mesela... Şimdi ve hemen yapılabilecek bir eylemdir bu. Yıllarca mucizevî ve özel anlar beklemeye gerek yoktur. Hayatın anlamı, müphem bir gelecekteki başarılarda saklı değildir. Bugünün içinde var olan bir secdedir bizi sonsuz değerli kılan.

Kâinatın en önemli işi tekerliğin ya da elektriğin icadı değildir -O'nun adına yapıldıysa bunlar da önemlidir elbette-, kâinatın en önemli işi bir Fatiha okumaktır mesela. Âlemlerin Rabb'ine hamdolsun demekten daha büyük hangi söz, hangi eylem vardır? O'nu anmaktan, O'nu övmekten daha önemli hangi eylemi başarabilir insan?

Kâinatın En Önemli Varlığına selam yollamaktır kâinatın en önemli işi; Mutlak Varlık'tan O'na rahmet etmesini dilemek...

"Hayatım Rabbani bir mektuptur," demektir mesela kâinatın en önemli işi. Varoluşumuz O'nu anlatan bir mektup gibi görmekten daha önemli hangi iş, hangi görev olabilir sahi?

Muhtaç bir kalbi O'nun sözleriyle teselli etmektir mesela kâinatın en önemli işi. Bu uğurda sevdiklerinden bile ayrı kalabilmek, her yeri O'nun mülkü kabul edip yaşayabilmektir.

Bir insanın maddi ve manevi ihtiyaçlarını O'nun adına karşılamaktır mesela kâinatın en önemli işi. Yalnız olmadığını, Mutlak Varlığın kendini düşündüğünü hissetmesine vesile olabilmektir.

Kâinatın en önemli iş bir bebeğe süt vermektir mesela. Süt verirken Mutlak Varlığın "Rezzak" olduğunu düşünmektir.

Mesela, bir tas çorba pişirmektir kâinatın en önemli işi. Bir sofraya bir tabak koymaktır. Sofradaki yiyeceklerin O'nun sonsuz hazinelerinden gelen numuneler olduğunu seyre dalmaktır kâinatın en önemli işi.

Yağmurda yürürken ıslanmaktır kâinatın en önemli işi. Rahmetle ıslandığımızı fark etmek, semada yeni yaratılmış bir yağmur damlasına gülümsemektir.

Dağınık mutfakçı toplamak, bulaşıkları yıkamaktır mesela dünyanın en önemli işi. Bunları O'nun "Munazzım ve Kuddüs" isimlerinin tecellisine mazhar olmak için yapmaktır.

Elbette hayatın sıradan gibi görünen eylemleri yanında özel ve hususi anları da vardır. Bu özel anların kıymeti ancak günlük hallerimizi O'nunla bağlantılı yaşadıkça ortaya çıkar.

Bunlar ilk elde aklıma gelenler. Listeyi istediğimiz kadar çoğaltabiliriz, çoğaltmalıyız da. Ne zaman içime sanki her şey önemsiz, tüm eylemler sıradan gibi bir his otursa, bunlar gelir aklıma. Yeniden yeniye inşa edilir hayatın anlamı böylece.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bryant Park'taki ağacın çağrısı

Mustafa Ulusoy 2011.05.20

New York, dünyanın bir temsiliydi sanki. Parlak, aldatıcı, varlığı ebedi devam edecek gibi gururlu ve kibirli. Dünya pazarının en büyük tezgâhı burada kurulmuş.

Yürüyen, koşan, duran, oturan, kalkan her insan bir alışverişin acelesindeydi. Durmak bile burada almaya ya da satmaya yönelik bir eylem için yapılıyor gibiydi.

Ürkütücü bir sessizlikle gökyüzüne doğru başını dikmiş görkemli gökdelenlerin arasında, ruhum daralmış vaziyette yürüyordum saatlerce. Devasa ışıklı reklam panolarında beliren cümleler ne hayattan ne de ölümün hakikatinden dem vuruyordu. Dünyanın en cazip vitrinlerine boş boş bakınmaktan gına gelmişti.

Bir yalancı cenneti andırıyordu özellikle Manhattan bölgesi, katmerli yalanlarla süslenmişti sokaklar.

Tam, içimden, ne kasvetli bir şehir burası diye geçiriyordum ki, bir şey oraya çekti beni. Kırkinci caddeyle beşinci caddenin kesiştiği köşedeki New York Halk Kütüphanesi'nin ana binasını bulmaya çalışırken,

dikdörtgeni andıran bir yeşilliğin içinde baharın selamını ışıtır gibi oldum.

Küçükçe koyu yeşil demirden sandalye ve masaların çevresine öbeklenmiş insanlar için burası yeryüzünün mütevazı mekânıydı. Gökdelenlerin kibrine karşılık ağaçların dallarının toprağa dönük ellerinin avuçlarında tuttıkları yaprakların gölgesi, hem bedenlere hem de ruhlara bir dinginlik sağlıyordu.

Oturdum. Her bunaldığımda, her yorulduğumda Bryant Park'taki o çınar ağacının altına gelip oturdum. Şaşırtıcı bir cazibesi vardı parkın. Sınırları içinde yer alan kütüphaneye gelip gittikçe oturdum. Her oturduğumda içime umudu doldurdum. Daralan ruhlara bir çıkış işareti gibiydi parkın ağaçları.

Ne zaman New York şehrinden şikâyetle yeltenecek olsam, Bediüzzaman'ın o enfes cümlesi aklıma geldi hep. Sustum. Şehirden şikâyet etmeyi kestim.

Birinci Dünya Savaşı bitmiş, Van Ruslarca yakılıp yıkılmış, bir harabeye dönmüştür. Van Kalesi'ndeki Horhor medresesi de yıkılanların arasındadır. Ders verdiği talebelerinin çoğu ölmüştür. Bediüzzaman büyük bir bunalımın eşiğindedir. Mutsuzdur, hüznle doludur. Bir teselli arar kalenin tepesinde.

Meali, "Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ı tesbih etmektedir." ayetinin (Hadid: 1) hakikati tecelli eder: "O rikkatli, firkatli, dehşetli, hüznü hayalden beni kurtardı, gözümü açtırdı."

Sonra nazarına ağaçlar çarpar, "Baktım ki, meyvedar ağaçların başlarındaki meyveleri tebessüm eder bir tarzda bana bakıyorlar; bize de dikkat et, yalnız harabezâra bakıp durma diyorlardı."

İşte bu son cümleye bayılıyorum. Bize nefis bir çıkış yolu sunuyor çünkü. Ne başkalarının, ne bir şehrin, ne sosyal hayatın, ne dünyanın, ne de New York'un "harabezâra" haline bakıp durma der, yanı başımızdaki herhangi bir ağaç, minik bir yeşillik, saksıdaki bir çiçek; "Biz harap olmamış, yıkık dökük olmayan, yeşillik ve neşe saçan, güzelliğın ve letafetin aktığı varlıklara bak!"

Bryant Park'taki ağaçların seslenişine kulak verince kafamı New York'a takmaktan, onun ruhlara akıttığı huzursuzluğu gereksizcesine düşünmekten kurtulmuştum.

Artık, hayatımızın harap halleriyle karşılaştığımızda bize seslenen bir "ağacın" olduğuna daha çok inanıyorum. Ne de olsa yeşil bir soluğu var ağaçların. Ve elbette sayısız meleği.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Merhaba ey mutlu gün!"

Mustafa Ulusoy 2011.05.27

Martılar sesleniyor. Sabahın şahitliğini yüksekten yapmak için semada süzülürken, bağırs çağrış konuşuyorlar bir yandan.

Kiminle?

Seninle, benimle, onunla.

Bilinçli varlıkların şahitliklerine sunuyorlar kendi şahitliklerini.

Ağaçların dallarında melekler. Sabah esintisinin önünde de ardında da onlar.

Bulutlar geziniyor semada. Kaderin çizdiği yoldalar onlar da.

Hayat yeniden kuruluyor.

Gökte ay var. Vedaya hazır. Yıldızların parıltısı da aradan çekiliyor.

Güneş doğdu doğacak çünkü.

Doğan güneş değil aslında, taptaze yaratılmış yeni bir gün. Yokluğun karanlığından kurtarılıp dalların ucuna tutturulmuş yemyeşil yapraklar kadar taze.

Güneş doğdu doğacak günün habercisi yalnızca.

Bir gün; insana bahşedilen yeni bir hayat sayfası.

Her sayfaya ömrümüzü yazıyoruz. Varlığımızın kaydı tutuluyor ebediyete nakledilmek üzere.

Kuşlar cıvıldıyor durmaksızın. Ezgileri temiz havayı şenlik yerine çeviriyor. Seslerini boğacak insanların gürültüsü henüz yok sokaklarda.

Böylesi bir anda ne düşünmeli, ne söylemeli. Bilmem nasıl kaygının, vehmin, vesvesenin, kuruntunun esiri olmamalı?

Bilmiyorum.

Aklıma o dua geliyor aniden.

"Hoş geldin, sefa geldin ey sabah ve ey yeni gün. Merhaba ey mutlu gün! Ve merhaba ey kâtip ve şahit melek! Şu söylediklerimizi bizim için yaz."

Duruyorum.

Dua, şahit ve kâtip meleklerden ne yazmasını isteyecek, merak ediyorum.

Hava burcu burcu kokan çiçeklerle kendinden geçiyor. Önce melekler içine çekiyor güzel kokuları. Sonra onları köşe bucak serpiyorlar dünyanın üzerine.

Nabızı atıyor hayatın yeni bir günün gövdesinde.

Rahmetin ışığından örülüyor yeni gün.

Her gün...

Böyle bir günde, her günde şöyle sesleniyor meleklerle Evrad-ı Kudsiye duası:

"Hamîd, Mecîd, Refîî', Vedûd, Muhî't, Fa'âl olan Allah'ın adıyla."

Allah'ın bu güzel adlarıyla güne başlamak, başlangıçların en güzeli olmalı.

Dua devam ediyor:

"Allah'a iman etmiş, O'na kavuşmaya inanmış ve delillerini kabul etmiş, Allah'ın ulûhiyeti dışında başka ilahları inkâr etmiş ve Allah'a tevekkül etmiş olarak sabahladık."

Vehmin, kaygının, endişenin, lüzumsuz düşüncelerin elinden kurtarılması gerek bugün.

Dua devam ediyor.

Yeni bir günün kendisi bir dua sanki.

Melekler âmin diyor.

Âmin...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İbn-i Sina'dan kısa ve öz bir yeme formülü

Mustafa Ulusoy 2011.06.03

Yeme içme dünyanın en güzel nimetlerinden biri olsa gerek ki, cennet nimetlerinden de biri olduğu söylenir. Bedenimiz için elzem olan yiyeceklerin peşine düşerken, bir yandan da dünyayla ilişki haline geçeriz ister istemez.

Yemeğe içmeye ihtiyaç duymayan bir yaradılışımız olsaydı eğer, kâinatla kurduğumuz ilişki de sekteye uğrardı muhakkak. Ne toprakla, ne ağaçlarla, bağ bahçeyle ilişkimiz kalırdı. Ne de hayvanlarla ve denizlerle...

Hem bedenın idamesi hem de -öncelikle- O'nun nimetlerini "tatmak" amaçlı yeme içme, sadece haz almaya kaydığında ise büyük bir külfeti bedenimize yükleriz. Bir de bakmışız anlık hazlar uğruna yağ küpüne dönüşmüşüz.

Kilo, hem sağlık açısından hem bedenın zarafeti açısından bir sorundur. Modern hayatın dış görünüşe verdiği önem sosyal bir baskı da uygulayarak, "kilolarımla nasıl görünüyorum" kaygısına sürükler kişiyi.

Aynanın karşısına geçilir. Karşılaşılan görüntü hiç de iç açıcı değildir. Hemen zayıflama kararı alınır. Bilen bilir, bu, dünyanın en zor işlerinden birinin kararıdır. Öyle olmasaydı kilo sorunu yaşayan kimse olmazdı değil mi yeryüzünde? Çünkü "ben fazla kilolarımla çok mutlu ve mesudum" diyen insana az rastlanır.

Modern hayatta kilo vermek deyince hemen akla "diyet" gelir. Terapistlik hayatımda birçok diyet öyküsü dinledim. Çoğunun özelliği ise büyük kararlar alınarak başlanan bu diyetlerin yarıda bırakılmasıydı. Önce büyük bir istekle diyetisyenin verdiği listeye uyulur, birkaç kilo verilir. Ve ardından, mükellef bir sofrayla zafer kutlamasına gelir sıra!

Zaten diyet yapmaktan, sınırlanmaktan, kotalardan kim hoşlanır ki? Ben de, her şeyi ölçüp biçmede, gram gram yapılan kalori hesaplarında bir "hesapçılık" sezinlemişimdir hep. Yemek yemenin nimetten zahmete dönüştüğü noktadır bu. Mutlak Varlığın nimetlerini "tatma" eylemi bir hesap kitaba dönüşünce işin tadı tuzu kaçır.

Ana öğünler, ara öğünler derken sürekli bir yeme telaşı içinde geçer gün. Önümüzdeki kâğıda bakarak ne yiyeceğimize karar vermek yemek yemedeki kutsallığı da bozar gibi gelir bana. Bu hesapçılık pişmiş aş su katar adeta.

Hele hele ara öğünlere de yayılmış bir diyet programı insanı aç kalma hissinden mahrum bırakır. Sanki açlık hissi bizim ezeli düşmanımızdır, sanki bastırılması gereken bir ayaklanmadır. Bir an önce ara öğünlerle görüldüğü yerde bastırılmalıdır..

Yiyerek kilo verme isteğinde bir işgüzarlık da vardır sanki. Hem yemeden içmeden mahrum bırakmayacağız nefsimizi, hem kilo vereceğiz, ne ala değil mi?

Hele bir de bilmem neyin ve bilmem kimin diyeti meselesi yok mu? Birinin ak dediğine diğeri kara der. Her yıl bir diyet moda olur, diğerleri çöpe atılır. Şok diyetlerle verilmiş kilolar iki katıyla geri alınır.

Asıl vahim olanı da, meselenin hayatı yaşama ve yiyeceklerle bir ilişki kurma biçiminden uzaklaşıp, sadece kilo vermeye indirgenmesi ve bunun da bir takıntılı ve saplantılı bir hal almasıdır. Terbiye edilmemiş nefisleri taşıdıktan sonra zayıf olmakla kilolu olmak arasındaki fark artık sadece bir fiziksel ağırlık-hafiflik meselesidir.

Bu meselenin kısa ve öz formülü ne olabilir, diye düşünürken karşıma İbn-i Sina'nın sözleri çıktı. Zamanın Bedii'nin aktardığına göre, tıbbın bu dâhisi "Yiyiniz içiniz ama israf etmeyiniz." (A'raf: 31) ayetinin tefsirini şöyle yapar:

"İlm-i Tıbb'ı iki satırla topluyorum. Sözün güzelliği kısalığındandır," diyerek birinci formülünden sonra yeme içmeyle ilgili formülünü açıklar (maddeleştirerek yazıyorum):

"Yediğin vakit az ye."

Son derece yalın, net ve kısa bir öneri değil mi? Bir o kadar da arzu çağının insanları olan bizler için zor.

"Yedikten sonra dört-beş saat kadar daha yeme."

"Şifa, hazımdadır. Yani, kolayca hazmedeceğin miktarı ye. Nefse ve mideye en ağır ve yorucu hal, taam (yemek) taam üstüne yemektir."

Zamanın Bedii, "taam taam üstüne yemek" ifadesinin anlamını "vücuda en muzır (zararlı), dört beş saat fasıla vermeden yemek yemek veyahut telezzüz için mütenevvi (çeşit çeşit) yemekleri birbiri üstüne mideye doldurmaktır," olarak izah eder. Yani İbn-i Sina, bir öğünde çeşit çeşit yemeği önermez ve en az dört beş saat yememeyi öğütler.

Bunların içinde özellikle "az yemek", "doymadan kalkmak" ruhsal dünyamız için oldukça önemli geliyor bana. Çünkü mide fesadına yol açacak kadar yemek sadece mideyi bozmuyor, tüm zihinsel süreçleri de baltalıyor. Mesela, aşırı yemek yedikten sonra doğru dürüst, dikkatini vererek ders çalıştığını ya da kendini vererek kitap okuduğunu söyleyebilen çıkar mı? Çıkacağını sanmıyorum çünkü tokluk hissi insanın zihnini midesiyle meşgul eder, bu meşguliyet zihinsel ve duygusal olarak bir karmaşa doğurur, insanın kalp ve ruh dünyasıyla olan iletişim kanallarını tıkamakla kalmaz, beş duyumuzun keskinliğini de köreltir.

İbni Sina'nın öğüdü nefsimizin pek de hoşlanmayacağı bir öneri gibi görünmüyor. Çünkü nefis "tatmanın" değil "doymanın" peşindedir. Hâlbuki yapısı gereği o doymaz. Onu doyurmaya çalışmak nafil bir çabadır. Hakkı sadece tatmak olduğu halde fazlasını ona vermenin zahmetine yine o değil biz katlanıyoruz.

İnsan kendini sevmeli midir?

Mustafa Ulusoy 2011.06.10

İnsan kendini sevmeli midir? Kendini seven insan bencillikten kendini nasıl koruyacaktır? İnsanın kendisini sevmemesi kendinden bir vazgeçiş, başkasına bir yöneliş midir?

Bu sorular önemli. İnsanın başkalarıyla kuracağı ilişkiyi kendiyle kuracağı ilişki belirler çünkü.

İnsan değerli addettiği şeyi sever. İnsanın kendini sevip sevmemesi ve sevgisinin onu sürükleyeceği yol kendine biçtiği değerle ilintilidir.

İnsanın kendine biçeceği değer, iki farklı ve birbirine zıt referansa dayalı olabilir. Birinci referans, kendi aklının belirlediği, "kendince", "arzularına göre şekillenen" ölçütlerdir. Hakikate dayalı bir sabitesi yoktur bu ölçütlerin. Kişinin, "hedeflerime ulaşabiliyorsam, başarılı, zengin, güzel vb. olursam-değerliyim" diye kabulleri mevcuttur.

Kutsalla bağını koparan kişi artık varoluşunu hep kendiyle ilintilendirir. Kendi kendinin sahibi olduğuna inanan, kendi adına yaşayan ve var olan; varlığının amacını, kişiliğini ve hayatını mükemmele ulaştırmak olarak güdümlenmiş büyüklenmeci bir insan, zahiren kendini sever görünürken; kendini sevmeye kendinden nefret etme salınımlarında sivrulür. Çünkü kendine biçtiği değer gelgitlerden kurtulamaz, anlık iniş ve çıkışlara gebedir. Bir gün başarılıdır, kendini sever, takdir eder hayran kalır. Bir gün ise değildir, kendine kızar, hatta nefret eder. Bir gün güçlüdür, kendinden geçer; bir başka gün zayıftır, kendini yerin dibine batırır. Bugün kazanır, yarın kaybeder. Bugün genç ve güzeldir, yarın bir trafik kazasında yüzü yaralanır, aynayı eline bile almaya cesaret edemez. Ya da yolunun üzerinde yaşlılığın alametleri belirir günbegün. Her gün biri siyah biri beyaz iki fare hayatını kemirmektedir.

Kutsal bir referansa dayanmayan bu sözde kendini sevme biçiminde gene sözde bir değer biçer insan kendine. Narsisistik doyumlarla oyalanır durur. Heva ve hevesin peşinde harcar hayatını. Kusursuzluğa, muhteşem olmaya, tanınmaya, ilgi gören olmanın peşindedir. Kendini yüceltmek, büyüklenmeci bir tutumun içine girmek zorundadır. Çünkü işin aslında kendini sevmek de yetmez ona. Başkalarının sevgisine bağımlıdır. Ne kadar yüce olursa o kadar sevilleceğini sanır. Hem yüceliğine inanır hem kendinden aşağı gördüğü varlıklara ve insanlardan sevgi ve ilgi dilenciliği yapar, zillate düşer. Sürekli kendini başkalarıyla kıyaslayarak varlığının değerini ölçüp biçer. Hep başkalarının üstüne çıkmayı arzular. Bu ancak "olmayla" değil "görünmeyle" mümkündür. Hep iyi ve mükemmel görünme tutkusu insanın kimyasını bozar, onu kendine yabancılaştırır. Çünkü olduğuyla görüldüğü arasında dağlar vardır.

Kutsalla bağını koparan insan ne kadar kibirlenirse kibirlensin, kendini ne kadar üstün ve değerli görürse görsün, kendini ne kadar sevdiğinden dem vurursa vursun, sarkaç eninde sonunda bir nihilizm noktasında durur. Hayatın yükünü ve tekâlifini kaldıramayan insanın eninde sonunda kendiyle arası bozulur. Artık kendi ve her şey bir hiçe dönüşür. Kendine ve her şeye bir kızgınlık duyar.

İkinci değer arayışı Mutlak Varlık kaynaklıdır. İnsan Mutlak Varlığı referans aldığı anda artık kendisi aradan çıkar. Kendini "her şeyi sanatla yaratan bir Yaratıcının" yarattığı ve onun rahmet ve keremine mazhar olan sonsuz değerli bir varlık olarak addeder. Bu bakış açısıyla kendindeki Mutlak Varlığın sanatlı nakışlarını da idrak eder. Kendiyle Mutlak Varlık arasında bir intisap, bir bağ kurmuş olur. Kendinin kıymeti O'nun sanatı ve O'nun isimlerinin tecellisini gösteren bir ayna olması cihetiyledir.

Artık, sevdiği kendisi olmaktan da çıkar. İnsan kendinde tecelli eden isim ve sıfatları seviyordur. Çünkü Mutlak Varlık'tan bağımsız değil, O'na aittir. Kendiyle kurduğu ilişki Yaratıcı'yla kurduğu intisap ve bağlılık itibarıyla.

İnsanın hakikati de bu değil midir? O olmaksızın insan denilen varlığın ne önemi kalır ki? Yiyen içen sonra da ölüp hiçliğin içinde yok olup gidecek bir varlığın ehemmiyeti nedir ki?

Kutsal bir referansa dayalı kendimizle kurduğumuz ilişki bizi hem zillete düşmekten hem de kibirden kurtarır. Sadece biz değil, her varlık Mutlak Varlık tarafından yaratılmıştır. Yaratılmışlık açısından onlarla bizim aramızda tam bir eşitlik söz konusudur. Her varlık kendi kabiliyeti nispetinde O'nun sonsuz isimlerini gösteren bir ayna, O'na hizmet edenlerdir. İnsan bu açıdan daha kabiliyetlidir ve diğer varlıklarla yaratılmışlık noktasında eşit, ancak O'na hizmet açısından üstün bir konumdadır.

Artık kendi değerini belirlemek için başkalarıyla kıyaslamasına da gerek yoktur. Çünkü referans noktası başkaları değil, Mutlak Varlık'tır. Yine bu bakış açısında insanın kendini sevmesi büyük iniş çıkışlara gebe değildir. Mutlak Varlık'la kurduğu ilişki dışındaki hiçbir şey onun değerini elinden alamaz. Yaşlanmak bile O'nun sanatının üzerinde tezahür edışıdır. Ölüm bile O'nun yarattığı sonsuzluğa açılan bir kapıdır.

Konuya "kendine hayranlık" üzerinden devam edeceğim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendine hayranlık-1

Mustafa Ulusoy 2011.06.17

Hikâyemizin kahramanı, mesela, yemek pişiren bir anne olsun. Ya da tahtaları oyarak gösterişli işler çıkaran bir oyma ustası, kilim dokuyan genç bir kız, parmaklarını bilgisayar tuşlarına dokunduran bir yazar...

Tarlasında domates yetiştiren bir çiftçi de olabilir kahramanımız veya elinde kalem, matematik denklemini çözdü çözecek bir matematik profesörü de.

Kahramanımız yaptığı işe öylesine yoğunlaşmış ki, top patlasa duymayacak. Tüm dünyasını istila etmiş elindeki iş. Çalışırken büyük zevk alıyor. Hazzın içinde gark oluyor.

Yok, hayır, kahramanımız yaptığı işin neticesinde ortaya çıkacak olanı sergileme düşüncesi taşıyor şimdilik. "Ben başkası için değil kendim için giyinirim." diyenlerden.

Anne, yemeği kendisi için yapıyor mesela. Oyma ustası el emeği göz nuru işini kimselere göstermeye veya satmaya hiç niyeti yok. Yazarımız, kitabını kimselere okutmayacak.

Veya kahramanımız bir adada tek başına yaşıyor olsun isterseniz. O yine de tek kişilik bir gösteriden kurtaramayabilir nefsi emaresini. İnsan denilen varlık, tek başına bile, hayatı kendi için bir gösteriye dönüştürebilir. İnsanın bilinçli benliği insanın bizatihi kendisini seyreden ilk seyircidir çünkü.

Kahramanımız dalıp gitmiş. Fantezilerin içinde kayboldu kaybolacak. Ya da fantezileri tarafından yutuldu yutulacak. Elinden çıkacağı ürünün hayalinden kurtaramıyor yakasını bir türlü. Muhteşem bir kitap olacak, çözülmeyen denklemi o çözecek, domatesler yörenin en tatlı en kırmızısı olacak, evde pişen yemek tam kıvamında olacak, dokunan kilimdeki desen başka kimsenin kiliminde olmayacak.

Hayran hayran seyreliyor hayalinde elinden çıkacağını umut ettiği mahsulü.

Övgüler yağdırıyor hayalinde. Her bir övgü onu daha çok susatıyor. Narsisizmin doruklarında nefessiz bırakıyor ruhunu.

Sonunda, onca uğraştan sonra, matematik denklemi çözülüyor, domatesler kızarıyor, nefis kokulu yemek pişiyor, kilim dokunuyor, kitap yazılıyor.

Hayran hayran seyrediyor kahramanımız elinden çıkan mahsulü.

Elinden çıkan mahsulü seyretmiyor aslında.

Kendini seyrediyor kahramanımız. Yapıp ettiğine hayran olurken kendine hayran oluyor. Benliği, kendisi ile hazla dolup taşıyor. Sadece bu hazla ayakta kalabiliyor. Hayran olunmayacaksa kendini sevemez o.

Kahramanımız Narkisos'a benziyor. Efsaneye göre güzel su perisi Eko, Narkisos'a aşık oluyor ve onun söylediği her şeyi tekrarlıyor. Lakin Narkisos onu reddediyor. Narkisos kusursuz eşi aramayı sürdürürken bir gün nehirde yansımısını görüp âşık oluyor. Ölene dek gözlerini ondan ayıramıyor. Narkisos kendine duyduğu hayranlıkla dona kalıyor, kendi haricinde kimseyle bağlılık kuramıyor.

Kahramanımız daha ileri gitmek istiyor: Hayranlık alanını genişletmek. Kendisi yetmiyor, yetemiyor. Başkaca gözler arıyor kendisinden gayrı. Başka övgülere ihtiyaç hissediyor. Nefessiz kalmış ruhunu başkalarının övgüsüyle ferahlatmak istiyor.

Yaptıklarıyla, yapmadıklarıyla göklere çıkarılmak istiyor. Ancak bu şekilde varlığını hissedecek, sözde.

Sineğin bal kovanına dalması gibi övgü kovanına dalıyor.

Ne yazık ki, evdeki hesap çarşıya uymuyor. Başkaları övmüyor kahramanımızı. Ona gözlerini kapatıyorlar sımsıkı. Kahramanımız öfkelenmeye başlıyor. Kimsenin onun kadri kıymetini bilmediğinden dem vuruyor. Kimse onu anlamıyor. Bunları çoğu zaman içinden söylüyor bazen de dillendiriyor.

Veya herkes övgüyle bahsediyor kahramanımızdan. Birkaç arkadaşın veya bir apartmanın veya bir mahallenin veya bir kasabanın, ilin veya bir ülkenin -veya derseniz bir sınıfın ya da bir okulun tümünün diyelim- övgülerinden geçilmiyor.

Hiçbir insan bir anda herkesin övgüsünü talep etmez. Halka halka genişletmek ister bunu.

Halka halka genişletmenin telaşında övgü dairesini. Her durumu, her ilişkiyi-aşkı bile, her başarıyı övülme fırsatı olarak değerlendirmenin yolunu yordamını öğreniyor gün geçtikçe. Bir sohbeti bile kendini övecek bir noktaya ustalıkla çekmeyi başarıyor zamanla.

Kahramanınız kendi imgesine baka baka ölecek bir gün. Önce yaşlanacak elbette. Yaşlandıkça hırçınlaşacak. Ya da ölümcül bir hastalığa yakalanacak. Hastalığına, onu iyileştiremeyen doktorlara lanetler yağdıracak. Veya iyileşmesine vesile olan doktorlara övgüler sunacak. Derin bir minnetin dibine düşecek.

Hiçbir övgü kabrin öte yanına geçemeyecek. Çoktan hiçliğin içinde sonsuza dek yok olup gitmişler çünkü.

Kahramanımız ölecek bir gün. Ruhu bedenine bakakalacak. Cansız bir bedene.

Melekler kahramanımıza şunu soracaklar belki de: "Hayran olunmayı, övülmeyi hak edecek neyin vardı?"

Hayran olunmayı, övülmeyi hak edecek neyimiz var?

Ölümü öldüremeyen insanın, hayran olunmayı ve övgüyü talep etmesi ne tuhaf...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Kendini beğenmeyen, safayı bulur.."-2

Mustafa Ulusoy 2011.06.24

Bu dünyada iki tür hikâye vardır. Varoluşun bir bahşedilme olduğuna inananlarınkiyle varoluşu kendi kurduğunu sananlarınki.

Kendini beğenip hayran olan ve başkalarına da kendini beğendirmeye çalışanların hikâyesi ile bütün övgülerin O'na ait olduğuna inananların hikâyesi de diyebiliriz buna aslında.

Bu haftaki hikâyenin kahramanı geçen haftaki yazının kahramanının aksine varoluşun bir bahşedilme olduğunu bilmekle kendini bilmiş olur aslında. Hiçliğinin, sonsuz yoksulluğunun, sonsuz acizliğinin farkındadır bir yandan. Varlığının yokluğun içinden çıkageldiğini bildikçe kendine yaklaşıp. Bildikçe kendini tanır. Tanidikça sonsuz acizliğini bağrına basar.

Bilir ki; sonsuz fakirliği zenginliğidir.

Bir tohum gibi olduğunu bilir. Başında dikili duran ağacın varoluşunu Sonsuz Kudret'ten aldığını bilir.

Kendinden bahis açılmasını sevmez, nefsi sevse de. İnsanların teveccühü, alakası, ilgisi onun ruhunu serinletmez. Övgülerin ruhunu yaraladığının, ağırlaştırdığının, kasvete boğduğunun farkındadır, nefsi ve benliği hoşlansa da bundan.

Bir anlık övülmenin zevkinin süfliliğinin peşinden koşmaz, nefsinin bundan ne kadar haz aldığını görse de.

Kendini insanlara beğendirme, onların ilgisini çekmenin bir köleleşme olduğunu da bilir.

Kendinden sudur etmiş görünen hayırların, güzelliklerin, iyiliklerin, güzelliklerin O'ndan gelip O'na gittiğini bilir.

Tüm övgülerin de sadece O'na olduğunu...

Kendisi için düzülen övgülerin de aslında O'na ait olduğunu, her şeyin O'nun sonsuz kudretinin bir nakşı ve sanatı olduğunu da bilir.

O'nu övmenin onuruyla yetinir. Tüm başarılar, elinden çıkan tüm güzel şeyleri Hakiki Sahibi'ne sunar bir övgü olarak.

Kendisinin övülmesi beklentisine girmez. Övülmeye tenezzül etmeyecek kadar izzetli ve onurludur. Aksini bir zillet, alçalış olarak görür. Övülmeyi hak etme iddiasının O'nun hakkını gasp etmek olduğunu bilir.

Gözü kulağı ve kalbi şu ayet mealindedir: "Sanma ki bu şekilde başardıklarıyla övünen ve yapmadıkları ile övülmekten hoşlananlar azaptan kurtulabilecekler. Onları (ahirette) şiddetli bir azap beklemektedir." (Ali İmran 188)

Bilir ki, kendisi hiçbir tesiri, etkisi olmayan bir vesiledir sadece. Bilir ki kainat O'nun iradesi altındadır. Bilir ki övülmeye değer her şey O'nun ihsanıdır. Bütün başarıları, bütün elinden çıkan güzel şeyleri O'na sunar.

Benliğini ve nefsini dinlemez. Nefsinin övölme talebinin, sahiplenme arzusunun farkındadır. Hayatın en büyük mücadelesini verir: övölme isteyen nefsini ıslah etmek. Bunu dünyanın en anlamlı işi sayar. Heves ve hevâsının tutsağı olmayacak kadar izzetlidir. Nefsinin kendini övme çabalarına aldanmayacak kadar akıllıdır.

Kahramanımız mesela Bab'Aziz filmindeki prens gibidir. Tunuslu yönetmen Nacer Khemir bu filmde geçen hafta anlattığım Narkisos efsanesine göndermede bulunur. Prens atına atlar, bir ceylanı takip eder. Çölde bir kaynak suyun başında kalakalır. Yansımasını seyrederken kendinden geçer. Ama ne kendinden geçiştir bu. Kendinden hakikaten geçmiştir. Yanında beliren bir derviş ona göz kulak olur. Derken mabeyincisi onu bulur. Gören sanki sudaki yansıması ile temaşa halinde sanır. Derviş ise işin sırrına vakıftır, onlara, prensin ruhu ile temaşa halinde olduğunu söyler.

Prens güya yansımasını seyrediyordur. Prens O'nun yarattığı güzel bir yüzde tecelli eden O'nun isimlerinin güzelliğini seyrediyordur. Varlığının O'nun isim ve sıfatlarına ayna olmaktan öte bir anlamı yoktur. Ayna başkasını gösterir, kendini değil. Hem kendi varlık aynası hem tüm diğer varlık aynaları O'nun isimlerinin tecelligahıdır. Her şey O'nunla ilgilidir.

Prens sudaki yansıyan yüzünde Cemil isminin tecellisini temaşa eder mesela. Yüzünde tecelli eden Munazzım ismini görür ya da.

Prens aksinden yola çıkıp ruhuna doğru bir yolculuğa çıkar. Bu yolculuğun sonunda da öz varlığına ulaşır.

Prens, Narkisos gibi, kendine hayranlık, övünme, övölme, beğenilme bataklığına batmaz. O'nun sonsuz güzellikteki sanatına ve nakşına hayranlık denizinde selamet ve muhabbetle O'na doğru yol alır. Bu haliyle bir suret olarak kalmaktan da kurtulur, O'nun sonsuz sanatı ve nakşı olma izzetine erişir.

İnsan olmak ne zor...

"Düşman istersen nefis yeter. Evet, kendini beğenen, belayı bulur zahmete düşer; kendini beğenmeyen, safayı bulur, rahmete gider." sözünü (ve bunun gibi başka hikmetli sözleri) başının üstüne asıp her sabah ve akşam bakarak dersini aldığını söyleyen Zamanın Bedii, en önemli hastalıklarımızdan birinin ciddi olarak farkına varıp bununla ciddi olarak da uğraşmış anlaşılan.

Bizler ne yapmalıyız, bilmiyorum ki...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vehimler, endişeler, ağaçlar

Mustafa Ulusoy 2011.07.08

Bir ağacımız olsa.

"Özel" bir bağlılık kurduğumuz, "benim" diyebileceğimiz bir ağacımız olsa ama.

Kendimize ait bir bahçede, illa da bizim mülkiyetimizde olmasının hiç önemi yok. Her gün gidip geldiğimiz yolun kenarında kök tutmuş bir ağaç da olabilir bu. Komşumuzun bahçesinde ellerini sağa sola salıp tutunacak eller arayan bir ağaç da. Belediye parkındaki bir ağacı da gözümüze kestirip bizim kılabiliriz onu.

Geçip gitmesek öyle yanından. Sanki yokmuş gibi davranmasak ona. Kulak verip bir dinleyebilsek ağacımızı, neler öğreniriz kim bilir? Yaşlı bir ağacın bilgeliğine başka hangi canlı ulaşabilir? Yaradılışın sessizce konuşan şahitleridir onlar. Bin bir tecellinin ve yaratığın mekânıdır.

Ağacımızın başında şöyle biraz soluklansak. Bir tohumun, arzın bağrını delip güneşe kavuştuğu o anı düşünsük. İncecik kırılgan bir filizken, gövdesinin kalınlaşıp günbegün sertleşmesini hayal etsek mesela. Dua edercesine dallarıyla semavata uzanmasını... O ağır ağır serpildikçe yılların nasılda akıp gittiğine dalıp gitsek.

Nazarlarımızı salsak üzerine dört mevsim. Bakışımızla beslesek onu. Sonsuz güzelliğin, mükemmelliğin, kemal ve cemalin, ölümün ve yeniden dirilişin tecellisini dört mevsimin her birinde ayrı ayrı seyre dalsak. Dalsak da hayata ait umutlarımızı tazelesek.

Öyle saatlerce değil, beş on dakika en azından dursak başında. Hışırtıları bize yaratılmışlığın mucizesini fısıldasa. Varoluşun bir mucize olduğunu idrak etsek ona her bakışımızda. Onu temaşa etmeden uykuyu haram etsek kendimize. Sevgilinin mesajı gelmeden uykuya dalamaz gibi.

Dallarına, yapraklarına, yılların kalınlaştırıp sertleştirdiği gövdesine dokunsak bazen. Bir dosta dokunur gibi.

İnsana dair tüm hususiyetlerimizi ona arkadaş kılsak. Ona kendimizi açsak. Aklımızla düşünsük. Ruhumuzla hissetsek ağacı. Kollarımızla sarsak. İki yaratılmışın sevgisi birbirine aksa. Birbirimizin şahitliğini yapsak.

Bilsek ki, aslında bir ağacın hayat macerası bizim maceramızdır. Her ağaç, varlığın, varoluşun nereden gelip nereye gittiğini anlatan bir hikâye değil midir? Kupkuru dalların yeşermesindeki mucizeyi görüp, yaşamın kıymetini bir daha, bir daha hatırlasak. Sararmış yaprakları bir bir dökülürken "rabıta-i mevt" yapsak. Ölümün dersini alsak ondan. Dersini aldığımız ölüm bize sonsuzluğun kapısı olsa. Ölmenin içinde saklı güzellikleri görsük.

Dört mevsim seyretsek onları mesela. Halden hale geçişlerini bir gün dahi kaçırmadan. Aklımıza yazsak da vesveselerden sıyrılacak biraz. Bir güzellikten başka bir güzelliğe nasıl da yavaşça ahenkle geçtiklerini düşünürken zihnimizi esir etmiş kaygılardan sıyrılacak.

Meyvelerine baktıkça hayatımızın da meyveleri olduğunu ama bu meyveleri sonsuzlukta kök salan hayat ağacımızdan devşireceğimizi bilip acele etmesek. Kış günü yaz meyvesi istemesek. Bir ağacın yüzyıllık gelişiminden sabrı öğrenecek.

Ağacımızla konuşsak, kendi kendimizle boş boş gevezelikler yapacağımıza. Mutlak Varlığın bir eseri olduğunu anlatıp sevdirsek onu. Vehimlerimizin, vesveselerimizin, boş kaygılarımızın esaretinden kurtulup, gerçeğe açılan o büyük pencereyi sonuna kadar açsak ve ışın aslına, hakikat semasına kanatlansak.

Kaygılarımızın istilasından ona sırtımızı dayanarak sıyrılacak.

Ağacı selamlamayan vehimlerini selamlar.

Her gün selamlaştık mesela onunla. İşe, okula, bakkala, markete giderken güzel bir selamla selamlaştık ağacımızla. Ağaçların meleklerinin de selamımızı aldığını düşünsük de içimize çöreklenen varoluşsal yalnızlığımızı yatıştırsak.

Bir ağacın penceresinden hayatı seyretsek de zihnimize üşüşen, hayattan uzaklara düşmüş "ya şu olursa, ya bu olmazsa"ları bu pencereden salıp ferahlasak.

Baktıkça ve düşündükçe daha çok inanıyorum ağaçların çok özel varlıklar olduklarına. Kırk bin dille nasılda Yaratıcılarını övdüklerini görüp övgülerine biz de ortak olsak. O övgü sofrasında biz de ruhumuzu doyursak. Kırk bin yemişlidir her ağaç, bu gerçeği gören tok görmeyen aç bilaç... Ruh kazıntısı karın açlığından daha beterdir oysa, biliriz elbet hepimiz bunu da unutup dururuz, insanız ya.

Ateş böceği misali kafa fenerinin ışıkcığıyla yaşamak yerine; ağacımızda tecelli eden sanata, güzelliğe, mükemmel bir nizama odaklansak da hayatımıza çekidüzen versek.

Mesela, hırslarımızı ebedi hayatı kazanmak için yönlendirsek ağacımızın toprağa uzanış köklerini hayal ederken.

Bir ağacımız olsa, özel bir ilişki kurduğumuz. Onsuz geçen günümüz olmasa da, mesela aceleci olmamayı öğrensek onun dallarında günbegün olgunlaşan meyveleri gördükçe. Bir meyve için nasıl da bir yıl beklemek gerektiğini anlasak.

Bir ağacımız olsa...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üç çizgi

Mustafa Uluşoy 2011.07.15

"Ne istiyorsun?"

Anne çocuğuna sorar. Arkadaş arkadaş. Terapist danışanına.

Ya da insan kendine sorar: "Ne istiyorsun?"

İnsan ne ister, diye düşünüyordum. Ne istiyorum, diye de.

Ne istiyorsun, diye sormaya görün. Bu masum sorunun cevapları bir anda dört bir yanınızı sarmaya başlar. İstekler, arzular, emeller birbiriyle yarışır. Her bir istek bu hengâmeden sıyrılıp öne çıkmak ister. İtiş kakış arasında, "Ben, önce ben," diye haykırır durur...

Onu tekrar görmek istiyorum. Âşık olduğum kızın da beni sevmesini istiyorum. Beni bırakmasını istiyorum. Benimle gurur duyulsun istiyorum. Hiç yaşamadığım çocukluğumu yaşamak istiyorum. Kanseri yenmek istiyorum. Yeniden genç olmak istiyorum. Mutlu olmak istiyorum. Adalet istiyorum. Hakkımı istiyorum. Saygı istiyorum. Yaşamımın bir anlamı olsun istiyorum. Bir şey başarmak istiyorum. Umursanmak, önemli olmak, anımsanmak istiyorum. Yaşlanmamak istiyorum. Ölüncü ona kavuşmak istiyorum. Beni kimsenin incitmemesini istiyorum. Hiç ölmemek istiyorum. Zayıflamak istiyorum. Burnumun biraz daha küçük olmasını istiyorum. Beyaz tenli olmak istiyorum...

Birine ne istiyorsun diye sormaya görün. İstekler, arzular, emeller, bendini aşmış bir baraj gibi taşar insanın içinden.

Bütün konuşmalara, insan hikâyelerine, tüm anlatılara kulak kabartın, kelimelerin altını kaldırın: aynı çılgılığın yankısını duyarsınız: "İstiyorum! İstiyorum!".

Ne istiyorsun?

Her şeyi ama her şeyi. Hadsiz şeyi.

Bir gün, yere bir çizgi çizer Kâinatın En Değerli Varlığı. "Bu insanı temsil eder," der.

Önümdeki bir kâğıda bir çizgi çizdim (siz de çizin). Yanına "insan" diye yazdım.

Sonra bunun yanına ikinci bir çizgi daha çizip, "Bu da ecelini temsil eder" buyurur.

Önümdeki kâğıttaki "insan" çizgisinin yanına bir çizgi daha çizip yanına "ecel" yazdım.

İkinci çizdiği çizgiden daha uzağa bir çizgi daha çizdikten sonra, "Bu da emeldir" der ve ilave eder: "İşte insan daha emeline kavuşmadan ona daha yakın olan eceli ansızın geliverir."

Ecel ansızın gelivermeden geleceğini düşünmek bile emellerimizin ferini söndürür. Kim bu dünyada istediklerinin tümünü elde etmiş ki?

Emeller terazisinde bir aşağı bir yukarı yol alırız. Arzular, istekler bir sarmaşık gibi gelip gelmeyeceği meçhul bir geleceğe tutunarak sürgün verir. Akrep ve yelkovanlara tutunmuş arzular zamanın üzerinde yol alır. İsteğin dur durağı yoktur. Esnekliği ise sonsuzdur. Bir o yana bir bu yana eğilir arzular.

Çekişler dövmeye başlar emellerimizi.

Gölde günün son ışıkları gibi titreşip durur evrenin köşelerinde. Dünyanın dişlileri öğütür onları. Ufuktaki son çizgi gibi sönmeye yüz tutar. Gönlümüze gecenin ateşi düşer.

İkinci çizginin yanına "emeller" çizgisini çizerken aklıma şairin (Kaysın Kuliev) sözleri düşüverdi.

"Karanlığa nerde yakalanırsa kuş,/Durup dinlenirmiş, derler orda./Ya sen dur durak bilmeyen kuş/Yüreğim, sen nerde durursun acaba?/Denize kavuşan telaşlı ırmak/Durup dinlenirmiş, derler orda./Ya sen, soluk almadan akan ırmak/Yüreğim, sen nerde durursun acaba?"

İnsan yüreği nerede durur?

Sorumun cevabını Zamanın Bedii'nden aldım: "Yine o şahıs, ebede kadar uzanıp giden emellerini, istidadlarını düşündüğü zaman, saadet-i ebediyeyi (sonsuz saadeti) tasavvur eder. O saadet-i ebediyenin mâ-ül hayatından (hayat suyundan) bir yudum içer, kalbindeki emellerini teskin eder."

Sonra ölümün yanına "ebedi saadet" diye yazdım. Ölüm emellerimize bu dünyada ulaşmayı engellerken, ebedi hayatta onlara kavuşmak için bizi sırtlayıp oraya götürüyor diye düşündüm.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Düşüne düşünce sorunlar çözülebilir mi?-1

Mustafa Ulusoy 2011.08.05

Zihnimiz bir konuya takılıverir. Birden, aniden. Bazen bir olay tetikler bunu. Bu genellikle değer verdiğimiz bir şeyi kaybetme olasılığını gündeme taşıyan bir şeydir.

Bir annenin hiç kaybetmek istemediği çocuğunun ateşler içinde yatması gibi: "Ya başına kötü bir şey gelirse?" Ya da hastalık hastası bir insanın başının ağrısıyla, "Ya kansersem?" diye düşünmesi gibi.

Zihnimizin bir konuya takılması kimi zaman da sebepsiz, durduk yeredir. Bir ihtimal düşer zihnimize, damdan düşer gibi. Ya olursa? Ya da; ya olmazsa?

Kaybetme korkusu-sağlığı, önemsenen bir insanı, malı mülkü- insanı düşüncenin gayya kuyusuna atar. Hemen muhayyile devreye girer böyle durumlarda. Senaryolar, kurgular ardı ardına sıralanır. Şöyle olursa şu olur, böyle olursa bu olur. Ardı ardına sahneler dizilir hayalimize. Olmayan, daha vücut âlemine gelmemiş bir olay, muhayyile sahnesinde olmuş bitmiş gibi sahnelenmeye başlar. Sahnelenen bu oyun gerçekmişçesine algılanır. Bir oyunun içinde değil de gerçeğin içindeymişçesine.

Böyle durumlarda, kişi muhayyilede bu farazi olayla nasıl başa çıkacağına dair teoriler üretir, nasıl tedbirler alacağına dair uzun uzun mesai harcamaya başlar. Burada önemli bir yanılgı muhayyilede harcanan bu mesainin bir düşünme eylemi sanılmasıdır. "Ya şu olursa?" diye zihninde beliren yeni durumlara yine hayali çareler üretmeye yeltenir: "Şu olursa, şunu yaparım, şöyle olursa bunu yaparım, o da olmazsa şunu, o da olmazsa şunu." Bu, kedinin kendi kuyruğunu yakalama çabası gibidir hâlbuki.

Düşünce gayyasının içine dalarak sorunların çözüldüğü görülmemiştir. Çünkü ortada gerçekten bir sorun yoktur. "Sanki" bir sorun vardır. Olma ihtimali olan ama olmamış bir olayın olmuş gibi algılanmasıyla zihinde canlandırılan "hayali" bir sorun vardır ve kişi zihinsel mesaisini bu vehmi soruna hasretmektedir. Olmayan, hayali bir sorunun çözümleri de yine hayal dünyasında olacağından çözümler de hem hayali olacak hem de kişinin enerjisini boşa harcamasına yol açacaktır. Bunun vahim neticelerinden biri de hakiki ve somut sorunlara harcayacak enerjinin kalmamasıdır.

Bazen de hakiki bir sorun vardır ama muhayyilede canlanan biçimde değildir. Kişinin sadece başı ağrıyordur, tamam. Ama kanser değildir, hastanede yatmamaktadır, daha ölmemiştir, çocukları yetim kalmamıştır. Oysa kişi, "Ya olursa?"ları çözmeye yönelik kısır bir zihinsel sürecin içinde aynı konu etrafında döner durur; boşa dönen bir tekerlek gibi. Veya kendi etrafında dönen kırık plak gibi.

"Ya olursa?" tarzı düşünmeye psikolojide "geviş getirme" tarzı düşünme de denir. Zihin aynı şeyleri sonuçsuz bir tarzda geveleyip durmakta, bir sonuca varamamaktadır. Varılmış gibi görünen sonuçlar başka bir "o zaman da şu olursa?" ile yine akim kalır. Her olumlu netice başka bir ihtimal ile ortadan kaldırılır. "Geviş getirme" tarzı düşünce sakız çiğnemeye de benzetilebilir. Sakız çiğnemenin bir üretkenliği, bir sonucu yoktur. Geviş getirme tarzı düşünmenin de.

Sonuçta; olmamış olana olmuş gibi muamele yapan kişi vesvese ve vehmin pençesinde kıvranır durur. Sabır, olmamış hayali olaylara sarf edilir. Şimdiki zaman unutulur, onun yerine hayali bir gelecek oturtulur.

Bu kaygı anaforuna kapılıp gitmenin en temel nedeni kanaatimce gelecek kaygısıdır. "Hayatıma/sevdiklerime ne olacak?" bizim büyük bir meselemizdir. Çünkü hayat sonsuz kıymetlidir. Onun korunmasını, kollanmasını isteriz. Onun başına kötü şeyler gelmesin isteriz. Bunu Mutlak Varlık'tan talep etmek yerine kendimizden beklediğimizde, güneşin ziyasına gözünü kapayıp kendi hayaline dalıp giden bahtsız yolcuya döneriz. Elimizde sade kendi aklımızın cılız ışıkları vardır, yıldız böceğinkinki gibi. Bu cılız ışıkla hayalimizdeki hayali karanlık dünyaya aldanır, gerçek hayatımızın bu karanlık dünyada olduğunu zannederiz.

Düşüne düşünce somut sorunların çözümüne çareler arayabiliriz, vehmi sorunların değil. Hatta bu bile bazen bir yere kadardır. Geviş getirme tarzı üretken olmayan düşünce gayyasından kurtulmada, "Hayatıma/sevdiklerime ne olacak?" sorusunun cevabı bana her zaman önemli gelir.

"Bana ve sevdiklerime ne olacak?" Basit gibi görünen ama bedeli ağır olabilen bir soru.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Düşüne düşünce sorunlar çözülebilir mi?-2

Mustafa Ulusoy 2011.08.12

"Bana ve sevdiklerime ne olacak?" endişesini üreten nedenin "bana ve sevdiklerimin başına kötü bir şey gelsin" kaygısı olduğuna inanırım.

Bu cümledeki "kötü" tanımı çoğunlukla bu dünyanın irade edilmiş biçimini kabul etmemekten yola çıkılarak insanın heva ve heveslerine göre yapılır.

"Kimsenin başına kötü bir şey gelsin" kaygısıyla dolup taşmış insanların talep ettiği şeylere bir baktığımızda; cennette verilecek şeylerin bu dünyada gerçekleşme beklentisini görürüz: Kimse ölmesin, hastalıklar, ayrılıklar olmasın. Kimse üzülsün. Kimse kimseyi kırmassın. Kimsenin burnu dahi kanamasın. Herkes mutlu mesut yaşasın. Muhabbet daim olsun.

İnsanın cenneti talep etmesi kadar normal bir şey yoktur. Hatta bu, Mutlak Varlık'ın bizden istediği şeydir. Sorun bu dünyanın mutlak bir cennete dönüşmesi talebidir.

Bize ve sevdiklerimize ne olacaktır peki?

O'nun dediği olacaktır. Hüküm O'nundur, O'na aittir.

Yüksekten yere bırakılan bir cismin başına kaderinde olan neyse o gelir; yere düşer. Çünkü O'nun hükmü budur. Taze bir yaprağın kaderinde kurumak vardır. Bir çam tohumunun kaderi ağaç olmaktır. Güneşin her gün kaderinde olan başına gelir; O'nun hükmüne boyun eğerek muayyen bir saatte doğar ve batar.

Biz bu dünyada hastalanırız. Çünkü O, böyle hükmetmiştir. Bu dünyada aç susuz kalırız. Bu dünyada bol yağmur da vardır, kuraklık da. Bize şeytanın musallat olmasının hükmünü de O vermiştir. Şeytanın fısıldamalarına kapılıp gitme diyarıdır bu dünya. Biz incitir ve incitiliriz. Üzülürüz. Ayrılırız. Terk eder veya terk ederiz.

Elbette, elimizden geldiğince bu dünyada da güzelliğin, hayrın, merhametin ve şefkatin tecelli etmesine uğraşırız. Ama şer gibi görünen şeylerin içinde bir hayrın olduğuna da inanmamızı bekler Mutlak Varlık. O'nun hükmüne boyun eğmemizi ister.

Ve elbet, kendimizin ve sevdiklerimizin mutlaka başına gelecek şey, değişmez bir hüküm vardır. Bir gün gelir ölürüz. "Ecel birdir, değişmez."

Dünyanın bu şekilde irade edilmesi "kötü, şer" değildir. Çünkü dünya sadece bir imtihan meydanı, bir uğrak ve durak yeridir. Mesela zahiri yüzü çirkin görünen ölmek, başka bir diyarın kapısını tıklatmaktır. Sonsuz hayata

kavuşmak için ölmek gerekir. Bizim için çizilen yol budur. Ölmek: Bir daha ölmemektir, bir daha ayrılmamaktır.

Dünyayı Mutlak Varlık'ın irade ettiği biçimiyle kabul etmeyip reddetmeye kalktığımızda, hayalimizde arzularımıza göre bir dünya tasavvur etmeye başlarız. Kimsenin ölmediği, hastalanmadığı, sevdiklerinden ayrılmadığı hayali bir dünyayı gerçekleştirmek için insan kendine dayanmaya başlar. Hastalıktan endişe duyan bir insan, doktorların kapısını aşındırır. Tahlil üstüne tahlille, gözden kaçan bir anormalliği arar durur. Benim ve sevdiklerimin başına asla kötü bir şey gelmesin tasasına gark olmuş bir insan, felaket senaryoları üretip durur ve kendini bu gerçekleşmemiş hayali felaketlerden nasıl koruyacağını araştırmaya koyulur. Olmamış felaketlere çareler arayan insan, kendince tanımladığı bir "kötü"den kendini ve sevdiklerini korumaya çalışmaktadır.

Bu hayali kurgulardan, senaryolardan kurtulmanın yolunun, hükmün O'na ait olduğuna inanmaktan geçtiğini düşünürüm. Başımıza O ne hükmederse o gelecektir. Ve O bize hiç kötü bir şey vermez. İnsana düşen, hayali senaryolarla hayali "kötülükle" savaşmak değil; somut dünyada, sebepler dairesinde elinden geldiğince doğru olanı yapmak, sonra Mutlak Varlık'ın hükmüne razı olmaktır.

Ezcümle, hayali, vehmi sorunların düşüne düşüne çözüldüğüne tanık olmadım hiç. Ama O'nun istediği olur diye inanmanın şifaya medar olduğunu çok gördüm.

İstedığımız cennete ulaşmak için şurada ne kadar zaman kaldı ki ayrıca? Ve acelemiz ne ki?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Farklı farklı kişilikler

Mustafa Ulusoy 2011.08.19

Hangi kişilik özellikleri normal?

Hemen hemen hepimiz, hayatımızın bir safhasında bu soruyu kendimiz ve/veya başkaları için sorarız.

Niye benim kişiliğim böyle de başkasının ki öyle?

Kardeşlerin bile kişilikleri aynı ayarda değildir.

Birisi vardır, az konuşur. Suskunlar meclisinin bir müntesibidir. Konuşmak bir züldür onun için. Kendini bildi bileli böyledir. Annesi de der ki, bu hep böyleydi, doğmadan önce bile sakın biriydi.

Bir başkası konuşma ustasıdır. Kelimeleri öyle akıcı, cümleleri öyle düzgündür ki, bu kadar sözü nereden bulup buluşturur diye hayrette bırakır insanı. Kelimeleri inci gibi dizer sözün ipliğine. Annesi der ki, bu hep böyleydi.

Bu hep böyleydi, ya da ben hep böyleydim dediğimiz şeyler bizim kişiliğimizin özünü ele verir.

Kimisi çekingendir. Birinden ıkına sıkına bir şey ister. Yabancı birine bir adresi sorarken bile kırk kere düşünür. Olur olmaz atlamaz hemen öyle. Düşünür, hesap eder, tartar. Bir daha düşünür, tartar, hesap eder.

Birisi vardır, girişken mi girişkendir. Çabuk karar alır ve hemen işe koyulur, eli çabuktur.

İki çocuğunuzdan biri çekingen biri de girişkense, aklınız karışır: Hangisi normal?

Kimisi vardır, yufka yüreklidir, olur olmaz şeye ağlar.

Kimisi vardır, ben içimden severim der. Onun için duygularını ifade edecek kelimeler aslanın ağzındadır.

Kimi insanda tefekkür ön plandadır. Hakîm ismi onda galiptir.

Kimisi vardır, aşk ehli olup çıkmıştır. Vedud ismi o insanda hâkimiyet kazanmıştır.

Kimisi asabidir, en ufak aksiliğe parlar. Geçimi zordur, huysuzdur ama adalet, hak hukuk konularında hassastır, kılı kırk yarar. Kimsenin kimseye hakkı geçmesin ister. Huysuzluğu biraz da bundandır. Bunlar etraflarına güven telkin ederler.

Kiminin sinirleri bedeninden çekip çıkarılmıştır sanki. Munistir, yumuşak huyludur. Bunlar da etraflarına huzur saçarlara.

Kimi kuralcıdır, kırmızı ışıktaki kellesini koparsan geçmez. Kimisi kurallar arada bir çiğnenmek için der.

Kimisi detaycıdır, parça parça bakar hayata. Kimisi bütüne diğer gözlerini.

Kimi insan somurtkandır, kimisinin tebessüm yüzüne yapışıp kalmıştır.

Kiminin sorumluluk hissinden belı büküktür, kimisinin gam ve keder dağıtılırken nerede olduğu belli değildir.

Kimi kolay bağlanır. Kiminin bağlanmaktan ödü kopar.

Kimi gözünü budaktan sakınmaz, cesurdur. Kimisi içinse, en iyi savunma kaçmaktır.

Kimi insan vardır, bireyselliğine, bağımsızlığına düşkündür. Mümkünse insanlar benden uzak dursun ister.

Kimisiyse yanından insan eksik etmez. Her gün annesiyle en az bir kere konuşur.

Kimisi şüphecidir, ser verir sır vermez kimselere. Kimisi tanışır tanışmaz içini döker.

Kimi insan neşelidir. Kimiyse doğuştan melankolik.

Kimisi tertiplidir. Pantolonları her daim jilet gibi, eşyaları ise muntazam bir düzen içindedir. Kimisi, "Benim dağınıklığıma bakmayın siz, elimi attığımda istediğimi bulurum." der.

Farklı farklı kişiliklerle farklı farklı insanlarla hayat akıp gider.

Birbirinden değerli dört halifenin kişilikleri bile birbirinden farklıdır. Böylelikle; biri adaletin, biri edebın, biri cömertliğin biri de ilmin kapısı olmuştur.

Farklı farklı kişiliklerde, fıtratta ve tıynette yaratılmak apayrı bir mucizedir.

İfrat ve tefrite varmamak şartıyla, her kişiliğin bir hikmeti, ehemmiyeti, vazifesi olduğuna inanırım. Mutlak Varlık abes iş yapmaz.

Her farklı kişilik bu hayat için lazımdır. Hepsi birbirini tamamlar, birbirine yardım eder.

Her farklı kişilikte bir ismin tecellisi baskındır. Kiminde Allah'ın Celali kiminde Cemali kiminde Kemali daha önde tecelli eder.

İnsanların hem fiziksel hem de kişilik olarak çeşit çeşit yaratılmasını, "kâinatın tenevvünü (çeşitliliğini) ve melaikenin ihtilaf-ı ibadatını intac eden (meleklerin farklı farklı ibadetlerini gerektiren) tenevvü-ü esma

(isimlerin çeşitliliği), insanların dahi bir derece tenevvüüne (çeşitliliğine) sebep olmuştur." diye açıklar Zamanın Bedii.

Mutlak Varlık, sonsuz isimlerinin bu dar âlemde tecelli etmesi için; farklı farklı kişilikler yani farklı kabiliyetlere haiz çeşit çeşit aynalar yaratmıştır.

İfrat ve tefrite varmayan her kişilik özelliği normaldir, güzeldir, hikmetlidir denilebilir.

Hele bir de bu özellikler Yaratıcı adına kullanılırsa. Mesela, konuşkanların O'nu anmak için konuşması ne güzel bir özelliktir. Suskunlar meclisi üyelerinin ise içlerinden O'nu anmaları da güzelliğin başka bir çeşididir.

Velhasıl; her insan, her kişilik ayrı bir âlemdir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sadece merhamet

Mustafa Ulusoy 2011.08.26

Vücudunun dörtte üçü su değildi artık siyah derili çocuğun; safi kemikti.Çocuk zayıfladıkça, insanlık can çekişiyordu.

Çocuğun gözleriyle insanlığın gözleri değmiyordu birbirine çoktandır.

Utancın son faslındaydı artık bir deri bir kemik kalmış insanlık.

Çocuk insansızdı belki.

Çocuk sahipsiz değildi lakin: Çocuğun sahibi Mutlak Varlık.

Vakit gelmişti.

Çocuğun gözleri dünyadan meleğe kaymıştı. Dünyaya boş boş bakıyordu çocuk çünkü gözleri meleğe kilitlenmişti artık.

Melek gülümsüyordu.

Gülümsüyordu, çünkü sonsuz rahmetin kapısından içeri alacaktı onu birazdan.

Çocuk zar zor hatırladı nicedir unuttuğu gülümsemeyi.

Ölüm Meleği ruhunu bedeninden sıyırdı nazikçe. Çocuğun ruhunu başka bir meleğe verdi. O başka bir meleğe. Kat kat semayı kat etti melekler, yanlarında çocuğun ruhu.

Bir melek başka bir meleğe ilette ruhu ve nihayet Cennete ulaştırıldı çocuğun ruhu.

Somalili çocuk cennetin çocuğuydu artık.

"Seni insanlık diri diri toprağa gömerken suçun neydi?" diye sordu bir melek. Çocuğun bir bilgisi yoktu.

İnsanlığın utancı çocuk/lar cennette şimdi.

Bir melek, "Gördün mü, insanlar seni unuttu belki, Rabb'in seni unuttu mu?" diye seslendi çocuğa.

Çocuk, "Hayır!" dedi gülümseyerek.

Ekledi: "Hâşâ ve Kella!"

"Masum çocuklar ölürken, Allah neredeydi, onları neden kurtarmıyordu?" diye soranlar yanılmıştı.

Yanılmışlardı çünkü kendileriyle o kadar meşgullerdi ki, merhameti emreden Yaratıcı'nın seslenişini duymamışlardı bile. Erteledikçe ertelediler merhameti. Oysa bir başkasından esirgediğimizi O'ndan talep etmek ne kadar doğrudu?

Adam çalıştığı binadan çıktı. Biraz soluklanmak için bahçedeki banka oturdu. Yanına yavru bir kedi sokuldu. Kedinin başını okşadı. Kedi zıpladı, kucağına oturdu. Adam kedinin başını okşadı. Kedi mırıl mırıl karşılık verdi. Eve gitme vakti artık diyerek kediyi yavaşça yere saldı. Kedi yeniden banka zıpladı, yerinden kalkmamış olan adamın kucağına bir kere daha kuruldu. Adam kediyi, "Benimle eve mi gelmek istiyorsun yoksa?" dedi. Kedi, "miyav" diye bir ses çıkardı. Adam, "Bu işte bir hayır var, galiba Allah bu kediyi sahip çıkmamı istiyor" diye düşündü. Kediyi de alıp evin yolunu tuttu. Dişi enik munis karakterliydi. Ona Munise adını verdi. Yeryüzüne geleli ne kadar olmuştu? En fazla bir ay mı? Dünyada yeniydi Munise. Afiyetle mamasını yedi dünyanın yeni misafiri, ardından da güzel bir uykuya daldı. Uyandı, odanın içinde oynamaya koyuldu.

Kadının hipoglisemi nöbetleri vardı. Oruç tutamıyordu. Buna üzülmüyordu ama kaderine de razıydı. Tutamadığı oruçlar için fidye verecek muhtaç birilerini arıyordu. "Allah'ım gerçekten ihtiyacı olan birini nasip et" diye yalvardı. Şehrin diğer ucunda başka bir kadın nasıl para denk getiririm de kızıma hem okulda giyeceği hem de bayramda sevineceği bir ayakkabı alırım diye kara kara düşünürken telefonu çaldı. Her iki kadın da, "Allah'ım sana şükürler olsun," diye seslendi Rablerine.

Ülkenin başbakanı ekibiyle Somali denilen uzak bir memlekete gitti.

Ülkelerin sınırı vardı ama merhametin sınırı yoktu.

Adam her gece kalktı, yalvardı, yakardı, gözyaşı döktü. İnsanlığın hali ne olacak diye kalbine bir bıçak saplandı. Dua etti. Hüzünlendi. Dua etti. Ellerine baktı. Mutlak acizliğini gördü. Dua etti. Saçları biraz daha beyazlandı.

Adam günlerdir arkadaşını düşünüyordu. Meraklandı, "Acaba, sorununu halletti mi?" diye. Eli telefona gitti. Arkadaşının sesi iyi geliyordu. Sevindi.

Şairin (Cahit Koytak) içi kıpır kıpırdı. Uyanmadı, sanki bir el onu dürttü, uyandırıldı. Kalktı, ışığı açtı, yüzünü yıkadı. Kalemmini buldu, defterini açtı.

Besmele çekti: Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla deyip yakardı:

"Kendi içinde arıyorsun Tanrını/Ve her aklına geldiğinde/Kalbinin üzerinde/Hissetmek istiyorsun/O'nun elini, öyle değil mi?/.../Peki, O'nu bir başkasının içinde/Aramayı denedin mi hiç?/Annenin, babanın, kardeşinin,/Bir komşunun, bir yoldaşının,/Bir dostunun ya da düşmanının içinde?/Bir yoksulun, bir evsizin, /Bir çocuğun ya da delinin,/Bir hırsızın, katilin ya da sapığın içinde/Aramayı denedin mi hiç,/Yaptığın ya da düşündüğün oldu mu bunu?"

Belki de O'nu en çok bir başkasına göstereceğimiz merhamette bulacağız...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sonbahar: İsm-i Evvel

Mustafa Ulusoy 2011.09.09

Bazen hayat gözlerini karanlıkta açar.

Bazen de bir eylül ikindisinde.

Eylül ve ikindi kardeş zamanlardır.

Hayat bazen güzün sere serpe uzanmış rüzgârında yol alır.

Hayat bazen de sararmış yaprakların düşüşünde canlanır.

Hayat şimdilerde yaprakların toprağa değişinde konuşuyor.

Her bir yaprak ayrı bir düşle ayrılıyor tutundukları avuçlardan.

Eylül, yüreğimizin olduğu yeri gösteriyor: Sızım sızım sızlayan ayrılığı.

Bir eylül ikindisinde, bir bahçede, oradan oraya savrulan eski bir gazete parçasında uçuşuyor hayat.

İkindiye kadar yamaçların üzerinden oluk oluk akmış ışık, ufukta toparlak bir cisme dönüşerek, hayatın başka bir güzelliğinden dem vuruyor.

Bir söz biterken başka bir söz başlıyor bir eylül sabahında.

Varlıklar, bölüştürülmüş hüznün kendi paylarına düşene razı, içine çekiyor eylülün soğukla karışık sıcaklığını.

Mutlak Varlık'ın huzurunda her varlık kendi sesiyle yakarıyor. Hiçbir yakarış diğerine benzemiyor, hiçbir yüzün diğerine benzemediği gibi. Hiçbir yaprak diğerine benzemiyor, hiçbir dalga diğerine benzemediği gibi.

Şimdilerde eylül yakarıyor, yanık sesiyle.

Döküyorlar neleri var neleri yok ağaçlar ellerindeki. Başka bir yakarıyla yakarıyorlar, başka bir seslenişle.

Hayat, çorak bahçede açmış bir avuç kuşburnunda dikeyor gözlerini biz fanilere. Öbek öbek.

Yanıp tutuşmuş güz meyvelerinin bağında parıldıyor hayat bu kez de. Meyvelerin kalbinde çekirdekler yeniden uyanışı bekliyor.

Meyve: İsm-i Âhir'in tecelligâhı.

Çekirdek: İsm-i Evvel'in.

Âhir'in içinde Evvel. Evvel'in içinde Âhir.

Hangisi evvel, hangisi âhir belli değil. Tüm isimler evvel, tüm isimler âhir sanki.

"O; Evvel'dir, Âhir'dir, Zahir ve Bâtın'dır," diye tarif ediyor Mutlak Varlık kendini.

Bir dalga gibi dönüyor zaman.

Mütekellim-i Ezeli kâinatı eylülün lisaniyla konuşturuyor, yazın sesini yavaşça kısarken.

Yazdan ayrılarak sonbahardan geçiyoruz ebedi yaşam yurduna.

Hayatı anlamak isteyen dalından düşmüş bir yaprağı almalıdır eline. Uzun uzun seyredip sormalıdır, "Seni bu hale kim getirdi?" diye.

İnsanı tanımak isteyen eylülü tanımalıdır.

İnsan, güzün içinde saklı bir hazinedir.

Ağaçların kavuklarına sinmiş zamanın sesine kulak vermelidir "ben kimim?" diye soran.

Ağaçlar yorgunluklarını atmak isterken üzerlerinden, adımlarının sayısı bitiyor yazın.

Yeryüzünde yürümek için verilen mühleti dolmaya yüz tutmuş orta yaşlı biri gibi güz mevsimi. Bir yanı cap canlı bir yanı öp ölü.

Ağaçların içinde işleyen bir fabrikanın tezgâhları gibi çalışıyor durmaksızın hayat.

Yapayalnız kalmış an gibi, eylül.

Her şeye yeni bir ayar veriliyor.

Zaman yeniden kuruluyor.

Günleri gün be gün dakika dakika kısaltıyor Mutlak Kudret.

Sıcağı soğukla karıştırıp dalga dalga salıyor havayı varlıkların nefesine.

Bir maksadı ve anlamı var elbet olanların.

Bir gecelik dinlenme gibi dinleniyor hayat bir eylül gecesinde.

Paramparça olup uçuşuyor havalara düşler.

Acılara gark oldu büyürken yapraklar. Bir eylül gecesinde haşin rüzgârın elinde savrulacağız diye.

Kucağımızı açtığımız ilk aydınlık günün hışırtıları gerilerde kalıyor.

Sonbaharın parmaklarının ucunda atıyor nabzı ölümün.

Hava iç çekerken, yalnızlığı soluyor bulutlar.

Şimdi akşam olurken, yeni bir ay doğuyor.

Gençliği yaşamışlığın bilgeliği; yaşlılığa bir adım kalmanın bilinciyle; sanki tüm mevsimlerden haberdar sonbahar.

"Yaz mevsiminin kucağına dökülen, eteğini dolduran meyveler, hububat ve sebzematlar İsm-i Âhir'in hâtemini.. taşıyor" diye tarif ediyor yazı Zamanın Bedii.

Güzse onun lisanında şöyle çiçek açıyor: "Güz mevsiminin eline emanet edilen tohumlar, çekirdekler, kökler, İsm-i Evvel'in sikkesini.. taşıyor."

İlginç değil mi?

Güz mevsimi İsm-i Ahir'in değil, İsm-i Evvel'in sikkesini taşıyor bağrında; tohumlarda, çekirdeklerde.

Güz, son değil, başlangıç oluyor.

Hoş geldin Güz.

Hoş geldin İsm-i Evvel'in hüzünlü tecelligâhı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çocuk, "o" ve "O"-1

Mustafa Ulusoy 2011.09.16

Bebeğinin saçlarını tarayıp beşiğine yatırıyor; hafif hafif sallarken, "Uyusun da büyüsün kızım, tıpış tıpış yürüsün kızım" diye mırıldanıyor bir yandan da 'r'leri yuvarlayarak.

Bir an için telaşa kapılıyor. Kalbi küt küt atarken yerinden fırlayıp gidecek sanki. Dalıp giderek, içinde kaybolarak oynadığı oyunun, sadece bir oyun olduğunu idrak ediyor. Ne bu bebek gerçek bir bebek, ne kendisi gerçek bir anne. Gerçek bebek kendisi. Daha üç buçuk yaşında bir kız o. Sağına soluna bakınıyor, "o" yok. Arkasına bakıyor. Kanepede de yok. Nerede annesi? Ne yapıyor, neden yanında değil?

Ne yapacak şimdi? Heyecanından zihni karışıp evinde olduğunu idrak edemiyor kısa bir süreliğine. Bu korkusuna korku katıyor. Her yardıma ihtiyaç duyduğunda ağzından çıkan o kelime çıkıyor yine: "Anne!"

Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlıyor.

Annesi mutfaktan koşar adım geliyor kızının odasına. Sımsıkı sarılıyor ona. Çocuk teskin oluyor. Anne, yani, "o", orada. Yakınında. İhtiyacı olduğunda yanı başında.

Çocuk bir dayanak noktası, yardım mercii olarak annesini tanıyor ve biliyor. Onun varlığında kendini güvende hissediyor (veya kendisine kim bakıyorsa).

Ne zaman annesi görüş alanından kaybolrsa, korkuya kapılıp onu arıyor. Gözleriyle görerek varlığına, "orada" olduğuna kanaat getirince yine oyununa dalıyor.

Ona, "o" yetiyor.

Şimdilik.

Yatağında bir sağa dönüyor, bir sola. Günlerdir yatakta yata yata kasları kaskatı kesildi. Annesi özenle oturtup çorba içiriyor. Her bir kaşık çorba zoraki akıyor boğazından. Yemenin içmenin hiç tadı tuzu kalmadı.

Günlerdir gözüne uyku girmiyor. Bundan annesine bahsetmiyor. Söylese üzüntüsü katlanacak kadının. Zaten günlerdir gizli gizli ağlıyor "o".

"İyileşecek miyim?"

Her gece ışıklar söndürölünce bu soru istila ediyor zihnini. Bazı sorular karanlığı sever. Bazı endişeler geceyi bekler. Nöbetçi doktor ve hemşirelerden maada diğer doktorların, hemşirelerin olmayışı hastane odalarının sessizliğini koyulaştırıyor.

İyileşecek mi? Geçenlerde annesine, "Anne bana yardım et iyileşmem için," demişti. Annesi susmuştu. Annesi yanı başındaydı. Yardıma hazırı. Öl dese ölüdü. İflas etmeye yüz tutmuş karaciğerine bir şey yapamazdı ama.

Öldükten sonra ne olacaktı?

Küçükken sık sık, "Ya anne-babama bir şey olursa?" diye kaygılandığını, hayalinde öldüklerini, ortada sahipsiz, kimsesiz, öylece kaldıklarını kurgulamaktan kendini alamadığını hatırlar olmuştu hastaneye yattığından beri.

Annesi ölmemişti, yanı başında, yardıma hazır ve nazır bekliyordu.

Bekliyordu beklemesine, lakin annesi kızının hastalığına hiçbir şey yapamıyordu. Kızının içini kemiren endişelere merhamet ve şefkati teselli olamıyordu. Annesi ondan daha çok teselliye muhtaçtı. Kızını kaybetme korkusuyla tir tir titriyor, gece gündüz sezdirmeden ağlıyor, onsuz ne yapacağını düşünüyor, daha iyi bir doktor ve hastane araması için kocasını dürtükleyip duruyordu.

Kocası da teselliye muhtaçtı. Belki kendisinden daha çok. O da kızını kaybetmekten korkuyor, o ölürse onsuz ne yapacağını bilemiyordu.

Başını pencereden dışarıya çeviriyor. Pencerenin sol üst köşesine konumlanmış ayı fark ediyor. "Kaç gece daha ayı görebileceğim?" diye içinden geçirirken yanı başındaki yatakta uyuklayan annesinin hırıltılı soluk sesleri düşüncelerini bölüyor. Annesi niye zar zor nefes alıyor? Yoksa ciğerleri yine kötü mü?

İnsana, annesi, babası yani "o" yetmiyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çocuk, "o" ve "O" (2)

Hayat yaşıma başıma bakmadan, doğumdan ölüme, biz insanoğlunda kaygı uyandırır.

Gücümüz takatimiz hayat karşısında nefessiz kalır. Kâinat içindeki hiçliğimizi, gücümüzün kuvvetimizin yetersizliğini derk etmemiz öyle uzun seneler sürmez.

İnsanın çaresizliğine aklının ermeye başlaması, bilincinin gelişimiyle olur. Farkındalık hem dışa hem içe yöneliktir. Dışarıdaki dünyayı fark etmekle içerdeki dünyayı fark etmek paralel seyreden bir seyir takip eder.

Hayatın zorlu şartlarına, kendi başımızın çaresine bakamaz bir halde doğarız. Dünyaya geldiğimiz anda yaşadığımız bu acizliğin ilk tesellisi bizim bakımımızı üstlenen yani "annelik" eden kişidir. Bundandır ki, çocukların bir gözü hep annelerinin üzerindedir. Onların, çevrelerinde bir yerde olup olmadıklarını, kendilerinden uzaklaşıp uzaklaşmadıklarını kollarlar sürekli. Oyuna dalan çocuk, bir an durup da annesinin uzun süredir yakınında olmadığını fark ederse telaşlanır.. Tek başına bırakılmadığını, onu koruyan ve kollayan, ihtiyaçlarını gideren, seven ve değer veren bir 'o'nun olduğunu bilmek ister çocuk.

Hayat boyu arayışımız hep bir 'o' çevresinde döner.

Bu nedenle hemen her insan aklının erdiği bir yaşta annesini babasını kaybetme endişesi yaşar. Ya onlara bir şey olursa kendine ne olacaktır? Kaybetme korkusu insanoğlunun birincil ve en derin sorunlarından biridir.

Modern psikolojideki bağlanma kuramlarında anneyle kurulacak "güvenli bir bağlanma"nın insan evladı için yeter ve kâfi olduğu söylenir. Burada oldukça eksik olan bir gerçeklik tezahür eder; hayatın varoluşsal ihtiyaçları görmezden gelinir. Sanki iyi bir ebeveynle her şey başlar ve biter diye dayatılır bize.

Geçen hafta, yazdığım kurgu hikâyenin birinci faslında çocuğa güvenli bir ebeveynlik sunulur. Anne (ya da her kim bakıyorsa) çocuğa gerekli olan ihtimamı, özeni, ilgiyi, sevgi ve şefkati, fiziksel bakımı; yerinde ve zamanında, ifrat ve tefrite kaçmadan, vasat bir dozda çocuğuna sunar. Çocuk, muhtaç olduğu 'o'yu bulmuş görünmektedir. Elbette ki bu, çocuk için hayırlı, iyi ve güzeldir.

Ancak hayat, anne-babanın gücünden ve takatinden sonsuz derece ağırdır.

İster çok sevilip değer verilsin, ister örselenip incitilmesin, her çocuk gün gelir anne-babalarının kendilerine yetmediğini idrak eder. Bu insanoğlunun en hayati düş kırıklığı anlarından biridir.

Anne-babaları tarafından örselenmiş, itilip kakılmış, aşağılanmış, fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalmış çocuklar anne-babalarının yetmediğini daha erken yaşta ve çok daha kırılgan olarak öğrenir.

Anne-babaları ne kadar sevip değer verse de, ihtiyaçlarını karşılamak için ellerinden geleni yapsa da; ne kadar anlayışlı olsalar da; çocuk onların insani sınırlılıklarını, faniliklerini, çaresizliklerini de görür. Varoluşsal yalnızlığa, yaşlanmaya, ölüme, hastalıklara, hayatın anlamına, ontolojik çaresizliğe ebeveynlerin ebeveyn olarak çareleri yoktur.

Aynı yetersizlik hissini ebeveynler de yaşar: Çocuklarına yetemezler.

Ebeveynler, 'o' olmanın ağır yüküyle, çocuklar da kendilerine sunulan bu, 'o'nun yetmezliğiyle karşı karşıyadırlar.

İnsanın sonsuz ihtiyaç ve taleplerine tek kâfi Mutlak Bir Varlık'tır.

Her insan, sonsuz kudret ve sonsuz ilmiyle her şeyi kuşatan, kainattaki her varlığa hükmü geçen; insana, öldüğünde sonsuz bir âlemin kapılarını açan, insanın her ihtiyacından haberdar ve bunları yerine getirmeye kadir ve kendisi hiçbir şeye muhtaç olmayana ihtiyaç duyar.. Kişi, O'nun dergâhına varıp isteklerini dile getirmek, O'nun sonsuz merhamet ve şefkatine sığınmakla teskin olur ancak.

Bu gerçeklik bizi şuna götürür: Çocuğu ne kadar 'O' ile erken tanıştırsak o kadar iyidir. Genel bir yanılgı, daha çok yetişkin insanların Mutlak Varlık'a ihtiyacı derinden hissettiğidir. Kişisel fikrim, aksine, çocukların Mutlak Varlık'a en az yetişkinler kadar ihtiyaç hissetmeleridir -hatta daha bile çok. Her insan küçükken yaşadığı kaygılarını-bilhassa anne-babayı kaybetme kaygısını, korkularını hatırına getirdiğinde buna hak verecektir.

Çocuğa Mutlak Varlık'tan bahsedilmesi onun ilerde iyi bir mümin olmasıyla sınırlandırılmamalıdır. Çocuğun Mutlak Varlık'a duyduğu sonsuz ihtiyacı karşılamak için Mutlak Varlık'tan bahsedilmelidir. Ebeveyn bir "o" olarak, anne rahminde daha bebekken bile çocuğuna yetmeyeceğini, çocuğun ihtiyaç hissettiği güven hissini ancak her şeyi sonsuz kudret elinde tutan 'O' ile sağlanabileceğini akıldan çıkarmamalıdır.

Çocuğa Yaratıcı'dan bahsetmek için hangi yaş en uygunudur? Buna benim cevabım anne karnındaykendir. Anne karnındaki bebeğe "O'nun" sonsuz kudretiyle yaratıldığını, Mutlak Yaratıcı'nın onu sonsuz sevip değer verdiğini, bu dünyaya değerli ve aziz bir misafir olarak gönderilmek üzere olduğundan bahsetmekle işe başlanabilir mesela...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Hâlâ birini bulamadın mı?'

Mustafa Ulusoy 2011.09.30

Vakti zamanı gelince onun da bir "eşi" olacak, o da yalnızlığın girdabından kurtulacak, el üstünde tutulacak, ilgi ve şefkat görecektir.

Münasip bir eşle dünyanın zorluklarına zorluk demeyecek, her işin üstesinden gelecek, kendini daha güçlü hissedecek, kocası ve çocuklarıyla mutlu mesut yaşayıp gidecektir.

Hayal etmenin sınırı yok işte.

Beyaz atlı prens bir türlü çıkıp gelmez. Nerede ne yapıyor bilinmez. Bir yerdedir ama nerededir? Acele etse iyi olacaktır.

Günümüzde, özellikle hanımların yaşı yirmi beşi aşmaya başladığında evlenme kaygısı yavaşça baş gösterir. Otuza doğru kaygı artar. Yaş otuza dayanınca kaygıya bir de üzüntü eklenir.

Kızlardan daha çok da anneler kaygılıdır. Ya kızım "evde kalırsa" kaygısını bazıları içten içe bazıları dillendirerek dert ederler. Anne-babalar, kızlarının ya da oğullarının evlenip ev bark sahibi olmasını, bir yuva kurmalarını, çoluk çocuğa kavuşmalarını istedikleri kadar başka neyi isterler, bilmiyorum. Bu da onların çocuklarını koruma hislerinin bir tezahürü olsa gerek.

Biraz da annelerin teşvikiyle ya da zorlamasıyla hayırlı bir eş için tefriciyeler çekilir. Mübarek gün ve gecelerde hususi dualar yapılır. Eşe dosta haber salınır. Yuşa Hazretleri'ne bir hafta sonu ziyareti yapılır. Hacca, umreye

gidenlerden dualar istenir.

Beklenen kismetten çıt çıkmamaktadır.

Bir, iki, üç, beş kişiyle görüşmeler yapmıştır kız. Ya kızın beğendiğini erkek beğenmemiş, ya erkeğin beğendiğini kız beğenmemiştir.

O sinir bozucu soru sorulmasa yine kızlar idare edip gidecektir. Bayram gezmesinde, ev gezmesinde, konu komşu ziyaretinde, akraba toplantılarında, bilhassa da düğün dernekte, nişan töreninde kendini bilmezini teki o gıcık mı gıcık, o asap bozucu, o gereksiz soruyu hem de herkesin içinde soruverir: "Hâlâ birini bulamadın mı?"

Şimdi bu soruya ne cevap verilir?

Kız içinden sinirlenir: "Hâlâ birini bulamadın mıymış, heh, kolaysa gel sen bul!"

İşin en vahim kısmıysa şudur. Kız farkına varmadan bu soruyla bir yetersizlik ve beceriksizlik hissine mahkûm edilmektedir. Bu sorudaki gizli önerme şudur: "Bu zamanda evleneceğin erkeği sen bulacaksın. Bulamadıysan bu senin beceriksizliğindendir."

Bugün yaşları otuz-otuz beş aralığında azımsanmayacak kadar bekâr kız, "Birini bulamadım, demek ki beceriksizin tekiyim!" diyerek bilerek ya da bilmeyerek kendine eziyet çektirmektedir.

Bekâr kızlar bu soruya o kadar çok muhatap olurlar ki, beceriksizlik ve yetersizlikten değersizliğe doğru bir kayış an meselesidir.

Demek ki, sadece yetersiz ve beceriksiz değildir, ayrıca cazip bir kız değildir, demek ki, kimse onu eş olmaya layık görmemiştir; demek ki, değerli biri değildir, çünkü düzgün bir erkek onu sevmemiştir ya da sevgisine karşılık vermemiştir.

Mesele burada da kalmaz. Otuzunu aşmış bekâr kızlar bu soruyla muhatap olmamak için, annelerinden, akrabalarından, eş dosttan fersah fersah uzaklaşmak, selam sabahı kesmek isterler.

Münasip bir insan bulup bulamamanın ne beceriksizlikle ne yetersizlikle, hele hele sevlmeye değer olmamakla uzaktan yakından ilgisi yoktur. Evlenmek için uygun bir kişinin karşısına çıkıp çıkmaması sadece ve sadece kismettir.

Ayrıca, arayarak münasip bir eşin bulunduğunu ben pek görmedim, görenin olduğunu da sanmıyorum. Evlilere sorun isterseniz, eşiyile nasıl tanışmış, hiç aklının ucundan bile geçmiş mi o kişiyle evleneceği? Birçoğu, "Kismet işte, birbirimizi bulduk, Rabb'im ihsan etti bizi birbirimize." diyecektir.

Siz siz olun, "Kismetinde biri var mı?" gibi daha doğru sorular varken bekâr bir kıza "Hâlâ birini bulamadın mı?" gibi yanlış bir soru sormayın.

(Konuya Zamanın Bedii'nin genç kızlara yazdığı ilginç bir mektupla devam edeceğim inşallah.)

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mutsuz bir evlilik mi yalnız bekârlık mı?

Bekâr kızların "neden evlenemedim?" serzenişi zamanla önemli bir üzüntü kaynağına dönüşür: "Sınıf arkadaşlarımdan çoğu, kuzenim, komşumuzun kızı vb. evlendi, benim beyaz atlı prensim niye oyalanıyor?"

Üstelik yeni evlenen şu akrabamızın kızından daha güzelim. O zaman benim eksikim ne?"

Canhıraş dualarla ümitsizlik arasında salınım başlar.

Hem "Hâlâ birini bulamadın mı?" şeklindeki sosyal baskı hem de fitri bir ihtiyacın yerine gelmemesiyle, bekâr kalmak önce bir eksiklik sonra da mahrumiyet duygusunu doğurur. Şeytanın da yardımıyla mahrum kalınan şey sanki olmazsa olmazdır. Evlenmek fikrini içinden atarak takıntıdan kurtulmaya çabalar bazıları. Söküp atmaya çalışmak kördüğüm olmuş takıntıya bir ilmik daha atmaktır hâlbuki.

Bekâr kalmayı önce bir takıntıya sonra da olmazsa olmaza dönüştürmeye değer mi?

Said Nursi'nin Emirdağ hayatının 1948-53 yılları aralığında yazdığı mektuplardan biri bekâr hanımlarla ilgili ciddi endişeler içermekte. Nursi, bu zamanın eski zamanlara benzemediğini, yarım asırdır (şimdi bir asır oldu) İslam terbiyesinin yerine dünyevi bir terbiyenin sosyal hayata hâkim olduğunu, erkeklerin ebedi bir hayat arkadaşı ve bunun bir neticesi olarak da dünya hayatında bir saadet elde etmek için evlenme yerine "o bîçare zaîfeyi daimî tahakküm altında, yalnız dünyevî gençliğinde sever" şeklinde günümüzde oldukça yaygın bir durumun haberini verir. Günümüz evliliklerinin birçoğunda hâkim olan anlayışın ta o yıllarda bir analizini sunar: "Ona verdiği rahatın bazan on misli onu zahmetlere sokar. Eğer şer'an küfüvv tabir edilen birbirine denk olmazsa, hukuk-u şer'îye nazara alınmadığından hayatı daima azab içinde geçer." Son cümlelerin kalın kalın altını çizmeli.

Mektup kadınları izdivaca sevk eden sebeplerin analiziyle sürer. Birinci sebep cinselliktir. "...kadın, on dakikalık o zevk için on ay çocuğu kendi vücudunda zahmetini çekmekle on sene çocuğun hayatına yardım ile meşakkat çeker. Demek o on dakikalık fitrî meyl, bu uzun meşakkatlara sevk ettiği için ehemmiyeti kalmaz. His ve nefis, onunla onu izdivaca tahrik etmemeli," diyerek cinselliğin evliliğin temel sebebi haline getirilmemesini ister.

İkinci evlilik sebebi kadının "maişet noktasında bir yardımcıya muhtaç" oluşudur. Ancak narsisizm çağında kişiliklerin deforme olması ve kimyasının bozulmasıyla "terbiye-i İslâmiye dersi almayan, serseriliğe, tahakküme alışanlar..." diyerek, erkekler hakkında, erkeklerin kendileri üzerinde uzun uzun düşünmesini gerektiren bir tespit yapar. Güç ve kuvvet peşinde koşan erkeklerin evliliklerde parayı bir tahakküm aracı olarak kullanması hiç de az değildir. Bekâr hanım talebelerine şunu önerir Nursi: "O küçük bir iaşesi hatırı için tahakkümler altına girip riyakârane kocasının rızasını tahsil etmek yolunda hayat-ı dünyeviye ve uhreviyesinin medarı olan ubudiyeti ve ahlâkını bozmak bedeline, köy kadınları gibi kendi nafakasını kendi çalışması ile kazanmak, on defa daha kolaydır." Analizin bu kısmı "O rızık hatırı için namazsız ve ahlâkını kaybetmiş bir zevc aramak, riyakârane çalışıp tahakkümü altına girmek; elbette Nur talebesinin kârı değil." cümlesiyle sona erer. Burada tek başına namaz da kâfi değildir, hem namaz kılan hem ahlaklı bir zevc önerir Nursi.

Üçüncü evlenme sebebi çocuk sahibi olmaktır ve kanaatimce günümüzde kadınların evlenme isteklerinin başında yer alır. Bu talebi fitri görmekle beraber uyarısını da yapar Zamanın Bedii: "Şimdi terbiye-i İslâmiye yerine giren terbiye-i medeniye ile on taneden bir-iki hakikî evlâd, kendi vâlidesinin şefkatine mukabil fedakârane hizmet ve dindarane dualarıyla ve hasenatlarıyla vâlidesinin defter-i a'maline haseneler yazdırmak ve âhirette de sâlih ise vâlidesine şefa'at etmek ihtimaline mukabil, ondan sekizi o haleti göstermediğinden; bu fitrî meyl ve nefsanî şevk ile o bîçare zaîfeler böyle ağır bir hayata kat'î mecbur olmadan girmemek gerektir."

Nursi, "Tam muvafık ve dindar ve ahlâklı bir zevc bulmadan kendini açık-saçıklıkla satmasınlar," sözüyle uygun olmayan kişilerle yapılacak evliliklerde özellikle kadınların yaşayacağı üzüntülerin farkındadır ve bekâr hanımlar için hem dünyaları hem de ahiretleri açısından oldukça endişelidir. Buradaki "açık-saçıklıkla satmasınlar" ifadesi, evlenecek bir erkek bulma uğruna yaşam ilkelerinden taviz vermemek, O'nun emirlerinden vazgeçmemek olsa gerektir. Taviz verilerek kurulmuş evliliklerde kadınlar bu tavizin kendi bedenlerinde ve kişiliklerinde onarılması güç sonuçlarıyla bir evliliği sürdürmek zorunda kalmaktadırlar.

Peki, beyaz atlı prens ortalıkta görünmüyorsa?: "Nur'un bir kısım fedakâr şakirdleri gibi mücerred kalıp tâ ona lââyık ve ebedî bir arkadaş olacak ve terbiye-i İslâmiye'yi almış vicdanlı bir müşteri ona çıksın. Ve saadet-i ebediyesi, muvakkat bir keyf-i dünyevî için bozulmasın ve medeniyetin seyyiatı içinde boğulmasın."

Nursi, burada hayırlı bir eşin özelliklerini de sıralamış olur: 1-Ebedi hayat arkadaşı olma niyeti taşımali 2-İslam terbiyesi almış olmalı. 3-Vicdanlı olmalı. Sonuncusu kişilik özelliği olarak dikkate alınması gerekli kıymetli bir ölçüttür.

Tam muvafık olmayan biriyle kurulan kötü bir evlilik yalnızlıktan çok daha zordur. Ve kötü bir evlilik yalnızlığı gidermediği gibi üstüne üstlük bir de kişileri üzüntüye, mutsuzluğa boğar.

Nursi'nin tespitleri sanki şu tercihe gelir dayanır: Yalnızlık mı yoksa hem yalnızlık hem yoğun bir üzüntü ve keder mi?

Bu dünya, evlilerin de bekârların da öldüğü bir dünyadır.

Evliler bu dünyada sonsuza dek evli kalmadığı gibi bekârlar da öte dünyada sonsuza kadar yalnız kalacak değillerdir.

Zamanın Bedii'nin şu cümlesi de hayatta hepimizin farklı farklı mahrumiyetleri için derin bir teselliye içerip aklımızı başımıza getirir niteliktedir:

"Akli başında olan insan ne dünya umurunda kazandığına mesrur olur ne de kaybettiğine mahzun olur."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendine acımak

Mustafa Ulusoy 2011.10.14

Suratını asma kaderine.

Gülümse.

Nedir ki seni zavallı yapan? Günlerdir, haftalardır, aylardır, kim bilir yıllardır bir kendine acımadır tutturmuş gidiyorsun. Ayağına taş değse, ah vah etmek, kendine acımak için hazır bekliyorsun.

İstediğin bazı şeylerin olmaması mı yürüdüğün yolları sarp, soluduğun havayı keskin yapan? Nereden biliyorsun neyin şer, neyin hayır olduğunu? Nasıl bu kadar eminsin? Kendini arıyorsun, ama yanlış yerde. İçinde kendini yitirip gittiğin yol başka bir yönde.

Ah vah ettiğinde, sızım sızım sızlanıp şikâyet üzerine şikâyet sıraladığında, dur. Ve bak.

Ayaklarına bak mesela. Ayaklarının nasırına bak. Yürütüldüğün yolların izlerini gör nasırların çizgilerinde. Yüzüne bak. Bir kedinin gözlerine bak. Bir yağmur damlasına bak alnına düşüp yüzünden süzülen. Gözlerini alan güneşe bak. Sabah uyanınca aynada kendine bak.

Bir sabah uyanınca aynada kendine bak; hakkının kendini bir zavallı olarak görmek olmadığını, yapmak gereken tek bir şey olduğunu düşün. Sonra da kullan o tek hakkını, sonsuz şükret.

Olmadı, içine bak.

Hüzünlerine bak mesela. Acılarına bak. Bak ki, içine yer etmiş bin bir çeşit duygunun sana dert değil derman olduğunu gör.

Verilen her nimet sınav olduğu gibi verilmeyenlerin de bir sınav olduğunu bir kere daha hatırla.

Her ne yaşadıysan veya yaşıyorsan; bil ki, onlar seni ebediyete götürecek yolu döşeyen taşlardır.

Evlendin, çocuğun mu olmadı? Çocuğun oldu, erkek mi olmadı? Erkek oldu, otistik mi oldu? Hiç mi evlenemedin? Baban bir kere bile sarılmadı mı sana? Annenin yüzünü bir kere bile görmedin mi? Baban çekip gitti mi ardına bile bakmadan? Çocukken başına istenmeyen şeyler mi geldi?

Yine acıma kendine.

Her ne yaşamış olursan ol, kendini zavallı biriymiş gibi görüp kendine ihanet etme.

Hayatım yanmış bir sayfa diyerekten, için için ağlarken, inlerken duyguların; yara almadan gitmek mi istersin dünyadan?

Hayatın hüznünü yenmeden nereye?

Ne eksik var Allah aşkına? Sana verilmeyen hangi şey, sana bahşedilmiş hayattan daha büyüktür?

Ağlıyorsun. Kendine. Kendi kendine.

Daha ne istiyorsun sabah güneşi gizlice sızarken odana?

Daha ne istersin? O'nu tanıyorsun.

Daha ne istiyorsun? Ebedi bir hayata namzetsin.

Daha ne isteriz ki? Öleceğiz ve ebedi hayatın kapısını çalacağız eninde sonunda.

Baksana, bir bardak su verdin annene. Bir başkasının kapısını çaldın. Sızlanacak ne var? İhanet edecek ne var kendine.

Neden mahrum kaldıysan, kaderindir senin o.

Nefsinin seni bir zavallı gösterme oyununa kanma.

Ne diyor şair Jean-Theodore Brutsch biliyor musun? "Kahraman olman/Savaşta soyunmak değildir nefretle.../Kahraman olmak/Sürüklemek değildir açgözlü yığınları/Görkemli ölümlere.../Kahraman olmak/Gülümsemesini/Ve umudunu korumasını bilmektir/Hüzünlerin, düş kırıklıklarının/Ve güç koşulların o tedirgin saatlerinde.../Bunu namus sözü edinmektir!"

Kahraman ol.

Kaderine gülümse.

Kahraman ol.

Her ne yaşarsan yaşa, kendine acıma.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gemidekiler-1

Mustafa Uluşoy 2011.10.21

"Bir gemide olduğunu düşün," diyorum.

Ne yalan söyleyeyim, son birkaç seanstır bu analogi için uygun zaman kolluyordum. Ve işte şimdi, tam sırasıydı.

Kişinin, tabii eğer isterse, Zamanın Bedii'nin "Uhuvvet Risalesi"nde geçen ve sağlam bir mantık üzerine kurulu bu temsilden büyük fayda sağlayacağını düşünmüşümdür hep. Hatta bir adım daha ileri giderek şunu da söyleyebilirim; eğer insan isterse bu analogiden yararlanarak kendisiyle de başkalarıyla da kurduğu ilişkiyi adaletli bir temele oturtabilir.

Beklediğim anın, dağların arasından önüme serilen geniş bir ova gibi belirmesi... Uzun zamandır beklenen anın gelmesi beni hem mutlu ediyor hem de biraz geriyor. Temsillerin, terapistlerin en güçlü tedavi araçlarından biri oluşu ve bu temsili en etkin şekilde kullanma isteğim üzerimde bir baskı kuruyor. Gözüm filtre kahveyle dolu kupada. Taze kahvenin kokusunu içime çekmek için büyük bir iştiaak duyuyorum. Sadece bir yudum alsam bile sanki biraz gevşeyeceğim. Vazgeçiyorum.

"Seninle birlikte dokuz kişi daha var gemide. Toplam on kişisiniz. Bunlardan birisi zalim biri, mesela onlarca kişiyi gözünü kırpmadan öldürmüş bir cani veya bir terörist. Geminin etrafı askerler tarafından sarılmış. Askerler o tek bir caniyi yakalamak için gemiyi topa tutuyorlar. Hepiniz öldü öleceksiniz. Caninin sen dâhil masum dokuz kişiyle birlikte öldürülmesine razı olur musun?"

"Niye razı olayım ki, çok saçma bir şey olur bu." diyor yarı öfkeli.

"Onlarca kişiyi gözünü kırpmadan öldürmüş bir cani de öldürülmüş oluyor ama dikkatini çekerim."

"Cani öldürülüyor ama sen söyledin, ben ve diğer masum sekiz kişi, katille birlikte ölüme götürülürken bizim suçumuz ne ki? Büyük bir haksızlık olur bu. Adalet sağlama amaçlı bile olsa haksız insanların hukukuna tecavüz etmek zulmün başka bir çeşidi değil midir?"

"Peki, gemide tek bir kişi masum olsa, o da sen olsan, diğer dokuz kişi azılı katil olsa, geminin batırılarak seninle birlikte onların öldürülmesine yine de razı olmaz mısın?"

"Buna da razı olmam. Ne fark eder ki, yine adalet yerine gelmemiş olur. Suçsuz, masum olan tek bir kişiyle dokuz kişi arasında bir fark göremiyorum. Ayrıca ister bir, ister dokuz tane olsun, masumlara hiç zarar vermeden katili yakalamak imkânı niye araştırılmıyor?"

"Bunu duyduğuma sevindim." diyorum kendimden memnun. Artık kahveden bir yudum alabilirim.

Kahveden bir yudum alıyorum. O da kahvesinden bir yudum alıyor.

O, insanlara içi öfkeyle dolu biri. Biri bir yanlış mı yaptı, üzerini çiziveriyor. Birisi bir hata mı yaptı, sanki bu kişi hatadan müteşekkilmış gibi yerin dibine geçiriyor. Ona kimseyi beğendiremezsin. Onun şusu var, berikinin busu. Herkes hatadan yoğrulmuş sanki.

İnsan tek bir özellikten müteşekkil değil

Başkalarına karşı içi öfkeyle dolu da kendine karşı tutumu merhametli mi? Kendisi de bir hata mı yaptı, sanki hatadan müteşekkilmış gibi yerine dibine sokuyor kendini. Ona kendini kabul ettirmek de çok zor. O tembelin teki. O aptalın teki. O akılsızın teki. Hayatta birçok fırsatları kaçırmış, işe yaramazın teki. Bir konuda başarısız mı oldu? Tüm dünyası kararıyor. Sanki hayatı baştan sona başarısızlıkla örülmüş bir zavallı haline sokuyor kendini.

Dışarıdan bakınca son derece mağrur, kibirli, kendine aşırı güvenen biri gibi duruyor. Kendini aşağılamasını başka insanların bildiğini de pek sanmıyorum. Ser verip sır vermez bu konuda. Aksine kendisi hatasız biriymiş gibi davranıyor insanlara.

"Bu temsilin bize ne söylemek istediği konusunda bir fikrin var mı?" diye soruyorum.

"Doğrusunu söylemek gerekirse benimle ilgisini tam olarak kuramadım. Ben de sana soracaktım bunu."

"Sen de kendinle ve başkalarıyla olan ilişkinde bu askerlerin yaptığı haksızlığı yapmıyor musun? Her bir insanı bir gemi gibi düşün. İçinde onlarca, yüzlerce, binlerce farklı hususiyetler veya davranışlar bulunsun. Kendindeki kötü bir özellik ya da yanlış bir davranış yüzünden kendini helak ediyorsun. Mesela sana yanlış gelen bir davranış mı yaptın? Basitçe, 'yanlış bir davranış yaptım' demek yerine, 'ben yanlış biriyim'e vardırıyorsun işi. Bir canı katille birlikte dokuz masumu gözünü kırpmadan öldüren asker gibi davranıyorsun yani. Aynı tarzı başkalarıyla ilişkinde de sürdürüyorsun. Biri bir hata mı yaptı, nazarında hatadan müteşekkilmış bir insana dönüştürüyorsun onu. Bunu kendine yaptığında kendinin başkalarına yaptığında da başkalarının iyi, güzel, hayırlı davranışlarını yok etmiş, adeta öldürmüş veya yok saymış oluyorsun."

"Keşke" diyorum, "Varlığının tümüyle, yani 'kendinle' 'davranışların' arasında bir ayırım yapmaya çalışsan. Tek bir hatalı davranışın yüzünden diğer güzel davranışlarını göz ardı ederek kendi hakkında acımasız hükümler vermesen. Aynı şey başkalarıyla ilişkinde de söz konusu. İnsanların kendileriyle davranışları arasında bir ayırım yapsan. Bazı davranışlarıyla onlar hakkında hemen hüküm vermesen. İnsan tek bir halden, tek bir davranıştan, tek bir özellikten müteşekkil değil çünkü."

Zamanın Bedii "hane-i Rabbaniye ve bir sefine-i İlahiye" diye tarif eder ya bir mü'mini. Kötü bir davranış, hal, özellik yüzünden bu gemi batırılıp helak edilmemeli. Hatta dokuz canının ve bir masumun olduğu bir geminin bile helak edilip batırılması zulümse, birçok davranış, özelliği, hali kötü olan bir insan gemisi bile batırılıp helak edilmemeli.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gemidekiler-2 Bunu nasıl yapabildi(m)?

Mustafa Ulusoy 2011.10.28

"Bazı insanlar yaşadıkları kötü olaylardan dolayı hep başkalarını suçlarlar. Başlarına ne geldiyse varsa yoksa ötekilerin yüzündendir; onların yüzünden bu hallere düşmüşlerdir.

Kıymetleri bir türlü bilinmemiştir. Yaşadıkları olumsuzluklarda hiçbir sorumlulukları yoktur. Başkaları kötülükten mürekkeptir. Biri tek bir yanlış mı yaptı; o insan artık kötüdür, yanlıştır, şerefsizdir, pislğin tekidir, zalimdir, yalancıdır, ahlaksızdır. Cennet artık onlara haramdır. İnsanın hata yapmasına müsaade buyurmazlar. Kendilerinin onaylamadığı özelliklere sahip olan insanların bu dünyada yaşamaya bile hakları yoktur. Bunların içi diğer insanlara kızgınlıkla doludurlar. Hayatta hak ettiklerini elde edememişlerdir.

Bazı insanların hedefindeyse daha çok kendileri vardır. Gökten göktaş düşse onların yüzündendir. Varlıkları bela ve musibetlerin müsebbibidir. Bunlar da kendilerini yiyip bitirirler. Hal ve hareketlerini her daim mercek altına alıp, ölçüp biçerler. Katı kaide ve kurallarına, ilkelerine ve standartlarına uymadığı için de bir çırpıda kendilerini cehenneme yollarlar. Kendilerinin hata yapmasına müsaade etmezler. Her daim iyilik içinde olmalılardır. Onlar için kendi varlıkları baştan sona kötülükle örülmüştür. Bunların içi ise kendilerine yönelik kızgınlıkla doludur. Sürekli bir hayıflanma hali yaşarlar.

Bazı insanların da hedeflerinde hem kendileri hem de diğer insanlar vardır. Bunlara göre de hem diğer insanlar hem de kendileri kötüdür. Bolca hem kendilerini hem diğerlerini suçlarlar. Hem insanlara hem de kendilerine yoğun bir kızgınlık taşırlar içlerinde. Kızgınlıkla yaşamaksa insanın elinde kor bir odunu taşımaktan zordur. Ruhun yangınının yanında bedenın yangını nedir ki?

Hem kendimizle hem başkalarıyla hakkaniyet ve adalete dayalı ilişki kurmak buz tutmuş yolda yürümekten bile zordur. Karı-koca ilişkisinden tutun, çocuk-ebeveyn, amir-memur, konu komşu, akraba ilişkilerine, daha öte bir ülkede yaşayan farklı kavimler arası ilişkiye kadar tüm ilişkilerde gözetilmesi gereken hakkaniyet ve adalet ilişkisinin ölçüleri neler olabilir?

Kime iyi insan diyeceğiz?

Biz hayatın en az bir anında o çetrefilli soruyla baş başa kalırız: Kime iyi insan diyeceğiz? Peki, şu yaptığım hatadan, işlediğim günahıtan dolayı kötü bir insan mı oldum yoksa hâlâ iyi bir insan denebilir mi bana? Kendisinden beklenmeyecek bir yanlış, günahı, kötülüğü işleyen iyi bildiğimiz bir insan hâlâ iyi biri midir, yoksa iyilik dairesinin dışına mı atmıştır kendini?

Üç grup halinde tanımladığım insanlar için bir insana ve kendilerine kötü demek için tek bir davranışları yeter de artar bile. Bu tür insanlar için hayat çekilmesi zor bir azap içinde geçer. Ama bu azabı kendi benlikleri ve nefisleri örür. Yaşadıkları azabın ateşi insanlara ve kendilerine yönelik içlerindeki kızgınlık, düşmanlık, kin ve nefrettir.

Bu soruların doğru cevabına ulaşmak o kadar önemlidir ki; kendimizle ve başkalarıyla ilişkimizin niteliği bu cevaplarla yakından ilgilidir. Başkalarıyla kurduğumuz ilişkiler de toplumsal yaşamın temel dinamiğini oluşturur. Ancak sahici, hakkaniyet ve adalete esasına dayalı ilişkilerle toplumsal yaşam hayat bulur. Bu soruların yalan yanlış cevapları bizi yalan yanlış bir kişisel ve sosyal hayata hapseder.

Bu son derece kritik soruların derinlikli bir analizini sunar Uhuvvet Risalesi'nde Zamanın Bedii. İlk argüman geçen haftaki yazımda belirttiğim o çok ünlü analogidir; dokuz masum ve bir canının bulunduğu bir gemi; o canı öldürmek, yakalamak için helak edilemez. Gemideki insanların her biri, bir müminin sıfatlarıdır. Tek bir canı sıfatı, özelliği, günahı, hali için o insana tümüyle düşmanlık beslemek, kin tutmak o insan denen gemiyi tüm iyi sıfatlarıyla birlikte helak etmek anlamına gelir ki, bu o insana yapılacak büyük bir zulümdür.

Tek bir yanlış alıp gözde büyötmek...

Diğer bir argümanrsa oldukça dikkat çekici olup bir açıdan da Mutlak Varlık'ın rahmetinin sonsuzluğuna işaret eder. Zamanın Bedii, Şeytan'ın önemli desiselerinden birinin de, müminin işlediği tek bir günahı, tek bir yanlış alıp onu gözde büyüterek, karanlık bir yanılsama haline getirip, bu karanlık perdeyle daha önce yaptığı tüm hasenatı, iyilikleri, örtmek olduğunu söyler. Peki, bu neden insafsız bir tutumdur?

Gerekçe oldukça anlamlı bir nedene dayanır. Mutlak Varlık haşirde insanların iyiliklerinin (hasenatı) mı, kötülüklerinin (seyyiatı) mı ağır basacağını ölçmek için büyük mahkemede terazi kurar. İlahi Adalet'e göre, iyilikleri az bir miktar ağır bassa bile, o insan kurtuluşa ermiştir.

Zamanın Bedii bu İlahi hükümden yola çıkarak, bize insan ilişkilerinde muazzam bir ölçü sunar: "Demek bu dünyada, o adalet-i İlahiye noktasında muamele gerektir. Eğer bir adamın iyilikleri fenalıklarına kemmiyeten (nicel olarak) veya keyfiyeten (nitel olarak) ziyade gelse, o adam muhabbete ve hürmete müstahaktır."

Buradan yola çıkarak bir insanın iyilikleri yüzde elli bir, kötülükleri yüzde kırk dokuz bile olsa; o insana iyi diye hükmedilir, o insan muhabbete ve hürmete layık ve müstahaktır. Buradaki ölçüyü içine bulaştığımız kendi yanlışlarımız için de kolaylıkla tatbik edebiliriz kanaatindeyim. Şeytan aynı desiseyi insana da tatbik ettirmeye çalışır çünkü: Bir kötülük veya bir günah işleyen insana kendisini tümüyle günaha bulaşmış, berbat, rezil ve zelil, pisliğin teki gibi görmesini fısıldar durur. İnsanın yaptığı şeyle kendiliğini (self) tümüyle özdeş hale getirerek varoluşundan soğumasını ister.

Bir yanlış yapmakla yanlış insan olunmaz

Uhuvvet Risalesi'nin elimize verdiği bu ehemmiyetli ölçüler her türden ilişkimizi yeniden inşa etmemiz için muazzam bir malzeme önümüze koyar: Mümin bir insan, zalimce bir şey mi yaptı, ona zalim denemez, o zalim bir fiil işlemiştir. Bir yanlış mı yaptı, ona yanlış bir adam denemez, şu şu işi yanlış yapan kişi denir ancak. Yalan mı söyledi, yalancı sıfatını yapıştırmak hakkaniyete ve adalete aykırıdır. Basitçe yalan söylemiş biridir, o kadar.

İlişkiler böyle bir zemin üzerinde seyretmediğinde ne olur?: "...kıymettar bir tek hasene (iyilik) ile çok seyyiatına (kötülüklerine-günahlarına) nazar-ı afv (af nazarı) ile bakmak lâzımdır. Hâlbuki insan, fitratındaki zulüm damarıyla, şeytanın telkiniyle, bir zâtın yüz hasenatını bir tek seyyie yüzünden unuttur, mü'min kardeşine adavet (düşmanlık) eder, günahlara girer."

İnsanın zulmü, kendine ve başkalarına dair zalim hükümleriyle başlıyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erciş'te cennete ertelenen güveç

Mustafa Ulusoy 2011.11.04

Arzın merkezinden kopup gelen büyük bir gürültüyle sıyrıldın hayalinden. Güvece son bir kere daha baktın, eksik gedik bir şey var mı diye.

Eşinin beğenerek yerken yüzünün alacağı ifadeyi, nasıl da mutlu mesut gülümseyeceğini düşünüyordun. Eline sağlık diyecekti sana. Çok güzel olmuş. Afiyet olsun canım, diyecektin sen de.

Hayat hep ortasında biter Emel.

Hep bir şeylerin ortasında hayatın başına bir iş gelir.

Senin hayatın da tamamlanmamış bir yemekte bitti.

Sallanan, arzın kendisiydi. Arzın sathındaki binalar bir oyana bir bu yana eğilip bükülüyordu..

O an bir çatırtı koptu. Durdun şöyle bir, kulak kesildin. O çok sevdiğin kocanın yüzünü gördün ansızın. Tebessüm ettiniz birbirinize. Birbirinizin gözünün içine bakardınız hep. Bu son bir bakış gibiydi nedense. Bir anlam veremedin evde oluşuna. Eve geç geleceğini söylemişti sana hâlbuki. Neden bu kadar erken gelmişti peki? Hayırdır inşaallah dedin. Daha günün ortasıydı, akşama çok vardı... Kapı sesi de duymamıştın. O şaşkınlıkla eşinin yüzüne bakarken, bir çatırtı daha koptu.. Zamanın zembereği büyük bir gürültüyle boşaldı. Sanki gün ikiye yarıldı, açılan boşlukta bir sonsuzluk vardı. Yarım dakika önce pişmeye hazır güveci fırına götürmek için gelen fırıncının çırağına açmıştın apartmanın kapısını. Nerede kaldı ki çırak, diye geçirdin içinden.

Fırının çırağının hayatı da güveci almaya gelirken tam ortasından kırıldı.

Niye bu kadar rahatsın Emel?

Niçin gülümsüyorsun?

Hikâyenin kocan İrfan'ın ablası Nuray anlattı. Ağladı. Anlattı. Ağladı. Anlattı. O anlattıkça hikâyenin anlatılmayan kısmı canlandı hayalimde benim de.

Aksaraylıydın. Erciş'te sınıf öğretmenliği yapıyordun dört yıldır. Yirmi altı yaşındaydın. Bir buçuk yıl önceydi. Nikâhlandınız İrfan'la. Seni ne çok sevmişler Çatal ailesi. Ne çok benimsemişler. Sen onların gelini değilmişsin Emel. Onların öz kızlarından da öte olmuşsun. Şen şakrakmışsın. Merhametli ve şefkatliymişsin. Öğrencilerini annene anlatırmışsın. Kürt öğrencilerine gözünün içi gibi bakarmışsın. Bak dermişsin annene, resimlerini göstererek, bu bir tanecik Hasan, bu da güzeller güzeli Nuriye.

Önemli bir ayrıntı da Emel, namazlarını hiç aksatmamışsın.

Namazlarını aksatmayan insanlara hep bir hayranlık belirir içimde, biliyor musun Emel?

Bir de Emel, onlarca yıl sürebilecek bir aile saadetini bir buçuk yıla sığdırıp sunabilmişsin kocana. Böyle dedi Nuray.

Hepsi bu kadarmış demeyeceğim Emel. Hepsi bu kadar değil çünkü. Hepsi sonsuzluk. Bir buçuk yıllık bir beraberliği Sonsuz Şefkatli Rabb'in var ya; O sonsuzlaştıracaktır. Bunu sana anlatmama ne hacet, değil mi Emel?

23 Ekim 2011, Pazar günüydü. Öğlene doğru, eşin İrfan aradı. Hazırladığın güveci fırına götürmesini istedin. Onun işi vardı, akşam geç gelecekti. İrfan, ben fırıncıya söylerim, çırağını yollar aldırır, dedi. Sen, tamam, dedin. Hep, tamam derdin. Peki derdin.

Nuray anlattıkça, ben de hayalimde hikâyenin geri kalan kısmını canlandırımdı Emel:

Ölüm Meleği yanındaydı. Eşinin suretinde gelmişti sana. Mümin insanlara Ölüm Meleği sevdiklerinin suretinde gelirmiş derler ya hani, Emel. Gülümsedi sana. Sen de ona. Anladın. Yanında olanın kocan olmadığını... Ruhunu yavaşça sıyrıldı bedeninden. Bir çatırtı daha koptu. Binanın kolonu üstüne düştüğünde ruhun çoktan Ölüm Meleği'nin kollarındaydı.

Sonra ...

Sonrası, bir hadisten öğrendiğimize göre, şöyle oluyormuş:

"Mümin can çekişirken, rahmet melekleri beyaz bir ipekle gelip, 'Haydi sen Allah'tan, Allah da senden hoşnut olarak doğru Allah'ın rahmetine ve reyhanına, öfkeli olmayan Rabb'e doğru çıkıp gidiver.' Bunun üzerine ruh misk gibi güzel bir koku saçarak çıkar. Melekler onu birbirlerine verirler. Gök kapılarına el üstünde getirerek derler ki: 'Yerden size gelen bu koku ne kadar iç açıcı ve ferahlatıcı!' Sonra onu mümin ruhların yanına götürürler. Sizden birinizin gurbette olan yakınına kavuştuğu zaman duyduğu sevinçli duyarlar."

O hiç zulmetmez Emel.

Sana da zulmetmedi.

Hayatın buraya kadar demedi sana Emel, bu dünyadaki hayatın buraya kadar deyip, yanına aldı seni. Berzah âleminde yeni bir hayat sundu sana.

Kâinatı çalkalar durur böyle işte Mutlak Varlık.

Mutlak Varlık, her şeyin Sahibi...

Arzın altını üstüne getirir. Arzın üstündeki kimi varlıklarını arzın altına koyar.

Her şey benimdir ve sonsuz kudretimdedir, der.

Her şey Senindir ve sonsuz kudretindedir, deriz biz de.

Mutlak Varlık asla zulmetmez. Ölüm verdiklerini, sahipsiz bırakmaz. Onlara melekleri dost kılar. Berzah âlemini cennet bahçelerinden bir bahçe kılar....

O pişemeyen güveç var ya Emel, o güveç artık bir cennet yemeğidir. Burada eksik kalan her güzel şey orada tamamlanır. Burada pişemeyen yemek orada sonsuz tatlılıkta bir cennet yemeği olur.

Not: Nuray Velioğlu'na Emel'in hikâyesini paylaştığı için; Emel Çatal'ın eşi İrfan Bey'e Emel'in hikâyesini yazmama izin verdiği için müteşekkirim. Ayrıca Emel öğretmen için-o güzel insan için, fırıncının çırağı ve Van depreminde vefat eden diğer tüm kardeşlerimiz için bir Fatiha istirham ediyorum.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Pencerelerden seyret içlerine girme'

Mustafa Ulusoy 2011.11.11

Aslında bütün mesele, evet bütün mesele şu:

Varlıklar kimin? Biz kime aidiz? Şu dalların üzerinde hışırdarak salınan yeşil ve sarı yapraklar kimin? Rüzgâr kimin? Yer kimin? Gök kimin?

Ya şu biten ömür?

Tırnaklarını kim uzatıyor günbegün? Bedeninin takatini kim söküp alıyor da yaşlılık veriyor sana? Ateşin üzerindeki yemeği kim pişiriyor? Başını kim ağrıtıyor? Sen yürüdükçe bacaklarını kim yoruyor? Kim hayat veriyor kurumuş ağaçlara? Tepeden tırnağa incelik akan bir kedinin yüzü kimin şaheseri?

Kim hayat kadar bir nimet olan ölümün sahibi? Kim ruhlara ceset giydiriyor, kim cesetleri ruhlardan soyuyor?

Kim senin sahibin?

Biz kimin kölesiyiz?

Kimin mülkünde yaşıtılıyor?

Kimin mülkünde çalışıyoruz?

İnsan hayatını istediği gibi yaşamalıdır; ne safsata...

İnsan kendine aittir; büyük yalan...

Kim yaratıp sofrana koyuyor bir havucu? Marullara o fırırlı tazeligi yerleştiren kim? Kim bir yıldız ateş topu gibi alev alev yakarken bir diğerini söndürüyor? Kim pişiriyor fırında mis gibi kokan o simitleri? Ateşi harlayan kim? Dünyayı kim güneşin etrafında pervane ediyor? Güneş patlamaları kimin eseri? Kim rahmet bulutlarını muhtaç olanların imdadına koşturuyor?

Kim şu an binlerce bebeği rahimlerde yaratan, koruyan, kollayan? Kim bazılarını da hayat fırsatı vermeyen? Kim doğar doğmaz bir bebeğe ölümü verip yanına alan ve sonra cennetine koyan, cennette hazır tuttuğu melekleri onlara arkadaş kılan?

Kim bazılarını çocuk vermeyen? Kim bazılarını hastalık veren, bazılarını iyileştiren, bazılarını yanına alan? Kim kıl payı ciddi bir kazadan kurtaran, bazılarının da ölümünde karar kılan?

İnsan kendine yeter düşüncesi: parçalanmış efsane...

Ne karşıyorsun öyleyse, hayatın akışına? Doğuma ve ölüme... Ayrılığa. Gelip gitmeye. Canlılığa ve solmaya.

Sızlanma hakkını nereden alıyorsun? Neden şikâyet üstüne şikâyet biriktiriyorsun?

Yaşarken kullandığın sözcükler de mezarına koyulacak bir gün.

O zaman bu mızımlık neden?

Sahi ne zannediyorsun kendini? Dünya senin isteklerinin etrafında mı dönecek belliyorsun?

Neden emanet etmiyorsun kendini O'na? Sahibine. Sonsuz kudreti olan Mutlak Varlığa. Kendini, sevdiklerini, çocuğunu ondan daha fazla mı düşündüğünü sanıyorsun? Ondan daha fazla mı seviyorsun sevdiklerini? Sen kendini bile O'ndan daha fazla sevip değer veremezken?

Gölgeyle üzerine serinliği örten kim? Ses tellerini titretip seni konuşturan? Bir akarsuyun dibindeki çakıl taşını saydamlaştıran? Yorulmak nedir bilmez dalgalarla binlerce yıllık bir sabırla o kıyılardaki çetin keskin kayaları yumuşatıp köşelerinden eden? Ya göklerdeki milyonlarca kilometre uzaktaki devasa gezegenlerin ve ateş topu yıldızların ışığını, bize siyah kadifeden bir örtü üzerinde ziyafet diye sunan?

Başını çıkar, daldırdığın o hayal âleminden ve o başı kurtar imgelerden. Pencereden bak. Dışarıdaki âlemi seyret. Bak neler oluyor orada? Oradaki devinimi seyret. İhtişama dik gözlerini. Kendi âlemindeki karanlığın

yalancı vehim ve vesveselerin, hakikatsiz kuruntularının eseri. Çık o kasvetli âlemden. Çık ve gözlerinin penceresinden hakiki âlemin hakikatlerine dal.

Bırak kendini, gevşe biraz. O'nun rahmetine bırak geçmişini, anını, geleceğini. Sahibine bırak kendini. İnan senden daha fazla düşünüyor seni, önemsiyor, seviyor, değer veriyor, kaile alıyor, merhamet ediyor, şefkat besliyor, önemsiyor.

O'na güven yeter. O'nun verdiklerine güven. Vermediklerine güven. Verdiklerini alıyorsa, yine güven. Mutlaka ama mutlaka; mutlak bir nedeni, hikmeti, gayesi ve amacı vardır bunun. O hangi şeyi abes, gereksiz, anlamsız, boşu boşuna yapıyor, söylesene?

Aklının ermediği şeylere karışma. Haddini bil. Sahibine güvendiğinde kazançlı çıkacak yine sensin. Yoksa hayatın tepeden tırnağa yorgunlukla dolup taşacak.

Sevdiklerinin mezarının üstünde otları bitiren kim?

Nasıl oluyor da aklına güvenip hayatınla ilgili hükümler veriyorsun bu iyi oldu, bu kötü oldu diye? Nereden biliyorsun karanlığın içinden aydınlığın çıkmayacağını? Bu acele niye? İstedığın ya da istemediğin şeyin senin için hayırlı olduğunu iddia eden benliğinin gururundan başka ne var elinde?

"Beyhude ızdıraba düşüp azab çekme, mülk başkasındır."

Ne karşıyorsun ki O'nun mülkünde yaptığı tasarrufa? "Ben her şeyi bilirim," diye iddia ediyorsan tabii, o zaman başka. Halbuki görünen başka, aslı başka. Gene de tutamayacağım kendimi söyleyeceğim işin aslını, hoşlansan da hoşlanmasan da: Sen sadece O'nunsun, O'na aitsin, O'nun eseri ve mülküsün.

Yorgun dünyanın içine girme. O girdaplı su kimleri yuttu bir bilseydin korkardın. Sen sen ol, âlemin penceresinden seyret yine âlemi. Bir tren vagonundaymışsın misali daya başını cama, akıp giden görüntüler nehrini izle bir seferi gibi...

"Mülkü sahibine teslim et, ona bırak."

Kendinin üzerinden elini çek, teslim et sahibine yok yere sahiplendiğin ne varsa.

Bir adım geri çekil de bak. Bak gördüğün aynı sen mi, aynı gerçek mi?

"O hem Hakîm'dir, hem Rahîm'dir. Mülkünde istediği gibi tasarruf eder, çevirir. Dehşet aldığın zaman, İbrahim Hakkı gibi "Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler" de, pencerelerden seyret, içlerine girme."

Ey nefis, inan bu senin de hayrına olacaktır.

Hadi kalk bir yürüyüşe çık. Düşün düşün, bu işin sonu yok. Soğuk sokakların ayazı işleşin içine de, belki çıkarsın biraz muhayyilenin çıkmaz sokaklarından. Kaygılı dudaklarına neşeli bir şarkı konar belki o zaman.

Ha bir de yürürken manasız şeyleri dert edip kara kara düşüneceğine, Zamanın Bedii'nin şu cümlelerinin üzerinde tefekkür et biraz:

"Hem bir misafirhanedir. Öyle ise onu yapan Mihmandar-ı Kerim'in izni dairesinde ye, iç, şükret. Kanunu dairesinde işle, hareket et. Sonra arkana bakma, çık git. Herzekârane (saçmalarcasına) fuzulî bir surette karışma. Senden ayrılan ve sana ait olmayan şeylerle manasız uğraşma ve geçici işlerine bağlanıp boğulma."

İşte böyle nefsim...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölülerden özür dilemek

Mustafa Ulusoy 2011.11.18

Kara kara düşünüyordu aylardır. Çaresizliğin içinde sıkış tıkiş. "Nasıl söyledim ona o acı sözleri?" pişmanlığı ruhuna zehirli ok gibi saplanıyor, zehir ruhunun her zerresine nüfuz ederek felç ediyordu hislerini.

Kabul edilebilir çaresizliklerden gelmiyordu ona bu. Kanseri olup yatağına düşse, doktorlar "birkaç ay içinde öleceksiniz, yapabileceğimiz bir şey yok," dese; bu çaresizliğe katlanırdı belki. Ama gelgelelim ölmüş biriyle helalleşme, ondan tekrar tekrar özür dileme imkânı bulamayışına katlanamıyordu bir türlü. Sözleri bir anlık öfkenin sonucuydu, seni hiç incitmek istemezdim, bir kere çıktı işte ağzımdan, söylediklerimin hiçbirini n'olur kale alma demenin bir imkânı yoktu artık. Tüm imkânlar kocasıyla birlikte toprağın altında sessiz sedasız öylece yatıyordu.

Birkaç kez mezarının başında kocasıyla konuşmayı denemişti. Sesinin ona ulaşır ulaşmadığından emin olamayınca bundan da bir teselli bulamamış, yaptığı saçma gelmişti.

Sonra rüyalarından medet ummuştı. Her uykuya dalmadan önce rüyasında kocasını görmek için dua ediyordu. Bir kez olsun görememişti ne yazık ki. Kocasıyla konuşmak istedikçe kocası kaçıyor gibiydi. Onu çok kırdığına yordu bunu. Yoksa rüyalarına girerdi. Hayattayken bile sık sık görürdü rüyada onu.

Kocası ölmeden üç gün önce sıkı bir kavga etmişlerdi. Bir süzgeçten geçirilmeden şeytanın ona fısıldadıklarını o da kocasına bağıra çağıra bir bir sıralamıştı. Onun canını neyin acıtacağını, neyin acıtmayacağını iyi biliyordu. Öfkesi yatışır da kendine geldiğinde; kasvetli bir pişmanlık içinde debelenmeye başlamıştı başlamasına ama bu sefer de şeytan hemen barışmama telkinini yapmış; o da buna bir güzel uymuştu.

Nereden bilirdi kocası üç gün sonra aniden ölecek? İnsan her daim zeval ve firakın sillesini yerken, ölümün belirsizliği aslında her anımızı ölümlü kılıyordu. Üç gün kocasını uğurlamamış, eve gelince karşılamamış, kocasının barışma teşebbüslerini de savuşturmuştu. Bütün bunlara kahroluyordu işte.

Yatağına uzandığında filmi yeniden ta en başa sarmıştı hayalinde kadın. Birkaç aydır hep yaptığı gibi. Kocam bana küs gitti, diye kendini yiyip bitiriyor, onun gönlünü alamamanın kışkacında boğuluyordu.

Derken, sabah başına gelen bir olayı getirip önüne koydu zihni. Onu düşünmeye koyuldu bu kez. Sabah metrobüse binerken yanlışlıkla bir kadının ayağına basmıştı. Ayağına basılan kadın can havliyle bir çığlık atmış, "biraz dikkat etsenize," diye yakınmıştı yüzünü acıyla buruşturup. O da kadına diklenmiş, "Asıl siz dikkat edin, bu sıkış tıkişlıkta siz nerde ayağınız nerde, biraz derli toplu dursanız ayağınız milletin ayağının altına girmezdi," deyip hışımla sırtını dönüvermişti kadına. Hazırcevaplıkta üstüne yoktu ne de olsa. Kadın suspus olmuş, kalakalmıştı kalabalıkta. O an, o kadar haklı hissetmişti ki kendini. Kendinden memnun nasıl da dönüvermişti sırtını kadına.

Şimdi akşamın şu saatinde vicdanı getirip koymasaydı kadının yüzünü gözlerinin önüne, bu haklılığı sonsuza kadar sürecekti belki de. Aslında gün boyu, içinde bir sıkıntı gezinmişti alttan alta. Odalara sığamamıştı bir

türlü. Kendi haksızlığını vicdanı biliyordu çünkü. Kadından özür dilemesi gerekirken bir de sözleriyle sindirmek istemişti onu. Kadın yatağına uzanmış vicdanını dinliyordu.

Ayağına bastığı kadını bulup özür üstüne özür dileyip helalleşmeyi ne çok isterdi. Yüzlerce kere "keşke yapmasaydım böyle," dedi. Bininci kere de keşke işe yaramadı, milyonuncu kere de işe yaramayacaktı.

Tam uykuya dalacaktı ki aklına Abdülkadir diye bir isim düştü. Kimdi bu kişi? Düşündü taşındı. Tanıdığı biri yoktu bu isimde. Çalıştığı işyerindeki erkekleri düşündü tek tek. Yok, bu isimde biri yoktu. Üniversite yıllarına gitti hayali sonra. Bu isimde birini de tanıımıyordu. Yanı başında duran iPad'e uzandı. Google'ı açtı, Abdülkadir diye yazdı. İlk sıralarda Abdülkadir Geylani diye bir isim çıktı karşısına. Hakkında yazılanları okumaya başladı. Bir siteden başka bir siteye atladı. Bir saate yakın onun hakkında okudu. Sonra onun yaptığı bir duayı gördü. Gözleri fal taşı gibi açıldı. Hz. Peygamber'in (sas) bir duasıydı bu. Duayı okudu. Bir kere daha okudu. Bin kere de okuyabilirdi. Bir nevi, ölümlerden ve hayatta olup da ulaşılamayacak durumdaki insanlardan özür dilemenin bir yolu ekranda duruyordu:

"Ya Rab! Ben hangi bir mümine onu üzecek ve gönlüne ağır gelecek bir söz söylemişsem; kıyamet gününde o sözü onun için Sana kurbiyet eyle; yani o sözden müteessir olduğu kadar onu Sana yaklaştır."

Kadın önce otobüste ayağına bastığı kadın için okudu bu duayı. Sonra hayatını hızlıca gözden geçirip üzdüğü insanları bir bir aklına getirmeye çalıştı. Hatırladıkları için teker teker dua etti Hz. Peygamber gibi. Sonra kadın sabaha kadar gözünü kırpmadan kocası için yakardı:

"Ya Rab! Kocamı üzecek ve gönlüne ağır gelecek tüm sözlerimi kıyamet gününde kocam için Sana kurbiyet eyle; kocamı sözlerimden müteessir olduğu kadar Sana yaklaştır."

Kadının kapkaranlık dehlizi andırır âleminden sonsuzluğa bir oyuk açılmıştı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eşinizin Ebu Cehil'den daha kötü bir akrabası var mı?

Mustafa Ulusoy 2011.12.02

Evlenmek yalnızca iki insan arasında kurulan bir "bağ" değildir. Daha önce tanımadığınız, huyunu suyunu bilmediğiniz başkaca insanlarla da "zorunlu" bir tanışma ve ilişki kurma demektir aynı zamanda.

Eşinizin annesi, babası, kardeşleri, amcası, halası, teyzesi, hatta anneannesi, babaannesi, dedeleri gibi bir grup insan hayatınıza aniden girerir.

Yeni ilişkiler hayata renklilik katar. Hiç tanımadığınız, bilmediğiniz, varlığından haberdar bile olmadığınız insanlarla bir anda "akrabalık bağı" ile bağlanırsınız. Sadece kayınvalide ve kayınpederinizin değil eşinizin yakın akrabalarının da gelini veya damadı oluverirsiniz.

"Akrabalık bağı" evlenmenin kazanımlarından biridir. Mutlak Varlığın ilahi bir emir olarak bize önem vermemizi istediği akrabalık bağı zorlu hayat yolunda sırtımızı dayayabileceğimiz bir dayanak teşkil eder. Akrabaların birbirine göstereceği dayanışma insanı sosyal yalnızlıktan kurtarır, güven ve emniyet hissini artırır.

Bilhassa bizim coğrafyamızda birçok sorunu aşmamızda bu akrabalık bağlarının özel bir ehemmiyeti vardır. Örneğin, bu ülkenin ciddi ekonomik kriz dönemlerini atlatabilmesinde, Kuran'ın emirlerini dinleyen akrabaların birbirine verdiği maddi manevi desteğin rolü büyüktür. İstanbul'da E-5 karayolunun Göztepe Köprüsünün altında ya da Harem gibi terminalerde Anadolu'dan gelen yolcu otobüslerinin bagajlarına göz atmak bile bu konuda önemli bir fikir verir. O bagajlar un, bulgur, turşu gibi yiyeceklerle doludur. Anadolu'nun bir köyünde yaşayan anne İstanbul'da yaşayan oğlunun, kızının tarhanasını, turşusunu yapıp yollar. Böyle bir manzarayı ne Amerika'da ne de bir batı ülkesinde görebilirsiniz. Bireyselliğin tavan yaptığı bu ülkelerde bırakın moleküllerin birbirinden ayrılmasını, moleküllerin atomları bile birbirinden ayrılıp farklı farklı yönere savrulmuş durumdadır.

Öte yandan, her nimetin bir külfeti vardır. Akrabalık bağları bazı açılardan da ek sorunlar demektir. Her birinin ayrı bir kişiliği, huyu suyu, ilişki tarzı vardır. Görümce kıskançtır mesela. Kayınvalide kızının/oğlunun evinde her şeye burnunu sokar. Ya da kayınpeder öfkeli, sinirli, asabidir, damadına ha bire akıl verir, eleştirir. Eltiler birbirini kıskanır. Anneanneler, babaanneler çocukları şımartır. Kayınvalide gelinini eleştirir, ben oğluma bir gün bile dünden kalan yemek yedirmedim diye havasını atar, geliniyle rekabete girer.

Karı koca bir türlü baş başa bırakılmazlar. Bir bakmışsınız yakın akrabalar da boş durmamış birer akıl hocasına dönüşüvermiştir. Herkes ailenin bu yeni üyesini göz hapsine almıştır. Evlenme sürecinde başlar bu. Eve alınacak eşyaların markasından tutun da nerede alınacağına, düğünün nerede yapılacağına dair her kafadan ayrı bir ses çıkar. İş biraz daha ileri götürüp kaç çocuk yapılması gerektiğini söyleyen bile çıkar.

Şeytanın kolladığı fırsat da tez zamanda zuhur eder tabii.

Kavgalar başlar. Zulüm sökün eder..

Karı koca tarihi bir yanlışın içine düşer. Mealen, "Birinin hatasıyla başkaları mesul olmaz" ayetinin hilafına hareket etmenin bedeli ağır ödenir.

Adamın (veya kadının) ailesinin ziyaretinin hemen akabinde kadın (veya adam) oklarını çıkarır: "Senin annen," diye başlar. Yarım saat, bir saat, iki saat hatta çok daha fazla saat, sayar döker. Adam annesinin zor bir kadın olduğunu biliyordur. Ama annesidir işte ne yapsın? Onu dokuz ay karnında taşıyandır. Annesi neyi nerede söyleyeceğini bilmeyen bir kadındır maalesef. Karısı annesini azıcık idare etse, birazcık alttan alsa olmaz mıdır yani? Olmazdır. Kadın kayınvalidesine takmıştır bir kere. Kendisini gelini olarak yeteri kadar benimsememektedir. Bu ona yapılan önemli bir haksızlıktır. Sayıp dökmeye devam eder kadın. Adam iyiden iyiye çaresiz hisseder kendini. Bir yanda sevdiği kadın bir yanda Allah'ın "of bile demeyin" dediği annesi.

Adam da geri durmaz bu durumda körüğü eline alır ateşi harlamaya koyulur. Bütün iyilikleri ve muhabbeti kül eden ateş daha da güçlenir. O da kadının babasına takar: Senin baban da geçen gün şunu söyledi/yaptı. İntikamını alır. İntikamını alır da ne olur? Yumruğunu duvara vuran gibi olur. Elini kırar.

Bir kısır döngü başlar. Kör bir kuyu dibine doğru sürüklenir evlilik. Senin annen, senin baban, senin kardeşin, senin... Sözler balyoz gibi indikçe iner her darbede evin bir duvarı çöker. Öfke kalbi kirletir. Sanırsınız ki; iki kişi birbirini incitmek, birbirine saldırmak için evlenmiştir..

En tehlikeli sürece gelinir böylelikle: "Yetti artık! Annen, baban, kardeşin, halan, teyzen bu eve gelemez!" Kadının kardeşi telefon eder. "Bir hafta sonra size gelmek istiyorum, müsait misiniz?" Adam bir yıl önce karısının kardeşinin kendisine söylediği bir sözü hâlâ affetmemiştir, öfkesini içinde canlı canlı yaşatmaktadır. Kadın canı sıkkın, kardeşinin geleceğini kocasına nasıl söyleyeceğini bilemez. Evlilik artık cehennemin dünyadaki minyatür halidir.

Bu coğrafyada huzurlu bir evliliğin olmazsa olmaz şartı akrabalık bağlarının koparılmaması olduğunu hepimiz biliriz.. Çok özel haller dışında (cinsel tacizci yakın akraba gibi) tarafların yakın akrabalarıyla ilişkiyi kesmesi evlilikte baltayı taşa vurmaktır. Hele hele, şu şu kişiler evimize gelemes tavrı evlilik ilişkisinin boğazını sıkmaştır. Evlilik ilişkisinin boğazını sıkma mutsuzluktan mutsuzluk beğenmelidir.

Ebu Cehil imanın azılı düşmanıdır. Gün gelir oğlu İkrime Müslüman olur (hikâyesini bulup okumanızı öneririm). Kâinatın En Değerli Varlığı Efendimiz (s.a.v) bizi hayrette bırakacak bir incelik gösterir. Onun neden bizim rehberimiz olduğunun sırrı bir kez daha tecelli eder. Sahabelere, "Sakın babası hakkında kötü söz söylemeyin," der. Nihayetinde Ebu Cehil, İkrime'nin babasıdır. Aralarında biyolojik bir bağ vardır. Ebu Cehil hakkında söylenecek kötü sözler oğlunu incitebilir. Bir mümin başka bir mümini nasıl incitebilir?

Size ne yapmış olurlarsa olsunlar; siz siz olun, eşinizin akrabalarını eşinize kötülemeyin. Eşinizin hangi yakını Ebu Cehil'den daha kötüdür, söyleyene Allah aşkına?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vahşet gömülmeyi reddeder

Mustafa Ulusoy 2011.12.09

Hayatı veya beden bütünlüğünü tehdit eden olayların yol açtığı bir durum olarak travma, psikiyatrinin en zorlu konusudur.

Tecavüze uğrama, kaçırılma, ölümcül hastalık, saldırıya uğrama, sistematik işkenceye maruz kalma, askeri çatışmalar, çatışma sırasında müşahade edilen vahşet travmaya neden olan olaylara verilebilecek birkaç örnek.

Psikolojik travmanın anlamı, dehşetengiz olayları bizzat yaşamak veya tanıklık etmektir. Olağan musibetlerin tersine, travmatik olaylar insanları terör ve çaresizliğin son haddiyle karşı karşıya getirir. Psikolojik travmaların ortak noktası, yoğun korku, çaresizlik, kontrol kaybı ve yok olma tehdidiyle insanın varoluşunu derinden sarsan bir güçsüzlük acısıdır. Travma anında kurban, altüst edici bir güç tarafından sebebiyet verdiği adeta duygusal bir felç yaşar ve deneyimledikleri onun kontrol, bağ kurma ve anlam duygusunu altüst eder. Bu durumu bize yaşatan, bizi aciz hissettiren depremde olduğu gibi İlâhi Kudret'se "afet"ten söz ederiz. Şiddet başka bir insandan kaynaklıysa da buna "vahşet" deriz..

Travma bir kez deneyimlenir ama insanın her hücresinde bir kalyona çarpan ses gibi binlerce kez yankılanır. O meşum an milyonlarca kez tekrar ve tekrar yaşanır. Kimyasal bir atık gibi rüyalara sızar, içimizdeki berrak su bulanır ve her an zehirlenir kişi. Ve muhayyileye travma adeta yuvalanır. Aşırı uyarılma, teyakkuza olma dönemini büzülme dediğimiz dönem takip eder. Tamamıyla güçsüz ve direnmenin herhangi bir türü beyhude olduğunda bir kendini bırakma durumuna girer. Kendini savunma, mücadele sistemi tamamen çöker.

Travmatize olmuş kişinin içi cansızlığa uğrar. Tüm güzelliklerin önüne bir duvar çekilmiştir. Çoğu travmatize olmuş insan bir parçasının öldüğünü hisseder.

Travmatik olaylar temel insan ilişkilerimizin sağlıklı yürümesini engelleyen bir takoza dönüşür. Aile, arkadaşlık, sevgi ve toplum bağlarını kırar. Başkalarıyla ilişkileri biçimlendiren ve destekleyen kendilik yapısını paramparça eder.

Vahşete verilen olağan tepki, onu akıldan çıkarıp atmaktır. Ancak vahşet gömülmeyi reddeder. Vahşeti inkâr etme arzusu, inkârın işe yaramadığı fikri kadar kuvvetlidir. Cinayet er geç açığa çıkar. Korkunç olay hakkındaki gerçeği hatırlama ve anlatma, hem sosyal düzenin onarılması hem de bireysel kurbanın sağaltımının ön şartıdır. Dehşetengiz olayı inkâr etme isteğiyle onu yüksek sesle ilan etme isteği arasındaki çatışma psikolojik travmanın merkezi diyalektiklidir. Mağdur ancak gerçek kabul edildiğinde iyileşmeye başlayabilir.

Judit Herman, "Failin tarafını tutmak çok caziptir. Her fail seyircinin hiçbir şey yapmamasını bekler. Kötü olmayanı görmenin, duymanın ve konuşmanın evrensel arzusuna başvurur. Kurbanı aksine seyirciden acının yükünü paylaşmasını bekler. Kurban harekete geçme, söz verme ve unutmama talep eder." der.

Fail suçlunun sorumluluğundan kaçmak amacıyla unutmayı teşvik etmek için elinden gelen her şeyi yapar. Gizlilik ve sessizlik failin ilk savunma hattıdır. Şayet gizlilik başarılamazsa, fail kurbanın inanırlığına saldırır. Kurban mutlak olarak sessiz olamıyorsa hiç kimsenin onu dinlememesini sağlayama çalışır. Bu amaçla düpedüz inkârdan, en ince ve kusursuz akılcılaştırmaya kadar bütün argümanları etkileyici bir sıraya dizer.

Her vahşetten sonra aynı bilinen itirazları bekleyebiliriz: böyle bir şey kesinlikle yaşanmamıştır; kurban iftira atmaktadır; kurban gerçekleri çarpıtmaktadır; kurban her ne olursa kendi sebep olmuştur ve ne olursa olsun, zaman geçmişi unutmanın ve yola devam etmenin zamanıdır. Daha güçlü olan failin gerçekliği adlandırma ve tanımlamada hatta şekillendirmede daha büyük hakkı vardır; sonunda onun daha eksiksiz argümanları kazanır.

Travmatik olaylar dünyanın güvenli bir yer, kişinin varoluşunu iyi ve değerli olduğu, hayatın belli bir düzen içinde akıp gittiği hissiyatını derinden zedeler. Kişi kendini terk edilmiş, yapayalnız, bir kenara atılmış; hayatı destekleyen insani ve ilâhi koruma ve bakım sistemlerinin dışına atılmış hisseder. Yabancılaşma ve kopma duygusu en yakın aile bağlarından en soyut dini bağlara kadar her ilişkiye yayılır. Güven kaybolduğunda travmatize insan kendini yaşamdan çok ölüme ait hisseder.

Travmatik deneyimin başkalarıyla paylaşılması anlamlı bir dünya duygusunun onarılması için ön koşuldur. Bu süreçte mağdur yalnızca en yakınında olanlardan değil, en geniş toplumdan da yardım bekler. Toplumun yanıtının travmanın nihai olarak çözülmesinde güçlü bir etkisi vardır.

Travmatize kişi ile toplum arasındaki gediğin onarılması ilk olarak travmatik olayın kabulüne, ikinci olarak da toplumun çabasına bağlıdır. Bu iki yanıt yani kabul ve tazmin etme mağdurun düzen ve adalet duygusunu yeniden inşa etmek için zorunludur.

İyileşmenin olmazsa olmazı mağdurun güçlendirilmesidir. Kendi iyileşmesinin uzmanı ve hakemi olmak zorundadır yani inisiyatif mağdurda olmalıdır. Başkaları tavsiye, destek, yardım, şefkat ve bakım sunabilir ama tedavi sunamaz.

Yaşadığı olay kurbanın güç ve kontrol duygularını çaldığından, iyileşmenin rehber ilkesi mağdurun güç ve kontrolünü onarmaktır.

Kanaatimce travma kadar insanı varoluşsal bir krize sokan başkaca bir deneyim yok gibidir. Travma hayata anlam veren inanç sistemlerinin altını oyar. Kurbanın ilâhi düzene olan inancını zedeler ve kurbanı varoluşsal bir kriz durumuna sokar.

Kurban kötülüğün manasızlığı karşısında dilsizleşir. Sırf öldürmek için öldüren sadece insandır. Sırf kötülük yapmak için kötülük yapan hem şeytan hem insandır. Travmada hem insanın incinebilirliğinin sınırları hem de insanın içine dercedilmiş kötülük kapasitesi açığa çıkar.

Her yaştan ve her kültürden vahşet mağduru, öfkeden çok şaşkınlık içinde konuşarak soruların teke indirildiği bir noktaya varır: Neden?

Not: Bu yazıda başucu kitaplarımdan Judit Herman'ın "Trauma and Recovery" (Travma ve İyileşme; Literatür Yay.) kitabından büyük ölçüde yararlandım. Önümüzdeki hafta Kürtlerin travması üzerine yazacağım. Çünkü bu konu özel olarak yazılmayı hak ediyor. Üçüncü bir yazıda da travmanın tetiklediği varoluşsal krizin ontolojik çözümlemesine dair kendi görüşlerimi aktarmaya çalışacağım.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Ne çok enkaz'

Mustafa Ulusoy 2011.12.16

Yirmi iki yıla yakın zamandır insanların acılarını, dertlerini, tasalarını, sorunlarını dinliyorum.

Ama bu kadarını ne dinlemiş, ne duymuş, ne de okumuşluğum vardı.. Travma denen şey her neyse tam anlamıyla buydu işte. İnsanı yaşadığına, insan olduğuna bin pişman eden, ölüm hayattan evladır dedirten neyse; o, bu sayfalarda anlatılanlardı.

Kitabı (Bildiğin Gibi Değil 90'larda Güneydoğu'da Çocuk Olmak; Metis Yay.) kimi yerlerinde okumaya devam etme gücü bulamayıp bırakarak, kimi yerlerinde derin derin soluk alarak, kimi yerlerinde, "eğer bir mahkeme-i kübra yoksa bu dünyanın anlamı da yoktur", diyerek kimi yerlerinde de "cehennem iyi ki var" diye içimi soğutarak okudum. Neredeyse her sayfasında boğazıma bir düğüm daha eklendi. Kalbim ağırlaştı, içim sızladı. Dünya üzerime üzerime geldi.

Okuduğum bu yaşam parçaları ya da -cam kırıklarından daha keskin ve acıtıcı olan, değdiği yeri lime lime eden yaşam kırıkları mı desem daha doğru olur?- kelimenin tam anlamıyla insanlığa bir ağıttı sanki. Kitabın başlığının da dediği gibi; bildiğim gibi değildi dünya. Duyduğum gibi ise hiç değildi.

Travma yaşayanların ontolojik kriz dalgası benim dünyamın kıyılarına da vurdu. Bir tsunami etkisiyle bildiklerim yerle yeksan oldu. Şimdi o dev dalgalar çekildiğinde geriye kalan yıkıntılara bakıyorum. "Neden?" diye soruyorum travmayı yaşayanlar gibi. Ortalıkta derin bir sessizlik vardı. Sükûnetin sessizliği değildi bu, kötülüğün manasızlığının dilsizliğiydi.

Doksanlı yıllar psikiyatri eğitimi aldığım yıllardı ve Güneydoğu'da olup bitenler kulağıma çalınırdı. "Yok, canım olmaz böyle şeyler" diye düşünürdüm. Bu kitapta anlatılanlar da aynı hissi uyandırınca, güvenilir Kürt dostlarıma sordum. "Eksiği var, fazlası yok" dediler.

İşte en sık yaşananlardan bir örnek:

"Hepimizi dışarı çıkarttılar, kapının önüne ve evimizi yaktılar. Gözlerimizin önünde, biz sekiz çocuk, anne ve baba gözlerimizin önünde evimizi yaktılar. İçinde hayvan vardı, eşyalar vardı, sadece insanları dışarıya çıkarttılar ve bütün evleri yaktılar, insanların hepsi çığlık çığlığa. Evimiz yandı gitti, sonrasında bize, gidin, nereye gidiyorsanız gidin, dediler.(...)"

Şairin (Ahmet Necdet) dediği gibi, "Ne çok enkaz" vardı.

Hele bir de "Başbakan olabiliyorum, her şey olabiliyorum ama Kürt olamıyorum" isimli bölümde anlatılan Wanbetan'ın hikâyesi var ki, okurken nutkunuz tutuluyor. Tatvan'da Yüzüncü Yıl Üniversitesi Harita bölümünde okuyordur Wanbetan. Kendisi Ercişlidir. Günlerden bir gün beyaz bir Toros arabayla nezarethaneye götürürler Wanbetan'ı.. Öldüresiye döverler. Sonra ailesi gelip çıkarır. Zihni bulanıktır. Boynunda cop darbelerinden kalan izler vardır. Başka bir gün özel tim gelir. "Kendime geldiğimde buz tutuyordum. Ayağıma bir ip bağlanmış, göle atıyorum, çekiliyorum. Karın üstünde dolandırıyorlar. Tekrar göle atıp çıkarıyorlar. Kar diz boyu. Ben tamamen uyuşmuşum. Bir artım var ki kendimi ortama adapte edebiliyorum. Canım acımıyor diyordum. Kendi kendimi kitliyordum artık. Vücudum krize girebilir. Her şey olabilir. Zaten kalp atışlarımı kontrol edemiyordum. Bir anda hızlı çarpıyor, bir anda yavaşlıyor. Bir tuhaftı. Gerisini hatırlamıyorum."

Başka bir sefer yine nezarethaneye atılır Wanbetan. Orada bir Hazal vardır. Babasını konuşturmak için dokuz-on yaşlarındaki Hazal'a birçok devlet görevlisi tecavüz eder. Gördüklerine isyan eder Wanbetan:

"Böyle bir ülke var mıydı, bilmiyorduk. Biz dünyanın neresindeydik? Bana olsa bunu kavriyorum. Ama kavramıyordu Hazal bunu. Biz neyiz, dünyanın neresindeyiz? Bu ülkenin insanları bizi niye görmüyor? Burada bu kadar kan akarken, bu kadar insan ölürken, bu küçücük çocuk bunları yaşarken bu ülkenin insanları niye duymuyor bizi? Bu çamur bir gün onlara da sıçrayacak. Bunu hissetmek çok kötü, ama bunu yapanlar aynısını yaşasınlar diye dua ettim. Bu kızı bu hale getirdiler. Affetmiyorum..."

Kanaatimce, bugün Kürt sorununun çözümünde önemli bir direnç noktası; geçmişte yüz binlerce insana yaşatılan bu ciddi travmanın hâlâ sağlıklı bir şekilde çözümlenememiş olmasının doğurduğu psikolojik bariyerdir. Devlet bilhassa doksanlı yıllarda yaptığı bu zulmü ikrar ve beyan edip kabullenmedikçe, yüz binlerce insanın travması da çözülemeyip kilitli kalacaktır.

"Bu ülkenin insanları bizi niye görmüyor?" derken travmadaki önemli bir meseleye parmak basar Wanbetan. Travmatize insan ile toplum arasındaki gediğin onarılması ilk olarak travmatik olayın kabulüne, yani mağdura yapılan zulmün faillerinin ya da bundan ikincil olarak sorumlu olanların zulmü yaptıklarını kabulüne; ikinci olarak da toplumun yapacaklarına bağlıdır. Bu iki yanıt yani kabul ve tazmin etme mağdurun adalet duygusunu yeniden inşa etmek için zorunludur.

Travmatik yaşantının başkalarıyla paylaşılması anlamlı bir dünya duygusunun onarılması için önkoşuldur. Bu süreçte mağdur yalnızca en yakınında olanlardan değil, en geniş toplumdan da yardım bekler. Toplumun yanıtının travmanın nihai olarak çözülmesinde, iyileşmenin vücuda gelmesinde güçlü bir etkisi vardır. Aksi bir durum, travmanın kendisi kadar travmatik bir etki uyandırır. Cinsel tacize uğrayan insanlar bunu ailelerine anlattıklarında; ailenin "böyle bir şey olmamıştır" şeklindeki tepkisinin, en az cinsel taciz kadar onları yaraladıklarını söylemeleri gibi.

Toplum da mağdura vereceği yanıtı göz ucuyla zulmü yapan devleti kollayarak vermektedir. Devletin zulmünü kabulü, toplumun zulüm görenlerin acısını anlamayı ve kabulü büyük ölçüde kolaylaştıracaktır.

Bir fail olarak devlet yaptıklarını kabul edip pişmanlığını dile getirmediği sürece; "Sevelim sevillelim, kardeş olalım" söylemleri boş birer laf olarak kalır. Mağdur ne başkalarından ne de nefret ederek ne de severek yaralanmışlığını onarabilir. Fail, itiraf edip nedamet talep etme ve tazminat ödeme yoluyla affedilmeyi isteyerek bunu hak edene dek faile gerçek bağışlama ihsan edemez.

İyileşmenin başka bir olmazsa olmazı mağdurun güçlendirilmesidir. Bölgede mağdur halkın güçlendirilmesinin olmazsa olmazlarından biri de anadilde eğitim gibi temel insanî hakların temini olduğu açıktır.

Bu kitabı okuyunca tek sevindiğim ve umutlandığım şeyse; bu kadar acılarına rağmen Kürt halkının yine de affetmeyi tercih etmeye hazır oluşudur. Wanbetan yukarıda "affetmiyorum" diye biten alıntıladığım sözlerinin

devamında şöyle diyor: "Bir süre sonra affediyorsun, çünkü bu ülke senin, sahip çıkmak istiyorsun, affetmek istiyorsun. İstemiyorsun da istiyorsun da..."

Çünkü o coğrafyada hâlâ Abdülkadir Geylani'lerin, Mevlânâ Halid'lerin, Abdurrahman Taği'lerin, Ahmedi Hani'lerin, Gavsı Hizan'ların -ve bunlar gibi yüzlerce evliyanın- tasarrufu ve tesiri var ne de olsa.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nefret tuzaktır

Mustafa Ulusoy 2011.12.23

Yoğun bir kötülüğe maruz kalmış insanlar, travmayı sağlıklı şekilde çözümleyememişlerse, zulmedene ve zulme maruz kalmış olmaya saplanıp kalırlar; travmanın yaşattığı acizliğe, bu acizliği yaşatan zalime nefret duyarak, nefretin tuzağına düşerler.

Nefret tam bir tuzaktır. Nefretin tuzağı; insanın kendini nefret ettiği hasmına çok sıkı şekilde bağlamasıdır. Nefrette, nefret edilen nesneyle bağı korumak için yoğun bir istek vardır. Çünkü nefretin özündeki şey, 'kabul beklenen ve bu beklentiye hüsrana uğratması kaçınılmaz olan, sevilen ve gereksinim duyulan nesneye karşı' duyulan histir.

Kişinin hayatta yaşadığı travmalar, musibetler ontolojik bir yaralanmaya sebebiyet verir. Kişi ontolojik olarak dünyada kendilerine özgü gereksinimleri ve bütünlüğü, yani hakları olan bir varlık olarak yaşadığını hissetme duygusunda bir zedelenme hisseder.

Her ontolojik yaralanma insanda çaresizlik duygusu uyandırır. Bu çaresizlik de, yine, bir ontolojik duruşu ifade eder. İşte bu hissedilen zayıflığın ve çaresizliğin nereye oturtulacağı hususu, nefret duyup duymamayı, nefret edip etmeme de travmanın etkisini belirler.

Çaresizlik hali ve çaresizlik hissi, bir zayıflık olarak, özellikle de kişiliğin bir yetersizliği olarak kabul görmüşse, kişi çaresizlikten ve zayıflıktan nefret eder. Bu nefret çaresizliğin nedeni olan zalime ve zulme yönelerek mağdurun zulmedenle marazi, bağımlı bir bağlantıyı sürdürmesi neticesini doğurur. Çaresizlik hissi iktidarı ele geçirerek, hükmederek, hükmetmek için de daha kuvvetli olmaya çalışarak giderilmeye çalışılır. Bu yoldan giden her kurum ve birey ise insana ve gelişimine şiddet uygular.

Çaresizlik halini insanlık hallerinden biri yani insanın bir ontolojik gerçekliği, Mutlak Varlık karşısındaki konumu olarak görebilen kişi ise çaresizliği ile yüzleşebilir ve kendisini küçük ve önemsiz hissetmesinin önüne geçerek, ilkel ve yıkıcı nefretten bağımsızlaşır.

Sürgünler, işkenceli hapisler, göz hapisleri, takipler, baskınlar, mahkemeler gibi birçok travma yaşamış olan Said Nursi'nin, travmaları sağlıklı çözümlemesi bize önemli bir model sağlayabilir.

Said Nursi'nin önemli bir özelliği; insanlar eliyle yaşadığı travmatik deneyimlerin uyandırdığı çaresizliği, ontolojik bir çaresizlik olarak kavramsallaştırmasıdır. Kanaatimce Said Nursi'nin şiddete başvurmamasının temelinde ontolojik çaresizliğini kabulü yatmaktadır.

Said Nursî, "ehl-i ilhadın perde altında tecavüzleri gayet çirkin bir suret aldığından" diyerek, "çok biçare ehl-i imana ettikleri zalimâne ve dinsizcesine tecavüz nev'inden" davranışlara maruz kaldığını vurgular. Bu ifadenin geçtiği, 'Es'ile-i Sitte' risalesine, "Bize yollarımızı göstermişken neden biz Allah'a dayanıp güvenmeyelim? Elbette bize yaptığınız eziyetlere katlanacağız. Tevekkül edenler yalnız Allah'a tevekkül etsinler." ayetinin mealiyle başlar. Aynı risaleyi, "Bütün tehdidatınıza karşı, bütün kuvvetimle bu âyeti okuyorum." diyerek, "İnsanlar onlara 'Düşmanlarınız size karşı ordu topladı, onlardan korkun' dediklerinde, bu onların imanını artırdı ve şöyle dediler: 'Allah bize yeter. O ne güzel vekildir'" âyetiyle bitirir. Yaşadığı travmatik deneyimlerde çaresizliğini Yaratıcısına bildirir. Mutlak Varlık'ın varlığıyla zırhlanıp silahlanır.. Ontolojik çaresizliğini ve güçsüzlüğünü kuvvet yoluyla, saldırganlaşarak gidermeye çalışmayarak kişiyi düşmanına hastalıklı bir şekilde bağlayan ve bağımlı hale getiren nefretin tuzağından kurtulur.

"Yine bir vakit hayatım çok ağır şerait ile sarsıldı" dediği bir anda, yaşadığı zahmetlere, sıkıntılara değil, yaşadıklarının Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a bakan yönüne odaklanır. "Hayatımın bana bakması bir ise, Zât-ı Hayy ve Muhyî'ye bakması yüzdür. Bana ait neticesi bir ise, Hâlıkıma ait bindir" diyerek, yaşadığı musibetlere saplanıp kalmayarak, hayatının her halini O'na sunar.

Said Nursî "Sana gelen zahmetlere, sıkıntılara nasıl tahammül ediyorsun?" sorusuna muhatap kalır. Kendisi hakkında 'tezyîfkârâne, hakaretli sözler' söyleyen bir kişinin söyledikleri şahsına ve nefesine ait ise 'nefsimin terbiyesine sevk etti' diyerek sıkıntısının izale olduğunu ve o kişiye hakkını helâl ettiğini belirtir. Ve konuyu "Siz benim söylediklerimi sonra anlayacaksınız. Ben işimi Allah'a havale ediyorum. Şüphesiz Allah, kullarını görür, gözetir." âyetine müracaat ettiğini ifade ederek bitirir. Hatta "O vâkıyı olmamış gibi saydım, unuttum. Fakat maatteessüf sonra anlaşıldı ki, Kur'ân onu helal etmemiş" diyerek, o kişinin başına gelen bir musibetten dolayı da üzüntüsünü dile getirir.

Joel Kovel, şiddetsizliğin acı çekmeyi kabul etmekle mümkün olacağını söyler. Şiddetsizliği kabul eden kişi acı çekmeyi kabul ederek sorumluluk yüklenir ve kefâret ödemeye çabalar. Şiddetten arınmış bir eylem aynı zamanda kutsal olana yönelik bir eylemdir. Said Nursî, "Hayatım Rabbanî bir mektuptur" diyerek, her varoluş halinde O'nun esmasının tecellisine vesile olma duygusu yaşayarak, çaresizliğini O'nun esmasının tecellisinin en büyük vesilesi kılar. Said Nursî için O'na hizmet eden her hal kabul edilir ve benimsenir bir niteliktedir. Acılar, kendisine yapılanlar karşısında hiçbir şey yapamamanın getirdiği çaresizlikler dahi bu noktada anlamlıdır; insanın kâinat içindeki varlığının sınırlarını belirleyerek varoluşsal konumunu anlamasına hizmet eder.

Şiddetsizlik yaşamın kendisini yok edecek bir edilgenlik ya da eylemsizlik değildir. Said Nursî, şiddete başvurmayan bir eylemci, yani şiddetsiz bir eylemcidir. "Eğer kuvvet ile ve hâdiseler çıkarmak ile muhalefet etsem, husulü meşkûk bir maksad için binler günaha girmek ihtimali var. Birinin yüzünden çoklar belaya düşer. Hem on ihtimalden bir-iki ihtimale binaen günahlara girmek, masumları günaha atmak; vicdanım kabul etmiyor" diyen Said Nursî, şiddete ve kine dayalı eylemlerden kaçınır. "Her şeyimi Cenab-ı Hakk'ın tevekkülüne bağlamıştım" derken de, onun tevekkülü, kendisine yapılan tecavüzlere bir eylemsizlik hali değil, travmatik deneyimlerini bir çözümleme halidir.

Travmanın çözümü ahiret bağlamında da ele alınmazsa eksik kalır. Konuya bu çerçevede önümüzdeki hafta devam etmeye çalışacağım.

Ahret iyileştirir

Mustafa Ulusoy 2011.12.30

Haksızlığa maruz kalanın tek bir sorusu vardır:
Neden?

Ve bu tek kelime yeni yeni sorulara gebe dir: Ben ne yaptım? Suçum neydi? Niye ben? Neden benim başıma geldi?

Bu doğurgan soru ontolojik bir kırılmanın, varoluşsal bir krizin tezahürüdür. Kişi bu soruyla yaşadığı haksızlıktan, maruz kaldığı zulümden bir "hayır ve iyilik" çıkmasını ummaktadır. Ahiret nazarı dikkate alınmadan bu soruların tatminkâr bir cevabı yoktur. Ontolojik kriz ancak baki ve ebedi bir hayat hattında çözüme kavuşabilir. Çünkü yaşadıklarımız sıra dışı düzeyde acı veren olaylar, haksızlıklar, zulümler bile olsa; hayır, çoğu zaman bu dünyadan ziyade ebedi âlemde insana verilir. İnsanın ebedi yurdu orasıdır. İnsan mükellef bir yemeği otobüs durağında yemez, yemek de istemez. Sağ salim ulaşacağı evinde yemek ister.

Dünya bir imtihan yeri ise, imtihan gereği insan haksızlığa, zulme maruz kalabilir. Zulme uğrama illa da kişinin bir suçu olduğu anlamına da gelmez. Zalimin kendi enesi, benliği, egosu, ilah edindiği heva ve hevesi dışında bir gerekçesi yoktur. Zalim, Mutlak Varlık'ın merhameti ve şefkatli olma buyruğunu çiğnemektedir. Kullarının her türlü hukukunu koruma vaadini yapan Mutlak Varlık, masumlardan biraz sabırlı olmalarını istemektedir. Ne de olsa hayat kısadır. Ölüm şuracıktadır.

Travmanın ahiret bağlamında çözümüne yine Said Nursi üzerinden devam edersek; kendisi "Pek âdi bahanelerle, zemherinin en şiddetli soğuk günlerinde" tutuklanmıştır. "Büyük ve gayet soğuk ve iki gün sobasız bir koğuştaki tecrid-i mutlak içinde" hapsedilmişlerdir onu. Der ki: "Ben küçük odamda günde kaç defa soba yakar ve daima mangalımda ateş varken, za'fiyet ve hastalığımdan zor dayanabilirdim."

Şartlar zordur. Haksız yere tutuklanıp zulme maruz kalmıştır. "Dehşetli bir sıkıntı ve hiddet içinde," çırpınmaktadır. Ama o sıkıntısına ve hiddetine yenilmez. Hz. Musa'nın asası gibi, her olaydan bir rahmet ve hayır çıkarmasını bilir. Çünkü yaşadıklarını ahiret bağlamına oturtur. Ebedi hayatı kazanmasına hizmet edecek her ne yaşıyorsa, iyidir, hayırlıdır, güzeldir, yaşamaya değerdir. Bu bir sıkıntı bile olsa. Bu bir zulme maruz kalma bile olsa.

Ahreti kazanmak için çekilecek acılara razıdır. Ebedi bir hayat için dünyanın geçici gam ve kederlerinin lafı mı olur?

Daha önceki hapis hayatını düşünür. Orada mahpusların Risalelerden istifade ettiklerini, imanlarını kuvvetlendirdiklerini düşündükçe, mahpusluktan şikâyet etmek yerine binlerce şükür eder. Kalbine inkişaf eden hakikat ona der ki: "Her bir saat hapsinizi ve sıkıntınızı, on saat ibadet hükmüne getirdi; o fânî saatleri bâkileştirdi. İnşâallah bu Üçüncü Medrese-i Yusufiye'deki musibetzedelerin Nurlardan istifadeleri ve teselli bulmaları, senin bu soğuk ve ağır sıkıntını hararetlendirip, sevinçlere çevirecek."

İnsanın var oluşunun anlamı dünyadaki fani saatleri ahretin ebedi ve baki saatlerine çevirmek değil midir zaten?

Kalbine inkişaf eden hakikat konuşmasını şöyle sürdürür: "Hiddet ettiğin adamlar eğer aldanmışlarsa bilmeyerek sana zulmediyorlar. Onlar hiddete lâyık değiller." Bilerek, kin ve garazla, inkârcılık adına incitiyorlar ve işkence yapıyorlarsa, yine Allah'a havale eder. Mutlak Varlık'ın onlara vereceği ölümle; "ölümün i'dam-ı

ebedîsiyle kabrin haps-i münferidine girip, daimî sıkıntılı azap çekecekler," diyerek, yapılan haksızlıklarının karşılığını bulacaklarını düşünerek adalet ve hakkın yerini bulma arzusu tatmin olur. Bu bakış açısı onu zalimlere intikam duygusuyla yanıp tutuşmaktan alıkoyar. İntikam güçsüzlerin işidir. "İntikam soğuk yenir" diyenler, soğuk yemeğin bünyeye zarar verdiğini unuttur. Kişiliği kuvvetli olanlar haksızlığa haksızlıkla karşılık verme acziyle, mazlumken zalim konumuna düşmezler.

Mutlak Varlık, varlıklara yapılan zulümleri bilir ve görür. O mağdurun, masumun vekilidir, dostudur, yardımcısıdır. Nursi, bunun derinden farkındadır. Yaşadıklarını ahiret bağlamında değerlendirmeyi şöyle sürdürür: "Sen onların zulmü yüzünden hem sevap, hem fânî saatlerini bâkileştirmeyi, hem manevî lezzetleri, hem vazife-i ilmiye ve diniyeyi ihlas ile yapmasını kazanıyorsun!" diye ruhuma ihtar edildi. Ben de bütün kuvvetimle 'Elhamdülillah' dedim."

Son cümle çarpıcıdır. Bu insan, zulme maruz kalmaya bütün kuvvetiyle Elhamdülillah demektedir. Çünkü yaşadığı travmayı ahiret bağlamında ele almış, dünyanın fani saatlerinin zulüm yoluyla ebedileştiği hakikatine mazhar olmuştur.

Başka bir metinde benzer bir yaklaşımla acılarına şifa bulur Nursi. Birinci Dünya Savaşı'na katılmış, çoluk çocuğa, masumlara yapılan zulümlere, haksızlıklara şahit olmuştur. Bundan büyük bir elem ve azap çeker. Sonra yine kalbinde bir hakikat hissi uyanır. Öldürülen masum insanların şehit olup veli olduklarını; dünyadaki fani hayatlarının ebedi bir hayata dönüştüğünü; zayı olmuş mal ve mülklerinin baki ahiret mallarına dönüştüğünü düşünerek büyük bir teselli bulur. Hatta öyle ki, eğer haksızlığa uğrayan mazlum bir inkâr ehli bile olsa, "âhirette kendilerine göre o dünyevî âfâttan çektikleri belalara mukabil rahmet-i İlahiyenin hazinesinden" mükâfata mazhar olacaklarını belirtir.

Said Nursi, ister mümin, ister inkâr ehli, haksızlığa, zulme, adaletsizliğe maruz kalanların; gaybın penceresi açılrsa; mazhar olacakları rahmeti görebilseler, "Ya Rabbi! Şükür Elhamdülillah" diyeceklerine kati bir surette kanaat getirir. "Ve ifrat-ı şefkatten gelen şiddetli teessür ve eleminden kurtuldum" diyerek, sadece zulme maruz kalmanın değil, zulme şahitlik etmenin derin travmatik tesirinden ahirete imanla şifa bulur.

Ahireti nazara almadan dünya zalim bir yere dönüşür. Kötülüğün anlamsız dili hayata egemen olur. Yaşadığımız haksızlıklar karşısında hissettiğimiz kırılmanlık, üzüntü, keder, kızgınlık, öfke, kin ve nefret ahiret bağlamına oturtulmadan ele alındığında tam tamına çözümlenemez. Zulmün büyüklüğü, kimi zaman dünyevi adaletin terazisinin hiçbir kefesine sığmaz. Ve mağdurun içinde açılmış o yaraya hiçbir dünyevi hüküm merhem olamaz. Eller kollar bağlanır ve hep bir şey, eksik kalır.

Her türden kötülüğe maruz kalmış kalpleri, ancak ahiret iyileştirir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yalnızlığın da yalnız kaldığı yer

Mustafa Ulusoy 2012.01.06

Savrulduk. Oradan oraya.

Ruhlar âleminde rahme düştük ilkin.

İnsan için bir savrulma az olmalıydı. Dağların bile teslim alamaya çekindiği, taşımaya çekindiği "Emanet-i Kübra"yı biz sırtlanmıştık ne de olsa.

Rahmin rahat ve güvenli dölşeginden, dünya denilen imtihan meydanına yollandık ağlaya ağlaya. Sürüldük adeta, anne denen o güvenli ülkenin topraklarından, bu âlemin karmaşasına.

Bir meydanda şaşkın şaşkın, bir o yana, bir bu yana dolanıp duruyoruz, o gün bu gündür.

İmtihan zordu, ayrılık daha bir zordu. O hatırlayamadığımız ama hep özlemini duyduğumuz âlemin izlerini bu dünyada arar olduk.

Bir kere ayrıldık ya, bin kere daha ayrılmalıydık. Oraya buraya dağılmalıydık.

Biz başka şehirlere gittik. Onlar başka ülkelere. Yediğimiz, içtiğimiz ayrı düştü. Kalbimize ayrılığın ateşi düştü.

Birini, birilerini aramaya koyulduk, yaklaşmak için. Tek başına olmak, tek atan yürek olmak, yorucu mu yorucu, ağır mı ağır geliyordu insan ruhuna.

Yükümüze başka birinin el atmasını, ucundan kıyısından tutmasını istedik.

Aradığımız bazen kendimizdi. Kendimizden bile uzak düşmüş, gurbete yuvarlanmıştık.

"İnsanlar arası" yalnızlık değildir bu, insanın bizihi kendi içindeki yalnızlığıdır.

Dünyanın hakikatiyle bile aramızda berzahlar vardı. Dünya sebepler âlemiydi ne de olsa. Bizimle O'nun arasında yetmiş bin nurani perde vardı.

Binler perdeler, berzahlar içinde hakikati taharri ederiz bu dünyada. Bazen berzahları geçemeyiz, takılır kalırız perdelere.

Gurbet, gurbet içinde.

Hakikatin bile uzağına düştük.

Matematikçiler derler ki: Ne kadar uğraşırsan uğraş, "bir" olamazsın, biz olamazsın. Bire, bir oluşa yaklaşabilirsin ancak. Bir yere ulaşmak için derler, her seferinde yolun yarısının gittiğini düşünün. Menziline yaklaşırırsın ama varamazsın. Birin limiti derler, 0,99999...dur, sonsuza kadar gider bu dokuzlar. Arada kapanmaz bir mesafe kalır hep.

Kendimizle, onunla ve senin aranda.

İşte bu da varoluşsal yalnızlıktır.

Ne kadar sevsen de, ne kadar sevilsen de, belki biraz azalan ama bitip tükenmeyen yalnızlık.

İnsanın kendisiyle arasındaki kapatılamayan uçurum.

Bir başkasının bize elinin yetişemediği aralık.

Hangi kol bizi tutarsa tutsun, düştüğümüz yer.

Hangi el bizi kaldırırsa kaldırsın, ayağımızın altında kalan boşluk.

Hangi kalp bizi ısıtırsa ısıtsın, kalan soğukluk.

Hangi savaş biterse bitsin, geride kalan husumet.

Hangi barış gelirse gelsin, onarılamayan yıkıntı, kapanmayan yara.

şairin (Cahit Koytak) yalnızlığın da yalnız kaldığı yer, dediği yer: "Onu yerinde bulamamışsın gibi/Kendini yalnız hissettiğin yer,/Yalnızlığın da yalnız kaldığı yer.../İşte orası, o köşedir belki,/Seninle beraber her şeyin bittiği/Ve Tanrı'nın başladığı yer.

Bizimle O'nun arasındaki mesafe.

Bizim O'ndan sonsuz uzaklığımız.

O'nun bize sonsuz yakınlığı.

Ancak O'na kavuşunca, O'na d6n6nce bitecek olan yalnızlıktır varoluşsal yalnızlık.

Bu d6nyada bu yalnızlık dinmez. Az buçuk teselliler buluruz belki. Bir an unuturuz belki.

Ama varoluşsal yalnızlığın soğuk nefesi ensemizdedir hep. Bizi takip eder nereye gidersek gidelim. Hep durur kalbimizin en m6mtaz köşesinde.

Varoluşsal yalnızlık insanı insan kılan şeylerden biridir. Emanet-i K6bra'nın içimizde bıraktığı izdir. Bu emaneti taşıdıkça taşıyacağımız yalnızlıktır.

O'ndan geldik, O'na d6neceğiz.

T6m ayrılıklardan o zaman ayrılacağız.

İşte o zaman yalnızlık diye bir şey de olmayacak.

D6nya s6rg6n6nden azad olacak, O'nun ebedi yurdunda yaşayacağız.

Ç6nk6 ancak ebedi hayat yurdunda berzahları aşacağız. Hakikat de bize kendini saklamayacak artık.

B6t6n 6rt6ler, b6t6n perdeler bir bir kalkacak.

Emaneti sahibine vermiş olacağız ç6nk6.

İyi ki hayat kısa...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üç6meyenler sarılmayı unuttur

Mustafa Ulusoy 2012.01.13

Üç6me zamanı şimdi.

Tir tir titreme zamanı.

G6neşten uzaklaştırılan d6nyanın çehresinde "soğuk" yaratılıyor sonsuz bir ustalıkla.

Öyle birden olmadı bu. Gündüzün geceye dönüşümü gibi ağır ve usul usul.

Yapraklarından soyunmuş ağaçlar, dallarında kuşlar, küçük başlarını göğüslerine gömmüşler, kanatlarını sımsıkı kapamışlar uyukluyorlar, soğuk rüzgâr estikçe tüyleri hafifçe havalanıyor sadece.

Arabaların çoğunun camları sımsıkı kapalı, sıcak hava üfleyen klimalar camları buğulandırmış. Apartmanların çatısından yükselen duman, ağır ve yılankavi bir dalgalanmayla havaya karışıyor. İnsanların ağızlarından çıkan buhar, yaşamın ilk ve son alameti olan nefesi görünür kılıyor.

Paltolarına, atkılarına, şallarına sarılıyorlar üşüyenler sımsıkı.

Artık ellerini ceplerine sokmanın ve ısınmanın sevincini buluyor insan.

Üşümenin en güzel yanlarından biri, sonunda bir sıcaklık bulup ısınmak.

Soğuk demek sanki sarılmak demek.

Sokak kedileri kuytu bir köşede büzüşmüşler, birazdan merhametli bir kalbin getireceği yiyeceği bekliyorlar sabırla. Bu da iki kalbin birbirine sarılarak ısınması demek.

Yaz güneşi ne kadar bunaltıcıysa, kışın ayazı o kadar uyuşukluğun düşmanı.

Hışımla esen soğuk rüzgârla, hayat silkinip kendine geliyor.

Geceleri, gök, dondurucu ayazda berrak mı berrak. Ayaz geceler, gökyüzünün önündeki perdeyi yırtıp atıyor.

Pencerenin bir sıcak tarafı var artık, bir de soğuk tarafı. Sıcak tarafındaki buğu üzerine kelimeler yazılıyor. Buğu geçince uçup gidecek kelimeler bunlar, tıpkı hayat gibi, geçici.

Düşler sıcak odalardan soğuk caddelere akıyor. Yüzünü asıyor zaman bir kış soğuşunda.

Parmak uçlarından saç diplerine kadar bir başka hissettiriyor kendini hayat.

Tenha sokaklarda loş ışıklar halinde dolaşıyor hayat.

Yürümeli, yürümeli, yürümeli, soğukta.

Üşümeli.

Kimi duygular ancak soğukta hayat bulur. Kış meyveleri gibi.

Buz tutan düşüncelerin yegâne şifasıdır soğukta yürümek.

Yürümeli, yürümeli, yürümeli soğukta, eller cepte, gözler uzaklarda, üşümeli.

Rahatına ve keyfine düşkünlük, eninde sonunda düşkün olduğu şeyin hışmına uğrar. Cezalar, amellerin cinsine göredir. Alkole düşkün olanın, en büyük zararı ondan çekmesi gibi.

Kim ki rahatına düşkündür, soğuktan şikâyet üstüne şikâyet eder, onu düşman beller, kendini soğuktan ve üşümekten sakınır mı sakınır. Soğuktaki nimetler de sakınır kendini ondan.

Sabahları yürüyüş önerisi yaptığım kişilerin en büyük itirazı şu olur: "Ama üşüyorum."

İyi ya işte, üşümek için yürümeli.

Soğuk, uyuşuk bedenlerin içine canlılık üfler hâlbuki.

Geçenlerde biri, birine anlatıyordu: "Bir haftadır havanın nasıl olduğunun farkına varmadığımı anladım. İşten eve arabayla geliyorum. Kapalı otoparka park ettiğim arabadan iniyorum, gün yüzü görmeden asansörle daireme çıkıyorum. Aynı şekilde, hiç dışarı çıkmadan evde arabama binip işyerime gidiyor, arabayı yine kapalı otoparka park edip asansörle çalıştığım kata varıyorum. Dışarıyla temas etmeden yaşıyorum."

Ne hazin değil mi?

Keyif ve rahatlık uğruna, hayattan oluyor insan.

Cildine dokunamıyor rüzgâr.

Üşümeyi unutmak, iliklerine kadar işleyen bir histen mahrum kalmak değil de nedir?

Soğuktan tüylerin diken diken olamaması ne büyük kayıp.

Soğuktan büzülememek ne büyük bir mahrumiyet.

Çünkü soğuğa maruz kalıp üşümeyenler, sarılmayı da unuturlar.

Üşümeyenler, eninde sonunda üşüyenleri de unutur.

Sıcakta gevşeyen ruhlar soğukta dirileşir hâlbuki. Kışın ayazında, soğuğun bahçesine açar bazı duygular.

Kar mesela, kışın ayazında yaratılır da lapa lapa yollanır.

Soğukta daha çok düşünür insan üşüyenleri. Sokaktaki kedilere, köpekleri soğukta daha çok merak eder. Fakir fukaranın hali, şefkatine daha bir takılır insanın. Altı delik bir ayakkabı soğuk bir kış gününde delip geçer insanın da kalbini.

İçin için soğukta daha bir sızlar kalpler. Başkaları için soğukta daha çok atar.

Soğuğu unutmak üşümeyi unutmaya, üşümeyi unutmak kendini unutmaya, kendini unutmak başkalarını unutmaya götürür insanı.

Üşümeyen, üşüyenlerin halinden anlamaz.

Üşüyenlerin halinden anlamayan, eninde sonunda kendini de anlamaz.

Kendini anlamayansa, hiçbir şeyi anlayamaz artık.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnsan, başkaları ve kendi

Mustafa Ulusoy 2012.01.27

Bütün dikkatini yaptığın işe vermişsin. Mesela, yemek yapıyorsun. Mesela, harıl harıl bir sınava hazırlanıyorsun ya da ödev yapıyorsun.

Resim yapıyor da olabilirsin, renkleri birbirine katarak bir gün batımı boyuyorsun. Şiir yazıyorsun belki de. Gece odana çekilmişsin, günlüğüne içini döküyorsun. Elinde tığ, dantel örüyorsun. Ya da bahçenin ayrı otlarını temizliyorsun.

Yanında kimsecikler yok. Seni gözetleyen bir çift göz yok.

Yok mu?

Zihninde o bildik endişe uyanıveriyor: Güzel olacak mı? Sonra birden kendini dikleştiriyorsun ve "Yaptığım işi başkasına beğendirme çabam yoktur benim" diye geçiriyorsun içinden. Yaptığın yemeği senin beğenmen yetiyor da artıyor bile. Sofradakilerin ne düşündüğü ile ilgilenmiyorsun hiç. "Harika olmuş!" deyip demeyeceklerini dert etmiyorsun. Başkalarının seni beğenip beğenmemesi umurunda değil. Onlara kendini beğendirme köleliğinden kurtulmuşsun. Özgürsün, rahatsın.

Yaptıklarını sadece senin beğenmen yetiyor.

Mesela, giyinip kuşanıyorsun. Ya da aynanın karşısına geçmişsin, süsleniyorsun. Bir başkası ya da başkaları için süslenmediğine öyle eminsin ki. "Ne kadar hoş olmuşsun!" denilip denilmemesi hiç derdin değil.

Ne kadar hoş oldum, demen yeterli ve kâfi geliyor sana.

Ben beğeneyim yeter, diye geçiriyorsun içinden.

Kimsenin gözüne girmeye çalışmak gibi bir derdim yok, diye düşünüyorsun gururla.

Yanılıyorsun.

Hâlâ gözüne girmeye çalıştığın biri var: Kendin.

Aynada sana bakan bir çift göz var, baksana. Nasıl da inceliyor seni. Yüzünün her ayrıntısına nasıl da dikmiş gözünü. Ya da yaptığın yemeğin tadına bakıyor, kokluyor, inceliyor da inceliyor.

İçinden, kendi kendinle konuşarak, göklere çıkarıyorsun kendini. Nasıl da övüyorsun. Harikasin, muhteşemsin, güzelsin, akıllısın, zeki mi zekisin. Beğendikçe beğeniyorsun kendini.

Oyalandıkça oyalanıyorsun, kendinle.

Ya da tersi oluyor. İsteddiğim gibi olmadı diye paralıyorsun kendini. Belirlediğin standarda ulaşmadı diye kendini ayaklarının altına almadığın kaldı bir. Ezdikçe eziyorsun onu. Çiğnedikçe çiğniyorsun.

Her iki türlü de, yazık ediyorsun kendine.

Sen, seni ne kadar övsen de, ne kadar takdir etsen de, ne kadar beğensen de, kalbinde sonsuz bir çatlak, bir türlü doymuyor yine..

Başkalarının gözüne girmekten kaçarken kendi gözüne girmenin tuzağına yakalanıyorsun.

Benliğin ve nefsin seni beğensin diye çırpındıkça çırpınıyorsun.

"Biliyorum ki, önemli olan başkalarının ne düşündüğü değil, benim ne düşündüğüm" diyerek övünüyorsun, bunu bir özgüven işareti sayarak.

Başkalarını aşmışsın, büyüklenmeci benliğine takılıp kalmışsın.

İnsan, aynı zamanda kendisi için bir başkasıdır hâlbuki. İnsanın bizatihi kendisi, onu ilk inceleyen, öven ya da yeren, göklere çıkaran ya da yerin dibine batırandır.

Yalnız başına olduğun bir anda dahi, hâlâ yanı başında biri dikilmiş konuşuyor seninle.

Hiçbir zaman yalnız olmadın ki: Sen ve kendindin hep.

"Ben kendimi beğenmiyorum, beni beğenenleri de beğenmiyorum" diyor Zamanın Bedii. Diyor ve sadece O'nu övüyor, kendinde gördüğü tüm güzellikleri, hayırları O'ndan biliyor; bundandır ki ne içinden ne dışından kendi kendini övmüyor. Kendini başkalarına beğendirmeye çalışmadığı gibi, kendini kendine de beğendirmeye çalışmıyor.

"Amelinizde rıza-yı İlahî olmalı" diyor ayrıca.

Kendini beğendirmeye çalıştığın zatın ve başkaları dışında biri daha var: Mutlak Varlık.

Yaptığımız her işi mutlak nazarıyla şahitliğini yapan Mutlak Varlık var.

"Eğer O razı olsa, bütün dünya küsse ehemmiyeti yok."

O razı olsa, her ne yapıyorsan, benliğinin ve nefsinin yaptığını beğenmemesinin de bir önemi yok. Benliğin, nefsin sana küsse, yine ehemmiyeti yok.

"Eğer O kabul etse, bütün halk reddetse tesiri yok."

İşte "bütün halkın" içine, sen yani kendini yüceltmek isteyen benliğin de dâhil.

"O razı olduktan ve kabul ettikten sonra, isterse ve hikmeti iktiza ederse, sizler istemek talebinde olmadığınız halde, halklara da kabul ettirir, onları da razı eder."

Halkların içine sen de, senin benliğin de dâhil.

O razı olduktan sonra, sen kendinden bir türlü razı olmasan da bir ehemmiyeti yok.

O razı olmadıktan sonra, benliğinin, kendinin gözüne girmişsin, ne önemi var?

Başkalarına aldırman derken kendine aldırmanın tuzağına düşmüş, için için kanıyor yaraların.

Her ne yaparsan yap, "Allah'ım, bunu senin için yapıyorum, razı ol yaptığımdan" de ve çekil geriye. Elbette, elinden gelenin en iyisini yaptıktan sonra.

Ha başkalarına ispatlamaya çalışıyorsun kendini, ha kendine, ne fark eder ki?

İşte böyle, ey nefsim.

Yorgunluğunun bir nedeni de bu.

Ders çalışmak

Mustafa Ulusoy 2012.02.03

Taş taşısınız böyle zorlanmazsınız belki. Oflayıp pufluyorsunuz. Bastırdıkça bastırıyor sıkıntı. Duvarlar üzerinize üzerinize geliyor. Bir odaya, bir masaya, bir kitaba zincirlenmişsiniz.

Harfler, kelimeler, cümleler gözlerini dikmiş size. "Hadi, devam et, pes etme, tüm dikkatini bize ver" diye sesleniyorlar hal dilleriyle. "Bizi oku, bizi temaşa et, bizi bir dersi, bir sınavı geçmenin ya da üniversiteyi kazanmanın ya da bitirmenin nedeni olarak ilgilenme bizimle sadece."

Sekizinci sınıfa giden iki kardeşsiniz mesela, adlarınız Zeynep ve Serra. Odalarınıza kapanmış Rûmeysa hocanızın verdiği testleri çözüyorsunuz. Önce konuyu okuyorsunuz bir kez daha: "Elementlerin belli bir düzene göre sıralandığı, element atomları ile ilgili bilgiler içeren bu çizelgeye periyodik tablo denir. Periyodik tabloya bakarak elementlerin bazı özelliklerini anlayabiliriz." Metalleri, ametalleri, yarı metalleri çalışıyorsunuz. Acaba?

Çalıştığınız, öğrendiğiniz daha öte bir şey aslında. Mutlak Varlığın sonsuz isimlerinin sonsuz tecellisini çalışıyorsunuz. "Elementlerin belli bir düzene göre sıralandığı..." cümlesi ne hatırlatıyor size?

O, "Mukaddir"dir.

Her şeyin kıymetini biçip, ona göre vücut veren bir Yaratıcın olduğunu idrak ediyorsunuz. Kalbiniz ısıldıyor sevinçten. Elementleri öğrenmenin her saniyesi, O'nu anmanın, onun ilmini övmenin vesilesi oluyor.

Basitçe ders çalışmıyorsunuz kızlarım: Onun esmasının dürbünüyle, kalbinizle Rabbinize bakıyorsunuz.

Psikoloji çalışıyorsunuz mesela. İnsan beyninin muhteşem yapısı ile ilgili, mesela hafıza ve dikkat işleviyle ilgili bir bölüm okuyorsunuz. Hayretten hayrete düşüyorsunuz.

Duruyorsunuz.

Bizim varoluşumuzun amacı her daim O'nu anmak ya. Tam sırası işte. Önünüze kâinatın küçük bir misali serilmiş. "Fetabarakallah" sözü dökülüyor dilinizden. İşte tam o an basitçe bir ders çalışmaktan öteye yükseliyorsunuz. Dünyanın en önemli işine dönüşüyor ders çalışmanız. Ders çalışırken O'nu anıyorsunuz, daha ne istiyorsunuz.

Coğrafya çalışıyorsunuz mesela. Dünyanın kendi etrafında dönmesine dair bir bölüm okuyorsunuz.

Vicdanından bir itiraz yankılanıyor: Dünya kendi başına nasıl döner ki? Varsın öğretmenlerinizin bazıları ya da ders kitaplarınız dünya "kendi başına" döner desin. Siz dünyanın kendisine kulak veriyorsunuz: Ben O'nun emrindeyim.

Ders çalışıyorsunuz: O'nun sanatını, hikmetini, rahmetinin sonsuz tecellisini talim ediyorsunuz.

Her bir paragrafı okudukça "Maşallah" demeyi adet ediniyorsunuz. Bazen "Barekallah" diyorsunuz. Bazen de "Allah'ım ne güzel yaratıyorsun ya, seni çok seviyorum" diye konuşuyorsunuz O'nunla.

Kimya çalışıyorsunuz mesela. Ezberlediğiniz formüller tebessüm ediyor size. Dilleri olsa teşekkür de edecekler. Nihayet şuurlu bir insan karşınıza çıktı da bendeki sanatı Rabbime teslim etti diye.

Tıp okuyorsunuz mesela. İç hastalıkları dersindesiniz. Bitse de gitsek şu ders diye geçiyorsunuz içinizden. Zamanın Bedii'nin şu sözlerini hatırlıyorsunuz: "Meselâ, tıp bir fendir, hem bir san'attır. Onun da nihayeti ve

hakikati Hakîm-i Mutlakın Şâfi ismine dayanıp, eczahâne-i kübrâsı olan rûy-i zeminde Rahîmâne cilvelerini, edviyelerde görmekle tıp, kemâlâtını bulur, hakikat olur." İç hastalıkları dersinde değilsiniz artık, O'nun Şafi isminin tecellisinin anlatıldığı bir "hakikat dersinde"siniz. Kâinatın en önemli işini yapıyorsunuz.

Hangi dersi çalışırsanız çalışın, hangi bölümde okursanız okuyun; okuduğunuz her ilim, çalıştığınız her ders O'na ait bir kanundur. O'nun yaratma biçimidir. O'nun sanatıdır. O'na bir adım daha yakınlaşmaktır.

Her şey O'nu anlatıp O'nu andığı gibi, ders çalışırken okuduğunuz her kelime de, her cümle de O'nu anlatıyor susmaksızın.

Nefis de vazifesini yapıyor, oflayarak puflayarak da olsa bu davete, bu muhteşem ilim şölenine riayet ediyor. Siz ise o ne derse desin, onun yakınmalarına kulak tıkayıp üzerinize düşen görevi bambaşka bir tat alarak yapıyorsunuz.

Bu sefer o seni yönetmiyor, sen onu yönetiyorsun.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendini yalıtın erkek-1

Mustafa Ulusoy 2012.02.10

Birbirine mukabil tutulan iki aynada sayısız ayna temessül eder. Bir vazodaki çiçek demeti birbiri içinde çoğalmış güzellik demetidir ve tek bir çiçekten daha caziptir.

"Bir taş, taşılığıyla beraber kubbeli binalarda ustanın elinden çıkar çıkmaz başını eğer, arkadaşlarıyla birleşmeye meyleder ki, sukut tehlikesinden kurtulsunlar."

Adam, akşama kadar çalışıp çabalıyorum, gecem yok gündüzüm yok, kimin için, sizin için tabii, daha ne yapayım, diyor ve suskunluğa gömülüyor, kendi içine çekiliyor, aynasının üzerini örtüyor kara bir örtüyle. Yolun kenarındaki yalnız, sükût etmiş bir taş gibi ailesiyle ilgisiz adam.

Adamın sorunu az konuşması değil. Adamın sorunu içinde sadece kendinin yaşadığı bir dünya kurmuş olması. İçeriye kimseyi almıyor, belki de alamıyor, almasını bilmiyor. İç dünyasında bir insanı nasıl ağırlayacağından bihaber. Misafir gelince eli ayağına dolaşan ev sahibi gibi o. Ünsiyet acemisi. Kalbi başka birinin kalbine değemiyor.

Üçlü koltukta uzanmış yatıyor. Görüntüler geliyor, görüntüler gidiyor. Tek yönlü bir ilişki içinde onlarla. Bakmaktan öte bir ilişki kuramıyor, bu yüzden tam ona göre cam ekran. Ona sorarsanız, güya dinleniyor. Ruhu, dinlediği haberlerle kasvetli bir mağarayı andırıyor. Siyasiler birbirini suçluyor. Dolar düşüyor, iniyor. Trafik kazasında üç kişi ölüyor, beş kişi ağır yaralanıyor. Televizyondan sıkılınca bilgisayarın başına geçiyor.

Sofra başındaki sessizlik ise Sina Çölü'nde bile yok. Adam iftarı olmayan bir sessizlik orucunda. Ağzı sadece lokmalar için açılıp kapanıyor. Başı öne eğik, dalıp gitmiş, ne yediğinin bile farkında değil ki sağında solunda kim var bilsin. O bir muhabbet fakiri. Konuşmaktan pek hoşlanmasa hadi neyse. En azından dinlemeyi bilse, bir başkasının derdiyle dertlense. Karısının söylediklerine azıcık kulak assa.

Kadın çekinik çekinik o klişe soruyu soruyor: "Ee, günün nasıl geçti?" Kadın aslında cevabını ezberlediği bir soruyu soruyor. Adam, sanırsınız, dünyanın en kısa telgraf çekme yarışmasında birinci olmayı aklına koymuş: "İyi." Ağzından laf sanki kerpetenle alınıyor. Kadın bir teşebbüste daha bulunuyor. "Ne yaptın bugün?" "Her zamanki işler işte!" diyerek soruyu savuşturuyor adam.

Kadın, adamın hayatıyla ilgili ayrıntı bir soru, mesela "şu işi halledebildin mi?" diye sormuyor. Çünkü kadın, kocasının hayatına dair bir şey bilmiyor. Arkadaşının kocasının hakkında bile daha çok malumatı var oysa. Hatta bir keresinde kocasının iş seyahati için yurtdışına gideceğini kocasının arkadaşının karısından öğrenmişti de nasıl bozulmuştu.

Adam, evde yalıtıkça yalıtıyor kendini. Evli olmayı bir çatı altında yaşamak, sabah gitmek, akşam eve gelmek zannediyor. Eve gelmesi bir lütuf ona göre. İçkim yok, kumarım yok, karımı dövüp sövdüğüm de yok, benden bu kadar, diye düşünüyor. Aile çemberinin kenarında dolaşiyor, adımını atmıyor bir türlü içeriye. Kendi içine bükülmüş, kamburlaşmış vaziyette, içine sığmaya çalışıyor. Ne başkasının dünyasında yer edinme arzusu var ne de başkasını içine alma hevesi. Onun için sadece kendi var. İçine kendi isteklerini, arzularını, heveslerini, doldura doldura başkasına yer bırakmıyor. Adam kendini kendiyle boğuyor.

Bir başkası -burada karısı- dünyasına alarak zenginleşmek için büyük bir fırsat halbuki. Adam fırsatı teptikçe tepiyor. Fırsat şu: Bir insanla yakınlaşmak. Onu tanımak, onunla ünsiyet kesp etmek. Aşkını, sevgisini, şevkini, merhamet ve şefkatini karısıyla mübadele etmek. Hayatın lezzetlerini paylaşmak, gam ve kederinde birbirine yardımcı olmak. Birbirinin âlemini ziyaret etmek, orada konaklamak, onu kendi dünyasına misafir etmek, orada onu ağırlamak. Kadın buna hazır. O biliyor ki, insan ancak böyle çoğalır.

"Dünyada insanların tam ünsiyeti, ancak refikasıyla olur." der Zamanın Bedii. Adam kendini tam ünsiyetten mahrum bırakıyor. Adam bırakın çoğalmayı, gün be gün eksiliyor.

Tam bir ilgi cimrisi o. Elinin sıkılığı kalbine de sirayet etmiş. Karısına birazcık ilgi verse sanki içi eksilecek. Bilmiyor ki çoğaldıkça çoğalacak. Bilmiyor ki, göstereceği ilgi bu dünyada olmasa bile mutlaka öte dünyada karşılığını bulacak, hem de sonsuz olarak.

Adam kalbine mukabil bir kalbi, 'kalblerin en latifi, en şefiki; kısımlı sâni ile tabir edilen kadın kalbi'ni elinin tersiyle itiyor. Sonra da hayattan şikâyet ediyor, Yaratıcı'ya küsüyor.

Allah insana zulmetmiyor. İnsan kendine zulmediyor.

Not: Kurguladığım bu hikâyenin bir de "erkeği yalıtın kadın" versiyonu var. Onu da önümüzdeki hafta yazacağım inşallah.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erkeği yalıtın kadın-2

Mustafa Ulusoy 2012.02.17

Adam marketten pür neşe çıkıp, adımlarını hızlandırıyor, bir an önce evinde olmak için. Aklına gelen bir imge neşesini kaçırıp onu duraksatıyor, ellerindeki poşetler ağırlaştıkça ağırlaşıyor.

Sık sık yaşadığı akşamlardan biri mi olacak tedirginliğiyle içi pır pır ediyor. Biri kız biri oğlan iki çocuğunun kapıda kendini karşılayacaklarının hayali, keyfini yeniden yerine getiriyor.

Kadın poşettekileri teker teker çıkarıp yerlerine yerleştirir yerleştirmez, salonda çocuklarıyla oynayan kocasına sesleniyor: "Bir kere de marketten eksik bir şey almadan çıksan. Bu sefer de maydanoz almayı unutmuşsun," diye çıkışan sesi evin içinde çın çın ötüyor. Adam, "maydanozlar pek taze olmadığından almadım," diyor ruhundaki yorgunluğu ele veren ses tonuyla. "İstersen gidip alayım," "Gerek yok," diye sinirli sinirli ağzının kenarıyla konuşuyor kadın, hızını alamayıp ekliyor duyulur duyulmaz, "neyimiz tamam ki salatamız tam olsun."

Adamın tüm iştahı kaçıyor, bitip tükenmiş yaşama iştahı gibi. Lokmalar ağzında büyüdükçe büyüyor. Kadının, "maşallah muhabbetine de doyum olmuyor" sözünü ne yapsa da duymasa. Kaçıp gitse, çok uzaklara gitse. Aya kadar gitse hatta. Yıldızlarda mekan tutsa.

Tabağındaki etten bir parça kesip çatalını oğlunun ağzına götürüyor. Bir lokma da kızına veriyor. Bir lokma da... Karısına. Felç inmiş gibi kolu halsizleşiyor. Eşinin kendisine de kendi yemeğinden ikram etmesini bekliyor içten içe. Şeytanın telkiniyle çatışıp ona galip geliyor. Bir parça eti kesip karısının tabağına bırakıyor. Kadının maraz çıkarmada üstüne yok. Tabağına konmuş eti evirip çeviriyor. "Yağlı et yiyemediğimi bir türlü öğrenemedin." İki sene önce de bir iş seyahatinde karısına hediye getirdiği çanta için benzer bir söz işittiğini hatırlıyor: "Bu tür çantaları kullanmadığımı bilmiyor muydun da bunu aldın?"

Adam gömüldükçe gömülüyor içine. Yok olup kayıplara karışsa. Adamın gözünde o an ölüm hayata racih görünüyor.

"Ee, günün nasıl geçti?" diye soruyor kadın. Adam karısının yeni bir hamlenin peşinde olduğunu seziyor. Gerçekten gününü merak etseydi keşke. Yaşadıklarını anlatsaydı, bir hikâye anlatır gibi. Biraz o konuşsaydı, biraz karısı. Ortak bir dilleri, birlikte anlattıkları bir hikâyeleri olsaydı.

"İyi."

"Anlat bakalım. Bugün kiminle çatıştın işyerinde?"

Dilini eşek arısı soksaydı da, altı ay önce işyerinde müdürüyle yaşadığı o sorunu, hani sonradan kendisinin de hatalı olduğunu düşündüğü o gerilimi eşine anlatmasaydı. Karısı ona destek olup merhamet ve şefkatiyle sarıp sarmalayacağına, "kesin yanlış bir şey yapmışsındır da müdürün öyle davranmıştır sana," demişti. Adam geçen yılları, yaşadıklarını şöyle bir tartıp kendinden şüphe duymaya başlıyor: "Yoksa ben gerçekten de kötü bir insan mıyım?"

Öğlenleyin annesiyle yaptığı telefon görüşmesinin bahsini başına silah dayasalar açmamalı. "Yine annenle mi konuştun, beni gündüz bir kere aramazsın haftanın üç günü annenle konuşursun. Senin beni sevdiğine asla inanmıyorum," diyeceğine adı gibi emin. Kadın, "öğleden sonra annen aradı, çocuklarla konuştu uzun uzun, zoraki benimle de birkaç kelam etti," deyip susuyor. Muhtemelen annesi, kendisiyle konuştuğunu karısına söylemiş, kaç kere de tembih etmişti halbuki, karıma konuştuğumuzu söyleme diye. Annesi yaşlı, unutuveriyor tembihlediğini. Karısının ağzından laf almaya çalıştığından öyle emin ki.

"Seni de aramış annen."

"Evet aradı."

"Ne konuştunuz?"

"Oradan buradan."

"Beni de ekiştirmişsinizdir muhakkak."

Adam oflayarak derin bir i çekiyor.

"Bakıyorum da varlığını rahatsız ediyor seni. Bu evde fazlayım zaten.."

Adam, atalını hışımla salatadaki domateslere saplıyor. Karısını karşısına alıp kim bilir kaç kez anlatmışlığı var, onu rahatsız olduğu şeyin karısının sürekli memnuniyetsizlik kokan cümleleri olduğunu, doymak bilmez övölme beklentisine karşın, takdir etmeyi bilmemesini. Karısı o konuşmalarda bile işi kavgaya götürmüştü. Kavgaya etmeden konuşmak neden mümkün değıl ki?

"Beni neden hayatının dışında tutuyorsun? Annenle konuşmanı bile saklıyorsun."

Yıllar içinde adamı kalın, sert bir kabuk bağlamıştı. Ve artık o kabuğa çekilip, başını dışarıya çıkarmaya korkan bir kaplumbağaya dönüşmüştü. Ne zaman kalın kabuğundan başını uzatacak olsa sert bir darbeye karşılaşılıyor çünkü. Karısıyla hayatına dair en ufak bir ayrıntıyı paylaşsa, kadın sünger gibi emiyor onu, vakti zamanı gelince, foşş, üzerine boşaltıyor.

Mesela, yine bir gün ablasıyla yaşadığı bir sorunu anlatmıştı karısına. Kadın bunu hafızasının "unutulmayacaklar" kısmına yazdı hemen, başkaca birçok şey gibi. Kadın, adamı, sonradan aleyhine delil olarak sunmak için kullanacağı bilgileri toplamak için dinliyor adeta. Bir tartışma sırasında, "ne biçim ailesiniz ya hu, ablanla bile anlaşıyorsunuz," diye içini boşaltmıştı kadın.

"Salata nasıl olmuş?" diye soruyor kadın. "Eline sağılık, güzel olmuş." Kadın huzursuz ruhunu kocasına akıtmaya kararlı. Kendine biçilen hayattan memnun değıl ki, kocasından memnun olsun. İnsan içinde neyi taşırsa dışarıya da onu sızdırır. Kadının içinde sadece memnuniyetsizliğin karartısı var. Kadının tek bildiğı eleştirmek, kusur bulmak. Daha da acısı, kendi mutsuz ve huzursuzsa, başkaları da mutsuz ve huzursuz olmalı. "Maydanozu almayı unutmasaydın daha güzel olacaktı ama böyle idare ediver artık." Adam, "maydanozu almayı unutmadım, taze olmadığı için bilhassa almadım dedim ya," diye bir kere daha söylemesinin hiçbir hükmü olmadığını biliyor; maydanozu alsaydı, "ne biçim maydanoz almışsın, baksana er çöp gibi," diyeceğini de. Çünkü kusur bulmayı kendine iş edinen insanların kendini haklı gösterecek başka bir şey söyleyeceğini bilecek kadar hayat tecrübesine sahip adam.

Sessizlik büyüyüp şişmiş bir balona dönüşüyor. Adamın tek sığınağı oldu yıllar içinde sessizlik. Bu yüzdendir ki, yıllar geçtikçe karısıyla küs kalmayı uzattıkça uzatıyor, çünkü küslük bir açıdan işine geliyor; bir tek küs kalınca evinde rahat ettiğini, karısının sözel tacizlerinden kendini koruyabildiğini öğreniyor. Bunun sağılıklı bir çözüm olmadığını da farkında: Küs olmak soba borusunun içinde biriken kurum gibi içini kirletiyor.

Kurguladığım bu hikâyedeki kadın ve erkek karakterleri rahatlıkla yer değıştirip okunabilir. Ayrıca burada yazdıklarım en uçta bir örnek teşkil ediyor. Her sorunlu evlilikte yaşananlar bu denli olmayabilir elbette. Ama eşinin kendini yalıttığından şikayet eden kadın ya da erkeğin takkeyi önüne koyup özeleştiri yaparak, bu yalıtıma katkıları üzerinde düşünmelerinde fayda var.

İki insanın sağılıklı bir ilişki ne inşa etmesi ne kadar zor değıl mi? Rahmet zahmettedir ama.

Yolunu şaşırılmış aşk-1

Mustafa Ulusoy 2012.02.24

Şehrin üzerine çökmüş sisin bir türlü dağılmaması misali, dünyasının her köşesine sirayet etmiş bir hüzün, aylardır kalkmıyor üzerinden.

Güneş görmeyen soğuk kış gecelerini andıran hayatını kan çanağına dönmüş gözlerinden akan yaşlarla ısıtmaya çalışıyor.

Nişanlısı yüz yüze görüşmeye bile gerek görmeden bozmuş nişanı. Birkaç cümleye sığdırılmış ayrılık haberini aldığı o meşum mesajı okuduğu gece yarısı, hayatı da yarılmış. "Seni sonsuza kadar seveceğim." diye haberler getiren mesaj bu kez "Seninle yapamıyoruz, ayrılık her ikimiz için de hayırlı olanı." sözlerini taşımış. Bir 'bip' sesiyle her şey alt üst olmuş.

"Mideme korkunç sert bir yumruk yedim sanki." diyor bir yandan ağlayarak. "O geceyi nasıl geçirdim hiç bilemiyorum. Allah kimsenin başına vermesin. Hayatım zindan oldu. Tüm hayallerim yıkıldı. Beş ay sonra evlenecektik."

Nişanlısıyla yüz yüze görüşememiş. "Sana tüm anlatabileceğim bu kadar, yüz yüze görüşmek bir şeyi değiştirmeyecek ki!" cevabını almış. Israrları fayda vermemiş.

"Beni çok seviyordu, nasıl ayrılabilir, anlayamıyorum."

"Ben de senden ayrılan bir insandan neden vazgeçemedin, onu anlayamıyorum." diyor. Yüzüne hatalı bir şey söylemişim gibi bakıyor. Kalbinin nişanlısından vazgeçmesini, onu bırakmasını beklemem yanlış bir şeymiş gibi.

"Bunu bilsem sizinle konuşuyor olmazdım." diyor terslenerek.

"O kadar eminim ki, o gidecek başka bir kız bulup evlenecek, başka birini sevecek, mutlu olacak, buna dayanamıyorum." der demez yersiz bir soru soruyorum. "Onu kıskanıyor musun?"

"Bu kıskançlıksa, evet, kıskanıyorum. Onun bir başkasını sevme ihtimaline dayanamıyorum." Tam bu an uyanıyorum. Önümde ilerlemem gereken bir iz belirliyor. İyi takip edersem, tam olarak ne olduğunu bilmediğim ama sezdiğim bir yere varabiliriz.

"Bunu biraz daha açsan keşke."

"Artık bir başkasını düşünecek, beni değil. Bunun ihtimaline bile katlanamıyorum."

"Bir başkasını düşünecek olması mı, yoksa seni düşünmeyecek olması mı burada daha çok dert ettiğin şey sence?"

"Beni düşünmeyecek olması sanırım."

"Birinin seni düşünmesi senin için ne anlama geliyor?"

"Herkes sonuçta hatırlanmak ister."

"Yani, onun seni unutması..." diyerek cümleyi onun tamamlamasını bekliyorum. "Onun beni unutması yok olup gitmem demek, hiç olmam demek. Ölsem daha iyi."

"O zaman, onun seni bırakması, seni unutması anlamına geliyor, seni unutması da yok olmak gibi bir şey. Sevdığın bir adamın seni terk etmesinin sende 'yokluk' hissi uyandırması ilginç değil mi?"

"Burada ilginç olan ne ki?" diyor alaycı bir tonla.

Konuşmasının bir yerinde, "Yaşadığımız onca şey paylaştığımız onca anı ne peki, yok olup gidecek mi onlar?" dediğini hatırlatıyorum. "O kadar güzel hatıralarımız var ki, şimdi onlara yoklar ve buna da dayanamıyorum. Kendiyle birlikte onları da elimden aldı götürdü."

"O şimdi hayatında olsaydı, o kadar güzel hatıralarınız nerede olacaktı, yine geçmişte kalmayacak mıydı?" diye soruyorum. Konuşmaya devam etmeye niyeti olmadığını görünce devam ediyorum: "Hatıra hatıradır, onun şimdi yanında olması geçmişini nasıl elinde tutabilir ki? Eski nişanlından vazgeçememenin nedenini görebiliyor musun?" diye soruyorum.

"Çünkü onu çok seviyorum." diye atlıyor söze can havliyle.

"Acı çekmenin, kalbinin ondan vazgeçememesinin sebebinin tam olarak bu olduğundan emin değilim. Israrla onun seni unutmasından korktuğunu söyledin. Ayrıca hatırlarınızın yok olmasından. Seni hiç unutmaması, hep sevmesi, onun dünyasında devamlı bir varlık kazanma talebindi, bu da hayatının geçiciliğine, faniliğine, bir gün bitişiye karşı bir nevi ilacındı ya da savunmandı. Şimdi bu savunman çökmüş oldu gibi görünüyor. Seni unutması demek bir parçanın ölümü demek, yok olman, soğuk bir hiçliğe karışman demek adeta. En iyi ihtimalle de dünyadaki varlığının zayıflaması demek. Tıpkı flulaşan bir silüet gibi... O yoksa geçmişin de yok gibi senin için. Önünde ne gelecek kaldı ne geçmiş. Asıl dayanamadığın bu dünyadaki geçiciliğin gibi görünüyor."

"Evet, haklı olabilirsiniz." diyor mahcup bir bakışla, "Bu olaydan sonra yaşlanmaktan daha bir korkar hale geldim."

"Belki de hep korkuyordun, kendini bildin bileli. Bu yüzden bu adama bu kadar bel bağladın."

Aklıma "Dördüncü Şua"nın başındaki Birinci Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye'deki "Bendeki aşk-ı beka" diye başlayan paragraf geliyor.

"Aslında," diyorum, "aşk dediğimiz hal, aşk-ı bekanın gölgesine yapışma halidir. Aşk-ı beka da aslında yolunu şaşırmış bir aşktır." Ne demek istediğimi ben tam anlayamıyorum ki, o anlasın. Böyle bir şeyi anlamak onu yaşamanın derecesiyle mümkün. Üzerinde düşünmek istiyorum sadece, Dördüncü Şua'yı bir kez daha okuyarak.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aşk-bekanın gölgesine yapışmak-2

Mustafa Ulusoy 2012.03.02

Parmaklarının ucunda atıyor hayatın nabzı.

Gözlerinde ışıyor yaşam.

Güneş senin içinde doğup batıyor. Kar hislerinin üzerine yağıp eriyor.

Karla birlikte sen de eriyorsun, güneşle birlikte her gün battığın gibi.

Ağaçların dallarının ucunda patlayan tomurcuklar kalbinin içinde çiçekleniyor. Yine kalbinde sararıp soluyor çiçekler.

Bulutlar kalbinin üzerinde süzülüyor. Kuşlar ruhunda cıvıldaşıyor.

Kuşlar ruhunda sus pus oluyor.

Her şey sana şöyle bir uğruyor.

Bir uğrak yerisin.

Hangi gölge kalıcıdır, söylesene?

Kalmaya, dizlerinde derman kalmıyor varlıkların.

Gidiyorlar.

Gitmeyin, kalın, diyorsun.

Sanki sağırılar.

Yalvarıyorsun. Israrcı bir ev sahibi misali. Biraz daha kalın, diye.

Bir hoşçakala bile lüzum görmüyorlar.

Kederle kızgınlık çarpışıyor içinde.

Yalnızlık kaygısıyla yüzüstü bırakılmanın öfkesi sarmaş dolaş, sana arkadaşlık ediyor.

Yine kedere kaldın işte.

Varlıklar bir gölge.

Hatta belki de gölgelerin gölgeleri.

Onlar kucağında tutmak, nafil bir çaba.

Bir damlanın içinde yansıyan ışığı, güneş sanıyorsun.

Sevincin adı veda olmuş bu dünyada. Buluşmanın adı ayrılık. Sevmenin adı gitmek.

Yok hayır, kaçırma bakışlarını.

Gözlerini, varlıkların üzerindeki fanilik damgasına dik. Başka çare yok. Başka bir yolu yok şifanın.

Öyle diyor ya Zamanın Bedii: "Hüsün ve cemalleri üstünde fânilik damgasını görür, alâka-i kalbi keser. Eğer kesmezse, mahbupları adedince mânevî cerihalar (yaralar) oluyor."

Kaçırma gözlerini faniliğin üzerinden.

Bir kere daha bak, bin kere daha bak.

İçin sızım sızım sızlayana dek bak.

"Fanilik damgası" kalbinin şifası.

Sonra da şöyle de: "Madem o hadsiz mahbubât fânidirler, beni bırakıp gidiyorlar. Onlar beni bırakmadan evvel ben onları Yâ Bâkî Ente'l-Bâkî demekle bırakıyorum. Yalnız Sen bâkisin ve Senin ibkân ile mevcudat beka bulabildiğini bilip itikad ederim. Öyleyse, Senin muhabbetinle onlar sevilir. Yoksa alâka-i kalbe lâıyk değiller."

"Bütün firaklardan gelen feryatlar, aşk-ı bekadan gelen ağlamaların tercümanlarıdır."

Yaratılır yaratılmaz, tutuşmuştun bekaya.

Hep sonsuzluk için ağladın. Hep ebediyet için kederlendin.

Şair'in (Pedro Salinas) dediği gibi, "Bir gece gölgeye kapılmış, tutuluvermişin."

Tutulduğun kendi bekan değildi.

"Bendeki aşk-ı beka, bendeki bekaya değil, belki sebebsiz ve bizzât mahbub olan kemal-i mutlak sahibi, Zât-ı Zülkemal'in ve Zülcemal'in bir isminin bir cilvesinin mahiyetinde bir gölgesi bulunduğundan, fıtratımda o Kâmil-i Mutlak'ın varlığına ve kemaline ve bekasına müteveccih olan muhabbet-i fitriye, gaflet yüzünden yolunu şaşırmış, gölgeye yapışmış, âyinenin bekasına âşık olmuştu."

Baki olan Mutlak Varlık, isminin tecellisini koymuş içine. Kendi bekanı, kendi sonsuzluğunu iste diye değil, O'nun sonsuzluğunu talep et diye. O'nun Baki ismini talep et diye. O'nun Baki ismine ayna ol diye.

Ne yapmalı peki? Ne etmeli?

Nedir bizim en mühim işimiz, bu fanilerin arasında bir fani olarak?

"Elbette insana en lâzım iş, en mühim vazife, o Bâkîye karşı alâka peydâ etmektir ve esmâsına yapışmaktır. Çünkü Bâkî yoluna sarf olunan her şey bir nevi bekaya mazhar olur."

Gün gelir, devran döner.

Sen de gidersin. Ardında bıraktığın gözler senin için yaş döker bu sefer.

Aklına geldikçe, için titriyor.

Kim bilir, her an gidiyorsun.

Varsın olsun. Gitmeyen birine bağlı ya kalbin.

Bu da kalbinin esintisi olsun.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaratıcıya surat asmak

Senin derdin ne, biliyor musun?

İçini kızgın bir tavaya döndüren kızgınlığın nedeni. Kendini sahipsizmiş sanmanın sebebi ya da.

Kışın ortasında yazı istemenin, yazın ortasında kar yağsın diye tutturmanın. Yağmur yağar yağmaz, bulutsuz bir gökyüzü talep etmenin. Bulutsuz bir gökyüzünde yağmur diye sızlanmanın.

Günlerdir, Yaratıcı niye duamı kabul etmiyor, istediğim şey çok mu fazla ya da batıl bir şey mi ki vermiyor diye hayıflanıp duruyorsun.

Senin derdin nefsim, bir haddini bilmezlik ki sorma.

Hem de ne haddini bilmezlik. Bir şikayet, bir şikayet. Bir gurur bir gurur. Bir kibir bir kibir. Bir naz bir naz ki anlatamam.

Hele şu, 'hayatım için iyi, hayırlı, güzel, doğru, anlamlı, hakikatli, hikmetli olanı ben bilirim' afra tafralarına ne demeli.

'Niye istediğim şey olmuyor, olmadı, olmayacak mı?' diye sızlanmalarının; anne babasına, 'şunu da isterim,' diyerek markette tepinen bir çocuğun sızlanmalarından farkı var mı, söyle hadi?

'Ey müteşekki! Sen nesen?'

Ne zannediyorsun kendini?

Sen ki yaratılmışsın. Sen ki, bir zamanların yok olanısın.

Sen önce şu önündeki duvarın arkasını gör görebilirsen.

Gözlerin bir duvarın ötesine bile geçemiyorken, 'ben bilirim' nidaları neden?

Hadi bir dene, hayatının gelecek beş yılında başına geleceklerini tespit etsin o çok bilmiş aklın.

Niye susuyor benliğin?

Hadi geleceği geçtik, kaç yıl yaşadıysan, günbegün, saatbesaat bir kağıda geçiriver hayat hikayeni.

Niye suspussun öyle.

Hatırlamıyorsun birçok şeyi değil mi?

O'ndan isteyip de vermediklerinden veyahut verip de sonra aldıklarından dolayı niye bu kızgınlığın öyleyse?

Gözlerinin ferî bir duvarın ötesine taşamayan insanın şikayet etmesi, kendisine verilen için ya da verilmeyen için ya da verilip de alınan için, "benim için kötü oldu" demesi saçmalık ötesi değil de nedir?

Hangi akli başında olan bir insan, O'nun hükmüne razı olmayıp kendi hükmüne itimat edebilir?

Dinle bak, ey nefsim, nasıl da çözmüş seni Zamanın Bedii. Bunu en iyi yazılmış psikoterapi kitaplarında bile bulamazsın vallahi.

'Ey müteşekki! Sen nesen? Neye binaen itiraz ediyorsun? Cüz'i hevesini külliyyat-ı kainata mühendis mi yapıyorsun?'

Bir kere daha oku, bin kere daha oku bu cümleyi.

Bizim aklımıza göre idare edilmiyor kainat. İyi ki.

Daha bitmedi.

Daha ağır bir cümle geliyor. Kaçma bir yere. Cümlelerin karşısına dikil. Biraz cesur ol. Dur ve dinle senin gibi acı çekmiş bu adamın tedavi edici cümlelerini.

'Kokmuş olan zevkini nimetlerin derecelerine mikyas ve mizan mı yapıyorsun? Ne biliyorsun ki, zannettiğin nimet nikmet olmasın? Senin ne kıymetin var ki, sineğin kanadına müvazi olmayan hevesini tatmin ve teskin için felek çarklarıyla hareketten teskin edilsin?'

Seni bilmem ama, çok seviyorum bu cümleleri. Seni rahatsız ediyor olabilir bu ifadeler, ama hangi tedavi zahmetsizdir, hangi ilaç bir tatlı gibi yenir?

Güneşe sırtımızı dönmenin güneşe bir zararı yok. Hem de sırtı dönük bağrımızı ısıtamayız.

O'na küskünlüğün O'na bir zararı yok.

O'nun bize uygun gördüğüne razı olmaktan başka ilacımız yok.

Sanıyorsun ki dünya senin etrafında dönüyor ya da dönmeli. Dilediklerin olmalı, dilemediklerin olmamalı.

Halbuki dünya bizim etrafımızda değil, bir kendi etrafında bir de güneşin etrafında dönüyor.

Dünya bizim etrafımızda dönsün diye ısrar ederken, ayaklarımıza gelen güneş ışıklarını görmemek var.

En kötüsü de bu.

Hadi gülümse.

Sana her daim gülümseyene gülümse.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sizin evde yemek nasıl yeniyor?

Mustafa Ulusoy 2012.03.16

Annem için en büyük saadet, evlatlarının ve torunlarının bir sofranın etrafında toplanıp yemek yemesidir.

O bir köşeden manzarayı büyük bir iştiaqla seyrederek sofradakilerden daha fazla lezzet alır. Sanki o güzelim rızıkları yiyen kendisidir. İtiraf etmeliyim ki annemin hissiyatını daha yeni yeni anlıyorum. Orada, sevdiklerinin, bir sininin ya da bir masanın etrafında yan yana dizilişiydi onu bu kadar çok memnun ve mesrur eden.

Bir sofranın etrafında dizilmek, yan yana gelmektir, yakınlaşmaktır asıl maksat. Çatal kaşık sesleri, kimilerinin ağız şapırtıları birbirine karışır. Kaşıklar çatallar tabakla ağız arasında mekik dokur. Bazen derin bir sessizlikte bazen küçük bir sohbetin neşesinde insanlar birbiriyle kaynaşır.

Kaynaşmak: Bir sofrada tecelli eden en büyük sırlardan biri olsa gerektir.

Bir sofranın etrafına dizilmek Rezzak olan Mutlak Varlığın bahşettiği rızkın sofrasına oturmaktır. Yediğimiz basitçe yemekler değildir. Tattığımız aslında ne bir yayla orbası ne bir patates oturtması, ne de bir maklubedir.

Tattığımız O'nun rahmet hazinelerinden gelen rızıktır.

O'nun bize verdiği onemdir, değerdir.

O'nun sonsuz rahmet ve şefkatidir.

Bir sofa başında tadılan muhabbettir, dostluktur, yakınlık ve bağlılıktır.

Kıssa ve hikyelerle, şakalaşmalarla, bir sofa başında yalnızlıklar kl olur gider. Az biraz sonra yeniden alevlense de bir saat az bir zaman mıdır yalnızlığın pençesinden kurtarılan.

Bir sofa başına toplanmak, eş ve çocukların yolunuzu umutla bekleyişlerinin güvenli durağıdır.

Sofrayı kurmak ve toplamak ise başka bir anlamlı eylemdir. Hele ocukların buna iştirakinin sağlanması elzemdir. Birçok ailede ocuk sanki paşazadelerin oğlu ya da kızı muamelesi görür. Anne evin hizmetçisidir. Bence yine hata annelerdedir. Çocuklarını yanına çağırıp, "Hadi şu tabak, atal, kaşık ve bıçakları masaya dizin bakalım, kızım sen gel çorba servisini yapar mısın o güzel ellerinle, oğlum sen de salatayı götürür msn?" diyebilseler keşke. Yemek sonrasında da, "Hadi kızım, mutfağımızı toplayalım." kızı "Off ya anne, sınavım var." diye nazlansa da, "Varsa var kızım. Tabakları sudan geçirirken zihnini açılır, daha dikkatli ders çalışsın, bereketini görürsün yardım edersen annene ders çalışmanın." diye seslense de bir zahmet çocuklarının tek vazifesinin ders çalışmak olmadığını ğretse. Kocalar mı? Onlar zahmet edip akşam yemeğine eve gelebilseler yeter de artar bile.

Sofra başı adap ve terbiyeyi ğrendiğimiz ilk dersliğimizdir. Kendi onnden yemek, paylaşmayı idrak etmek, diğerini kollamak, ortadaki salatanın başkalarının da hakkı olduğunu bilmek, kalan son bir lokmayı kardeşiyle paylaşmak, ikram etmeyi ğrenmek gibi birçok yan getirisi var sofa başlarının.

Sevdiğinin karnı doyunca yüzünde beliren sevinci görmek, başka ne zaman nasip olur insanoğluna.

Evlı bir çiftin hikâyesini dinlemeye başladığımda ilk merakım, hatta en büyük merakım birlikte yemek yiyip yemedikleridir. Çünkü bu, bir karı kocanın, aile olup olmadıklarının ilk göstergesi gibi gelir bana. Karı koca, - varsa çocuklar- bir masanın etrafında "bir araya" gelemiyorlarsa daha ne zaman gelecekler diye düşünür ve üzülürüm.

Ne yazık ki azımsanmayacak sayıda erkek artık eve dışarıda yemek yemiş olarak geliyor. Hem de haftanın bir ya da iki günü değil, altı yedi günü. En büyük bahane de -özellikle kendi işini yapanların- iş yerinden geç çıkması, çok çalışmak zorunda kalması. Halbuki akıllı bir işadamı en büyük yatırımı ailesine yapar, öncelediği ailesi olur. Merkeze ailesini alır. Yemeğini işine göre değil, işini yemeğine göre ayarlar.

Bir sofranın etrafına dizilmek bir yuvayı inşa eden ilk yapı taşıdır.

Hele bir de son zamanlarda epey bir ihmal ettiğimiz sofa duası var ki, sofranın o son anlamlı eylemidir.

Sofra duası rızık tatmanın, bir aile olmanın şkrle talanmasıdır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Meleksiz bahar olur mu?-1

Mustafa Ulusoy 2012.03.30

Güneşin derinliklerinden çıkıp geliyor bahar. Ziya, ısı ve ışık yağıyor dünyanın üzerine.

Toprak buğulanıyor, sıcağa hasret yüreği isteğine kavuşuyor.

Art arda tomurcuklar patlıyor, güneş patlamaları misali. Yeşil bir dona bürünüyor ağaçlar. Patlayan her tomurcuk, nefes alışı ağacın.

Kusursuz bir öykü gibi, satır satır yazılıyor bahar. Her harf, her kelime, her cümle, her paragraf ölçülü, yerli yerinde. Kurguyla hikâyenin muhteşem uyumu göze çarpıyor.

Gündüz ayrı, gece ayrı bir güzellik nakşoluyor dünyaya.

Akşamlar usul usul çöküyor varlıkların üzerine. Az bulunan bir cevher gibi uyuyor gecenin yarısında dünya.

Açılıp genişliyor günler. Sere serpe uzanıyor hayat varlıkların bağrında.

Şenlik yapıyor sığırcıklar. Güvercinler kanatlarını seriyor ışığın altına.

Damdaki kiremitlerin bile yüzü gülüyor.

Günlerin üzerine serpilen güneş capcanlı, dipdiri. Diriliğiyle varlıkları ağartıyor.

Toz zerrelere kalkıyor artık odanın ortasında. Onlar da uyuşukluklarını atıyorlar üzerlerinden.

Odanın duvarına öğlen güneşinin gölgesi vuruyor.

Işıl ışıl bir dansın ortasında her şey.

Varlıkların cıvıl cıvıl neşesinin içine dolduğu bir kase sanki bahar.

En yumuşak bakışıyla bakıyor kainat baharda. En saf tebessümünü ediyor. En ölçülü konuşmasını yapıyor. Ne bağırıp çağırıyor kışın gibi ne yaz gibi uyuşuk uyuşuk konuşuyor.

Her şey yerli yerinde, uyum içinde.

Ama eksik bir şey var.

Bu sene fark ettim. Ansızın. Bir ağacın seyrine daldığım bir anda. Yaprakları kımıl kımıldı, neşeyle doluydu çehresi. İnsanı kendinden geçiriyordu manzara. Alıp sonsuzluğa taşıyordu.

O soru aklıma düştüğünde her şey karardı, baharın tüm cümleleri dağıldı, kelimeleri birbirine karıştı.

Bir an kulaklarımı tıkadım, gözlerimi yumdum. Boğuk bir uğultunun ve dipsiz karanlığın içinde ağacın bir anlamı yoktu.

Eğer bir ağacın şuuru yoksa, bir bahçede birbirine yaslanmış iki taş güzelliklerinin farkında değillerse, çağıl çağıl akan kar suları kendi mırıltılarını duymuyorlarsa, ne yarardı ki bu güzellik, bu düzen, bu intizam?

Şuuru olmayan bahar, bu kusursuz hikâye, gecenin ortasında yapayalnız bir taş gibi kalakaldı.

Her zerresine serpilmiş şu huzuru, baharın kendisi de duymuyorsa, ne kıymeti vardı tüm bunların?

İşte o an anladım meleksiz bir baharın olmayacağını.

Çalınmaz kapılar gibi sustu kaldı şuursuz bahar. Ayakta dikelmiş bir ceset gibi ya da.

Zifiri bir karanlığa gömüldü şuursuz, meleksiz dünya. Açılıp genişleyen günler bir anın içinde eriyip yoklara karıştı.

Yeni bir ay doğarken, gökyüzü yumuşarken kaskatı kesildi yeniden.

Ne mis gibi kokuların tadı kaldı, ne billur seslerin şen şakrak cıvıltısı.

Fark edilmedikten sonra her şey bir beyhudeliğe dönüştü.

Rüzgârın dağın eteklerinden getirdiği kar kokusu sustu kaldı.

Şemsiyenin kenarından süzülen bahar yağmurları öylesine aktı gitti.

Bu acılı dünyanın yüzünde demet demet açılan çiçekler soldu birden.

Dağların doruklarında kimsesiz çiçekler can çekişti.

Karların eriyişi gibi eriyen donmuş düşlerimiz, meleksiz kaskatı kesildi yeniden.

Coşku diye bir şey kalmadı. Ölmekten beter oldu bahar.

Meleksiz baharın dibinden öksüz ve yetim bir hüznün yayıldı.

İşte o an anladım meleksiz bir hayatın öksüz ve yetim bıraktığını hayatı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Baharın melekleriyle selamlaşmak-2

Mustafa Ulusoy 2012.04.06

Ne canı ne de şuuru olan taş, yıllarca bahçenin bir köşesinde toprağa yarı gömülü vaziyette, öylece durur.

Üzerine konan kargalardan, ara sıra yağan kar ve yağmurdan, yüzeyini yalayıp aşındıran rüzgardan başka görünürde geleni gideni yoktur. O kimseye gidemez, imkanı olanlar onu ziyarete gelir. Yalnızlığı, yetimsi bir yalnızlıktır. Kimseyle el ele tutuşamaz, kimseyle bağ kuramaz. Kendi dahil kimsenin farkında değildir. Bu varoluşun hüznüdür. Üzerine nakşolmuş ince sanat, taşın o kendine mahsus damarları, tabaka tabaka halinde işlenmiş güzelliği, yalnızlığın kederinde yosun tutar.

Bahçedeki ağaç, taş nispeten bir adım öndedir. Kendisine bahşedilen var oluş imkanı yanında bir de hayatla, Zamanın Bedii'nin tarifiyle "bu kâinattan süzölmüş bir hulâsa" olan hayatla bir üst var oluş imkanına kavuşmuştur. Küçük bir tohumdan koca bir ağaca dönüşümünün serüveni vardır. Dört mevsim kılıktan kılığa gider. Kollarıyla havaya dokunur. Dalları rüzgarın elini tutar. Büyür, gelişir ve hayat sahibi varlıkların kaçınılmaz sonuna o da dıçar olur; öölür. Ama ne yazık ki o da üzerinde tecelli eden sanatın, kemalin, cemalin idrakinde değildir.

"Dandelion" isimli filmde kadın kocasına bağırır: Bu evde duvarlar, masa, tabaklar, her şey beni duydu, bir tek sen duymadın. Her ilişkinin iki tarafı vardır. Birinin anlayıp idrakine vardığı, diğlerinin gözlerini kapadığı bir durumda ilişkiden bahsedemeyiz. Tek taraflı bir ilişki iki tarafı da memnun etmez. Bu o kadar dem ve damarlarımıza kadar işlemiştir ki, mesela bir kediyi sever, tüylerini okşarız. Kedinin sevildiğini fark etmesi aradaki bağılılığı kuvvetlendirir. Bundandır ki bizi hisseden varlıklara dokunuruz çoğunlukla. Bir taş dokunmak bize çok da cazip gelmez örneğın. Çünkü diğlerinden gelen cevapla ilişki inşa edilir. "Aaa bak," diye seslenir çocuk heyecanla annesine, "Kediye adını seslenince başını çevirip bakıyor. " Çocuk için kediyle kurduğu ilişki artık tek taraflı değildir, ilişkinin ikili doğası karşılık bulmuştur.

Anne babalar için çocuklarının büyüme safhasının en heyecanlı kısmı, bebeğın gülümsemesi, seslerin farkına varıp başını çevirmesi, tebessüme tebessümle karşılık vermesidir. Birine selam verdiğimizde selamımızı alması gönlümüzü okşar. Suratı asık bir yakınımız kadar bize eziyet eden kim vardır? Bir insana verilecek en büyük ceza ona sırtımızı dönüp yok saymaktır.

Velhasıl, ilişki dediğimiz hal iki yönlüdür ve iki tarafın idrakini gerektirir.

Bir ağacın ince dalının ucunda patlayan tomurcuk bir güzellik abidesidir. Üzerinde tecelli eden güzellik, düzen, intizam, kemal, cemalle alemleri doldurur. Öylesine bir boşunalıkla da tecelli etmede değildirler, bir kast ve irade vardır. Tomurcuğın da kendine mahsus bir şuurı yoktur ama şuurlu bir nazarın üzerine dikilmesini beklemektedir. Şuur olmamak yok olmaktan beterdir çünkü.

Şuur, varlıkların üzerine serpilmiş gün ışığına benzer. Zamanın Bedii, "Şuur ve his dahi, hayattan süzölmüş, hayatın bir hulâsasındır," der. "Hayat, vücudun nurudur; şuur, hayatın ziyâsıdır." Varlık hayatla kemal bulup mükemmelliğe sıçrama yapıyorsa, şuur ile de varlık ve hayat güneşin ziyasıyla her varlığın aydınlandığı misali, aydınlanır, daha ileri bir varlık mertebesine sıçrar. O zaman kainattaki şuursuz varlıklara onlardaki yazıları okuyacak, mütalaa edecek, bunun dellallığını ve şahitliğini yapacak şuurlu varlıklar lazımdır ki varlıklar karanlıktan aydınlığa çıksın. Bu görevin başlıca insanların ve cinlerin olduğunu söyler Zamanın Bedii. Ancak insanın nazarıyla nezareti belki bahçesindeki taşta tecelli eden isimlerin şahitliğini yapabilmeye, taşın adına Mutlak Yaratıcı'sına onun vazifesini sunup onu temsil etmeye yeter. İnsan ve cinlerin nazarının ulaşamayacağı sınırsız sayıda varlık için ayrı bir varlık gerekir. İşte bunlar meleklerdir: "Bu nihayetsiz ve çok mütenevvi' olan şu vezâif ve ibâdete, nihayetsiz melâike envaları, ruhâniyât ecnâsları lâzımdır ki, şu mescid-i kebîr-i âlemi saflarıyla doldurup şenlendirsın."

Melekleri melek yapan özelliklerinden biri de şuur sahibi olmalarıdır. Bu şuurlu varlıkların bir kısmı, her varlığın başında, tıpkı biz insanlar gibi alem sarayını seyrederek. Onların bir nevi, varlıkların üzerine serpilmiş ziya gibidir. Her yaratılmış bir kitap gibi mütalaa eder; O'nu her daim anışlarını temsil ederler. Böylece canlı cansız her varlık meleklerle sıkıcı ve boğucu bir yalnızlıktan kurtulur, onlarla alem şenlenir.

Baharı bir de bu açıdan tefekkür edebiliriz. Her ağacın, ağacın dallarının, dalların ucunda patlayan tomurcuğın başında binlerce meleğın bu muhteşem ana şahitlik ettiklerini, oradaki sonsuz yaratmak fiilini seyredip kendilerinden geçtiklerini ve her daim Mutlak Varlığı övdüklerini düşünmek ne güzel olur.

Bahara selam verirken, mesela bir ağaca, mesela bir taş, mesela bir tomurcuğa, mesela eriyen karlara selam verirken onların şuurlu melekleri de selamımızı alıp karşılık verirler. Böylelikle, baharla birbirini bilen, farkında olan, ikili bir ilişki kurmuş oluruz. Bu da insan olmamızın en güzel yanlarından biri olsa gerektir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Melek dostlarımız-3

Mustafa Ulusoy 2012.04.13

Niye yalnız olalım ki?

Melek dostlarımız var bizim, hayat yolculuğumuzun her safhasında bir an olsun bizi yalnız bırakmayan.

O'nu andığımızda, övdüğümüzde bizim için dua eden melek dostlarımız var: "Arşı taşıyan, bir de onun çevresinde bulunan melekler devamlı olarak Rab'lerini zikir ve O'na hamd ederler. O'na gerçekten inanır ve müminler için şöylece af dileyip dua ederler: "Ey Ulu Rabb'imiz, senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır! O halde tövbe edenleri ve Senin yoluna tâbi olanları affet ve onları cehennem azabından koru! (Mü'min 7)"

Bu ne büyük bir nimettir.

Niye yalnız olalım ki? Kainatı, varlıklarıyla ısıtıp, bizler için bir ıssızlık çölüne dönüşmekten kurtaran melek dostlarımız var bizim. Şuuru, ruhu, hayatı olmayan tek bir noktası yok onlarla kainatın.

Yağmur dostumuz var bizim. Her bir damlasının yanı başında şuurlu melek dostlarımız var mesela. O'ndan gelen emirle vazifelerini hiç şaşırmadan indirirler yeryüzüne her bir damlayı tane tane muntazam bir nizam içinde. Bizimle birlikte, damlanın güzellikle sanatla yaratıldığını ilan eden, ondaki sanatı seyredip Mutlak Varlık'ın nazar-ı şuhuduna sunan melek dostlarımız var.

Sadece ağaç dostlarımız yok bizim. Mesela gevrek söğütlerini, akkavakları, rüzgâr estikçe salınan leylakları, mor salkımları, dişbudakları; iğde, kızılçık, kuşüvezi, Akdeniz defnelerini sarıp sarmalayan, onları şuurlu hale getiren melek dostlarımız var. Mesela mor salkımla konuşurken o konuşmayı anlayan melek dostlarımız var.

Niye yapayalnızım diyelim ki kendimize sahiden?

"Madem melâikeler âhiretin ve âlem-i bekanın dairelerini gördüklerini haber veriyorlar," diyor Zamanın Bedii. O çok merak ettiğimiz alemlerin habercisi melekler varken, gelecek niye gam ve kederle dolsun bizim için? Yolculuğumuzun bu dünyadan sonrasından sonraki duraklarını bildiren, geleceğimizi ışıklandıran melek dostlarımız var.

Ölüm anında bile bizi kendi başımıza bırakmayan melek dostlarımız var.

O üzerinde başına bir şey gelmesin diye tir tir titrediğimiz ruhumuzu, ölüm anında teslim edeceğimiz, onu muhafaza edecek, yokluğun, hiçliğin elinden kurtarıp bizim için muhafaza edecek "Ölüm Meleği" dostlarımız var bizim.

"Münker, Nekir isminde," melek dostlarımız var bizim. Zamanın Bedii'nin "Ehl-i hak ve hakikat yolunda gidenler için birer mûnis arkadaş," diye tarif ettiği dostlarımız var.

"Kirâmen Kâtibin" isminde can yoldaşı dostlarımız var bizim. Omuzlarımızda durup sözlerimizi, fiillerimizi, davranışlarımızı, hal ve hareketlerimizi yok olmaktan kurtaran, cennette ebedi olarak bize göstermek üzere kaydeden melek dostlarımız var.

Onları biz görmesek de (gören insanlar olmuş elbet) onların bizi gördüğü dostlarımız var.

Niye yalnız olalım ki?

Her namazın sonunda bir sağımızdakine bir solumuzdakine selam verdiğimiz dostlarımız var bizim.

Yalnızım diyenler, bir sağına bir soluna bir daha baksa keşke.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yenilgiyi de O'ndan öğrenmek

Mustafa Ulusoy 2012.04.20

Her anımız zamana bir yenilgi, Efendimiz (as).

Karşı koyulamaz, engellenemez önüne geçilemez, ama kazançlı bir yenilgi.

Efendimiz (as), şu ayeti ilk siz işittiniz, ilk siz iman ettiniz: "Külli şey'in hâlikun illâ vechehu." "O'na bakan veçhesi dışında her şey helak olacaktır." Her şeyin helak oluşu bizim en büyük yenilgimiz. En büyük yenilgimizin aynı zamanda en büyük kazancımız olduğunu da bize gösteren, Efendimiz (as), siz oldunuz.

Biz, ancak sizinle her şeyin O'na bakan veçhesini öğrendik.

Bizi helak olmaktan kurtardınız Efendimiz (as).

Bu dünyanın sadece bir yenilgi olduğunu, kazanmanın ahirete mahsus olduğunu, dünyanın kendisinin fethedilemeyeceğini, burada sadece ahiretin kazanılacağını öğrendik sizden.

Dünya hayatının mahiyetini sizden daha iyi kim bilebilirdi ki zaten? Eşyanın faniliğini, zevalle ve firakla malul olduğunu en derin idrak eden de sizdiniz.

Yenildik, Efendimiz (as).

Anbean zamana yenildiğimiz gibi biz nefsimize de yenildik kimi zaman.

Siz hiç nefsinize yenilmediniz Efendimiz (as). Bu yüzden siz, bizim gururumuz, medar-ı iftiharımız oldunuz.

Nefsimize yenilsek de bize kazanmanın yollarını gösterdiniz. Günde yetmiş kere tövbe ve istiğfar ederek yenilgiyi zafere dönüştüren yolun başında durdunuz.

Bütün güzel yolların başında siz vardınız.

Biz yenilgiyi bile sever olduk sizinle, Efendimiz (as).

Yenilginin asaletini de sizinle tanıdık.

İzzetle yenilme nedir, sizinle öğrendik.

Öğrendiğimize göre Efendimiz (as), Adbâ adında deveniz varmış. Ne kadar müşfiksiniz siz. Ne kadar latifsiniz. Ne kadar naziksınız. Devenize bile adıyla hitap edecek kadar incesiniz. Neyse Efendimiz (as), Adbâ'yı hiçbir deve geçemezmiş. Bir gün, bir bedevi devesiyle gelmiş. Siz Efendimiz (as), onunla yarışmışsınız. Müsabakayı bedevî kazanmış da müminlerin bu durum ağırına gitmiş. Oysa sizin hiç de ağırınıza gitmemiş bu durum. İçinizde ne bir kızgınlık, ne bir öfke ne de bir hayıflanma uyanmış. Siz, Efendimiz (as), her şeyden bir hikmet çıkaran siz, bize yenilginin de bir hakikati olduğunu öğrettiniz o yenilginizle. "Dünyada her kemale bir zeval, her yükselişe bir alçalış vermek Allah üzerine bir haktır." demişsiniz.

İşte sizi siz yapan bu olsa gerek. Her şeyde O'nun kudret ve tasarrufunu, iradesini, hikmet ve hayrını görebilmek bir size mahsus Efendimiz (as).

Sizin ağzınızdan dökülen inci tanesi gibi parıl parıl sözcükler, zindanlarımızın duvarlarında gedikler açıyor.

Şairin (Sezai Karakoç) dediği gibi Efendimiz (as):

"Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır

Sırların sırrına ermek için sende anahtar vardır"

Efendimiz (as), bir de Uhud var. O hazin yenilgi var. O hazin yenilgide büyük bir sır var.

Müşriklerin hücumuna açık bölgeye, okçular tepesi denilen yere, okçu müminler yerleştirdiniz ve onlardan her ne ne olursa olsun, savaş kazanılsa dahi sizden haber almadıkları müddetçe mevzilerini terk etmemelerini istediniz. Savaş kazanılsa bile sizden emir gelinceye dek hiçbir müminin ganimet peşine düşmemesini istediniz yine savaşa katılan tüm müminlerden.

Biz de yeniliyoruz dünyaya zaman zaman Efendimiz (as).

Dünya ganimetinin peşine düşüyoruz, okçular tepesindeki müminler gibi.

Gelin görün ki, Efendimiz (as), siz Uhud'da ki bu yenilgiyi bile asaletle karşıladınız. Asalet, Efendimiz (as), en güzel, en anlamlı, en hikmetli sizin üzerinizde parlıyordu.

Ayetten anladığımıza göre yenilgiye sebebiyet verenlere şefkatle muamele etmişsiniz. "İnsanlara yumuşak davranman da Allah'ın merhametinin eseridir. Eğer katı yürekli, kaba biri olsaydın, insanlar senin etrafından dağılıverirlerdi. Öyleyse onların kusurlarını affet, onlar için mağfiret dile ve işleri onlarla müşavere et! Bir kere de azmettin mi, yalnız Allah'a tevekkül et! Allah muhakkak ki Kendisine dayanıp güvenenleri sever (Âli İmrân: 159)"

Sizin ağzınızdan bir kere bile, "Niye?" kelimesi çıkmamış Efendimiz (as). "Bunu nasıl yaptınız, emirlerimi niye dinlemediniz?" diye bir cümle bile kurmamışsınız. Nasıl başardınız hiçbir şeyi tenkit etmemeyi? Her daim şefkatli olabilmeyi. Hele hele her daim tevekkül ve teslimiyeti.

Uhud'daki yenilgiye bile isyan etmediniz.

Her şeyde, yenilgide bile bir hayrın gizli olduğunu, sizden daha fazla kim iman edebilir Efendimiz (as)?

Efendimiz (as): Biz de zaman zaman dünyaya yenilirken, dünya ganimetlerinin peşine düşüp durmamız gereken mevzilerden ayrılırken, dileriz okçular tepesindeki müminlere gösterdiğiniz şefkati bizden de esirgemezsınız.

Esirgemeyin n'olur biz ahir zaman mağluplarından da aynı şefkati.

Her anımız bir yenilgi Efendimiz (as).

Son yenilgimiz ölüme karşı.

Her yenilgimizse ebedi bir zafer yolunda döşenen basamak taşları.

Kazancımızsa ebedi bir hayat.

Sizse Efendimiz (as), bu dünyadaki en büyük kazancımız.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ontolojik şiddet

Mustafa Ulusoy 2012.04.27

Balkonda oturuyordum. Tam karşımdaki mavi ladin ağacının ortalama iki üç santim boyundaki kalın, dört yüzlü, sivri uçlu ve batıcı iğne yapraklarıyla bahçe bir sanat galerisine dönüşmüştü.

Mavi ladinin hemen yanındaki akdüt ağacının dallarında sürgün vermiş minicik yapraklar canlı ve diri halleriyle bahardaki yeniden yaratılmayı konuşuyordu kendi dilinde.

Duvarın dibinde üç tane kedi, bastıran öğlen güneşinin altında sere serpe uzanıp kemiklerini ısıtıyordu. Bir tanesi ayağa kalktı, esnedi, gerindi, kuyruğunu sallaya sallaya akdütun gölgeğine sığındı. Önümdeki masada kurdele çiçeğiyle aslan ağzı yan yana saksılarında varlıklarını sergilemek için tüm cazibelerini kullanıyorlar gibi geldi bana. Tek bir bulut kümesi dahi olmayan masmavi gökyüzünü temaşa ederken, birdenbire sahnenin ortasında bir martı belirdi. Onu gözlerimle takibim apartmanların arasından kaybolmasıyla neticelendi.

Tüm varlıklar ulvi bir bayramın resmi geçidindeydiler.

Bakışlarım yeniden yeryüzüne inince, biçilme zamanı gelmiş yemyeşil çimenlerin arasına serpiştirilmiş sarı çiçekler biz de resmi geçitteyiz dercesine nazarı dikkatimi celbetti.

Derken o cümle zihnime sükün etti: "Küfür bir fenalıktır, bir tahriptir.." Bir insan, dedim kendi kendime, fiziksel olarak şu ağaçlara, çimenlere, çiçeklere, kedilere hiç zarar vermeyebilir. Hatta ağaçların bir yandan bakımını yapabilir, kedileri besler, çimenleri sular ama hâlâ onlara şiddet uygulayabilir.

Mesela, karşımdaki bir insana fiziksel olarak bir saldırıda bulunmayabiliriz, kılına bile dokunmayabiliriz. Ancak onun varlığına yönelik hakaret, aşağılama, küçük düşürme, ret ve inkar etme de şiddettir, tecavüzdür, tahriptir.

Hatta psikoloji biliminde fiziksel şiddete göre bu çeşit psikolojik şiddetin insanın dünyasına daha tahripkar etki yaptığı bilinen bir gerçektir. İnsanlar ebeveynlerinden yedikleri dayakları unutabilirler belki ama alaya alınma, hakarete maruz kalma, küçük düşürölme, aşağılanmalar insanın ruhunda yuvalanarak varlığını devam ettirir.

Yeniden yaratılmanın numunesi

Zamanın Bedii'nin, "Küfür cinâyet-i mutlakadır," sözü karşımdaki manzarada yerli yerine oturdu. Kainatla, hayatla, varlıklarla inkarcı düşünce yoluyla ilişki kurmanın şiddet ögesi barındırdığını bir kez daha teslim ettim. Yaratıcıyla bağıni kopardığımız her varlık aşağılanmış, anlamsızlaştırılmış, değersizleştirilip varoluşu karanlığa atılmış böylelikle manasızlıkla itham edilip tahkir edilmiş oluyor. Halbuki her varlığın âli bir makamı var ve bu makam Zamanın Bedii'nin ifadesiyle "mektubât-ı Rabbâniye ve merâyâ-i Sübhâniye ve memurîn-i İlâhiye" olma makamıdır. Bu makama sahip varlıkların hukukuna zalimce bir tecavüzdür inkar nazarıyla kainata bakmak.

İnkarcılık sadece varlıkları değersizleştirip hiçlik mertebesine indirerek onlara şiddet uygulamıyor. İnkarcılık aynı zamanda 'esmâ-i İlâhiyeyi inkar edip tezyif ediyor, küçük düşürerek, esma-i ilahiyenin de hukukunu zalimce bir tecavüz oluyor. Çünkü varlıklar O'nun mutlak isimlerinin mazharı olma vazifesini haizdir.

Zihnime dışarıdaki kedilerin miyavlamaları süzölünce hayalimde bir kediye eziyet eden, onu taşılayan, hatta zalimce öldüren bir insan belirdi. Başka bir insanın da kedinin dünyadaki varoluşunu Yaratıcısından bağımsız ele alıp, kediyi O'nun kudret elinden çıkmış sanat eseri bir varlık olarak görmediğini düşledim. İkincisi de birincisi kadar zalimceydi, kedinin ve kedide tecelli eden İlâhi isimlerin hukukuna tecavüzdü.

Gözüm birden masada, o nazenin çiçek saksılarının yanında duran gazetenin üçüncü sayfasına, cinayet haberlerine ilişti. Bakışımı kırıkcılığın mahiyetiyle gölgelenmiş kasvetli satırlardan hemen çekip yeniden dışarıya nazarımı verdim. Dünyada şiddet hiç eksik olmadı, olacak gibi de görünmüyordu. Gazeteyi katlayıp bir kenara koydum. Dışarıda, ışıkla yıkanmış yeni günün içinde, daha anlamlı ve güzel haberler vardı.

Yeniden yaratılmanın bir numunesi olan bahar, haşır meydanında kurulacak mahkeme-i kübrada varlıkların ve O'nun sonsuz isimlerinin hukukuna tecavüzün de hesabının sorulacağını da haber veriyor olmalıydı. Bundan hem sevindim hem de açıkçası ürktüm.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kütüphanede kendimizi okumak

Mustafa Ulusoy 2012.05.04

İnsanların bedenlerinin ağırlığını yüklenmiş ahşap sandalyelerin gıcırtilarıyla bilgisayarların tuşlarından mütemadiyen yükselen tıktırlar dışında neredeyse çıt yok.

Küçükken oynadığımız "tıp" oyunuyla girdiğimiz sükunetle örtölü ortalık. Şöyle bir fark var. Hani, o oyunda, tıp denir denmez büründüğümüz sessizlik ağır gelirdi de daha beş dakika dolmadan, içimizden birisi kıkırdamaya başlardı ya, bu yüzden hiçbir zaman pek uzun sürmezdi sessizlik. Oysa burada birisi çok çok yıllar önce tıp demiş de o gün bugündür suskunlukla mühürlenmiş mekan.

Binanın hemen yanı başındaki Beşinci Cad-de'nin gürültüsü heybetli yapının kalın duvarlarını aşamıyor. Yüzlerce insan kendileri için gerekli gördükleri ya da zorunlu oldukları bilgiyi talim ediyorlar. Herkesin başı kitaplara gömülü. Hemen herkesin önünde bir bilgisayar. Bazıları takır takır bir şeyler yazıyor; bazıları kitap okuyor; bazıları kitabın cümlelerinin altını çiziyor.

Kimileri de kulaklıklarını takmış çalışırken müzik dinliyor. Ben de onlardanım. Farisi bir şarkının ezgisi duygularımın kapısını tıklatıyor. Bir ara gözüm geniş pencerelerden gökdelenlere kayıyor. Kütüphanenin pencereleri oldukça yüksekte, masada otururken dışarısını görmeyecek şekilde inşa edilmiş. Bu önemli bir mimari ayrıntı. New York'un göğü gökdelenlerle sıkış tıktı olduğundan, pencerelerdeki tek manzara bu.

İşte biri daha geldi. Karşımdaki sandalyenin yanındaki boş sandalyeye oturdu, bilgisayarını ve kalınca bir dosyayı çıkardı. Sessiz sedasız çalışacaklar ordusuna o da katılacak birazdan.

Kim ki ders ya da ilmi bir mevzuda çalışırken dikkat eksikliği, yoğunlaşamama, kendini verememe sorunu yaşıyor, kütüphanede çalışmasını öneririm. Kitapların sessiz, büyüdü dünyası, kitapların hanesi. Dünya kelamı etmek yasak burada. Mabetlerle kütüphane arasında ortak bir nokta bu. Belki de ikisinin de huzur verici olmasının bir nedeni de bu kadim sessizlik; insana kendi kendine kalabilme fırsatı sunmaları.

Tüm hayatımız sanki bir şeyden ibaretmişçesine kendimizi o işe verebilme, odaklanabilme, başkaca her şeye dikkatimizi kapatarak sadece onunla meşgul olabilme özelliğimiz modern hayatta büyük bir tehdit altında. Bugün azımsanmayacak kadar öğrenci ders çalışırken dikkatini verememekten yakınıyor. Bu sorun sadece onlara özgü değil aslında. Bundan hemen hepimiz az buçuk nasibimizi alıyoruz. İçerden nefsimizin dışarıdan da süslü dünyanın yeni oyuncaklarının uyaran bombardımanı ile irademiz tarumar oluyor.

Biz tam kitaba dalmışken ya telefon çalar ya da başka bir münasebetsiz uyaran, ensemizden tuttuğu gibi çekip alır bizi o üretken alemde. Vitrinler bile dikkatimizi çecek şekilde dizayn edilir. Şöyle caddede tefekkür için yürüyüşe çıkmak bile tehlikelidir. Gelip beni alsana diye bas bas bağırır, vitrindeki allanıp pullanmış ayakkabı ya da çanta, ya da gömlek.

Bilgisayarlar ve cep telefonları deseniz ayrı bir garabet. İnsanın yoğunluğunun örselenmesi için birazcık internette dolaşması, cep telefonunu kurcalaması yeter de artar bile.

Şu an bu yazıyı New York Halk Kütüphanesi-si'nin Bryant Park'ın hemen yanındaki Stephen A. Schwarzman binasında yazıyorum. Her bir sandalyeye bir numara verilmiş burada. Benimkisi altı yüz otuz iki. Kendimi o kadar rahat hissediyorum ki anlatamam. Kütüphanedeyken kimse niye telefonuma cevap vermedin diye yakınamaz. Kapının zili çalamaz. Kimse gelip tek başına bir masada oturma irademizi elimizden alamaz. Şu an yanımda bir arkadaşım da olsa benimle konuşamaz, ben de onunla konuşmam. Söyleyecek çok önemli bir şeyimiz varsa, dışarıya çıkmayı beklemek zorundayız. İşte kütüphane bu.

Çalışırken nefsi dizginlemek için de birebir bir hanedir kitapların hanesi. Susadım, su içmeye git, acıktım git bir lokma ekmeğin içine peynir koyup ye, yoruldu git biraz uzan, sıkıldım git biraz televizyon seyret diyemez. Nefis, sus pus oturup sizi rahat bırakır bir süreliğine de olsa. İlim mi talim ediyoruz, yoksa yatıyor muyuz belli olmayan uzanarak çalışmadan da kurtarır insanı kütüphane. Öyle eğilme bükülme, bacaklarını oraya buraya dayama, yatma, uzanma gibi garabetler kütüphanede yoktur. Bu bir nevi ilme karşı da bir saygıdır. Kitaba saygıdır, okuduğumuz şeye saygıdır.

Biraz yalnız kalmak, soluklanmak mı istiyorsunuz, uzun uzun düşüncelere dalmak mı size iyi gelecek, inanın kütüphane gibisi yoktur. Gürültüden içiniz mi daraldı, şöyle sessiz sedasız bir mekan mı arıyorsunuz, soluğu kütüphanede alın. Sessiz bir yerde müzik mi dinleyeceksiniz, kütüphanede dinleyin.

İlla da kitap okuyup ders çalışmamız gerekmez kütüphanede. Okur gibi yaparız, olur biter. Olsun, belki de okumamız gereken kitap, üzerinde çalışılacak konu bizatihi kendimizdir.

Not: İstanbul'daki kütüphaneler için www.istanbulkutuphaneleri.org oldukça başarılı bir site. Darısı diğer illerimizin başına.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Her mümin önemli bir sanatçıdır

Mustafa Uluşoy 2012.05.11

Hayatlarımız, elimize tutuşturulmuş bir kalem. Hususi âlemlerimizse, hayat kaleminin üzerinde yazılar yazıp nakışlar işlediği sayfalar.

Doğumdan ölüme hayat kalemimizin ucu, hususi âlem sayfamızın üzerinde bir an bile durmuyor, uyurken bile işliyor habire.

Ya "varlık" yazacağız alem defterimizin sayfalarına ya da "yokluk."

Ya berhava edilecek o sayfalar ya da sonsuz değerli bir sanat icra edilecek.

Bir elma yenecek mesela.

Mümin için bir elmayı yemek bile sanatkârâne bir iş.

Öyle haldır huldur yemez bir elmayı, bir şahesere dönüştürür bu eylemi. Hayat kalemiyle öyle şeyler yazıp çizer ki, meleklerin bile gözünü kamaştırır, övgülerine mazhar olur.

Mesela, önce Allah'ın adıyla başlar yemeye. O meyvenin bir şaheser olduğunu bilir; bu bilgiyle yenen her lokma ile de kendi sanatını ince ince işler. Öyle bir eyleme dönüşür ki o elmayı yemek; melekler selam edip dua ederler müminlere bu hareketinden dolayı.

Melekler, estetiğin zirve hallerinden olan "Bismillah" denme anını arş-ı alaya taşırlar sevinçle.

Mümin büyük bir sanatçıdır.

Amel kalemiyle nakış nakış işlemler kondurur sergüzeşt-i hayatına. Ve her nakış bir yakarıştır. Her nakış her şeyi sanatla yaratan Mutlak Varlığın sanatına bir övgüdür.

Her sanat eseri kendini değil, sanatkârını gösterdiği ölçüde büyüktür, değerlidir, kıymetlidir.

Mümin hayat kalemiyle âleminin sayfalarında yaptığı işlemler kendini, benliğini, enaniyetini değil, O'nu gösterir, O'na delalet eder; kendini değil, O'nu över. Kendine perestiş edilmesini istemez mümin. O'na perestiş edilmesini talep eder.

Bir elmayı "Bismillah" diyerek yemeye başlayan bir mümin hayatının kalemiyle sonsuz değerli ve sonsuz anlamlı bir yazı nakşetmiştir kendi kişisel dünyasının sayfasına. Altın harfler bile sönük kalır yanında. Elmanın varoluşunu nefesine, hevâ ve arzularına feda etmez, edemez mümin. Bir elmanın var oluşunun amacının ondan tat devşirmek olmadığına inanır. Bir tat uğruna elmaya, elmadaki sonsuz sanata ihanet etmez, edemez. Yerken zikrini de yapar. Elmadaki sanatı gözler, tefekkür eder. Beş duyusuyla tadar elmayı. Akılla ve kalbiyle tadar. Ruhu bile elmadan zevk alır. Bir mümin için elma elmadan ibaret değildir. Var oluşu kendinden değildir, bahşedilmiş bir var oluşturmaz. Elma onun sonsuz rahmet ve kudret kazanında pişirilmiş, sonsuz değerli bir varlıktır. Elma O'nun sonsuz güzel isimlerinin tecelligâhıdır.

Mü'minin farkı tövbesidir

Bir mümin sonsuz güzel isimlerin tecellisine güzel bir ayna olabilmek için yaşar. Yaşarken kimileyin gaflete de düşer. Düştüğü gafletten bile bir sanatçı duyarlılığıyla çıkar mümin.

Müminin farkı hatasızlığı değil, hatasını kabul eden tövbesidir. Tövbeyle sanatına sanat katar mümin. Hatalarıyla sonsuz acizliğini derk eder, derinden derine. "Hatasızım" kibriyle, narsisizmin doruklarında dolaşmaz. Her daim kusurluluğunu sunar Mutlak Varlığa.

Mümin büyük bir sanatçıdır.

Hayatıyla nakışlar işler, ince ince. O nakışlar O'nun sonsuz isimlerinin tecellisi içindir.

Mümin bir elmayı yemeyi bitirince öyle sus pus oturmaz. Kalan parçayı basket niyetine çöp sepetine atmaz, atamaz. Geride kalan o yenmeyen kısma bile saygı gösterir.

Elmayı yedikten sonra, kainâtın en önemli sanatlarından birini daha icra eder. Dudaklarından "Elhamdülillah" kelimesi dökülür. Kalbi ve ruhu O'na sonsuz bir minnetle doludur.

Bir sanat eserinin değerini belirleyen faktörlerden biri de kalıcılığıdır.

Müminin hayat kalemiyle hususi âlem sayfalarında gerçekleştirdiği sanatı bu dünyayı aşan bir kalıcılıktır. Mümin bu dünyada hayat kalemiyle cennetini inşa eder. Hususi dünyasının ahiret ve cennetin geçici bir fidanlılığı olduğunu derk etmiş, sonsuz bir eser ortaya koymuştur. Müminin sonsuz değerli sanat eseri, hayatıyla O'nu övdüğü, O'nu andığı, O'na şükrettiği, O'na minnet duyduğu anlardır. O'nun isimlerinin aynalığını yaptığı için, Mutlak Varlık da onun hayat kalemiyle yazdıklarını ebedi bir esere dönüştürür.

Kim ki, her ne yaparsa yapsın -ister kitap yazsın, ister göz alıcı bir mimarisi olan bir yapı, ister icatların en büyüğüne nail olsun- eğer yaptığı işte O'nu övmüyorsa, O'nu anlatmıyorsa; dünyada bir nevi beka kazansa da, kainatın ölümüyle berhava olacaktır.

Sanatçı ortaya koyduklarıyla O'na değil, kendine methiyeler düzülmesini beklediği anda, hiçliğin ve anlamsızlığın içinde yok olup gider. Hayat boşu boşuna yaşanmıştır.

O'nu anlatmayan bir hayatın, bir eserin hiçbir kıymet-i harbiyesi yoktur.

Hayat kalemiyle O'na övgüler dizen, O'na yakaran, O'nu anlatan, O'nu tanıyan mümin, bu yüzden büyük bir sanatçıdır. Ebedi hayat da müminin O'nu anlatan sanat eserinin ebedi sergilendiği bir sergi gibidir. Bu da Mutlak Varlığın bize büyük bir lütfudur.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evlenince düzelir mi?

Mustafa Ulusoy 2012.05.18

Ciddi evlilik sorunlarıyla cebelleşen evlilerin söyledikleri ilginç bir şey vardır: Bu sorunları nişanlıyken de yaşıyorduk. Peki neden henüz nişanlıyken, daha yol yakinken ayrılmamışlardır?

Kişisel gözlemlerim temel iki hata nedeniyle. Birincisi, kişilerin karşıdakine dair kafasına takılan birtakım sorunları illa da evleneyim diye tevil etmeleri, fazlasıyla ve gereksiz pozitif yorumlamaları. "Böyle ama bunu şundan dolayı yapıyor. İlgisiz bir adam ama kadınlara nasıl ilgi gösterilir öğretilmemiş. Çok asabi ama, her gün üç saati yolda geçiyor, o asabi olmasın da kim olsun."

İkinci önemli hata da, evlenince düzelir anlayışı. Mesela adam nişanlılıkta ilgisiz biridir. "Evlenince daha ilgili bir eş olacak eminim." Ya da adam değişeceği teminatını kendi verir. Ya da cimridir. Ama evlenince eline delik açılacağı, su gibi karısına para akıtacağı gibi hayaller kurulur tatlı tatlı. Ya da mesela öfke kontrolü olmayan, biridir. Oysa evlenince kimse birdenbire kuzu gibi olmaz. Hatta evlilik tüm stres ve gerilimiyle insana bindirdiği yüklerle insanı daha asabi yapmak için gerekli tüm şartları haizdir. Bu coğrafyada, tümüyle biyolojik ve doğuştan olan zekâ geriliğinin bile evlenince düzeleceğine inanılır.

Evlenince düzelir fantezisine ya da hayaline erkeklere göre kadınlar daha fazla kapılma eğilimindedirler. "Har vurup harman savuran bu adama, bir güzel çekidüzen verip hizaya sokarım ben." biçiminde kahramanlıklara soyunur kadınlar. Sonuç ise çoğunlukla hüsrandır.

Elbette ki insanlar değişir, değişebilir. Evlenince de değişebilir, evlenmeden de. Buradaki hata, evlilik gibi önemli bir kararı "bir ihtimale" dayandırmaktır. Doğru kararların, birer adem, yok hükmünde olan ihtimali durumlar üzerinden değil; mevcut ve var olan durumlar üzerinden verilmesi akla daha yatkındır.

İlgisiz nişanlı evlenince ilgili bir eşe dönüşebilir mi? Olabilir elbette, ama olmayabilir de... Bizim elimizdeki bugüne ait veri, yani adamın kişiliğinin şimdiki hakikati, ilgisiz bir erkek olduğudur. Mesela, adamın alkol bağımlılığı vardır. Alkolü bırakabilir mi? Bırakabilir. Ama şimdi içmektedir. Kadın dağınıktır. Evlenince düzen ve intizam abidesi haline gelebilir mi? Gelebilir elbet ama gelmesi için elde ne gerekçe ve delil vardır da, bir "belki" üzerinden karar verilmektedir? Kadın soğuk nevaledir. Evliliğin elinde sihirli değnek mi vardır da onu canlı, neşeli biri nasıl yapsın?

Mevcut veri üzerinden sonuç varılmalı

Zamanın Bedii'nin ihtimallere göre hüküm vermeye ilgili iki tespiti burada çok yararlı buluyorum. "Havf (korku) iki, üç, dört ihtimalden bir olsa, hatta beş altı ihtimalden bir olsa, ihtiyatkarane bir havf meşru olabilir. Fakat yirmi, otuz, kırk ihtimalden bir ihtimalle havf etmek evhamdır, hayatı azaba çevirir." Burada ölçü korku için ifade edilse de bunu bir insanın değişmesi için de rahatlıkla kullanabiliriz. Bir insanın değişmesi elbette mümkündür. Ancak mümkün olan ama şimdiki zamanda olmayan bir şeye bel bağlamak ancak yüzde on beş-yirmiden daha fazla kuvvetli bir ihtimalse önerilmektedir. Yine Zamanın Bedii bu görüşünü "Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimâlın hiç ehemmiyeti yoktur" cümlesiyle desteklemektedir.

Bilhassa evlilik kararı verirken zayıf ihtimalleri, hayalde kuvvetli ihtimaller haline getirmeden ve karşıdaki insanda kabul edilmez bulunan davranışları tevil etmeden, mevcut veriler üzerinden sonuca varmak daha sağlıklı: "Ben bu kadının ya da erkeğin bu özelliğinin hiç değişmeyeceğini varsaydığım da onu benimseyebiliyor muyum? Bu kusuruna tahammül edebilir miyim, bu özelliğiyle bir ömür geçirebilir miyim? Ancak bu kadcarkık ilgi gösteren bir erkekle bir hayatı devam ettirebilir miyim? Bu kadar dağınık bir kadınla yapabilir miyim?"

Değişebilir beklentisiyle hayat akar gider. Günler, aylar, yıllar geçmiş, dünya değişmiş ama adam ya da kadın dev bir kaya gibi bir milim yerinden oynamamıştır. Üstelik bu süre zarfında, ilişki de yay gibi gerildikçe gerilmiştir. Kadın ya da erkek diğerinin değişmesini talep ede durmuş, onu adam etmeye kalkmış, ona yeni bir biçim vermek için alın teri dökmüştür. Değişmesi beklenen kişi bazen samimiyetle değişmek için elinden geleni de yapmıştır. Lakin değişmek her zaman mümkündür ve fakat dünyanın da en zor işidir. Kadın daha düzenli olmak için muazzam bir gayret göstermekte ama iki üç gün bilemedin bir hafta sonra ne oluyorsa eski düzensizliği geri dönmektedir.

Hele bir de değişeceğine dair sözler verildiyse, kavgalar için şahane bir malzemedir bu. "Bir de bana söz verdin, beni kandırdın, hani alkolü bırakacaktın, hani yalan söylemeyecektin, hani düzenli olacaktın, hani her gün beni sevdiğini söyleyecektin, hani anne babama iyi davranacaktın."

Hayatın en sırlı kelimelerinden biri olarak gördüğüm "şimdi ve burada" evlilik kararı alırken bilhassa faydalıdır. Şimdi ve buradaki, şu karşımdaki adam veya kadın hiç değişmeden istediğim kişi mi?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Otuz yıl kabul olunmayan dua

Mustafa Ulusoy 2012.05.25

Kalakalırız.

Kolumuz kanadımız kırılmıştır sanki. İçeriden bastıran nihayetsiz isteklerle kendi gücümüz, kuvvetimiz, bilgimiz, irademiz arasında boğulur gibi oluruz.

Acizlik dört bir yanımda kol gezer. Zerrelerimize nüfuz eder. Bir hastalık bedenimizi hiç de hesapta yokken kıskıvrak sarar. Bir nehir taşar. Zaman darken, trafik tıkanır, yollar geçit vermez olur. Gök adeta delinmiştir de caddeleri sular seller götürür. Bir insan bizi anlamaz. Bir diğeri ise yanlış anlar. Birisi sever. Birisi nefret eder. Biri alay eder. Biri küçümser.

Bu hal, bir tek biz insanların hissedebildiği, "varoluşsal çaresizlik"tir.

Hele uğradığımız haksızlıklar yok mu? Hiçbir şey yapamamanın, eli kolu bağlı olmanın getirdiği o ruhsal daralma belki de bir tek insana özgüdür.

Varoluşsal çaresizlik belimizi büker. Burnu Kaf Dağı'nda olan benliğimiz sarsılır, içimizdeki depremin ardından, benliğimizin sınırları yeniden çizilir. Bir noktadan öteye uzanamaz gücümüz kudretimiz.

Ruh bir menfez arar. Kalp teselli diye inler. Akıl, bir çıkış yolu talep eder. Benlik, "ben bir hiçim," diye inler. İşte o an, benlik, kendini bulmuştur.

Varoluşsal çaresizlik, inkârla reddedilmemeli, dibine kadar yaşanmalıdır. Bizi biz yapan çaresizliğimizdir. Çaresizlik genellikle kişilik zayıflığı olarak yanlış algılanıp güçlü, kuvvetli olmaya göz dikilir. Oysa sonunda ölecek olan hangi insan ben güçlüyüm hezeyanına kapılarak ne elde eder?

Varoluşsal çaresizliğimiz bizi sonunda getirip duanın kapısına bırakır.

Eller yukarı uzanır. Kalp, Mutlak Varlıkla bağlılığını tazelemek ister. Ruh yalnızlığından sıyrılıp sonsuzluğa bir pencereden bakıp nefeslenmek ister.

Varoluşsal çaresizlik gözyaşlarıyla dile gelir. Gece, gündüz, yürürken, yatarken. Gecenin bir vakti. Gündüzün ortası. Her an O'nun kapısı çalınır.

İstekler, bir bir sıralanır. Her istek varoluşsal çaresizliğin kelimelerle bedenlenmiş halidir..

O da ne.

Çok özel bir yaşantı, olmazsa olmaz haline getirdiğimiz isteklerimiz yerine gelmedi diye berhava edilir. Duadan küskünlük çıkar. Neden duam kabul edilmiyor, sızlanışı duyulur. Bir yanılğı, duanın tüm büyüsunü bozar.

Otuz-kırk yıl dua edip kabul edilmeyen duasına hâlâ devam edenler vardır. Zamanın Bedii, muzdarip olduğu kulunç hastalığının şifası için dua eder, yalvarır, yakarır. Bir türlü şifa gelmez. Ama o, sızlanmaz, küsmez, darılmaz Sonsuz Rahmete. Çünkü duanın sırrına vâkıf olmuştur. "Otuz senedir şifa duasını ettiğim halde duam zâhirî kabul olmadığından, duayı terk etmek kalbime gelmedi." der. Kronik, müzmin, sürgit fiziksel ya da ruhsal sorunlardan muzdarip insanların takıldığı temel soru, "neden?"dir. Bu kadar ağrı, sızı, zahmet, meşakkat, uykusuzluk, yorgunluk, dermansızlık, nefes darlığı vs. vs neden?

"Hastalar Risalesi-On Yedinci Deva"dan öğrendiğimize göre, Zamanın Bedii anlar ki: "Hastalık dua için verilmiş."

Hastalık neden verilmiş, diye bir kez daha soralım: Dua için.

Hastalıkları ya da başımıza gelen olayları, musallat olan musibetleri anlamlandırmak; vehim, vesvese, kuruntulardan, öfke ve kızgınlıktan kurtulmak için harika bir bakış açısıdır bu.

Duasının zahiren kabul olmaması, yani bu dünyada kabul olmaması Zamanın Bedii'ni hayali sükuta uğratmaz. Tersine, ettiği duayla hastalık şifa bulsa, bu bir açıdan dua etme imkanının ortadan kalkması olacağından, neredeyse duasının bu dünyada kabul edilmemesine sevinir. "Evet, bir kısım hastalık, duanın sebep-i vücudu iken, dua hastalığın ademine (ortadan kalkmasına) sebep olsa, duanın vücudu kendi ademine sebep olur; bu da olamaz." der.

Sonra şu sonuçlara varır: "Duanın neticesi uhrevîdir, kendisi de bir nevi ibadettir ve hastalıkla aczini anlayıp dergâh-ı İlâhiyeye iltica eder." Duam kabul olmuyor, istediklerim neden verilmiyor dediğimizde, unuttuğumuz nokta kanaatimce burasıdır. Dua etmenin neticesi, duanın bizatihi kendisidir. Dua etmekten maksat mesela hastalık için edildiğinde, şifa duanın neticesi değildir. Bir musibetin ortadan kaldırılması için dua ediyorsak, duanın neticesi musibetin ortadan kalkması değildir. Bir isteğimiz için dua ediyorsak, istediğimiz verildiğinde duanın neticesi hasıl oldu demek de noksanlık vardır. Bunlar olsa olsa Mutlak Varlığın fazlındadır, ayrı bir ikramıdır.

Dua bir yaşantıdır. Bir haldir. Bizi bilen, duyan, gören Bir'in varlığına derin bir imandır. Ruhun aradığı sonsuzluğa açılan penceredir. Ruhun aradığı isteklerin gerçekleşmesi değildir. Dua kendimizi Mutlak Varlığa anlatmanın en mümtaz imkanidir. Kendimizi tarif etmektir. Kendi sınırlarımızı çizmektir. Bunu yaparken aslında yaptığımız Mutlak Varlığı tarif etme halidir.

Zaman ve mekânın kasvetli havasından O'na yönelme zamanıdır.

Dua insanın kendini Yaratıcısına anlatmasıdır. İnsan kendini anlatırken aslında O'nu anlatmak, tarif etmektir. Bu dünya da ister kabul edilsin ister edilmesin, hiçbir dua boşa gitmez.

Dua, insanın var oluş gerekçesidir. Dua, bir anın içinde Mutlak Varlık'la kurulan derin, son derece özel bir ilişki halidir. Bu ilişki isteklerimize kurban edilmemelidir.

Dua, varoluşsal olarak sonsuz çaresizim, sonsuz acizim diyebilmektir. Bundan daha cesur bir eylem var mıdır?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Can sıkıntısı

Mustafa Ulusoy 2012.06.01

Ruhun ayağına dolanıp, onu kördüğüm eden kasvetli histir.

Bucaksız ve derin bir boşluğun ruha gözünü dikmiş karanlığıdır. Yokluk ve hiçliğin, ruha akıttığı zehirdir.

Aydınlığın orta yerinde karanlıkta kalmaktır can sıkıntısı. Bir nevi, varlık içinde yokluk, hayatın içinde ölümdür... Dimdik daracak bir sütun gibi dikilir önüne ruhunun, bedeninin, kalbinin... Geçit vermez bir türlü. Ucu kör bir bıçaktır, öldürmez süründür. Bilinmez bir dehlizin içindeki havasızlıktır.

Duyguların en acayibi, ele en gelmeyenidir. İnsanın varoluş sancısının gözyaşı damlasıdır. Asıl hayret uyandıran ise ruh denen ummanın o damlanın içinde boğulmasıdır. Ruh bir deniz iken nasıl olur da bir damlaya mağlup olur?

Vıdı vıdıların, boş sözlerin, boş kelimelerin, kısaca "boş bir boşluğun" ruhça hissedilişidir. Öyle dolu dolu bir boşluk da değildir ki, bir mana ile dolu olsun, yaşamının bir kıymeti olsun. Can sıkıntısı nereden beslenir? Nasıl bu kadar kolay ruhumuzu ele geçirir? Ruh birdenbire, bu sağanağın altında nasıl sırlıslık oluverir? Sıkıntı bulutlarını kendi semamıza süren rüzgâr nereden gelir?

Hayat denilen şu yolculukta yaşanan çıkmaz yola, bizi oraya sürükleyen nedir?

İç sıkıntısı, enva-i çeşit duygunun, en farklısı, en ıstırap verenidir. Ruhumuzun yüzüne atılan bir avuç toprak gibi şaşırtır bizi... Bir o yana bir bu yana koşturur, ne yapacağımızı bilemez halde döner dururuz dönme dolap gibi.

Çoğunlukla görünür bir sebebi yoktur. Bu yüzden en can sıkıcı histir. Kainatı içine alacak kadar geniş ve muhit bir kalbin bir zerrenin içine büzülmesidir. Hatta bir damlanın içinde boğulmasıdır.

Sinsi tırnaklarını ruhun en nazik yerine geçirir de geçirir.

Soluk borusuna kaçan şeyi dışarı atmak için ha bire öksürmek gibidir. Bir imdattır, yardım talebidir ruhun ve vicdanın. Adeta, bir yerinde tıkanma olmuş da ha bire öksürüyordur vicdan.

Varoluşun anlamsızlığa bulanmış halidir bir yandan. Öyle ki, her şey anlamını yitirmiş, bir yığına dönmüştür. Ruh bir işaret veriyordur karanlığın içinde, deniz feneri misali.

Sağa bakarsın, sola bakarsın. İçine bakarsın, dışarı bakarsın. Ele geçirip boğmak istersin onu. Ne mümkün. Elle tutamazsınız onu, yakalayamazsınız, avucunun içine alamazsınız. Hava gibidir bu yönüyle. Bu daha da can sıkıcıdır.

Kendi kuyruğunu yakalamaya çabalayan kedi gibi, döner dururuz can sıkıntısının peşinden. Kaçtıkça kovalarız. Kovaladıkça yüzümüze sırtır.

Sonra, canımızın sıkıldığına canımız sıkılır. Bu, can sıkıntısının kendisinden daha can sıkıcıdır. Can sıkıntısı bir takıntı halini alır. İnsanın aklına gelmez ki, canımız sıkılıyorsa bir hikmeti vardır. Bir vazifesi vardır.

Şair de (Edip Cansever) öyle der ya:

Sonra bir kır kahvesi kendini okurken?

Masaları toplanmış, bardakları toplanmış?

Tam kendini okurken?

Derim ki bir semti iyi tanımak kadar

İyi tanımalı dünyayı?

Açın radyolarınızı: eylülün sesi?

Bu dünyada can sıkıntısının bir başka anlamı var baylar.

Şairin bir dizesini bir kere daha tekrarlayalım: "Bu dünyada can sıkıntısının bir başka anlamı var baylar."

Onun anlamları üzerine yazmaya devam edeceğim inşallah.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Can sıkıntısının iki kaynağı

Mustafa Ulusoy 2012.06.08

Bilhassa uzun mesafe uçak yolculuklarında, yolculara ilk servis edilen şeyin "kulaklık" olması bana hep ilginç gelmiştir.

Nispeten dar bir mekân olan kabin içinde, bir koltuğa çivilenmişçesine, saatler boyu yolculuk "sıkıcı" gelir insana. Yolcular büyüklere has oyuncaklarla meşgul edilmelidir: Kulaklıklar servis edilir.

Kulaklıkla bulunduğu mekândan soyutlanarak bir müzik parçasının ya da bir filmin heyecanına kapılarak kendini "eğlemek," sıkıntı hissini geçirmez, yalnızca üstünü örter. Ya da hissetmeyi engeller. Amaç da zaten budur.

Beklemek de sıkıcı gelir insana, çünkü beklemek bir nevi eylemsizlik, faaliyetsizliktir. Bu yüzden bekleme salonları genelde dergilerle donatılır ki bekleyenler oflayıp puflama yerine kendilerini "eğlesin"ler.

Hapse girme düşüncesinin kendisi bile ruhta daralma ve sıkıntı uyandırır. İnsana daral gelmesi için o çıkışsız dört duvarın hayali bile kâfidir. Çünkü hapis demek eylemlerimizin kısıtlanması, birbirinin aynı eylemsizlik halinde geçen günler demektir. Hapis demek, bir nevi kendini nasıl eğleyeceğini bilmemek demektir.

Günümüzde bilhassa erkekler, -giderek artan sayıda da kadınlar- evde bulunmaktan da sıkılır. Bu aralar işten çıktıktan sonra eve şöyle bir uğrayıp kendini dışarı atan insan sayısı hiç de az değil.. Sıkıntı hissi olmasaydı, kafeler tıklım tıklım dolar mıydı?

Saatlerce dizi film izleyen, internette gezinen insanların ruhunu şöyle bir sıkın, damla damla sıkıntı akacaktır. Bir sonraki bölümde ne olacak merakıyla ekrana yapışıp kalıp saatleri harcamak, ruhun ve vicdanın imdadı olan sıkıntı hissine birer yalancı emziktir.

Sıkıntidan patlayan insanların bazıları da kendilerini konuşmaya verir. Saatlerce telefon elinde konuşmak, sıkıntıyla yüzleşip yaşamaktan kaçınmanın başvurulan başlıca yöntemlerinden biridir yine kanaatimce.

Yıllar önce boş boş oturduğum bir anda elim telefona gitmiş, bir arkadaşımın numarasını tuşlamaya başlamıştım. Bir an durmuş ve "Gerçekten arkadaşınla konuşmayı özlediğinden ya da onu merak edip hal hatır sormak için mi arıyorsun, yoksa sıkıntidan patlamaktan kurtulmak için mi?" diye sormuştum da, verdiğim cevap hiç de hoşuma gitmemişti. Ta o zamandan beri biriyle konuşurken ara ara aklıma gelir bu soru. İddia edebilirim ki, tam şu an bir milyon insan telefon görüşmesi yapıyorsa, bu konuşanların en az yarısı ne o kişiyi özlediği için ne de gerçekten konuşulması gereken bir konu için o an telefon başındadır. Ve sadece sıkıntidan patladığı için, can sıkıntısını biraz olsun başından savmak için konuşacak konu icat etmekle meşguldür.

Başına geçirdiği kulaklıkla gümbür gümbür müziğin içinde kaybolan insanların tek isteğinin içlerinde kabaran sıkıntı hissini bastırmak olduğunu da düşünmeden edemem. Ya da televizyon ya da radyo açık olmadan yapamam diyen insanların.

Her hafta sonu eğlence mekânlarını dolduran insanların da en önemli derdi sıkıntı gibi gelir bana. Eğlence dünyası denilen şey sıkıntıyı hissetmemek üzere ya da üzerini örtmek için kurgulanmıştır. Eğlence dünyası adı üstünde eğleme dünyasıdır. Sıkıntı hissi olmasaydı, kapitalizm türer miydi? Hiç sanmıyorum.

Hepimizin akşamın bir vakti elektrikler kesildiğinde ne yapacağımızı şaşırp, sıkıntidan patlar hale geldiğimizi de bir düşünün. Yaşamın oyalayıcı uyuşturucuları kesildiğinde sudan çıkan balığa döneriz. Ağrı kesicisi bitmiş hasta gibi kalakalırız.

Alkolden esrara, eroine ve kokaine kadar envaiçeşit uyuşturucunun ruh daraltısını bastırmak için alındığını söylemek hiç de abartı gelmiyor bana. Hatta kimi zaman cinsellik bile ruhta kabaran sıkıntıyı bastırmak için bir yol olur.

Sıkıntı hissini en büyük düşman ilan edip; ruhu, vicdanı ve kalbi tatmin edici şekilde beslemeyecek yöntemler sıkıntıyı akılcı bir çözüm olmadığı gibi, bir de üstelik sıkıntıyı besleyen bir fasit dairenin içine sokar insanı. Zamanın Bedii, "Sıkıntıdır muallime-i sefâhet," yani sefahatin hocası sıkıntıdır, der. Sefahat denilen gününü gün etmeyi, zevk ve eğlence düşkünlüğünü, zamanı boşu boşuna harcamayı sıkıntı hissini hissetmekten kaçınma

çabası olarak görür. Sıkıntıyı doğru şekilde ele almayıp, yalancı bir emzik gibi oyalayıcılarla sıkıntıyı hissetmeme çabasıdır sefahat.

Adı üstünde bedensel olmayan, ruhsal olan bu daralmayı, dünya eğlencesiyle geçirmeye, ruhu dünyayla avutmaya çalışmak kuzuyu etle beslemekten farksızdır.

Peki sıkıntının kaynakları nelerdir? Yukarıdaki örnekleri de göz önüne alırsak, kanaatimce sıkıntının iki ana kaynağı öne çıkıyor. Birincisi: "Zulmet-i kalp (kalbin kararması) ruh sıkıntısının membaıdır." Sıkıntı kalp, ruh ve vicdanın, "bizde bir sorun var, bizimle ilgilen, ihtiyaçlarımızı sağla" şeklinde seslenişidir bize.

Sıkıntının ikinci kaynağıysa atalet, çalışmamak, tembellik, faaliyetsizlik, rahatına düşkünlük meyli, nefsin arzularıyla oylanmaktır.

Her ikisine birer hafta ayırarak düşünmeye devam edeceğim inşallah.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

En çok kimlerin neden canı sıkılır?

Mustafa Ulusoy 2012.06.15

İnsan psikolojisini anlamada olmazsa olmaz derecesinde elzem kavramlardan ikisinin adem-yokluk ile vücut-varlık olduğuna inanıyorum.

Yokluk ve varlık deyince ilk elde hemen akla gelen diğer bir kavram da vicdan. Vicdan, şuur sahibi olan insanın fitratıdır. Zamanın Bedii, vicdanın "Âlem-i gayb ve şehadetin (görünen ve görünmeyen alemin) nokta-i iltisakı (bitişme noktası) ve berzahı ve iki aleminden birbirine gelen seyyaratın (hareket halinde olanların) mültekası (kavuşma, birleşme, buluşma yeri) olduğunu ifade eder. Şehadet denilen bu görünür alemde yaşayan biz insanların gözle görünmeyen gayb alemiyle vicdanlarımızın bu yakın teması, psikolojik dünyamızın bir nevi yol haritasını belirler.

Vicdanımız hem görünür alemdeki varoluşu hem de temas halinde olduğu ebedi, sonsuz alemdeki varoluşu bilir, tanır, hisseder. Bundandır ki, varlığa, varoluşa tutkuyla bağlıdır. Vicdan yokluk ve hiçlik durumlarına maruz kaldığında elem ve teessür hisseder. Vicdanı ve ruhu memnun eden, huzur hissettiren varlık; elem içinde bırakan da yokluktur.

Canı en çok sıkılan insanlar atâlet halinde olanlardır. Zamanın Bedii de, "En bedbaht en muztarip en sıkıntılı, işsiz adamdır," diyerek dikkatimizi bu noktaya çeker.

Yaz ayları şehirli için en sıkıcı mevsimdir. Havaaların ısınmasının ruhta uyandırdığı rehaveti göz önünde tutsak bile, asıl sebebin yaz mevsiminin atıl bir dönem olarak yaşanması olduğunu görürüz. Bilhassa anneler, yaz gelip de okullar kapanınca, çocuklarının yaşadığı sıkıntıdan kaynaklı gerginliği ve bu gerginliğin neden olduğu kardeşler arası geçimsizlikleri çok iyi bilirler ve bundan hiç hoşnut değillerdir.

Halbuki, yaz mevsimi yoğun çalışma zamanı olan köylüler için hiç de sıkıcı geçmez. Köylüler sıkıntıdan patlamaz yazın. Onlar için ektiklerini biçme zamanıdır. Üstelik yazın kavurucu güneşin altında, tarlada tapanda geçirirler. Zor şartlardaki bu yoğun çalışma ruhlarına lezzet damlatır.

Peki, tembellik, hareketsizlik, boş durma olan atâlet, neden vicdanda sıkıntı hissi uyandırır? Bu sorunun cevabı, adem yani yokluk kavramında düğümlemekte. "Zîrâ ki atâlet, vücud içinde adem, hayat içinde mevttir." Yani atâlet varlığın içinde yokluk, hayatın içinde ölümdür. "Sa'y (çalışma, gayret) ise vücudun hayatı, hem hayatın yakazasıdır (uyanıklık halidir) elbet."

Atâlet, hareketsizlik, tembellik, durağanlık neden ademdir? Bunu şöyle bir analogi üzerinden anlamak mümkün. Son model bir araba düşünelim. Hem motoru güçlü hem de en gelişmiş donanımlara sahip bizi uzun yerlere sağ salım taşıyacak bir araba olsun bu. Gelgelelim, bu arabanın kullanılmadığını, yol kenarındaki ağacın gölgesinde park halinde durduğunu, kir pas tuttuğunu farz edelim. Evet, böyle bir araba vardır ama arabanın bu haliyle varlığı bir nevi "vücud içinde adem, hayat içinde mevttir." Araba varlık aleminde var ama işlevini yerine getirmediği için, varlık biçimi ademe, yokluğa yakın bir noktadadır.

İşte, atâlet, tembellik, hareketsizlik, bir şey üretmeden yaşama vicdan tarafından bir adem, yokluk olarak hissedilir ve kanaatimce can sıkıntısı da bu yokluk hissinin bir ürünüdür. Vicdanımız can sıkıntısını bir uyarı olarak algılayıp, çalışma, gayret, sa'y üzerine yaşamamızı talep etmektedir. Modern medeniyet ise sefahatle, gününü gün etme, zevk ve eğlence düşkünlüğüyle vicdanda üretilen bu can sıkıntısını sadece geçici olarak oyalamaya çalışmaktadır. Bu gerçeği Namık Kemal "Atâlet içinde sefâhat mezaristanda kurulmuş bir meclis-i işret (içki meclisi) gibidir." şeklinde ifade eder.

Bir kenarda âtil vaziyette bir nevi yokluğa mahkûm edilen arabanın önce yıkanıp temiz pak haline getirildiğini, sonra da marşa basıp çalıştırılarak hareket ettirildiğini farz edelim. Araba âtil hale göre bir üst varlık kategorisine çıkmış, yokluğun yeğeni olan atâletten kurtulmuş, bunun nedeni olan can sıkıntısı nispeten geçmiştir. Can sıkıntısının birinci kaynağı olan atâletten kurtulmuştur ama hâlâ can sıkıntısının ikinci kaynağından muzdarip olabilir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İçimizde taşıdığımız şey olamamak

Mustafa Ulusoy 2012.06.22

Nar tohumu içinde bir nar ağacı saklı. Karpuz çekirdeğinde karpuzun fihristesi uzanmış yatıyor. İnsan zigotunda insanın kaderi yazılı.

Toprağın bağındaki tohum için en can sıkıcı şey, içinde taşıdığı şey olamamak. Meyve veren bir ağaca dönüşmemek. Varlıkların içinde gizli yatan kabiliyetlerin orada sıkışıp kalışı can sıkıcı. Oysa, kabiliyet ve istidatların genişleyip merhale merhale inkişaf etmesi, önce çiçeklenip sonra meyve verir hale gelmesi; tohumu, onun içinde taşıdığı cevherle buluşturduğundan ferahlık, genişlik, lezzet verir. Dar bir mekanda kısıp kalmış birinin geniş bir meydana çıktığındaki feraha ermesine benzer bu hal.

Geçen haftaki yazımda sözü geçen araba analogisine devam edersek; araba hiç çalıştırılmadan bir köşede âtil vaziyette dursun diye yapılmamıştır. Arabanın çalıştırılıp harekete tabi tutulması âtil durumuna göre bir nebze ademden, yokluktan kurtulmuş, vücut mertebesine çıkmıştır. Bu donanımda bir arabanın, mesela bir inşaata kum, çimento gibi taşıma işi için kullanıldığını düşünelim. Bu haliyle o araba ne kadar faal olursa olsun, tam anlamıyla içinde taşıdığı şey olamama yıkımına maruz kalır. Bu haliyle o hâlâ adem, yokluk uçurumunun kıyısındadır. Ne de olsa, konforlu bir şekilde insan taşımak için tasarlanmıştır sadece, inşaat kumu taşımak için değil.

İnsan da içinde, "Sultan-ı Ezeliye muhatap olacak bir makamda" olma, O'nun sonsuz isimlerinin tecellisine en parlak ayna olma istidadını taşır. Tasavvuru kainata ihata edecek bir mahiyeti vardır. İçi beka isteğiyle doludur. İstidatlarının adeta sınırı yoktur. İnsan, kendini içinde taşıdığı Mutlak Varlığı bilme ve tanıma diye özetlenebilecek varoluş sebebine ulaştıracak yolculuğa çıkamamasıyla, can sıkıntısının esiri olur. Kafese kapatılmış bir kuş gibi çırpınır durur ruh. Bu durumda beliren can sıkıntısı, insanın içinde taşıdığı şey olamamanın varoluşsal sıkıntısıdır.

Bu konforlu arabayla hiç yük taşınmaz mı? Taşınır elbet. Arabayı kullanan kişi, bir menzile ulaşmak için yola koyulmuştur. Yol uzun ve zordur. Arabanın bagajı da tam da bu yolculuk sırasında gerekli olan yükleri yüklenmek için tasarlanmıştır. Bu yolculuk ve ulaşılabilecek menzilde gerekli olan yükler arabanın varoluş gerekçesine uygun, gerekli olmayanlarsa aykırı olacaktır.

Sa'y, gayret, çalışmanın dünyevi ve uhrevi yönlerini anlamada namaz bizim için önemli bir örnektir. Mealen, "Şüphesiz namaz, müminler üzerine belli vakitler için farz olarak yazılmıştır. (Nisâ Sûresi: 103.)" ayetini tefsir ederken, Zamanın Bedii, "Vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil, belki hakiki bir insan gibi, hakiki bir hayat-ı dâime için sa'y etmektir." derken, anlayabildiğim kadarıyla insanın esas sa'yı, gayreti, çalışıp çabalaması, ebedi bir hayatı kazanmak üzere olması gerektiğinin altını çizer.

Bizler, bize bahşedilen hayat arabasıyla sonsuz hayat yolunda seyreden yolcularız. Yirmi dört saatten bir saati ebedi hayatı kazanma çalışmasına, gayretine, sa'yine ayırıp namazı hayatın merkezine koymak şartıyla, diğer dünyevi işlerimiz, çalışmalarımız ise arabamızın bagajına yüklediğimiz uygun yüklerimizdir.

Günlük hayatın içinde boğulan ruhumuza bir nefeslenme imkanı sağlayan namaz, dünyevi gibi görünen çalışma ve gayretlerimizi de nurlandırır. Şu müjdeli haberi her okuduğumda dünya dertleriyle yağmalanmış ruhum, büyük bir ferahlık ile yeniden tamir olur.

"İki manevi maden" müjdesi vermektedir insana, Zamanın Bedii. Mesela, bir bağda, bahçede ya da bostanda sebze ve meyve yetiştiren bir insanın o bahçedeki her varlığın Mutlak Varlığı kendi diliyle övmesinden kendinin de bir hissesi olacağını söyler. Namazla sembolleşen ebedi hayatı kazanma gayreti, çalışma ve sa'yile birlikte yapılan her dünyevi amel de fiil de sonsuz bir kazanca dönüşür.

İkinci madense, "bağdan çıkan mahsulâtta kim yese -hayvan olsun, insan olsun, inek olsun, sinek olsun, müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne" geçmesidir. Mesela bir sinek geldi, bir elma ağacının meyvesinden kendisine göre bir ısırık koparıp rızıklandı. Bu minik ısırık bile o bahçeye, ağaçlara emek sarf eden kişiye bir sadaka hükmündedir, der. Ancak bunun bir koşulu olduğunu da söyler: "O şart ile ki, sen, Rezzâk-ı Hakiki nâmına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve Onun malını Onun mahlûkatına veren bir tevzîât memuru nazarıyla kendine baksan."

Buradaki bahçe örneğini her insan kendi kişisel yaşamına rahatlıkla uygulayabilir. Gazetede, bilgisayar başında hafta sonu eklerini kan ter içinde yetiştirmeye çalışan editör, hastasına reçete yazan doktor, evine çekidüzen veren ev hanımı, ders çalışan öğrenci, fabrikada ter döken işçi, akşama dek direksiyon sallayan taksi şoförü...

Hayat bir faaliyettir vesselam. İşin özü: Zahmet rahatta, rahat zahmettedir. Çalışan, gayret eden, sa'y eden ya sadece bu dünyada ya da hem bu dünyada hem öbür dünyada kazanıyor. Tembellik eden de bir sıkıntı hangarına dönüşüyor.

Ne de olsa, "Ve insana uğrunda çaba gösterdiği dışında bir şey verilmeyecektir (Necm: 39)."

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vicdanlı ateistler iyi insan olmayı kime borçlu?

Mustafa Ulusoy 2012.06.29

Akıllarının penceresi olan vicdanlarının şahitliğinde, Mutlak Varlığın "iyi" dediklerine iyi, "kötü" dediklerine kötü diyerek O'na teslim olan müminlerin aksine, bir yazarın belirttiği üzere, "Ben ateistim" diyen kişi kendi etik sistemini de, gene düşünerek, taşınarak, kendisi kurmak zorunda."

Mutlak Varlığı ret ve inkâr eden bir ateist kendi etik sistemini nasıl kuracaktır? Bilebildiğim kadarıyla verilen cevap, vicdan. Bir ateiste, niçin yalan söylemezsin, diye sorarsınız alacağınız "yalan söylemek kötüdür" şeklinde akli bir cevaptan ziyade, vicdana dayalı cevap olacaktır: "Bana yalan söylenmesinden hoşlanmam, vicdanım yalan söylemekten rahatsızlık duyar, hoşlanmayacağım şeyi başkasına da yapmam." "Bir köpeğe eziyet edemem, onun üzülmesine üzülürüm, bu bana eziyet etmenin kötü bir şey olduğunu anlatır." Örnekler çoğaltılabilir.

Görünen o ki, ateistler, iyi, erdemli, ahlaklı davranışlar sergilerken bunu, ne Mutlak Varlık'ın ahirette vereceği cezanın (cehennem) korkusuyla ne de vaat ettiği ödülün (cennet) karşılığında yaptıkları argümanı kendilerine dayanak alıyorlar. Güya hiçbir dünyevi karşılık beklentisi de yok bu davranışın temelinde. Sırf vicdanlarının sesini dinleyerek yaptıkları için de, davranışlarının daha içten olduğu iddiasındalar.

Bu oldukça yaldızlı iddianın altı kazındığında karşımıza çıkan şey bambaşka. Bir ateistin vicdani bir mülahazayla yalan söylemekten kaçındığını düşünelim. Bu güzel, hayırlı eylemin ceza ve ödülün dışında olduğunu kim iddia edebilir? Yalan söyleyince vicdanlı bir inkâr ehli vicdan azabı çekmez mi? Yalan söyleyerek arkadaşını kandıran vicdanlı bir ateistin vicdanı sızlamaz mı? Bu vicdandan geldiği apaçık belli olan ceza değil midir, yalanın ona kötü olduğunu düşündürerek ondan uzaklaştıran? Ve pişmanlık denen şey değil mi, ona bunu bir daha yapmamasını defalarca söyleyen? Bir insanı haksız yere öldüren vicdanlı bir ateist için, def edilemeyen bir suçluluk hissi kadar ağır bir ceza var mıdır? Bu cezanın cehennemden nasıl bir farkı vardır? İster ateist olalım ister mümin, biz insanları kötülüklerden alıkoyan unsurlardan biri bu vicdan azabı değil midir?

İyi ve güzel bir iş yapan, mesela bir yaşlıyı karşıdan karşıya geçiren, fakire fukaraya yardım eden, insanlık için gayret eden bir ateistin vicdanı huzura gark olmaz mı? Hangi ateist bu huzur ödülünü yakalamak için erdeme sarılmaz? Bu mükafatın cennette müminlere verilecek olan mükafattan farkı nedir?

Vicdana yaslanarak bir etik sistemi kurma iddiasındaki inkâr ehlinin içine düştükleri başka bir çıkmaz daha var. Buna geçmeden önce yazmak zorundayım ki; kimi ateistler neredeyse vicdanı "insana ait verili bir durum" olmaktan çıkarıp ateistlere has kılacaklar. Sanki müminlerin hayatında vicdana hiç yer yok. Gerçekten öyle mi?

Zamanın Bedii, "Mesnevi-i Nuriye-Nokta Risalesi"nde mealen, "Allah Teala ki, O'ndan başka ibadete layık hiçbir ilah yoktur. O Hayy'dır, Kayyum'dur (Bakara Sûresi: 2:255)" ayetinin tefsirini yaparken, O'nun tekliğinin dört kuvvetli bürhanı, delili olduğunu söyler. Bunlardan ilki, Muhammed Aleyhissalatü Vesselam'dır. İkinci bürhan, "Kitab-ı kebir ve insan-ı ekber (büyük bir kitap ve büyük bir insan) olan kainattır." Üçüncü bürhansa, Kur'an'dır. Zamanın Bedii, dördüncü delilde bir sürpriz yapar. Vicdanı inkar ehlinin tasallutundan kurtararak onun bizzat O'nun vahid ve ehad oluşunun delili olduğunu vurgularken çok enfes bir vicdan tarifi de yapar. Ona göre vicdan, görünen ve görünmeyen alemin kesişim yeri ve berzahı, iki aleminden birbirine gelip gidenlerin buluşma yeridir. Vicdan, şuurlu varlıkların fitratıdır aynı zamanda. "Fitrat ve vicdan akla bir penceredir; tevhidin şuasını neşrederler."

Bu tanımdan yola çıkarak vicdanın Mutlak Varlık'ın ayetlerinden olduğu sonucuna rahatlıkla varabiliriz. Kimse vicdanını kendi üretmez. Vicdan da insan gibi yaratılır. İnsan gibi gelişir, kemale erer.

Bu noktadan bakıldığında inkâr ehlinin vicdanla ilgili bir açmazına daha ulaşırız. "Vicdanımı dinleyerek aç bir köpeğe yiyecek verdim, ben çok iyi bir insanım," diyen bir inkar ehli, bu iyilik dolu eylemi Mutlak Varlık'tan tabiri caizse "çalarak" kendine mal eder. İster mümin olsun, ister inkâr ehli olsun, kişinin, aç bir köpek gördüğünde vicdanında uyanan merhamet hissi, Mutlak Varlık tarafından yaratılan bir histir. İnsan bu his istikametinde iyi bir davranış sergiler, gider köpeğin önüne yarım kilo eti koyar. Köpeğe merhamet etmeyen bir insansa, ister mümin olsun ister ateist, Mutlak Varlık'ın "merhamet et" emrine karşı çıkmış olur. Erdemli, iyi davranışların Yaratıcı'yla bağını koparan insan, onu hakiki sahibinden gasbeder. İnkâr ehlinde, her iyi eylemi Mutlak Varlık'tan koparıp kendine mal etme yapısal bir sorun olduğu halde, müminde bu geçici bir gaflet halidir. Fark ettiğinde tövbe ve istiğfar etmekle yükümlüdür.

İster mümin olalım, ister ateist; iyi, güzel, hayırlı eylemlerimizi, vicdanlarımızı yaratıp bize veren O'na borçluyuz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Küsmek

Mustafa Ulusoy 2012.07.06

Küs mü barış mı' yapardı çocukken, orta parmağının üzerine işaret parmağını koyarak. Karşıdaki orta parmağı işaret parmağının üzerinden çekerse, barışgız demektir bu.

Çekmezse küsüz. Artık küs mü barış mı demeye gerek duymuyor. Küsmek istiyor ve küsüyor, o kadar.

İnsan, zarar göreceği şeyi göz göre göre yapar mı? İnsan bu, yapar. Şimdiye kadar hiçbir faydasını görmediği, kavga etmekten bin kat daha zor ve akşama kadar taş taşısa onu bu kadar yormayacak olan bu eylemden yine de vazgeçemiyor. Onu bundan vazgeçirecek kendi dışında bir güce ihtiyacı var.

Karıkoca birbirlerinin yüzlerine bakmıyorlar. Birinin yüzüne bakmaktan kaçınmak ne zor, diye düşünüyor kadın. Bugün küslüklerinin tam altıncı günü. Şiddetli bir kavga etmişlerdi. Ne eve girerken ne çıkarken tek kelam etmiyorlar. Selamı sabahı kesmiş durumdalar. Kadın tartışmayı, kavga etmeyi anlayabiliyor. Bazen ellerinde

olmadan birbirlerine ters laflar edebilir, kalplerini kırabilirler. Özür dilenip kavgayı ve küslüğü bitirmeli ama. Küsmeye olan enerjiyi nereden aldığını bilemiyor kocasının. Ne de olsa küsmek için bayağı bir enerji lazım.

"Buna ne demeli peki," diye geçiyor aklından, çorbayı ısıtırken, "selam sabahı kesen herhangi iki insan değil, karı koca. Aynı evin içinde yaşayan, yıllarca aynı yastığa baş koymuş iki insan."

Soğuk savaşın akşamki bölümü başlıyor, kadın sinirle masaya iki tabak yerleştiriyor. Bilhassa ses çıkarıyor ki, kocası yemeğin hazır olduğunu duysun da ona seslenmek zorunda kalmasın. "Yemek hazır" demek bile içinden gelmiyor. Kocasının küsmelerinden gına geldi çünkü. O da küsmeye küsmekle karşılık veriyor artık.

Adam da soğuk savaşa hazır. Yemeğin hazır olduğunu bildiği halde kılını bile kıpırdatmıyor, sırf karısını sinir etmek için. Beni yemeğe çağırmadın, kendi başına yedin, diye onu suçlayabileceği malzeme toplamak derdi. Kadın, bu kez çatal ve kaşığı kullanırken mahsustan ses çıkartarak, yemeğe başladım, hadi gel, demeye getiriyor. Adamın karnı açlıktan gurulduyor. Gitse mi ki? Karısına inat, o da sandalyeyi sertçe çekerek masaya oturuyor. Eşyaları enstrüman gibi kullanarak müzik yapıyorlar sanki.

Kadın çorbasını bitirip tavuklu pilav servisi yapıyor. İçinden bir ses, kocasına servis yapmamasını söylüyor. Kendine küs kalmak için direnen birine niye servis yapsın ki. Kadın içindeki sese yeniliyor.

Daha kaç gün küs kalıp kendilerini birbirlerinden mahrum bırakacaklar? Küslüğün en kötü yanı da bu. Keşke bir süresi olsa.

Karısı eskiden sorardı kocasına, niye küsüyorsun, diye. Adam küs ya, beyefendi neden küs olduğunu söylemeye tenezzül etmez hiç. "Bari neden küs olduğunu söyle de ben de bileyim. Küs olmanın en ilkel yönü bu, insan küsebilir tamam, gönül koyabilir, bunu da anlarım ama neden küstüğünü açıklamak şartıyla." Kaç yüz kez söylemişti bunları kocasına. Adam hiç oralı olmamıştı. Artık kadın adama ne neden küs olduğunu soruyor ne de barışmak için çaba gösteriyor.

Kadın masayı topluyor, bulaşıkları makineye yerleştiriyor. Kocasıyla konuşmayı öyle özledi ki. Sandalyeyi çekip mutfak masasının başında öylece oturup kalıyor bir müddet. Sonra laptopunu mutfığa getirip açıyor. Üyesi olduğu e-posta grubundan gelen bir e-postayı okuyor. Grubun bir üyesi küsmeyle ilgili bazı bilgileri derlemiş. E-posta, William Shakespeare'in Kral Lear oyunundan bir alıntıyla başlıyor:

"Hatırlıyor musun Cordelia? ?

Çok, çok eskiden bir zamanlar

Üç günden fazla küs olmak günahdır, derdin.

Ya üç gün geçmedi aradan?ya da sen bana küsmedin."

Evet, diyor, Shakespeare haklı, eskidenmiş o üç günden fazla küsmenin günah olduğunun bilindiği zamanlar. Küsmeyle ilgili birkaç hadisi nefes nefese okuyor. Bir tanesini tekrar tekrar: "Bir mü'minin diğer bir mü'mine üç günden fazla küsmesi helâl olmaz. Üzerinden üç gün geçince, ona kavuşup selâm versin. Eğer o selama mukabele ederse ecirde her ikisi de ortaktır. Mukabele etmezse günah onda kalmıştır."

Okuma sırası bir kıssaya geliyor. "Bir gün, iki Peygamber torunu, Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin arasında bir meselede anlaşmazlık çıkmıştı. İkisi de birbirlerine gücendiler. Fakat, çok geçmeden ikisi de bir hiddet anında birbirlerine söyledikleri sözlerden pişman oldular.

O sıralar biri gelip Hz. Hüseyin'e; "Sen Hasan'ın küçüğüsün. Gidip özür dilemek sana yakışır." dedi.

Hiz. Huseyin Ő yle cevap verdi: "Ben Res -lullah'tan bir hadis duymuŐ tum. BarıŐ mayı ben talep edersem, dedemin emrine karŐ  gelmiŐ  olmaktan korkarım."

Hiz. Huseyin, duyduğ u hadisi Ő yle a ıkladı: "İki kimse arasında uyuŐ mazlık  ıkar da hangi taraf baŐ ını eğip  teki tarafla anlaŐ maya talip olursa, cennete ondan  nce girer."

Bu hadisi zikrettikten sonra, Hiz. Huseyin, "BarıŐ maya ben talip olursam, ağabeyim Hasan'ı sevap iŐ lemekte ge miŐ  olmaktan  ekinirim." dedi. "O y zden, bekliyorum ki, o bana gelsin. Hiz. Hasan, bunu duyunca Hiz. Huseyin'in yanına koŐ tu ve derhal kucaklaŐ ıp barıŐ tılar."

Kadının g zleri yaŐ arıyor. E-postayı kocasına yolluyor. Son  aresi bu.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arŐ iv bağlantısı)

Erkeğin ailesi

Mustafa Ulusoy 2012.07.13

Temmuz g neŐ inin altında kora d nm Ő  direksiyona dokunduğ u anda elini  ekiyor adam. Bir s re sonra yeniden kavrıyordireksiyonu, i indeki  rselenmiŐ liė ı yanan parmaklarının acısı ile bastırmak i in.

İ indeki t m istek, ge en seneden kopup gelen imgelerle tuz buz oluyor. G ğ  ne oturan sıkıntıyı derin derin aldığ ı nefesler bir milim bile yerinden oynatamıyor.

Karısı     ocuğ uyla apartmanın kapısından  ıkıp ona doğ ru geliyorlar. Evlenmekle ne b y k aptallık ettim dese de, baŐ ka bir  aresinin olmadığ ını da biliyor. Arabadan iniyor, iki yaŐ ındaki oğ lunu  ocuk koltuğ una oturtup kemerlerini bağ lıyor, b y k olan diğ er ikisine de kemerlerini bağ lamalarını tembihliyor.

BakıŐ larını karısının y z nden ka ırıyor. Asık bir surata asla tahamm l edemez. Kendini bildi bileli, annesi babasına surat asardı. Bu denli tahamm ls zl ğ  n n  nemli nedeni bu. Babası, oğ lum ne yap ne et, suratı asık bir kadınla evlenme demiŐ ti. Birinin bedduasını mı almıŐ  ne? Ne zaman aile ziyaretine gidecek olsalar, karısı t m y z mimiklerini evlerinde bırakır, bir poker oyuncusunun y z nden daha ifadesizleŐ tirir y z n .

Tam arabaya bindikleri anda kavgaya tutuŐ muŐ lardı, tam bir yıl  nce. Yaz tatilinin yarısını karısının ailesinin yanında diğ er yarısını da kendi ailesinin yanında, ge ireceklerdi. Her zamanki sızlanmalarına baŐ lamakta gecikmemiŐ ti karısı: "Annen beni sevmiyor, annen diğ er gelinine daha  ok ilgi g steriyor, annen bana laf sokuŐ turuyor, annen beni beğ enmiyor." İlk yarım saat sessiz sedasız dinlemiŐ ti karısını. Sonra "Yeter!" diye bağ ırdığ ını hatırlıyor. Yolculukları zehir olmuŐ tu. Karısı, ailesinin yanında ge irdikleri bir hafta boyunca, annesinin y z ne bile bakmamıŐ , aile i ine karıŐ mamıŐ , beŐ  karıŐ  suratla yemek masasına oturmuŐ ,  oğ u zaman eline kitabı alıp odadan  ıkmamıŐ tı. Kondağ ı  evirip arabayı  alıŐ tırıyor. Araba homurdana homurdana yola koyulurken, adam da i inden homurdanıyor. Kadın kocasına k s değ il ama suskunluğ ıyla ortamı germek konusundaki m thiŐ  becerisine diyecek yok. Otoyola  ıkınca karısına bakıyor yan g zle. Sevmesine  ok seviyor karısını da ah Ő u ailesine takıntısı yok mu? Bir kazan temiz suya damlayan bir damla m rekkep gibi.

Hikâyenin burasında biraz nefeslenelim. Adam bir konuda sonuna kadar haklı. Bu coğrafyada karı koca kavgalarının neredeyse birinci sırasında aile meselesi yer alıyor. Bizim ailelerimizle ayırık bir hayatımız yok. Bunun olumlu ve olumsuz tarafları var elbette. Gene de olumlu yönleri daha ağır basıyor.

Kişisel kanaatim şu, bu kurgu öyküde. Kadın adamın ailesine ne suretle olursa olsun, surat asmayacak, surat asmayacak, surat asmayacak. Bunu binlerce kere tekrar etmek isterdim.

Kadın adamın ailesiyle ne olursa olsun asgari bir ilişki kuracak. Çok çok özel durumlar dışında onlarla ilişkiyi asla kesmeyecek. Kadın, adamın ailesinin içine karışacak. Adamın ailesini zaman zaman tek başına, zaman zaman kocasıyla ziyaret edecek, onları evine davet edecek. Aile ziyaretinde konuşacak, muhabbet edecek, sofrayı kaldıracak, kayınvalidesinin bulaşıklarını yıkayacak. Öyle misafir gibi oturup süzüm süzüm süzölmeyecek. Kitabını alıp odaya kapanmayacak. Ağzı biraz laf yapacak. Adamın ailesine biraz evlatlarını övecek, onların gönüllerini okşayacak bir çift laf edecek.

Hadi, üzücü öykümüze devam edelim.

Kadın damdan düşer gibi, "Senden tüm istediğim, biz ailenin yanındayken benim tarafımda yer alman," diyor, yolculuğun ellinci kilometresinde. Adam, kafasına beyzbol sopası yemiş gibi oluyor. Bunu ilk duyuşu değil. Bir kere bile karısının ne demek istediğini anlayamadı. Şikâyet edeceğine, ailemi, özellikle annemi azıcık idare etse ne çıkar ki, diye düşündü hep.

Şimdi burada da bir mola verip kadını anlamaya çalışalım. Benim kadının söylediği şeyden çıkardığım şey şu. Kayınvalide kadına bir laf mı etti, diyelim ki, evin dağınık dedi ya da bir özelliğini tenkit etti ya da oğlum keşke seninle evlenmeseydi mi dedi. Kocasını öyle dut yemiş bülbül gibi susmayacak, önüne bakıp oturmayacak sanki hiçbir şey olmamış gibi. Tamam, annesine bağırırsın çağırırsın demiyor, ama annesine karşı kendini savunsun istiyor. Sadece şöyle bir şey demesi bile yeterli kadın için: "Anne, bu benim karım ve karımla bu üslupla konuşma lütfen, bu tavrından hoşlanmıyorum." Bu işte, tümüyle bu kadının gönlünü ferahlatacak cümle bu. O zaman kocasına ne kadar saygı duyar, farkında değil adam.

Görebildiğim kadarıyla, erkekler kadınların bu talebini iki nedenden dolayı yerine getirmekte gönülsüzler. Birincisi, annelerinin kalbini kırma korkusu. Kimse erkeklere annenizin kalbini kırın demiyor zaten. "Karıma böyle davranma lütfen," demekte kırıcı olan ne var ki? İkincisi, annelerine karşı karılarını savunurlarsa karım anneme/aileme daha çok takar diye vehmediyorlar. Oysa bu çoğunlukla doğru bir tahmin değil; aksine bu durum kadınları gevşetiyor, takıntıyı azaltıyor. Çünkü burada kadının asıl derdi, adamın ailesinin ona karşı tavrı, tutumu, davranışları değil, haksızlığa maruz kaldığında bu duruma kocasının göz yumması, hatta hiçbir şey yokmuş gibi başını öteki tarafa çevirmesi. Kadının tek istediği hakkını teslim etmesi ve kocasının onu savunması.

Araba, geniş otobandan kıvrılıp bir sokağa sapıyor, adamın ailesinin evinin önünde duruyor...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Açlık güzeldir

"Açlığını bastırın!" Günümüz reklam sektörünün bu yaldızlı sloganı ile pazarlanıyor yiyecek içecekler. İhtiyacımız olmayan yiyecek ve içecekleri satın alabilmemiz için, ihtiyacımız olanları da fazla fazla satabilmek için, "Açlığa tahammül edin" gibi bir slogan tercih edilmesi beklenemez elbette.

Bu sloganın itibar görmesi, insanın can damarlarından birine basmasından kaynaklanıyor. Obezitenin kognitif terapisinde açlığa tahammülsüzlüğün (hipoglisemi gibi tıbbi bazı durumları bunun dışında tutmak şartıyla) kilo alımındaki önemine dikkat çekilir. "Beck Diyet Çözümü" isimli kitabında "Açlığa Dayanma Gücü Geliştirin," diye de bir bölüm ayıran J. Beck, "Açlıktan korkuyorsanız, bu duygudan kaçınmak için sürekli yiyor olabilirsiniz. Aç kalır kalmaz yemeniz gerekmiyor. Sırf yemek istiyorsanız diye mutlaka yemeniz gerekmiyor." diye yazıyor.

Açlıktan neden korkarız peki? Neden hemen açlığı bastırmak, derhal onu yok etmek için elimizin altında Allah ne verdiyse, bisküvi, çikolata, kraker, peynir ekmek mideye yollarız, hem de alelacele, hem de ayaküstü.

Aslında açlıktan korkan biz değilizdir, bizim nefsimizdir. Varoluşsal olarak acizlik, zayıflık, nefis için en büyük tehdittir. Narsistik arzu çağının nefisleri için hedeflenen şey güçlü kuvvetli, kusursuz olmaktır. İnsanın yaratılış hakikatiye mutlak acizliği, olaylar karşısındaki incinebilirliği, her daim faniliğin, geçiciliğin tesirinde kalışı ve nihayetinde ölüme maruz kalışıdır.

Nefis kendi çıkarlarını elde edebilmek için, dünyayla ilişki kurarken kendini kandırmak zorundadır. Hem kendi acziyetini görmezlikten gelmeli hem de dünyanın ve kendinin geçiciliğini gaflet perdesi arkasına saklamalıdır. Bunu yapmazsa dünya ona nasıl tatlı gelebilir?

"Mevhum bir rububiyet"le kendini kandıran nefis, aynı zamanda kendini düşünen bir çıkarcıdır. Ruh, akıl, kalp, duygular, beden, vicdan gibi birlikte yaşadığı insanın diğer unsurlarını kale almayan nefis için varsa da yoksa da kendi istek ve arzularıdır. Doyduğu halde yemeye devam etmek isteyen ya da acıkmadığı halde bir şeyler atıştırmak arzusuyla yanıp tutuşan nefsin, yok mide şişkinliği olacakmış, yok beden yağ çöplüğüne dönüşecek, beden sağlığı bozulacak, fazla yemekten kişinin zihni tam kapasite çalışamayacakmış, umurunda bile değildir. Varsa yoksa kendi çıkarı, o da birkaç dakikalığına, yaşayacağı haz ve lezzettir.

Özetle, nefis acizlikten hiç hoşlanmadığı gibi haz, lezzet bağımlısıdır. Bu iki özelliği haiz olan nefis için en büyük tehdit elbette açlık olacaktır.

Açlık, gafletle kendini unutan nefsin tüm façasını aşağı alır. Açlık, nefsin gaflet perdesini adeta yırtar atar.

Sanki açlığa dayanamazmış gibi insana vesvese verip kandıran nefis, beden açlığa tahammül edebildiğini görmekten hiç hoşlanmaz, aksine büyük rahatsızlık duyar.

Ramazan'daki orucun nefis üzerine etkisini yazan Zamanın Bedii, tam da bu noktaya parmak basar: "... en gafillere ve mütemerridlere, zaafını ve aczini ve fakrını ihsas ediyor... Nefsin firavunluğunu bırakıp, kemâl-i acz ve fakr ile dergâh-ı İlâhiye'ye ilticaya bir arzu hisseder ve bir şükr-ü mânevî eliyle rahmet kapısını çalmaya hazırlanır-eğer gaflet kalbini bozmamış ise!"

Açlıkla kuracağımız ilişki oruca münhasır değildir elbet. Ancak oruçtaki açlık hissine tahammülü nefsimize talim ettirmek çok ciddi bir kazanımdır. Ramazan'daki oruç bize irademizin olduğunu öğretir. Akşama kadar nefsimizin isteklerine "dur" diyebilmek gibisi var mıdır? İrade sahibi olduğumuzu, nefsimizin bizi yönetmeyebileceğini, irademizi kullanırsak gerçek efendinin o değil, biz olduğunu otuz gün boyunca tekrar tekrar tecrübe etmek gerçekten İlahi bir lütuftur. Aşırı kiloluğunun kognitif terapisinde açlığa dayanma gücünü kazanmak için aç kalma ödevleri verildiğini de J. Beck uzun uzun anlatır kitabında.

Ramazan'da elde ettiğimiz açlığa ve susuzluğa tahammül edebilme kazanımı ruhsal hayatımız için o kadar önemlidir ki, Ramazan'ın bitimiyle bir kenara atmak çok büyük bir kayıp olur. Oruçlu olmadığımız günlerde de, canımız çektiğinde, yeme arzusuyla yanıp tutuştuğumuz durumlarda, nefsimize ciddi bir "dur" çekip, gerçek açlık halinde yemeyi alışkanlık haline getirmenin önemini anlatmaya kelimeler yetmez.

Oruçlu ve oruçsuz, açlığa ve susuzluğa tahammül, açlıkta bir lezzet hissinin de idrakine vardırır. Çünkü rab'lık taslamaktan vazgeçen nefis, aciz olduğunu derk eder, yani kendine, kendi hakikatine ulaşır. Kendi hakikatini anlamak nefsi de rahatlatır, rab'lık taslamanın zahmetinden kurtulur çünkü.

Ramazan orucu bu çerçevede tam bir nefis terapisi. Ama kesinlikle Ramazan'dan sonrasına, hakiki aç olmadan, sırf canım çekti, midem kazındı bahanesiyle yememe şeklinde devam etmesi gereken bir terapi.

Açlık güzeldir. Tam doymadan sofradan kalkmak güzeldir. Gerçek açlık halinde yemek güzeldir. Hakiki iştah duyunca yemek güzeldir. Mideyi tıka basa doldurmamak güzeldir. Tüm bunlar güzeldir, çünkü acizliğini tıka basa tokluk halinde hissedemez insan.

Acizlikte işte eksiksiz ve kusursuz bir güzellik saklıdır. Çünkü biz oyuz. Ve biz ancak gerçek halimizle O'nu tanıyabiliriz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünyanın üzerindeki çizgi

Mustafa Ulusoy 2012.08.10

Gölgeler giderek soluklaşırken, bir yandan da dertop ediliyorlardı, akşam oluyordu.

Gölge güneşle kaimdi. Güneş varsa var, yoksa yoktu.

Binaların bir yanı ikindi sonrasının ışıyla yıkanmış, bir yanı mavimsi bir grilikle kaplanmıştı. Koca koca binalar eriyen sarı ışıktaki ufaldı.

Dünyanın üzerinde görünmez bir çizgi vardı.

Çizginin bir yanı karanlık bir yanı apaydınlıktı.

Şehrin ufku binaların sırk boylarıyla bölük pörçüktü. Gündüz, gökyüzünde tatlı bir mavilik bırakarak geceyle buluşmaya giderken, şehri görünmez bir çizgiyle ikiye bölmüştü.

Çizginin bir yanı batı diğer yanıysa doğuydu.

Güneş dünyaya serptiği ateşi orada toplamışçasına, batıyı kızıldan bir denize dönüştürmüştü. Doğuyrsa, batının aksine pembelikler içinde yüzüyordu.

O an, insanların üzerinden de bir çizgi geçti.

Bazıları güneşin batışının farkındaydı, bazılarıysa muhayyilenin vehim denizinde boğulmak üzereydi.

Manzara, kendisini tefekküre dalacakların sıkıntılarını törpüleyecek cinstendi. Güzelliklerin belirginleştği durgun bir zaman denizi kucağını açmış, bekliyordu. İsteyen, sonsuzluğun kapısından gelen esintiyle ferahlayabilirdi.

Bir kırlangıç kümesi süzüldü gökyüzü deryasında. Yeryüzündeyse manolya ağaçları capcanlı hayatı soludu.

Kediler akşamın rızkını bekliyordu apartman bahçelerinde.

Dünya kollarını iki yana açmıştı. Birinde merhamet birinde zulüm vardı. Kim neye talip olursa onu alıyordu.

Bir kadın elinde yiyeceklerle bahçeye çıktı. Dünyanın sağ elindeki hayra talip olmuştu. Kediler usulca kadının yanına sokuldular.

Dünyanın iki kalbi vardı. Birinde hayat birinde ölüm atıyordu.

Şehrin sessiz bahçelerinin birindeki ağaçtan bir yaprak koptu. Ne bir rüzgar vardı ne haşin bir yağmur. Yalnızca ölüm vardı.

Her şeyi ikiye ayıran bir çizgi vardı.

Çizgi insanın alemini de ikiye böldü. Bir yana nefs-i emmare bir yana kalp ve ruh düştü.

Akşam güneşinde bahçenin çimenleri yemyeşildi. Şehir bir ışık deryasının içinde minik bir sandal gibiydi. Yükseklerde bir karga sürüsü bağırışa çağırışa yumuşacık pamuklarla dokunmuş gibi görünen gökyüzünün dört bir yanından ağaç dallarındaki yuvalarına döndü. Evren bir an onlara kulak kesildi.

Güneş, solgun havadaki koku gibi eridi gitti. Varlıkların başını hafif bir baygınlık sardı. Melekler çevrelerinde yüzen yaşama hayretle bakakaldı.

Gece, ağır ağır dönen bir girdabın ortasından doğuverdi.

Dünya açlık ve tokluk olarak da ikiye bölünmüştü.

Açların benliklerinden mutlak acizlik filizlendi.

Aç ve susuzların nefesleri cennetten gelen bir esintiyle ferahlandı.

Binaların boşluğu üstünde gök nihayet sükun buldu..

Kaldırım taşları bile mutluydu, serinlemişlerdi.

Ilık rayihalarla buluştu o an melekler.

Açların benliklerindeki ağırlıklar eridi.

Benlikler O'nun huzurunda eğildi.

Bir yaz günü bir şölene dönüştü.

Açlığın şöleniydi bu.

Her şeyi unutturan yorgunluğun içinde neşeli bir müzik notası gibi eridi gitti açlık.

Tüm yemeklerden daha tatlıydı o an, acizlik.

Sade bir huzurla serinledi dünya.

Açların yüreğinin ta içinden birkaç damla yaş geldi, usulca.

Koskoca bir oyuk açıldı yeryüzünün bağrında. Gece usulca selam dedi.

Şehrin bağrından Allahu Ekber nidaları koptu.

Gece uçsuz bucaksız sonsuza dek uzayıp gidiyordu. Karanlığın içindeki gümüşümsü aydınlık sade bir ferahlık sundu arzın sakinlerine.

Televizyonda ne yazık ki haberler vardı.

Haberlerle ikiye yarıldı dünya.

Bir tarafta savaş bir diğer tarafta selam ve esenlik vardı.

Haberlerde sadece savaş vardı.

Savaşlar durmak bilmiyordu. Çünkü insanda nefs-i emmare vardı. Nefs-i emmare her daim şeytanı dinlerdi.

Gri bir yağmur başladı. Sular çatıların dört bir yanından akıp yerde küçük küçük birikintiler oluşturdu.

Şemsiyelerini açanlar, üstünde tıpırdayan yağmur damllarına kulak kesildi.

Yağmur başladığı hızda duruverdi.

Gökyüzü bir an bembeyaz bir ışıkla aydınlandı.

Ay, yükseklerden dosdoğru şehrin yüzüne aktı. Gümüşsü ışıktan örülü tostoparлак ay, bir göründü bir kayboldu. Uzun beyaz zambaklar, ay ışığında burcu burcu tüttü. Hava, elle tutulurmuşçasına onların kokusuyla doldu..

Dünyanın üzerinden bir çizgi geçti.

Çizginin bir yanındaki cennet bir yanındaki cehennemdi.

Bir yanındaki "ben" diğer yanındaki "O."

Bir yanındaki iyilik bir yanındaki kötülük.

Bir yanında açlık yer aldı bir yanında tıka basa tokluk.

Bir yanı merhametle doluydu dünyanın bir yanıysa zulümle.

Dünya, insan kalbi kadar yorgundu.

Bir yanı hayat bir yanı ölümdü.

Bir yanı fanilik bir yanıysa sonsuzluk.

Görünmez bir çizgi geçti dünyanın üzerinden...

Aylardan Ramazan'dı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şöyle olsaydı böyle olmaz mıydı?

Mustafa Ulusoy 2012.08.31

Bir filmi kolaylıkla geriye sarabildiği gibi, hayatını da başa sarabilmek için neleri feda etmezdi. Yok, öyle en başına değil. O meşum sözlerin ağzından çıktığı ana kadar.

Tanışalı birkaç ay olmuştu. Aşağı yukarı birbirlerine denk sayılırlardı. Ara sıra atışsalar da iyi anlaştıkları söylenebilirdi. Sürtüştükleri birkaç konu da yok değildi. Ama sorunların bir şekilde hal yoluna koyulacağına dair en ufak bir kuşku duymuyordu. Ne de olsa dünyada bir tek ölümün çaresi yoktu.

Günlerdir kâğıt mendil dayanmıyor ona. Salya sümük ağlarken kim bilir kaçınıcı kez kendini suçluyor. "Dilim tutulsaydı da o laflar ağzımdan çıkamaz olsaydı," diye. Nişanlandıktan birkaç gün sonra bir akşam yemeğinde, laf lafı açmış konu nişanda yaşanan can sıkıcı olaylara gelivermişti. Zaten birkaç gündür içinde tuttuğu laflar ağzından nasıl olduysa çıkıvermiş, genç adamın annesine birkaç ağır laf edivermişti. Nişanlısı sessiz sedasız oturdukları masayı terk etmiş, üç gün boyunca da telefonlarına çıkmamıştı. Dördüncü gün ise kapı çalınmış, nişanlısının onu görmeye geldiğini sanarak açtığı kapının önünde, nişan bohçasını buluvermişti.

"O lafları söylemeseydim, nişanım nişanı bozmayacaktı."

Kaç haftadır zihnini tarumar ediyordu bu cümle. Kendini suçladıkça suçluyor, kafasını taşlara vuruyor; ruhu bir cenderenin içinde sıkışıkça sıkışıyordu. Bilmem kaç kere, filmi başa, o hayatı kendine zindan ettiği kareye almıştı. O güne gidiyor, ağzından çıkan o cümleleri silip, o anı yeniden kurguluyor, usta bir film montajcısına taş çıkartacak incelikte o an üzerine çalışıyordu. Ama sağ elinin yüzük parmağındaki boşluk, tüm hayallerini yerle yeksan etmeye yetiyordu.

Nişan yüzüğünü çıkaralı bir hafta olmuştu. Nişanlısına ne kadar dil döktüyse de ne kadar mesaj çekse de, ne kadar ağlayıp sızladıysa da, adam Nuh demiş peygamber dememiş, "Bu iş bitti,"den maada tüm sözleri unutmuştu sanki. Gözünün önündeki gerçeğe sert bir kayaya çarpar gibi çarpar bazen insan.

Sert kayanın önünde un ufak olmuştu.

Film bir milim ne ileri ne geri gidiyordu. Donup kalmıştı o sahne, silinmeyen bir iz gibi. Yerinden kımıldatılamayan dev bir kaya gibi zaman milim yerinden oynamıyordu. Ama ileriye doğru akışı hiç durmuyordu zamanın. Dakikalar saatlerin, saatler günlerin üzerine devriliyordu. O ise bir anın üzerinde çivilenmiş gibiydi ve günler akarken onu ezip geçiyordu. Sonsuz bir acizlikle zamanın altında ezilip kalmıştı. Sağ olsunlar, arkadaşları onu teselli etmek için seferber olmuşlardı. Onu bir an olsun yalnız bırakmıyorlar, dışarı çıkarıp gezdiriyor, bildikleri tüm teselli cümlelerini sıraya diziyorlardı. O ise teselli edici söz istemiyordu, nişanlısını istiyordu.

"Kendini boşu boşuna bu kadar suçlaman yersiz, annesi için o sözleri söylemesen de bir şekilde seni terk edecekti."

Arkadaşlarından en sık duyduğu cümle de buydu. Oysa bu söz daha korkunç bir yere sürüklüyordu onu. Kurguladığım bu hikâyedeki mantık dizgesini hepimiz kendi hayatımızın koşulları içinde farklı farklı biçimlerde yaşamışızdır. Kahramanımızın, "O lafları söylemeseydim, nişanlım nişanı bozmayacaktı, şu an evi nasıl döşeyeceğimizi konuşuyor olacaktık" önermesi mi doğrudur, yoksa arkadaşlarının ki mi?

Zamanın Bedii'ne göre her iki önerme de yanlıştır. Yirmi Altıncı Söz/Kader Risalesi'nde benzer bir misal verir Said Nursi. Birisi tüfekle birini vurmuş ve öldürmüştür. Soru şudur: "Tüfeği atmasaydı bu kişi ölecek midir ölmeyecek midir?"

Batıl mezheplerden Mutezile, "Atmasaydı ölmeyecekti," yorumunu getirir.

Cebriye mezhebiyse, "Atmasaydı yine ölecekti," iddiasında bulunur.

Said Nursi'ye ehli sünnet itikadınca şu yorumu yapar: "Tüfek atmasaydı, ölmesi bizce meçhûl"

Hikâyemize dönersek, kadın, nişanlısının annesine o gün, o saat, o cümleleri sarf etmeseydi, nişanlılık devam mı ederdi; yoksa başka bir nedenden dolayı bir şekilde bitmesi mukadder miydi sorusunun cevabı, "bizce meçhûl"dür.

Kanaatimce, bizden istenen şey, filmi geriye sarıp şu olsaydı/olmasaydı demek yerine olan şeyi kabullenmek, rıza ve tevekkülle karşılamak ama öte yandan da başımıza gelenlere sebebiyet veren hatalarımız varsa bunun için Mutlak Varlık'tan af ve mağfiret talep etmektir. Hikâyemizin kahramanının bir yanlıgısı da, hatasını sadece sonuçları itibarıyla değerlendiriyor olması. Nişanlısı nişanı bozmasaydı, müstakbel kayınvalidesi için sarf ettiği sözler hata olmaktan çıkacak mıydı?

İnsan bir hataya düşüp de o hata onu geri dönüşümsüz bir noktaya getirdiğinde, değiştirilemeyecek geçmişle bu zihinsel meşguliyet onu bir oyalanmaya itip; hem mevcut durumu tevekkülle karşılamasına hem de hatasıyla yüzleşmesini sağlıklı şekilde başarmasına mani olur.

Öte yandan, başka bir sebepten bu zaten olacaktı demek de, kişinin kendi hatasını örtbas etme gayretidir. Kahramanımızın yaşadığı olaya şöyle bakması vasat yol gibi görünüyor: "Nişanlımın annesi hakkında söylediklerim hataydı, bunları söylemek istemezdim, Allah beni affetsin, annesi de hakkını helal etsin. Bu lafları söylemeseydim nişanlılığımın devam edip etmemesiye bence meçhûl. Hayırlı olansa, olmuş olandır."

"Bence meçhul." Ne kadar haddini bilen bir inanış.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendini başkalarıyla kıyaslamak

Mustafa Ulusoy 2012.09.07

Bir türlü sular durulmuyor içinde.

Siyah lekeler seriyor ruhunun üzerine her bir şikayet.

Gönlünün gözleri, başkalarının üzerinde dura dura yorgunluktan yığıldı yığılacak.

Çırpınan bir kuş gibi varlığın, adını çıkartamadığın.

Okunmayan bir el yazısı gibi, kargacık burgacık sözcüklerin.

Gözünü başkalarına dikmişken, kıyasladıkça kıyaslıyorsun kendini.

Bir yakınma tutturmuşsun, bir türkü çığırır gibi çığıyorsun,

Kendi sesinden ürkerek.

Bu kadar dışarıya bakan içini nasıl görecektir?

Onun şusu var, berikinin busu. Başkalarının elindekini kıskanırken, varlığını bir gölgeye dönüştürüyorsun.

Bir tek cümle geliyor aklıma, siliniyor tüm diğer sözcükler: Kendine ihanet bunun adı.

Boyunun uzunluğunu bile mukayese ettin ya, bravo sana.

Neredeyse darılacaksın O'na, boyum neden bir on santim daha uzun değil diye.

Herkesin hayatı tastamam da bir seninki tam takır kuru bakır ya.

Bir tek sen çekiyorsun acıları.

Dünyanın en zavallısı.

Bir tek senin tenini kavuruyor güneş.

Bir tek seni ıslatıyor yağmur.

Bir tek senin evinin bahçesinde kuruyor çiçekler.

Kasırga bir tek senin gönlünün kıyılarını dövüyor da dövüyor.

Bir tek senin üzerine çöküyor karanlığın gölgesi.

Gözlerini alamıyorsun başkalarının mutluluklarından.

Her sevinç, ölümün gölgesinde yaşanırken, sen neyin peşinde yoruluyorsun?

Gözlerin değemiyor bir türlü acılı bakışlara.

Bir nankörlüğün girdabında sürüklenirken sormuyorsun kendine.

Seni eksik yapan, başkalarına verilip de sana verilmeyenler mi?

Seni fazla yapan, başkalarına verilmeyip de sana verilenler mi?

Otuz katlı bir binanın her katının bir üstü bir altı yok mu?

On beşinci katta olan, on altıncı katın altındaysa, on dördüncü katın da üstünde değil mi?

Sen ki; yokluktan kurtarılıp bir yıldız gibi doğmadın mı varlığın semasına?

Semanın yıldızları senin için ışıldamadı mı her gece?

Sevinçten deliye dönmeli değil misin?

Başkalarının elinde olan hangi şey, sana tattırılan hayat nimetinden daha tatlı gelecek ruhuna?

"Rabb'inizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?" ayetini de mi duymadın?

Başka bir şey istemek için ne yüzün var?

Verilenlere şükredememek utancından başka.

Hâlâ diyorsun ki, ona verilen neden bana verilmedi?

Başkalarına açık kapılar neden bana kapalı?

Sana açılmış kapıları, başkalarının açık kapılarına nazar etmekle körleşmiş gözlerin görmüyor ne yazık ki.

O evlendi, ben neden evlenemedim?

O neden benden daha güzel birisi?

Neden o başarılı da ben değilim?

Neden boyum arkadaşım kadar uzun değil?

Neden onun çocuğu oluyor da benim olmuyor?

Bu soruları hangi kibirli cüret fısıldıyor kulağına?

Neyi gözden geçiriyorsun bir de, biliyor musun?

Büyük eşitleyiciyi.

Ölümün keskin kılıcının her birimizin boynuna degeceğini.

Dünyanın en güzel kadını olsan ne yazar?

Dünyanın en zengini.

Dünyanın en akıllısı.

Dünya dolusu çoluk çocuğun olsa.

Sen, bunlarla mı sen olacaksın?

Sen, sana verilmeyenlerle mi eksileceksin?

Ha, bir de şu ayet mealini bir an için unutma: "Hem Allah'ın bazınızı, bazınızdan kendisi ile üstün kıl(maya vesîle yap)tığı şeyleri temennî etmeyin! Erkeklerle kazandıklarından bir nasip vardır, kadınlara da kazandıklarından bir nasip vardır. O hâlde Allah'tan lütfunu isteyin! Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilendir (Nisa: 32)."

Her hayat mertebesi biriciktir.

Her insan biricik.

Hepimiz biricik olan bir dünya apartmanının farklı farklı katlarında, farklı farklı odalarında yaşayan biricik varlıkları.

Hadi, çevir bakışlarını üzerine.

Bir bak kendine.

Sana verilmiş olanı görmezden gelmenin utancı yetecek de artacak işte o anda.

Elindeki cevheri işle, parlatsın güzellikle.

"Her kapalı kapının ardında yedi mühürlü bir sır vardır." diyor Halil Cibran.

Sense tüm kapıların sonuna dek açılmasını istiyorsun haddini bilmezlikle.

İstiyorsun ki, tüm sırları altın bir tepside sunulsun sana hayatın.

Sırrını yitirmiş bir hayata kim hayat diyebilir oysa?

Bırak bazı kapılar kapalı kalsın. Sırlarını saklasın hayatının.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kızlarıma ve öğrencilere mektup

Mustafa Ulusoy 2012.09.14

Sevgili kızlarım Zeynep ve Serra, Yaşamınızın yeni bir dönemine geçmektesiniz. Liseye başlamanıza kısa bir zaman kalmışken sizlerle biraz hasbihal yapmak istiyordum ki, hem size hem de sizin gibi hayatının yeni bir dönemine geçiş yapan diğer öğrenci kardeşlerimize bir mektup yazmak geldi içimden.

Biliyorsunuz, hayatımızın her döneminin kendine ait zorlukları, sıkıntıları olduğu gibi, kendine has güzelliği ve tadı da var. Bu yaşlarda aklınız, duygularınız, düşünceleriniz, bilhassa da bilinciniz yaprak yaprak açılıyor, genişliyor, gelişiyor. Artık hayat üzerine hatta ölüm üzerine daha çok kafa patlatmak zorunda kalacaksınız ister istemez. Oyun çocuğu olmaktan çıkıp çevrenize yepyeni bir bakışla bakıyorsunuz artık; kainat içindeki yerinizi, anlam ve öneminizi merak ediyorsunuz. Yeni yeni duyguları tadıyor, şaşıyor, anlamlarını çözmeye çabalyorsunuz. Bir nevi hayatınızın adresini arıyorsunuz. Bunlar sizin için yeni deneyimler.

Çok yakında okullar açılacak. Dersler, bitmeyen yazılı sözlü sınavlar, yetişmesi gereken ödevler derken işiniz başınızdan aşkın olacak; yazın rehaveti yerini yaşamın hızlı akışına bırakacak. Ders çalışmak öyle yemek yemek, oyun oynamak gibi zevkli bir uğraş değildir elbette. Sıkıcıdır, zahmetlidir, doğru. Öte yandan, bereket, rahmet, iyilik, gelişmek zahmetin içinden filizleniyor. Yaratıcımız bize güzel bir şey bahşederken zahmetsiz vermiyor genellikle, ki kıymetini bilelim.

Size derslerde hayatın anlamından, dünyada var olma nedenlerimizden, her şeyin ama her şeyin Mutlak Varlıkça her an yaratıldığından pek söz edilmeyecek. Size sebep sonuç ilişkileri öğretilirken şu şunu yaptı diye

belletecekler ve O'nun adını pek anmayacaklar.

Biliyor musunuz, bir gün Bediüzzaman, Kastamonu'da ikamet ederken yanına sizin gibi lise talebeleri gelmiş ve "Bize Hâlıkımızı (Yaratıcımızı) tanıttır; muallimlerimiz (öğretmenlerimiz) Allah'tan bahsetmiyor." demişler. Verdiği cevap beni her zaman büyülemiştir. "Sizin okuduğunuz her bir fenlerden her bir fen, kendi lisan-ı mahsusuyla (kendine ait özgül bir dille) mütemadiyen (devamlı olarak) Allah'tan bahsedip Hâlıkı (Yaratıcıyı) tanıttırıyorlar. Muallimleri (öğretmenleri) değil, onları dinleyiniz." Ne şahane bir cevap değil mi? Yanlış anlaşılmasın, burada öğretmenlerinizi dinlemeyin demek, derslerden patırtı gürültü yapın, yanınızdakilerle konuşup dersi falan dinlemeyin demek değil. Okuduğunuz derslerin bizzat kendileri Yaratıcımızı bize tanıtır anlatıyorlar. Eğer iyi kulak verirsiniz okuduğunuz tüm bilgiler size O'nu ve bizleri ne kadar çok sevdiğini, değer verdiğini anlatacak. Öğretmenler de bu konuda suçlu değil. Ne yapsınlar, onlara dayatılan müfredata göre derslerini anlatıyorlar.

Sevgili kızlarım ve öğrenci kardeşlerim,

Bana soracak olursanız hayattaki en önemli bilgi, Yaratıcımızı bilme, O'nu tanımadır. Çünkü dünyada varlığımızın tek nedeni budur. O bizi dünyada aziz, sevgili bir misafir olarak ağırılıyor.

Bu arada, size bir sır vereyim. Biz anne babalar sizleri ne kadar çok seversek sevelim, sizler Mutlak bir Varlık olan Yaratıcımızın size verdiği değeri idrak edip hissedemedikçe, bizlerin sevgisi, bizlerin sizleri koruması kollaması, size yetmiyor, yetmeyecek. Zaten, ne zaman ki size şefkat ve merhamet gösteriyoruz, bilin ki bu Yaratıcının isteğini yerine getirdiğimiz içindir. Ne zaman ki size yanlış şeyler yapıyoruz, mesela gereksiz öfkeleniyor, haklı taleplerinizi göz ardı ediyorsak, bu bizim nefsimize uymamızdan kaynaklanıyor ve o zaman O'nu da üzmüş oluyoruz.

Sevgili çocuklar,

Hepiniz ileride şu olursunuz ya da bu olursunuz. İnanın bunun çok da önemi yok. Ama hangi mesleği yaparsanız yapın, elinizden gelenin en iyisini yapın. İşte bu, mesleğinizi dünyanın en güzel işi kılacak en önemli şarttır.

İleride ulaşacağınız en değerli şey de kariyer olmayacaktır. Kalbinizde yer tutacak olan huzur, bu dünyada elde edilebilecek en kıymetli kariyerdir.

Bilmenizi isterim ki, bizi biz yapan başarı değildir. Gayrettir, çalışmanın kendisidir. İnsanın elinden gelenin en iyisini yapmak için çalışması ve vicdanın böylece rahat olması, işte budur huzura giden yollardan biri.

Bizi huzurlu bir yaşama götürecek en güzel yol, vicdanımızın rahat edeceği yoldur. Düzgün bir insan olarak yaşamak ve ölmek gibisi var mıdır? İnsanların sizden zarar görmediği, sadece hayır ve güzellik gördüğü birer insan olmak; yanında rahat ve huzur hissedilen, güven telkin eden, başkasına bilerek zarar vermeyen erdemli birer insan olmak ne kıymetli bir hazinedir.

Hiç hata yapmayacak mısınız? Elbette yapacaksınız. Bazen hiç hata yapmamaktan daha kıymetli olan nedir biliyor musunuz? Özür dilemek, pişmanlık duymak, tövbe etmek. Mesela, üzdüğünüz bir arkadaşınızın gönlünü almak, pişmanlığınızı dile getirmek kimi zaman ona verilen değeri en güzel anlatan dil olur.

Aklıma gelen önemli bir nokta da şu: Hayatı okula bırakmamak. Hayatın ve ölümün bilgisini öğrenmek için okulla kendinizi sınırlamadan okuyacak, okuyacak, okuyacaksınız. En önemlisi de, okumanın harflerle sınırlı kalmadığını keşfedeceksiniz. Artık, sadece kitapları değil; başkalarını anlamaya çalışarak, evrendeki canlı cansız diğer yaşamlara da değer vererek, yaşamı da satır satır okuyacaksınız.

Hepiniz Allah'a emanet olun.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir ilişki inşa etmek bin aşktan evladır

Mustafa Ulusoy 2012.09.21

"Kocasından nişanlıyken gelen mesaj ve e-postalardan tekini bile silmeye kıyamamıştı, sanki silse duyguları da silinecekmişçesine bir korkuyla saklamıştı onları. Nişanlıyken açıp açıp okurdu eski mesajları, her okuyuşunda aynı duyguları yeniden yeniye yaşayarak. "Seni çok özledim" en çok etkilendiği mesajdı, "Seni seviyorum"dan katbekat hissettirirdi sevildiğini ona.

Odasına çekilmiş, elinde telefon eski mesajları karıştırıyor. Daha dört ay önce, nişanlıyken başka bir ile gitmek zorunda kalmış, iki günlük kısa ayrılığa bile zor dayanmışlardı. "Gözlerin, hüznü gözlerin nereye bakıyor şimdi? Kulaklarında hangi ses uğulduyor? Pınarı andıran dilinden hangi sözcükler dökülüyor?" Boğazı düğümleniyor kadının. Bu kaçınıcı ağlayışı. Bir mesaja bakıyor, bir şu anki hallerine. Mesajlar mı yalandı, şimdiki halleri mi, karar veremiyor.

"Kalbim senindir," mesajını aldığı o gece gözüne uyku girmediği hatırına geliyor. Sonra zihni başka bir güne kayıyor. Çok şiddetli kavga etmişlerdi. Bu işi yapamayacağız, ayrılalım, demişlerdi; kendileri de inanmadan. Küs geçen üç günün ardından, gecenin 11.58'indeki bip sesiyle yüreği yerinden çıkacaktı az kalsın. "Gece oldu, içime çekildim ve orada seni buldum. Geceler kâbus, gündüzler ateşten gömlek. Seni özledim. Çok." Barışmışlardı.

Bir masal yazacaklardı, oysa doğru düzgün iki cümle kuramıyorlar şimdi. Öyle şaşkınlar ki, yaşadıkları, Mary Shelley'in Frankenstein romanının bir bölümü sanki. Birbirini tutkuyla seven iki insan, iki ay içinde nasıl olur da düşman kesilirler? Ellerinden gelse birbirlerini boğazlayacaklar. Ufak bir kıvılcım yetiyor şiddetli bir tartışma için. Birbirlerini suçlamada maraton yarışçılarından daha hızlılar. Sen! Hayır sen! Yok sen! Hayır, senin yüzünden! Yok senin yüzünden!

Kadın odasından çıkıyor, mutfağa gidiyor, o büyük bir özenle beğenerek aldığı kap kacağı fırlatıp atmak istiyor. Ocağın üstündeki yanmaz tavayı birlikte aldıkları günün imgesi düşüyor hayaline. Fırını alırken minik bir kavga etmişlerdi.

Kendini kontrol edemeyip, salona dalıyor. "Seninle evlendiğime bin pişmanım, o güne lanet olsun!" Söyler söylemez pişman oluyor, ama ne fayda? Ses hızıyla sözcükler çoktan kocasının kulaklarından sızıp kalbine vardı bile.

Adam, başını bilgisayardan yavaşça kaldırıyor. "Asıl ben seninle evlendiğime pişmanım. Hem de bin değil yüz bin, hatta milyon pişmanım."

Âşık olmuşlar, eksik olan kısımlarını bulmuşlardı. Eksik olan kısmım bu mu, dercesine bakışları kesişiyor. O bakışlar binlerce tenkit yüklü. O bakışlar iki kara bulut gibi birbirine değdikçe şimşekler çakıyor.

Oysa çok değil, birkaç ay öncesini hatırlasalar. Her ikisinin de gözleri gelecek mesajlarda ve e-postadaydı. Bu kez ne yazacak acaba? Sevmenin, ötekiyle ilgilenmenin değil, ilgilenilmenin derdinde olduklarını bir türlü fark edemediler. Oysa bu küçük ayrıntı, dokumadaki gözle görülmez sökük gibi. Gittikçe büyüyor, evliliklerini delik değik etmek üzere.

Bir hayat acemisi onlar. Hayat tezgahında dokudukları şeyin kıymetini anlayamayacak kadar hem de.

Bir aşk masalı için kalemi ellerine almışken, ayrılığın masalını yazdı yazacaklar.

İnsan ilişkiyi, aşk gibi öyle kucağında bulmaz birdenbire, onu adım adım inşa eder. İlişki inşası karşıdakini tanımakla olur. Bir insanı tanımaksa bazen bir kavgayla, bazen bir tebessümle, bazen itiş kakışla, bazen şefkatle, merhametle. Amma, bir insanı tanımak, illa da samimiyetle olur. Samimi ve sahici bir kavga, iki yüzlü gülücüklere tercih edilesidir.

Bir insanı tanımak, kainatı tanımaktır.

Bir insanı tanımak, ayrıca, kendini tanımaktır.

Bir ilişki inşa etmek, bir kainat inşa etmeye denktir.

Aşklarıyla, hissettikleri duygularla meşgulken, çalakalem bir ilginin yeteceğini sandılar karşıdakine. Her ikisi de kendi çevrelerinde döne döne başları döndü, yere yığılı kaldılar sonunda.

Masal yazmanın deniz kenarında kumdan kale inşa etmek olduğunu sanmışlardı.

Bilmiyorlardı ki, aşkların masalı yoktur, ayrılıkların masalı vardır.

Birçok insanın düştüğü hataya düşmekten alıkoyamadılar kendilerini. Âşık olmanın, birine hissî bir ilgi duymanın, iki insan arasındaki "ilişki" için lazım ama asla yeterli olmadığını bilemeyecek kadar acemiydiler.

Birbirlerini görür görmez tutulmuşlardı, birbirlerini düşünmedikleri bir an bile yoktu. Her şey tastamamdı işte. Hayatın başlangıcı da sonu da, doğusu da batısı da buydu. Mutlu olmak için başka ne gerekirdi?

Mutlu olmak için sahici bir ilişki gerekir halbuki. İtişe kakışa, gerekirse kavga ede ede, yanlışlarla doğruları öğrene öğrene inşa edilecek ilişki. Bıkmadan, usanmadan, sınırları aşmadan, umutsuzluğa düşmeden, kaçmadan, yılmadan, sabırla, metanetle, halis bir niyetle.

Aşk bir masalsa evlilik ilişkisi o kadar gerçektir.

Aşk bir sarhoşluksa evlilik en derin uyanıklık.

Ve bir dane-i hakikat bin masaldan evladır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Müslüman depresyona girer mi?

Mustafa Ulusoy 2012.09.28

Toplumda, mümin birinin depresyona girmeyeceği, girerse bunun imânî bir eksikliğe delalet ettiği yönde bir kanaat mevcut, görebildiğim kadarıyla.

Bana da sıkça sorulan bu soruya cevabım şu oluyor: Niye girmesin ki, müminin depresyona girme hakkı yok mu?

Sanırım, Müslümanlara depresyonu yakıştırmayanları bu düşünceye iten nedenlerden biri, depresyonu tümüyle psikolojik kaynaklı bir rahatsızlık olarak zannetmek.

Bir defa, depresyonun o kadar çok çeşidi var ki. Mesela, "İki uçlu duygulanım bozukluğu," denilen rahatsızlığın bir parçası olan depresyonu ele alalım. Bu rahatsızlık biyolojiktir, yani beyindeki kimyasal bozulma nedeniyle oluştuğu kesinkes kanıtlanmıştır ve kişinin iradesi dışında seyreder. Kişinin ne kadar imanı yüksek olsa da, beyindeki kimyasal bozukluktan dolayı mani ve depresyon nöbetleri dediğimiz hastalık dönemlerini yaşaması mukadderdir.

Ya da tekrarlayıcı depresyonları düşünelim. Biyolojik altyapısı müsait öyle insanlar var ki, mesela sonbaharda ya da ilkbaharda ya da belli aylarda saat kurmuşçasına bir sabah derin bir depresyonla uyanabilirler. Böylesi bir depresyona girmek kişinin iradesinde değildir, biyolojik temeli ağır basar.

Ya da bazı kadınlar adet görmeden bir hafta kadar önce biyolojik nedenlerle, kendi iradelerine bağlı olmadan, adet gününe kadar ağlamaklı olurlar, kendilerini değersiz hissederler, reddedilmeye aşırı hassasiyet gösterirler, hayat çok ağır gelir. Alın size kişinin iradesi dışında seyreden bir hastalık (adet öncesi depresif ruh hali).

Bazı depresyonlar da kişinin hassas olduğu yaşam olaylarından sonra gelişebilir. Bu tür depresyonlarda bile biyolojik mekanizmalar sürece katılır. Biyolojik faktörlerin işe karışmadığı bir depresyon neredeyse yok gibidir. Bir insanın şeker hastası olduğunda, imânım zayıfmış, demesi kendine haksızlıktır ve yanlış bir yargıdır. Ya da kalp krizi geçirmenin imânî bir mesele olmadığı açıktır. Biyolojik hastalıklar için imân eksikliği yargısı yapılmıyorsa, depresyon ve sair psikiyatrik rahatsızlıklar için yapılması, hem bu hastalıklara hem de bunları yaşayanlara haksızlık.

Depresyonda bir nevi sinir sisteminin strese karşı direnci kırılmıştır. Kuvvetli bir darbeye insanın kemiğinin çatlaması gibi sinir sisteminin de dayanıklılığı azalır. Bu nedenle depresyonda birçok ağrılar, yoğun halsizlik, hafıza sorunları gibi bedensel belirtiler olur. Psikiyatristlerin ilaç vermesinin nedeni dayanıklılığı artırmaya yöneliktir.

Peki, iman hiç mi devrede olmaz? Olur elbette. Depresyonla ilgili bazı çalışmalar, depresyona rıza göstermemenin depresyonu şiddetlendirdiğini ve kronikleşmesine sebebiyet verdiğini göstermiştir (depression about depression). Kanaatimce, iman tam da burada devreye giriyor.

Mümine yakışmayan depresyona girmek değil, niye depresyona giriyorum diye isyan etmesidir. Ondan beklenen, niye depresyona girdim, hayat zevkini kaybettim, bula bula beni mi buldu, ya da Zamanın Bedii'nin ifadesiyle, "Aman ne yaptım böyle başıma geldi diye Rububiyet-i İlahiye'yi tenkid etmek gibi bir halet"e girmemektir.

Mümin de depresyon yaşar ama onu onurla taşır, dünyanın tüm yüklerini, O'ndan gelen tüm musibetleri, dertleri, tasaları, hüznüleri, acıları onurla taşıdığı gibi. "Hüküm O'nundur," diyerek.

Mümin depresyon ya da başka psikiyatrik rahatsızlıkları; "Hastalıkla geçen bir ömür, Allah'tan şekva etmemek şartıyla, mümin için ibadet sayıldığına rivayat-ı sahiha vardır," inancıyla, "Ey musibet! Eğer O'nun izin ve

rızasıyla geldin ise merhaba, safa geldin!" cümlesiyle selamlar. Sonra da sebepler dairesinde yapılacakları yapmaya koyulur.

Depresyonun kıymetini bilmek

Risale-i Nur'dan anlayabildiğim kadarıyla, müminden beklenen hiç depresyona girmemek değil; "Hastalar Risalesi"nde denildiği gibi "İnsan bu dünyaya yalnız güzel yaşamak için ve rahatla ve safa ile ömür geçirmek için gelmemiştir. Belki azîm bir sermaye elinde bulunan insan, burada bir ticaret ile, ebedî daimî bir hayatın saadetine çalışmak için gelmiştir," düşüncesine ulaşmaktır. Depresyon kadar bize hayatın hakikatini öğrenmeye vesile hangi hastalık vardır?

Depresyonda olmak bir açıdan gafletten kurtulmanın vesilesidir; dünya aşkının sönüp yüzümüzü ahirete çevirmektir. Depresyon bir akıl zayıflığı değildir, bir kişilik zayıflığı da değildir. Hislerin "dünyadan" zevk alamamasıdır. İnsanı enerjisiz, yorgun mu yorgun, bitkin mi bitkin bırakmasıyla, depresyon bize adeta der ki: "Senin vücudun ve a'zâ ve cihazatın, senin mülkün değildir." Depresyodayken kendi sınırlılığımızı, acziyetimizi idrak ederiz. Bu öyle derin bir idraktır ki, depresyondan çıktıktan sonra bile bize kendimizi öğretmeye devam eder.

Zamanın Bedii yine ne güzel söyler: "O zevki kaybettiğinden hastalık bahanesiyle ağlama; bilakis hastalıktaki manevî ibadet ve uhrevî sevab cihetini düşün, zevk almaya çalış."

Depresyon kıymetini bilenler için, insanın kendisiyle, dünyayla, başkalarıyla ve ahiretiyle, Mutlak Varlık'la daha derin bir ilişki kurabilmesi için tarihi bir fırsattır.

Not: Bu yazıya katkısından ötürü, İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri bölümünden sevgili arkadaşım Prof. Dr. İlhan Yargıç'a müteşekkirim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)